מַפְתֵּחַ הָעִנְיָנִים

הקדמה ..... ד

מכתבי מוהר"ן

שנת תקס"ז ..... טו
שנת תקס"ח ..... כז
שנת תקס"ט ..... ל

מכתבי מוהרנ"ת

שנת תקס"ז ..... לד
שנת תקפ"ב ..... לח
שנת תקפ"ג ..... מו
שנת תקפ"ד ..... מז
שנת תקפ"ה ..... סר
שנת תקפ"ו ..... עט
שנת תקפ"ז ..... צז
שנת תקפ"ט ..... קט
שנת תק"צ ..... קכא

הַקְדָּמָה

י"א טבת

אָמַר הַמְלַקֵּט, יָדוּעַ מַה שָּׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בְּמִדְרָשׁ רַבָּה פָּרָשַׁת פִּינְחָס מַה שֶּׁהַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אָמַר לְמֹשֶׁה עַל יְהוֹשֻׁעַ, יְהוֹשֻׁעַ הַרְבֵּה שֵׁרְתָךְ וְהִרְבֵּה חָלַק לְךָ כָּבוֹד וְהוּא הָיָה מַשְׁפִּים וּמַעֲרִיב בְּבֵית הַוַּעַד שֶׁלְּךָ, וְהוּא הָיָה מְסַדֵּר אֶת הַסַּפְסָלִים וְכוּ'. הוֹאִיל וְהוּא שֵׁרְתָךְ בְּכָל כֹּחוֹ, כְּדַאי הוּא שֶׁיְּשַׁמֵּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֵינוֹ מְאַבֵּד שְׁכָרוֹ. קַח לְךָ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וְכוּ' לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כ"ז) נוֹצֵר תְּאֵנָה יֹאכַל פִּרְיָהּ. וְהִנֵּה גַּם אֲנַחְנוּ אֵלֶּה פֹּה הַיּוֹם בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלֶּה, מֵעוֹלָם לֹא רָאִינוּ וְלֹא שָׁמַעְנוּ מֵאִישׁ אֶחָד שֶׁיִּשָּׂרֵת אֶת רַבּוֹ בְּאֹפֶן, פֶּוֶה כְּמוֹ שֶׁרָאִינוּ מִמּוֹרֵנוּ הָרַב נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה; כִּי מַמָּשׁ נִתְקַיֵּם בּוֹ לֹא מָשׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל, אָהֳלוֹ שֶׁל תּוֹרָה שֶׁל רַבֵּנוּ אוֹר הָאוֹרוֹת בַּעַל לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה; כִּי מַמָּשׁ הָיָה דָּבוּק וּמְקֻשָּׁר אֵלָיו בְּהִתְקַשְּׁרוּת וּדְבֵקוּת אֲמִתִּי, בְּמְסִירוּת נֶפֶשׁ וּבְבִטּוּל הַרְגָּשׁוֹת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי, בְּכָל תְּנוּעוֹתָיו בְּמַעֲשֶׂה וּבְדִבּוּר וּבְמַחֲשָׁבָה, בְּשִׂבְתּוֹ בְּבֵיתוֹ וּבְלָכְתּוֹ בַּדָּרֶךְ בְּשָׁכְבּוֹ וּבְקוּמוֹ. וְכָל שִׂיחוֹתָיו

וְסִפּוּרָיו וְעִנְיָנָיו, הַכֹּל הָיָה סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ רַק עַל קֹטֶב עִנְיָן זֶה, לְהוֹדִיעַ וּלְפָרְסֵם גְּדֻלַּת קְדֻשַּׁת מַעֲלַת רַבֵּנוּ זִכְרוֹ צַדִּיק לְבָרָכָה, וּגְדֻלַּת קְדֻשַּׁת מַעֲלַת מַאֲמְרֵי תּוֹרוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים וְשִׂיחוֹתָיו וְסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹתָיו וְכָל עִנְיָנָיו. לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו וְכוּ' לְהָפִיץ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה. כִּי זֶה כָּל אָדָם, וְכָל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא לְצַוּוֹת לָזֶה וּבְשָׁבִיל זֶה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה [שבת ל:]. אִלְמָלֵא זָכוּ הָעוֹלָם עַל כָּל פָּנִים גַּם עַכְשָׁיו, זֶה שָׁנִים רַבּוֹת אַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, לֶהָנוֹת מֵאוֹרוֹ כְּבָר הָיָה הָעוֹלָם בָּא לִידֵי תִּקּוּנוֹ בִּשְׁלֵמוּת. וְכַמְבֹאָר מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר [ברכות ו:].

וְהִנֵּה הָאִישׁ הַזֶּה, מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, לֹא נָתַן שֵׁנָה לְעֵינָיו וּלְעַפְעַפָּיו תְּנוּמָה וְכָל יְמֵי חַיָּיו הָיָה עוֹסֵק רַק בְּעִנְיָן זֶה לְדֹלוֹת וּלְהַשְׁקוֹת מִתּוֹרַת רַבּוֹ לַאֲחֵרִים, וּלְפָרְסֵם שְׁמוֹ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בָּעוֹלָם. וְעָסַק בָּזֶה בִּשְׁקִידָה רַבָּה מְאֹד, וּבִמְסִירַת נֶפֶשׁ עָצוּם מְאֹד, אֲשֶׁר לֹא יֵאָמֵן כִּי יֵסָּפֵר. וּזְכוּת רַבּוֹ הַקָּדוֹשׁ מְסַיְּעָתוֹ, כִּי זָכָה לְמַדְרֵגָה גְּבֹהָה וְעֶלְיוֹנָה מְאֹד בְּעַבוֹדַת ה', וּבְהַשָּׂגַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. וְהַכֹּל הָיָה בִּתְמִימוּת

וּבִפְשִׁיטוּת גָּמוּר, וּבְשִׁפְלוּת אֲמִתִּי וַעֲנָוָה שֶׁלֵּמָה מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר כְּלָל. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בְּפָרְטִיּוּת עִנְיָן זֶה לֹא בְּכָתָב וְלֹא בְּעַל פֶּה.

וְהָיָה חִדּוּשׁ נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד. כִּי זָכָה לִלְמֹד הַרְבֵּה בִּפְשִׁיטוּת, שַׁ"ס וּפוֹסְקִים וּמִדְרָשִׁים וְזֹהַר הַקָּדוֹשׁ וְסִפְרֵי קַבָּלָה, וְשֶׁאָר סִפְרֵי קֹדֶשׁ עַד שֶׁכָּל מִי שֶׁשָּׁמַע קְצָת מִסֵּדֶר לִמּוּדוֹ הָיָה מִשְׁתָּעֵר בִּלְבּוֹ כִּי בִּלְתִּי אֶפְשָׁר דָּבָר זֶה, אִם לֹא שֶׁתֹּאמַר שֶׁיּוֹמָם וָלַיְלָה אֵינוֹ עוֹסֵק רַק בְּסֵדֶר לִמּוּדוֹ. וּמִלְּבַד זֶה הָיָה עוֹסֵק הַרְבֵּה מְאֹד בַּעֲבוֹדַת ה', עֲבוֹדָה זוֹ תְּפִלָּה. כִּי הָיָה מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ בְּכֹחַ עָצוּם וּבְהִתְלַהֲבוּת גָּדוֹל וּבְדִבֻּקוּת נִפְלָא.

גַּם הָיָה עוֹסֵק הַרְבֵּה בִּתְפִלָּה וּבְתַחֲנוּנִים בִּתְמִימוּת וּפְשִׁיטוּת גָּדוֹל כִּי הָיָה רָגִיל לוֹמַר בְּכָל יוֹם מִזְמוֹרֵי תְּהִלִּים הַרְבֵּה, וּבְהִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל וּבִבְכִיָּה עֲצוּמָה, וּבְקוֹלוֹת וּצְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת וּמְשֻׁנּוֹת וּבְלֵב נִשְׁבָּר בֶּאֱמֶת כָּזֶה אֲשֶׁר לֹא יֵאָמֵן כִּי יְסֻפַּר; וְכָל הַשּׁוֹמֵעַ תִּצְלֶנָּה אָזְנָיו; וְרַבִּים רַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל, גַּם מֵהֲמוֹן עַם אֲשֶׁר לֹא הָיוּ מְקֻרָבִים אֵלָיו כְּלָל וְכִמְעַט שֶׁלֹּא הִכִּירוּ אוֹתוֹ בְּפָנָיו

כְּלָל, וְנִתְעוֹרְרוּ לְהֶתָּם בְּהִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל דְּקְדֻשָּׁה עַל יְדֵי שֶׁשָּׁמְעוּ תְּפִלָּתוֹ וַאֲמִירַת תְּהִלִּים שֶׁלּוֹ וְסֵדֶר תִּקּוּן חֲצוֹת שֶׁלּוֹ, וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה. כַּיָּדוּעַ וּמְפֹרָסָם עִנְיָן זֶה. גַּם הָיָה עוֹסֵק הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְהַרְבּוֹת בְּהִתְבּוֹדְדוּת וְתַחֲנוּנִים וְכוּ' שָׁעוֹת הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, עַד שֶׁכָּל מִי שֶׁשָּׁמַע סֵדֶר עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה שֶׁלּוֹ הָיָה מְשֻׁעָר בְּלִבּוֹ כִּי אִי אֶפְשָׁר דָּבָר זֶה, אִם לֹא שֶׁמְּבַלֶּה כָּל יָמָיו וְלֵילוֹתָיו עַל תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים כַּנַּ"ל.

גַּם הָיָה עוֹסֵק הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם לְחַדֵּשׁ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה נִפְלָאִים עַל פִּי הַהַקְדָּמוֹת נוֹרָאוֹת שֶׁקִּבֵּל מֵרַבּוֹ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, וּלְסַדְּרָם הֵיטֵב וּלְכָתְבָם עַל הַסֵּפֶר, כְּמוּבָן קְצָת מֵחִבּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּסִפְרוֹ לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת.

גַּם הָיָה עוֹסֵק בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה בְּעִצְמוֹ בְּכָמָּה וְכַמָּה הַעֲתָקוֹת, וּלְלַבְּנָם וּלְסַדְּרָם בְּכָל פַּעַם בְּסֵדֶר יוֹתֵר נָכוֹן, וּלְבָרֵר הָעִצּוֹת וְהַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים הַיּוֹצְאִים מֵהֶם לְמַעֲשֶׂה, כַּמּוּבָן מִסֵּפֶר קִצּוּר לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן וְלִקּוּטֵי עֵצוֹת. וְגַם בְּעִנְיָן זֶה הָיָה לוֹ עֵסֶק גָּדוֹל,

כִּי סִדְּרוֹ כַּמָּה פְּעָמִים וּבְכָל פַּעַם בְּאֹפֶן אַחֵר כַּיָּדוּעַ לְהַיּוֹדְעִים גַּם בָּזֶה.

גַּם הָיָה עוֹסֵק הַרְבֵּה לְסַדֵּר תְּפִלּוֹת עַל סֵדֶר כָּל מַאֲמָרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְגַם בָּזֶה הָיָה לוֹ עֵסֶק גָּדוֹל מְאֹד, כַּמּוּבָן מִזֶּה בְּסִפְרוֹ לִקּוּטֵי תְּפִלּוֹת הַנִּדְפָּסִים, לְבַד מִמַּה שֶׁנִּשְׁרְפוּ הָרְבֵּה הָרְבֵּה חִבּוּרִים מִסֵּדֶר לִקּוּטֵי תְּפִלּוֹת שֶׁלּוֹ, מַה שֶּׁלֹּא זָכוּ הָעוֹלָם לִרְאוֹתָם וּלְהָנוֹת מֵהֶם כְּלָל, כַּיָּדוּעַ וּמְפֹרָסָם בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. לְבַד מַה שֶּׁהָיָה צָרִיךְ כְּמַעַט בְּכָל יוֹם לִכְתֹּב מִכְתָּבִים הַרְבֵּה וּבְאֲרִיכוּת, בִּדְבָרִים הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ לַאֲנָשִׁים רַבִּים מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, אֲשֶׁר זָכוּ לִשְׁתּוֹת בַּצַּמָּא אֶת דְּבָרָיו כַּיָּדוּעַ. וְכָל מִי שֶׁשָּׁמַע וְיָדַע קְצָת מַעֲנְיַן סֵדֶר פְּתָבָיו הַנַּ"ל, הָיָה מְשֻׁעָר בְּלִבּוֹ כִּי בִּלְתִּי אֶפְשָׁר דָּבָר זֶה אִם לֹא שֶׁמְּבַלֶּה כָּל יָמָיו עַל כְּתִיבַת עִנְיָנִים הַנַּ"ל.

וְיוֹתֵר עַל זֶה מַה שֶּׁעָסַק כָּל יָמָיו לְיַסֵּד "הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ" שֶׁל רַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, וּלְהַדְפִּיס סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים כַּמָּה פְּעָמִים וּלְיַסֵּד וְלִבְנוֹת הַבֵּית הַמִּדְרָשׁ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ. וּבְכָל פְּרָט וּפְרָט מֵעִנְיָנִים הַנַּ"ל הָיָה לוֹ

עִסָּק גָּדוֹל עִם רַבִּים מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֲשֶׁר הָיוּ בְּתוֹמְכֵי נַפְשׁוֹ, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הָיָה צָרִיךְ לְבַלּוֹת זְמַן הַרְבֵּה עַל זֶה, וְלַעֲסֹק בִּנְסִיעוֹת רַבּוֹת בִּשְׁבִיל זֶה, לְבַד מֵאֲשֶׁר רַבִּים קָמוּ עָלָיו, וְהָיוּ לוֹ מִלְחָמוֹת גְּדוֹלוֹת וַעֲצוּמוֹת וּמְסִירוּת נֶפֶשׁ עָצוּם מְאֹד קֹדֶם שֶׁזָּכָה לִגְמֹר כָּל עִנְיָן וְעִנְיָן מֵעִנְיָנִים הַנַּ"ל.

וְיוֹתֵר עַל זֶה מַה שֶּׁזָּכָה לְלַמֵּד מִתּוֹרַת רַבּוֹ לַאֲחֵרִים, וְהָיָה עוֹסֵק הַרְבֵּה לְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, וּלְקָרֵב אוֹתָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה מְבַלֶּה עַל זֶה זְמַן הַרְבֵּה, כַּיָּדוּעַ בְּפֶה יְגִיעוֹת צְרִיכִין לָזֶה וְכַמָּה זְמַן צְרִיכִין לְבַלּוֹת עַל זֶה קֹדֶם שֶׁזּוֹכִין לַעֲוֹר לְבַעַל בְּחִירָה אֶחָד וּלְקָרֵב אוֹתוֹ לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁהָיָה לוֹ עֵסֶק גָּדוֹל עִם אֲנָשִׁים רַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁעָסַק עִמָּהֶם בְּעִנְיָן זֶה לְקָרֵב אוֹתָם לַעֲבוֹדַת ה' עַל יְדֵי הַחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת וְהַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁקִּבֵּל מֵרַבּוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. לְבַד מַה שֶּׁהָיָה צָרִיךְ לִכְתֹּב מִכְתָּבִים רַבִּים בְּכָל יוֹם לְרַבִּים מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְהָשִׁיב לְכָל אֶחָד עַל שְׁאֵלָתוֹ, וּלְהוֹרוֹת

לָהֶם הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלְכוּ בָהּ וּלְחַזֵּק לְבָבָם רַק בְּיִרְאַת ה' כָּל הַיּוֹם.

י"ב טבת

וְהִנֵּה הַרְבֵּה מֵחִדּוּשֵׁי תּוֹרָתוֹ הַנּוֹדָעִים לָנוּ וְנִמְצָאִים בְּיָדֵינוּ נִדְפְּסוּ כְּבָר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהֵן הֵם הַלִּקּוּטֵי עֵצוֹת וְלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת וְלִקּוּטֵי תְּפִלּוֹת וְכוּ'. וּבְעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ עָתִקּוּ גַּם גְּבִרוּ חַיִל וְעָשׂוּ רֹשֶׁם גָּדוֹל בָּעוֹלָם כִּי נִתְפַּשְׁטוּ בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל וְהָיָה לָהֶם לִמְשִׂיבַת נֶפֶשׁ מַמָּשׁ.

וְהֵן עַתָּה שַׂמְנוּ לִבֵּנוּ לְחַפֵּשׂ אַחַר מִכְתָּבִים שֶׁלּוֹ הַמְפֻזָּרִים בֵּין רַבִּים מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. לֹא הִשַּׂגְנוּ אוֹתָם גַּם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים, כִּי זֶה שָׁנִים רַבּוֹת אַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְאִי אֶפְשָׁר לְקַבְּצָם עוֹד. לְבַד רְאֵה זֶה אֲשֶׁר מָצָאנוּ תּוֹדָה לָאֵל בְּהַשְׂגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ וּבְחָמְלָתוֹ הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר חָמַל עָלֵינוּ לָשׂוּם לָנוּ שְׁאֵרִית בָּאָרֶץ וְלִהְיוֹת לָנוּ לִפְלֵטָה גְּדוֹלָה, גַּם קְצָת מֵהַמִּכְתָּבִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלּוֹ. וְיַגִּיעֵנוּ וּמָצָאנוּ אֵצֶל בְּנוֹ הַוָּתִיק וְחָסִיד הַמֻּפְלָג וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר

נִמְצָא בְּיָדוֹ תַּכְרִיךְ כְּתָבִים גָּדוֹל מֵהַמִּכְתָּבִים הָרַבִּים
אֲשֶׁר כָּתַב לוֹ אָבִיו מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה,
וַיְהִי אָצְלוֹ לְמִשְׁמֶרֶת עַד הַיּוֹם הַזֶּה. רָאוּ עֵינֵינוּ וַיִּשְׂמַח
לִבֵּנוּ וַתְּחִי נַפְשֵׁנוּ, וְצִרְפָנוּ לָזֶה גַּם אֵיזֶה מִכְתָּבִים
הַנִּמְצָאִים בְּיַד שְׁאָר אֲנָשִׁים מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. כִּי יָדַעְנוּ
שֶׁרְצוֹנוֹ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה שֶׁיִּתְפַּשְׁטוּ גַּם מִכְתָּבָיו
הַקְּדוֹשִׁים בָּעוֹלָם, לְמַעַן יִסְפְּרוּ דּוֹר אַחֲרוֹן מֵהַמַּעֲשֶׂה
הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא שֶׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם מֵעֵגֶן קְצָת הִתְגַּלּוּת
קְדֻשַּׁת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה בָּעוֹלָם, בִּפְרָט
עַל יְדֵי הִתְקָרְבוּת הַקְּדוֹשָׁה שֶׁנִּתְקָרֵב אֵלָיו מוֹרֵנוּ הָרַב
רַבִּי נָתָן זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה. וְעִקַּר הַדָּבָר לְהַחֲיוֹת עַם רַב
מִיִּשְׂרָאֵל, וּלְהָשִׁיב אֶת נַפְשָׁם בְּשִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם עַל
יְדֵי כָּל דִּבּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים, וְיֵשׁ
בָּהֶם חָכְמָה נִפְלָאָה וְשֵׂכֶל אֱמִתִּי וְנִפְלָא, וּמַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה
הַנּוֹבְעִים מִמְּקוֹר נִקְדַּת הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, הַנַּחַל נוֹבֵעַ
מְקוֹר חָכְמָה בַּמְבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר מֵעֵגֶן זֶה בַּאֲרִיכוּת
נִפְלָא. וְהַתּוֹעֶלֶת אֲשֶׁר יִמְצָא הַמְעַיֵּן בְּמִכְתָּבִים אֵלּוּ בְּכָל
הָעֲנָיִנִים, הֵן בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה, הֵן בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ וְכיוֹצֵא, אִי
אֶפְשָׁר לְפָרְטָם כִּי רַבִּים הֵמָּה; אַךְ הַמְעַיֵּן בֶּאֱמֶת מֵאֵלָיו
יִבִינֵם וְיִרְאוּ עֵינָיו וְיִשְׂמַח לִבּוֹ וְכוּ'.

וּמֻחְלֶטֶת כִּי אֵלּוּ הַמִּכְתָּבִים רֻבָּם כְּלָלָם הֵם מִמַּה
שֶׁהֵשִׁיב לִבֵּנוּ הֶחָסִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק
זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, עַל כֵּן רָאִינוּ לְהַזְכִּיר מִקְצָת שִׁבְחוֹ שֶׁל
הָרַב יִצְחָק הַנַּ"ל. כִּי הָיָה אִישׁ תָּם וְיָשָׁר יְרֵא אֱלֹקִים
וְכוּ' מִנְּעוּרָיו, וְעָסַק הַרְבֵּה בַּתּוֹרָה וּבַעֲבוֹדַת ה' כָּל
יָמָיו, וְגַם קְצָת בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ, וְכָל יָמָיו לֹא נֶהֱנָה מִשֶּׁל
אֲחֵרִים, רַק אַדְרַבָּא הָיָה מְהַנֶּה לַאֲחֵרִים יוֹתֵר מִכְּפִי
יְכָלְתּוֹ, בַּעַל צְדָקוֹת וּמַכְנִיס אוֹרְחִים; וְהָיָה בַּעַל מִדּוֹת
טוֹבוֹת וְיִשָּׁרוֹת, וּמְעֹלָּה בְּדֵעָה עִם הַבְּרִיּוֹת, וּמָצָא חֵן
וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹקִים וְאָדָם; וְסוֹף יָמָיו זָכָה לִקְבֹּעַ
דִּירָתוֹ בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ צְפַת תּוּבַב"א; וְגַם
שָׁם הָיָה נִכְבָּד וְחָשׁוּב מְאֹד בְּעֵינֵי כֻּלָּם וְנִפְטַר בְּשֵׁם
טוֹב, וּמְקוֹם קְבוּרָתוֹ סָמוּךְ מַמָּשׁ לְקֶבֶר הָרַב הַקָּדוֹשׁ
בַּעַל הַמְחַבֵּר שֻׁלְחָן עָרוּךְ בֵּית יוֹסֵף וְכוּ' כַּיָּדוּעַ. עַל כֵּן
אַל יִפֹּל לֵב אָדָם עָלָיו בִּרְאוֹתוֹ מַה שֶּׁהִרְבָּה לְאוֹנֵן
וּלְקוֹנֵן וּלְהִתְמַרְמֵר כָּל כָּךְ עַל רִבּוּי מַחֲשָׁבוֹת הַטּוֹרְדוֹת
וְכוּ' כִּי הַכֹּל הָיָה רַק מֵחֶמֶת גֹּדֶל חֻמְתּוֹ וְצִדְקָתוֹ, עַל כֵּן
הָיָה נִבְהָל וְנֶחְפָּז וְנֶחֱרָד מְאֹד מֵאֵיזֶהוּ פְּגָם כָּל שֶׁהוּא
אֲפִלּוּ רַק בְּמַחֲשָׁבָה לְבַד וַאֲפִלּוּ בְּשׁוֹגֵג וּבְאֹנֶס, כִּי
שְׁגָגוֹת דּוֹמוֹת לוֹ כְּמְזִידוֹת, וְקַלּוֹת דּוֹמוֹת לוֹ כַּחֲמוּרוֹת,

וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (חֲגִיגָה יד); וּמִזֶּה בְּעַצְמוֹ יוּכַל הַמְעַיֵּן בָּאֱמֶת לְהִתְפַּלֵּא מְאֹד בְּיוֹתֵר עַל גְּדֶל חֻמְתּוֹ וְצִדְקָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וַחֲסִידוּתוֹ שֶׁל אָבִיו הָרַב רַבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, כִּי לֹא רָצָה לְהָקֵל עָלָיו כְּלָל גַּם בָּזֶה, וּלְהָשִׁיב לוֹ בְּקַצָּרָה מָה אַתָּה מְדַקְדֵּק וּמְרַעְיֵשׁ הָעוֹלָם כָּל כָּךְ בְּכָל פַּעַם בְּדָבָר שֶׁרֹב הָעוֹלָם נִכְשָׁלִים בּוֹ בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בָּבָא בַּתְרָא קסד:) (פֵּאן חָסֵר).

וְהוּא לֹא רָצָה לְהָקֵל לוֹ בָּזֶה כְּלָל, רַק אַדְרַבָּא הִסְכִּים לְדִבָּרָיו שֶׁבְּוַדַּאי צְרִיכִין לִצְעֹק מָרָה עַל זֶה הָרִבּוּי מְאֹד מְאֹד, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה גְּבוֹהָה מְאֹד וְהִיא עֵקֶר הָאָדָם, וּצְרִיכִין לְהַחֲזִיקָהּ וּלְשָׁמְרָהּ בִּקְדֻשָּׁה יְתֵרָה מְאֹד מְאֹד, וְכִמְבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָרִבּוּי בָּזֶה. רַק אַף עַל פִּי כֵן חִזּוּק אוֹתוֹ לְבַל יִתְבַּלְבֵּל עַל יְדֵי זֶה בְּיוֹתֵר, וְלֹא יָבוֹא עַל יְדֵי זֶה לְעַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה חַס וְשָׁלוֹם, כִּי אֵין שׁוּם יְאוּשׁ בָּעוֹלָם, וּלְכָל אֲשֶׁר יֶחֱבַר אֶל הַחַיִּים יֵשׁ בְּטָחוֹן לְזָכוֹת לְכָל טוּב וְלִשְׁלֵמוּת הַקְּדֻשָּׁה בֶּאֱמֶת, כַּמְבֹאָר הַרְבֵּה בַּמִּכְתָּבִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ בְּעִנְיָן זֶה, אֲשֶׁרֵי שֶׁיֹּאחֲזוּ בָּהֶם וְנִבְוֹן יָבִין כָּל דָּבָר לַאֲשׁוּרוֹ.

מִכְתָּבֵי מוֹהַרַ"ן

י"ג טבת

מִכְתָּבִים דְּשָׁנַת ה' אַלְפִּים תקס"ז

א

זֶה הָאֻגֶּרֶת כָּתַב אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל מֵאוֹסְטְרָהָא לְכָלַל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עֲבוּרוֹ, כִּי הָיָה לוֹ אָז מַחוּשׁ וְחוֹלַאַת גָּדוֹל, וּבִקֵּשׁ מְאֹד שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עֲבוּרוֹ, וְאַחַר כָּךְ שָׁב לְאֵיתָנוֹ. וּבְבוֹאוֹ לְבֵיתוֹ אָמַר שֶׁהֵם פָּעֲלוּ בִּתְפִלָּתָם שֶׁשָּׁב לְאֵיתָנוֹ מֵהַחוֹלַאַת הַנַּ"ל.

(נמצא אצל ר' סענדר טראוויצער מצפת והועתק ע"י ר' שמואל הורוויץ זצ"ל)

צוּ מַיְינָע גּוּטָע פְּרַיְינְד. מַיְינָע לִיבָּע פְּרַיְינְד [אֶל יְדִידֵי הַטּוֹבִים וְהָאֲהוּבִים] הַשְּׁתָּפִים הָאֲהֻבִים וְהַנְּעִימִים.

אִיךְ בֶּעט אַיְיךְ זַייעֶר זַייעֶר אַז אִיר זָאלְט גֶּעבִּין לְזוּנְתִי מֵאָה אֲדֻמִּים. וָואַרִים אִיךְ בְּדַארְף פִּיל הָאבִּין אוֹיף הוֹצָאוֹת, דִּי הוֹצָאוֹת זָענֶן בְּכֹאן זַייעֶר גְּרוֹיס, [אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם מֵאָה מְאֹד שֶׁתִּתְּנוּ לְזוּנָתִי מֵאָה אֲדֻמִּים, בִּגְלַל שֶׁאֲנִי צָרִיךְ הַרְבֵּה עַל הוֹצָאוֹת, וְהַהוֹצָאוֹת כָּאן מְאֹד גְּדוֹלִים] כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לָכֶם מוֹסֵר כָּתָב זֶה, נִיט טָאפִיל דַּוְקָא, פִּיר מָאל אַזוֹי פִּיל, אִיךְ הָאבּ נִיט [לֹא כָּפוּל דַּוְקָא אֶלָּא

אַרְבַּע פְּעָמִים בָּכָה וְאֵין לִי] אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת. בָּעֵט אִיךְ אַיְיךְ זַייֶעך [אֲבַקֵּשׁ מִכֶּם מְאֹד], רַבִּי מֹשֶׁה בְּהָרַב רַבִּי יִשְׂרָאֵל, עִם רַבִּי מֹשֶׁה בֶּן הֶעְנֶיָע, צוּ שִׁיקְעֶן מִיר [לִשְׁלֹחַ אֵלַי] מָעוֹת כַּנַ"ל. אִם יִרְצֶה ה' אַז אִיךְ וֶועל אַהֵיים קוּמֶען וֶועל אִיךְ מִיר אָפְּרֶעכִינֶען וויא אִיר וֶועט וֶועלִין [כְּשֶׁאָבוֹא לְבֵיתִי אֶתְחַשֵּׁב הַחֶשְׁבּוֹן כְּפִי שֶׁתִּרְצוּ], הֲכִפֵּל וְהָשְׁלֵשׁ הַדָּבָר שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת בְּאֹפֶן אַחֵר רַק לִשְׁלֹחַ מֵאָה אֲדוּמִים. גַּם לְזַרֵז אֶת זוּגָתִי אַז זִי זָאל פָּארִין [שֶׁתִּסַּע] תֵּכֶף וּמִיָּד.

גַּם לְהוֹדִיעַ לִידִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן מִנֶּעמִרוֹב וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אַז זַייא זָאלִין פָּאר מִיר גֶּאט בָּעטִין אַז עֶר זָאל מִיר שִׁיקְעֶן אַיין רְפוּאָה שְׁלֵמָה, מַיין חוֹלַאַת וֶועל אִיךְ אַיְיךְ נִיט שְׁרַיִיבְּעֶן כִּי הֵיכִי דְּלָא לִתְרַע מַזָּלֵהּ (נְדָרִים מ.). רַק אִיר זָאלְט מְחַפֵּלֵל זַיין פַּאר מִיר [שֶׁיְּבַקְּשׁוּ עֲבוּרִי מֵה' שֶׁיִּשְׁלַח לִי רְפוּאָה שְׁלֵמָה. אֶת הַמַּחֲלָה אֲנִי לֹא אֶכְתֹּב לָכֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא לִתְרַע מַזָּלִיהּ רַק שֶׁתִּתְפַּלְּלוּ עֲבוּרִי] בְּכָל תְּפִלָּה וּתְפִלָּה. אוּן נִישְׁט צוּ פַּארגֶעסְן דִּי טוֹבוֹת וָואם אִיךְ הָאבּ אַיְיךְ אִיטְלִיכֶען גִּיטָאהן בִּיז אַהֲעֶר [וְלֹא לִשְׁכֹּחַ אֶת הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשִׂיתִי לְכָל אֶחָד עַד

עַכְשָׁיו]. אוּן אָפְשָׁר אַז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וֶועט מִיר גֶּעבִּין (רְפוּאָה), קָאנְט אִיר נָאךְ מְקַבֵּל זַיין טוֹבוֹת פּוּן מִיר [וְאוּלַי כְּשֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לִי (רְפוּאָה) תּוּכְלוּ עוֹד לְקַבֵּל טוֹבוֹת מִמֶּנִּי].

אֲהוּבַי אַחַי וְרֵעַי, אִיךְ בָּעט זַייֶעך צוּ בָּעטִין בְּעַד נַפְשִׁי הָעֲלוּבָה, בְּכַוָּנַת הַלֵּב צוּ בָּעטִין, דָּערמַאנְט אַיְיךְ אִיטְלִיכֶער ווי אַזוֹי אִיךְ הָאבּ אַיְיךְ גֶּעפּוּנֶען אַז אִיךְ בִּין גִּיקוּמֶען קֵין בֶּרְסְלָב, אוּן וויפִיל כֹּחוֹת בְּרוּחָנִיוּת וְנַשְׁמִיוּת אִיךְ הָאבּ אוֹיסְגִיבְּראכְט אַרוּם אַיְיךְ. אִיז דָּער יֶשׁ אַז אִיר זָאלְט הַיינְט פַּאר מִיר אוֹיךְ בָּעטִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל מִיךְ הֵיילִין [אֲבַקֵּשׁ מְאֹד לְבַקֵּשׁ עֲבוּר נַפְשִׁי הָעֲלוּבָה לְבַקֵּשׁ בְּכַוָּנַת הַלֵּב, תִּזְכְּרוּ לָכֶם כָּל אֶחָד אֵיךְ מָצָאתִי אֶתְכֶם כְּשֶׁבָּאתִי לְבֶרְסְלָב וְכַמָּה כֹּחוֹת בְּרוּחָנִיוּת וְנַשְׁמִיוּת הִשְׁקַעְתִּי אוֹדוֹתֵיכֶם, וּמִן הַיּוֹשֵׁר הוּא שֶׁעַכְשָׁיו תְּבַקְּשׁוּ עֲבוּרִי מֵה' יִתְבָּרַךְ, שֶׁה' יִתְבָּרַךְ יְרַפְּאֵנִי] בְּהַרְאוֹת ה' לִי נֹעַם וְיוֹ. גַּם מְזָרֵז צוּ זַיין אֶת זוּגָתִי זִיא זָאל פָּארִין, וָוארִין אֵשֶׁת נְעוּרִים אִיז נִישְׁט צוּ קְרִיגִין, וּבִפְרָט עָם אִיז בְּלוֹיז גְּרוֹיסָע הוֹצָאוֹת [גַּם לְזָרֵז אֶת זוּגָתִי שֶׁתִּסַּע, שֶׁכֵּן אֵשֶׁת נְעוּרִים אֵין לְמִצֹּא, וּבִפְרָט שֶׁזֶּה רַק הוֹצָאוֹת

גְּדוֹלוֹת]. גַּם אִיךְ בָּעט אַיְיךְ אַז עָם זָאל קֵיינֶער פּוּן אַיְיךְ נִיט דֶּערְווָוּעגִין צוּ קוּמֶין, אִיךְ וֶועל אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּקָרוֹב קוּמֶין צוּ פָּארִין [גַּם בַּקָּשָׁתִי מִכֶּם שֶׁאַף אֶחָד מִכֶּם אַל יָעֲנֶה לְבוֹא, אֲנִי אִם יִרְצֶה ה' בְּקָרוֹב אֶסַע וְאָבוֹא].

חֲלֹא כֹּה דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִכֶּם יָתִיב בְּתַוְנָא דִּלְבָאי [יוֹשֵׁב בְּחַדְרֵי לִבִּי].

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיַחֲיֵהוּ

צוּ גְּרִיסֶען [לְפָרוֹם שָׁלוֹם] לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה. הֲכִפְלַּ הַדָּבָר מְזֻרְז צוּ זַיין אֶת זוּנְתִי זִיא זָאל פָּארִין גִּיךְ, אוּן נִיט צוּ וָאנְגִין פַּאר אִיר אוּן נִיט פַּאר דִּי קִינֶדֶער פּוּן דֶּעם [לְזֻוְרִי אֶת זוּנְתִי שֶׁתִּסַּע מֵהֵר, וְלֹא לֵאמֹר לָהּ וְלֹא לַיְלָדִים מִזֶּה].

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה הַנַּ"ל

י"ד טבת

ב

בְּעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' פָּרָשַׁת אֱמֹר (תקס"ו זאטלַב).

לְיָדִי אֲהוּבִי חֲתָנִי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב יוֹשָׁע נֵרוֹ יָאִיר וְיוֹפִיעַ עִם שָׁלוֹם וּזוּנְתוֹ הִיא בִּתִּי הַצְּנוּעָה וְהַחֲכָמָנִית מָרַת אָדְיל שֶׁתִּחְיֶה אָמֵן.

הִנֵּה עֲנִי כְּבוֹד מִכְתַּבְכֶם בְּיוֹם א' פָּרָשַׁת אֱמֹר, גַּם הַמַּאָה רוּבָּל הִגִּיעַ לְיָדִי, וּמְהוֹדַּעְנָא שֶׁעַכְשָׁו

אֲנִי מִתְגּוֹרֵר בִּקְהִלַּת־קֹדֶשׁ וַאסְלַב וַחֲמוֹתְךָ יֵשׁ לָהּ שִׁנּוּי גְּדוֹלָה, גַּם מְהוֹדַּעְנָא שֶׁלֹּא אָבוֹא לְמַחֲנֵיכֶם קֹדֶשׁ עַל שָׁבוּעוֹת, כִּי פֹּה אֵשֵׁב בִּקְהִלָּה־קְדוֹשָׁה וַאסְלַב, וְתוּ לֹא מִידִי, רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם. מִנְּאִי חוֹתְנְךָ אוֹהֵב נַפְשְׁךָ הַיּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד.

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיַחֲיֵהוּ

וּמְהוֹדַּעְנָא שֶׁאֵין אֲנִי עוֹסֵק בִּרְפוּאוֹת כִּי ה' עָזַר לִי וְלֹא עָזַב חַסְדּוֹ וַאֲמִתּוֹ מִמֶּנִּי.

נַחְמָן הַנַּ"ל

לְפָרֵם בְּשָׁלוֹם יְדִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה בְּהָרַב מֹשֶׁה שֶׁכֻּנָּם יְדִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִשְׂרָאֵל עִם שֶׁתָּפִי יְדִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה בֶּן הֶעְנֶיָא, וְאוֹדוֹת שֶׁכָּתַב לִי לְהוֹדִיעַ לוֹ אִם יַעֲסֹק בִּרְפוּאוֹת, אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה עָכְשָׁיו וְאֵין אֲנִי יוֹדֵעַ מַה לְהָשִׁיב.

נַחְמָן הַנַּ"ל

לְפָרֵם בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.

נַחְמָן הַנַּ"ל

וּכְשֶׁתִּשְׁלְחוּ לִי אִגֶּרֶת, תִּשְׁלְחוּ לִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה וַאסְלַב לְבֵית הָרַב דְּחַיְטִים בָּרְשִׁיטָה הַמְּנָח בָּאִגֶּרֶת. וּזוּנְתִי מָרַת סָאסְיָע גַּם בִּתִּי מָרַת מִרְיָם תִּחְיֶה פּוֹרְסִים בְּשָׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב.

בַּקָּשָׁתִי מֵאֲהוּבִי חֲתָנִי שֶׁתִּתְלַמֵּד בְּכָל יוֹם שִׁעוּר גְּמָרָא
וּפוֹסֵק, שֶׁלֹּא תַּעֲשֶׂה חַס וְשָׁלוֹם מִטֶּבַע עֵקֶר
רַק אֶת הָאֱלֹקִים יָרֵא וְכוּ' כִּי זֶה כָּל הָאָדָם.

נַחְמָן הַנַּ"ל

יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל פּוֹרֵס בְּשָׁלוֹם בָּלָם.

ג

הַעֲתָקָה אוֹת בְּאוֹת מֵאִגֶּרֶת כְּתִיבַת יַד רַבֵּנוּ זַ"ל בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּתַב לְאָחִיו הָרַב מו"ה יְחִיאֵל זַ"ל לִקְרִימֶנְטשָׁאק, שֶׁהָיָה שָׁם מַחֲלֹקֶת עָלָיו מִמִּתְנַגְּדִים רְשָׁעִים וְצִוָּה אוֹתוֹ מֵאֹד. כְּמוּבָן מִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל בְּעַצְמוֹ בְּאִגֶּרֶת זֶה.

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' פָּרָשַׁת בָּהַקְהֵל.

לַאֲהוּבִי אָחִי חֲבִיבִי וִידִידִי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָא וּמֻפְלָג חָכָם הָשָׁלֵם וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִיאֵל צְבִי נֵרוֹ יָאִיר וְיוֹפִיעַ.

הִנֵּיעַנִי מִכְתָּבוֹ פֹּה ק"ק וַאסְלַאב וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל
מְזֶה, אֵיךְ מָלְאוּ לִבָּם הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים הָאֵלּוּ
וְהֵעֲזוּ פְּנֵיהֶם כָּל כָּךְ נֶגְדֶּךָ. וְתָמֵהַּ אֲנִי אֵיךְ לֹא נִמְצָא
טוֹב לְעֻמַּת רַע לַעֲמֹד כְּנֶגְדָּם לְבַעֵר הָרַע.

אֲהוּבִי אָחִי נַפְשִׁי וּלְבָבִי, אַל תִּירָא וְאַל תֵּחַת מִפְּנֵיהֶם,
רַק חֲזַק וֶאֱמַץ בַּתּוֹרָה וּבְיִרְאַת ה' כָּל הַיּוֹם,

כַּמְדֻבָּר בֵּין שְׁנֵינוּ. וּזְכוּת אֲבוֹתֶיךָ מְסַיַּעְתְּךָ. כִּי כָּל וֶה
לְגַדֵּל אוֹתְךָ וּלְהַרְבּוֹת כְּבוֹדְךָ וּלְגַדֵּל שִׂכְלְךָ. כִּי כְּמוֹ
שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְכָל מִינֵי וֵרְעוֹנִים לָבוֹא לְתַכְלִית גְּדוּלָּם
אֶלָּא עַד שֶׁנּוֹתְנִין מִתְחִלָּה הַגַּרְעִין בָּעָפָר, וְאַחַר כְּךָ
הַגַּרְעִין נִתְבָּלֶה וְאַחַר בְּלוֹתוֹ יִפָּרַח וְיָצִיץ וְנַעֲשֶׂה אִילָן
גָּדוֹל. כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁעַל יְדֵי וֶה שֶׁמַּשְׁפִּילִין אוֹתְךָ עַד
עָפָר, עַל יְדֵי וֶה תִּתְגַּדֵּל וְתָצִיץ וְתִפָּרַח בָּעוֹלָם. אֲלוּ הָיוּ
יוֹדְעִין אֵלּוּ הָרְשָׁעִים מִזֶּה, בְּוַדַּאי לֹא הָיוּ מְבַזִּין אוֹתְךָ,
כִּי כָּל בְּנָיָנָם לְרַע.

וּמֵהוֹדַעְנָא לְמַעֲלָתוֹ כִּי בְּדַעְתִּי לֵישֵׁב בְּכָאן קְהִלָּה
קְדוֹשָׁה וַאסְלַאב לְעֵרֶךְ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים.
וְאַחַר כָּךְ אֵדְעֶה אֵיךְ לִפְנוֹת. וּמֵהוֹדַעְנָא שֶׁזּוֹגָתִי
מִתְחִלָּה הָיָה לָהּ שִׁנּוּי, וְעַכְשָׁיו נִתְהַפֵּךְ וְהוֹלֵךְ, וּמִתְמַעֶטֶת
כֹּחָהּ בְּכָל יוֹם, וְהַהוֹצָאָה בְּכָאן מְרֻבָּה. כִּי הָיָה לִי
הוֹצָאוֹת בְּכָאן אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אֲדֻמִּים. וְתוּ לֹא מִידֵי
רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם.

מְצַאי אָחִיךָ אוֹהֵב נַפְשְׁךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תָּמִיד וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִפִּיהוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת וְלִרְאוֹתוֹ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם.

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיַחֲיֵהוּ

זוֹנָתִי פּוֹרָסָת בִּשְׁלוֹם זוֹנָתוֹ. בִּתִּי מְרֻיָּם פּוֹרָסָת בִּשְׁלוֹם בֻּלְכֶם. וְלִפְרֹס בְּשָׁלוֹם תּוֹמְכָיו הַגְּלוּיִם אֵלָיו. חִזְקוּ וְאִמְצוּ כִּי יֵשׁ שָׂכָר לְפָעֳלַתְכֶם בָּזֶה וּבַבָּא.

נַחְמָן הַנַּ"ל

ט"ו טכת

ד

הַעֲתָקָה אוֹת בְּאוֹת מֵאֶגֶרֶת כְּתִיבַת יַד רַבֵּנוּ זַ"ל בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּתַב לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּעֵת שֶׁיָּשַׁב בְּוואסלַב בִּשְׁנַת תקס"ג.

מְהוֹדַעְנָא לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כִּי קַצְתִּי בִּישִׁיבַת בְּרֶסְלֶב מִגֹּדֶל הַצָּרוֹת וְהָרִפְתָּקָאוֹת דְּעָדוּ עָלַי. וְעָשִׂיתִי אֶתְיָה מִתְּחִלָּתִי מֵאֹהֶל אֶל אֹהֶל, וְלֹא לְהִשְׁתַּקַּע אֶלָּא לָגוּר. בְּכֵן שְׁאֵלְתִּי וּבַקַּשְׁתִּי מִכָּם שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָרִיק יְגִיעִי שֶׁיָּגַעְתִּי עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְשַׂמְתִּי אֶת נַפְשִׁי בְּכַפִּי בְּשָׂכִיל טוֹבַת נַפְשְׁכֶם. ה' הַצַּדִּיק וַאֲנִי הִרְשַׁעְתִּי, וּמַעֲשַׂי גָּרְמוּ לִי הַיִּסּוּרִים וּמִיתַת הַבָּנִים הַמְסֻלָּאִים, וְהַמַּחֲלֹקֶת וְהַקְּטָרוּגִים. אַף עַל פִּי כֵן יָדַעְתִּי גַּם יָדַעְתִּי שֶׁגַּם הָעֶסֶק שֶׁעָסַקְתִּי עִמָּכֶם לְהוֹצִיא אֶתְכֶם מִשְּׁנֵי הַפְּמֻדִּ־מֵם, עַל כָּל אֵלֶּה עֵינַיִן לְטַשׁ וְשִׁנַּיִן חָרַק עָלַי.

וּבְכֵן אֲהוּבֵי אַחַי וְרֵעַי חִזְקוּ וְאִמְצוּ בְּיִרְאַת ה' כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי כֹּחוֹ וּבְחִינָתוֹ. וְלֹא יִהְיֶה לָרִיק יְגִיעִי. וְשִׁמְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עֶבֶד ה' כַּאֲשֶׁר לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם. וְתַדְּעוּ שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֲנִי רָחוֹק עַכְשָׁיו מִכֶּם אֵין זֶה כִּי אִם רְחוֹק הַגּוּפוֹת. וְאֵין רְחוֹק חַס וְשָׁלוֹם בְּנַפְשׁוֹתֵינוּ כִּי קְרוֹבִים אֲנַחְנוּ. אֲהוּבֵי אַחַי וְרֵעַי! נָא וָנָא, שֶׁיִּהְיוּ דְּבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי קְרוֹבִים אֲלֵיכֶם יוֹמָם וָלַיְלָה.

וּמְהוֹדַעְנָא שֶׁעַכְשָׁיו אֲנִי מִתְגּוֹרֵר בְּקְהִלַּת קֹדֶשׁ וַאסְלָב, וּפֹה אֵשֵׁב אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְעָרֶךְ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים.

הֲלֹא כֹּה דִּבְרֵי אֲהוּבְכֶם הַכּוֹתֵב בְּרַמַּע מִגֹּדֶל הַשִּׂמְחָה אֲשֶׁר בִּלְבָבִי שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נָתַן לִי כֹּחַ בָּרָזֶל לָשֵׂאת עַל הַיִּסּוּרִים וְהַמַּלְטוּלִים בָּאֵלּוּ.

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיַחַיֵּהוּ

מְהוֹדַעְנָא שֶׁבָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲנִי בְּקֶרֶב הַבְּרִיאָה בִּלְא עֵסֶק רְפוּאוֹת נַפְשְׁמִיּוֹת.

נַחְמָן הַנַּ"ל

ה

זֶה הָאִגֶּרֶת שָׁפַתַב רַבֵּנוּ זַצַ"ל, לְחוֹתְנוֹ מִזּוּוּג שֵׁנִי מִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה בְּרָאד.

(העתק מכתבים שנעתקו מכת"י רביו"ל ע"י ר' שמואל הורוויץ מירושלים עיה"ק)

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הַיּוֹם יוֹם אֲשֶׁר נִכְפַּל בּוֹ כִּי טוֹב, סוֹף חֹדֶשׁ מְנַחֵם־אָב תקם"ו.

אֶל כְּבוֹד אָחִי מְחֻתָּנִי אוֹהֵב נַפְשִׁי הֶלּוֹא הוּא הָרֹאשׁ וְהַמְרֻמָּם שַׂר נָגִיד וְטַפְסָר הַגְּבִיר הַנַּעֲלֶה וְהַנִּכְבָּד הַיָּשִׁישׁ וְהַיָּקָר כְּבוֹד שְׁמוֹ תִּפְאַרְתּוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִזְקֵאל טַראכְטֶנבֶּערג.

מְהוֹדַעְנָא מִשְׁלוֹמִי וּמִשְׁלוֹם כָּל בְּנֵי בֵיתִי שֶׁבָּרוּךְ הַשֵּׁם אִתָּנוּ פֹּה קַו הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם, כֹּה יִתֵּן ה' וְכֹה יוֹסִיף לִרְאוֹת כָּל בְּנֵי בֵיתִי בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, וּמְהוֹדַעְנָא מִבְּוֹאִי לְבֵיתִי בַּיּוֹם הַנַּ"ל, וְהִגַּעְתִּי מֵרוּם פְּאֵרוֹ אִגֶּרֶת שְׁלוֹמִים וְשָׁם נֶאֱמַר וְנִשְׁנִין שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָהּ לָבוֹא מֵחֲמַת הַפַּאשְׁפָּארְטִין [דַּרְכּוֹנִים], וְגַם הַפְּקָר [גְּבוֹל] סָגוּר וּמְסֻגָּר, וְגַם נֶאֱמָרָה וְנִשְׁנִין שֶׁאֲבוֹא אֲנִי בְּעַצְמִי לְקֶרֶעסִילוֹב, עַל בֵּן מְהוֹדַעְנָא לְשׁוּב עַל רִאשׁוֹן וְכוּ', כִּי מַה שֶּׁעָבַר אֵין כִּי בָּבָר עָבַר זְמַן הַחֲתָנָה, וּלְהַבָּא בַּקָּשָׁתִי אִם בִּרְצוֹן מַעֲלָתוֹ שֶׁיִּהְיֶה הַקָּשֶׁר שֶׁנִּתְקַשַּׁרְנוּ

[בֵּינֵינוּ] בְּקֶשֶׁר שֶׁל קַיָּמָא יְרָאָה הַפְּאֵר מַעֲלָתוֹ לְמָחֳלֹ עַל כְּבוֹדוֹ הָרָמָה וְהַנִּשְׂאָה. וְלִקְרֹא עַל הַחֲתֻנָּה סָמוּךְ לְפֹה קָהִלָּתֵנוּ, שֶׁיִּהְיֶה סָמוּךְ וְנִרְאֶה לְקַהִלַּת קֹדֶשׁ בְּרִסְלֶב, וְלֹא יֶאֱחַר מֵחֲצִי חֹדֶשׁ אֱלוּל הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר לָזוּז מִמְּקוֹמִי אֲפִלּוּ עַל פַּרְסָה אַחַת, וְאִם לָאו חַס וְשָׁלוֹם גְּבַהּ טוּרָא בִּינָנָא, וְדֵי לַמֵּבִין.

הַכְּפַל הַבַּקָּשָׁה לְהִתְאַמֵּץ לִשְׁלֹחַ לִי בִּתּוֹ עִם צָרְכֵי כַּלָּה לֹא יֵאָחֵר מִזְּמַן הַנַּ"ל, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה עַל מִלּוּי הַלְּבָנָה הַחֻפָּה וְכוּ' וּבִנְסִיעָתָהּ לְכָאן כְּשֶׁתִּהְיֶה סָמוּךְ לְכָאן לְעֶרֶךְ שָׁלֹשׁ אוֹ אַרְבַּע פַּרְסָאוֹת תִּרְאֶה לְשָׁלְחָהּ שְׁלוּחָה וְאָכְתֹּב לָהּ קְבִיעוּת מָקוֹם הַחֲתֻנָּה, וְאוֹדוֹת הַפַּאשְׁפָּארְט [דַּרְכּוֹן] תִּרְאֶה לִתֵּן עֵצוֹת בְּלֹא פַּאשְׁפָּארְט שֶׁלִּי. בִּפְרָט שֶׁבְּנָקֵל אֶפְשָׁר לָבוֹא לְכָאן בְּלֹא פַּאשְׁפָּארְט, וְתוּ לֹא מִידֵי רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם.

כֹּה דִּבְרֵי הַמְּסַיֵּם, ה' יִסְּפֶ לוֹ חַיִּים וַאֲרִיכַת יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, וְכֹה דִּבְרֵי הַמְיֵעֵד לְהְיוֹת חֲתָנוֹ, הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תָּמִיד בְּאַהֲבָה רַבָּה וְעַזָּה וּמְצַפֶּה לְתִשׁוּבָתוֹ עַל יְדֵי מְקֻדָּם.

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׂמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיַחֲיֵהוּ

וְאֹמַר שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב לְזוּנָתוֹ הַצְּנוּעָה הַנְּגִינָה, מְנֻשָּׁם בְּאֹהֶל תִּבְרַךְ הַחִבְכָּנִית הַגְּבִידָה מָרַת וְכוּ'.

ט"ז טבת

מִכְתָּבִים דְּשָׁנַת ה' אֶלְפִּים תקס"ח

ו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם א' אֱמֹר כ"ו לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקס"ח פֹּה לְבוֹב לְמֶמֶרְנ.

שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב לַאֲהוּבִי יְדִידִי הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמַּפְלָא וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב נַעֲקֵב נֵרוֹ יָאִיר.

הִנֵּעָנִי מִכְתָּבְךָ זוֹ פַּעַם שְׁנִית וּבַמִּכְתָּב הָרִאשׁוֹן הָיוּ מֻנָּחִים הַקְּדֻמוֹת שֶׁל יְדִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב נָתָן מִנֶּעֱמְרוֹב וְכָעֵת הִנֵּעָנִי פַּעַם שְׁנִית אִגֶּרֶת מִמַּעֲלָתוֹ הָרָמָה וּבְתוֹכוֹ מֻנָּח הַכְּתָב שֶׁל הַדְּפוּס. וְגַם מַעֲלָתוֹ כּוֹתֵב לִי שֶׁאֶשְׁלַח עַל זֶה לֹא פָּחוֹת מִמֵּאָה אֲדֻמִּים. תְּמַהַּ אֲנִי עַל מַעֲלָתוֹ אֵיךְ אֵינוֹ כּוֹתֵב עַל יְדֵי מִי אֶשְׁלַח, וּלְיַד מִי אֶשְׁלַח וְעַל שֵׁם מִי אֶשְׁלַח. וְגַם תְּמַהַּ אֲנִי עַל מַעֲלָתוֹ עַל אֲשֶׁר לֹא כָּתַב לִי כְּכוּם הַסְּפָרִים מֵהַדְּפָסָה, אֶלָּף, אוֹ יוֹתֵר. וְגַם עַל אֵיזֶה נְיָר עַל שְׁרַייב אוֹ עַל רִינַאהל [סוּגֵי נְיָר], וְכַמָּה יִהְיֶה עַל שְׁרַייב וְכַמָּה יִהְיֶה עַל רִינַאהל, וְכַמָּה מַעֲלָתוֹ נוֹתֵן לְהַמַּדְפִּיס שְׂכַר הַדְּפָסָה מִכָּל בּוֹגְיִן [גַּלְיוֹן], וְכַמָּה יִהְיֶה מַחֲזִיק זֶה הַסֵּפֶר

בַּמָּה וְכַמָּה בּוֹגְיִן, וְכֵן מַעֲלָתוֹ יִכְתֹּב לִי מִכָּל מְפֹרָשׁ עַל יְדֵי מַקְדֵּם.

וְאוֹדוֹת שֶׁכָּתַב לִי מַעֲלָתוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְסוּרִים מְהָרַב, וְגַם מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה לְהַדְפִּיס בְּתוֹךְ הַסֵּפֶר אֵיזֶה דְּבָרִים מִשֶּׁלּוֹ, הֲלֹא הַכֹּל מָסַרְתִּי לְיָדְךָ וְהַכֹּל בִּרְשׁוּתְךָ, בְּכֵן אִם אַתָּה מֵבִין מִבִּינָתְךָ שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהָרַב חֲדַל מִמֶּנּוּ. וְאִם אַתָּה צָרִיךְ לוֹ אֲנִי מַזְהִיר אוֹתְךָ שֶׁלֹּא יַנִּיחַ לְדְפּוֹס אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת מִשֶּׁלּוֹ. שֶׁלֹּא יִתְעָרֵב זָר בְּתוֹךְ הַסֵּפֶר. וְאִלּוּ שְׁנֵי הַקְּדֻמוֹת שֶׁשָּׁלַחְתָּ לִי הוּא יָשָׁר בְּעֵינַי הַקְּטָנָה. וְאוֹדוֹת הַהַסְכָּמוֹת דִּבַּרְתִּי עִם הָרַב שֶׁלֹּא יַחֲשֹׁב זֹאת, וְכוּ';

וְאוֹדוֹת שֶׁכָּתַב לִי מַעֲלָתוֹ שֶׁגִּיסוֹ שֶׁל הַמַּדְפִּיס הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמַּפְלָא וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב מֹשֶׁה נֵרוֹ יָאִיר הוּא עוֹשֶׂה לְךָ טוֹבוֹת; בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ אֲשַׁלֵּם לוֹ חֶטְיָבָה מוּל חֶטְיָבָה; וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לְךָ כֹּחַ בְּנַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת שֶׁתִּגְמֹר אֶת הַהַדְפָּסָה בְּלִי שׁוּם עִכּוּב, וְאוֹדוֹת בְּרִיאוּת גּוּפִי מְהוֹדַעְנָא שֶׁזֶּה כַּמָּה יָמִים שֶׁנִּתְחַזַּקְתִּי מְעַט, אֲבָל עֲדַיִן צָרִיךְ לְרַחֲמִים גְּדוֹלִים,

"וְכֵן דְּרָחֵים לִי לְבָעֵי עָלַי רַחֲמִים" [מִי שֶׁאוֹהֵבִי יְבַקֵּשׁ עָלַי רַחֲמִים] (נְדָרִים מ.).

כֹּה דִּבְּרֵי אוֹהֵב נַפְשׁוֹ דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תָּמִיד.

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שְׂמְחָה יִשְׂמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיַחַיֵּהוּ

גַּם אֶפְצִישׁ־קֶען דִּי בְּרִיבְלֶיךְ [לְשָׁלוֹם אֶת הַמִּכְתָּבִים] עַל יְדֵי הַבֵּי רַאר כָּל אֶחָד לְמְקוֹמוֹ.

מִכְתָּבִים דְּשָׁנַת ה' אַלְפִים תקס"ט

ז

(מִכְתָּב מֵאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, זֶבֶר צַדִּיק לִבְרָכָה לְבִתּוֹ מָרַת שָׂרָה זצוק"ל וּלְבַעְלָהּ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק אַיְיזִיק זֶבֶר צַדִּיק לִבְרָכָה).

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וַיִּשְׁלַח (תקס"ט).

רַב שָׁלוֹם לְכְבוֹד אֲהוּבִי חֲתָנִי חֲבִיבִי הֲלוֹא הוּא הָרַב הַמֻּפְלָג הַמְהֻלָּל כְּבוֹד שָׁלוֹם תּוֹרָתוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב **יִצְחָק** אַיְיזִיק נֵרוֹ יָאִיר. עִם שָׁלוֹם זוּגָתוֹ הַיְקָרָה הִיא בִּתִּי יְדִידָתִי הַנְּגוּעָה הַחֲכָמָנִית הַמְהֻלָּלָה הַיְשָׁרָה מָרַת שָׂרָה תִּחְיֶה.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבָם לְנֵכוֹן, וַתַּעֲלֻזָנָה כְּלִיוֹתַי בְּשָׁמְעִי מִשְׁפַּעַת שְׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב, וַאֲבָרֵךְ אֶת ה' אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ כִּי חָלָה גַּם יָלְדָה אֶת בִּתָּהּ תִּחְיֶה; וְהִנְנִי

מְצַוֶּה אֶת בִּרְכָתִי, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם וְלָנוּ לְמַזָּל טוֹב גַּם בְּנֵי בָּנִים יִוָּלְדוּ עַל בִּרְכֵּיהֶם וְהָיוּ כְּנֵגֶן רָוֶה, עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה טוֹבָה. וְנָא לְהוֹדִיעֵנִי תָּמִיד מִשְׁפַּעַת שְׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב; וּבַקָּשָׁתִי מְאֹד מִבִּתִּי תִּחְיֶה וּמֵחֲתָנִי שֶׁיִּחְיֶה לִבְלִי לִרְאוֹג כְּלָל רַק לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. וְשָׁלוֹם וְחַיִּים בְּנַפְשָׁם וָנֶפֶשׁ אֲבִיכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם הַטּוֹב בְּאַהֲבָה עַזָּה.

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׂמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיַחַיֵּהוּ

גַּם יְרֵאָה לְהוֹדִיעַ לִי מַעֲמָק לִמּוּדוֹ, וְכַמָּה דַּפִּין גְּמָרָא הוּא לוֹמֵד בְּכָל יוֹם כִּי בְּאֵלֶּה חָפַצְתִּי שֶׁיִּתְמִיד בְּלִמּוּדוֹ, וְזֶה כָּל מְגַמּוֹתַי, וְדֵי לַמֵּבִין.

וְשָׁלוֹם לְבִנְכֶם הַנֶּחְמָד הֶחָכָם יִשְׂרָאֵל לָעַפ שֶׁיִּחְיֶה, וְשָׁלוֹם לְבִתָּם הַנּוֹלֶדֶת לָהֶם לְמַזָּל טוֹב שֶׁתִּחְיֶה, וְשָׁלוֹם לְחוֹתְנְךָ יְדִידִי, הֲלוֹא הוּא הַגְּבִיר הַמְפֻרְסָם לְשֶׁבַח וְלִתְהִלָּה קְרֻשַׁת־שֵׁם מוֹרֵנוּ הָרַב אַרְיֵה לֵיב נֵרוֹ יָאִיר, עִם שָׁלוֹם זוּגָתוֹ הַצְּנוּעָה הַגְּגִידָה תִּחְיֶה, וְעִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, וּלְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ שָׁלוֹם

וּבָרְכָה. וְשָׁלוֹם לְכָבוֹד אָחִי הַיָּקָר הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִיאֵל נֵרוֹ יָאִיר.

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׂמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיַחַיֵּהוּ.

ח

(הַעְתָּקָה מִמִּכְתַּב אַדְמוֹ"ר זְצוּק"ל לְבִתּוֹ מָרַת שָׂרָה זְצוּק"ל זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ)

בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' י"ב לְחֹדֶשׁ מְנַחֵם (תקס"ט).

שָׁלוֹם לַאֲהוּבָתִי בִּתִּי הַנְּגוּעָה וְהַחֲכָמָנִית וְכוּ' מָרַת שָׂרָה תִּחְיֶה עִם שְׁלוֹם בַּעְלֵךְ וּבְנֵךְ הַנֶּחְמָד וּבִתֵּךְ הַחֲכָמָנִית יִחְיוּ אָמֵן.

הִגִּיעַנִי מִכְתָּב מִבְּרִיאוּת חֲמוֹתֵךְ הַצְּנוּעָה, תַּכֶּף בְּיוֹם מָחָר אַחַר נְסִיעָתֵךְ מִפָּאן, וְהִנְאַנִי, כֹּה יִתֵּן ה' וְכֹה יוֹסִיף אָמֵן.

גַּם מֵהוֹדַעְנָא שֶׁבָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲנִי בְּקוֹ הַבְּרִיאָה, גַּם מֵהוֹדַעְנָא אַז אִיךְ בֶּעְנָק זַיֶּעֶר נָאךְ דֶּעם שְׁטִיפִּין אוּן פְֿרֵיילִיךְ קֶיְיךְ פּוּן בֶּנֶךְ יִשְׂרָאֵל לֶעְבּ. פּוּן זַיִן אַוּועק פָּארִין אִיז גָּאר שְׁטִיל אִין שְׁטִיבּ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל גֶּעבִּין אִיךְ זָאל הֶערִין בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת פּוּן אַיִיךְ תָּמִיד

[שֶׁאֲנִי מִתְנַעְגֵּעַ מְאֹד אַחַר עֲלִיצוּתוֹ וַעֲלִיזוּתוֹ שֶׁל בֶּנְךָ יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיֶה, מַאָן נְסִיעָתוֹ מְאֹד שָׁקַט בַּבַּיִת יְתֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֶשְׁמַע בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מִפֶּם תָּמִיד] אָמֵן.

גַּם מֵהוֹדַעְנָא שֶׁבָּא אִנֶּרֶת מֵאַחוֹתֵךְ מִרְיָם לֶעְבּ מֵאַדֶּעם שָׁהָלְכוּ עִם הַפְּפִּינָה בְּיוֹם ה' ז' לְחֹדֶשׁ מְנַחֵם, וְכוֹתֶבֶת שֶׁהִיא שְׂמֵחָה וַעֲלִיזָה, וְכֻלָּם מְקָרְבִין אוֹתָהּ, וּפָרְשָׂה בְּשָׁלוֹם בֵּלְכֶם, גַּם בַּקַּשְׁתִּי שֶׁתַּעֲשִׂי כְּמוֹ שֶׁצִּוִּיתִיךְ, שֶׁאַל תַּשְׁגִּיחִי עַל צָרְכֵי הַבַּיִת, וְתֹאכְלִי וְתִשְׁתִּי בָּשָׂר וָיַיִן, כִּי בְּרִיאוּתֵךְ הִיא יָקָר יוֹתֵר מֵהַנַי. וּמַמָּשׁ חַיִּים תִּתְּנִי לִי כְּשֶׁתּוֹדִיעִינִי שֶׁאַתְּ בְּרִיאָה וַחֲזָקָה.

הֲלֹא כֹּה דִּבְרֵי אֲבִיךְ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִפִּיךְ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת אֱמִתִּיּוֹת.

נַחְמָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב שִׂמְחָה יִשְׂמְרֵהוּ צוּרוֹ וְיַחַיֵּהוּ

לְפָרֵשׁ בְּשָׁלוֹם אֲהוּבִי מְחֻתָּנִי הָרַבָּנִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב יוּדָא לֵיב. וּבַקַּשְׁתִּי לְהַשְׁגִּיחַ עַל בְּרִיאוּת בִּתִּי כִּי נַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְּנַפְשָׁהּ. גַּם מִזּוּגָתוֹ הַצְּנוּעָה בַּקַּשְׁתִּי גַּם כֵּן. גַּם בַּקַּשְׁתִּי מִמַּעֲלָתוֹ שֶׁיַּעֲסֹק בְּמַשָּׂאוֹ וּמַתָּן, כִּי מַשָּׂא וּמַתָּן שֶׁל מַעֲלָתוֹ הוּא צֹרֶךְ גָּבֹהַּ כִּי (תְּהִלִּים צו) סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת כְּבוֹדוֹ.

נַחְמָן הַנַּ"ל

וְלִפְרֹס בְּשָׁלוֹם אֲהוּבִי אָחִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יְחִיאֵל.

נַחְמָן הַנַּ"ל עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ וּבִתּוֹ תִּחְיֶה.

ט

מכתבי רבינו ז"ל שהתגלו בשנת ה'תש"ע

בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז.

לִכְבוֹד אֲהוּבָתִי בִּתִּי הַצְּנוּעָה וְהַחֲסוּדָה הַחֲכָמָנִית אֶשֶׁת חַיִל מָרַת אָדְל תִּחְיֶה, עִם שְׁלוֹם בַּעֲלָךְ הוּא חֲתָנִי הָרַבָּנִי הַמַּפְלִא הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב יוֹסֵף שֶׁיִּחְיֶה.

מְהוֹדַּעְנָא שֶׁבָּרִיךְ הַשֵּׁם אֲנִי בְּקֶנֶס הַבְּרִיאָה, כֹּה יִתֵּן הַשֵּׁם וְכֹה יוֹסִיף, אָמֵן.

כְּרָאוֹת כְּתַב זֶה, תִּרְאֶה עִם יְדִידִי ר' מֹשֶׁה בְּהָרַב לִנְסֹעַ לְלָאמְפָּארסְקָע [שֵׁם שֶׁל פָּרִיץ מְסֻיָּם] לִגְבוֹת הַחוֹב הַמַּגִּיעַ לִי, כִּי הַיּוֹם בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ הַזְּמַן פָּרָעוֹן. וְאִם ר' מֹשֶׁה הוּא בְּמַחְלֹקֶת עִם הַפָּרִיץ הַנַּ"ל, תִּרְאֶה לִנְסֹעַ עִם אִישׁ אַחֵר.

גַּם תִּגְבֶּה שְׁאָר חוֹבוֹת, הָיְנוּ אֵצֶל ר' מָרְדְּכַי בְּהָרַב, גַּם אֵצֶל ר' קַלְמָן, גַּם בְּעַד הַיַּיִן-שָׂרָף בְּ'קַאנְטָאר', גַּם אֵצֶל ר' מֹשֶׁה בֶּן הֶעְנִי', וְהַכֹּל תָּבִיא בְּעַצְמְךָ לְיָדִי

לְקָהִלַּת קֹדֶשׁ אוּמַאן, וּתְזָרֵז בַּדָּבָר הַזֶּה. גַּם תִּשְׁלַח לִי הַחֲפָצִים שֶׁלִּי. וְתוּ לֹא מִידִי רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם.

מְנָאֵי אֲבִיכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם תָּמִיד וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם.

נַחְמָן מֵאוּמַאן

וְלִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּלְהוֹדִיעַ לִי מֵהַחִדּוּשִׁין שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ שָׁם. וּבְאִם שֶׁאֵין לְךָ פְּנַאי לָבֹא בְּעַצְמְךָ מֵחֲמַת בַּאדְרְטְשִׁיב, תִּשְׁלַח לִי הַמָּעוֹת עַל יְדֵי ר' זַלְמָן.

נַחְמָן הַנַּ"ל

י

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם וָאוֹ פָּרָשַׁת מְצֹרָע.

אֲהוּבִי חֲבִיבִי וִידִידִי, הֲלֹא הֵם הֵנִי הַשְּׁתָּפִים נֶחְמָדִים וִיקָרִים, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַנָּגִיד **מֹשֶׁה** בְּהָרַב, וּמֹשֶׁה הַשֵּׁנִי בֶּן הֶעְנִי', וַהֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב ר' **יִשְׂרָאֵל** נֵרוֹ יָאִיר וְיוֹפִיעַ.

מְהוֹדַּעְנָא שֶׁבָּאת זוֹעָתִי בְּיוֹם חֲמִישִׁי שֶׁהוּא יוֹם אָתְמוֹל, לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם.

מִכְתְּבֵי מוֹהַרַנַ"ת

י"ז טבת

מִכְתָּבִים דִּשְׁנַת ה' אֶלָפִים תקס"ו

א

מִכְתָּב מוֹהַרַנַ"ת לְרַבֵּנוּ מוֹהַר"ן וְזֶרַע צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' ח' נִיסָן תקס"ו לפ"ק.

יִשְׁאוּ הָרִים שָׁלוֹם. לְאוֹצָר בָּלוּם. צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. הֲלוֹא הוּא כְּבוֹד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ. נְאוֹן עֲזֵנוּ. עֲטֶרֶת תִּפְאַרְתֵּנוּ. וְתִפְאֶרֶת כָּל יִשְׂרָאֵל. רֹאשׁ גּוֹלַת אֲרִיאֵל. הֲלוֹא הוּא הַנָּשִׂא הַגָּדוֹל בַּעַל כְּנָפַיִם. בְּצִלּוֹ נֶחְסֶה וְנִתְלוֹנָן, יְחַיֵּנוּ מִיּוֹמַיִם, בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יְקִימֵנוּ וְנִחְיֶה לְפָנָיו, וִיחִי עוֹד לָנֶצַח עַד בִּלְתִּי שָׁמַיִם. הַנָּאוֹן הַגָּדוֹל בְּרִיצָנָא קַדִּישָׁא הֶחָסִיד הָאֲמִתִּי הַמִּתְחַמֵּד עִם קוֹנוֹ. מְחַיֶּה חַיִּים. לוֹ דּוֹמְיָה תְּהִלָּה. כְּלוּם סַמַּתִּי לְכַלְּהוּ שָׁבָחַי. אִלּוּ כָּל הַיָּמִים דְּיוֹ וְכוּ' שִׁבְחוֹ אִי אֶפְשָׁר לְסַיֵּם. אֲשֶׁרֵינוּ אַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ שֶׁנִּפַּלְנוּ בְּחֶלְקוֹ וְגוֹרָלוֹ. חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים אַף נַחֲלַת שִׁפְרָה עָלַי. וּמְתוֹק הָאוֹר וְטוֹב לָעֵינַיִם. אַשְׁרֵינוּ. אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה כָּל אֵלֶּה אוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים הַנָּגוּז וְהַצָּפוּן. מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת מִן הַשָּׁמַיִם. כְּבוֹד קְדֻשַּׁת שְׁמוֹ. נוֹרָא וְנִשְׂגָּב מְאֹד נַעֲלֶה. מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הָרַב רַבִּי נַחְמָן נְטוּרֵיהּ רַחֲמָנָא וְכָרְכֵיהּ. יֵאָמֵר בְּצִלְצַל וִיחִי עוֹד לָנֶצַח.

אַחַר דְּרִישַׁת שְׁלוֹמוֹ. לִהְיוֹת יָדוּעַ לַאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ שֶׁרָאִיתִי הָעִתָּקָה מִכְּתִיבַת יַד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ שֶׁשָּׁלַח לְהַשְּׁתָּפִין נֶרֶם יָאִיר. כִּי כְּבוֹד רַבִּי נַפְתָּלִי מִפֹּה

שָׁלַח לִי הָעִתָּקָה הַנַּ"ל לְקִהְלַת קֹדֶשׁ מָאהִילוֹב. וְעָמַדְתִּי מַרְעִיד נִבְהַלְתִּי מֵרְאוֹת. צִירִים אֲחָזוּנִי. חֲבָלֵי לֵדָה הִקִּיפוּנִי. אֲהוֹבֵנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ יְדִיד עֶלְיוֹן. וִידִיד כָּל הַנְּפָשׁוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל. וִידִיד נַפְשֵׁנוּ. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר. אִם אֹמַר לְנַחֵם אֶת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ וּלְדַבֵּר עַל לִבּוֹ הַקָּדוֹשׁ. מִי יְשַׁנֵּם מָתְנָיו. וּמִי יֶאֱזֹר חֲלָצָיו לְהַכְנִים רֹאשׁוֹ בָּזֶה. גָּבְהֵי שָׁמַיִם מַה אֶפְעַל, דַּרְכֵי ה' הַנַּעֲלָמִים מֵעֵין כָּל חַי וְכוּ' מִי יוֹכִל לְהַעֲרִיךְ מִלִּין בָּזֶה. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אָמַרְתִּי וְיהִי מָה אָרוּצָה דְּבָרֵי אֵלֶּה לַאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ. וּבְגָדֶל חַסְדּוֹ וְעַנְוְתָנוּתוֹ הָאֱמֶת בְּטַחְתִּי לִפְתֹּחַ פֶּה וּלְדַבֵּר לְפָנָיו אֶת אֲשֶׁר יָשִׂים ה' בְּפִי.

הֱיוֹת בְּוַדַּאי לֹא נִשְׂבַּח מֵאֲדוֹנִי אֶת הָעִתִּים אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו מֵעוֹדוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. עַד כִּי עָזְרוֹ ה', שֶׁזָּכָה לְשַׁבֵּר וּלְכַתֵּת, לַהֲרֹס מַה שֶּׁהָרַס, וְלִסְתֹּר מַה שֶּׁפָּתַר, וְלִבְנוֹת מַה שֶּׁבָּנָה, וְלַעֲלוֹת אֶל מָקוֹם שֶׁעָלָה. אֲשֶׁר כָּל זֶה נָעֶלְם מֵעֵין כָּל חַי, עַיִן לֹא רָאֲתָה וְכוּ'. וּבִפְרָט מַה שֶּׁעָבַר עַל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ בְּקִהְלַת־קֹדֶשׁ סְטַאנְבּוּל. וַה' עוֹזֵר לוֹ תָּמִיד, עַד אֲשֶׁר זָכָה לְמַה שֶּׁזָּכָה. וּבִפְרָט

מַה שָּׁזָּכָה אָז. כִּי מֵחֲמַת צַעֲרוֹ נִדְמָה לוֹ שֶׁעֲדַיִן לֹא עָבַר עָלָיו עֵת כָּזֶה, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּדְמָה כֵּן בְּעֵת הַצַּעַר (שִׂיחוֹת הָר"ן פ"ג). וְאַף כִּי אִם הָאֱמֶת כֵּן שֶׁעֲדַיִן לֹא עָבַר עָלָיו עֵת כָּזֶה. אַדְרַבָּה! מִזֶּה נָכוֹן לִבְנוֹ בְּטוּחַ בַּה' שֶׁנִּזְכָּה לִרְאוֹת עוֹד בִּשְׁמָחָתוֹ בְּקָרוֹב. כִּי יִזְכֶּה לְמַה שֶּׁהוּא מְצַפֶּה לִזְכּוֹת לִרְאוֹת בְּטוּב ה' בְּהַרְאוֹת לוֹ נֹעַם יְיוֹ, וְדִי לַמֵּבִין. וְעַל זֶה נֶאֱמַר (יְשַׁעְיָה סו) "הֲאֲנִי אַשְׁבִּיר" וְכוּ', וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה. וְגַם בָּזֶה הַמְּעַט יָרֵאתִי מְאֹד לְדַבֵּר. אַף עַנְוָתָנוּתוֹ תַּרְבֵּנִי לְדַבֵּר לְפָנָיו אֶת אֲשֶׁר בָּא תַּחַת הַקֶּלְמוֹס בָּעֵת.

וְחֻבָּה אָנוּ מְקַיְּמִין דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדוֹ. אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁתִּתְעוֹרֵר לְבָבֵנוּ שֶׁנּוּכַל לְהִתְפַּלֵּל כָּרָאוּי לְהִתְפַּלֵּל עַל עֶסֶק כָּזֶה. כִּי אִם הָיִינוּ מַרְגִּישִׁים קְצָת הָיָה רָאוּי לָנוּ לִזְעֹק בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחוֹבוֹת, לְעוֹרֵר רַחֲמֵי עֶלְיוֹן עָלָיו וְעָלֵינוּ וְעַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו וְעַל כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַמֻּנָּחִים בַּמָּקוֹם שֶׁיָּרְדוּ וּמְצַפִּים וּמְחַכִּים לַחֲסוֹת תַּחַת כְּנָפָיו, אֲשֶׁר עֲדַיִן לֹא זָכוּ לְהִתְלוֹנֵן בְּצִלּוֹ הַקָּדוֹשׁ. וּמִכָּל שֶׁכֵּן גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁיֵּשׁ עָלֵינוּ, כַּיָּדוּעַ לַאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ,

וּבְפָרָט עָלַי אֲשֶׁר מִנְּמוּךְ מֵעָפָר הֶקִימַנִי. וּמֵאַשְׁפּוֹת דַּלּוּתִי הֵרִימַנִי. וּבֵין נְדִיבִים הוֹשִׁיבַנִי וַעֲדַיִן אֲנִי עָרֹם בְּלִי לְבוּשׁ. וּמִי יוֹדֵעַ אִם כְּבָר הִגִּיעָתִי אֲפִלּוּ לִימֵי יְנִיקָה, וְאֵין לָנוּ לִינֹק וְלִשְׁאֹב שֶׁפַע וּלְקַבֵּל חַיּוּת כִּי אִם עַל יְדֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, הוּא חַיֵּינוּ וְאוֹרֶךְ יָמֵינוּ. ה' אֱלֹקִים אַתָּה יָדַעְתָּ, אִם הָיָה מִיּוֹם בְּרִיאַת הָעוֹלָם רַחֲמָנוּת כָּזֶה, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ עַכְשָׁיו עָלֵינוּ, וְעַל כָּל אֶחָד בְּיִחוּד, כְּפִי אֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד אֶת נִגְעֵי לְבָבוֹ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן רַחֲמָנוּת שֶׁיֵּשׁ עַל מִי שֶׁלֹּא רָאָה טוֹב מִיָּמָיו כְּלָל וְדִי לַמֵּבִין.

עַל כֵּן עָלֵינוּ מֻטָּל לִשְׁפֹּךְ שִׂיחַ לִפְנֵי ה' לִשְׁפֹּךְ לְבָבֵנוּ כַּמַּיִם לִפְנֵי ה'. וּבָה' בְּטַחְנוּ כִּי לֹא נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם, וְכִימוֹת עִנִּיתָנוּ יְשַׂמְּחֵנוּ, לְהַרְאוֹת לָנוּ נֹעַם יְיוֹ. וַאֲנַחְנוּ נִדַּשֵּׁן נַפְשֵׁנוּ בְּצַחֲצָחוֹת. בְּשִׂבַע שְׂמָחוֹת. כַּאֲשֶׁר נִזְכֶּה לְקַבֵּל פָּנָיו הַקְּדוֹשִׁים. סָבֹר אַפֵּי עִתִּיק יוֹמִין. בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים, לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל. וּזְמַן הַמְּנֻחָה הִגִּיעַ וַאֲקַצֵּר וַאֲסַיֵּם.

הַלֹּא כֹּה דִּבְרֵי הַמְּצַפֶּה וְהַמְחַכֶּה לְהִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלָיו, לְהָנוֹת מִזִּיו קָדְשׁוֹ.

הַקָּטָן נָתָן בֶּן אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרִי הָרַב נַפְתָּלִי הֶירְץ נרו"ו אִיר

י"ח טבת

מִכְתָּבִים דִּשְׁנַת ה' אֶלְפִּים תקפ"ב

ב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' כ"ו נִיסָן שְׁמִינִי ג' התקפ"ב דְּאַדְעם.

לְזוּגָתִי הֲלֹא הִיא הַצְּנוּעָה וְכוּ'.

זַייט וויסֶן אַז הַייַנְט הָאבּ אִיךְ גִידוּנְגֶען אַיין שִׁיף. אוּן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַסָּמוּךְ וָועל אִיךְ לְמַזָּל טוֹב אַרוֹיף גֶיין אוֹיף דֶעם שִׁיף קֶיין סְטַאמְבוּל, אִין דָארְט וָועל אִיךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם וַוייטֶער פָּארִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בִּיז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וָועט מִיךְ בְּרֶענְגֶען לְשָׁלוֹם קֶיין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּכֵן בָּעט אִיךְ אַייךְ אִיר זָאלְט פַּאר מִיר נָאט בָּעטֶן, אוּן זָאלְט דֶער מַאנְן אַלֶע אוּנְזֶערֶע לַייט בְּפָרָט אִין אוּמַאן אַז זֵיי זָאלִין פַּאר מִיר מִתְפַּלֵּל זַיין. וַוייטֶער הָאבּ אִיךְ נָאר נִיט צוּ שְׁרַייבֶּן רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם. [דְּעוּ! כִּי הַיּוֹם שָׁכַרְתִּי סְפִינָה, וְאִם יִרְצֶה ה' בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ הַסָּמוּךְ אַעֲלֶה לְמַזָּל טוֹב עַל הַסְּפִינָה לְאִיסְטַמְבּוּל, וְשָׁם אֶמְשִׁיךְ בִּנְסִיעָתִי בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְבִיאֵנִי לְשָׁלוֹם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּבְכֵן

מְבַקֵּשׁ אֲנִי שֶׁתְּבַקְּשׁוּ מֵה' עֲבוּרִי וְתַזְכִּירוּ לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וּבִפְרָט אֵלֶּה שֶׁבְּאוּמַן שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עֲבוּרִי, יוֹתֵר אֵין לִי מְאוּמָה לִכְתֹּב רַק חַיִּים וְשָׁלוֹם].

אֶהוּבִי בְּנִי שֶׁכְּבָר נֵרוֹ יָאִיר תְּקַבֵּל הָאִגֶּרֶת הַמְּבֹרָךְ בָּאן, וְתִשְׁלְחֵהוּ תֵּכֶף וּמִיָּד עַל יְדֵי הַפָּאסְט [דאר] רִאשׁוֹן לְקֹהֶלֶת קֹדֶשׁ טְשָׁאהַרִין, לְיַד רַבִּי בָּעֶר אַטְקָאפְּטְשִׁיק גַּם תִּכְתֹּב גַּם־כֵּן בְּעִנְיָנְךָ אֵיזֶה אִגֶּרֶת וְתוֹסִיף לְבַקֵּשׁ אוֹתָם שֶׁיְּקַיְּמוּ לְשִׁלְחַ מִיָּד כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לָהֶם. וְתוֹדִיעַ לָהֶם גְּדֶל הַדְּחַק שֶׁלָּכֶם, שֶׁלֹּא הִנַּחְתִּי לָכֶם שׁוּם מָעוֹת כִּי אִם זֶה שֶׁמִּגִּיעַ מֵהֶם, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַדַּאי יְקַיְּמוּ דְּבָרַי כַּאֲשֶׁר הִבְטִיחוּ לִי. גַּם תֵּדַע שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּחֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. גַּם נֶהֱנֵיתִי מִלְּשׁוֹנְךָ מְאֹד כִּי הָיִיתִי סָבוּר שֶׁעֲדַיִן אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנוֹ לִכְתֹּב בִּלְשׁוֹן לְמוּדִים כִּי אִם דָּבָר קַל, וְכָעֵת רָאִיתִי שֶׁתּוֹדָה לָאֵל לְשׁוֹנְךָ עוֹלָה יָפָה. וְתִרְאֶה לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לִכְתֹּב לִפְעָמִים אִגֶּרֶת בְּעַצְמְךָ, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה רָגִיל בְּלָשׁוֹן צַח. כִּי הוּא נִצְרָךְ לְךָ מְאֹד בְּכַמָּה אֲפָנִים.

וּפֵרוּשׁ הַמַּעֲשֶׂה קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, אֲשֶׁר נִמְצָא אִישׁ כָּזֶה אֲשֶׁר שָׂם עַל לִבּוֹ לִכְתֹּב פֵּרוּשׁ עַל הַמַּעֲשִׂיּוֹת. וְגַם פֵּרוּשׁוֹ נָאֶה וּמִתְקַבֵּל קְצָת וְכַמָּה דְּבָרִים קְרוֹבִים לָאֱמֶת. אֲבָל, אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן פֵּרוּשׁוֹ רָחוֹק הַרְבֵּה אֲפִלּוּ מִכְּפִי מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּדַעְתִּי בְּעִנְיַן הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן אַלְפֵּי אַלְפִּים קַל־וְחֹמֶר כַּמָּה רְחוֹקִים הַדְּבָרִים מִכַּוָּנוֹת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְעִקַּר הַדָּבָר מַה שֶּׁאֲנִי מְנַמְנֵם עַל פֵּרוּשׁוֹ הוּא שֶׁאֲנִכִי הָרוֹאֶה שָׁלְפִי דְּבָרָיו מִסְתַּיֵּם הַמַּעֲשֶׂה בְּעִנְיַן קַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁמְּרַמֵּז שֶׁאָז זָכָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לִמְצֹא אֶת הַפַּת מַלְכָּה. וְלֹא כֵן אֲנִכִי עַמְּדִי, כִּי לְדַעְתִּי עֲדַיִן לֹא נִסְתַּיֵּם הַמַּעֲשֶׂה וְעִקַּר סִיּוּם הַמַּעֲשֶׂה, דְּהַיְנוּ לִמְצֹא אֶת הַפַּת מַלְכָּה, יִהְיֶה רַק לֶעָתִיד כְּשֶׁיָּבוֹא מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ שֶׁהוּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא מִתְגַּלְגֵּל בְּכָל דּוֹר וָדוֹר כְּמוֹ שֶׁמּוּבָא בַּתִּקּוּנִים [תִּקּוּן ס"ט דַּף קיג.]. וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל לְבַקֵּשׁ אֶת הַפַּת מַלְכָּה עַד שֶׁיְּזַכֶּה לִמְצֹא אוֹתָהּ בִּימֵי מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ שֶׁיָּבוֹא בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ. וְהַפַּת מַלְכָּה הִיא בְּחִינַת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה לְהַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

וּבְצַדִּיקִים אֱמִתִּיִּים וּבִכְלָלִיּוּת הַתּוֹרָה וְכוּ'. וְאֵת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה הִיא בְּגָלוּת בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. וְעִקַּר הַגְּאֻלָּה תָּלוּי בָּזֶה כְּפִי מַה שֶּׁזּוֹכִין יִשְׂרָאֵל בְּכָל דּוֹר וָדוֹר לְהַעֲלוֹת הָאֱמוּנָה הַנִּפּוֹלָה, וּלְהִתְחַזֵּק בָּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יָבוֹא מָשִׁיחַ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) "תָּבוֹאִי תָּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה". וְאָז תִּתְגַּלֶּה הָאֱמוּנָה בִּשְׁלֵמוּת וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְּעַלְתּוֹ וְכוּ'. וְאָז דַּיְקָא תָּשׁוּב הַפַּת מַלְכָּה שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה עַל מְכוֹנָהּ וּמַלְכוּתָהּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל סִפֵּר מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה וְסִיֵּם: 'וְלִבְסוֹף מְצָאָהּ', אַף עַל פִּי כֵן מְרַמֵּז עַל הֶעָתִיד. כִּי אֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּזְכֶּה לְכֵן בֶּאֱמֶת רִמְזֵי הַמַּעֲשֶׂה, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן עֲצֶם הַמַּעֲשֶׂה אִי אֶפְשָׁר לְהָבִין, דְּהַיְנוּ מִי וּמָה וְאֵימָתַי. כִּי כָּל הַמַּעֲשִׂיּוֹת הָיָה בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר בִּכְתָב בַּדְּבָרִים שֶׁכְּפָּה אוֹתָם עַתִּיק יוֹמִין, וּכְבָרָט עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִפְקַח עֵינֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְהָבִין אֵיזֶה רְמָזִים בְּהַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁמְּסַפֵּר. וְאַף עַל פִּי כֵן יֵשׁ לִי נַחַת גָּדוֹל מֵהַפֵּרוּשׁ שֶׁשָּׁלְחוּ כִּי גַּם זֶה אֱמֶת. כִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל כְּפַטִּישׁ יְפוֹצֵץ סָלַע, וְכָל דְּבָרָיו מִתְחַלְּקִים לְכַמָּה טַעֲמִים בְּלִי שִׁעוּר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ

שֶׁנִּזְקָה לְבַלּוֹת יָמֵינוּ לַחֲשֹׁב תָּמִיד תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו וּמַעֲשָׂיוֹת שֶׁפִּפֵּר עַד שֶׁנִּזְקָה לִמְצֹא בָּהֶם אֵיזֶה פֵּרוּשׁ וְהַשָּׂגָה הַמְּבִיאָה לִידֵי מַעֲשֶׂה. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים בָּאֵלֶּה. אַשְׁרֵיכֶם שֶׁזְּכִיתֶם לִהְיוֹת חֶלְקְכֶם עִמָּנוּ. חִזְקוּ וְאִמְצוּ, וְהָעִקָּר לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וּלְהַרְבּוֹת בְּהִתְבּוֹדְדוּת וְאַל תֵּעָצְבוּ "כִּי חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזְּכֶם" (נְחֶמְיָה ח).

וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה בְּנַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ אֲבִיכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם תָּמִיד בְּאַהֲבָה עַזָּה וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם.

הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הֵירְץ נֵרוֹ יָאִיר

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה בֶּאֱמֶת. **אֲהוּבֵי** אַחַי וְרֵעַי רַבּוֹתַי וְתַלְמִידַי וַחֲבֵרַי. מְאֹד בִּקַּשְׁתִּי לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדֵי תָּמִיד, וַאֲשֶׁר בִּקֵּשׁ רַבִּי יִצְחָק אַיְזִיק יוֹסֵף נֵרוֹ יָאִיר, לִשְׁלֹחַ לָהֶם תְּפִלָּה לְהִתְפַּלֵּל עַל עוֹבְרֵי יַמִּים. בֶּאֱמֶת אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה עַכְשָׁיו כְּלָל לְסַדֵּר תְּפִלָּה. וְגַם כְּבָר נִמְצָא בַּסֵּפֶר שַׁעֲרֵי צִיּוֹן תְּפִלַּת הָרַמְבַּ"ן ז"ל תְּפִלָּה עַל הַיָּם. רַק שֶׁצְּרִיכִין לְשַׁנּוֹת הַלָּשׁוֹן קְצָת כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִין עַל אֲחֵרִים כַּאֲשֶׁר תָּבִינוּ שָׁם בְּעַצְמְכֶם. וּמַה שֶּׁיִּרְצֶה כָּל אֶחָד לְהוֹסִיף מִלִּבּוֹ יוֹסִיף

בִּרְצוֹנוֹ בִּלְשׁוֹן לַעַ"ז. וְיָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה.

וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

נָתָן הַנַּ"ל

אֲהוּבִי בְּנֵי הַמַּפְלָג רַבִּי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה. פּוּן דַּיִּין גְּרִים הָאַפּ אִיךְ גְּרוֹיס נַחַת גִּיהַאט [מַהַדְרִישַׁת שָׁלוֹם שֶׁלְּךָ הָיָה לִי נַחַת גָּדוֹל]. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה בָּאֱמֶת כָּל הַיָּמִים, לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתַּתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְכוּ'. גַּם תִּכְתֹּב בְּכָל יוֹם כִּי עֲדַיִן אֵינְךָ יָכוֹל לְאַמֵּן יָדְךָ בִּכְתִיבָה נָאָה כְּלָל. וּכְתָבְךָ דּוֹמֶה לִכְתָב שֶׁל תִּינוֹק קָטָן. עַל כֵּן תִּשְׁתַּדֵּל לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ בִּכְתָב נָאֶה וְלָשׁוֹן צַח. כִּי הַכְּתָב וְהַמִּכְתָּב הוּא יְסוֹד גָּדוֹל לְתוֹרָה וַעֲבוֹדָה וְדַרְכָּךְ אֶרֶץ. וּבִכְרָט אַתֶּם וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ צְרִיכִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ הַרְבֵּה בִּכְתִיבָה לְזָכוֹת אֶת הָרַבִּים בְּכַמָּה עִנְיָנִים כַּיָּדוּעַ לָכֶם, וְיָתֵר מִזֶּה אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּים עַתָּה לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַחָפֵץ בְּטוֹבָתְךָ וְהַצְלָחָתְךָ הָאֲמִתִּית וְהַנִּצְחִית.

נָתָן הַנַּ"ל

י"ט טבת

ג

אָמַר הַמַּעְתִּיק הַפְּרָט וְהַיּוֹם הָיָה חָסֵר. וּמַה שֶּׁמָּצָאתִי הָעְתַּקְתִּי.

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

לְבָבוֹד יְדִידִי הַוָּתִיק וְכוּ' רַבִּי **נַפְתָּלִי** נֵרוֹ יָאִיר.

הוֹדִיעַ לִי חֲדָשׁוֹת שֶׁהוּא חוֹשֵׁשׁ בְּעֵינָיו, וְאָרְאָה לְהִתְפַּלֵּל עָלָיו. וּמִזֶּה תִּרְאוּ וְתָבִינוּ כַּמָּה צְרִיכִין לְהִתְרַחֵק מִדֶּאֶקְטוֹרִים [מֵרוֹפְאִים], וּכְבָר הֵכַנְתִּי רוּיְצֶעפֶט [מִרְשָׁם] לִשְׁלֹחַ לוֹ. וּכְלָל הָרוּיְצֶעפֶט הוּא:

א - שֶׁלֹּא יִקַּח שׁוּם רְפוּאָה.

ב - שֶׁלֹּא יִקַּח שׁוּם רְפוּאָה.

ג - שֶׁלֹּא יִקַּח שׁוּם רְפוּאָה וְכוּ' וְכוּ'.

גַּם שֶׁיֵּלֵךְ דַּוְקָא לַמְּקוֹם וְכוּ' הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו וְיִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה בִּמְהֵרָה מִן הַשָּׁמַיִם. מִבְּנֵי יִצְחָק שֶׁיִּהְיֶה עֵדֶן לֹא הָיָה לִי שׁוּם אִגֶּרֶת וַאֲנִי מְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתּוֹ. זוֹלַת זֶה אֵין לְהַדִּישׁ.

נָתָן הַנַּ"ל

גַּם אוֹדִיעַ לָכֶם חֲדָשׁוֹת מֵעַתָּה. דְּעוּ כִּי יֵשׁ אֱלֹקִים שֹׁלִיט בָּאָרֶץ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת, חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח יִשְׂתַּבַּח שְׁמוֹ לָעַד. וְהַכֹּסֶף וְהַזָּהָב הַכֹּל הֶבֶל. וְאַף עַל פִּי שֶׁרֹב הָעוֹלָם הֵם מִבְנֵי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׂירוּת שֶׁמִּתְלוֹצְצִים מִשִּׂיחוֹת כָּאֵלֶּה (עַיֵּן סִיפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מַעֲשֶׂה י"ב). הַבְּחִירָה הִיא בְּיָדָם לְהַטּוֹת שִׂכְלָם לְעֹל הַגֵּיהִנֹּם בָּזֶה הָעוֹלָם. כַּאֲשֶׁר בָּחֲרוּ לָהֶם מִלְּבַד מַה שֶּׁיִּהְיֶה לְיוֹם הַדִּין, וְסוֹף יָשׁוּבוּ הֵמָּה אֵלֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא נָשׁוּב אֲלֵיהֶם. וּכְבָר אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תְּהִלִּים מ"ט) "אַל תִּירָא כִּי יַעֲשֹׁר אִישׁ" וְכוּ'. וְאִם יִתְלוֹצְצוּ גַּם מִזֶּה, יִמָּלֵא פִּיהֶם חָצִיר. בּוֹטֵחַ בְּעָשְׁרוֹ הוּא מִשְׁעָנֶת קָנֶה רָצוּץ. "אֵלֶּה בָרֶכֶב וְאֵלֶּה בַּסּוּסִים, וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם ה' אֱלֹקֵינוּ נַזְכִּיר" (שָׁם כ). כִּי אֵין מָנוֹס מִפְּגֻעֵי הָעוֹלָם הַמְּלֵאִים בְּכָל בַּיִת כִּי אִם אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהַתּוֹרָה לְבַד. כַּאֲשֶׁר כְּבָר הֶאֱרַכְנוּ שִׂיחָתֵנוּ מִזֶּה הַרְבֵּה, וַעֲדַיִן צְרִיכִין לַחֲזֹר וּלְדַבֵּר זֹאת בְּכָל יוֹם. וְהַכְּלָל כִּי (אִיּוֹב ה) "אָדָם לְעָמָל יוּלָּד" אַשְׁרֵי מִי שֶׁעָמָלוֹ בַּתּוֹרָה. וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ פָּאעְרט הָאפּ [רַק שִׂמְחָה] אֱמֶת וְצֶדֶק וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם אַשְׁרֶיךָ אִם תַּחֲזִיק בָּזֶה.

מִכְתָּבִים דְּשָׁנַת ה' אֶלָפִים תקפ"ג

ד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' וַיֵּשֶׁב תקפ"ג לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי וּלְבִּי הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג וְכוּ'. מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל אֲנָשָׁיו שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

דְּעוּ יְדִידַי כִּי תּוֹדָה לָאֵל בָּאתִי בְּשָׁלוֹם לְבֵיתִי בְּיוֹם ה' וַיִּשְׁלַח הֶעָבַר. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו הָעֲצוּמִים, וְאֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר עָלֵינוּ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק לְבָאֵר עַתָּה. וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. אַךְ מְאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי מִכְּאֵב הָעֵינַיִם שֶׁלִּי. וּבְיוֹתֵר נִפְלֵאתִי עָלָיו הַפְּלֵא וָפֶלֶא עַל אֲשֶׁר הוֹאִיל הַלַּךְ אַחַר רוֹפְאֵי אֱלִיל, וְלַעֲסֹק בִּרְפוּאוֹת בְּהֵימִין, לִכְאֵב הָעֵינַיִם, אֲשֶׁר הֵמָּה הָיוּ בְּעוֹכְרָיו וְקַלְקְלוּ לְעֵינָיו עַל יְדֵי רְפוּאָתָם בְּיוֹתֵר. וְלֹא זָכַר אֶת כָּל הַדְּבָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁיָּצְאוּ מִפִּי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה [שִׂיחוֹת הַר"ן נ], לְהִתְרַחֵק מֵרְפוּאוֹת בְּכָל מִינֵי הִרְחָקוֹת עַד קָצֶה אַחֲרוֹן. דַּעְתִּי כִּי דּוֹמֶה בְּלִבּוֹ שֶׁאֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִים לִכְאֵב עֵינַיִם, אֲבָל בֶּאֱמֶת אֲהוּבִי אָחִי טָעִית. (חסר).

[נִרְאֶה שֶׁהָיָה כָּאן עוֹד דְּבָרִים בַּאֲרִיכוּת אֲבָל לֹא מָצָאתִי יוֹתֵר חֲבָל עַל דְּאָבְדִין. גַּם נִרְאֶה בַּעֲלִיל שְׁוֹאַת הָיָה הַמִּכְתָּב שֶׁהוֹדִיעַ שֶׁבָּא מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הוֹדַעְתִּי זֹאת לְמַעַן יִהְיֶה לְזִכָּרוֹן בִּבְרוּר שְׁנַת נְסִיעָתוֹ וּבוֹאוֹ וְיִהְיֶה בְּעֻוָּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִצְרָךְ לְכַמָּה עִנְיָנִים].

מִכְתָּבִים דְּשָׁנַת ה' אֶלָפִים תקפ"ד

ה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' תִּשְׁרֵי תקפ"ד, מִבֶּרֶסְלֶב לְמִשְׁעֶרְקָאם.

רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי, יְדִיד נַפְשִׁי, נִעְמָד בְּקִרְוֹת לִבִּי, הֲלֹא הוּא הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג הַנֶּחְמָד, מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

תּוֹדָה לָאֵל בָּאתִי לְשָׁלוֹם לְבֵיתִי בְּיוֹם ג' לְעֵת עֶרֶב, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה'. וְנָא, בְּנִי, מַחְמַד עֵינַי, הִסְתַּבֵּל הֵיטֵב עַל תַּכְלִיתְךָ וְהַחֲזֵק בְּתוֹרַת ה' וְתַתְמִיד בִּלְמּוּדְךָ; וְתִקְבַּע שִׁעוּר לְהִתְבּוֹדְדוּת בְּכָל יוֹם וְיוֹם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְחַנֵּן מִלְּפָנָיו בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים הַרְבֵּה, שֶׁיְּקָרֵב אוֹתְךָ לַעֲבוֹדָתוֹ בֶּאֱמֶת. וְתִלְמֹד וּתְעַיֵּן הֵיטֵב בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, עַד שֶׁתִּהְיֶה בָּקִי בָּהֶם בְּעַל־פֶּה, וְתִזְכֹּר הֵיטֵב אֶת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִפִּי בְּבֵיתִי, וְהָיָה אִם

שָׁמוֹעַ בְּיָשָׁן תִּשְׁמַע בְּחָדָשׁ, שֶׁתִּזְכֶּה לִשְׁמֹעַ מִמֶּנִּי עוֹד דְּבָרִים רַבִּים כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה הַמְחַיִּין נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. וְאָז טוֹב לְךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. כִּי אֵין לְךָ זְמַן מֻכְתָּר לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה כְּמוֹ עַתָּה, כִּי (שַׁבָּת קנב) יְנַקּוּתָא בְּלֵילְיָא דְּוַרְדָּא. וְאִם לֹא עַכְשָׁיו אֵימָתַי. כִּי יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר. וְהַזְּמַן הוֹלֵךְ וְהוֹמֶה. וְלֹא יִשָּׁאֵר לְךָ כִּי אִם מַה שֶּׁתַּחֲטֹף עַתָּה בְּכָל יוֹם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְחוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ. וְיוֹתֵר מִמַּה שֶּׁבָּתוּב בָּאן שָׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי בְּבָר. וְגַם כִּי בְּבָר מְבֹאָר הַכֹּל בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל. הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וּמַהֶם לֹא תָּזוּעַ וְכוּ' וְהָעִקָּר שֶׁיִּהְיוּ הַדְּבָרִים בְּעֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם וְיוֹם כְּחַדָּשִׁים. וְתַתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵהָחָדָשׁ, וְאַל תִּפֹּל בְּדַעְתְּךָ חַס וְשָׁלוֹם מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, רַק בְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה תִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כִּבְרִיָּה חֲדָשָׁה מַמָּשׁ. אָז תַּצְלִיחַ אֶת דַּרְכְּךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְּוַהֵרְתָּךְ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְךָ וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמוֹר הַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם.

הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹהֲרַנ"ת הֶרֵב נַפְתָּלִי הִירְץ נֵרוֹ יָאִיר מִבְּרֶסְלֶב

כ' טבת

ו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' חַיֵּי שָׂרָה תקפ"ד בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם וּבְרָכָה וְחַיִּים וְכָל טוּב לִכְבוֹד בְּנֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

אִמְרוֹתֶיךָ הַנְּעִימִים הִגִּיעוּ אֵלַי פַּעֲמַיִם, אֶחָד בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה, בְּעֵת שֶׁהָיִינוּ שְׂמֵחִים בְּשִׂמְחָה שֶׁאֵין לָהּ קֵץ שִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת עִם סְגֻלָּתוֹ וְנָתַן לָנוּ כְּלֵי חֶמְדָּתוֹ, וְקֵרְבָנוּ לַעֲבוֹדָתוֹ וְכוּ', אָז בְּתוֹךְ שִׂמְחָתֵנוּ הִגִּיעֲנִי מִכְתָּבְךָ. רָאִיתִי וָאֶשְׂמַח. שֶׁשֹּׁאֲבִי עַל אִמְרוֹתֶיךָ בְּפִרְטֵי בַּאֲגֶרֶת הַשֵּׁנִי אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר. אֲשֶׁר הוֹדִיעֵנִי אֶת אֲשֶׁר קִוְּתָה נַפְשִׁי אֲשֶׁר תּוֹרָה לָאֵל תּוֹרַת ה' תְּמִימָה בְּיָדֶךָ. נָא בְּנִי חֲבִיבִי בְּנַפְשִׁי, חֲזַק וֶאֱמַץ בְּכָל פֹּחוֹתֶיךָ לְהִתְמִיד בִּלְמוּדְךָ הַיּוֹמִי, כִּי הוּא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים. טוֹב לַגֶּבֶר כִּי יִשָּׂא עֹל בִּנְעוּרָיו (אֵיכָה ג). וְגַם תִּתְאַמֵּץ בְּיוֹתֵר לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה. שֶׁתַּכְנִיס כָּל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְתוֹךְ כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל הַתְּפִלָּה. שֶׁתְּכַוֵּן פֵּרוּשׁ הַמִּלּוֹת בְּכָל הַתְּפִלָּה. וְתֶאֱחֹז

מַחֲשַׁבְתְּךָ תָּמִיד לְבַל תִּשּׁוֹטֵט מַחֲשַׁבְתְּךָ אָנָה וָאָנָה בִּדְרָכְךָ מִכָּבָר. עַתָּה בְּנִי כַּלֵּה מִדֶּרֶךְ זֶה. הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר וְתִתְגַּבֵּר וְתִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי כֹּחוֹת וְעֵצוֹת לָסוּר מִדַּרְכְּךָ זֶה. רַק תֶּאֱחֹז מַחְשַׁבְתְּךָ בְּיָדְךָ לִבְלִי לַחֲשֹׁב שׁוּם דָּבָר חוּץ, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ. וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן. בַּמְבֹאָר כָּל זֶה הֵיטֵב בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל [ליקו"מ עב, רלג] כִּי בַּעַל מַחֲשָׁבָה הוּא אֶחָד מֵהַדְּבָרִים הַמַּעֲכְּבִין אֶת הַתְּשׁוּבָה (רַמְבַּ"ם הִלְכוֹת תְּשׁוּבָה פֶּרֶק ד' הֲלָכָה ה). וְיֶתֶר מִמַּה שֶּׁכָּתוּב כָּאן בְּנִי הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד, וּתְעַיֵּן הֵיטֵב בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל וְתִמְצָא עֵצוֹת וַתַּחְבּוּלוֹת לְהִנָּצֵל מִזֶּה. וְהָעִקָּר הוּא מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה, שֶׁתֵּדַע וְתַאֲמִין בְּמַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (שם) שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ לְמָקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֶה. וְאָמַר שֶׁאֲפִלּוּ אִם הַמַּחֲשָׁבָה נוֹטָה חַס וְחָלִילָה לִפְעָמִים מִן הַצַּד יֵשׁ בְּיַד הָאָדָם לְתָפְסָהּ וְלַהֲשִׁיבָהּ לִמְקוֹמָהּ הָרָאוּי. כְּמוֹ סוּס הַנּוֹטֶה מִן הַדֶּרֶךְ שֶׁיְּכוֹלִין לְתָפְסוֹ בְּאַפְסָר לַהֲשִׁיבוֹ אֶל הַדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר כְּמוֹ כֵן הוּא הַמַּחֲשָׁבָה מַמָּשׁ כַּמְבֹאָר בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִפְרָט בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה שֶׁאָז מִתְגַּבְּרִין מְאֹד בִּלְבּוּלֵי מַחֲשָׁבוֹת, כִּי כָּל הַבִּלְבּוּלִים שֶׁיֵּשׁ

לָהָאָדָם לִפְעָמִים בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, בְּלֹם בָּאִים אֶל הָאָדָם בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה דַּיְקָא כַּמְבֹאָר [בליקו"מ סימן ל'] עַיֵּן שָׁם. עַל כֵּן בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר יוֹתֵר וְיוֹתֵר כְּנֶגֶד הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהָעִקָּר הַהִתְגַּבְּרוּת הוּא בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה. שֶׁלֹּא תַּשְׁגִּיחַ וְלֹא תִּסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם כְּלָל רַק תַּחֲשֹׁב דִּבּוּרֵי הַתְּפִלָּה הַיּוֹצְאִים מִפִּיךָ וְאָז מְמֵילָא יִסְתַּלְּקוּ. גַּם תְּזָרֵז עַצְמְךָ מְאֹד לִבְחֹר לְךָ שָׂעָה בְּכָל יוֹם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי קוֹנְךָ כַּאֲשֶׁר יָדַעְתָּ בַּמָּה וְכַמָּה הִרְבִּינוּ לְדַבֵּר מִזֶּה בְּשֵׁם רַבֵּנוּ זַ"ל [עין ספר השתפכות הנפש]. וְשֶׁהוּא עֵצָה כְּלָלִיּוּת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לִזְכּוֹת לִקְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל. וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב כִּי יִקְצְרוּ הַמּוֹן יְרִיעוֹת, רַק תָּשִׂים עֵינֶיךָ וְלִבְּךָ בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, וְתִמְצָא מַרְגּוֹעַ לְנַפְשֶׁךָ אֲשֶׁר יִטַב לְךָ לָעַד וְלָנֶצַח.

גַּם אֲהוּבִי בְּנִי, לֹא טוֹב בְּעֵינַי שֶׁכָּתַבְתָּ לִי שֶׁקָּבַעְתָּ לְךָ שְׁנֵי שִׁעוּרִים בִּלְמוּד פּוֹסְקִים בְּאֹרַח חַיִּים הִלְכוֹת שַׁבָּת וּבְיוֹרֶה דֵּעָה הִלְכוֹת מִלְוָה, הֲלֹא הָיָה לְךָ לְהָבִין כִּי לֹא חָפַצְתִּי בְּדֶרֶךְ כָּזֶה לְפַזֵּר דַּעְתּוֹ, בְּעִנְיָנִים רְחוֹקִים כָּאֵלֶּה, וְכִי מָה עִנְיָן מִלְוָה לְהִלְכוֹת שַׁבָּת, הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי רְצוֹנִי בְּסֵדֶר הַלִּמּוּד הוּא לִלְמֹד בְּסֵדֶר דַּיְקָא (עַיֵּן שִׂיחוֹת הַר"ן

עו), דְּהַיְנוּ שֶׁתִּגְמֹר הָאַרְיָה חַיִּים עַד סוֹפוֹ, וְאַחַר כָּךְ תַּתְחִיל בָּעֲזָרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִלְמֹד הַיּוֹרֶה דֵּעָה מֵהִלְכוֹת שְׁחִיטָה מֵרֹאשׁוֹ לְסוֹפוֹ כַּפֶּרֶד דַּיְקָא, וְכֵן הַחשֶׁן מִשְׁפָּט וְהָאֶבֶן הָעֶזֶר, לֹא כְּמוֹ שֶׁנּוֹהֲגִים בְּנֵי הַנְּעוּרִים לַחֲטֹף בְּכָל זְמַן הִלְכָתָא מֻיֶּחֶדֶת לְפָעָמִים הִלְכוֹת בָּשָׂר בְּחָלָב, וְלִפְעָמִים הִלְכוֹת טוּעֲן וְנִטְעָן, וּפִתְאֹם מְדַלְּגִים לְהִלְכוֹת נְדָּה וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה וְנִשְׁאָרִים קֵרֵחַ מִכָּאן וְקֵרֵחַ מִכָּאן, וְזֶה וֶזֶה לֹא עָלְתָה בְּיָדָם. וּמְאוּמָה לֹא יִשְׁאוּ בַּעֲמָלָם, כִּי כַּאֲשֶׁר יִגְדְּלוּ אֵינָם יוֹדְעִים שׁוּם דִּין וַהֲלָכָה אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם אֶחָד. עַל כֵּן רְצוֹנִי שֶׁתִּלְמֹד רַק הִלְכוֹת שַׁבָּת וְגַם מַסֶּכֶת שַׁבָּת כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ וְתָשִׂים עֵינֶיךָ וְלִבְּךָ לְהָבִין הַדְּבָרִים הֵיטֵב וְלֹא תּוֹנָה אֶת עַצְמְךָ. וְגַם לֹא תְּדַקְדֵּק יוֹתֵר מִדַּאי בְּחִנָּם, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה. אַךְ אִם אִי אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹת דַּעַת חֲבֵרְךָ אַל תִּפְרֹשׁ מִמֶּנּוּ בִּשְׁבִיל זֶה. וּתְמַלֵּא רְצוֹנוֹ לִלְמֹד גַּם הִלְכוֹת מְלִיחָה. אֲבָל אִם אֶפְשָׁר לְךָ לְדַבֵּר עַל לִבּוֹ שֶׁילְמַד כַּפֶּרֶד כַּנַּ"ל מַה טּוֹב, וּבְוַדַּאי יְחַזֵּק טוֹבָה לִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִם יְקַיֵּם דְּבָרַי כַּאֲשֶׁר הוֹרֵאתִיךָ כַּנַּ"ל.

גַּם תִּתְאַמֵּץ מְאֹד לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. וּמַה מְּאֹד נֶהֱנֵיתִי מֵאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לִי אֲשֶׁר אַתָּה בְּשִׂמְחָה

תּוֹדָה לָאֵל, מִי יִתֵּן שֶׁיִּהְיֶה בָּאֱמֶת תָּמִיד שֶׁתִּהְיֶה אַךְ שָׂמֵחַ תָּמִיד. וּתְעַיֵּן בְּתַחִלַּת מִכְתָּבִי זֶה אֲשֶׁר הַעִירוֹתִיךָ עַל עִנְיַן שִׂמְחַת תּוֹרָה וּבְכַוָּנָה הִרְבֵּיתִי דְּבָרַי שָׁם כְּדֵי לִזְכֹּר תָּמִיד שִׂמְחַת יִשְׂרָאֵל, כִּי יֵשׁ לָנוּ לִשְׁמֹחַ בְּשִׂמְחָה הַזֹּאת תָּמִיד. בְּשִׂמְחָה שֶׁאֵין לָהּ קֵץ אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וּלְקַבֵּל תּוֹרָתוֹ וּמִצְוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ' וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה וּמְיַחֵל לִרְאוֹת בְּטוּבָתְךָ וְהַצְלָחָתְךָ הָאֲמִתִּית וְהַנִּצְחִית שֶׁיִּקַּיְמוּ בָּנוּ חֲכֵם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי וְכוּ'.

הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הֶירְץ נֵרוֹ יָאִיר מִבְּרֶסְלֶב

כ"א טבת

ז

בָּעֲזָרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' וַיִּשְׁלַח תקפ"ד בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם לִבְנֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם אֶתְמוֹל וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, אַךְ הֵיטֵב הָרָה לִי עָלֶיךָ בְּנִי יְדִידִי, עַל אֲשֶׁר אַתָּה מַרְעִישׁ כָּל כָּךְ עַל אֲשֶׁר אֵינִי רָגִיל לְכַתֵּב לְךָ בְּכָל פַּעַם; כִּי הֲלֹא יָדַעְתָּ שֶׁאֵינִי אִישׁ פָּנוּי, וְטִרְדוֹתַי רַבִּים מִכַּמָּה צְדָדִים. וּבִפְרָט בָּעֵת אֲשֶׁר תּוֹדָה לָאֵל הִתְחַלְנוּ לַעֲסֹק

בְּהַדְפוּס לְגַמֵּר הַתְּפִלּוֹת [ה"ה ספר ליקוטי תפילות] בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכִמְדֻמֶּה לִי שֶׁכְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ מִזֶּה שֶׁכְּבָר שָׁלַחְתִּי אֶת רַבִּי טָעְנְדִיל לְקֵהִלַּת מִינְקָאוויץ, וְתוֹדָה לָאֵל בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר כְּבָר בָּא בְּשָׁלוֹם וְהֵבִיא הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהָיוּ חֲסֵרִים. וּבֵין הַיּוֹם וּבֵין לְמָחָר יַתְחִיל בְּשָׁלוֹם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם לְהַדְפִּיסָם. וְאַתָּה תּוּכַל לְהָבִין מֵרֶחוֹק טִרְדַּת דַּעְתִּי בָּזֶה, בְּכַמָּה אֲפָנִים, וּבִפְרָט מֵחֲמַת חָסְרוֹן כִּיס. וְלַהּ' הַיְשׁוּעָה. הֵן עַל כָּל אֵלֶּה תֵּדַע שֶׁאֵין בְּדַעְתִּי לְשַׁלַּח לְךָ אִגֶּרֶת בְּכָל שִׁתֵּי שָׁבוּעוֹת כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ, רַק בְּכָל חֹדֶשׁ וָחֹדֶשׁ אֶרְאֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִכְתֹּב לְךָ אִגֶּרֶת. וַאֲנִי מַזְהִיר אוֹתְךָ מְאֹד שֶׁמַּעֲתָּה תָּשׁוּב מִדַּרְכְּךָ הַזֶּה לְצַפּוֹת בְּכָל יוֹם לְקַבֵּל אִגֶּרֶת מִמֶּנִּי לְכַלּוֹת עֵינֶיךָ בְּחִנָּם חַס וְשָׁלוֹם, כִּי גַּם זֶה מַעֲשֵׂי בַּעַל דָּבָר לְבַלְבֵּל דַּעְתְּךָ מִתְּפִלָּתְךָ וּמִלִּמּוּדְךָ. וְכָךְ דַּרְכֵי בְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁמְּבַטְּלִים מִמְּעַט עֲבוֹדָתָם עַל יְדֵי בִּלְבּוּלִים וְכִלְיוֹן עֵינַיִם שֶׁל עִסְקֵי חִנָּם כָּאֵלֶּה. וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁאֵין לְךָ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשְׁךָ כִּי אִם בְּמִכְתָּבַי. הָאֱמֶת שֶׁדְּבָרֵי רְאוּיִים שֶׁיִּהְיוּ חֲבִיבִים בְּעֵינֶיךָ וּלְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ, אֲבָל בְּכָל אִגֶּרֶת וְאִגֶּרֶת תּוּכַל לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ וְמַן רַב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּבִפְרָט הֲלֹא כָּל

סִפְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל בְּיָדֶךָ, הַמְּלֵאִים אוֹצָרוֹת גְּדוֹלוֹת, אוֹצְרֵי אוֹצָרוֹת שֶׁל יִרְאַת שָׁמַיִם וְהִתְנַגְּלוּת אֱלֹקוּת בְּדֶרֶכִים נִפְלָאִים הַשָּׁווִים לְכָל נֶפֶשׁ גָּדוֹל וְקָטָן נַעַר וְזָקֵן. הֵפֵךְ בָּהֶם וַהֲפֵךְ בָּהֶם וְסִבּ וּבְלֵה בָּהֶם שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. וְגַם יֵשׁ בְּיָדֶךָ מֵחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה לְאֵל. וְגַם תּוֹדָה לָאֵל כְּבָר יָדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ כַּמָּה שִׂיחוֹת יְקָרוֹת מִפִּי וּמִפִּי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. עַל כֵּן חֲזַק וֶאֱמַץ בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. הַחֲזֵק בַּמּוּסָר אַל תֶּרֶף, וְתַתְמִיד בִּלְמוּדְךָ הֵיטֵב וְתִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ בְּהִתְבּוֹדְדוּת בְּכָל יוֹם כַּאֲשֶׁר הוֹרֵיתִיךָ. וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה כִּי טָרִידְנָא טוּבָא. וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה.

הַקָּטָן נָתָן בֶּן אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הֶירְץ נרו"ו יְאִיר

ח

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' וַיִּגַּשׁ תקפ"ד בְּרֶסְלֶב.

יִשְׂאוּ הָרִים שָׁלוֹם לְכָבוֹד אֲהוּבִי בְּנִי יְדִיד נַפְשִׁי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נרו"ו יְאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְזֶה פַּעֲמַיִם וְשָׁשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב. תַּעֲלוּמָה כִּלְיוֹתַי בְּדַבֵּר

שְׂפָתֶיךָ מְיַשָּׁרִים. הֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ, בַּמֶּה שֶׁפָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה עוֹסֵק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּבְסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, וַאֲשֶׁר אַתָּה בְּשִׂמְחָה כִּי לָזֶה כָּלְתָה נַפְשׁוֹ. וּמִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה לִירְאָה אֶת ה' כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ וּלְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה וְהִתְחַזְקוּת בַּעֲבוֹדַת ה' בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל כִּי כַּצֵּל יָמֵינוּ עַל הָאָרֶץ, וְהַיּוֹם קָצָר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה וְאִם לֹא עַכְשָׁיו אֵימָתַי. חֲזַק בְּנִי וֶאֱמַץ בְּכָל כֹּחֲךָ לֵילֵךְ בְּדַרְכְּךָ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר הוֹרֵנוּ רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ זֶבֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים. וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בְּכָתָב, פּוֹק עַיֵּן וְתִשְׂבַּח בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל כָּל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ, עֲצוֹת וְהַנְהָגוֹת וּדְרָכִים בַּעֲבוֹדַת ה', הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ שָׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם.

וָדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁכְּבָר נִגְמְרוּ תּוֹדָה לָאֵל חֲמִשָּׁה פּוֹרִימָם [קוֹנְטְרֵסִים] מֵהַתְּפִלּוֹת וַעֲתָה אָנוּ עוֹסְקִים בְּפוּרִים שִׁשִּׁי ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ. וְכֻלָּם טְרוּדִים מְאֹד בַּהַדְפָּסָה, כִּי יָדוּעַ שֶׁאָנוּ עוֹסְקִים בְּהַדְפּוּס בְּלִי פּוֹעֲלִים. רַק רַבִּי מָעְנְדִיל וְרַבִּי חַיִּים נַחוּם וְהַנַּעַר יִצְחָק יְהוֹשֻׁעַ

וְגַם בְּנֵי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁבְּנָא נֵרוֹ יָאִיר מְסַיְּעִ הַרְבֵּה בְּכָל פַּעַם אֲבָל לֹא בְּקִבְיעוּת, עַל כֵּן הַמְּלָאכָה נַעֲשִׂית לְאַט לְאַט. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְהֵא בְּעֶזְרֵנוּ לְגָמְרָם בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה. גַּם יֵשׁ מְנִיעוֹת הַרְבֵּה מֵחֲמַת חָסְרוֹן כִּיס כַּיָּדוּעַ לְךָ מִזֶּה. עַל כֵּן תִּרְאֶה לְזָרְזוֹ מְאֹד אֶת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּקָהַלַּתְכֶם שֶׁיְּזָרְזוּ לְשָׁלֵחַ לִי בְּזָרִיזוּת תֵּכֶף מַתָּנַת יָדָם הַטּוֹבָה וְאַל יַעַכְּבוּ כְּלָל כִּי אִי אֶפְשָׁר לְעַכֵּב הַדְּפוּס חַס וְשָׁלוֹם אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד כַּיָּדוּעַ לְךָ, וּתְקַבְּלוּ בְּאַהֲבָה עֶלְיָה אֶחָד לְרַגְמָא מֵהַתְּפִלּוֹת, יִרְאוּ עֵינֶיךָ וְיִשְׂמַח לִבְּךָ וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִמְּךָ תָּמִיד וְעִקָּר הוּא הַטּוֹב הָאֲמִתִּי וְהַנִּצְחִי.

הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב **נַפְתָּלִי** הֵירְץ נֵרוֹ יָאִיר

כ"ב טבת

ט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' פָּרָשַׁת בֹּא תקפ"ה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אֲהוּבִי בְּנִי וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל וּלְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ שָׁשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב, אַךְ לֹא הָיָה לִי פְּנַאי לַהֲשִׁיבְךָ עַד הֵנָּה כִּי תֵּכֶף בְּיוֹם א' פָּרָשַׁת וָאֵרָא נָסַעְתִּי לִקְהִלַּת אוּמַאן עַל

עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט הָעָבַר. וּמֵחֲמַת קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ לֹא חָזַרְתִּי לְבֵיתִי עַד יוֹם א' בַּשָּׁבוּעַ הַזֹּאת וּמָצָאתִי הַדְּפוּס בְּטֵלָה מִמְּלַאכְתָּהּ מֵחֲמַת שֶׁפָּלָה צָבַע הַדְּיוֹ. וּצְרִיכִין שָׂמֶן פִּשְׁתָּן לִקְנוֹת וּלְבַשֵּׁל, וּבְעִתִּים הַלָּלוּ אֵינוֹ בַּנִּמְצָא כְּלָל, כִּי אִם בְּיֹקֶר גָּדוֹל וּפֹה אֵינוֹ מָצוּי כְּלָל. גַּם כִּי אָפֵם כָּסָף, וְהֶכְרַח רַבִּי מָענְדִיל לִגְמֹעַ לְבֵיתוֹ וְשָׁם יִקָּנֶה שֶׁמֶן הַקָּדוֹשׁ וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בַּשָּׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה נַחֲזֹר לְהַתְחִיל לִגְמֹר הַדַּפָּסַת הַתְּפִלּוֹת. וְתוֹדָה לָאֵל בְּכָל נִגְמַר עַד סוֹף תְּפִלָּה נ"ה. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ, בֵּן יְהִי ה' עִמָּנוּ לִגְמֹר לְטוֹבָה ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ כִּי רַבּוּ הַמְּנִיעוֹת וּבִפְרָט מְנִיעוֹת מֵחֲמַת מָמוֹן. נָא לְדַבֵּר עוֹד עִם רַבִּי מָענְדִיל וְרַבִּי יְשַׁעְיָה וְכוּ' שֶׁיִּשְׁלְחוּ עַל כָּל פָּנִים מַה דְּאָפְשָׁר. כִּי כָּל מַה שֶּׁיִּשְׁלְחוּ לִי יִחְיֶה כַּמָּה נְפָשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל כִּי יַסְיְעוּ הַרְבֵּה בְּזִכּוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת וְהַזְּרִיז מְשֻׁבָּח כִּי הַשָּׁעָה דְּחוּקָה וְאִי אָפְשָׁר לְבַטֵּל הַדְּפוּס אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתִּרְאֶה לְזָרְזָם בְּכָל מַה דְּאָפְשָׁר.

וְהִנֵּה קָרִיתִי מִכְתָּבְךָ הַיטֵב, וַאֲנִי מֵבִין דְּבָרֶיךָ מֵרָחוֹק. וְהִנֵּה אָנֹכִי הָרוֹאֶה כִּי עוֹבְרִים עָלֶיךָ מַחְשָׁבוֹת

הָבֶל שֶׁל בְּנֵי הַנְּעוּרִים, אֲשֶׁר דֶּרֶךְ הַבַּעַל דָּבָר לְבַלְבְּלָם בְּמָרָה שְׁחוֹרָה וַעֲצָבוּת שֶׁל שָׁוְא וָהֶבֶל, אֲשֶׁר הַמָּרָה שְׁחוֹרָה מַזִּיק לָהֶם יוֹתֵר מֵהַכֹּל. אֲבָל נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי מַחְמַד עֵינִי עַל אֲשֶׁר אַתָּה מִסְתַּכֵּל עַל זֶה, כִּי רָאוּי לְךָ לְהָבִין מֵהַדְּבָרִים אֲשֶׁר בְּכָר שָׁמַעְתָּ בְּבֵיתִי וּמִסִּפְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל שֶׁאֵין לְךָ לְהִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם מָרָה שְׁחוֹרוֹת כָּאֵלֶּה כְּלָל, כִּי הַמָּרָה שְׁחוֹרוֹת וְהָעֲצָבוּת וְהַחֲשָׁשׁוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים כָּאֵלֶּה מַזִּיקִים מְאֹד מְאֹד, וְהֵם מַפְסִידִים חַס וְשָׁלוֹם יוֹתֵר מִכָּל הַפְּגָמִים שֶׁבָּעוֹלָם.

עַל כֵּן אֲהוּבִי בְּנִי שְׁמַע לִדְבָרַי שֶׁהֵם דִּבְרֵי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְחַזֵּק וְחַזֵּק וְתִתְחַיֵּל בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ. וְאַל תִּסְתַּכֵּל עַל שׁוּם בִּלְבּוּל וּמָרָה שְׁחוֹרָה כְּלָל. וְאַל תָּשִׂים לִבְּךָ לִבְלְבּוּלִים כָּאֵלֶּה כְּלָל. רַק תְּחַזֵּק עַצְמְךָ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, עַל אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל גּוֹי קָדוֹשׁ. וְלִבְלִי לִהְיוֹת מִתְנַגֵּד חַס וְשָׁלוֹם עַל אוֹר הָאוֹרוֹת צַח הַצַּחְצָחוֹת סָבָא דְּסָבִין הוּא רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ' שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הֵסִיר מֵאִתָּנוּ מַסָּוֶה הָעָוֹרוֹן

הַמְסַמֵּא אֶת הָעֵינַיִם וּמוֹנֵעַ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים מִלְּהִסְתַּכֵּל בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל הַנּוֹרָאִים, וְהֵם חוֹלְקִים וּמִתְנַגְּדִים עָלָיו וְעַל אֲנָשָׁיו וְעַל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים מְאֹד. בָּרוּךְ ה' אֲשֶׁר הִצִּילָנוּ מִזֶּה וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים בְּכַמָּה וְכַמָּה בְּחִינוֹת בְּוַדַּאי רָאוּי לָנוּ לִשְׂמֹחַ בָּזֶה כָּל יְמֵינוּ לְעוֹלָם, בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה שֶׁאֵין לָהּ קֵץ. וְאֵין שׁוּם מָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת שֶׁתּוּכַל לְבַלְבֵּל חַס וְשָׁלוֹם מִשִּׂמְחָה זֹאת לְעוֹלָם, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי וְהֵבַנְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ זַ"ל בְּפֵרוּשׁ. כִּי עִקַּר הַהִתְחַזְּקוּת הוּא שִׂמְחָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ח) "כִּי חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזְּכֶם", וְיֵתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בְּכָתָב, וְתַעַיֵּן בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל וְתִמְצָא לִרְווֹת צְמָאוֹנְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת תָּמִיד אֲשֶׁר זֶה הָעִקָּר.

וּמַה שֶּׁכָּתַבְתָּ לִי מִמְּנָהָגְךָ בִּלְמוּד סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל וְלוֹמַר אַחַר כָּךְ הַתְּפִלָּה הַשַּׁיָּכָה לְאוֹתָהּ הַתּוֹרָה. טוֹב וְיָפֶה הַנְהָגָה הַזֹּאת, אַךְ נִכְסְפְתִּי שֶׁתַּרְגִּיל עַצְמְךָ גַּם כֵּן לְדַבֵּר דִּבּוּרִים מֵעַצְמְךָ בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ, וְתַעֲשֶׂה בְּעַצְמְךָ מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל תּוֹרָה אֵיזֶה זְמַן, וְאַחַר כָּךְ עַל יְדֵי

תּוֹרָה אַחֶרֶת, וְכֵן יִנְהֹג תָּמִיד כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל בְּכַמָּה הַזְהָרוֹת, וּבְוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ מִפִּי הַרְבֵּה פְּעָמִים וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְשִׂמְחָה וְכָל טוּב בְּנַפְשְׁךָ וְנַפְשׁ אָבִיךָ הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה וּמְקַוֶּה וּמְיַחֵל לִתְשׁוּעָתְךָ הָאֲמִתִּית שֶׁיִּקָּיְמוּ בָּנוּ חֲכֵם בָּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי

הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ נֵרוֹ יָאִיר.

,

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' תְּרוּמָה תקפ"ד בְּרֶסְלָב.

יְשׁוּאוֹ הָרִים שָׁלוֹם לְכִבּוֹד אֲהוּבֵי בְּנֵי יְדִיד נַפְשִׁי הֶלּוֹא הוּא הַוָּתִיק הַמַּפְלִג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ בְּיוֹם ו' יִתְרוֹ אֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתִּי אֶת אֲשֶׁר עָבַר עָלֶיךָ, וְשָׁתְרָאָה תֵּכֶף וּמִיָּד לָבוֹא לְפֹה. וּלְעֵת עַתָּה בְּקַשְׁתִּי מִמְּךָ בְּנִי מַחֲמַד עֵינִי יְדִיד נַפְשִׁי שֶׁלֹּא תָּשִׂים לִבְּךָ לָזֶה כְּלָל, וְתַעֲבִיר מִדַּעְתְּךָ כָּל הַדְּאָגוֹת וְהַמָּרָה שְׁחוֹרוֹת. רַק תְּחַזֵּק נַפְשְׁךָ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. קַוֵּה לַה' וְיוֹשִׁיעֲךָ, כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל חֲסָדָיו הַמְרֻבִּים. וּכְבָר יָדַעְתָּ קְצָת שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה מָלֵא יִסּוּרִים וְכָל יָמָיו כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת. וְאֵין מָקוֹם

לִבְרֹחַ מִמֶּנּוּ כִּי אִם אָל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְאָל הַתּוֹרָה הַמְשַׁמַּחַת לֵב וּמְשִׂיבַת נָפֶשׁ. וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

וְדַע בְּנִי שֶׁתּוֹדָה לָאֵל אָנוּ עוֹסְקִים בַּדְּפוּס. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר כְּבָר נִגְמְרוּ שִׁשִּׁים וּשְׁתַּיִם תְּפִלּוֹת בְּעֶזְרָתוֹ הַגְּדוֹלָה. ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה שֶׁנִּוכֶּה לִגְמֹר הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְכִרְצוֹן רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ יֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה. וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

הִנֵּה כֹּה דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה.

נְאוּם הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הֵירְץ נֵרוֹ יָאִיר

כ"ג טבת

מִכְתָּבִים דִּשְׁנַת ה' אֶלֶפִּים תקפ"ה

יא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם... חַיִּים וּבְרָכָה... בְּנַפְשִׁי... אֲמִתִּיּוֹת הַנּוֹרָאִים... לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדוֹרוֹתָם יִסָּגֵא... זֶה יָמִים בְּבִיר, אֲשֶׁר לֹא רָאִיתִי כָּל... אָנֹכִי לֹא שָׁמַעְתִּי מִמַּעֲמָדוֹ בַּיָּמִים הָאֵלֶּה... בְּמַחֲשַׁבְתִּי בַּמֶּה פָּעָמִים לִנְטוֹת יָדִי בַּמִּכְתָּב אֵלָיו לְדַבֵּר... בַּפֶּתֶב מְעַט אֲשֶׁר בִּלְבָבִי, אוּלָם לָא אִיסְתַּיֵּיע מִלְּתָא, כִּי הַזְּמַן קָצָר וְכוּ'.

בָּעֵת לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מֵעֹצֶם אַהֲבָתֵינוּ לִכְתֹּב לוֹ דְּבָרַי אֵלֶּה לְבַקְּשׁוֹ שֶׁיִּרְאֶה לְהוֹדִיעֵנִי מִיָּד אֶת חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר הוּא מַפְלִיא עִמּוֹ בְּכָל עֵת, כִּי אֲנִי רוֹאֶה וְשׁוֹמֵעַ מֵרָחוֹק, שֶׁבְּכָל צָרוֹתָיו אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו לֹא צַר לְנַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם, רַק בַּצָּר הִרְחִיב לוֹ הוּא יִתְבָּרֵךְ בַּחֲסָדִים נִפְלָאִים וִישׁוּעוֹת נוֹרָאוֹת, כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי וְהֵבַנְתִּי מְעַט בְּהִיוֹתִי בְּמִחְצָתוֹ, וְגַם כָּעֵת שָׁמַעְתִּי מְעַט אֵיזֶה צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה וַאֲשֶׁר הוּא מִכֵּן עַצְמוֹ לִגְסֹעַ לְעִיר מְלוּכָה פ"ב בְּקָרוֹב יַצְלִיחוֹ ה' מְהֵרָה. וְהִנֵּה ה' יוֹדֵעַ מַחֲשָׁבוֹת בַּמֶּה וְכַמָּה נִשְׁתַּהַפְתִּי בְּצַעֲרוֹ וְכַמָּה פְּעָמִים הִזְכַּרְתִּי אוֹתוֹ לְטוֹבָה, בְּפֶרֶט עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן, כִּי מְאֹד הוֹמָה עָלַי לִבִּי עַל כָּל הַהַרְפַּתְקָאוֹת, אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו בִּפְרָט וּבִכְלָל, כִּי אֲנָשִׁים אֲחִים אֲנַחְנוּ, וְשָׁם רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זַ"ל, נִקְרָא עָלָיו. וְזָכַרְתִּי לְתִקַּע יָתֵד בְּמָקוֹם נֶאֱמָן לְשׁוּם לוֹ שְׁאֵרִית בָּאָרֶץ עַל־יְדֵי מַתָּנַת יָדוֹ הַטּוֹבָה, אֲשֶׁר פִּזַּר נָתַן עַל... הַעֲמָדַת הַדְּפוּס לְמַעַן עֲשׂה כַּיּוֹם הַזֶּה לְהַחֲיוֹת עַם רַב, כִּי תְּהִלָּה לְאֵל, עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו עַד הֵנָּה... תֵּבֵל בֵּן... אוֹתִיּוֹת הַדְּפוּס... כְּשֶׁיִּרְצֶה לְפַזֵּר עוֹד... בְּכַפְלֵי כַּפְלַיִם. וְהִנֵּה כָּל מַה שֶּׁבִּלְבּוֹ... לִכְתֹּב עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, אַךְ זֹאת

תֵּדַע, אֲהוּבִי... חֲבִיבִי בְּנַפְשִׁי, שֶׁבְּשֵׁם שֶׁאֲנִי כּוֹסֵף וּמִשְׁתּוֹקֵק... לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיַּעְזְרוֹ וְיוֹשִׁיעוֹ מְהֵרָה וְיַרְחִיב יָדוֹ עַתָּה בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה, כֵּן אֲנִי כּוֹסֵף... וּמִשְׁתּוֹקֵק וּמִתְנַעְגֵּעַ וּמְצַפֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, שֶׁבַּאֲשֶׁר יַצְלִיחוֹ ה' מַעֲתָּה, יִזְכֶּה לֵידַע מִמִּי וָמִי מַגִּיעַ לוֹ הַצְלָחָתוֹ וִישׁוּעָתוֹ וְיֹאמַר בְּפֶה מָלֵא וּבְלֵב שָׁלֵם: אֵלְכָה וְאָשׁוּבָה אֶל אִישִׁי הָרִאשׁוֹן, כִּי טוֹב לִי אָז מֵעַתָּה, וְדֵי לַמֵּבִין. וְאִם אָמְנָם הָאֱמֶת יָדַעְתִּי, כִּי מֵעוֹלָם לֹא (יִקְחָה) נַפְשׁוֹ מֵאִישׁוֹ הָרִאשׁוֹן, וְנַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי מֵאָז וְעַד עַתָּה, עִם כָּל זֶה שָׁגַג מֵעַלְתּוֹ הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה בְּכַמָּה וְכַמָּה הִנְהָגוֹת בַּיָּמִים שֶׁעָבְרוּ וְגָרַם קְצָת חִלּוּל הַשֵּׁם, חַס וְשָׁלוֹם, כִּי הָיָה נִרְאֶה כְּעוֹשֶׂה מַהֲעָקֵר טָפֵל וּמְהַטָּפֵל עִקָּר, חַס וְשָׁלוֹם, וְגָרַם עַל עַצְמוֹ בַּמָּה לָווּת שְׁפָתַיִם מֵאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, אֲשֶׁר יֵשׁ בְּלִבָּם עָלָיו הַרְבֵּה עַל הָעִנְיָנִים הָאֵלֶּה וְאִם אֲנִי יוֹדֵעַ תּם לְבָבוֹ, שֶׁהוּא קָשׁוּר בֶּאֱמֶת בְּחֶבְלֵי עֲבוֹתוֹת אַהֲבָה עִם נֶזֶר רֹאשֵׁינוּ, עִם כָּל זֶה לְעֻמַּת זֶה יָדַעְתִּי, כִּי שָׂנְאָה וְהִסְכִּיל הַרְבֵּה מְאֹד בָּעִנְיָנִים הָאֵלֶּה בַּיָּמִים שֶׁעָבְרוּ, וְגַם עַתָּה הֵצִיקָתְנִי רוּחִי, וְעָצוֹר בְּמִלִּין לֹא אוּכַל לְהוֹכִיחַ דַּרְכּוֹ עַל פָּנָיו עַל אֲשֶׁר עִוְּתוּ הַרְבֵּה בַּיָּמִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר לֹא שָׂם לַדָּרְךְ

פְּעָמָיו לְקַהֲלָה קְדוֹשָׁה אוּמָאן לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ שָׁם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, אֲשֶׁר זֶה חֶלְקוֹ מִכָּל עֲמָלוֹ, בְּפָרָט בְּעֵת שֶׁנָּסַע בַּקֵּיץ... לְבֵיתוֹ, וּבֶחֱזָרָתוֹ הָיָה לוֹ לְסוֹבֵב דַּרְכּוֹ דֶּרֶךְ אוּמָאן. וְכַמָּדֻמֶּה לִי... הוּא הַמַּדָּה... לוֹ מְנִיעוֹת רַבּוֹת וַעֲצוּמוֹת... שֶׁכָּל הָעִנְיָנִים, הַנּוֹגְעִים לְהַחְזָקַת... הִסְתַּלְקוּתוֹ, נִתְעוֹרְרִים תָּמִיד... שְׁעוּר, אַךְ בֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם מְנִיעָה בָּעִנְיָן, וְהַמְּנִיעוֹת הֵם רַק בִּשְׂכִיל הַחֵשֶׁק, וּמֵהַמְּנִיעוֹת הָעֲצוּמוֹת יְכוֹלִין לְהָבִין מַעֲלַת הַנַּחְשָׁק, כַּיָּדוּעַ לוֹ כָּל זֶה. וְהִנֵּה בְּכָל זֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אֲשֶׁר לֹא יַסְפִּיקוּ הַמון יְרִיעוֹת לְבָאֵר אֲפָס קָצֶה, וְגַם כְּשֶׁאֲנִי מִתְעַצֵּל עִמּוֹ לִפְעָמִים לְעִתִּים רְחוֹקוֹת, אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר עִמּוֹ כְּכָל אֲשֶׁר עִם לְבָבִי מֵרֹב הַטִּרְדוֹת הַסּוֹבְבִין אוֹתוֹ, אַךְ לְחָכָם וְנָדִיב וְטוֹב לֵבָב דְּמוּתוֹ יַסְפִּיקוּ דְּבָרַי אֵלֶּה לְהָבִין מֵהֶם דְּבָרִים הַרְבֵּה - וְהָעִקָּר - שֶׁמַּעֲתָּה יִרְאֶה לְתַקֵּן כָּל הָעִנְיָנִים שֶׁרָמַזְתִּי לוֹ בְּמִכְתָּבִי זֶה וְיִזָּהֵר לְהִיוֹת עַל־כָּל־פָּנִים פַּעַם אֶחָד בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּאוּמָאן, חֹק וְלֹא יַעֲבֹר, וְלֹא יַעְצְרוּ הַנָּשִׁים וְהַשָּׂלֶג וְלֹא שׁוּם מְנִיעָה בָּעוֹלָם, וְגַם יִשְׁתַּדֵּל לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ עִמָּנוּ בְּכָל פַּעַם; אִם אֶפְשָׁר לוֹ לָבוֹא אֵלֵינוּ עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, בְּעֵת שֶׁאֲנַחְנוּ מְקֻבָּצִים יַחַד מַה טּוֹב, וְעַל־כָּל־פָּנִים בְּכָל עֵת

שֶׁיִּזְכֶּה לִהְיוֹת בְּאוּמָאן, יִהְיֶה בְּהִתְעָרוּת פָּנִים עִם כַּמָּה אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְגַם רָאוּי לוֹ לְבַקֵּשׁ אוֹתָנוּ שֶׁנָּבוֹא אֵלָיו עַל אֵיזֶה יָמִים, אוּלַי נִזְכֶּה לְדַבֵּר עִמּוֹ מִלְּבֵנוּ לְהָאִיר נְקֻדּוֹתָיו הַטּוֹבוֹת זֶה בָּזֶה וּנְקַבֵּל דִּין מִן דִּין וְנַעֲוֹרֵר אֶת עַצְמֵנוּ וְנִזְכֹּר אֶת עַצְמֵנוּ הֵיכָן אָנוּ בָּעוֹלָם, מֵאַיִן בָּאנוּ וְכוּ', וְכַמָּה נִפְלָאוֹת עָשָׂה עִמָּנוּ, שֶׁקֵּרֵב אוֹתָנוּ לִנְקֻדַּת הָאֱמֶת, לְאוֹר צַח כָּזֶה, אוֹר הָאוֹרוֹת וְכוּ'. נָא נָנָא, חֲבִיבִי, שִׂים לִבְּךָ לִדְבָרַי הָאֱלֶּה, הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת וּבְתֹם לֵבָב, לְמַעַן יִיטַב לוֹ וּלְדוֹרוֹתָיו... הַמַּפְלָנ... וְיֵלְכוּ בְּדַרְכוֹ... ד' דִּבְרֵי אֱמֶת וָצֶדֶק... לָהֶם בָּזֶה וּבַבָּא וְיוֹתֵר מִזֶּה... אֲנִי מֻכְרָח לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע הַדִּבּוּר... מִכֹּאָר הַכֹּל בְּסִפָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים. שִׂימוּ לִבְכֶם אֲלֵיהֶם, הֵפֵךְ בָּהּ וְהֵפֵךְ בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ שָׁאִין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. נָא, יְדִידִי, לְהָתֵר לִי אַגֶּרֶת מִיָּד וּלְהוֹדִיעַ לִי הַכֹּל וְגַם אֶפְשָׁר שֶׁיִּשְׁלַח לִי אֵיזֶה סַךְ מְסֻיָּם מַה טּוֹב, כִּי הַשָּׁעָה דְּחוּקָה מְאֹד וְגַם יָדַעְתִּי כִּי אֵין בְּיָדוֹ לְפַזֵּר כַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים, עִם כָּל זֶה אֶת אֲשֶׁר תִּמְצָא לַעֲשׂוֹת בְּכֹחוֹ וְיוֹתֵר מִכֹּחוֹ, עַל־כֵּן אֵין רָאוּי לוֹ לְצַמְצֵם עַל זֶה כָּל־כָּךְ, כִּי הוּא קֶרֶן הַקַּיֶּמֶת לָעַד, בְּפֶרֶט כִּי הוּא צָרִיךְ עַתָּה לַנְּסִיעָה, וְעֶסֶק כָּזֶה צָרִיךְ לְפַזֵּר שְׁחָדִים הַרְבֵּה, רָאוּי לוֹ

לְפַזֵּר גַּם עַל הַשּׁחַד לְהָרְבּוֹת בְּצָדָקָה לְאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, כִּי צְדָקָה נִקְרָא "שׁחַד", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי כא): "שׁחַד בְּחֵיק" וְכוּ' זֶה הַשּׁחַד יַצְלִיחוֹ בָּזֶה וּבַבָּא, וְלִנְדִיב לֵב כָּל כָּךְ אֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח, דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וְחֵפֶץ בְּהַצְלָחָתוֹ בָּזֶה וּבַבָּא

הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נַפְתָּלִי הִירְץ זַ"ל מִבְּרֶאסְלֶב

...לִבְּנוֹ הַוָּתִיק, מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁלֹמֹה נֵרוֹ יָאִיר. ...עוֹד הַפַּעַם כִּי גַּם אֵלָיו... הֶחָפֵץ בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ וְהֹ' ... וְיַצְלִיחוֹ בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ לָנֶצַח,
נָתָן הַנַ"ל

אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ פּוֹרְסִים שָׁלוֹם בֵּלָּם בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזָיְזָא וּמְצַפִּים לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתּוֹ, אָמֵן. הַצַּדֶּקֶת מֶרֶת אָדִיל תִּחְיֶה, וּבְנָהּ הֶחָכָם שֶׁיִּחְיֶה, וּבְתָהּ הַמֻּשְׁכֶּלֶת תִּחְיֶה, תְּהִלָּה לָאֵל בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וּפוֹרְשִׂים שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה רַבָּה.

גַּם תֵּדַע, שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל, צָמְחָה קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּעַנְיַן בֵּית־הַדְּפוּס, כִּי בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ וְנִפְלְאוֹתָיו עֲזָרֻנוּ, שֶׁכְּבָר

פָּתְחוּ לִי אֶת בֵּית־הַדְּפוּס, אֲבָל לֹא פָּתְחוּ כִּי־אִם הַבַּיִת לְבַדּוֹ וְגַם זֶה הוּא טוֹבָה גְּדוֹלָה לְפָנַי, אֲבָל הַדְּפוּס בְּעַצְמוֹ, דְּהַיְנוּ הַפְּרָעסָע עֲדַיִן חֲתוּמָה, אַךְ כְּבָר הִגִּיעַ אִגֶּרֶת מִוִּילְנָא, שֶׁבְּקָרוֹב יִתְּנוּ לִי רְשָׁיוֹן. ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי, שֶׁיַּגִּיעַ לִי רְשָׁיוֹן בִּמְהֵרָה לְטוֹבָה, וְיִפְתְּחוּ לִי אֶת הַדְּפוּס, וְנִזְכֶּה לְהָפִיץ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה לְמַעַן יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הָאֶחָד זָהוּב סִלֵּק לְהַשָּׁלִיחַ, וּבַעַל הַיְשׁוּעוֹת יוֹשִׁיעַ מְהֵרָה. הַשְּׁנֵי אַרְבַּע בְּנָפוֹת מָצָא רַבִּי דָּוִד, אַךְ אֵינוֹ רוֹצֶה לִגְמֹעַ לְבֵיתוֹ עַד אַחַר שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, וְאָמַר, שֶׁיִּשָּׁלְחֵם לוֹ עַל־יְדֵי מְקֻדָּם. גַּם נִפְלָאוֹת הוּא בְּעֵינֵינוּ, שֶׁרוֹצֶה הָאִישׁ בְּיֹקֶר כָּל־כָּךְ, אַךְ בְּלֹא זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת דָּבָר, עַד שֶׁיָּבוֹא יְדִידֵנוּ בְּנַ"ל, אַךְ רַבִּי יִשְׂרָאֵל נֵרוֹ יָאִיר מְבַקֵּשׁ מֵאִתְּךָ, וְגַם אָנֹכִי מְיָרֵךְ בָּזֶה, שֶׁלְּמַעֲנֵנוּ תַּעֲשֶׂה וְתַחֲקֹר בָּזֶה בְּכָל עֵת שֶׁתִּמְצָא סוֹחֲרִים בָּזֶה, אוּלַי יִמְצָא בְּפָחוֹת, וְגַם שֶׁיִּהְיֶה בְּטוּחַ גָּדוֹל, אַךְ גְּמָר הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן אִי אֶפְשָׁר עַד בִּיאַת יְדִידֵנוּ בְּשָׁלוֹם וְכַנַּ"ל. עַתָּה נִכְנָם רַבִּי דָּוִד נֵרוֹ יָאִיר, לְחַדְרִי וְהוֹדִיעַ לִי, שֶׁמָּסַר

הַשְּׁנֵי אַרְבַּע בְּנָפוֹת לְיַד מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וּמִגַּדֶּל הַנְּחִיצוּת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׁמֵּחֵךְ וְכוּ'.

כ"ד טבת

יב

בָּעֲוֹרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיִּגַּשׁ תקפ"ה.

שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי בְּנִי מְחֻמָּד עֵינִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת גָּדוֹל וּלְשִׂמְחַת לֵבָב, אַךְ עֲדַיִן אֲנִי מְצַפֶּה לִישׁוּעָה שֶׁיַּגִּיעַ לִי אִגֶּרֶת מִמְּךָ שֶׁהַכֹּל עַל נָכוֹן בְּשָׁלְמוּת בְּלִי שׁוּם יִסּוּרִים וּדְאָגוֹת כָּלָל וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וּלְעֵת עַתָּה אֲנִי מְזַהִיר אוֹתְךָ בְּאָזְהָרָה גְּדוֹלָה שֶׁמֵּעַתָּה אַל תַּחֲשֹׁב וְאַל תִּרְאֹג בְּעִנְיָן זֶה כְּלָל וְכְלָל לֹא. כִּי מַחֲשָׁבוֹת וּדְאָגוֹת פָּאֳלָה מַזִּיקִים מְאֹד מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן, רַק תַּשְׁלִיךְ הַכֹּל עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִגְמֹר בַּעֲדְךָ הַכֹּל לְטוֹבָה. וַאֲנִי בָּטוּחַ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁכְּבָר הַכֹּל עַל נָכוֹן, וְכָל הַמַּחֲשָׁבוֹת בְּעִנְיָן זֶה הַכֹּל רַק מָרָה שְׁחוֹרוֹת וַהֲשָׁשׁוֹת שֶׁמַּזִּיקִים מְאֹד אֲפִלּוּ בִּשְׁאָר דְּבָרִים, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּעִנְיָן כָּזֶה שֶׁהַמָּרָה שְׁחוֹרוֹת וְהַדְּאָגוֹת

וְהַמַּחֲשָׁבוֹת (שֶׁקּוֹרִין אִיבֶּער טְרַאכְטִין) מַזִּיקִים וּפוֹגְמִים מְאֹד מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן; וְאֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא דַּיָּה לְצָרָה בְּשִׁעָתָהּ, אֲבָל לֹא לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת בָּזֶה חַס וְשָׁלוֹם לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו חַס וְשָׁלוֹם כִּי זֶה פּוֹגֵם הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵהָעָנְיָן שֶׁאַתָּה הוֹגֶה וְחוֹשֵׁב עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם. כִּי זֶה בְּאֹנֶס וְזֶה בְּרָצוֹן, כִּי פֶּגֶם הַמַּחֲשָׁבָה חָמוּר מְאֹד מְאֹד, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּכָל הַסְּפָרִים וּבְפָרָט בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ בְּאֶגֶרֶת הַקֹּדֶם שֶׁתּוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לְךָ בַּמֶּה עִנְיָנִים לְבַלּוֹת הַיּוֹם בָּהֶם. דְּהַיְנוּ לִלְמֹד פּוֹסֵק וּגְמָרָא וּמַעֲט מִקְרָא, בְּפָרָט חֲמֵשׁ עִם פֵּרוּשׁ רַשִׁ"י, וְלַעֲסֹק בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וּזְמַן לְתִפְלָּה הַקְּבוּעָה וְלַאֲמִירַת תְּהִלִּים וְלִתְפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים שֶׁלָּנוּ וּלְהִתְבּוֹדְדוּת דְּהַיְנוּ שִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ לְפָרֵשׁ כָּל שִׂיחוֹתָיו וְעִנְיָנָיו לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וְגַם זְמַן עַל כְּתִיבַת הַסֵּפֶר שֶׁבְּיָדוֹ. וְגַם צְרִיכִין זְמַן עַל עֲבוֹדוֹת חִיצוֹנִיּוֹת דְּהַיְנוּ שֵׁנָה וַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּלְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם לְפִקֵּחַ דַּעְתּוֹ, וְהַיּוֹם קָצָר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה, רַק לֹא עָלֶיךָ לִגְמֹר אֶת הַמְּלָאכָה, אֲבָל גַּם אֵין אַתָּה בֶּן חוֹרִין לְהִתְבַּטֵּל מִמְּנָּה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן לְבַלּוֹת אֵיזֶה רֶגַע חַס וְשָׁלוֹם עַל מַחֲשָׁבוֹת מְגֻנּוֹת כָּאֵלֶּה, חָלִילָה לְךָ מֵהֶם וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם. רַק אַדְרַבָּא חֲזַק וֶאֱמַץ

לְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר כַּאֲשֶׁר כְּבָר הִזְהַרְתִּיךָ הַרְבֵּה עַל זֶה, וּבְטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, וְרַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַגִּיעִים עָלֶיךָ בְּכָל עֵת, כִּי ה' יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד, וְהוּא מָלֵא רַחֲמִים וְכָל הָעוֹלָם מָלֵא רַחֲמִים וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן מ"ט בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא עַיֵּן שָׁם.

וְהִנֵּה מַה שֶּׁבִּקַּשְׁתָּ מִמֶּנִּי לִכְתֹּב לְךָ עוֹד אִגֶּרֶת כָּאִגֶּרֶת הָרִאשׁוֹן. תַּאֲמִין לִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁבְּעַצְמִי אֵינִי זוֹכֵר הֵיטֵב כָּל מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם, וְאֵין בְּיָדִי לִכְתֹּב לְךָ כִּי אִם אֶת אֲשֶׁר יַזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּדַעְתִּי בְּעֵת הַכְּתִיבָה, אַךְ כָּל מַה שֶּׁחָסֵר לְךָ הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לְכֹל תִּמְצָא בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וּבְהִתְפִּלּוֹת וּבְהִתְחַדּוּשִׁין שֶׁחָנַנִי ה' אֲשֶׁר בְּיָדְךָ. הֵם יוֹרוּךָ, וְיֹאמְרוּ לְךָ וְיַחֲזְקוּ לְבָבְךָ לְשָׁמֹחַ תָּמִיד בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלִבְטֹחַ בַּהֲמָסָדָיו הַגְּדוֹלִים שֶׁאֵינָם נִפְסָקִים לְעוֹלָם. וְסוֹף כָּל סוֹף יִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה.

וְהַכְּלָל כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כְּלָל הַנִּפְלָאוֹת וְהַחִדּוּשִׁין שֶׁנַּעֲשִׂין בָּעוֹלָם בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, פְּלִאֵי פְּלָאוֹת מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' וְכוּ'. כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת, וְיֵשׁ עִנְיָן

שְׁמִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְאִם אֵין אַתָּה יָכוֹל לְהָבִין זֹאת וּלְהִסְתַּפֵּל עַל זֶה עַל כָּל פָּנִים תַּאֲמִין בָּזֶה, חֲזַק וַחֲזַק. וּמְעַט אַתָּה יוֹדֵעַ. וְהַשְׁאָר תַּאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שָׁהוּא לָנוּ זְכוּת וִישׁוּעָה רַבָּה לָנֶצַח מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר בְּשׁוּם מֹחַ בָּעוֹלָם; וּבָרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים הַחוֹלְקִים עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת פֶּזֶה, הַדּוֹבְרִים עַל צַדִּיק עָתָק בְּגַאֲוָה וָבוּז. זֹאת נֶחָמָתֵינוּ בְּעָנְיֵינוּ זֹאת שִׂמְחָתֵנוּ. וּבָזֶה יֵשׁ לְךָ בַּמֶּה לְשַׂמֵּחַ עַצְמְךָ בְּכָל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֶיךָ. וּכְבָר הִבְטִיחָנוּ קֹדֶם הִסְתַּלְקוּתוֹ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְפָנֵינוּ וְאֵין לָנוּ לְדְאֹג. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ דִּבּוּרִים הָאֵלֶּה בַּלַּיְלָה שֶׁקֹּדֶם הִסְתַּלְקוּתוֹ הַנּוֹרָא, וְיֹתֵר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה יוֹתֵר.

וְתִזָּהֵר וְהִזָּהֵר מֵעַתָּה לִשְׁמֹר אֶת אִגְּרוֹתַי מְאֹד כִּי הֵם אֲסוּרִים לְזָרִים הַמְהַפְּכִין דִּבְרֵי אֱמֶת לְלֵיצָנוּת וְכוּ', עַל כֵּן תִּזָּהֵר לִשָּׁמְרָם מְאֹד מֵעַתָּה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ תָּמִיד, וְיַחֲזֵק לְבָבְךָ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכָל הַיּוֹם, וְתִזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הוֹרָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל. וּבִפְרָט לְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה בְּהִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁתַּכְרִיחַ עַצְמְךָ

וְתִתְחַזֵּק בְּהִתְחַזְּקוּת חָדָשׁ בְּכָל יוֹם לְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ, וּלְדַבֵּר עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו הֵיטֵב; וְלֹא תִּפֹּל בְּדַעְתְּךָ מְשׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי כָּל מַה שֶּׁעּוֹבֵר עָלֶיךָ, בְּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה וְיוֹתֵר מִזֶּה עָבַר עַל כָּל הַיְרֵאִים וְהַכְּשֵׁרִים שֶׁנִּבְנְסוּ בַּעֲבוֹדַת ה'; וְאִם לֹא הָיוּ מְחַזְּקִים עַצְמָן בְּכָל עֵת הָיוּ חַס וְשָׁלוֹם נִשְׁאָרִים בִּמְקוֹמָם הָרִאשׁוֹן חַס וְשָׁלוֹם, וְכַמְבֹאָר כָּל זֶה בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא בְּסִימָן נ"א נ"ב; שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לְכָל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים שָׁם, וְתִסְתַּכֵּל וְתִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר הַנֶּאֱמַר שָׁם, כִּי הֵם דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים וּמְחַיִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ מְאֹד מְאֹד. וְשִׂיחוֹת אֵלּוּ שֶׁבַּסִּימָנִים הַקְּדוֹשִׁים נִקְרָאוּ בֵּין קְצָת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אִגֶּרֶת כִּי הֵם מְדַבְּרִין כְּמוֹ אִגֶּרֶת הַנִּכְתָּב לְחֲבֵרוֹ וְתַלְמִידוֹ, וְאֵין אַתָּה צָרִיךְ אִגֶּרֶת טוֹבָה יוֹתֵר מֵהֶם; וְאַף עַל פִּי כֵן אֶרְאֶה לִכְתֹּב לְךָ בְּכָל פַּעַם דִּבְרֵי אֱמֶת מַה שֶּׁזְּמַן הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּיָדִי, וְכָל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת שֵׁבֶט הַקָּלְמוֹס יִהְיֶה קֹדֶשׁ, כִּי כָּל דִּבְרֵי נוֹבְעִים וְיוֹצְאִים מֵרַבֵּנוּ זַ"ל מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ וְכוּ'. וְדַע בְּנִי שֶׁעַל כָּל דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל נֶאֱמַר (יְשַׁעְיָה יב) "וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה", כִּי הֵם מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה מַמָּשׁ. כְּמוֹ מַעְיָן

שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם, כֵּן דְּבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים וְנֶחֱמָדִים וְנֶאֱמָנִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, וַעֲצוֹתָיו וִישׁוּעוֹתָיו אֵינָם בָּלִים לְעוֹלָם; וְתָמִיד תּוּכַל לְחַזֵּק עַצְמְךָ בִּדְבָרָיו הַנּוֹרָאִים אֵיךְ שֶׁהוּא, כִּי הוּא הָאִיר בָּנוּ גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וַחֲסָדָיו וְרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים הַמְרֻבִּים אֲשֶׁר בָּהֶם עוֹלָם נוֹשָׁע, כִּי בּוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ מִכָּל הַמְקוֹמוֹת שֶׁאֲנַחְנוּ שָׁם, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בּוֹ וּבִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמֻּכְרָח לְקַצֵּר וּלְכַסּוֹת מִפְּנֵי כְּבוֹד שֵׁם קָדְשׁוֹ, כִּי לֹא יִסְפִּיקוּ אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת יְרִיעוֹת לְבָאֵר וְלִגְמֹר מַה שֶּׁיֵּשׁ לְדַבֵּר בְּזֹאת, שֶׁהִתְחַלְתִּי לְכַנֵּס בָּהּ כִּי לְגַדֶּלְתּוֹ אֵין חֵקֶר וְדַי בָּזֶה כָּעֵת. וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם כְּנַפְשְׁךָ וְנֶפֶשׁ אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ וּמִתְפַּלֵּל בַּעֲדֶךָ וּמְצַפֶּה לִשְׁמוֹעַ הַטּוֹב מִמְּךָ.

הַקָּטָן נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ מִבְּרֶסְלֶב

כ"ה טבת

יג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' מִסְּעֵי כ"ג תַּמּוּז תקפ"ה טְשֶׁעהִרִין.

שָׁלוֹם לְכָבוֹד אֲהוּבִי יְדִיד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר.

מַזָּל טוֹב. בָּרוּךְ הַשֵּׁם קִבָּלָה הַגֵּט פְּטוּרִין בְּיוֹם ד' פָּרָשַׁת פִּינְחָס הָעָבַר בִּקְהִלַּת־קֹדֶשׁ מָעְדָוְודִיוְוקָא,

וִיהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה לְמַזָּלָא טָבָא. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַמִּין לְבֵנִי שֶׁיִּהְיֶה מְהֻרָּה זְווּגוֹ הֶהָגוּן לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם בְּאֹפֶן שֶׁיִּזְכֶּה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת, כִּי בָּזֶה לְבַד חָפַצְתִּי. וְהַשֵּׁם, הַטּוֹב יַעֲשֶׂה.

וְשָׁלוֹם לִבְנֵי יְדִידִי מַחְמַד עֵינַי הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר. כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ לְמַעְלָה הַכֹּל, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה בְּעֶזְרְךָ וְיַצְלִיחֲךָ מֵעַתָּה הַצְלָחָה הָאֲמִתִּית וְהַנִּצְחִית. וְדַע בְּנִי יְדִיד נַפְשִׁי כִּי הָיָה לִי יְגִיעוֹת רַבּוֹת וְכִלְיוֹן עֵינַיִם וְיִסּוּרִים רַבִּים וַחֲלָקַת הָעֵצָה הָרַבָּה וְכוּ' קוֹדֶם שֶׁבָּא לִידֵי גְּמַר שֶׁתִּקַּבֵּל הַגֵּט פִּטּוּרִין. וְכַמָּה דְמָעוֹת נִשְׁפְּכוּ עַל זֶה כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לְךָ פָּנִים אֶל פָּנִים אִם יִרְצֶה ה', וְלוּלֵי ה' עֶזְרָתָה לִי לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה הַגְּמַר מִיָּד, וּמַה מְּאֹד עָצְמוּ חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי בַּיָּמִים הָאֵלֶּה עַד שֶׁבָּא לִידֵי גְּמַר בְּשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר אוֹדִיעַ לְךָ קְצָת אִם יִרְצֶה ה'. וְכָל הַיִּסּוּרִים הָאֵלֶּה וְכָל הַטִּרְחָה הָיָה לֹא טָרַחְתִּי כִּי אִם בִּשְׁבִילְךָ, כְּדֵי לְהַצִּילְךָ מִמַּה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהִנָּצֵל, אוּלַי אֶזְכֶּה לִרְאוֹת בְּשִׂמְחָתְךָ שִׂמְחַת עוֹלָם שֶׁתִּזְכֶּה לֵילֵךְ בְּדַרְכָּךְ הַיָּשָׁר אֲשֶׁר קִבָּלְנוּ מֵרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק

וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. עַל כֵּן חֲזַק בְּנִי חֲזַק וְאַל תִּשְׁכְּחִי כָּל גְּמוּלָיו שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר גָּמַל עִמָּךְ עַד הֵנָּה, וְקַשֵּׁר עַצְמָךְ וּמַחְשְׁבוֹתַיִךְ לְבַל תַּנִּיחַ מַחֲשַׁבְתְּךְ לְשׁוֹטֵט לַחוּץ בַּאֲשֶׁר הֶרְגַּלְתְּ עַד הֵנָּה, כִּי הַבְּחִירָה בְּיָדְךְ בָּזֶה וּבְכָל דָּבָר, בַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִמָּךְ הַרְבֵּה. יוֹתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ עַתָּה כִּי אֲנִי נֶחוּץ לִנְסֹעַ לִקְרוֹמִינְטָשַׁאק כַּנַּ"ל. וְאַל תָּשִׂים אֶל לִבְּךְ מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהַחֲזִיר הַחֲפָצִים הַנַּ"ל כִּי גַּם זוֹ לְטוֹבָה. וַאֲנִי מְקַוֶּה לְהֻשַּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתִּתְקַבֵּל מְהֵרָה טַלִּית מְצֻיֶּצֶת מְחֻדָּשׁ, וְכֹחַ וּגְבוּרָה חֲדָשָׁה לְהִתְחַזֵּק מֵחָדָשׁ בַּעֲבוֹדַת ה', וְתִשְׁכַּח כָּל הַצָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֶיךְ. כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' אוֹתְךְ לְמַעַן שְׁמוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זַ"ל אֲשֶׁר נִקְרָא עָלֵינוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךְ הַמְחַכֶּה לִשְׁמֹעַ בִּישׁוּעָתֵךְ לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

מִכְתָּבִים דְּשָׁנַת ה' אֲלָפִים תקפ"ו

יד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיֵּצֵא תקפ"ו לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב לִידִידִי וְכוּ'. מָה אֹמַר לְךָ אָחִי, מְעַט אַתָּה יוֹדֵעַ אֲשֶׁר בִּלְבָבִי. יוֹתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר

לְבָאֵר בִּכְתָב. אִם תִּרְצֶה נְקֻדַּת הָאֱמֶת, אִם תְּבַקְּשֶׁנָּה כַּכָּסֶף וְכַמַּטְמוֹנִים תְּחַפְּשֶׂנָּה, תְּבַקֵּשׁ הָאֱמֶת בְּהַפָּלְטִין שֶׁל אֱמֶת, הַנִּבְנֶה עַל יְדֵי אַנְשֵׁי־אֱמֶת, עַל יְדֵי בַּעַל אֱמֶת, אָז תָּבִין יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹקִים תִּמְצָא. וּבְוַדַּאי אַתָּה יוֹדֵעַ וּמֵבִין אֶת אֲשֶׁר אֲנִי מְרַמֵּז לְךָ, כִּי עִנְיַן הַפָּלְטִין שֶׁל אֱמֶת מְבֹאָר מְעַט בְּסוֹף הַסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, אַךְ בָּאֱמֶת אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ כְּלוּם. הָקִיצָה אָחִי מִשְּׁנַת פְּתָיוּתְךְ וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ בִּימֵי בַּחֲרוּתֶךָ; וּזְכֹר אַל תִּשְׁבַּח כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלֶיךָ בְּמֶעֶט הַיָּמִים הָאֵלֶּה שֶׁאַתָּה רוֹדֵף וְרוֹדֵף אַחַר חֶמְדַּת הֶבֶל, אֱלִילֵי כֶּסֶף, וְזֶה וָזֶה לֹא עָלְתָה בְּיָדְךָ. עֹל תּוֹרָה פָּרַקְתָּ וְעֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ עָמַסְתָּ עָלֶיךָ יוֹתֵר מִדַּאי. זְכֹר נָא אַחֲרֵי מִי אַתָּה רוֹדֵף אַחֲרֵי כֶּלֶב מֵת אַחֲרֵי פַּרְעֹשׁ אֶחָד. נָא אָחִי אַל יִהְיֶה בְּלִבְּךָ עָלַי עַל אֲשֶׁר אֲנִי כּוֹתֵב לְךָ מְעַט בְּדֶרֶךְ בְּדִיחוּת, כִּי בָּאֱמֶת כָּל זֶה מֵעֹצֶם אַהֲבָתְךָ כַּיָּדוּעַ לְךָ, וְיוֹתֵר מִזֶּה תָּבִין מִדִּבְרֵי הָאִגֶּרֶת שֶׁכָּתַבְתִּי לְאָבִיךָ גַּרוֹ יָאִיר כִּי גַּם אֵלָיךָ נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים הָאֵלֶּה. לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם, עַל כָּל פָּנִים תִּקְקַע לְךָ עִתִּים לַתּוֹרָה וְלִלְמֹד בְּכָל יוֹם שִׁעוּר שֻׁלְחָן עָרוּךְ עִם הַפֵּרוּשִׁים הַגְּדוֹלִים, אוֹ הַקְּטַנִּים עַל כָּל פָּנִים. וְלִלְמֹד בְּכָל יוֹם שִׁעוּר בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, וְלוֹמַר

תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם חֹק וְלֹא יַעֲבֹר. וְגַם לִהְיוֹת עַל כָּל פָּנִים פַּעַם אַחַת בְּכָל שָׁנָה בְּאוּמַאן אֲשֶׁר שָׁם הִיא הָעוֹלָה עַל כֻּלָּנָה, וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁתִּסַּבֵּב הִלּוּכְךָ דֶּרֶךְ פֹּה מַה טּוֹב. וְיוֹתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ וְנָא לַהֲשִׁיבֵנִי מִיָּד עַל דְּבָרַי וּלְבָאֵר הַכֹּל בַּאֲרִיכוּת בַּאֲשֶׁר הַיּטֵב כְּדֵי לְנַחֵת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָעֲנָצ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

גַּם תֵּדַע שֶׁתּוֹדָה לָאֵל צָמַח קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּעָנְיַן בֵּית הַדְּפוּס, כִּי בְּחַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָר הִגִּיעַ אִגֶּרֶת מִוִּילְנָא שֶׁבְּקָרוֹב יִתְּנוּ לִי רְשָׁיוֹן לְטוֹבָה וְיִפְתְּחוּ לִי אֶת הַדְּפוּס, וְנִזְקֶה לְהָפִיץ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה לְמַעַן יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ בָּעוֹלָם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּבְרֵי יְדִידְךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כ"ו טבת

טו

שָׁלוֹם לְאָהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה. מוֹסֵר כְּתָב זֶה יִסַּפֵּר לְךָ הַכֹּל, שֶׁרְצוֹנִי שֶׁתִּכְתֹּב תֵּכֶף אִגֶּרֶת לְרַבִּי נַפְתָּלִי וְכוּ'. וְעַל אוֹדוֹת צַעֲקָתְךָ בְּכָל אִגֶּרֶת וְאִגֶּרֶת, אָמַרְתִּי אֲשֵׁים לְפִי מַחְסוֹם לְבִלְתִּי לַהֲשִׁיבְךָ עַתָּה. אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ

לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק וַאֲשִׁיבְךָ מְעַט. מַה שֶּׁפַּתַבְתָּ: מָע מוּטָשָׁעט דִּיךְ וְכוּ', תֵּדַע מָע מוּטָשָׁעט אִיטְלִיכָען, מִיךְ הָאט מָען שׁוֹין זֶעהָר פִּיעל גִּימוּטָשָׁעט [שֶׁמַּטְרִידִים לְךָ וְכוּ' תֵּדַע מַטְרִידִים לְכָל אֶחָד, וְאוֹתִי גַּם כֵּן מְאֹד הִרְבָּה הִטְרִידוּ] מַה שֶּׁאֵינְךָ יָכוֹל לְשַׁעֵר. וְהָאָדָם נִבְרָא בְּשָׁבִיל שֶׁיִּיגָּעוּ וְיַעֲמָלוּ אוֹתוֹ וְהוּא יָחְתֹּר וְיִתְגַּבֵּר נֶגְדָּם. כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד. אַשְׁרֵי מִי שֶׁעוֹמֵל וּמִתְיַגֵּעַ וּמְצַטַּעֵר לִבְרֹחַ מֵהֶרַעְיוֹנִים כִּי הַיְגִיעָה בְּעַצְמָהּ יָקָר בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּקָרְבָּנוֹת. כִּי זֶהוּ בְּחִינַת (תְּהִלִּים מ"ד) "כִּי עָלֶיךָ הָרַגְנוּ כָל הַיּוֹם נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה". כַּמְבֹאָר בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים (שִׂיחוֹת הָרַ"ן י"ב). וּכְבָר יָדַעְתָּ וְצָרִיךְ אַתָּה לַחֲזֹר וְלִזְכֹּר זֹאת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ וְכוּ', וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת בְּפַעַם אַחַת וְכוּ'. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן בְּכָל פַּעַם בּוֹרַחַת הַמַּחֲשָׁבָה לַמְּקוֹמוֹת הַמְּטֻנָּפִים וְכוּ', צְרִיכִין לְתָפְסָהּ כְּמוֹ סוּס בְּאַפְסָר לַהֲשִׁיבָהּ לִמְקוֹמָהּ. וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁצְּרִיכִין לִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל לְאֲחוֹרָיו כְּלָל וְיַעֲמֹד הֶעָרֵל וְכוּ' (עֵין בְּלִקּוּטֵי א' סִימָן עב). וְאַתָּה תַּעֲשֶׂה אֶת שֶׁלְּךָ בְּמַשָּׂא וּמַתָּן אוֹ בְּדִבְרֵי תוֹרָה, וְאַל תִּסְתַּכֵּל לַאֲחוֹרֶיךָ כְּלָל. וְגַם לְחַזֵּק אֶת עַצְמְךָ מִתּוֹךְ כָּל

הַבִּלְבּוּלִים וְהָרַעְיוֹנִים לְשַׁמֵּחַ אֶת עַצְמְךָ שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֵין אַתָּה מִתְנַגֵּד עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת עַל אוֹר פָּנֶיהָ וְכוּ'. וְגַם מַה שֶּׁמְּבָאֵר בְּסִפְרֵיהֶן הַקְּדוֹשִׁים (שָׁם חֵלֶק ב מח) שֶׁכְּנֶגֶד זֶה תֵּדַע שֶׁאִישׁ כָּזֶה כָּל תְּנוּעָה וְהַעְתָּקָה שֶׁמְּנַתֵּק עַצְמוֹ מֵרַע לְטוֹב יָקָר אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ מְאֹד. וְגַם מַה שֶּׁאָמַר (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן רלג) שֶׁלִּפְעָמִים מַנִּיחִין בְּכַוָּנָה שֶׁיִּנָּצְחוּ הַחַיּוֹת זֶה עִם זֶה, הַחַיּוֹת רָעוֹת עִם הַחַיּוֹת טְהוֹרוֹת, שֶׁהֵם הַמַּחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת וְרָעוֹת וְכוּ'. וְכוּ'. וְעוֹד הַרְבֵּה כַּיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁזָּכִינוּ לְקַבֵּל מִפִּי רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁבֶּלֶם הֵם עֲצוֹת וְהִתְחַזְּקוּת מְאֹד מְאֹד. הַכְּלָל שֶׁצְּרִיכִין לְהִתְנַהֵג בְּכָל כֹּחוֹ שֶׁיִּהְיֶה הַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדוֹ. וּמַה שֶּׁעוֹשִׂין עִמּוֹ אַל יִסְתַּבֵּל עַל זֶה בְּלָל. וְעַל בֶּלֶם תִּזְכֹּר וְתֵדַע וְתַאֲמִין בְּגֹדֶל כֹּחוֹ שֶׁל הַזָּקֵן דִּקְדֻשָּׁה שֶׁאָנוּ חוֹסִים בּוֹ לָנֶצַח, וְגַם מַה שֶּׁאָמַר (חַיֵּי מוֹהַר"ן סז) שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, וְהַכֹּל מִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁמַּמְשִׁיךְ חֲסָדִים נִפְלָאִים חֲדָשִׁים בְּכָל עֵת. חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוּ' חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים וְכוּ' וּבְכָל עֵת וּבְכָל רֶגַע חֲזַק וֶאֱמַץ לִבָּךְ וְקַוֵּה אֶל ה'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ,

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

טז

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיִּקְרָא תקפ"ו לפ"ק.

אוֹהֲבִי וְאָחִי. כְּבָר הִזְהַרְתִּי אֶתְכֶם וַאֲנִי מַזְהִיר אֶתְכֶם עוֹד שֶׁתִּשְׁתַּמְּשׁוּ לִבְּכֶם הֵיטֵב לְכָל הַדְּבָרִים הָעוֹבְרִים עָלֵינוּ וְעָלֵי בִּפְרָטִיּוּת, זִכְרוּ הֵיטֵב הֵיטֵב אֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר בָּעָנָן הַזֶּה, וְהָיָה כִּי יְכַצַּע ה' אֶת כָּל מַעֲשֵׂהוּ, תִּרְאוּ וְתָבִינוּ נִפְלְאוֹת ה' נִפְלְאוֹת תְּמִים דֵּעִים, מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר נוֹרָה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ וְכוּ', וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת וָרֶגַע. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁאָבוֹא לְבֵיתִי אֲסַפֵּר לָכֶם מְעַט מִזְּעִיר, אֲבָל לֹא הַכֹּל, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר בְּשׁוּם אֹפֶן כִּי אִם לְכָל חַד בְּפוּם מַה דְּמִשְׁעַר בְּלִבֵּהּ. חִזְקוּ וְאִמְצוּ חִזְקוּ וְאִמְצוּ לַיְלֵךְ בְּדַרְכֵי רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא וְזֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה כַּאֲשֶׁר הוֹרִיתִי אֶתְכֶם כְּפִי מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, וּכְכָל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי כֵּן סִפַּרְתִּי לָכֶם בֶּאֱמֶת. וְה' יְיוַדַּע וְעַד כִּי אָנֹכִי זָכִיתִי לְהָבִין כַּוָּנָתוֹ הַנּוֹרָאָה וְהַתְּמִימָה יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם, כַּאֲשֶׁר הֵעִיד עָלַי בְּפֵרוּשׁ בְּפֶה מָלֵא כַּמָּה פְּעָמִים. וְהָעִקָּר שֶׁתִּתְחַזְּקוּ בִּתְפִלּוֹת וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וְלִבְלִי לִפֹּל מִשּׁוּם

דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם רַק לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְחַדֵּשׁ בְּכָל עֵת תָּמִיד וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְדַבֵּר בֶּאֱמֶת מִנְּקֻדָּה הַטּוֹבָה שֶׁבְּלֵב, הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתְכֶם בָּזוֹ וּבְבָא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

כ"ו טבת

יז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' אַחֲרֵי ג' תקפ"ו לפ"ק בְּרֶסְלֶב. לִקְהִלַּת אָדָעם.

לִידִידַי וַחֲבִיבֵי נִבְנַפְשִׁי וּלְבָבִי הֲלוֹא הוּא הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר. שָׁלוֹם וְיֶשַׁע רַב.

מִכְתָּבוֹ הַנֶּעֱים קִבַּלְתִּי אוֹר לְאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן עִם הַיַּיִן־נֶגֶף עַל אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל גְּאֻלָּה; כּוֹס יְשׁוּעוֹת יַשָּׂא מֵאֵת ה' בְּרֹב בְּרָכוֹת בְּכָל טוּב בָּזֶה וּבְבָא לָנֶצַח. הֶחֱיֵיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ הַנֶּעֱימִים תְּשׁוּקַת לִבְּךָ אֶל הָאֱמֶת, וּלְהָשִׁיב לְךָ דִּבְרֵי אֱמֶת כִּרְצוֹנְךָ יִקָּצְרוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת, כִּי הָיָה מֻהֳכָרַח לְהַעֲתִיק כָּל סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, וּכְבָר מִבְּאָר בָּהֶם מַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַדְרֵגָתוֹ, לְפִי מְקוֹמוֹ וְשַׁעְתּוֹ בְּשִׁבְתּוֹ בְּבֵיתוֹ וּבְלֶכְתּוֹ בַּדָּרֶךְ, אֵין כָּל דָּבָר נָעֲלָם מִמְּךָ אֲשֶׁר לֹא תִמְצָאֶנּוּ

בַּפְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים אִם תִּעְיַן בָּהֶם בְּכָל לֵב בֶּאֱמֶת, הֵפֵךְ בָּהֶם וַהֲפֵךְ בָּהֶם וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ שָׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם; חֲזַק וֶאֱמַץ אָחִי חֲבִיבִי וִידִידִי וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ בְּכָל עֵת אֲפִלּוּ בְּשָׁעַת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן מִכָּל שֶׁכֵּן בְּעֵת הַפְּנַאי; לְמַעַן הַשֵּׁם לַחֲטֹף אֵיזֶה שָׁעָה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר, חֲזַק וַחֲזַק בָּזֶה בְּהִתְחַזְּקוּת חָדָשׁ בְּכָל יוֹם. וְאַל יְבַהֲלוּךָ רַעְיוֹנֶיךָ מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, וְאֵיךְ שֶׁיַּעֲבֹר עָלֶיךָ הֵן בְּעִסְקֵי הַזּוּלַת הֵן בְּעִסְקֵי הַגּוּף הֵן בְּעִסְקֵי מָמוֹן וּמַשָּׂא וּמַתָּן אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, אַתָּה מְקוֹמְךָ אַל תַּנַּח. כִּי יֵשׁ דִּבּוּרֵי אֱמֶת לְדַבֵּר לִפְנֵי הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם תָּמִיד אֵיךְ שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם, בֵּין בַּעֲלִיָּה בֵּין בִּירִידָה בֵּין בְּטִיבוּ בֵּין בְּעָקוּ חַם וְשָׁלוֹם. וְאֵין שׁוּם תֵּרוּץ בָּעוֹלָם כְּלָל, כִּי אֱמֶת ה' לְעוֹלָם, הַיְנוּ שֶׁאֱמֶת ה' הוּא לְעוֹלָם תָּמִיד, וְאֵין שׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם הָעוֹבֵר עַל הָאָדָם אֵיךְ שֶׁהוּא שֶׁיּוּכַל לְהַסְתִּיר וּלְהַעֲלִים חַם וְשָׁלוֹם הָאֱמֶת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי אֱמֶת הוּא אוֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ, וְהַדִּבּוּר הָאֱמֶת מֵאִיר בְּכָל מִינֵי חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה שֶׁבָּעוֹלָם, וְתָמִיד יְכוֹלִין לִמְצֹא פְּתָחִים לָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי דִּבּוּר הָאֱמֶת אֵיךְ שֶׁהוּא, כַּמְבֹאָר

כָּל זֶה עַל פָּסוּק צוֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה, בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת (לְקוּטֵי מוֹהֲר"ן א' קי"ב) עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב. וְהַרְגֵּל עַצְמְךָ לֵילֵךְ עִם הַתּוֹרָה הַזֹּאת שֶׁתַּמְשִׁיךְ עַצְמְךָ רַק אֶל הָאֱמֶת, וְתַבִּיט תָּמִיד עַל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ וְתִרְאֶה לְהוֹצִיא הַדִּבּוּר מִפִּיךָ בֶּאֱמֶת תָּמִיד, וְאָז יָאִיר לְךָ אוֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם בְּכָל עֵת, וְתִרְאֶה הַפְּתָחִים לָצֵאת מֵחֶשְׁכְּךָ לְאוֹר גָּדוֹל, וְתוּכַל לִזְכּוֹר בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד. כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא בְּכָל עֵת וּבְכָל מָקוֹם וּבְכָל אָדָם בְּאֵיזֶה מַדְרֵגָא שֶׁהוּא; וּלְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁלֹּא יִהְיֶה דְּבָרִים הָאֵלּוּ יְשָׁנִים אָצְלְךָ חַס וְשָׁלוֹם, מֵהַמַּת שְׁגִגָתָמָה לְךָ שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ אוֹתָם מִכְּבָר, כִּי בֶּאֱמֶת עֲדַיִן לֹא הִתְחַלְתָּ לֵידַע עַד הֵיכָן מַגִּיעִים דְּבָרִים אֵלֶּה, וְהָעִקָּר לְקַיְּמָם בִּפְשִׁיטוּת בֶּאֱמֶת וְשִׂיחֶיהָ בְּעֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם כַּהֲדָשִׁים; וּבִפְרָט שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ הֵם מִתְחַדְּשִׁים לַבְּקָרִים בְּכָל יוֹם מֻחְדָּשׁ בִּבְחִינַת (איכה ג) "חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ". וּלְבָאֵר לְךָ עִנְיָן זֶה אִי אֶפְשָׁר בִּכְתָב עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וְגַם מִפֶּה לְאָזֶן מִן הַנִּמְנָע כִּי אִם כְּטִפָּה מִן הַיָּם הַגָּדוֹל, וְהִנֵּה גַּם עַתָּה אֲנִי טָרוּד, אַךְ תִּשּׁוֹקָתְךָ הַגְּדוֹלָה וְהָאֲמִתִּית הִכְרִיחַנִי לִכְתֹּב לְךָ דְּבָרִי אֵלֶּה הַמֻּעָטִים הַמְּחַזִּיקִים הַרְבֵּה, וְדֵי

בָּזֶה כָּעֵת. וְהִזָּהֵר וְהִזָּהֵר לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְאַל תַּנִּיחַ הָעַצְבוּת לְתוֹךְ בֵּיתְךָ בְּשׁוּם אֹפֶן, וּכְבָר יָדַעְתָּ הַרְבֵּה דְּרָכִים וַעֲצוֹת לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְהָעִקָּר עַל יְדֵי שֶׁלֹּא עָשָׂנִי גּוֹי וְכוּ' וְכוּ', וְגַם עַל יְדֵי מִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, רַק בָּאתִי לְהַזְכִּירְךָ רָאשֵׁי פְּרָקִים, וְאַתָּה תָּבִין מֵעַצְמְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה כַּמָּה פְּעָמִים, וְכַמְבֹאָר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים כַּמָּה פְּעָמִים.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה מְהֵרָה.

נָתָן בֶּן מוֹהֲרנ"ו הֶרֵב נַפְתָּלִי הִירְץ נרו"ו יָאִיר מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְיִדִידִי וַחֲבִיבִי הָרַבָּנִי, מוֹרֵנוּ הָרַב צְבִי הִירְש, נרו"ו יָאִיר. כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נֶאֱמְרוּ גַּם אֵלָיו וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְאֵין צוֹרֶךְ לְכָפֹל הַדְּבָרִים וְאַתָּה שָׁלוֹם וְתִתְעַנֵּג עַל רֹב שָׁלוֹם כְּנַפְשְׁךָ וְנַפְשׁ אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּאוּמָאן בּוֹא יָבוֹא בְּרִנָּה אָז טוֹב לוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח.

לְכָל בְּנֵי בֵיתִי שָׁלוֹם וְיֶשַׁע רַב.

נָתָן הַנ"ל

אֲהוּבִי יְדִידִי, הִנֵּה שָׁמַעְתִּי מִפִּי יְדִידֵנוּ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב גֵּרְשׁוֹן, שֶׁנִּמְצָא בְּיַד יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב בָּעֶר מִלְּפִּיווִיץ כְּתָבִים בִּכְתִיבַת יַד רַבֵּנוּ זַ"ל, בְּכֵן תִּרְאוּ לְקַבֵּל מֵאִתּוֹ וּלְשָׁלְחָם לְיָדִי מִיָּד, כִּי הוּא יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּל הַכְּתָבִים הָאֵלּוּ הֵם שֶׁלִּי שֶׁקִּבַּלְתִּים בְּעַצְמִי מִיַּד רַבֵּנוּ זַ"ל, כִּי אֵין מִי שֶׁקִּבֵּל מִמֶּנּוּ כְּתִיבַת יָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה כִּי אִם אָנֹכִי כַּיָּדוּעַ לַכֹּל, וַאֲנִי צָרִיךְ אוֹתָם מְאֹד לְעִנְיַן סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, וְיֵצֶר מִזֶּה תּוֹעֶלֶת גְּדוֹל בְּכַמָּה עִנְיָנִים וּזְכוּת הָרַבִּים, וְאֵלּוּ אֵינָם נִצְרָכִים כְּלָל, עַל כֵּן יִרְאֶה לְשָׁלְחָם לִי מִיָּד, וַאֲנִי אֶתֵּן לוֹ בְּעַד זֶה שְׂאָרֵי עִנְיָנִים הַנִּצְרָכִים לוֹ. דְּהַיְנוּ תְּפִלּוֹת שֶׁנִּדְפְּסוּ וּתְפִלּוֹת שֶׁלֹּא נִדְפְּסוּ עֲדַיִן רַק הֵם בִּכְתָב וְעוֹד דְּבָרִים פָּאֶלֶה. נָא מְאֹד לְבַל יִשָּׁנֶה אַחֲרֵי דְּבָרַי, כִּי בֶּאֱמֶת הֵם שֶׁלִּי וְאֵינִי מוֹחֵלָם לוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן, וַאֲפִלּוּ אִם לֹא קִבְּלָם מִיָּדִי מַמָּשׁ, מִמִּי שֶׁקִּבְּלָם הֵם שֶׁלִּי, כִּי מִיָּדִי בָּאוּ לְיַד הַחֲבֵרִים אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְנִתְגַּלְגְּלוּ מֵאֶחָד לַחֲבֵרוֹ עַד שֶׁבָּאוּ לְיָדוֹ, וּבֶאֱמֶת לֹא נִתַּתִּים לְשׁוּם אָדָם כִּי אִם לְהַעֲתִיקָם וּלְהַחֲזִירָם לִי מִיָּד, וְעַתָּה אֵינָם נִצְרָכִים לוֹ רַק אֲנִי צָרִיךְ לָהֶם מִכַּמָּה טְעָמִים עַל כֵּן חוֹבָה עָלָיו לְהַחֲזִירָם לִי מִיָּד, וּמֻבְטָחֵנִי בּוֹ שֶׁיְּקַיֵּם דְּבָרַי וּבָזֶה יִגְרַם

זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת וְיִגְדַּל שְׂכָרוֹ מֵאֲשֶׁר יִהְיוּ בְּבוּשִׁים בְּיָדוֹ בְּאֹפֶן גְּזֵלָה חַס וְשָׁלוֹם כַּנַּ"ל, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר לְאִישׁ כָּשֵׁר וְאוֹהֵב נֶאֱמָן כְּמוֹתוֹ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבָם בֶּאֱמֶת.

נָתָן הַנַּ"ל

כ"ח טבת

יח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' קְדוֹשִׁים תקפ"ו בְּבֶרסְלֶב.

חַיִּים וּבְרָכָה וּרְפוּאָה וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב לִידִידִי נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַמַּפְלֶגְ מוֹרֵנוּ הָרַב **נַפְתָּלִי** נֵרוֹ יָאִיר, יוֹסִיף ה' עָלָיְךָ שָׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם, וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה וְיָרוּם קַרְנוֹ לְמַעְלָה מַעְלָה בְּתוֹרָה וּגְדֻלָּה עַד כִּי יָבוֹא שֵׁילֹה אֲמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּוֹאת הַשָּׁעָה, וְחַשְׁתִּי וְלֹא הִתְמַהְמַהְתִּי לַהֲשִׁיבְךָ כִּי נִפְלָאת אַהֲבָתְךָ לִי כַּיָּדוּעַ לְךָ. וּמַה מְּאֹד הוֹמָה עָלַי לִבִּי צַר לִי עָלֶיךָ אָחִי חֲבִיבִי, אֲהָהּ אָחִי הַכֹּרֵעַ הִכְרַעְתַּנִי כִּי עֵרַבְתָּ שִׁמְחָתִי אֲשֶׁר שָׂמַחְתִּי בְּעֵל כָּל הוֹן בְּשָׁמְעִי מִפִּי הַשְּׁמוּעָה שֶׁבְּבָר הִתְחִיל לָשׁוּב לְאֵיתָנוֹ. וְעַתָּה הוֹדַעְתַּנִי מַכְאוֹבֶיךָ שֶׁחָזְרוּ וְנִתְעוֹרְרוּ מֵחוּשִׁים וְכוּ'. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְפָּאֲךָ מְהֵרָה. וְעַתָּה מַה קִּוִּיתִי ה' תּוֹחַלְתִּי אֵלָיו הוּא

שָׁשׂוּב אֲלֵיו וִירַחֲמֵהוּ וּכְאָב אֶת בֵּן יִרְפָּאֵהוּ וְיַרְצֵהוּ, וְיִשְׁלַח עֶזְרוֹ מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֵהוּ. חִישׁ קַל מְהֵרָה יְשִׁיבֵהוּ לְאֵיתָנוֹ בִּשְׁלֵמוּת וַיַּחֲלִימֵהוּ וַיְחַיֵּהוּ וַיְצַלִּיחוֹ בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה בְּעֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים וְכָל טוּב בְּאֹפֶן שֶׁיִּזְכֶּה לְהַצְלָחָה אֲמִתִּית וְהַנְצְחִית לָעַד וְלָנֶצַח, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הָבֶל, וְאֵין יִתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ כִּי אִם בְּשֶׁנִּצְמַח מִזֶּה טוֹבָה לְהַצְלָחָה הַנִּצְחִית.

נָא אָחִי חֲבִיבִי וִידִידִי, זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח אֶת כָּל אֲשֶׁר זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ וְלִרְאוֹת מִפִּי סָבָא דְּסָבִין. כִּי יֵשׁ בָּהֶם דַּי לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקְמוֹ חַס וְשָׁלוֹם, בֵּין בַּעֲלִיָּה בֵּין בִּירִידָה בְּכָל עֵת וּבְכָל דַּרְגָּא יִהְיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה, מִן הָאָרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן עַד הָאֵזוֹב הַיּוֹצֵא בַּקִּיר שֶׁהֵם הַקְּטַנִּים בְּמַעֲלָה מְאֹד מְאֹד, כֻּלָּם בְּאֶחָד יְכוֹלִים לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמָם עַל יְדֵי דְּבָרִים הַקְּדוֹשִׁים אִם יָשִׂימוּ לִבָּם וְעֵינֵיהֶם הֵיטֵב הֵיטֵב בְּעֵין הָאֱמֶת. וְאִם אָמְנָם עַתָּה כֹּחֵךְ חָלוּשׁ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, עִם כָּל זֶה נִמְצָאִים עֲצוֹת בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים אֵיךְ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ גַּם בָּעֵת הַזֹּאת. דְּהַיְנוּ עַל יְדֵי רָצוֹן וְכִסּוּפִין וְנַעֲגוּעִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ כַּמְבֹאָר

בְּסָפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּבֵן לִפְנֵי אָבִיו. וּבִפְרָט מִי שֶׁאֵינוֹ בְּקִו הַבְּרִיאָה שֶׁלִּבּוֹ נִשְׁבָּר בְּקִרְבּוֹ וְדַרְכּוֹ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ אֲפִלּוּ לִפְנֵי בְּנֵי אָדָם בִּלֵּב נִשְׁבָּר, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר הוּא מַחַץ וְהוּא יִרְפָּא. וְתִרְגִּיל עַצְמְךָ וּתְחַזֵּק עַצְמְךָ בְּכָל עֹז לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. כִּי כָּל הַחֻלָּאִים בָּאִין עַל יְדֵי עַצְבוּת. וְשִׂמְחָה הִיא רְפוּאָה גְּדוֹלָה לְכָל מִינֵי חוֹלַאַת כַּמְבֹאָר בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן כ"ד עַיֵּן שָׁם וּבְשֶׁאָר מְקוֹמוֹת מֵעִצָּם מַעֲלַת הַשִּׂמְחָה. וְאֵיךְ כָּל אָדָם יָכוֹל לְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ בַּמֶּה שֶׁזָּכָה שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְכוּ'. קַוֵּה אֶל ה' וְיוֹשִׁיעֲךָ, כִּי בְּוַדַּאי אֵינוֹ נֶאֱבָד חַס וְשָׁלוֹם כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה וְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה וְכָל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה שֶׁטָּרַחְתָּ בְּגוּפְךָ וּמֵאָדְךָ בִּשְׁבִיל לְהִתְקָרֵב לְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב כָּזֶה זְכֵרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וְהַכֹּל נִזְכָּר לְךָ לְטוֹבָה. וּזְכוּתוֹ יָגֵן עָלֶיךָ לְהַצִּילְךָ מִכָּל רַע וְלַהֲשִׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת וּלְהֵישִׁיר לִבְּךָ אֵלָיו בֶּאֱמֶת וּלְהַצְלִיחֲךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה לְהֵיטִיבְךָ בְּאַחֲרִיתְךָ. יִשְׁגֶּא אַחֲרִיתְךָ מֵרֵאשִׁיתְךָ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

גַּם אֲנִי פּוֹרֵס בִּשְׁלוֹם בֵּלְבָּם בְּאַהֲבָה רַבָּה. לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתִּתְחַזְקוּ לִשְׁמֹחַ בָּחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְכַיָּם בִּשְׁלֵמוּת "וְשָׂמַחְתָּ בְחַגֶּךָ". וּכְבָר יָדוּעַ לָכֶם שֶׁתּוֹרָה לָאֶל יֵשׁ לָנוּ בְּמֶה לִשְׂמֹחַ. וְכֵךְ הִיא הָאֱמֶת בֶּאֱמֶת. וְהִזָּהֲרוּ לְהִתְקַבֵּץ יַחַד בְּאַהֲבָה וְאַחְוָה וְשָׁלוֹם וֶרְעוּת בְּלִי שׁוּם קִפְּדָא בֵּין אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, כִּי מְאֹד הִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ ז"ל בְּכַמָּה הִזְדָּרְזוּת עַל אַהֲבַת הַחֲבֵרִים, וּמִגֹּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ דִּבְרֵי אוֹהֲבָכֶם בֶּאֱמֶת לָעַד וּלְנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

כ"ט טבת

יט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת רְאֵה תקפ"ו לפ"ק אוּמַאן.

שָׁלוֹם לִבְנֵי יְדִידִי מַחְמַד עֵינִי וְלִבִּי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁבְּנָא נֵרוֹ יָאִיר.

הֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי עַל אֲשֶׁר לֹא שַׂמְתָּ לִבְּךָ לְכָתֹב לִי אֵיזֶה דְּבָרִים לְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשִׁי, בְּפָרֵט בָּעֵת הַזֹּאת אֲשֶׁר אַתָּה יוֹדֵעַ צַעֲרִי עַד הַנֶּפֶשׁ. נָא בְּנִי חֲבִיבִי, הִסְתַּבֵּל וְהִסְתַּבֵּל הֵיטֵב כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם

בָּעוֹלָם הַזֶּה כָּל יָמָיו, בְּפָרֵט מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְעָלֵינוּ. שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לְהִסְתַּבֵּל עַל כָּל הָרְמָזִים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַמֵּז לָנוּ בְּכָל עֵת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, כִּי אֵין שׁוּם תֵּרוּץ בָּעוֹלָם כְּיָדוּעַ לְךָ. וְנִכְסַפְתִּי מְאֹד לְסַיֵּל עִמְּךָ בַּאֲרִיכוּת אַךְ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק בְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִטּוֹבָתְךָ וְהַצְלָחָתְךָ הַנִּצְחִית בָּזֶה וּבָבָא וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֻרָּה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִבְנֵי יְדִידִי מַחְמַד עֵינִי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמַּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בְּכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר מִמִּכְתָּבְךָ הַנִּכְתָּב מִקִּירוֹת לִבְּבְךָ. אַךְ צַעֲרִי גָּדוֹל מְאֹד מִמַּה שֶּׁרָאִיתִי מִכְּתָבְךָ הַנִּשְׁלַח לְרַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר שֶׁזּוּגָתְךָ הִיא חֲלוּשָׁה בָּעֵת, ה' יְסַעֲדָהּ מְהֵרָה. וּלְהַשִּׁיב לְךָ עַל מִכְתָּבְךָ אֵין הַמְצַאי מַסְפִּיק עַתָּה כְּלָל, כִּי רַבִּים עוֹמְדִים עָלַי כָּעֵת. וּלְעֵת עַתָּה דַּי לְךָ בִּדְבָרַי הַמְעַטִּים הַמְחֻזָּקִים הַרְבֵּה שֶׁכָּתַבְתִּי לְאָחִיךָ הַגָּדוֹל שֶׁיִּחְיֶה, וְגַם אֵלֶיךָ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְיֶתֶר מִזֶּה כְּבָר שָׁמַעְתָּ מִפִּנִּי הַרְבֵּה. וְקַוֹּה קִוִּיתִי לַה' שֶׁתִּשְׁמְעוּ עוֹד בְּהֶנָּה וְכֶהֱנָּה, עַד שֶׁיִּתְגַּלֶּה לָכֶם רֹב

טוֹב הַצָּפוּן וְטָמוּן בְּלִבִּי מַה שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמִּי שֶׁקִּבַּלְתִּי אֲשֶׁר אֵין עָרוֹךְ אֵלָיו. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַזְכֵּנוּ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וּלְבַלּוֹת יָמֵינוּ בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַכְּלוּלִים מֵהַכֹּל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד עַתָּה וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה. אַךְ זֶה בָּאתִי לְהַזְהִירְךָ וּלְזָרְזְךָ, לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתִּתְגַּבֵּר לְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר אֵיךְ שֶׁהוּא וְהַבְּחִירָה חָפְשִׁית תָּמִיד. וְגַם אֲנִי שָׂמֵחַ בַּמָּה שֶׁלָּמַדְתָּ עַל כָּל פָּנִים דַּף שֶׁלָּקַח עָרוּךְ בְּכָל יוֹם. בָּרוּךְ הַשֵּׁם שָׁזָכִיתִי לִשְׁמֹעַ זֹאת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמִּשְׁתּוֹקֵק לְאַהֲבַת כֻּלָּכֶם.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם רַב בְּאַהֲבָה וְעֵזָה לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בַּקָּטָן כַּגָּדוֹל. יְהִי ה' עִמָּכֶם וְתִתְחַזְּקוּ מֵעַתָּה מֵחָדָשׁ לֵילֵךְ בִּדְרָכֵי רַבֵּנוּ ז"ל. וְכָל אֶחָד מִמָּקוֹם שֶׁהוּא יְדַבֵּק עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל מַה שֶּׁיּוּכַל. וְיִזָּפֶה לְקַשֵּׁר עַצְמוֹ תָּמִיד לְהַנְּקֻדָּה הַשַּׁיָּךְ לְלִבּוֹ בָּעֵת הַזֹּאת דַּיְקָא בַּאֲשֶׁר כְּבָר הִרְבֵּיתִי לְדַבֵּר עִמָּכֶם בָּזֶה. הַשּׁוֹמֵעַ כְּבָר שָׁמַע, וַאֲשֶׁר לֹא שָׁמַע שִׂיחָה זֹאת יִשְׁתַּדֵּל לִשְׁמֹעָהּ מֵחֲבֵרוֹ וְיִקַּבְּלוּ זֶה מִזֶּה דִּין מִן דִּין. כִּמְבֹאָר שָׁם בְּאוֹתָהּ

הַתּוֹרָה. שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב לְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁבִּכְתָבָיו וַאֲשֶׁר אַתֶּם שׁוֹמְעִין מִפִּי תָּמִיד כִּי הוּא חַיֵּיכֶם וְכוּ'.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לְעָנָשׁ.

נָתָן הַנַּ"ל

א' שבט

מִכְתָּבִים דְּשָׁנַת ה' אֲלָפִים תקפ"ו

כ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' וַיֵּשֶׁב תקפ"ז בְּרֶסְלֶב.

יְשׁוּאוֹ הָרִים שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי אָחִי וְרֵעִי בְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק הַמְהֻלָּל. יֵרֵא ה' מְרֻבִּים מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר לָעָנָשׁ.

יְקַבֵּל אַגֶּרֶת מִבְּנֵי הַמַּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה מִקְּהִלַּת־קֹדֶשׁ טוּלְטְשִׁין. וּמֵבְטַחֲנִי בְּאַהֲבָתוֹ שֶׁיְּקַיֵּם מִשְׁאֲלָתוֹ לְהַזְכִּירוֹ לְטוֹבָה עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ אוֹתוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ תִּחְיֶה, שֶׁצְּרִיכָה עַתָּה לְרַחֲמִים רַבִּים, שֶׁתֵּלֵד בְּמוֹעֲדָהּ וּבְזִמְנָהּ בְּנָקֵל בְּלִי שׁוּם קְשִׁיוּ הוֹלָדָה כְּלָל לְאוֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהוֹלָדָה בְּנָקֵל הִיא בְּחִינַת חֲנָבָּה שֶׁהֵם יְמֵי הוֹדָאָה בְּחִינַת שַׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא בְּחִינַת הֲלָכוֹת.

שֶׁעַל יְדֵי זֶה בָּא הוֹלָדָה בְּנֶקֶל וְכוּ' כַּמְבֹאָר בַּתּוֹרָה יְמֵי חֲנֻכָּה (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן ב) כַּיָּדוּעַ לָכֶם. וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מְחֻיָּבִים לֵילֵךְ עִם הַתּוֹרָה הַזֹּאת תָּמִיד לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תָּמִיד עַל גֹּדֶל הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בִּכְלָל וּבִפְרָט, עַל שֶׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ אוֹר הֶחָדָשׁ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב וְכוּ' וְכוּ'. וְאִם נַרְגִּיל עַצְמֵנוּ בְּכָל יוֹם בָּזֶה לְהַעֲמִיק מַחֲשַׁבְתֵּנוּ בֶּאֱמֶת בְּעֹצֶם הַחֶסֶד וְהִישׁוּעָה הַנִּפְלָאָה וְהַנּוֹרָאָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִפְלִיא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ וְעִם זַרְעֵנוּ וְעִם כָּל יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹת עוֹלָם, וּלְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם עַל זֶה, עַל יְדֵי זֶה נוֹכַל לְהָרְחִיב לִבֵּנוּ לִפְתֹּחַ פִּינוּ לְפָרֵשׁ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבֵנוּ כְּבֵן הַמִּתְחַטֵּא לִפְנֵי אָבִיו מַמָּשׁ. כִּי אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ בְּכָל עֵת שֶׁאָנוּ בָּנִים לַה' אֱלֹקֵינוּ מַמָּשׁ, כִּי הוּא גּוֹמֵל עִמָּנוּ חֲסָדִים תָּמִיד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים וְכוּ'. וְהִנֵּה יֵשׁ לִי בְּעֶנְיָן זֶה שִׂיחוֹת אֲרֻכּוֹת לְחַזֵּק וּלְזָרְזוֹ לֵילֵךְ עִם הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְהִתְקָרֵב לַה' יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת עַל יְדֵי בְּחִינַת תּוֹדָה וְהוֹדָאָה שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲנֻכָּה בְּחִינַת הֲלָכוֹת שֶׁעַל יְדֵי

זֶה מֵאִיר הָאֱמֶת בְּרִבּוּעַ הַדִּבּוּר, הַיְנוּ שְׁלֹשָׁה קַוִּי אֱמֶת בְּאַרְבָּעָה חֶלְקֵי הַדִּבּוּר וְכוּ' וְכוּ'. וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְהַמְשִׁיךְ הַשְׂמָחָה שֶׁל שַׁבָּת וְכוּ', וְעַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלֶּה אַחְדוּת הַפְּשׁוּט מִתּוֹךְ פְּעֻלּוֹת מְשֻׁתָּנוֹת שֶׁזֶּה יָקָר מְאֹד בְּעֵינֵי ה' יִתְבָּרַךְ בְּחִינַת אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד וּמִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ וְכוּ' וְכוּ'. אַשְׁרֵי אָזְנִינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ'. וְאִם הָיִינוּ רוֹצִים לְהָבִיא תּוֹדָה עַל זֹאת הַתּוֹרָה שֶׁל תּוֹדָה בְּעֻצְמָהּ, לֹא יַסְפִּיקוּ כָּל יָמֵינוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ וּלְפָאֵר וּלְרוֹמֵם לְהַדֵּר וּלְנַצֵּחַ לְבָרֵךְ וּלְעַלֵּה וּלְקַלֵּס לְמִי שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלּוּ, שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ הִתְגַּלּוּת נִסְתָּרוֹת כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר אֵין לָנוּ פֶּה וְכֵלִים לְסַפֵּר שֶׁבַח נוֹרָאוֹת גְּדוֹלוֹת כָּל דִּבּוּר מֵהַתּוֹרָה הַזֹּאת, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן קָשֶׁר בִּנְיַן הַנּוֹרָא הַזֶּה בִּיחַד. אִלְמָלֵא לֹא אָתִינוּ לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דַּיֵּינוּ. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁזָּכִינוּ גַּם זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ עוֹד וְעוֹד כַּמָּה וְכַמָּה תּוֹרוֹת שִׂיחוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת נוֹרָאוֹת בָּהֶנָּה וְכָהֶנָּה. כַּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ. אִלּוּ לֹא שָׁמַעְנוּ אֶלָּא דִּבּוּר אֶחָד מִזֹּאת הַתּוֹרָה

דַּיֵּנוּ. וְאִם נַתְחִיל לוֹמַר אִלּוּ וְכוּ' דַּיֵּנוּ דַּיֵּנוּ. לֹא יַסְפִּיקוּ יָמֵינוּ לְהוֹדוֹת לַהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל אַחַת מִנִּי אֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבְבוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִם אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ בְּיָמֵינוּ וְכוּ' וְכוּ'. מַה נְּדַבֵּר וְהוּא אָמַר וְעָשָׂה כְּחַסְדּוֹ כְּטוּבוֹ כְּרַחֲמָיו כְּנִפְלְאוֹתָיו לֹא כַּחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ וְכוּ'. כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים רִחֵם ה' עָלֵינוּ וְכוּ' וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ וּמַה יָּפָה יְרוּשָּׁתֵנוּ וְכוּ' וְכוּ'.

וְהִנֵּה עַתָּה טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' בְּפַרְטִיּוּת עַל הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ. כִּי תּוֹדָה לָאֵל הָיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרֵנוּ וְסָבַב בְּנִפְלְאוֹתָיו וְחִזֵּק אוֹתָנוּ לַחֲזֹר לְהַתְחִיל לַעֲסֹק לִגְמֹר הַדָּפָסַת הַתְּפִלּוֹת. וּבָבֶר הֵבִיא בְּנֵי רַבִּי שַׁבְּנָא שֶׁיִּחְיֶה נֵיר תִּשְׁעָה רִיז מִבְּרִדִּיטְשׁוֹב בַּדֶּרֶךְ הַמְקֻלְקָל הַזֶּה. וּבֶאֱמֶת הָיָה בְּדֶרֶךְ נַס וְהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב. וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הֶעָבָר וּלְבַקֵּשׁ לְהַבָּא שֶׁיִּהְיֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ וְיַעְזְרֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו לִגְמֹר מְהֵרָה הַדָּפָסַת הַתְּפִלּוֹת בְּרָצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְכִרְצוֹן רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זַ"ל. כִּי עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים לְגַמְרָם.

כִּי אֵין לִי עַל הוֹצָאוֹת הַגְּמָר, וְגַם עַל הַנְּיָר לָיְתִי עַל עִסְקָא. וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ הֵיכָן לְהַדְפִּיסָם. כִּי לִנְסֹעַ לְמִינְקָאוויץ גְּדוֹלָה הַהוֹצָאָה, וּפֹה אֵינִי יוֹדֵעַ הַדֶּרֶךְ אֵיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה. וְעַל זֶה בָּאתִי בַּמִּכְתָּב הַזֶּה לְהוֹדִיעַ לְךָ וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ כָּל זֶה.

וְעָלֶיךָ אָחִי נַפְשִׁי וּלְבָבִי הַמִּצְוָה הַזֹּאת וְעַל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנִּלְוִים אֵלֶיךָ, שֶׁתִּלְכוּ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וּתְסַפְּרוּ בְּפִיכֶם לְרַבֵּנוּ זַ"ל כָּל זֶה בַּאֲשֶׁר בִּלְבַבְכֶם, וּתְבַקְּשׁוּ וְתִתְחַנְּנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּחְמֹל עַל עֲנִיּוּתֵנוּ וְשִׁפְלוּתֵנוּ, וְיִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ לִגְמֹר עִסְקֵנוּ מְהֵרָה, כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אֲבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, בְּכֹחַ וּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ אוֹר הָאוֹרוֹת זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. גַּם תֵּדְעוּ שֶׁגַּם בָּעִתִּים הַלָּלוּ נִגְמְרוּ תּוֹדָה לָאֵל כַּמָּה תְּפִלּוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת הַמְחַיִּין נְפָשׁוֹת מְאֹד, וְכָל הַמִּסְתַּפְּלִים בָּהֶם בֶּאֱמֶת, נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשָׁם שֶׁיֵּצְאוּ לָאוֹר מְהֵרָה, וַה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ גָּמַר וְיִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ב' שבט

כא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' עֶקֶב תקפ"ז לפ"ק בְּרֶסְלָב.

רַב שָׁלוֹם וּבְרָכָה לְכָבוֹד אֲהוּבִי אָחִי, חֲבִיבִי וִידִידִי, הֲלֹא הוּא הָרַבָּנִי, הַוָּתִיק הַמֻּפְלָג בְּתוֹרָה וּבְיִרְאָה וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב ר' נַפְתָּלִי נרו"ו יָאִיר לָנֶצַח.

עָצוּר בְּמִלִּין מִי יוּכַל מִלְּהִתְאַפֵּק לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי וְצַעֲרִי לִפְנֵי אָחִי נַפְשִׁי, אוֹהֵב דָּבֵק מְאֹד, חֱיוֹת בְּוַדַּאי כְּבָר נִשְׁמַע לְאָזְנֶיךָ לֹא טוֹבָה הַשְׁמוּעָה אֶת יַד ה' אֲשֶׁר נָגְעָה בְּעֵירֵנוּ, שֶׁנִּלְקַח מֵאִתָּנוּ שְׁנֵי מַחְמַדֵּי עַיִן, הָאֲהֻבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם וְכוּ', הֲלֹא הֵם הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב הָרַב ר' יִשְׂרָאֵל הַכֹּהֵן זַ"ל, וְגִיסוֹ הַמֻּפְלָג הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב ר' אָשֵׁר זָעלִיג זַ"ל. אוֹי לָנוּ עַל שֶׁבֵּרַנוּ! בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבַעַל הַנֶּחָמוֹת יוֹשִׁיעַ וְיִנַּחֵם אוֹתָנוּ מְהֵרָה וְיַעֲלֶה נַפְשׁוֹתָם לִכְסֵא כְּבוֹדוֹ, לְמָקוֹר שָׁפְנָחְצוּ מִשָּׁם, וְיִזְכּוּ מִיָּד לְקַבֵּל סֵבֶר אַפִּי עַתִּיק יוֹמִין פְּנֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ אוֹר הֶחָדָשׁ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וּתְהֵא נַפְשָׁם צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים לָנֶצַח, וְאוֹתָנוּ יְנַחֵם וְיוֹשִׁיעַ לָנוּ מִכָּל צָרוֹתֵינוּ, בִּפְרָט מִצַּעַר הַנֶּפֶשׁ, שֶׁנִּזְקֶה עַל־כָּל־פָּנִים מֵעַתָּה לְהַרְגִּיל עַצְמֵנוּ לִהְיוֹת בָּעוֹלָם הַבָּא וְכוּ' בְּאֹפֶן שֶׁנִּהְיֶה כִּרְצוֹנוֹ תָּמִיד, אָמֵן.

וְהִנֵּה בְּיוֹם תִּשְׁעָה־בְּאָב, בְּתוֹךְ עֻמָּם צַעֲרִי וְאֶבְלִי עַל חֻרְבַּן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ וְעַל מַעֲשֵׂינוּ הַמַּעֲכִבִים בְּנֵינוּ, בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא לְבֵיתִי מוֹסֵר פִּתְגָם זֶה, הֲלֹא הוּא רַבִּי מִיכָל וְעָמוֹ רַבִּי נַחוּם יִצְחָק נרו"ו יָאִיר, וְעָמַדְתִּי מַרְעִיד וּמְשִׁתּוֹמֵם, בִּפְרָט שֶׁרַבִּי מִיכָל חָלוּשׁ בְּרִגְלָיו מְאֹד [וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינוֹ הֶבֶעטֶלִיר, שֶׁהוּא בְּלֹא רַגְלַיִם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לִשְׁמֹעַ גַּם אוֹתָהּ הַמַּעֲשֶׂה] וְגַם הַבְנֹתַי מִדִּבְרֵיהֶם שֶׁהָלְכוּ מֵאוּמָאן בְּלֹא רְשׁוּת, כִּי לֹא קִבְּלוּ רְשׁוּת מִמַּעֲלָתוֹ, שֶׁקּוֹרִין גִּיזָענְען קֻדֶּם נְסִיעָתָם בְּרִגְלָם, וְהָיִיתִי רוֹצֶה לְהִתְאַפֵּק בְּכָל כֹּחִי שֶׁלֹּא לְצַעֲרָם, אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק, וְהוֹכַחְתִּים עַל פְּנֵיהֶם וְדִבַּרְתִּי עִמָּהֶם דְּבָרִים הַקָּשִׁים כְּנִידִין, שֶׁהָיָה אָצְלָם כְּמַדְקְרוֹת חֶרֶב עַל בְּיָאתָם עָלַי עַתָּה. וּבֶאֱמֶת בִּלְבִּי הָיָה לִי רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עֲלֵיהֶם, כִּי יָדַעְתִּי, כִּי אַף־עַל־פִּי־כֵן כַּוָּנָתָם לַשָּׁמַיִם בֶּאֱמֶת, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק וְדִבַּרְתִּי עִמָּהֶם דְּבָרִים קָשִׁים הַרְבֵּה מְאֹד, וְהָיָה בְּדַעְתִּי שֶׁלֹּא לְקַבְּלָם אָצְלִי עַל שַׁבָּת, אַף מֵחֲמַת שֶׁהָיוּ עוֹד קְצָת אוֹרְחִים מִנְּעִמְרוֹב, לֹא רָצִיתִי לְבַיְּשָׁם כָּל־כָּךְ. וְהִנֵּה בָּעֵת אֲנִי מֻכְרָח לְשָׁלְחָם לְבֵיתָם וּלְשַׁלֵּם בַּעֲדָם שְׂכַר עֲגָלָה, מֵחֲמַת שֶׁאָצְלִי הוּא סַפָּנַת נְפָשׁוֹת, שֶׁיֵּלֵךְ רַבִּי מִיכָל

בְּרַגְלַיִו חֵם וְשָׁלוֹם, הַחֲלוּשִׁים כָּל־כָּךְ. וְהִנֵּה רַבִּי מִיכָל מִתְנַצֵּל לְפָנַי הַרְבֵּה וְאָמַר, שֶׁלֹּא הָיָה לָהוּט כָּל כָּךְ לִילֵךְ אֵלַי, רַק עַל־יְדֵי דִּבְרֵי מַעֲלָתוֹ, שֶׁדִּבֵּר עִמּוֹ כַּמָּה פְּעָמִים וְאָמַר לוֹ, שֶׁהוּא צָרִיךְ דַּוְקָא שֶׁיִּהְיֶה אֶצְלִי בְּבֶרֶסְלֶב; וְסִפֵּר לִי כַּמָּה דִּבּוּרִים, שֶׁמַּעֲלָתוֹ דִּבֵּר עִמּוֹ, שֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה אֶצְלִי, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה מִתְיָרֵא לְקַבֵּל רְשׁוּת מִמַּעֲלָתוֹ, פֶּן עַתָּה יִמְנַע אוֹתוֹ, מֵחֲמַת שֶׁאֵין לוֹ כֹּחַ בְּרַגְלָיו, כַּאֲשֶׁר בָּאֱמֶת הָיָה רָאוּי לִמְנֹעַ, עַל־כֵּן בָּאתִי עַתָּה בְּתִפְלָּה וּבַקָּשָׁה עֲבוּרוֹ וַעֲבוּר הָרַב נַחוּם יִצְחָק, שֶׁיְּרַחֵם מַעֲלָתוֹ עֲלֵיהֶם וְלֹא יוֹסִיף לְיַסְּרָם, כִּי כְּבָר קִבְּלוּ אֶצְלִי יִסּוּרִים הַרְבֵּה, חוּץ עִנּוּיִים וְטִלְטוּלִים בַּדֶּרֶךְ, עַל־כֵּן עַתָּה רָאוּי שֶׁיִּתְרַחֵם עֲלֵיהֶם לְקָרְבָם וְלֹא לְרַחֲקָם חַס וְשָׁלוֹם. נָא, אָחִי חֲבִיבִי זְכֹר רַחֲמָנוּת וְאַהֲבַת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל אֲלֵינוּ, שֶׁלָּקַח אוֹתָנוּ מִמָּקוֹם שֶׁלָּקַח, וְהוֹצִיאָנוּ מִמָּקוֹם שֶׁהוֹצִיא, וְקֵרְבָנוּ בְּהִתְקָרְבוּת גָּדוֹל כָּל־כָּךְ, יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם, וַאֲפִלּוּ מִכָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מִכָּלָם, וּבֶאֱמֶת גַּם אֲנִי וְאַתָּה אֵין יוֹדְעִים מַה זֹּאת עָשָׂה ה' לָנוּ, שֶׁאֲנַחְנוּ שְׁנֵינוּ דַּיְקָא נֵדַע מֵאוֹר גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ נוֹרָא וְנִשְׂגָּב כָּזֶה וְכוּ' וְכוּ' יוֹתֵר מִכָּל

בָּאֵי עוֹלָם, וַאֲפִלּוּ מֵאֲנָשָׁיו הַצַּדִּיקִים וְכוּ', וּבְכָל זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב, כִּי עִנְיָן הִתְקָרְבוּת שֶׁלָּנוּ אֵלָיו זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, הוּא מַעֲשֶׂה מְשֻׁנִּים קְדֻמוֹנִיּוֹת וְכוּ' וְכוּ', וְדֵי לַמֵּבִין. עַל־כָּל־פָּנִים רָאוּי לָנוּ לְמַלְּאוֹת רְצוֹנוֹ זַ"ל, לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו לְרַחֵם בְּרַחֲמָנוּת שֶׁלּוֹ עַל כָּל הַחֻפָּצִים לְהִתְקָרֵב לִשְׁמוֹ הַנִּשְׂגָּב זַ"ל, וְלִבְלִי לְהַבִּיט עַל הָרַע וְהַחֶסְרוֹן שֶׁל כָּל אֶחָד, רַק לְהַבִּיט עַל הַטּוֹב שֶׁבָּהֶם לְבַד. נָא, אָחִי חֲבִיבִי, נַפְשִׁי וּלְבָבִי, זְכֹר וְהַבֵּט וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵיב לְכָל אֵלֶּה הַדְּבָרִים, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי בֶּאֱמֶת לֹא בָּאתִי לְפַיֵּס אוֹתְךָ בִּשְׁבִילָם לְבַד, כִּי בִּשְׁבִיל כָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּקְהִלַּת־קָדֵשׁ אוּמָאן, אֲשֶׁר כְּבָר נוֹדַע לִי שִׁוּוּי כַּמָּה וְכַמָּה שְׁבוּעוֹת שֶׁאַתָּה בְּכַעַס עֲלֵיהֶם חִנָּם עַל לֹא דָּבָר, בִּפְרָט עַל רַבִּי עוֹזֵר, אֲשֶׁר הִרְבֵּיתָ לִכְעֹס עָלָיו וְאִם עַוָּת בְּמָה שֶׁלֹּא גִּלָּה לְךָ בְּעֵת שֶׁיָּצָא הָאִישׁ מֹשֶׁה מֵאוּמָאן לְפֹה בִּלֹא רְשׁוּתְךָ, אֵין לְהַאֲשִׁימוֹ כָּל כַּךְ כִּי גַּם בֶּאֱמֶת גַּם עָלָיו קָצַפְתָּ הַרְבֵּה עַל־זֶה, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן כְּבָר יָדַעְתָּ, שְׁצְרִיכִין לְקַיֵּם בְּרוֹגָז רַחֵם תִּזְכּוֹר; לֶאֱחֹז בְּמִדּוֹתָיו שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁבְּעֵצֶם הַכַּעַס נִזְכֹּר לְרַחֵם דַּיְקָא, כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה "קַרְטָלִיתָא", בְּסִימָן יח, בִּפְרָט כִּי גַּם אֲנִי וְאַתָּה יוֹדְעִין,

שֶׁגַּם כַּוָּנַת רַבִּי עוֹזֵר הָיָה לְטוֹבָה, כְּדֵי לְקָרֵב נֶפֶשׁ לְרַבֵּנוּ זַ"ל, וְלֹא לְהַכְעִיסְךָ חַס וְשָׁלוֹם. וְאִם שֶׁלְּדַעְתֵּנוּ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁעִוָּת בָּזֶה אַף־עַל־פִּי־כֵן עָלֶיךָ וְעָלַי לִמְחֹל לוֹ, בִּפְרָט כִּי כְּבָר בָּעַסְתָּ עָלָיו יוֹתֵר, וּכְבָר שַׁקְלִיהּ לְמִיטְרַפְּסֵיהּ [קִבֵּל הָעֹנֶשׁ שֶׁלּוֹ], וְרָאוּי לְךָ לְרַחֵם עָלָיו וְעַל כָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ מִשָּׁם לְקָרְבָם וְלֹא לְרַחֲקָם, חַס וְשָׁלוֹם, כִּי כַּוָּנָתָם לַשָּׁמַיִם, וּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וּרְצוֹן רַבֵּנוּ זַ"ל, שֶׁנְּקָרְבֵם, בִּפְרָט כִּי אַתָּה צָרִיךְ לָחוּשׁ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה מִזֶּה חִלּוּל הַשֵּׁם, חַס וְשָׁלוֹם, כִּי מַה יֹּאמְרוּ הַבְּרִיּוֹת, בִּפְרָט בַּעֲלֵי הַמַּחֲלֹקֶת, שֶׁיֵּשׁ בֵּין אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּעַצְמָן; הֲלֹא יֹאמְרוּ שָׁחַם וְשָׁלוֹם, גַּם בֵּין נָתָן וְנַפְתָּלִי כְּבָר נַעֲשָׂה מַחֲלֹקֶת חַס וְשָׁלוֹם, כִּי זֶה מַקְפִּיד עַל שֶׁהוֹלְכִין אֲנָשָׁיו לָזֶה וְכוּ' אוֹי לְאָזְנַיִם שֶׁכָּךְ שׁוֹמְעוֹת! עַל הָרִאשׁוֹנִים אָנוּ מִצְטַעֲרִין עַל הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁמִּדְּאִשְׁתְּכַח, וְחָלִילָה לְהוֹסִיף חַס וְשָׁלוֹם בִּפְרָט בֵּינֵינוּ, אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא בְּכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ אֲנָשִׁים אֲחִים אוֹהֲבִים נֶאֱמָנִים כְּמוֹתֵנוּ, וּבְוַדַּאי רָאוּי לָנוּ לֶאֱהֹב אֶת עַצְמֵנוּ בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְיֶתֶר עֹז, מֵהֶמֶת שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע כָּל־כָּךְ מִמֶּנּוּ זַ"ל, וְשֶׁיִּהְיֶה לָנוּ חֵלֶק בָּזֶה בְּכַמָּה וְכַמָּה זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת. עַל־כֵּן אָנוּ צְרִיכִין לִשְׁמֹר עַצְמֵנוּ מְאֹד מְאֹד, שֶׁלֹּא תִּפָּגֵם

הָאַהֲבָה שֶׁבֵּינֵינוּ חַס וְשָׁלוֹם כִּחוּט הַשַּׂעֲרָה; וַאֲפִלּוּ אִם בָּאֱמֶת לֹא נִפְגְּמָה כְּלָל צְרִיכִין עוֹד לָצֵאת יוֹתֵר בְּפָנֵי הַבְּרִיּוֹת, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מַה שֶּׁיֹּאמְרוּ חַס וְשָׁלוֹם, עַל־כֵּן הֶעָבַר אַיִן. עַתָּה שְׁמַע בְּקוֹלִי אָחִי חֲבִיבִי, וַעֲזֹב הַקְּפִּדָה וְהַכַּעַס שֶׁבִּלְבָּךְ עֲלֵיהֶם, וְתָשׁוּב אֲלֵיהֶם וּתְרַחֵמם וּתְקָרְבֵם בְּאַהֲבָה, כִּי בֶּאֱמֶת תִּחְיֶה נַפְשָׁם, וּמַמָּשׁ תְּקַיֵּם בָּזֶה נְפָשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל בְּאִלּוּ קִיַּמְתָּ עוֹלָם מָלֵא, כִּי בֶּאֱמֶת כְּבָר בָּכוּ הַרְבֵּה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְפָנַי עַל שֶׁאַתָּה מְרַחֲקָם, עַל־כֵּן לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלִּכְתֹּב לְךָ דְּבָרִי אֱלֶה, וּמְבַטְחַנִי בְּעַצְמִי אַהֲבָתֵנוּ, שֶׁתְּקַיֵּם דְּבָרִי אֵלֶּה, הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים.

וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב, וְאִם יִהְיֶה ה' עִמָּדִי, נְדַבֵּר מִזֶּה פָּנִים אֶל פָּנִים אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. גַּם בְּקַשְׁתִּי מְאֹד שֶׁתּוֹדִיעֵנִי, אוּלַי יֵשׁ לְךָ אֵיזֶה יְדִיעָה מִבֵּית רַבֵּנוּ הַצַּדִּיקֶת מָרַת שָׂרָה תִּחְיֶה, מָה עָלְתָה בָּהּ, אִם כְּבָר יָלְדָה בְּשָׁלוֹם, כִּי מְאֹד גָּדוֹל צַעֲרֵנוּ עַל שֶׁאֵין לָנוּ יְדִיעָה מִשָּׁם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַשְׁמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבַּרְסְלֶב

הַצַּדָּקֶת מָרַת אֲדִיל תִּחְיֶה, וּבְנָהּ הַנָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה, הַמִּתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה, וּבָתָּהּ רִבְקָה מִרְיָם שֶׁתִּחְיֶה פּוֹרְסִים שְׁלוֹמְכֶם. כָּל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ פּוֹרְסִים שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה.

ג׳ שבט

מִכְתָּבִים דְּשָׁנַת ה׳ אֶלְפִּים תקפ״ט

כב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ בָּלָק תקפ״ט.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי מַחְמַד עֵינֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ הָעָבַר וּבְוַדַּאי צַעֲרֵי גָּדוֹל מְאֹד מִצַּעֲרוֹ, וּבְפָרַט עַל בְּטוּל תּוֹרָה וּתְפִלָּה שֶׁמְּבַטֵּל אוֹתוֹ, אַךְ מַה מְּאֹד הֶחֱיַתְנִי בִּדְבָרֶיךָ שֶׁפַּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה מִתְחַזֵּק עַל פִּי הַדְּבָרִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הָעָבַר, וְאַתָּה חוֹטֵף אֵיזֶה טוֹב כָּל מַה שֶּׁאַתָּה יָכוֹל לַחֲטֹף, וּבְשָׁאָר הָעִתִּים אַתָּה מִתְחַזֵּק בְּרָצוֹן וְכִסּוּפִין דִּקְדֻשָּׁה וְשׁוֹמֵר וּמַמְתִּין לִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ. כָּךְ הוּא הַמִּדָּה וְכָךְ יָפֶה לְךָ לְהִתְנַהֵג, כִּי אֲפִלּוּ כַּאֲשֶׁר יַעֲזֹר ה׳ יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּתְבַּטְּלוּ הַיִּסּוּרִים הָאֵלֶּה מֵאִתְּךָ, וְתִזְכֶּה לַחֲזֹר עַל מְקוֹמְךָ לְהַתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ יוֹמָם וָלַיְלָה בְּבְחִינָה

גַּם אָז צְרִיכִין לִזְכֹּר כָּל דִּבְרֵינוּ וּלְהִתְנַהֵג בָּהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי בָּהֶם קֹדֶם שֶׁבוּעוֹת. בִּפְרָט כִּי אִי אֶפְשָׁר בְּלֹא בְּטוּלִים הַמִּזְדַּמְּנִים בְּכָל יוֹם, כִּי כָּל יוֹמָא אִית לֵהּ גְּדֵר מִלְבַר, אֲבָל לֵית יוֹם דְּלֵית בֵּהּ טוֹב וְכוּ׳ כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה בְּעֶזְרָתוֹ הַגְּדוֹלָה. נָא בְּנֵי חֲבִיבֵי חֲזַק וַחֲזַק כִּי עַל פִּי דְּבָרִים הָאֵלֶּה אַתָּה יָכוֹל לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר וְצַדִּיק כָּל יָמֶיךָ. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְכָל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה, כִּי אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט וְכוּ׳.

וְהִנֵּה עַד בְּנֵי כִּי בְיוֹם ו׳ עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ צִוִּיתִי לְסָתֵר בֵּיתִי, וּכְבָר סָתְרוּ אוֹתָהּ לְגַמְרֵי עַד הַסֵּפָה. וְגַם עַל זֶה הָיָה בַּמָּה מְנִיעוֹת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרָתוֹ עֲזָרַנִי עַד כֹּה, וְעַתָּה אֲנִי מְצַפֶּה לִישׁוּעָתוֹ שֶׁבְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם יָבוֹא הַבַּעַל מְלָאכָה עִם בַּמָּה פּוֹעֲלִים לְהַתְחִיל לַעֲסֹק הַיִּטֵּב בַּבִּנְיָן, וּבְיוֹם שְׁלִישִׁי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם תִּהְיֶה הַזַּאקלאשצינע [הַנַּחַת הַיְסוֹד] לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאוֹדוֹת בְּנֵי חוֹרְגִי שְׁמַעְלְקָא שֶׁיִּחְיֶה, בְּפִי הַנִּרְאֶה אִי אֶפְשָׁר לִמְנֹעַ אוֹתָם

שָׁם מִלְּעֵסֵק בִּרְפוּאוֹת, וּלְדַעְתִּי הִיא סַכָּנָה לְעֵינָיו יוֹתֵר כָּל עִסְקֵי רְפוּאוֹת שֶׁלָּהֶם, עַל־כֵּן דִּבַּרְתִּי עִם זוּנְתִי, וְהִסְכִּימָה לְדַעְתִּי, שֶׁתֹּאמַר לָהֶם, שֶׁבְּאֹם לֹא הִתְחִילוּ עֵינָיו לְהִתְרַפְּאוֹת שֶׁתֵּכֶף וּמִיָּד יַחְזְרוּ וְיִשְׁלְחוּ אוֹתוֹ לְפֹה וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁפֹּה יִהְיֶה לוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּלִי שׁוּם רְפוּאָה גַּשְׁמִיּוֹת וְיִכְתֹּב לִי תֵּכֶף תְּשׁוּבָה עַל זֶה כִּי נָחוּץ הוּא מְאֹד מְאֹד טָעֲמִים.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד שֶׁאֵשׁ תֹּבִין בְּעַצְמְךָ וְדוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה וּמַעֲתִיר בַּעֲדָכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כג

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' מַסְעֵי תקפ"ט.

לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידִי בֶּן אֲחוֹתִי רַבִּי אַיזִיק שֶׁיִּחְיֶה יְסַפֵּר לְךָ טִרְדוֹתַי, בִּפְרָט מֵהַדֶּלֶף הַטּוֹרֵד שֶׁהָיָה בַּשָּׁבוּעַ הֶעָבַר אֲשֶׁר הֶכְרַחְתִּי לְטַלְטֵל אֶת עַצְמִי הַרְבֵּה כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמְךָ, אַךְ הוּא הִפְצִיר בִּי הַרְבֵּה לִכְתֹּב לְךָ אִגֶּרֶת לְהַחֲיוֹת אוֹתְךָ וַאֲנִי מֻכְרָח לִכְתֹּב אֶת אֲשֶׁר יִשְׁלַח ה' בְּלִבִּי.

וָדַע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי עַתָּה אֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי בְּהַתּוֹרָה (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ע"ד) שֶׁל הַפְּרָאסְטַאק הַגָּדוֹל שֶׁמְּחַיֶּה כָּל הַפְּרָאסְטַקִּים, הֵן הַיּוֹדְעִים לִלְמֹד וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה שֶׁצְּרִיכִין לְהַחֲיוֹתָם בְּשָׁעָה וָעֵת שֶׁהֵם מְבַטְּלִין מֵהַתּוֹרָה, הֵן פְּרָאסְטַאקִים לְגַמְרֵי, וַאֲפִלּוּ הַמְּגֻחָכִים בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּית, כֻּלָּם הוּא מְחַיֶּה עַל יְדֵי פְּשִׁיטוּתוֹ שֶׁאָז הוּא מְקַבֵּל מֵהָאוֹצָר מַתָּנַת חִנָּם שֶׁהוּא בְּחִינַת הַחֶסֶד חִנָּם שֶׁהָיָה מְקֻיָּם הָעוֹלָם קֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדֶּרֶךְ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים כָּאֵלֶּה. מַה נְּדַבֵּר מַה נְּדַבֵּר, כַּמָּה וְכַמָּה אוֹצְרֵי מַתְּנַת חִנָּם הִשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּזֶה לְבַד שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ תּוֹרָה הַזֹּאת שֶׁל הָאוֹצָר מַתְּנַת חִנָּם, וּבָזֶה בְּוַדַּאי אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, בִּפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ שֶׁאַתָּה בְּחִינַת פְּרָאסְטִיק בְּכַמָּה שָׁעוֹת וְעִתִּים, אֲבָל תִּזְכֹּר אֶת עַצְמְךָ תָּמִיד בְּכָל עֵת הַבְּטוּל, שֶׁיֵּשׁ פְּרָאסְטִיק גָּדוֹל בָּזֶה שֶׁגִּלָּה הַשִּׂיחָה וְהַתּוֹרָה הַזֹּאת, שֶׁהוּא מְחַיֶּה הַכֹּל אֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ זֹאת וְאֵין יוֹדְעִין מִזֶּה וַאֲפִלּוּ הַחוֹלְקִים עָלָיו, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כַּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ שֶׁאָנוּ זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ

כָּל זֶה מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וּמִפִּי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, בְּוַדַּאי אָנוּ יְכוֹלִין לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בָּזֶה תָּמִיד. וְהִנֵּה יֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, אַךְ אֵין הַפָּנַאי מַסְפִּיק כְּלָל וַהֲלֹא הַסְּפָרִים לְפָנֶיךָ פּוֹק עַיִן וְתִשְׂבַּע בָּהֶם כָּל מַה שֶּׁיְּחַסֵּר לְךָ, וְעַיֵּן בַּהֲתוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה כִּי הִיא מְכֻרַּחַת לְךָ עַתָּה בְּיוֹתֵר, וְהָעִקָּר הוּא הָאֱמוּנָה שֶׁצְּרִיכִין לְהַאֲמִין בְּכָל עֵת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרָא כָּל דָּבָר בִּרְצוֹנוֹ בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת, וּבְאֵלּוּ הָעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נֶעֱלָמִין עֶשְׂרִים הַדִּבְּרוֹת שֶׁהֵם כְּלַל הַתּוֹרָה, וְעַל כֵּן בְּכָל מַה שֶׁעוֹשִׂין הֵן מִלְאָכָה אוֹ שֶׁיּוֹשְׁבִין בַּחֲנוּת, צְרִיכִין לֵידַע וּלְהַאֲמִין וְלִזְכֹּר בְּכָל עֵת שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה תּוֹרָה הַנַּעֲלָמֶת בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא כָּל דָּבָר, וְכָל מִין מְחוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בְּהַחֲנוּת, כִּי הַכֹּל בָּרָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת. וּזְכֹר זֹאת הֵיטֵב הֵיטֵב בְּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ כִּי הִיא חַיֶּיךָ, וּבְפָרָט בְּכֹחַ הַפְּרָאסְטִיק הַגָּדוֹל אֲנַחְנוּ בְּלָנוּ יְכוֹלִים לְקַבֵּל מֵהָאוֹצָר מַתְּנַת חִנָּם וְכוּ' וְכַנַּ"ל. וּכְשֶׁתִּחְיֶה אֶת עַצְמְךָ בָּזֶה בֶּאֱמֶת אֲפִלּוּ בְּעֵת הַבְּטוּלִים הַגְּדוֹלִים, וַאֲפִלּוּ אִם הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא אֲנִי בְּטוּחַ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁעַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ תָּשׁוּב בְּכָל עֵת אֶל הַלִּמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְאֶל עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה. אַף גַּם יִתּוֹסֵף לְךָ חֵשֶׁק חָדָשׁ בְּכָל

פַּעַם אֶל הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה הַכֹּל לְטוֹבָה, וְהָעִקָּר שֶׁתִּתְחַזֵּק אֶת עַצְמְךָ בְּשִׂמְחָה תָּמִיד וְתִבְטַח בַּה', כִּי הַכֹּל לְטוֹבָתְךָ, וּבְקָרוֹב תִּוָּשַׁע בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּתְבַשְּׂרֵנִי מְהֵרָה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, אַךְ לְעֵת עַתָּה תַּעֲבִיר הַכֹּל מִדַּעְתְּךָ, וְתַעֲבִיר מִדַּעְתְּךָ כָּל הַדְּאָגוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה הַמְּטָרִידִים וּמְבַלְבְּלִים חַס וְשָׁלוֹם, רַק הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָּ, וְיוֹשִׁיעַ לְךָ וּלְכָל הַנִּלְוִים אֵלֶיךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתֶּם צְרִיכִים לְהוֹשָׁעַת.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ד' שבט

כד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' דְּבָרִים תקפ"ט.

לִבְנִי יְדִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר שָׁלוֹם וְכָל טוּב.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ הָעָבַר. וְהֶחֱיִתַנִי בְּדָבָרְיךָ בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁדְּבָרַי עָשׂוּ רֹשֶׁם אֶצְלְךָ. כִּי זֶה חֶלְקִי בְּשֶׁאֲנִי זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ שֶׁדִּבְרֵי הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה פּוֹעֲלִים בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וְהִנֵּה כָּעֵת אֵין לִי פָּנַאי כְּלָל וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה יַסְפִּיר לְךָ. גַּם תְּקַבֵּל אִגֶּרֶת הָרְצוּף פֹּה מֹהַרַי חַיִּים נַחוּם נֵרוֹ יָאִיר כְּדֵי לְהַחֲיוֹת אוֹתְךָ

בִּבְשׂוֹרָה טוֹבָה מֵאוֹהֲבֶיךָ. גַּם תִּרְאֶה בָּזֶה יְשׁוּעַת ה' אֵיךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אֵינוֹ עוֹזֵב אוֹתָנוּ לְעוֹלָם, וְאֵם מִתְמַהְמֵהַּ אֵיזֶה דָּבָר יְשׁוּעָה צְרִיכִין לְחַפּוֹת לוֹ, כִּי לַכֹּל עֵת, וְהַהָכְרַח לְהַמְתִּין עַל כָּל דָּבָר. כִּי בָּזֶה הָעוֹלָם צְרִיכִין לִסְבֹּל הַרְבֵּה הַרְבֵּה, וְהָעִקָּר לְהַמְתִּין וְלִדֹּם לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד, וְלִבְלִי לְהָרְהֵר אַחַר מִדּוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ כְּלָל, וְסוֹף כָּל סוֹף יוֹשִׁיעַ ה' בְּכָל הַדְּבָרִים, כִּי צְרִיכִין לְקַיֵּם דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל בְּפִשׁוּטוֹ שֶׁהִזְהִירוּ אוֹתָנוּ לוֹמַר תָּמִיד (בְּרָכוֹת ס:), כָּל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד. וְהִנֵּךְ רוֹאֶה אֶת אֲשֶׁר עָבַר עַל גִּיסֵךְ גַּרוֹ יָאִיר, וְאֵם אָמְנָם חָמוּ מֵעַי לוֹ כִּי הָרַחֲמָנוּת עָלָיו עָצוּם מְאֹד, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן בְּוַדַּאי צַדִּיק ה' וּמִי יֹאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה, וּבְוַדַּאי הוּא לְטוֹבָה רַבָּה. וּמְאֹד נִפְלָאתִי עָלֶיךָ בְּנִי עַל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִידִידִי רַבִּי לֵיבְלִי חֲתַן רַבִּי רְאוּבֵן שֶׁהִתְחַלְתָּ לְהָרְהֵר בָּזֶה וכו', חָלִילָה לְךָ בְּנִי מִלְּהִתְחִיל לְהָרְהֵר בָּזֶה, כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ כְּלָל מַה נַּעֲשֶׂה בָּעוֹלָם עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הַכְּלָל שֶׁאָסוּר לְהִתְחִיל לְכָנֵם בְּאֵלּוּ הַהִרְהוּרִים וְהַחֲקִירוֹת כְּלָל, רַק לְהַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה כִּי צַדִּיק ה' וְיָשָׁר מִשְׁפָּטָיו וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה.

וּבְוַדַּאי יֵשׁ בְּחִירָה לְכָל אֶחָד, וְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל הָאָדָם הֵן לְטוֹב הֵן לְהֶפֶךְ חַס וְשָׁלוֹם, הַכֹּל הוּא רְמָזִים וּכְרוּזִים שֶׁיְּשׁוּב אֵלָיו. וּבִפְרָט לְהָרְהֵר עַל אָדָם אַחֵר שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ כְּלָל מַה נַּעֲשֶׂה עִמּוֹ, אַף אֲפִלּוּ מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ אִם לִפְעָמִים אֵינְךָ יָכוֹל לְהָבִין הָרְמָזִים וְהַכְּרוּזִים, אַתָּה צָרִיךְ לְהַאֲמִין, וְעַל יְדֵי זֶה יַעְזֹר לְךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְיָאִיר עֵינֶיךָ אֵיךְ לָשׁוּב אֵלָיו, וְלִבְרֹחַ וְלָנוּם אֵלָיו תָּמִיד מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ. וְעַל יְדֵי זֶה יַעְזֹר לְךָ וְיוֹשִׁיעַ לְךָ תָּמִיד. וְיַקִּים וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים, שֶׁיִּהְיֶה הָרַחֲמָנוּת בְּיָדֵינוּ וכו'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַטָּרוּד מְאֹד וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְבֶן אֲחוֹתִי יְדִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק אַיְיזִיק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְאִם עֵינַי אֱמֶת לְךָ, גַּם מִזֶּה רָאוּי לְךָ לְהִתְעוֹרֵר וּלְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְלָנוּם אֵלָיו תָּמִיד, כִּי הִנֵּךְ רוֹאֶה גֹּדֶל הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמְּךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אֲשֶׁר בָּאתָ בִּגְבוּלֵנוּ, וְעַל כָּל הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עִמְּךָ עַל יָדִי, עַל הַכֹּל עוֹלָה הַטּוֹבָה וְהַחֶסֶד הַזֶּה אֲשֶׁר הוֹדַעְתִּי לְךָ שֶׁאֵין מָקוֹם לִבְרֹחַ מִפְּנֵעי עוֹלָם הַזֶּה כִּי

אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד. מִי יִתֵּן שֶׁתִּזְכֶּה לֵילֵךְ בָּזֶה תָּמִיד, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִפֶּם כִּי הִיא חַיֵּיכֶם. וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה הַרְבֵּה אַךְ זְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ. וּבְנֵי הַנְּעוּרִים עוֹסְקִים עַתָּה בִּיגִיעָה גְּדוֹלָה לְהַשְׁלִיךְ רֶפֶשׁ וְטִיט שֶׁנָּפַל לְבֵיתִי מֵחֲמַת הַגַּשְׁמִים, וְגַם זֶה לְטוֹבָה, מִלְּבַד עֲסָקִים גְּדוֹלִים מְאֹד שֶׁמְּנַחִים עַתָּה בְּמַחֲשַׁבְתִּי. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הַהֶכְרֵחַ לְהָשִׁיב לָכֶם גַּם כֵּן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה, כֻּלַּי הַאי וְאוּלַי יְהִי ה' עִמָּנוּ בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל לְזַמְּנֵנוּ תָּמִיד לָשֹׂא עֵינֵינוּ לַמָּרוֹם בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ עַד נִזְכֶּה לָשׁוּב אֵלָיו בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ.

דִּבְרֵי דּוֹדְךָ וְרֵעֲךָ חָפֵץ טוֹבַתְכֶם וְהַצְלָחַתְכֶם בָּזֶה וּבָבָא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

כה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' עֶקֶב תקפ"ט.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי מוֹרֵנוּ חָרֵב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

יָנוּחוּ בְּרָכוֹת עַל רֹאשְׁךָ בְּנִי חֲבִיבִי כִּי שִׂמַּחְתַּנִי בִּישׁוּעָתְךָ אֲשֶׁר בִּשַּׂרְתַּנִי בְּמִכְתָּבְךָ אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי הַיּוֹם. מִי יִתֵּן וְאָזְכֶּה לִשְׁמֹעַ תָּמִיד בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת מֵאִתְּךָ וּמִכָּל הַנִּלְוִים אֵלֵינוּ וּמִכָּל יִשְׂרָאֵל. וְהִנֵּה אַתָּה

רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ מַה נֶּאֱמְנוּ דְּבָרֵינוּ אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּעִתִּים הַלָּלוּ שֶׁצְּרִיכִין רַק לְהַמְתִּין לִישׁוּעַת ה'. וְהִנֵּה אָנוּ רוֹאִים יְשׁוּעַת ה' בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וְגַם בְּבִנְיַן הַבַּיִת אֲנִי רוֹאֶה יְשׁוּעוֹת ה' בְּכָל יוֹם, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לְהַמְתִּין תָּמִיד בְּכָל דָּבָר בִּכְלָל וּבִפְרָט וְהָעִקָּר בְּהַיְשׁוּעָה הָעִקָּרִית לִזְכּוֹת לְהִתְקָרֵב לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. אַף עַל פִּי שֶׁצְּרִיכִין לְמַהֵר לְהוֹדְרוֹ הַרְבֵּה בָּזֶה, אַף עַל פִּי כֵן גַּם צְרִיכִין לְהַמְתִּין הַרְבֵּה. וְכַמְבֹאָר בִּדְבָרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן ו) מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (יוֹמָא לח: לט.) הַבָּא לְטַהֵר מְסַיְּעִין לוֹ אוֹמְרִים לוֹ הַמְתֵּן. וְהִנֵּה אָנֹכִי בְּעָנְיִי כְּבָר הִמְתַּנְתִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה, וְעֵינֵינוּ כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם, לִישׁוּעָתוֹ הָאֲמִתִּיּוֹת. וּכְבָר רָאִיתִי יְשׁוּעוֹת ה' הַרְבֵּה בְּלִי שִׁעוּר, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן בַּמֶּה שֶׁעָדַיִן לֹא נוֹשַׁעְתִּי אֲנִי מַמְתִּין עָדַיִן עָדַיִן, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם. חֲזַק בְּנִי וְתֶחֱזַק וּזְכֹר הֵיטֵב וְאַל תִּשְׁכְּחִי כָּל גְּמוּלָיו, וְלַה' הַיְשׁוּעָה לְעֵזֶר וּלְהוֹשִׁיעַ לְךָ יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה אֲמִתִּית וְנִצְחִית, וְיֵרָאוּ שׁוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב מִתּוֹךְ טִרְדָּא וּמְצֻקָּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

כו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' כִּי תָבֹא לְאוּמָאן תקפ"ט.

לִבְנִי חֲבִיבִי בְּנַפְשִׁי הַמַּפְלָג הַוָתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב.

חֲלֹא לְמַרְאֵה עֵינֶיךָ יִהְיֶה הַמִּכְתָּב לְחוֹתָמְךָ. וְאֵין צָרְךָ לְכָפֹל הַדְּבָרִים. וְתַאֲמִין לִי כִּי לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי אֶתְמוֹל לְהַשִּׁיבוֹ מִיָּד בִּפְרָט דִּבּוּרִים כָּאֵלֶּה, אַךְ גַּם זֹאת מֵאֵת ה' צְבָאוֹת יָצָא, הַמַּפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ בְּכָל עֵת בִּדְרָכִים נִפְלָאִים מְאֹד, חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, כִּי יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתְךָ, וְאַל תִּשְׁכַּחְי כָּל גְּמוּלָיו אֲשֶׁר כִּבֵּר גָּמַל עִמְּךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת לָנֶצַח. קוֹה קִוִּיתִי לַה' שֶׁיּוֹסִיף חַסְדּוֹ עִמְּךָ לְהֵיטִיב אַחֲרִיתְךָ מֵרֹאשִׁיתְךָ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר כִּי כְּבָר הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית, וְאַתָּה יָדַעְתָּ עֶצֶם תִּשּׁוּקָתֵנוּ לְהִתְפַּלֵּל תָּמִיד בַּבֹּקֶר הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ הוּא ז"ל (שִׂיחוֹת הָר"ן לא). נָא בְּנִי שֶׁתַּרְגִּיל עַצְמְךָ בָּזֶה, מִי יִתֵּן שֶׁתִּזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם תְּפִלַּת הַוָתִיקִין אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לְךָ, כִּי כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִין בַּבֹּקֶר הַשֵּׁם, יֵשׁ פְּנַאי וְחֵרוּת כָּל הַיּוֹם לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ.

אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁזָּכִינוּ לְקַבֵּל מִמַּעֲיָנֵי הַיְשׁוּעָה, כִּי גַּם הַנְּהָגָה הַזֹּאת הַנַּ"ל הוּא יְסוֹד גָּדוֹל לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּךָ לָנֶצַח.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

מִכְתָּבִים דְּשָׁנַת ה' אֶלָפִים תק"צ

כז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' בְּהַעֲלוֹתְךָ תק"צ.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, הָאִירוּ מוּל עֵבֶר פָּנַי דְּבָרֶיךָ הַנְּעִימִים הַיּוֹם בְּעֵת תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, שֶׁאָז הִגִּיעַנִי מִכְתָּבְךָ הַיָּקָר, בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי עוֹמֵד בְּבִרְכַּת אַהֲבַת עוֹלָם בְּתִבַּת אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם נָא עָלֵינוּ, וְאַחַר הַתְּפִלָּה רָאִיתִי בּוֹ וְהִיוּ דְּבָרֶיךָ מֵעֲנִינָא, לְצַעֵק בְּכָל עֵת לְרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים, וּמַה מְּאֹד מָתְקוּ דְּבָרֶיךָ אֵלַי, הֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ בְּנִי יְדִידִי וַחֲבִיבִי. שִׁישׁוּ מֵעַי בְּרְאוֹתִי שֶׁתּוֹדָה לָאֵל דִּבְרֵי רַבֵּנוּ הַנִּשְׁגָּב ז"ל, עוֹשִׂים רֹשֶׁם בְּלִבְּכֶם. כִּי דְּבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, כִּי אִם אָמְנָם הֵם דִּבְרֵי פְּשִׁטוּת וּתְמִימוּת, אֲבָל כָּבֵד וְקָשֶׁה מְאֹד לְקַבְּלָם מֵרֹבוּ הַמְסָכִים הַמַּבְדִּילִים וּבִלְבּוּלֵי הַדֵּעוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד, וְהַשְּׁטוּתִים שֶׁל כָּל אֶחָד הַנִּקְרָאִים אֵצֶל

הָעוֹלָם חָכְמוֹת. שֶׁהֵם מְסַבְּבִים וּמְעַקְּמִים הַלֵּב מְאֹד בְּכַמָּה דְּרָכִים נְבוֹכִים. וְהָעֵקָר בַּמֶּה שֶׁמַּחֲלִישׁ דַּעַת הָאָדָם וְעוֹשֶׂה עַצְמוֹ כְּאִישׁ אֱמֶת, עַד שָׁרַבִּים מַחֲכָמִים כְּאֵלֶּה אוֹמְרִים בְּלִבָּם מַה יּוֹעִילוּ לִי דְּבָרִים כָּאֵלֶּה, הֲלֹא אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי הָאֱמֶת מַה שֶּׁאֲנִי עוֹשֶׂה וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמִּי וְכוּ' וְכוּ', עַד שֶׁמַּתְחִיל לְרַחֵק עַצְמוֹ מִצְּעָקָה וְתַחֲנוּנִים. וּכְתִיב (יְרוּשַׁלְמִי בְּרָכוֹת ט.) יוֹם תַּעֲזֹבְנִי יוֹמַיִם אֶעֱזָבֶךָּ, עַד שֶׁחוֹלְפִים חַם וְשָׁלוֹם יָמִים אוֹ שָׁנִים שֶׁמִּתְרַחֵק מְאֹד. אַשְׁרֵי אָדָם שׁוֹמֵעַ לוֹ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי תוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים יוֹם יוֹם, לְהִתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ לְהִשְׁתּוֹקֵק וְלִכְסֹף בְּכִסּוּפִין וּרְצוֹנוֹת חֲדָשִׁים דְּקְדֻשָּׁה, וּלְהוֹצִיא הַכִּסּוּפִין בְּפִיו בְּדִבְרֵי שִׂיחוֹת וְתַחֲנוּנִים וּצְעָקוֹת וְשַׁוְעוֹת וּגְנִיחוֹת וַאֲנָחוֹת וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ בְּכָל יוֹם בִּבְנֵי לִפְנֵי אָבִיו, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. וַאֲפִלּוּ אִם לֹא יוּכַל לְדַבֵּר כְּלָל, יְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ, וְיָכִין אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם לִצְעֹק וּלְהִתְחַנֵּן אֵיךְ שֶׁיּוּכַל אֵיךְ שֶׁיּוּכַל; כִּי שׁוּם צְעָקָה וְדִבּוּר אֵינוֹ נֶאֱבָד, וַאֲפִלּוּ רָצוֹן בְּעָלְמָא אֵינוֹ נֶאֱבָד, כִּי לֵית רְעוּתָא מְבָּא דְּאִתְאֲבֵד. אַשְׁרֶיךָ בְּנִי אִם תְּחַזֵּק עַצְמְךָ לֵילֵךְ בַּדֶּרֶךְ שֶׁכָּתַבְתָּ, אַף בְּיוֹתֵר אַתָּה צָרִיךְ לְזָרְזוֹ עַצְמְךָ וּלְחַזֵּק

עַצְמְךָ לִהְיוֹת רֹב הַיּוֹם בְּכֵלּוּ בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה, לְחַזֵּק עַצְמְךָ לְפַקֵּחַ דַּעְתְּךָ לְשַׁמֵּחַ עַצְמְךָ בְּכָל הַדְּרָכִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי, הֵן בְּהַנְקְדוּת טוֹבוֹת, הֵן בַּמֶּה שֶׁזְּכִינוּ לְיַדַּע מֵאוֹר פָּנֶיהָ, וּבְמֶה שֶׁלֹּא עָשָׂנִי גּוֹי, וְהָעֵקָר בְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ פֶּה כִּי בָּבָר שְׁמַעְתָּם פֶּה הַרְבֵּה, אַךְ לְמַעַן הַשֵּׁם אַל תִּשְׁכְּחוּ דָּבָר אֶחָד מִמִּשְׁנַתְכֶם, כִּי כֻּלָּם צְרִיכִים לָכֶם מְאֹד. וְגַם מְאֹד הֶחֱיִתַנִי בַּמֶּה שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה חוֹטֵף בַּחֲלִישׁוּתְךָ מְעַט מְעַט לְמוּד בְּכָל יוֹם, כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לְךָ לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לִבְלִי לִפְטֹר עַצְמְךָ מִדִּבְרֵי תוֹרָה חַם וְשָׁלוֹם, אֲפִלּוּ בְּעֵת הַחֲלִישׁוּת וְהַטִּרְדָּא, וּבְכָל מֵינֵי בִּלְבּוּלִים חַם וְשָׁלוֹם, כִּי תָּמִיד יְכוֹלִין לַחְטֹף אֵיזֶה טוֹב עַל פִּי הַדְּרָכִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי. וּתְקַיֵּם מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (מְנָחוֹת צט:) דִּבְרֵי תוֹרָה לֹא יִהְיֶה עָלֶיךָ חוֹבָה, וְאֵין לְךָ רְשׁוּת לִפְטֹר מֵהֶם, חָכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי, וְעֵינַי אֶל ה' שֶׁיְּקַיֵּם בְּךָ, אִם חָכַם בְּנִי יְשַׂמַּח לִבִּי גַּם אֲנִי אָמֵן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה שֶׁתָּשׁוּב מְהֵרָה לְאֵיתָנְךָ בְּשִׁלֵּמוּת וּמַעְתִּיר בַּעֲדָכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ו' שבט

כח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' וָאֶתְחַנַּן תק"צ אַדְעָם.

לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַנָּזִיר מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה. חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב יָזֶה וְיִבָּא לְגֶנַצּה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בְּיוֹם ו' כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁבָּאתִי הֵנָּה לְשָׁלוֹם. וְתוֹדָה לָאֵל הָיִיתִי בְּכָאן בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר וְהָיָה הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהָיוּ אֶצְלִי הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אוֹרְחִים וּקְצָת בְּנֵי הָעִיר, וְדִבַּרְתִּי קְצָת דִּבְרֵי אֱמֶת אֲשֶׁר קִבַּלְנוּ מֵהַמַּעְיָן הַיּוֹצֵא מִבֵּית ה', מִי יִתֵּן שֶׁיִּפְקְחוּ בְּלֵב יִשְׂרָאֵל וְיַעֲשׂוּ פְּעֻלָּתָם. וְהִנֵּה כְּשֶׁמִּסְתַּכְּלִים הֵיטֵב בֶּאֱמֶת יְכוֹלִים לִרְאוֹת בְּכָל יוֹם וְיוֹם צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה, וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ מְבָרְכִים בְּכָל יוֹם מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה, וְכֵן בְּתִחִלַּת הַתְּפִלָּה אוֹמְרִים מַצְמִיחַ יְשׁוּעָה, וְכֵן בִּבְרָכַת הַמְּאוֹרוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת, וּבְוַדַּאי צְרִיכִים לְהַאֲמִין בָּזֶה בְּלֵב שָׁלֵם, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וּקְצָת יְכוֹלִים לִרְאוֹת מֵרָחוֹק מִי שֶׁמְּשִׂים לֵב לָזֶה. וְאַף עַל פִּי שֶׁעֲצָם הַיְשׁוּעָה בִּשְׁלֵמוּת עֲדַיִן רְחוֹקָה מֵאִתָּנוּ מְאֹד מְאֹד, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נ"ט) "לִישׁוּעָה רְחֹקָה מִמֶּנּוּ", אַף עַל פִּי כֵן

הַרְבֵּה הַרְבֵּה יְכוֹלִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמָם וּלְחַזֵּק אֶת עַצְמָם עַל יְדֵי זֶה שֶׁדִּבַּרְנוּ, עַל יְדֵי שֶׁמַּאֲמִינִים שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת. שִׂים לִבְּךָ בְּנִי הֵיטֵב לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ מֻרְחָק מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ מְרִירוּת דִּמְרִירוּת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יְמַתִּיקֵם וְיַכְמִלֵּם מִמְּךָ מְהֵרָה, אַךְ מִדָּה טוֹבָה מֻרְבָּה, כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ כִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלֵחַ יְשׁוּעָתוֹ אֵלֶיךָ בְּכָל עֵת, וַאֲנִי מְקַוֶּה וּמְיַחֵל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף תִּצְמַח יְשׁוּעָתְךָ בִּשְׁלֵמוּת, וְתִזְכֶּה לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת לִזְכוֹת לְתִשׁוּבָה שֶׁל שַׁבָּת, לְקַבֵּץ עַצְמְךָ עַל הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ, מְאֹד מְאֹד בְּלִי שִׁעוּר וָעֵרֶךְ, וְאַל תַּשְׁגִּיחַ עַל שׁוּם חֲלִישׁוּת הַדַּעַת שֶׁנִּכְנָס בְּלִבְּךָ, וְאַל תִּשְׁמַע לְדִבְרֵי מוּסָר שֶׁל הַבַּעַל דָּבָר וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא, הָאוֹמְרִים מוּסָר בַּלֵּב בִּשְׁבִיל לְהַחֲלִישׁ הַלֵּב וּלְרַחֵק מִמַּעֲטֵי הַטּוֹב שָׁרוֹצִים לְתָפֵּס בּוֹ, לֹא תֹּאבֶה וְלֹא תִּשְׁמַע לָהֶם, כִּי אֵין שׁוֹמְעִין דִּבְרֵי תוֹכָחָה וּמוּסָר כִּי אִם לְקָרֵב וְלֹא לְרַחֵק חַס וְשָׁלוֹם בַּאֲשֶׁר בִּבֵּר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ הַרְבֵּה בָּזֶה (עַיֵּן לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת, הִלְכוֹת בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה הֲלָכָה ד אוֹת כז) שֶׁכָּל בַּנָּת ה"רֵאשִׁית חָכְמָה" וְשִׁאָר סִפְרֵי מוּסָר

שְׁמוֹכִיחִים וּמְבַזִּים הַרְבֵּה אֶת הָאָדָם, אֵין כְּוָנָתָם לְהִתְרַחֵק מֵהֶשֵׁם יִתְבָּרַךְ כִּי אִם לְקָרֵב. וְיוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לָשׂוּם לֵב בְּכָל עֵת לְהָבִין בְּעַצְמוֹ שֶׁלֹּא יַגִּיעַ חַס וְשָׁלוֹם שׂוּם הִתְרַחֲקוּת וְהִתְרַשְּׁלוּת עַל יְדֵי הַתּוֹכָחָה וּמוּסָר שֶׁנִּכְנָם בַּלֵּב, כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת, שֶׁהִתְעוֹרְרוּת הַתּוֹכָחָה וּמוּסָר שֶׁבָּא עַל הַלֵּב הוּא מֵהַקְּדֻשָּׁה מֵהַבָּרוּז הַיּוֹצֵא בְּכָל יוֹם, אֲבָל הַבַּעַל דָּבָר אוֹרֵב תָּמִיד עַל הָאָדָם, וּבְכָל הַמַּחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם יֵשׁ בָּהֶם שְׁנֵי בְּחִינוֹת דְּהַיְנוּ סַם חַיִּים וְסַם מָוֶת כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (יוֹמָא עב:) וְשִׁמְתֶּם וָכָה וְכוּ', עַל כֵּן עַל פִּי הָרֹב מְהַפֵּךְ דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים, וְרוֹצֶה דַּיְקָא עַל־יְדֵי זֶה לְרַחֵק וּלְרַשֵּׁל לֵב הָאָדָם חַס וְשָׁלוֹם, עַל כֵּן צְרִיכִין לָשׂוּם לֵב לָזֶה הֵיטֵב, וּכְבָר מְבֹאָר אֵצְלֵנוּ כַּמָּה עֵצוֹת אֵיךְ לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ, וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ וּלְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ, וּבִפְרָט עַל יְדֵי הַדֶּרֶךְ הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב שֶׁגִּלָּה אוֹר הָאוֹרוֹת עַל פְּסוּק אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן רפ"ב). הֵפֵךְ בָּהּ וַהֲפֹךְ בָּהּ וְסִיב וּבְלֵה בָּהּ, וּמִמֶּנָּה לֹא תָזוּעַ, שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מִמֶּנּוּ. וּבְכָל יוֹם וָיוֹם יִהְיֶה הַדֶּרֶךְ הַזֶּה בְּעֵינֶיךָ כְּחָדָשׁ, לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם כְּאִלּוּ הוּא רָחוֹק

בְּתַכְלִית הָרְחוֹק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבָזֶה בְּעַצְמוֹ יַדְקֵא יְהֵיֶה וִישַׁמַּח אֶת עַצְמוֹ שֶׁבְּעֶצֶם רְחוֹקוֹ בָּזֶה, אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן יֵשׁ בִּי מְעַט שֶׁאֵינִי רָשָׁע, אַף גַּם יֵשׁ בִּי כַּמָּה וְכַמָּה נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת מִכַּמָּה מִצְוֹות נוֹרָאוֹת שֶׁאָנוּ מְקַיְּמִין בְּכָל יוֹם. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ, אֶלְמָלֵא לָא אָתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמַשְׁמַע דָּא דַּיֵּינוּ. אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ' וְכוּ', אֵין אָנוּ מַסְפִּיקִין לְהוֹדוֹת וְלוֹמַר דַּיֵּינוּ, עַל שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ הַחִדּוּשׁ הַנִּשְׁגָּב הַזֶּה. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁשָּׁמַעְנוּ עוֹד וָעוֹד פְּהֶנָּה וְכָהֶנָּה, עַד כֹּה הִגִּיעוּ דִּבְרֵי הַמְעַטִּים הַמַּחֲזִיקִים הָרַבִּה, יֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. וּבִפְרָט לְבֶן אֲחוֹתִי יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב אַיְזִיק נֵרוֹ יָאִיר, הִשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָּ, וְאַל תִּכְעַס וְאַל תֶּחֱטָא כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (בְּרָכוֹת כט:). הַרְגֵּל עַצְמְךָ מְאֹד בְּמִדַּת אֲרִיכַת אַפַּיִם. זְכֹר הֵיטֵב הֵיטֵב אֶת כָּל הַחֲסָדִים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמְּךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כֵּן יוֹסִיף ה' עִמְּךָ אֶלֶף פְּעָמִים, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ

מְאֹד לְקַבֵּל טוֹבוֹתָיו וַחֲסָדָיו בְּכָל עֵת, וְתַאֲמִין שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עֲלֵיכֶם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הַכֹּל לְטוֹבַתְכֶם; מִלְּאוּ יְדֵכֶם הַיּוֹם לַה' לְהַרְגִּיל עַצְמְכֶם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכָל יוֹם, אֲפִלּוּ בְּיוֹם שֶׁטִּרְדָתוֹ מְרֻבָּה מִכָּל שֶׁכֵּן בְּשְׁאָר הַיָּמִים. כִּי אֵין נִשְׁאָר מֵהָאָדָם כִּי אִם מַה שֶּׁחוֹטְפִין לְעַצְמָן בְּכָל יוֹם, כַּאֲשֶׁר אַתֶּם יוֹדְעִים בְּעַצְמְכֶם הָאֱמֶת.

דִּבְרֵי דּוֹדְךָ אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

אֲהוּבִי בְּנִי, הָאֱמֶת הַמַּכְרֶכֶת פֹּה תִּרְאֶה לְהָתְמוֹ וּלְשָׁלְחוֹ מַיָּד לְיַד אָחִיךָ הוּא בְּנִי רַבִּי שַׁבְּנָא נֵרוֹ יָאִיר, כִּי לֹא חָתַמְתִּי אוֹתוֹ כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לִקְרוֹתוֹ, כִּי יָדַעְתִּי עִצָּם תִּשׁוּקָתְךָ לִשְׁמֹעַ הַרְבֵּה דִּבְרֵי אֱמֶת מִמֶּנִּי, וְכָךְ יָפֶה לְךָ. כִּי צְרִיכִין דִּבּוּרִים הַרְבֵּה הַרְבֵּה, כֻּלָּא הַאי וְאוּלַי נִזְקֶה לָבוֹא לְמַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין לָבוֹא בָּזֶה הָעוֹלָם אֲשֶׁר לְכָךְ נוֹצַרְנוּ.

נָתָן הַנַּ"ל

כט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ב' דְּסְלִיחוֹת תק"צ.

אֲהוּבִי בְּנִי, מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי וּכְבָר הָיִיתִי מוּכָן הַיּוֹם לִנְסֹעַ, וְהַבַּעַל עֲגָלָה רִמָּנִי כִּי הִשְׁכִּיר עֲגָלָה שֶׁלּוֹ הַיּוֹם

לְדֶרֶךְ קָרוֹב, וְאָמַר בְּכָל שָׁעָה שֶׁיָּבוֹא עַד שֶׁנִּתְעַכַּבְתִּי כָּל הַיּוֹם. וְכָל מַה דְּעָבַד רַחֲמָנָא לְטָב עָבַד, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְבִינִים הַטּוֹבָה מִיָּד. כֵּעֵת כְּפִי הַנִּרְאֶה לֹא אֶסַּע עוֹד דֶּרֶךְ טוּלְטְשִׁין. מֻכְטָחַנִי בְּחַסְדֵי ד' שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, גַּם אַל תִּשְׁבַּח לְהָבִיא עִמְּךָ לְאוּמַאן עַל כָּל פָּנִים הַמָּעוֹת שֶׁהִכְטִיחַ רַבִּי שִׁמְשׁוֹן, גַּם מֹרֵנוּ ח"י אִם אֶפְשָׁר. וְאִם תּוּכַל לְזָרְזוֹ שֶׁיְּסַפֵּק בְּעַצְמוֹ לְאוּמַאן אַשְׁרֶיךָ וְאַשְׁרֵי לוֹ, כִּי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שָׁלָנוּ גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֵין לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ.

יוֹתֵר מִזֶּה, שָׁלוֹם וְחַיִּים וּכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ו' שבט

מִכְתָּבִים דִּשְׁנַת ה' אֶלְפִּים תקצ"א

ל

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת לֶךְ תקצ"א.

שָׁלוֹם וְחַיִּים וְכָל טוּב לַאֲהוּבִי בְּנִי וְחַבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

וְהִנֵּה בְּוַדַּאי שְׁמַעְתָּ שֶׁיִּשַּׁבְנוּ בַּכְּפָר שׁוּרְיוֹעץ כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנִי רַחֲמָיו וְכוּ' וְגַם עַד זְקֵנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבוּנִי עַד אֲשֶׁר נִזְכֶּה לִרְאוֹת

שֶׁתִּצְמַח וְתִתְגַּלֶּה יְשׁוּעָתוֹ בְּקֶרוֹב לְעֵינֵינוּ. וּכְבָר פָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁאָנוּ רוֹאִים צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּכָל עֵת, אַךְ עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין לִישׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים מְאֹד מְאֹד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה עַד אֲשֶׁר נִזְכֶּה לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת וְאָנוּ מְחַיָּבִים תָּמִיד לִהְיוֹת מוֹדִים עַל הָעָבָר עַל כָּל הַחֶסָדִים וְהַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר כְּבָר הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכַמָּה וְכַמָּה אֲפָנִים בְּגַשְׁמִיוּת וְרוּחָנִיוּת. אִלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ' וְכוּ' וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה לָנוּ כֹּחַ לִצְעֹק עַל לְהַבָּא שֶׁיְּרַחֵם עָלֵינוּ בְּרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים, וְיוֹשִׁיעֵנוּ לָצֵאת מִמְּצוּקוֹת יָם מִיֵּון מְצוּקָה וְאֵין מֶעָמָד אֲשֶׁר מִתְפַּשֵּׁט בְּזֶה הָעוֹלָם, בִּפְרָט בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא בַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ. וְאַף עַל פִּי כֵן אָנוּ רוֹאִין נִפְלְאוֹתָיו בִּמְצוּקָה פָּזֹאת, כִּי כְּבָר הָרְבָּה וְהִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ עַד אֵין סוֹף. עַל כֵּן צְרִיכִין לֵילֵךְ בְּכָל עֵת בַּדֶּרֶךְ הַנַּ"ל, לִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבָר וְצוֹעֵק לֶעָתִיד לָבוֹא, בַּאֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק וְשָׁמֹחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, וּבְטַח בְּהַשֵּׁם כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם. לְכֻלָּם נָאֱמְרוּ דְּבָרִים הָאֵלֶּה חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

לא

בְּרוֹךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' חַיֵּי שָׂרָה תקצ"א.

שָׁלוֹם כַּנַּהוּג. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פַּעֲמַיִם. אֶחָד בְּסוֹף יוֹם ד' בַּאֲרִיכוּת גָּדוֹל, וּבְחַסְדֵי ה' כְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְהָשִׁיב לוֹ תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה אוֹר לְיוֹם ד' אֲשֶׁר שָׁלַח ה' תַּחַת קַלְמוֹסִי לְחַזְּקְךָ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד עַל שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי וְכוּ'. לְדַעְתִּי בְּוַדַּאי הֶחֱיָה אוֹתְךָ הָאֱמֶת מְאֹד, אַךְ בְּפִי הַנַּרְאֶה לֹא הִגִּיעַ לְךָ זֶה הַמִּכְתָּב עַד יוֹם ו' הַסָּמוּךְ לִכְנִיסַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ, תָּשִׁיב לִי אִם קִבַּלְתָּ. וּבְיוֹם ו' הִגִּיעַנִי עוֹד הַפַּעַם מִכְתָּבְךָ וּמְאֹד נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ עַל שֶׁעוֹלָה עַל לִבְּךָ פַּחַד מֵעִנְיַן הָאַטְשַׁעְרָעד [צַו גיוֹם] כִּי הוּא רַק מָרָה שְׁחוֹרָה בְּחִנָּם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יָחוּס עַל עַמּוֹ וְיַצִּילֵם מֵעַתָּה מִגְּזֵרָה הַמָּרָה הַזֹּאת. אֲבָל חָלִילָה לְךָ לְהִתְפַּחֵד בְּחִנָּם וּלְבַלְבֵּל עַצְמְךָ מִמַּעֲט עִסְקְךָ בַּעֲבוֹדַת ה'. אִם אַתָּה רוֹצֶה לְהִשְׁתַּתֵּף בְּצָרוֹת יִשְׂרָאֵל בְּוַדַּאי יָפֶה לְךָ לְהִתְפַּלֵּל וְלִצְעֹק מָרָה עַל גְּזֵרָה זֹאת, אֲבָל הַכֹּל עַל פִּי דְּרָכִים שֶׁלִּמְּדָנוּ מוֹרֵנוּ הַקָּדוֹשׁ

זַ"ל. דְּהַיְנוּ לְיַחֵד שָׂעָה בְּיוֹם לְצַעֵר עַל צָרוֹת נַפְשׁוֹ וְאָז יִכְלֹל בְּתוֹכוֹ גַּם צְעָקָה הַזֹּאת אֲשֶׁר בְּיָמֵינוּ נִגְזְרָה גְּזֵרָה מָרָה בָּזֹאת, אוּלַי יָחוּס אוּלַי יְרֻחֵם. אֲבָל גַּם עַתָּה צְרִיכִין לְחַזֵּק עַצְמוֹ לִהְיוֹת כָּל הַיּוֹם בְּשִׂמְחָה עַל כָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁנִּמְצָאִים בָּנוּ עֲדַיִן, הֶקִיצוֹתִי וְעוֹדִי עִמָּךְ. נָא בְּנִי חֲבִיבִי אַל תַּמְשִׁיךְ עָלֶיךָ חַס וְשָׁלוֹם מָרָה שְׁחוֹרָה בְּחִנָּם, וְחָלִילָה לְךָ לָזוּז מִמְּקוֹמְךָ מֵחֲמַת זֶה; שָׁלוֹם לְךָ אַל תִּירָא, וְכֹמוֹ כֵן שְׁאֲרֵי הַדְּאָגוֹת וּמָרָה שְׁחוֹרָה שֶׁלְּךָ בֻּלָּם בְּחִנָּם, וְאֵינָם מוֹעִילִים כְּלָל וּמַזִּיקִים הַרְבֵּה רַחֲמָנָא לְצַלַּן.

וְחִנָּה בְּתְחִלָּה הָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מִמִּכְתָּבְךָ מִיּוֹם ג' שֶׁהֶאֱרַכְתָּ בְּצַעַרְךָ, אַךְ כָּעֲצַתִּי גַּם שָׁם אֶת שֶׁאֲהֲבָה נַפְשִׁי שֶׁהֵם הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁלְּךָ שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּדִבְרֵי אֱלֹקֵינוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל בְּמַעֲט הִתְבּוֹדְדוּת וּצְעָקָה. זֹאת נֶחָמָתִי בְּעָנְיִי זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי מַה שֶּׁכְּבָר הִכְנַסְתִּי בָּכֶם מְעַט אֲמִתַּת עֲצוֹתָיו וּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים; וּמִי יִתֵּן שֶׁתְּקַבְּלוּ הַכֹּל, וְתֵלְכוּ בְּכָל דְּרָכָיו. וְהָעִקָּר לִשְׁמֹעַ הֵיטֵב בְּקוֹל הִתְחַזְּקוּתוֹ, מַה שֶּׁמְּחַזֵּק וּמְזָרֵז וּמַזְהִיר בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמְנוּ בְּכָל עֵת וָעֵת יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה.

וּבָרוּךְ הַשֵּׁם יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לְשַׂמֵּחַ עַל שֶׁזִּכִּינוּ לֵידַע מֵאוֹר כָּזֶה אוֹר הָאוֹרוֹת, אוֹר צַח וּמְצֻחְצָח דְּלָא יָדִיעַ וְלָא אִיתְיַדַּע וְלָא אִית מָאן דְּקָיְמָא בֵּהּ וְכוּ'. אַשְׁרֵי הַחוֹסֶה בְּצִלּוֹ, אַשְׁרֵי הַבָּא עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ וּמְקַיֵּם דְּבָרָיו לוֹמַר עֲשָׂרָה קַפִּיטְלַאךְ תְּהִלִּים, וְהוּא בְּוַדַּאי יַעֲשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ לְקַיֵּם הַבְטָחָתוֹ וְכוּ'. רְאֵה בְּנִי חֲבִיבִי נִפְלָאוֹת תְּמִים דֵּעִים שֶׁנָּתַן זְקִיפִין וְשִׁכְחָה בְּלֵב הָאָדָם, כִּי הֲלֹא זֶה בַּמֶּה פְּעָמִים שֶׁחִזַּקְתִּיךָ בִּדְבָרַי וְלֹא הוֹזַכְּרְתִּיךָ לִשְׁמֹחַ בְּעִנְיַן הָעֲשָׂרָה קַפִּיטְלַאךְ תְּהִלִּים, כִּי הַכֹּל עָשָׂה נָפָה בְּעִתּוֹ שֶׁיּוּכַל כֹּחַ הַשִּׂכְחָה לְהַשְׁפִּיחַ אֶת הָאָדָם דָּבָר הָרָגִיל בּוֹ, וְהַכֹּל לְטוֹבָה גְּדוֹלָה. כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, אַךְ נָתַן לָנוּ הַבְּחִירָה וְעָלֵינוּ לְהַזְכִּיר עַצְמֵנוּ בְּכָל פַּעַם אֶת כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּמַל עִמָּנוּ בְּעִנְיַן הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב הַזֶּה שֶׁזִּכִּינוּ לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל קָדוֹשׁ וְנוֹרָא וְנִשְׂגָּב כָּזֶה. וְהִנֵּה רְצוֹנִי לִכְתֹּב לְךָ אֵיזֶה דִּבּוּר שֶׁדִּבַּרְתִּי אֶתְמוֹל בְּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית וְהָיָה נִצְרָךְ לְךָ. אַךְ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ. וְגַם זֶה שֶׁכָּתַבְתִּי הָיָה מֵרִבּוּי הָאַהֲבָה הַמְקֻלְקֶלֶת הַשּׂוֹרֵרָה, וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמִּתְעַנְּגִ לִידִידוּתְךָ וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִפִּיךָ דִּבְרֵי שִׂמְחָה וְהַרְוָחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

אֲהוּבִי בְּנִי, בִּקַּשְׁתִּי שֶׁתִּשְׁלַח לִי שְׁלֹשָׁה רוּבְּלֹ־חֲדָשׁ בְּהַלְוָאָה וּבְקָרוֹב תְּקַבְּלֵם מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן. נָא לְקַיֵּם דְּבָרִי בְּכָל מַה דְּאָפְשָׁר, כִּי דְּחִיקָא לִי שַׁעֲתָא טוֹבָא הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם. וְגַם מִזֶּה אַל יִהְיֶה לְךָ מָרָה שְׁחוֹרָה, רַק תַּהֲפֹךְ לִשְׂמְחָה שֶׁאַף עַל פִּי כֵן תּוֹדָה לָאֵל הָיָה לִי בְּמָה אוֹרְחִים עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְכֻלָּם אָכְלוּ קוּגְיֶל וְקוֹלְיטְשׁ [פַּשְׁטִידָא וְחַלּוֹת גְּדוֹלוֹת] וְגַם דִּבְּרוּ דִּבְרֵי תּוֹרָה דִּבְרֵי אֱמֶת וַיַּצִּיב וְכוּ'.

ה' שבט

לב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שַׁחֲרִית יוֹם ד' חַיֵּי שָׂרָה תקצ"א בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם כַּנָּהוּג. מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי. גַּם שְׁלֹשָׁה רוּבְּלֹ־חֲדָשׁ, תְּשׁוּאַת חֵן חֵן לוֹ עַל זֶה. וְהִנֵּה מִכְתָּבְךָ הָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל כִּי אֲנִי רוֹאֶה שְׁמִכְתָּבַי עוֹשִׂים רֹשֶׁם טוֹב אֶצְלְךָ, וּבֶאֱמֶת כֻּלָּם נִכְתְּבוּ בִּתְשׁוּעַת ה' עַל יְדֵי גֹּדֶל תִּשׁוּקַת הָרְצוֹנוֹת וְהַכְּסוּפִין שֶׁלָּנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ.

נָא בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וְתַתְמִיד בְּלִמּוּדְךָ הַיטֵב, לִלְמֹד כַּמָּה שָׁעוֹת בְּכָל יוֹם, וְגַם לוֹמַר תְּהִלִּים וּתְפִלּוֹת בְּכָל

יוֹם, וְגַם לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ בְּכָל יוֹם וּלְרַחֵם עַל עַצְמְךָ בְּכָל יוֹם. וְאִם יִתֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יִתֵּן, וְאִם לָאו לָאו. עָלֵינוּ לַעֲמֹד בְּרָשׁ וְאָבְיוֹן לְבַקֵּשׁ מַתְּנַת־חִנָּם לְהַצִּיל נַפְשֵׁנוּ, אוּלַי יְרַחֵם. וְלֹא אוּכַל לְהִתְאַפֵּק מֵעַצְּם אַהֲבָתְךָ מִלְּכָתֹּב לְךָ מְעַט מִמַּה שֶׁאָמַרְתִּי בְּשַׁבַּת־קֹדֶשׁ הֶעָבַר. וְתַמְצִית הָעִנְיָן מֻרְגָּז בַּפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית י"ח): "וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל כְּחֹם הַיּוֹם". יוֹשֵׁב לְשׁוֹן הַמְתָּנָה וְעַכָּבָה זְמַן רַב, כְּמוֹ (דְּבָרִים א): "וַתֵּשְׁבוּ בְקָדֵשׁ יָמִים רַבִּים"; הֵינוּ שֶׁאֵין הָאָדָם זוֹכֶה לְהִתְנַּלּוּת אֱלֹהוּת בְּחִינַת וַיֵּרָא אֵלָיו ה', כִּי אִם עַל יְדֵי שֶׁיּוֹשֵׁב וּמַמְתִּין וּמִתְעַכֵּב אֵצֶל פֶּתַח אֹהֶל הַקְּדֻשָּׁה זְמַן רַב. וְאַף עַל פִּי שֶׁכְּבָתוֹךְ כָּךְ עוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעּוֹבֵר, וַחֲמִימוּת הַיּוֹם שֶׁהֵם כְּלַל הַתַּאֲוּוֹת בּוֹעֵר אוֹתוֹ הַרְבֵּה, אַף עַל פִּי כֵן הוּא אֵינוֹ מֵנִיחַ אֶת מְקוֹמוֹ חַס וְשָׁלוֹם, רַק הוּא יוֹשֵׁב וּמַמְתִּין וּמִתְעַכֵּב אֵצֶל פֶּתַח יָמִים וּזְמַנִּים רַבִּים בְּחִינַת וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל כְּחֹם הַיּוֹם. וְהָבֵן הֵיטֵב, כִּי אִיתָא בִּדְבָרָיו זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק ב' מח) שֶׁלִּפְעָמִים הָאָדָם אֵצֶל הַפֶּתַח וְהוּא שָׁב לְאָחוֹר, אוֹ שֶׁמִּשְׁתַּטֵּחַ וּמִתְפַּשֵּׁט אָז כְּנֶגְדּוֹ הַבַּעַל דָּבָר וְכוּ', אֲבָל מִי שֶׁחוֹשֵׁב עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי בֶּאֱמֶת וְחָם עַל חַיָּיו

בָּאֱמֶת, אֵינוֹ שָׁב לְאָחוֹר, וְאֵינוֹ זָז מִמְּקוֹמוֹ חַס וְשָׁלוֹם בְּשׁוּם אֹפֶן, רַק הוּא יוֹשֵׁב וּמַמְתִּין אֵצֶל פֶּתַח אֹהֶל הַקְּדֻשָּׁה שֶׁהוּא אֹהֶל בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְאֹהֶל הַצַּדִּיקִים וְהַכְּשֵׁרִים אַף עַל פִּי שֶׁחֹם הַיּוֹם בּוֹעֵר חַס וְשָׁלוֹם. וְעַל יְדֵי זֶה "וַיֵּרָא אֵלָיו ה'" וְכוּ'. וְיֵתֵר מִזֶּה מְבֹאָר אָצְלִי בַּאֲרִיכוּת יוֹתֵר (עַיֵּן לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת אֵישׁוּת ד' יט). וּבַיָּמִים הַלָּלוּ בְּכָל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלַי אוֹ מַה שֶּׁאֲנִי שׁוֹמֵעַ מִפִּךְ וְכַיּוֹצֵא בְּךָ אֲנִי נִזְקָר בְּכָל פַּעַם וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל וְכוּ' כַּנַּ"ל. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַכְּלָיוֹן עֵינַיִם כָּשָׁה מְאֹד, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ וּלְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה בְּכָל עֵת עַל פִּי הַדְּרָכִים שֶׁהוֹרִינוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל. וּבִפְרָט שֶׁבְּתוֹךְ כָּךְ עוֹסְקִים קְצָת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְוֹות אֲשֶׁר הֵם חַיֵּינוּ וְשִׂמְחָתֵנוּ. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, כִּי הַגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית לוֹמַר בְּשִׂמְחָה, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב וְכוּ' וּלְהַנִּיחַ טַלִּית וּתְפִלִּין וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעוֹת חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת שֶׁיִּתְקַיֵּם מְהֵרָה (יְשַׁעְיָה יב) "וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה", פִּתְרוֹנוֹ 'וּתְקַבְּלוּן אוּלְפָּן חֲדַת וְכוּ' מִבְּחִירֵי צַדִּיקַיָּא'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כְּבוֹד אָבִי נֶרוֹ יָאִיר הוּא אָצְלִי מִיּוֹם א' עַד הַיּוֹם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַזְכֵּנוּ לְקַיֵּם כְּבוֹד אָב בֶּאֱמֶת כָּרָאוּי, וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה.

ט' טבת

לג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' וַיִּשְׁלַח תקצ"א.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֶרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ה', וְתֵכֶף בְּיוֹם ו' בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם רָצִיתִי לִשְׁלֹחַ עֶגָלָה עֲבוּרְךָ וְלָא אִיסְתַּיַּע מִלְּתָא. גַּם הָיִיתִי מִתְרַשֵּׁל קְצָת מֵהֲמַת שֶׁלֹּא סִלְקוּ אָז הַנַּקְרָאטִין, וְגֹדֶל הַפַּחַד שֶׁהָיָה בַּשָּׁבוּעַ הָעָבַר יָדוּעַ לְךָ בְּוַדַּאי, אַף עַל פִּי שֶׁיָּדַעְתִּי שֶׁעָלֶיךָ אֵין שׁוּם פַּחַד בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיָה נַיָּחָא לִי שֶׁתִּהְיֶה פֹּה בָּעֵת הַהוּא. אַחַר כָּךְ, בְּעֶרֶב־שַׁבָּת, סָמוּךְ לְכְנִיסַת שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, הִגִּיעַנִי שׁוּב מִכְתָּבְךָ, וְעָמַדְתִּי מְרֻעָיד, וּבָכָר קִדַּשׁ הַיּוֹם. וְתֵכֶף בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת שָׁלַחְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת שֶׁתָּבוֹא תֵּכֶף לְפֹה, וְשָׁלַחְתִּי הָאִגֶּרֶת לְיַד רַבִּי פִּינְחָס נָאֶמָן וְהָיִיתִי מְצַפֶּה כָּל יוֹם א' וְיוֹם ב' לְהַשִּׂיג תְּשׁוּבָה מֵאִתְּךָ,

וְאֵין קוֹל וְאֵין עוֹנֶה; אָתְמוֹל לְעֵת עֶרֶב פָּגַעְתִּי אֶת רַבִּי פִּנְחָס הַנַּ"ל וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ מַה זֶּה. הֵשִׁיב לִי שֶׁגַּם מִכְתָּבִי שָׁשָׁלַחְתִּי לְךָ עֲדַיִן בְּיָדוֹ, כִּי לֹא שָׁלְחוּ שׁוּם אִגֶּרֶת בְּיוֹם א', וְנִבְהַלְתִּי מְאֹד וְרָאִיתִי כִּי מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת.

בָּעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל לָתֵת עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי כִּי פֹּה יֵשׁ חִלּוּקֵי דֵּעוֹת הָרַבֵּה בָּעִנְיָן הַנִּשְׁמָע מִקְּהִלַּתְכֶם, קְצָת שׁוֹחֲקִים מִזֶּה וּקְצָת אוֹמְרִים לְהֶפֶךְ, עַל כֵּן אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת; אַךְ אֵיךְ שֶׁהוּא, אַתָּה תִּרְאֶה לָבוֹא לְפֹה תֵּכֶף וּמִיָּד, בְּלִי אִחוּר וְעִכּוּב כְּלָל; וְאִם זוֹנָתְךָ תִּהְיֶה וּבִנְךָ שִׁיְּחֶיהָ רוֹצִים גַּם כֵּן לָבוֹא לְפֹה, הַטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם עֲשׂוּ, כִּי אֲנִי אֵינִי יָכוֹל לְגַלּוֹת דַּעְתִּי בָּזֶה, מֻחֶלֶת שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ מַה נַּעֲשֶׂה בְּקִהִלַּתְכֶם בְּאֵלּוּ הַיָּמִים. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי גַּם עַתָּה בְּמִעוּף צוֹקֶה הַזֹּאת בְּגֹדֶל חַסְדּוֹ הַנִּפְלָא אֲשֶׁר הִגְדִּיל עָלַי יָחִיד קַדְמוֹן יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁהוֹדִיעָנוּ מֵאוֹר פָּנָיו אֲשֶׁר יוֹדֵעַ נִגּוּן כָּזֶה (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב' סִימָן ח') וְכוּ' וְכוּ'. וְלָעֲתִיד לָבוֹא הַכֹּל יִהְיֶה נִכְלָל בְּהַנִּגּוּן הַזֶּה כָּל מַה שֶּׁעָבַר עַל כָּל אֶחָד. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ שֶׁאָנוּ זוֹכִים עֲדַיִן שֶׁהָיָה

נָתַן מִבָּרְסְלֶב

(עִנְיַן חוֹלַאַת הַנִּזְכָּר כָּאן הוּא כִּי בְּאוֹתוֹ הַשָּׁנָה הָיָה הַפֶּסַח הָרִאשׁוֹן הַחוֹלַאַת שֶׁקָּרְאוּ אַחַר כָּךְ בְּשֵׁם חֶלְרָע רַחֲמָנָא לִיצְלָן)

לד

בְּעִוֶּרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' וַיֵּשֶׁב תקע"א.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שִׁיחְיֶה. וּבְנוֹ שֶׁיִּחְיֶה.

יָדַעְתִּי כִּי בְּוַדַּאי יִהְיֶה נִשְׁמָע אֶצְלְכֶם כִּי גַּם פֹּה הִגִּיעַ הַחוֹלַאַת לְכַמָּה אֲנָשִׁים רַחֲמָנָא לִצְלַן. עַל כֵּן אֲנִי מֻכְרָח לְהוֹדִיעַ צַעֲרֵנוּ, הֱיוֹת בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ נֶחְלַשׁ בְּבֵיתִי מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב מִנֶּעֱמִרוֹב וְחָלְיוֹ כָּבֵד עָלָיו מְאֹד, וְהוּא מְסֻכָּן מְאֹד מְאֹד, וְגַם בְּבֵית רַבִּי יוֹנָה מְלַמֵּד הַמָּסוּךְ לְבֵיתִי נִפְטְרָה יַלְדָּה אַחַת אֶתְמוֹל, וְהַכֹּל מֵהַחוֹלַאַת הַנִּשְׁמָע כָּעֵת, וְגֹדֶל צַעֲרֵנוּ תָּבִין מַעֲצָתְךָ. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי גַּם עַתָּה בְּמִעוּף צוֹקָה הַזֹּאת בְּגֹדֶל חַסְדּוֹ הַנִּפְלָא אֲשֶׁר הִגְדִּיל עָלַי יָחִיד קַדְמוֹן יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁהוֹדִיעָנוּ מֵאוֹר פָּנָיו אֲשֶׁר יוֹדֵעַ נִגּוּן כָּזֶה (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב' סִימָן ח') וְכוּ' וְכוּ'. וְלָעֲתִיד לָבוֹא הַכֹּל יִהְיֶה נִכְלָל בְּהַנִּגּוּן הַזֶּה כָּל מַה שֶּׁעָבַר עַל כָּל אֶחָד. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ שֶׁאָנוּ זוֹכִים עֲדַיִן שֶׁהָיָה

וְשֶׁיֵּשׁ אוֹר כָּזֶה בָּעוֹלָם, לְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל.
גַּם אֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי עַל אֲשֶׁר סִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
בְּרַחֲמָיו שֶׁלֹּא בְּאָתָם הֵנָּה, מַה מְּאֹד גָּדְלוּ חַסְדֵי ה', נָא
בְּנֵי חָבִיבִי אַל תִּצְטַעֵר כְּלָל עַל זֶה, תַּאֲמִין בְּהַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה עֲצוּמָה וְנוֹרָאָה, וְהִנֵּה מִגְּדֶל
צַעֲרִי עַד הַנֶּפֶשׁ עֲזַרְנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהֶחֱיֵיתִי אֶת עַצְמִי
כָּל כָּךְ, עַד שֶׁאִם לֹא הָיִיתִי מִתְבַּיֵּשׁ מֵהָעוֹלָם הָיִיתִי
מְרַקֵּד מֵחֲמַת שִׂמְחָה, כִּי חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה'
לְעוֹלָם, וּמִגְּדֶל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. וְהַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל וְיֹאמַר לַמַּלְאָךְ הָרָף יָדָךְ,
וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ בְּקָרוֹב.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

י' שבט

לה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ד' וַיֵּשֶׁב תקצ"א.

הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם לְאָהוּבִי בְּנִי חָבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק, נֵרוֹ יָאִיר.

אָהוּבִי בְּנִי כְּבָר, שָׁמַעְתָּ מַעַט מֵאֲשֶׁר עָבַר עָלֵינוּ בְּאֵלּוּ
הַיָּמִים, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה, וְהִנֵּה
אָנֹכִי כְּבָר הִקְדַּמְתִּי עַצְמִי בְּיוֹם א' וְהוֹדַעְתִּיךָ מִזֶּה

מֵחֲמַת שֶׁנֵּדַעְתִּי שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה נִשְׁמָע אָצְלָכֶם קוֹל
הָרַעַשׁ הַזֶּה, אַף בָּעִתִּים הַלָּלוּ מִתְעַכְּבִים הַמִּכְתָּבִים
בְּבֵית רַבִּי פִּינְחָס. וּכְשָׁעָה זֹאת הָיִיתִי בְּעַצְמִי בְּבֵית רַבִּי
פִּינְחָס אוֹדוֹת עִנְיָן אַחֵר, וּבְתוֹךְ זֶה שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ
אוֹדוֹת הָאִגֶּרֶת מִמֶּנִּי אֵלֶיךָ, וּמֵאִתְּךָ אֵלַי, וְהֵשִׁיב שֶׁגַּם
הָאִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתִּי לְבֵיתִי בְּיוֹם א' עֲדַיִן בְּיָדוֹ, וְעַכְמַדְתִּי
מִשְׁתּוֹמֵם. וְכֵן הָיָה בְּשָׁבוּעַ הָעָבַר כַּאֲשֶׁר כְּבָר
הוֹדַעְתִּיךָ. וְהִנֵּה הַכֹּל לְטוֹבָה כַּאֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ
שֶׁהוּא חֶסֶד גָּדוֹל שֶׁנִּתְעַכְּבוּ הָאִגְּרוֹת בְּשָׁבוּעַ הָעָבַר
וְלֹא בָּאתֶם הֵנָּה, וְעַתָּה תִּשְׁעַר בְּדַעְתְּךָ גֹּדֶל הַצַּעַר
וְהַפַּחַד וְהַיִּסּוּרִים שֶׁהָיָה לָנוּ אִם הָיֵיתֶם אַתֶּם גַּם כֵּן
בְּכָאן, וּבִפְרָט שֶׁהַכֹּל הָיוּ אוֹמְרִים שֶׁנִּתְגַּלְגֵּל עַל יָדֵכֶם
חַס וְשָׁלוֹם, בָּרוּךְ הָעוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ שֶׁסִּבֵּב בְּרַחֲמָיו
שֶׁנִּתְעַכְּבוּ בְּבֵיתְכֶם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמָרְכֶם לָעַד.

וְדַע בְּנִי כִּי בָּרוּךְ דַּיָּן הָאֱמֶת שׁוֹפֵט בְּצֶדֶק לוֹקֵחַ נְפָשׁוֹת
בְּמִשְׁפָּט, כִּי בְּיוֹם ב' בְּעֶרֶת מְנָחָה נִפְטַר רַבִּי
שְׁמוּאֵל ז"ל, וְשָׁבַק לוֹ חַיִּים, מַעֲשֵׂי מַעֲשֵׂי אוֹחִילָה, הוֹי
אָחִי, הָרַחֲמָן הוּא יִגְדֹּר פִּרְצוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְיִתֵּן לָנוּ
חַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים, וְאֶת נָחָמָתִי בָּעֲנִי כִּי תּוֹדָה לָאֵל

חַשֶּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ [שֶׁ]פַּעֲנָתִי רְצוּיָה לַשָּׁמַיִם בְּכָל הָעֵסֶק הַזֶּה, כִּי לֹא הָיָה לִי שׁוּם עֵסֶק שֶׁל מַשָּׂא וּמַתָּן מֵעִסְקֵי הָעוֹלָם עִמּוֹ ז"ל; כִּי אִם מַה שֶּׁהָיָה בְּבֵיתִי, הַכֹּל הָיָה בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי שֶׁיַּעֲמֹד לוֹ לָנֶצַח שֶׁיִּזְכֶּה לִשְׁמֹעַ אֶצְלֵנוּ דִּבְרֵי עִתִּיק יוֹמִין וְכוּ' וְכוּ', וְגַם כָּל פְּעֻלָּתוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה רַק בִּשְׁבִיל זֶה, וּבְוַדַּאי הוּא לוֹ לְטוֹבָה נִצְחִית כָּל מַה שֶּׁקִּבֵּל מִפִּי דִּבְרֵי אֱמֶת שֶׁקִּבַּלְתִּי מִפִּי הַפָּבָא דְּסָבִין נַחַל נוֹבֵעַ מִקּוֹר חָכְמָה זַ"ל. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ בְּמִכְתָּבִי הָרִאשׁוֹן שֶׁבְּגֹדֶל הַצָּרָה וְהַפַּחַד הָיִיתִי מִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה וְכוּ', בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנִי עַד כֹּה וְנָתַן לָנוּ כֹּחַ לְסַבֵּל כָּל זֶה. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַפַּחַד שֶׁהָיָה בְּכָאן, כִּי הַדִּאקְטִיר הָיָה בְּכָאן בְּיוֹם א' אַף שֶׁלֹּא קָרִיתִי אוֹתוֹ וְרָצוּ לְסָגֹר בֵּיתִי חַס וְשָׁלוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו חָמַל עָלַי, כִּי רַבִּים מְאוֹהֲבַי אָמְרוּ שֶׁהָיָה רָאוּי לְסָגֹר חַס וְשָׁלוֹם רַק מֵחֲמַת שֶׁגַּם אֵצֶל שְׁבֵנִי רַבִּי יוֹנָה נִפְטַר בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה וְלֹא סָגְרוּ אֶת בֵּיתוֹ, עַל כֵּן חָמְלוּ עָלַי גַּם כֵּן, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁבְּוַדַּאי הָיָה יְסוּרִים גְּדוֹלִים וּפְחָדִים עֲצוּמִים בָּזֶה, אַף הַכֹּל הָיָה בְּחֶסֶד, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו לֹא הִנִּיחַ לְצָעֵר אוֹתִי הַרְבֵּה, כִּי חַסְדּוֹ גָּדוֹל עָלַי בְּכָל עֵת אֲשֶׁר אֵין

לְשַׁעֵר. וְהִנֵּה תּוֹדָה לָאֵל בְּבֵיתִי חַיִּים וְשָׁלוֹם, הַשֵּׁם יִשְׁמְרֵנוּ תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. בָּעֵת מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֵין מְהָרָאוּי שֶׁתָּבוֹא תֵּכֶף לְפֹה, וּכְפִי הַנִּרְאֶה הַנָּכוֹן שֶׁתָּבוֹא לְכָאן אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבִלְבַד שֶׁתַּחֲקֹר תְּחִלָּה אִם מַנִּיחִין לְכָנֵס לְפֹה אַנְשֵׁי טוּלְטְשִׁין, כִּי אֵינִי רוֹצֶה שֶׁיִּהְיֶה לִי יְסוּרִין מִזֶּה חַס וְשָׁלוֹם חַס וְשָׁלוֹם.

וְהִנֵּה אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מְאֹהֲבָתְךָ הוֹדַעְתִּיךָ הַכֹּל בַּאֲרִיכוּת, וְהִנֵּה מִכָּל זֶה יוּכַל הַמַּשְׂכִּיל לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. כִּי אָנוּ רוֹאִין בְּעֵינֵינוּ כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּהַצֵּל הָעוֹבֵר הַזֶּה, וְהִנֵּה בִּטְנִי מָלְאָ מִלִּים אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְכִּים לְהַאֲרִיךְ, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה פֹּה אֶסַפֵּר לְךָ הַכֹּל בַּאֲרִיכוּת. אוּלַי תִּשְׁמַע וְתָבִין חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אֲפִלּוּ בְּעֵת צָרָה רַחֲמָנָא לִצְלַן. שֶׁהוּא עִנְיָן בְּצַר הִרְחַבְתָּ לִי, שֶׁבְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ יֵשׁ בַּמֶּה הַרְחָבוֹת, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי בָּזֶה הַרְבֵּה, וּבְעִתִּים הַלָּלוּ הֶחֱיִיתִי עַצְמִי בָּזֶה הַרְבֵּה, בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי; וַאֲנִי חָזָק עַתָּה בְּדַעְתִּי, תּוֹדָה לָאֵל, שֶׁכָּל

הָעוֹלָם צְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לִשְׁמֹעַ וּלְקַבֵּל דְּבָרֵינוּ שֶׁקִּבַּלְנוּ, אַשְׁרֵי מִי שֶׁיּוֹכֶה לָזֶה. וַאֲנִי כָּל יְמֵי חָלְדִּי אֲיַחֵל לְהוֹדִיעַ וּלְהַשְׁמִיעַ, לָכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה לִשְׁמֹעַ, אֶת כָּל טוּב גְּנָזֵי אוֹצְרֵי אוֹצָרוֹת שֶׁל חַיִּים נִצְחִיִּים אוֹצְרֵי יִרְאַת שָׁמַיִם אֲשֶׁר הִצְפִּין אֶצְלִי עָצֶם עָצֶם הַיִּרְאָה עָצֶם הַחַיִּים עָצֶם הַטּוֹב הוּא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, הַשּׁוֹמֵעַ יִשְׁמַע וְכוּ', כִּי מִלְּבַד מַה שֶּׁאָנוּ מַאֲמִינִים בְּהָאֱמֶת אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ, שֶׁבַּאֲשֶׁר מַגִּיעַ קִצּוֹ שֶׁל הָאָדָם, בַּמָּה וְכַמָּה הִצְלִיחַ בְּכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע שֶׁהָלַךְ בְּדַרְכֵי הָאֱמֶת שֶׁקִּבַּלְנוּ מֵרַבֵּנוּ זַ"ל, וּבִפְרָט בַּמָּה שֶׁזָּכָה כָּל אֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ הִתְבּוֹדְדוּת וּבַמָּה שֶׁהָיָה עַל צִיּוּן שֶׁלּוֹ הַקָּדוֹשׁ.

וְהִנֵּה זֶה רַבִּי שְׁמוּאֵל זַ"ל שֶׁנִּפְטַר בְּוַדַּאי אַתָּה יָדַעְתָּ אוֹתוֹ הֵיטֵב, וְתֵדַע שֶׁנִּשְׁמָתוֹ יָצְאָה בְּטָהֳרָה, וְדִבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה בְּכָל עֵת עַד שֶׁיָּצְתָה נִשְׁמָתוֹ תְּהֵא נִשְׁמָתוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' שֶׁזִּכִּיתִי אוֹתוֹ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כָּל פֶּעַם הִתְבּוֹדְדוּת בַּשָּׂדֶה בֵּין הָרִים וּמְחִלּוֹת עָפָר, וְהָלַךְ בְּדַרְכּוֹ הַיָּשָׁר בְּדַרְכּוֹ הַתּוֹרָה כָּל יָמָיו וְנִפְטַר בְּשֵׁם טוֹב, וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁבְּוַדַּאי יִקָּרְבוּ שָׁם הַבַּעַל הַשָּׂדֶה, בַּאֲשֶׁר אָמַר בְּעַצְמוֹ קֹדֶם

הִסְתַּלְּקוּתוֹ לְמַעֲלָה לְמַעֲלָה: "מַה לָּכֶם לְהִתְיָרֵא מֵאַחַר שֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ לְפָנֵיכֶם וּמָה אִם הַנְּשָׁמוֹת שֶׁלֹּא הִכִּירוּ אוֹתִי" וְכוּ' כַּאֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתָּ כָּל זֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַאֲרִיךְ יְמֵיכֶם וּשְׁנוֹתֵיכֶם וִימֵי כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וִימֵי כָּל יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁיִּזְכּוּ לֵידַע וּלְהָבִין מִי הָיָה בָּעוֹלָם בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ אֲשֶׁר הִנִּיחַ אַחֲרָיו תּוֹרוֹת וְשִׂיחוֹת וְסִפּוּרִים וּמַעֲשִׂיּוֹת כָּאֵלֶּה וּבִפְרָט הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַז' בָּעטָלִירש. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ', וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם וְחַיִּים.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּקָרוֹב, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הַהָכְרַחַ לְהַמְתִּין אֵיזֶה יָמִים וְלַחֲקֹר וְלִדְרֹשׁ בָּזֶה בְּנֵי"ל. וּמַהֻפְתָּם אֲכַתֵּב לְךָ עוֹד בָּזֶה. וּמַה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ וְכִרְצוֹנוֹ נַעֲשָׂה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

בֵּיתִי פָּתוּחַ לְרְוָחָה תּוֹדָה לָאֵל. וְאוֹדוֹת הַנְּגִיד רַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר אֵין לִי דִּבּוּרִים עַתָּה כְּלָל לְדַבֵּר וְלִכְתֹּב בָּזֶה. כִּי מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁעֲדַיִן אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה אַחֲרֵי אֲשֶׁר עָבַר עָלַי עִנְיָן כָּזֶה. אִם תִּרְצֶה תְּדַבֵּר עִמּוֹ בְּעַצְמְךָ, וְאִם תִּרְצֶה לְהַרְאוֹת לוֹ מִכְתָּבִי אֵלֶּה כִּרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה, כִּי לְפָנָיו אֵינָם סוֹד. אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה עֲדַיִן, נַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשֵׁנוּ. וְהִנֵּה יֵשׁ לִי

הַרְבֵּה לְדַבֵּר עִם רַבִּי שִׁמְשׁוֹן שֶׁיִּהְיֶה אַף מֻחְמָת שֶׁאֵין אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא מִמֶּנּוּ כִּי בְּפִי הַנִּרְאֶה הָיָה פֹּה בָּעִתִּים הַלָּלוּ וְלֹא הִתְרָאָה פָּנִים עִמִּי עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לִי לְדַבֵּר וְלִכְתֹּב לוֹ כָּל מַה שֶּׁבִּלְבִּי, וַה' הַטּוֹב יְזַכִּירֵהוּ הָאֱמֶת וְיַחֲדֵשׁ יָמָיו לְטוֹבָה וְלֹא יִהְיֶה נִפְרָד מֵאִתָּנוּ חַס וְשָׁלוֹם רַק יִהְיֶה נִמְנֶה עִמָּנוּ תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים אָמֵן.

הַשָּׁמָן זַיִת קִבַּלְתִּי גַּם בֵּן, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְזַכֵּנוּ לְקַיֵּם מִצְוַת הַדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה בְּשִׁלְמוּת לְאַמְשָׁכָא מְשַׁח רְבוּת קָדְשָׁא וּלְאַדְלָקָא בּוּצִינָא, אִם יִהְיוּ כָּל הַיָּמִים דִּיוֹ וְכוּ' אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר פְּרוּשׁ דְּבָרִים אֵלֶּה שֶׁהִזְכַּרְתִּי עַתָּה.

י"א שבט

לו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה' רֹאשׁ חֹדֶשׁ טֵבֵת תקצ"א.

שָׁלוֹם בְּנַחוּג. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד בִּרְאוֹתִי שֶׁדְּבָרַי עוֹשִׂים רֹשֶׁם אֶצְלְךָ, וְהֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ הַרְבֵּה עַד שֶׁהוֹעִילוּ גַּם כֵּן לְעָבוֹדַת

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרוּךְ. הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנִי עַד כֹּה. כָּעֵת אֵין אֲנִי יוֹדֵעַ מַה לִכְתֹּב לְךָ כִּי הָיִיתִי מְצַפֶּה שֶׁתָּבוֹא עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ אִם תּוּכַל לָבוֹא כְּפִי הַנִּשְׁמָע וְגַם פֹּה אֵינוֹ יָפֶה כְּלָל כָּעֵת. וּבְוַדַּאי נִשְׁמָע אֶצְלְכֶם כִּי הַיּוֹם נֶעְדְּרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים, יֵיטִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַבָּא הַמָּקוֹם יְרַחֵם. וְכָעֵת אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר, וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל אִם יַגִּיעַ אִגֶּרֶת לְיָדֶךָ, כִּי מֵעֵצֶם תִּשּׁוּקָתְךָ אֵלַי מֻכְרָח לִכְתֹּב לְךָ שׁוּרוֹתַיִם אֵלּוּ, וְתוֹדָה לָאֵל אֲשֶׁר נָתַן פֹּה חַיִּים וְהַשָּׁלוֹם. וְגַם בֵּית הַצַּדָּקַת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה וּבֵית בְּנֵי שַׁבְּנָא וּבֵית הָרַב שֶׁיִּחְיֶה וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ תּוֹדָה לָאֵל בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמֹר אוֹתָנוּ לָנֶצַח וְאֶת כָּל הָעִיר וְאֶת כָּל יִשְׂרָאֵל. נָא בְּנֵי חֲבִיבִי חֲזַק וֶאֱמַץ גַּם עַתָּה לִזְכֹּר בְּכָל עֵת בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְחַסְדּוֹ וּבְטוּבוֹ שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם, וּבְוַדַּאי צַדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו, וּבְרַחֲמָיו יִגְדַּר פִּרְצוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם וְיֹאמַר לַמַּלְאָךְ הָרָף יָדֶךָ, וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הָרְבֵּה וְכָעֵת אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְאַל תִּבָּלְבֵל דַּעְתְּךָ לְצַפּוֹת בְּכָל עֵת עַל מִכְתָּב, כִּי מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁכָּעֵת קָשֶׁה מְאֹד שֶׁיַּגִּיעוּ לְךָ מִכְתָּבַי, אַף עַל פִּי כֵן אֶרְאֶה לַחֲקֹר עַל זֶה, וְגַם אַתָּה

תְּזָרֵז עַצְמְךָ בָּזֶה שֶׁיַּגִּיעוּ אֵלַי מִכְתָּבֶיךָ בְּכָל מַה דְּאָפְשָׁר, אַךְ לֹא יִהְיֶה לְךָ בִּלְיוֹן עֵינַיִם עַל זֶה. רַק תְּקַיֵּם בָּלְתָּה עֵינַי לִישׁוּעָתְךָ, וְגַם תְּחַזֵּק עַצְמְךָ בְּשִׂמְחָה. כִּי הַכֹּל מוֹדִים שֶׁדַּיְקָא בָּעֵת צְרִיכִין לְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה הַרְבֵּה, וְתוֹדָה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ לְשַׁמֵּחַ גַּם עַתָּה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ יַמְתִּיק דִּינִים מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל בִּזְכוּת הַצַּדִּיקִים קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה אֲשֶׁר בִּזְכוּתָם אָנוּ חַיִּים וְקַיָּמִים.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ בִּשְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ.

לז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' וַיֵּצֵא תקצ"א.

שָׁלוֹם לִבְנִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

בְּיוֹם ה' שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּב וּמֵהֶסְפֵּקָם הִגִּיעַ לְיָדְךָ, וּבְוַדַּאי כְּבָר נִשְׁמַע לְךָ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר פֹּה יֵיטִיב ה' לְהַבָּא. וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה יַסְפֵּר לְךָ הַכֹּל, הַמָּקוֹם יְרַחֵם הַמָּקוֹם יְרַחֵם, וְתוֹדָה לָאֵל אִתָּנוּ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם, ה'

יִשְׁמְרֵנוּ תָּמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, הַכֹּל כִּי עֵת צָרָה גְּדוֹלָה הִיא, עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה לֹא הָיָה לָנוּ שׁוּם אוֹרְחִים כִּי אִם רַבִּי חַיִּים נַחוּם שֶׁיִּחְיֶה. רַבִּי אִיזִיק מִלַּאדִיזִין וְרַבִּי יַעֲקֹב חֲתַן רַבִּי בָּעֶר מִלַּאדִיזִין נָסְעוּ בְּכָרָכָה מִפֹּה בְּיוֹם ה' הָעֲבַר מִגֹּדֶל הַפַּחַד, וְכָל מַה דְּעָבַד רַחֲמָנָא לְטָב עָבַד, וְאַף עַל פִּי כֵן הָיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרֵנוּ, וְדִבַּרְנוּ דִּבְרֵי תוֹרָה אֲתְמוֹל בְּהַשְׁלֵשׁ־סְעֻדּוֹת דְּבָרִים חֲדָשִׁים וְנִפְלָאִים מְאֹד, בְּוַדַּאי הָיָה כְּדַאי לָבוֹא בִּשְׁבִיל זֶה אֲלָפִים נְפָשׁוֹת לְפֹה, אַךְ מִי יוֹדֵעַ גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית אֵיךְ הוּא מִתְנַהֵג בְּחַסְדּוֹ כָּל דּוֹר, וּבְכָרְט בַּדּוֹר הַזֶּה מַה שֶּׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ שֶׁזָּכִינוּ לְאוֹצָרוֹת כָּאֵלֶּה וְהַמְּנִיעוֹת מִשְׁתַּטְּחִים כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ. וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה וְסוֹף כָּל סוֹף יִגְמֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְגַם עַתָּה הוּא גּוֹמֵר תָּמִיד כִּרְצוֹנוֹ. אַךְ מִי יוֹדֵעַ דַּרְכֵי חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת. עָלֵינוּ לְחַכּוֹת וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד, וּלְהִתְנַעֲנֵעַ וְלִכְסֹף לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ, וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן וְלִצְעֹק לְפָנָיו בְּכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם.

וְהִנֵּה רוֹאֶה אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מַה שֶּׁיָּכוֹל לַעֲבֹר עַל הָאָדָם. וּבִזְמַנִּים הַקּוֹדְמִים נִדְמָה שֶׁאֵין צָרוֹת וּמְנִיעוֹת גְּדוֹלִים מֵהֶם, וְעַתָּה רוֹאִים מַה שֶּׁיָּכוֹל לַעֲבֹר, רַחֲמָנָא לְצַלַּן. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַצִּיל בְּרַחֲמָיו, אַךְ בֶּאֱמֶת הַכֹּל לְטוֹבָה, וְהֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ לָדַעַת וּלְחַזֵּק לִבָּבוֹ לַיְלֵךְ עִם דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁכְּבָר הִזְהִיר אוֹתָנוּ לָשׂוּם לֵב לְכָל הַמַּחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מְצַמְּצֵם אֶת עַצְמוֹ בָּהֶם כִּבְיָכוֹל וּמְרַמֵּז רְמָזִים לְכָל אָדָם כְּפִי הַמָּקוֹם וְהַזְּמַן וְכוּ' וְכוּ' כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה וַיְהִי מִקֵּץ וְזָרוֹן סִימָן נ"ד. אַשְׁרֵי שֶׁיֵּלֵךְ בָּזֶה תָּמִיד. כִּי אֵין שׂוּם פְּטוֹר בָּעוֹלָם. וְחָלִילָה לִפְטֹר אֶת עַצְמוֹ עַתָּה מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה כְּדֶרֶךְ שֶׁנִּמְצָאִים הַטּוֹעִים בָּזֶה, לֹא בְּאִלָּה חָלְקֵנוּ כִּי אַף עַל פִּי שֶׁנִּמְצָאִים עַתָּה בְּטוּלִים הַרְבֵּה מֵחֲמַת הַצָּרוֹת רַחֲמָנָא לְצַלַּן, אַף עַל פִּי כֵן לְעֻמַּת זֶה צְרִיכִים עַתָּה לְהִתְעוֹרֵר בְּיוֹתֵר בְּהִתְגַּבְּרוּת יוֹתֵר מֵאַחַר שֶׁרוֹאִים בְּעֵינֵינוּ מַה שֶּׁרוֹאִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם. וְהִנֵּה מֵחֲמַת נְחִיצוּת מוֹסֵר כְּתָב זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר וְדֵי בְּהֶעָרָה זֹאת, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין הַכֹּל כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ

הַרְבֵּה בָּזֶה שֶׁהָעִקָּר הוּא הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ הַיּוֹם דַּיְקָא, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְחַזֵּק לְבַבְכֶם בַּאֲמִתַּת דַּרְכֵי הִתְקָרְבוּת אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא, וִירַחֵם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְיָסִיר מַחֲלָה מִקִּרְבֵּנוּ וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

י"ב שבט

לח

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, יוֹם ג' וַיְחִי תקצ"א.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, בְּיוֹם אֶתְמוֹל שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי עַל יְדֵי רַבִּי מָרְדְּכַי בֶּן רַבִּי יַעֲקֹב בַּאֲרִיכוּת קְצָת, כָּעֵת אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה מִגֹּדֶל הַצָּרוֹת וְהַטְּרָדוֹת. וַיֵּטֶב ה' לְהַבָּא, רַק אֲנִי מוֹדִיעֲךָ שֶׁאֲנַחְנוּ תּוֹדָה לָאֵל בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, ה' יִשְׁמְרֵנוּ תָּמִיד בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח. וּכְבָר הוֹדַעְתִּיךָ שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְנַחֵם אֶתְכֶם מְהֵרָה, וִיכַבֵּד מַעֲלֵיכֶם וּמִכָּל יִשְׂרָאֵל כָּל הַדִּינִים וְכָל הַגְּזֵרוֹת, וְיִשַּׁמַּח נַפְשְׁכֶם וִיבַשְּׂרֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת זֶה

מִזֶּה תָּמִיד. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, וּכְבָר הֶחֱזַקְתִּיךָ הַרְבֵּה לַחֲטֹף כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל גַּם עַתָּה, כִּי הִיא חַיֶּיךָ וְכוּ', וְכָעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

לְזוּנָתָךְ הִיא בַּלָּתִי הַצְּנוּעָה מָרַת חַנָּה תִּחְיֶה וּלְבִנְךָ דָּוִד צְבִי נֵרוֹ יָאִיר. לְמַעַן הַשֵּׁם שְׁלָאנְט אַרוֹיס דֶּעם צַעַר פּוּן אַייךְ גְּלוֹיבְּט וָואס הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ טִיט אִיז אֶלְץ לְטוֹבָה, וְעהט אַז אַ מֶענטש בַּדאַרף נָאר טְרַאכְטִין אוֹיף דֶּעם תַּכְלִית, אִין זַייט נִיט בַּייז, אִין זָאלְגְט נִיט, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל אַייךְ טְרַייסְטִין מִיט אַלִים גוּטִין בְּתוֹךְ כָּל יִשְׂרָאֵל [וְזִרְקוּ אֶת הַצַּעַר מִכֶּם הַאֲמִינוּ שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹשֶׂה ה' יִתְבָּרַךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, הִתְבּוֹנְנוּ כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לַחֲשֹׁב רַק עַל הַתַּכְלִית, אַל תִּכְעֲסוּ וְאַל תַּאֲגִו, ה' יִתְבָּרַךְ יְנַחֵם אֶתְכֶם בְּכָל טוּב בְּתוֹךְ כָּל יִשְׂרָאֵל].

לט

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' וַיְחִי תקצ"א.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, הָיִיתִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה לִרְאוֹת מִכְתָּבְךָ, כְּלוּ עֵינַי כָּל הַיּוֹם מֵחֲמַת שֶׁלֹּא רָאִיתִי מִכְתָּבְךָ

זֶה כַּמָּה יָמִים. וְהִנֵּה בְּיוֹם אֶתְמוֹל בִּשְׂרוּנִי בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁיֵּשׁ מִכְתָּב מֵאִתְּךָ, וְשַׂשְׂתִּי כְּעַל כָּל הוֹן. וּבָאתִי לְבֵיתִי וּפָתַחְתִּי אוֹתוֹ וְעָמַדְתִּי מְרֻעָיד, כִּי לֹא שָׁמַעְתִּי מִקֹּדֶם כְּלָל שְׁמוּעָה לֹא טוֹבָה בָּזֹאת מֵחֲמוֹתְךָ זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה, "צַדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו" וְכוּ'. וּבְוַדַּאי אֲנִי מֵבִין מֶרְחוֹק עִצָּם צַעֲרֵךְ וּבִלְבּוּל דַּעְתֵּךְ, אַךְ גַּם אַתָּה רָאוּי לְךָ לְהָבִין צַעֲרֵנוּ וּבִלְבּוּל דַּעְתֵּנוּ, כִּי כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ מַה שֶּׁהָיָה בְּבֵיתִי בְּעֵת שֶׁנִּפְטַר רַבִּי שְׁמוּאֵל זַ"ל הַמָּקוֹם יַצִּילֵנוּ מֵעַתָּה. וְהִנֵּה זֶה יוֹתֵר מִשְּׁנֵי שָׁבוּעוֹת אֲשֶׁר בָּעֲרָה אֵשׁ ה' בְּכַמָּה וְכַמָּה נְפָשׁוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁנִּעְדְּרוּ הַרְבֵּה בְּאֵלּוּ הַיָּמִים הַמְעֻטָּפִים, הַמָּקוֹם יְרַחֵם וְיֹאמַר לַמַּלְאָךְ הָרָף יָדְךָ. רְאֵה בְּנִי וַחֲכָם, מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בִּימֵי חַיֵּי הֶבֶל וְהַכֹּל לְטוֹבָה. בְּנִי רְאֵה גַּם רְאֵה הֶבֶל הָעוֹלָם הֶבֶל הֲבָלִים, הַבֶל הֲבָלִים. וְאִם קֹהֶלֶת אָמַר שִׁבְעָה הֲבָלִים, רְאוּי לָנוּ לוֹמַר אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת הֲבָלִים. רְאֵה בְּנִי מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בִּימֵי חַיָּיו, וְכָכָה וְכָכָה עָבְרוּ עַל יְמֵי אֲבוֹתֵינוּ כַּמּוּבָא בַּפְּפָרִים כַּמָּה מִינֵי דֶּבֶר וְחֶרֶב רַחֲמָנָא לִצְלַן עָבְרוּ בְּכָל הַדּוֹרוֹת, לְפָעָמִים בִּמְדִינָה זֹאת וְלִפְעָמִים בִּמְדִינָה זֹאת. וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל הַנִּסָּיוֹן וְהַבְּחִירָה, לְמַעַן הַשֵּׁם, לְמַעַן

הַשֵּׁם, שֶׁנִּתְחַזֵּק וְנַעֲתִיר לַה' שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה, בְּבְחִינַת (מִשְׁלֵי יט) "יִרְאַת ה' לְחַיִּים", וְלֹא לְמָוֶת. הַיְנוּ שֶׁעַל יְדֵי כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר נִזְכֶּה לְהִתְקָרֵב יוֹתֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלִזְכֹּר בְּהַתְּכִלִּית הָאֱמֶת שֶׁהַכֹּל הֶבֶל הֲבָלִים הַכֹּל נִדָּף.

אֲהוּבִי בְּנִי יֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה לְדַבֵּר אַךְ גְּבַהּ טוּרָא בֵּינַיְנוּ, לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וְהִתְחַזֵּק וְזִכֹּר אֶת בּוֹרְאֶךָ בְּכָל עֵת בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקְבוֹ חַם וְשָׁלוֹם חַם וְשָׁלוֹם; וְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים נו) "בַּה' אֲהַלֵּל דָּבָר בֵּאלֹקִים אֲהַלֵּל דָּבָר". כִּי כָּל הַמְּאֹרָעוֹת הַכֹּל לְטוֹבָתֵנוּ, וְזֶה מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא וְכוּ' כַּמְבֹאָר בְּסִימָן ד', רְאֵה גַּם רְאֵה כַּמָּה הִפְלִיא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חַסְדּוֹ הַגָּדוֹל עִמָּנוּ שֶׁהִקְדִּים רְפוּאוֹת נִפְלָאוֹת בָּאֵלֶּה לְמַכּוֹתֵינוּ הָאֲנוּשׁוֹת בָּאֵלֶּה, שֶׁהוֹדִיעָנוּ בְּרַחֲמָיו תּוֹרוֹת נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת וְנִשְׂגָּבוֹת בָּאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם, שֶׁנּוֹגֵעַ לְהַחַיּוֹת נַפְשׁוֹתֵינוּ בָּהֶם גַּם בָּעִתִּים הַלָּלוּ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלּוּ, אֲשֶׁר עָלֵינוּ נִבְּאוּ כָּל קַדְמוֹנֵינוּ הַצַּדִּיקִים וְהַנְּבִיאִים הָאֲמִתִּיִּים; לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וְנִתְחַזֵּק, וְאַל תִּשְׁפַּח בְּכָל עֵת מִי הָיָה בָּעוֹלָם וּמִי מְקֻיָּם הָעוֹלָם עַתָּה; בַּה' בָּטַחְנוּ

לֹא נִמְעָד, חֲטֹף וֶאֱכֹל חֲטֹף וֶאֱכֹל בְּנִי גַּם עַתָּה תּוֹרָה וּמִצְוֹות וּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל. כִּי גַּם יָמִים אֵלּוּ הֵם יָמִים, וְנֶחְשָׁבִים בִּימֵי חַיֵּינוּ, וְגַם עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר "הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ" הַיּוֹם דַּיְקָא. וְאָז טוֹב לְךָ וּלְבֵיתְךָ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים וְשָׁנִים אָמֵן.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן וּמְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה' מְהֵרָה.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

י"ג שבט

מ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' שְׁמוֹת תקצ"א.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הֲרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמָרְכֶם מִכָּל רַע וְיָסִיר מַחֲלָה מִקִּרְבְּכֶם וְיִתֵּן לָכֶם חַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

לִיבָּע קִינְדֶער, איר קֶענְט אַליין פַּאר שְׁטַיין דָּעם צַעַר פּוּן אַייְערָע בְּרִיף וָואם אִיךְ הָאבּ גִּיהָערְט דִּי בְּשׂוֹרוֹת פּוּן אַייְעֶר שְׁטוּב, אַיינְס נָאךְ דָּאם אַנְדָּערֶע. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל שׁוֹין רַחֲמָנוּת הָאבְּין. נָאר וָואם קֶען הַייְנְט וָוער הָעלְפְּן, נָאר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַליין. אִין מִיר קָאנְען מָער נִיט, נָאר בָּעטֶען אִים תָּמִיד אוֹלַי יְרַחֵם. מִן

הַפְּתָם הָאט אִיר גִיהָערְט וָואם סְיא טִיט זִיךְ. פִּיל וָאגִין אַז פּאה אִיז חַם וְשָׁלוֹם עֶרגִיר גִיוָוען אֵייֶדער אִין טוּלְטְשִׁין, סָע וָועֶן זֵייֶער פִּיל מָענְטְשִׁין נָעדְרִר גִיוָוארִין, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָאל שׁוֹין רַחֲמָנוּת הָאבִין. הַייְנְט וָואם פַּאר אֵיין עֶצָה קָאן אִיךְ גֶעבִּין, מָען הָערְט אַלֶע טָאג אַז מָען וָועט חַם וְשָׁלוֹם הִיא שְׁפַּרִין. גַּם בְּבִיתִי אִיז נִיט גִיזוּנְט בַּת אִשְׁתִּי חַיָּה תְּחִיָּה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לָהּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה בְּקָרוֹב, דֶעם צַעַר מִיט דִי יְסוּרִים מִיט דִיא פְּחָדִים וָואם אִיטְלִיכֶיר הָאט דִי צַייטִין פַּאר שְׁטַייט אִיר אַלַיין. קֵיין עֶצָה קָאן מָען הַיְינְט נָאר נִיט גִיבִּין, מָען קָאן נִיט הֶעלְפִין, נָאר בָּעטִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים אוּלַי יָחוּס אוּלַי יְרַחֵם. [יְלָדִים אֲהוּבִים. אַתֶּם יְכוֹלִים לְהָבִין לְבַד אֶת הַצַּעַר מִמִּכְתַּבְתְּכֶם מַמָּה שֶׁשָּׁמַעְתִּי אֶת הַבְּשׂוֹרוֹת מִבֵּיתְכֶם, אֶחָד אַחֲרֵי הַשֵּׁנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם בְּבָר, מִי יָכוֹל הַיּוֹם לַעֲוֹר רַק ה' יִתְבָּרַךְ לְבַד, וַאֲנַחְנוּ לֹא יְכוֹלִים כִּי אִם לְבַקֵּשׁ מִפְּנֵי תָּמִיד אוּלַי יְרַחֵם. מִן הַסְּתָם שָׁמַעְתֶּם מַה קוֹרֶה פֹּה, הַרְבֵּה אוֹמְרִים שֶׁפֹּה חַם וְשָׁלוֹם יוֹתֵר גָּרוּעַ מֵאֲשֶׁר בְּטוּלְטְשִׁין, הַרְבֵּה אֲנָשִׁים נֶעֱדָרִים שָׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם בְּבָר. וְלָכֵן אֵיזֶה עֵצָה אֲנִי יָכוֹל לָתֵת, שׁוֹמְעִים בְּכָל יוֹם שָׁחַם וְשָׁלוֹם יִסְגְּרוּ. גַּם בְּבִיתִי בַּת אִשְׁתִּי חַיָּה

תְּחִיָּה אֵינֶנָּה בְּקֶו הַבְּרִיאוּת, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לָהּ רְפוּאָה שְׁלֵימָה בְּקָרוֹב. הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים וְהַפְּחָדִים מַה שֶּׁיֵּשׁ לָנוּ עַכְשָׁיו אַתֶּם מְבִינִים לְבַד, הַיּוֹם אִי אֶפְשָׁר לָתֵת שׁוּם עֵצָה וְאִי אֶפְשָׁר לַעֲוֹר רַק לְבַקֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים אוּלַי יָחוּס אוּלַי יְרַחֵם]. לְעֵת עַתָּה קוֹק אִיךְ אַרוֹיס בְּכָל שָׁעָה צוּ הֶערִין פִּין דִיא קִינְדֶער וָואם וָועֶן שְׁלַאף בֵּייא אַיְיךְ, וָואם זֵיי טוּהִין. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לָהֶם רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם מִן בָּקָרוֹב וְיִשְׁמֹר אֶת בֵּילְכֶם מֵעַתָּה וְיַשַּׁמַּח נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל הַטּוֹבוֹת מְהֵרָה. [בֵּינְתַיִם אֲנִי מְצַפֶּה בְּכָל שָׁעָה לִשְׁמוֹעַ מֵהַיְלָדִים הַחוֹלִים אֶצְלְכֶם מַה שְׁלוֹמָם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לָהֶם רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם בְּקָרוֹב וְיִשְׁמֹר אֶת בֵּילְכֶם מֵעַתָּה וְיַשַּׁמַּח נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל הַטּוֹבוֹת מְהֵרָה].

לִיבָּע קִינְדֶער, לְמַעַן הַשֵּׁם שְׁטַארְקְט אַיְיךְ, אִין לָאזְט אַיְיךְ נִיט אָפּ. הָאט בְּטָחוֹן אִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶר וָועט אַיְיךְ נִיט אָפּ לָאזִין חַם וְשָׁלוֹם. "אַךְ לֹא בָּעֵי יִשְׁלַח יָד", עֶר וָועט אַיְיךְ שׁוֹין הֶעלְפִין אִין וָועט אַיְיךְ טְרַייסְטִין מִיט אַלֶירְלֵיי נֶחָמוֹת וִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת. וָואם סָע אִיז גִיוָוען אִיז בְּוַדַּאי אַלְץ לְטוֹבָה, וְוַייטֶער וָועט עֶר אַיְיךְ שׁוֹין אָפּ הִיטִין, וּכְאָב אֶת בֵּן יְרָצֶה וְיַחְמֹל אֶתְכֶם

וְיוֹשִׁיעַ לָכֶם בְּכָל טוּב וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וַוַיְטָעֵר קָאן אִיךְ פִּיל נִיט שְׂרַייבִין מֵחֲמַת גְּרוֹיס צַעַר פּוּן אַיידְ וּמִכָּל הַנַּדָּדִים. [יְלָדִים אֲהוּבִים. לְמַעַן ה' הִתְחַזְּקוּ וְאַל תַּעַזְבוּ אֶת הַבִּטָּחוֹן בַּה' יִתְבָּרַךְ, וְהוּא לֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם חַס וְשָׁלוֹם, אַף לֹא בְּעֵי יִשְׁלַח יָד וְהוּא יַעֲזֹר לָכֶם וְינַחֵם אֶתְכֶם בְּכָל הַנֶּחָמוֹת וִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת. כָּל מַה שֶּׁהָיָה וַדַּאי הָיָה לְטוֹבָה וְהֶמְשֵׁךְ הוּא בְּוַדַּאי יִשְׁמוֹר אֶתְכֶם, וּכְאָב אֶת בֵּן יִרְצֶה וְיַחֲבֹב אֶתְכֶם וְיוֹשִׁיעַ לָכֶם בְּכָל טוּב וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וְיוֹתֵר אֵינִי יָכוֹל לְכָתוֹב מֵחֲמַת הַצַּעַר מִכֶּם וּמִכָּל הַנַּדָּדִים]. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְיֹאמַר לַמַּלְאָךְ הֶרֶף יָדֶךְ וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה בְּכָל רֶגַע לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִכֶּם. נָא לְזָרְזֵנִי לְהוֹדִיעֵנִי מִיָּד מִבִּיתְכֶם וּמְשָׁלוֹם כָּל אֶחָד בִּיחוּד, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיַשְׁמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת זֶה מִזֶּה תָּמִיד. דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

תּוֹדִיעֵנוּ גַּם מִשְׁלוֹם בֶּן אֲחוֹתִי רַבִּי אַיְזִיק גֵּרוֹ יָאִיר וּמִשְׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְאוֹהֲבֵינוּ וְרֵעֵינוּ.

יְרַחֵם ה' בְּרַחֲמָיו הַמְּרֻבִּים מֵעַתָּה עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, כִּי עֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ. אֲהוּבִי

בְּנִי מִי יִתֵּן לִי אֲבָר כַּיּוֹנָה אָעוּפָה אֵלֶיךָ לֵרָאוֹת עִמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים, אַךְ מַה לַּעֲשׂוֹת כִּי גָּבַהּ טוּרָא בֵּינָן וְלַיּוֹצֵא וְלַבָּא אֵין שָׁלוֹם. לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וֶאֱמַץ עַתָּה גַּם עַתָּה וְאַל תִּהְיֶה נִמְשָׁךְ אַחַר הַצַּעַר כָּל כָּךְ חַס וְשָׁלוֹם, כִּי ה' אִתְּךָ אַל תִּירָא וְאַל תֵּחָת. בְּטַח בַּה' כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהַפְקִיד רוּחֵנוּ וְנִשְׁמוֹתֵינוּ בְּיָדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ. עַתָּה יוֹדְעִים הַכֹּל כִּי אֵין עֵצָה וְתַחְבּוּלָה כִּי אִם לְהַשְׁלִיךְ עַצְמוֹ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. זְכֹר עַתָּה בְּמָה הֻחֱיֵיתָ עַצְתְּךָ בַּפָּסוּק (תְּהִלִּים נה) "הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ" וְכוּ' בַּקִּין הַזֶּה. עַתָּה עַתָּה הִגִּיעַ הָעֵת שֶׁתְּחַיֶּה עַצְמְךָ בְּפָסוּק זֶה בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, וַה' יוֹשִׁיעַ לְךָ. וְכָעֵת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר עַד שֶׁיְּגִיעַ לִי אִגֶּרֶת מִמְּךָ מְהֵרָה וְלֵה' הַיְשׁוּעָה. הַחֲצִי רוּבֵּל־חָדָשׁ קִבַּלְתִּי וְעָשִׂיתִי מַה שֶּׁמַּטָּל עָלַי לְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ לְקַבָּלַת שַׁבָּת וְאָמַרְתִּי הַתְּפִלָּה שֶׁל הַכ"ד [עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה] מִינֵי פְּרִיוֹנוֹת וְכוּ'. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְעוֹרֵר לֵב הַצַּדִּיק שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת זֶה הַפְּרִיוֹן, וִיבַטֵּל כָּל הַגְּזֵרוֹת קָשׁוֹת מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה שֶׁאָנוּ יוֹדְעִין גַּם עַתָּה מִדְּבָרִים נִשְׁגָּבִים כְּאֵלֶּה, שֶׁיֵּשׁ

בָּהֶם כֹּחַ לְהַחֲיוֹתֵנוּ גַּם עַתָּה וּלְשַׁמֵּחַ נַפְשׁוֹתֵינוּ תָּמִיד אִם נִרְצֶה לְחַזֵּק עַצְמֵנוּ וְלָשׂוּם לִבֵּנוּ הֵיטֵב לְכָל הַחֲסָדִים וְהַטּוֹבוֹת נִצְחִיוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת אֲשֶׁר גָּמַל עָלֵינוּ בְּרַחֲמָיו וְרֹב חֲסָדָיו.

(עַד הֵנָּה נִמְשְׁכָה הַחוֹלַאַת הַנַּ"ל. מִכָּאן וְאֵילָךְ הִתְחִיל לִהְיוֹת שָׁקֵט עַד עֶרֶךְ שָׁבוּעַ אֶחָד אוֹ יוֹתֵר וְאָז שָׁקְטָה הָאָרֶץ תּוֹדָה לָאֵל).

י"ד שבט

מא

יוֹם ב' יִתְרוֹ תקצ"א.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי וְכוּ'. דַּע בְּנִי כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד, וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה כְּלָל אֲפִלּוּ מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי. וְקִוִּינוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ וְזָכֹר הֵיטֵב הֵיטֵב מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא מח) שֶׁצְּרִיכִין לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת ה'. זְכֹר זֹאת הֵיטֵב עַתָּה בְּכָל יוֹם, וּכְפָרָט בַּזְּמַנִּים הַבָּאִים לְשָׁלוֹם, כִּי יִצְטָרֵךְ לְךָ מְאֹד מְאֹד, כִּי עֲדַיִן אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַה שֶּׁיְּכוֹל לַעֲבֹר עַל הָאָדָם. וַאֲפִלּוּ אַתֶּם צְרִיכִים

לִהְיוֹת עַקְשָׁנִים גְּדוֹלִים בְּמַעַט מְעַט עֲבוֹדַתְכֶם, וְגַם בְּהָרָצוֹן וְהַהִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַכְּפוּפִין צְרִיכִין לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל, לַחְפֹּץ וּלְהִשְׁתּוֹקֵק בָּרָצוֹן חָזָק תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, כַּמְבֹאָר אָצְלִי בַּאֲרִיכוּת. וְיַעֲבֹר עָלַי מָה אֲנִי חָפֵץ אַף עַל פִּי כֵן הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ שֶׁהוּא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתוֹרָתוֹ שֶׁהוּא עָצָם הָאֱמֶת. וְזֶהוּ "מַה תָּעִירוּ וּמַה תְּעֹרְרוּ אֶת הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ", כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה. יֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ כִּי מֻבְטָחַתְנִי תִּהְיֶה בְּקָרוֹב פֹּה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹת בְּטוּבְךָ הָאֲמִתִּי לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מב

יוֹם ג' פְּקוּדֵי תקצ"א פֹּה אוּמַאן.

שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי חֲבִיבִי בְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים נַחוּם נֵרוֹ יָאִיר לָנֶצַח.

בְּשָׁעָה זוֹ שָׁמַעְתִּי שֶׁהִגִּיעַ מִכְתָּב מֵאִתְּךָ שֶׁחוֹתָנְךָ נִפְטַר, תְּהֵא נִשְׁמָתוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים הַמָּקוֹם יְנַחֵם אֶתְכֶם. וּמֵאַהֲבָתְךָ זַרְוִתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב לְךָ

שורוֹתַיִם אֵלּוּ שֶׁתּוֹדָה לָאֵל בָּאתִי לְשָׁלוֹם לְפֹה אֶתְמוֹל,
וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל שָׁלוֹם. אַךְ הַיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ עַל
שֶׁהִשְׁלַכְתָּ אֶת אֲחוֹתְךָ עַל הַצַּדָּקֶת מָרַת אָדֶל תִּחְיֶה,
וּפָקַדְתָּ עָלֶיהָ בְּאַזְהָרָה לְבַל תְּנַשֵּׂא לְאִישׁ פָּשׁוּט עַד
שֶׁיְּזַדְּמֵן לָהּ לַמְדָן דַּיָּקָא. הֵיתֵכֶן לַעֲשׂוֹת כֵּן, אִם אַתָּה
רוֹצֶה לְהַשִּׂיאָהּ לְתַלְמִיד חָכָם דַּיָּקָא תְּקָחֶנָּה לְבֵיתְךָ
וְתִהְיֶה מָטֶל עָלֶיךָ וְתוּכַל לַעֲשׂוֹת פִּרְצוֹנְךָ, וְאֵיךְ אַתָּה
רוֹצֶה לְהַעֲמִים הָעוֹל עַל אָדֶל תִּחְיֶה, שֶׁתִּהְיֶה בְּבֵיתָהּ,
אֲשֶׁר הַשָּׁעָה דְּחוּקָה לָהּ מְאֹד כַּיָּדוּעַ לָךְ, וְתִהְיֶה צְרוּרָה
מִלְּהִנָּשֵׂא עַד שֶׁיְּזַדְּמֵן לָהּ תַּלְמִיד חָכָם דַּיָּקָא. וּמִי יוֹדֵעַ
אִם הַתַּלְמִיד חָכָם יִרְצֶה לִשָּׂאֶנָּה עַל תְּנַאי שֶׁיְּחַזֵּר עַל
הַפִּתָּחִים עִמָּהּ, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עִמָּהּ, אֲפִלּוּ אִם אֲחוֹתְךָ
תִּתְרַצֶּה לָזֶה. מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁבֶּאֱמֶת גַּם אֲחוֹתְךָ אֵינָהּ
מְרֻצָּה לָזֶה בְּלָב. וְאִם אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (פְּסָחִים מט)
'לְעוֹלָם יִמְכֹּר אָדָם וְכוּ' וְיַשִּׂיא בִּתּוֹ לְתַלְמִיד חָכָם',
אֲבָל אַתָּה לֹא מָכַרְתָּ בְּלָל, וְאֵין לְךָ מַה לִּמְכֹּר. מַדּוּעַ
לֹא תִּזְכֹּר דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (שָׁם קיג) 'בִּתְּךָ בָּגְרָה
שַׁחְרֵר עַבְדְּךָ' וְכוּ'. מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁהִשְׁלַכְתָּ אוֹתָהּ בִּלְי
רְשׁוּת בְּבֵית הַצַּדָּקֶת אָדֶל תִּחְיֶה, וְאַתָּה מַזְהִיר עָלֶיהָ

בָּאֵלֶּה. הִסְכַּלְתָּ עֲשׂוֹ אָחִי חֲבִיבִי, כִּי נִזְדַּמֵּן לָהּ שִׁדּוּךְ
הָגוּן, לְדַעְתִּי וּמַחֲמַת דְּבָרֶיךָ נִתְבַּלְבֵּל. אַף עַל פִּי
שֶׁאֲחוֹתְךָ נִתְרַצֵּית, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן נִתְבַּלְבֵּל הַדָּבָר
עַל יָדְךָ, כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. עַל כֵּן
תִּרְאֶה לְתַקֵּן זֹאת, וְתִכְתֹּב לָהּ תֵּכֶף שֶׁלֹּא תִּדְקְדֵק דַּיָּקָא
עַל זֶה, רַק תִּסְמֹךְ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּנַיַּחַ אוֹתָהּ בְּדֶרֶךְ
הָאֱמֶת, יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה. חֲזַק וֶאֱמַץ אָחִי
וְתַלְמִידִי חֲבִיבִי, הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָּ, וְאַל
תִּדְאַג דַּאֲגַת מָחָר, וְיִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ דְּבָרִים אֵלֶּה בְּכָל יוֹם
כַּחֲדָשִׁים, לְבִלְתִּי לַחְשֹׁב מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ כְּלָל, רַק כָּל אֲשֶׁר
תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה בְּכָל יוֹם וָיוֹם. וְתִתְהַר
מַעֲתָּה לִיבֶךָ עִם מַה שֶּׁכָּתַב אֲדמו"ר זַ"ל, הַיּוֹם אִם
בְּקֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ, הַיּוֹם דַּיָּקָא. וְאַף עַל פִּי שֶׁגַּם הַיּוֹם הַזֶּה
לְבַד קָשֶׁה לָצֵאת חוֹבַת הַיּוֹם, תְּצָרֵף לָזֶה שְׁאָר שִׁיחוֹת
וְהַתּוֹרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת מֵהַנַּחַל נוֹבֵעַ מִקּוֹר חָכְמָה שֶׁהֵם
מְלֵאִים עֲצוֹת עֲמֻקּוֹת מְאֹד, בִּפְרָט הַדֶּרֶךְ הַתָּם וְהַיָּשָׁר
עַל פְּסוּק אֲמָרָה לֵאלקֵי בְּעוֹדִי וְכוּ', וְדֵי בָּזֶה פָּעַת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת נָ֫צַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ט"ו שבט

מג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' צו תקצ"א בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי מַחֲמַד נַפְשִׁי הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שַׁיְיחָיָה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְאֶתְמוֹל בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם תּוֹדָה לָאֵל, וְהָיָה לִי כַּמָּה הַרְפַּתְקָאוֹת בַּדֶּרֶךְ, מֵחֲמַת קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ וְהַפְּשָׂרַת שְׁלָגִים, וְהָיִיתִי בְּאוּמַאן מִיּוֹם ב' פְּקוּדֵי עַד יוֹם ב' וַיַּקְרָא, שֶׁהוּא עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, וּבְשַׁבַּת קֹדֶשׁ הָעָבַר הָיִיתִי בְּלַאדִיזִין. וְהִנֵּה אִם אָמְנָם הוֹמָה עָלַי לִבִּי מִמִּכְתָּבְךָ אֲשֶׁר אַתָּה צוֹעֵק בְּכָל פַּעַם בְּקוֹל מַר עַל שֶׁטֶף מַיִם רַבִּים הָעוֹבְרִים עָלֶיךָ בְּכָל עֵת, הַמָּקוֹם יְרַחֵם עָלֶיךָ מֵעַתָּה. אַף עַל פִּי כֵן חֶדְוָה תְּקוּעָה בְּלִבִּי מִסְּטָרָא חֲדָא, מִמַּה שֶׁאֲנִי רוֹאֶה חִזּוּק לִבְּךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מַה שֶּׁאַתָּה חָזָק בְּרָצוֹן וְכִסּוּפִין גְּדוֹלִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ, אֲשֶׁר הַמָּה יְקָרִים מְאֹד מְאֹד. מִי יִתֵּן, וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה כָּל הַיָּמִים לְכָסֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק בְּכָל עֵת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרָצוֹנוֹת חֲזָקִים, כִּי רְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִין דִּקְדֻשָּׁה יְקָרִים מְאֹד מְאֹד

אָצְלוֹ יִתְבָּרַךְ. וְדַע בְּנִי! וּזְכֹר הֵיטֵב, כִּי הָאָדָם לֹא בָּא לָזֶה הָעוֹלָם כִּי אִם לְהַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְשָׁבִיל זֶה נִבְרָא הָאָדָם וְכָל הָעוֹלָם וּמְלוֹאוֹ הַתְּלוּיִים בּוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים לג) "וְכָל מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה". וְצָרִיךְ הָאָדָם לְחַדֵּשׁ עַצְמוֹ בְּתִשּׁוּקַת הָאֱמוּנָה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁהָאֱמוּנָה יְרוּשָׁה הִיא לָנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ, וְזֶה עִקַּר הָאֱמוּנָה לְסָמֹךְ עַל אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, וְלֵילֵךְ בְּדַרְכֵיהֶם, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לְהִסְתַּיֵּעַ עַל עַצְמוֹ הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל יוֹם וָיוֹם מֵחָדָשׁ, וּלְהַכְנִיס כָּל לִבּוֹ וְנַפְשׁוֹ, וּלְהַגְדִּיל דַּעְתּוֹ בָּזֶה בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּפָרָשַׁת שְׁמַע "אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ", וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל 'בְּכָל יוֹם וָיוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים, שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כִּדְיוֹטַנְמָא יָשָׁנָה, שֶׁאֵין הָאָדָם סוֹפְנָהּ אֶלָּא כַּחֲדָשָׁה'. וְזֶה נֶאֱמַר בְּפָרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע דַּיְקָא, כִּי עִקַּר עִנְיָן זֶה נֶאֱמַר עַל הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהוּא כְּלַל וְיסוֹד כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ.

וְהִנֵּה בְּאֵלּוּ הַיָּמִים שָׁלַח ה' בְּלִבִּי שֶׁזֶּהוּ מַה שֶּׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּקַבָּלַת אֱמוּנַת יְחוּדוֹ יִתְבָּרַךְ אוֹמְרִים תְּחִלָּה אֵלּוּ הַשְּׁנֵי תֵּבוֹת "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל", וְלִכְאוֹרָה הָיָה

דֵי לוֹמַר הָעִקָּר הַיִּחוּד שֶׁהוּא "ה' אֱלֹקֵינוּ ה' אֶחָד".
וְלָמָּה לָנוּ לְהַתְחִיל מִמְּקֹדָם בְּאֵלּוּ הַשְּׁנֵי תֵּבוֹת "שְׁמַע
יִשְׂרָאֵל"? אַךְ אֵלּוּ הַשְּׁנֵי תֵּבוֹת בָּאִים לְעוֹרֵר לֵב הָאָדָם
שֶׁיַּפְשֵׁט אָזְנוֹ וְלִבּוֹ הַיטֵב הֵיטֵב, לְמָה שֶּׁהוּא אוֹמֵר,
וְשֶׁיִּהְיֶה בְּעֵינָיו חָדָשׁ לְנִמְרֵי בְּכָל עֵת. וְעַל כֵּן אוֹמְרִים
תְּחִלָּה "שְׁמַע" יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּשֶׁמַּשְׁמִיעִין דָּבָר חָדָשׁ
אוֹמְרִים תְּחִלָּה: 'שְׁמַע הֵיטֵב מַה שֶּׁאֲסַפֵּר לְךָ', וְזֶהוּ
בְּחִינַת אֵלּוּ הַשְּׁנֵי תֵּבוֹת שְׁמַע יִשְׂרָאֵל שֶׁאוֹמְרִים קֹדֶם
אֲמִירַת הַיִּחוּד לְעוֹרֵר לֵב יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּפְּתְחוּ אָזְנָם וְלִבָּם
הֵיטֵב לִשְׁמֹעַ מַה שֶּׁאוֹמְרִים, שֶׁיִּהְיֶה בְּעֵינֵיהֶם כְּחָדָשִׁים
דַּיְקָא. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (בְּרָכוֹת יג) עַל פָּסוּק
זֶה "שְׁמַע" - 'הַשְׁמַע לְאָזְנֶיךָ מַה שֶּׁאַתָּה מוֹצִיא מִפִּיךָ',
הַיְנוּ הַטֵּה אָזְנֶיךָ וּשְׁמַע הֵיטֵב הֵיטֵב מַה שֶּׁאַתָּה מוֹצִיא
מִפִּיךָ, וְלֹא יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כְּדָבָר יָשָׁן חַס וְשָׁלוֹם. אַף עַל
פִּי שֶׁיְּסוֹד הָאֱמוּנָה יָשָׁנָה מִכְּבָר מֵאֲבוֹת אֲבוֹתֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים, וְזֶה עִקַּר הָאֱמוּנָה, אַף עַל פִּי כֵן אַתָּה צָרִיךְ
לִשְׁמֹעַ וּלְקַבֵּל בְּלִבְּךָ הָאֱמוּנָה בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ. וְעִנְיַן זֶה
אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר לֹא בִּכְתָב וְלֹא בְּעַל פֶּה, כִּי הוּא לְכָל
חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ, יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּא וְלִזְחֹל
וְלִרְעֹד מֵהִתְנוֹצְצוּת אֱמֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה בְּכָל עֵת

מֵחָדָשׁ, אֲשֶׁר אָנוּ זוֹכִין לְהַאֲמִין בְּחַי הַחַיִּים בְּהַיְחִיד
נִצְחִי הַקַּדְמוֹן הַבּוֹרֵא הַכֹּל בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה שְׁמוֹ
לָנֶצַח. וּבָזֶה יָכוֹל כָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ
בְּאֵיזֶה מַדְרֵגָה שֶׁהוּא, כִּי "מַלְכוּתוֹ בְּכֹל מָשָׁלָה".
וּבִפְרָטִיּוּת אַתָּה בְּנִי חֲבִיבִי אֲשֶׁר אֲנִי יְדַעְתִּיךָ, וּכְבָר
סִפַּרְתָּ לִי הַרְבֵּה בְּמִכְתָּבְךָ, אַךְ אֵיךְ שֶׁהוּא חֲזַק וַחֲזַק
לְקַבֵּל דִּבְרֵי אֵלֶּה לְחַזֵּק אֶת עַצְמְךָ וּלְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשְׁךָ
בְּכָל עֵת בֶּהֱאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת מִזֶּרַע
יִשְׂרָאֵל וּלְהַאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ וּבְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וּבְצַדִּיקָיו
הָאֲמִתִּים, וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ לְשַׂמֵּחַ בָּזֶה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת
מֵחָדָשׁ, וְתַכְנִים בְּלִבְּךָ הֵיטֵב וְתִזְכֹּר הֵיטֵב מַה שָּׁאָנוּ
אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם: 'אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וּמַה
נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ וּמַה יָּפָה יְרוּשָּׁתֵנוּ אַשְׁרֵינוּ' וְכוּ'. כִּי כַּמָּה
אֲנָשִׁים אוֹמְרִים זֹאת בְּכָל יוֹם, וְאֵינָם יוֹדְעִים מֵחַיֵּיהֶם
וּמִשְׁמַחְתָּם הַגְּדוֹלָה, וְאַף עַל פִּי כֵן הֵם גַּם הֵם חַיִּים רַק
מִזֶּה, כִּי רַק זֹאת חַיֵּינוּ וְקִיּוּמֵנוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי הֵם
חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ". אַךְ מַה טּוֹב וְיָפֶה מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל עַל
כָּל פָּנִים לֵידַע מֵחַיָּיו, שֶׁיֵּדַע שֶׁאֵין שׁוּם חַיּוּת וְטוֹב
אֲמִתִּי כִּי אִם הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁזָּכִינוּ בֶּלָּנוּ מִקָּטָן וְעַד
גָּדוֹל, וּבֵין שֶׁיִּהְיֶה מָמוֹן וּבֵין לָאוֹ, סוֹף כָּל סוֹף הַזְּמַן

וְהַיָּמִים עוֹבְרִים כְּצֵל עוֹבֵר, וְלֹא יִשָּׁאֵר כִּי אִם חַיּוּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁזֹּה הַחַיּוּת יִתְקַיֵּם לָעַד וְלָנֶצַח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'וּמִלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיָּמֶת' וְכוּ', וּבְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן בֵּין טוֹב וְכוּ' צָרִיךְ לֵידַע שֶׁמְּלֻבָּשׁ שָׁם חַיּוּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁמְּקַיֶּמֶת הַכֹּל, וְצָרִיךְ לְהִסְתּוֹת לִבּוֹ הֵיטֵב לָזֶה. וְצָרִיךְ לְקַיֵּם וּלְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ בְּכָל עֵת פָּסוּק שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. שֶׁפֵּרוּשׁוֹ, שְׁמַע הֵיטֵב בְּכָל דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם שֶׁמְּלֻבָּשׁ שָׁם אַחְדּוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּכְמוֹ שֶׁמְּפָרֵשׁ אַחַר כָּךְ בְּפָרָשָׁה זֹאת "וְאָהַבְתָּ וְכוּ' בְּכָל לְבָבְךָ וְכוּ' בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ" וְכוּ'. דְּהַיְנוּ בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם צָרִיךְ לִשְׁמֹעַ הֵיטֵב מִשָּׁם אֱמוּנַת יְחוּדוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי מִכָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם יְכוֹלִין לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, יֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וְגַם כִּי הִגִּיעַ זְמַן הַמִּנְחָה וַה' בְּרַחֲמָיו יְחַזֵּק לְבָבְךָ שֶׁתִּזְכֶּה לַחֲטֹף תּוֹרָה וּתְפִלָּה הַרְבֵּה וְצְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים מֵהַצַּל הָעוֹבֵר הַזֶּה, לְמַעַן יִיטַב לְךָ לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ לָנֶצַח.

ט"ז שבט

מד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מִוְּצֵאי שַׁבָּת הַגָּדוֹל תקצ"א.

אֲהוּבִי בְּנִי. בְּעֶרֶב שַׁבָּת שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי בַּאֲרִיכוּת, וּבְוַדַּאי הָיָה לְךָ לְנַחַת, וְתוֹדָה לָאֵל כְּבָר הוֹעִיל לִי הַרְבֵּה הַמִּכְתָּב שֶׁכָּתַבְתִּי לְךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְיֶעֱרַב לְךָ לָנֶצַח. כְּעֵת אֵין לְהַאֲרִיךְ דָּבָר, וְיֶעֱרַב לָכֶם שִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְתִזְכֶּה לְהִתְחַדֵּשׁ מֵעַתָּה לְגַמְרֵי לָצֵאת מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת עוֹלָם מֵחָמֵץ לְמַצָּה שֶׁלֹּא תַּחְמִיץ עוֹד אֶת מֹחֲךָ חַס וְשָׁלוֹם בְּשׁוּם מַחֲשָׁבוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּשׁוּם תַּאֲוָה וְהִרְהוּר חַס וְשָׁלוֹם. וּתְקַיֵּם גְּעַר חַיַּת קָנֶה כַּמְבֹאָר בְּסִימָן ה' עַיֵּן שָׁם וְעַל יְדֵי זֶה תִּזְכֶּה לְשִׂמְחָה וְכוּ' אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

מה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' מְצוֹרָע תקצ"א.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. בְּיוֹם ה' אִסְרוּ חַג שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי, מֵהַפְּתָם הִגִּיעַ לְיָדְךָ, וְכָעֵת הִגִּיעַ זְמַן

קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית, וַאֲנִי מוּכָן לַעֲמֹד וּלְהִתְפַּלֵּל,
אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ אֲנִי מוֹדִיעֲךָ, שֶׁתּוֹדָה לָאֵל אִתָּנוּ הַחַיִּים
וְהַשָּׁלוֹם, וּתְקַבֵּל אִגֶּרֶת מִידִידֵנוּ רַבִּי חַיִּים נַחוּם נֵרוֹ
יָאִיר, כִּי הֶחֱיָה אוֹתִי בַּמֶּה שֶׁהִכְּיִר אוֹתִי מֵעֲנְיַן בְּטוּל
הַזְּמַן, כִּי צְרִיכִין לֵילֵךְ בָּזֶה, כִּי בֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם זְמַן כְּלָל,
וּבְקָרוֹב אֶרְאֶה לִכְתֹּב לְךָ בַּאֲרִיכוּת יוֹתֵר.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' קְדוֹשִׁים.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי הַוָתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁבוּעַ הָעָבַר, וְכַעַת אֲנִי מְתָיֵרָא פֶּן יַקְדִּים מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידִי רַבִּי חַיִּים וְיִסַּע מִיָּד,
עַל כֵּן אֲנִי כּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה קֹדֶם אַשְׁרֵי וּבָא לְצִיּוֹן, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל מַה לִּכְתֹּב לְךָ, וְהִנֵּה בְּנִדְאִי כְּבָר שָׁמַעְתָּ שֶׁמְּאוֹר עֵינֵינוּ הַנָּחְמָד רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר בֶּן אָדֶל שְׁיִחְיֶה נֶחְלַשׁ זֶה יוֹתֵר מִשָּׁבוּעַ, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם הָיָה לוֹ שִׁנּוּי לְטוֹבָה; ה' יִסְעָדֵנוּ, שֶׁיָּשׁוּב לְאֵיתָנוֹ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גְּדֹל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לָנוּ, עַל כֵּן לֹא יָכֹלְתִּי לַחֲקֹר אַחַר עוֹבֵר וְשָׁב בְּשָׁבוּעַ הָעָבַר לִכְתֹּב לְךָ מְאוּמָה.

הַגַּעְקֶרְעטִין [הַמְּמוּנִים עַל גִּיוּס יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל לַצָּבָא] מֻגָּעָמְרוֹב סִלְקוּ שְׁמוֹנָה, וְנִשְׁאָר חַיָּל אֶחָד, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עַל עַמּוֹ מְהֵרָה, מַר וּמָרוֹר וָאָח וַאֲבוֹי לְדַבֵּר וְלִכְתֹּב מִזֶּה. הַמָּקוֹם יְרַחֵם עַל פְּלֵטַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְיִתֵּן בְּלֵב כָּל אֶחָד שֶׁיִּסְתַּכֵּל עַל עַצְמוֹ הֵיטֵב מַה נַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם צָרוֹת צְרוּרוֹת תְּכוּפוֹת, וַעֲדַיִן הוּא מְרַקֵּד בֵּינָן, לֹא יִתְּנֵנוּ הָשֵׁב רוּחֵנוּ לְיַשֵּׁב דַּעְתֵּנוּ לַחֲשֹׁב עַל סוֹפֵנוּ וְאַחֲרִיתֵנוּ. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר מַה נִּאמַר מַה נִּדַּבֵּר, אַךְ חִשַּׁבְתִּי דְּרָכָי וָאָשִׁיבָה רַגְלַי אֶל עֵדֹתֶיךָ, אֵין לָנוּ אֶל מִי לִבְרֹחַ, כִּי אִם אֶל הַתּוֹרָה וְאֶל הַתְּפִלָּה עַל פִּי דַּרְכֵי אֱמֶת וָיֹשֶׁר, אֲשֶׁר שָׁאַבְנוּ מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה. וְגַם עַתָּה אָנוּ צְרִיכִין לְנַחֵם עַצְמֵנוּ וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּגֹדֶל נִפְלְאוֹת הַיְשׁוּעוֹת, אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ בְּעֵת הָרַחֲמִים, לְהַקְדִּים לָנוּ רְפוּאוֹת בָּאֵלֶּה, קֹדֶם לַמַּכּוֹת הָאֵלֶּה, לְוֵלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ כְּמַעַט כְּמַעַט אָבְדָה תִּקְוָתֵנוּ חָלִילָה. עַל כֵּן עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לָאֵדוֹן הַכֹּל וְכוּ' בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בָּזֶה, עַד שֶׁנִּזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְבִיקָא לְפָרֵשׁ שִׂיחָתֵנוּ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, כְּבֵן הַמִּתְחַטֵּא לִפְנֵי אָבִיו. כִּי כְּבָר קָרְבָנוּ בְּרַחֲמָיו בְּכָבִים חֲבִיבִים וִיקָרִים, וְהֶרְאָה לָנוּ אוֹצְרֵי אוֹצָרוֹת טוֹבִים וִיקָרִים בָּאֵלֶּה, סְגֻלּוֹת נִפְלָאוֹת וַחֲמוּדוֹת וְנוֹרָאוֹת בָּאֵלֶּה. וּתְקַבֵּל אִגֶּרֶת הָרָצוּף פֹּה, מִידִידֵינוּ רַבִּי

אֲיִזִיק מִלַּאדִיזִין, לְמַעַן תִּרְאֶה עֹצֶם תְּשׁוּקַת אֲנַשֵׁינוּ אֶל הָאֱמֶת, לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ', וּכְבָר הֻשְׁבַּתִּי לוֹ תְּשׁוּבָה נָאָה עַל זֶה. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אִם תִּהְיֶה בְּלַאדִיזִין תְּבַקְּשׁוּ שֶׁיַּרְאֶה לְךָ מִכְתָּבִי, וְתַצְנִיעַ הָאוֹגֶרֶת הַזֹּאת. כִּי קִוִּיתִי לַה' שֶׁמִּכְתָּבִינוּ יִהְיוּ יְקָרִים בְּיָמִים הַבָּאִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי בֻּלָּם סוֹבְבִים עַל מָרְבַּז נְקֻדַּת הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, לְהִשְׁתּוֹקֵק וּלְכְסֹף לַה' וּלְתוֹרָתוֹ וְלַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים וּלְדִבְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים, אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לָזֶה, יְהִי כֵּן ה' עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר וּלְהוֹצִיא מֵהַשְּׁבָתָנוּ הַטּוֹבָה אֶל הַפֹּעַל מְהֵרָה, לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ וְכוּ' לְעוֹלָם וָעֶד.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

י"ז שבט

מז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' בְּחֻקֹּתַי תקצ"א.

שָׁלוֹם בַּנָּהוּג. אָתְמוֹל בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם, כָּעֵת תִּרְאֶה לִשְׁלֹחַ לְהוֹדִיעַ לְרַבִּי מָרְדְּכַי שֶׁאָבִיו רַבִּי שְׁמוּאֵל זַ"ל נִפְטַר לְעוֹלָמוֹ בְּטֶעפְּלִיק בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ הָעֲבַר, תְּהֵא נִשְׁמָתוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים, כְּדֵי שֶׁיֹּאמַר קַדִּישׁ. הַמָּקוֹם יְנַחֵם אוֹתוֹ מְהֵרָה, יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי עַתָּה

לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵךְ לְהָבִין הָרְמָזִים מִכָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם, אֵיךְ לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יָדָם בְּכָל יוֹם וָיוֹם, בְּפִי הָאָדָם וּבְפִי הַמָּקוֹם וּבְפִי הַשָּׁעָה. כִּי כָּל מַה שֶּׁעָבַר בָּעוֹלָם הֵן לְמָוֶת, הֵן לְחַיִּים, הֵן לִיקֵּר, הֵן לְזוֹל, הֵן לְעֹנִי, הֵן לְעֹשֶׁר, וְכָל שְׁאָרֵי מִינֵי הַרְפַּתְקָאוֹת וְסִבּוּבִים שֶׁעוֹבְרִים בָּעוֹלָם, בִּכְלַל הָעוֹלָם אוֹ הַמְּדִינָה, אוֹ הָעִיר, אוֹ בִּפְרָטִיּוּת עַל כָּל אָדָם וְאָדָם, הַכֹּל הוּא רַק בִּשְׁבִיל זֶה לְבַד, כְּדֵי לִזְכֹּר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ מְסֻבָּב כָּל הַסִּבּוֹת בְּחָכְמָתוֹ וְרַחֲמָנוּתוֹ, הַכֹּל לְטוֹבָה הַנִּצְחִית, כְּדֵי לְהַכִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי זֶה בְּכָל יוֹם וָיוֹם. כִּי הוּא גּוֹמֵר וְיִגְמֹר הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים צ"ב) "וְאַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה'", כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שָׁם.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מח

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' שַׁחֲרִית תקצ"א. אַרְבָּעִים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

אֲהוּבִי בְּנִי. זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ, אַךְ מֵאַהֲבָתְךָ אֲנִי כּוֹתֵב לְךָ עַתָּה, שֶׁקִּבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְיֵשׁ לִי

צַעַר גָּדוֹל מִצַּעֲרָךְ וּמָרָה שְׁחוֹרָה שֶׁלְּךָ שֶׁאַתָּה כּוֹתֵב לִי בְּכָל פַּעַם. וַהֲלֹא בְּבָר בָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה, מַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ דַּי לְנַחֵם וּלְשַׂמֵּחַ עַצְמְךָ בְּכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְכִי לְחִנָּם אֲנִי דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ אֲלָפִים פְּעָמִים שֶׁכָּל אָדָם מָלֵא יְסוּרִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (איוב ה) "אָדָם לָעָמָל יוּלָּד" וְכוֹ', וְאֵין שׁוּם נֶחָמָה וְשִׂמְחָה וְחַיּוּת כִּי אִם בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁאָנוּ זוֹכִים לַחֲטֹף בְּכָל יוֹם, כִּי אָנוּ מַנִּיחִין טַלִּית וּתְפִלִּין וְלוֹמְדִין מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, וּמִתְפַּלְּלִין, וְעוֹשִׂין כַּמָּה מִצְווֹת וְכוֹ', וּבְפָרָט שֶׁאָנוּ יוֹדְעִין מֵאוֹר פָּנָיו וְכוֹ'. נָא בְּנִי חֲבִיבִי, זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח כָּל זֶה, זָכוֹר תִּזְכֹּר בְּכָל עֵת אֶת כָּל הַחֲסָדִים הַגְּדוֹלִים וְהַנּוֹרָאִים שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ, שֶׁקֵּרְבָנוּ לְאוֹר פָּנָיו אֲשֶׁר שְׁמוֹ נִקְרָא עָלֵינוּ, תּוֹדָה לָאֵל. וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ מְאֹד לֵילֵךְ עִם הַדֶּרֶךְ שֶׁהִדְבַּרְתִּי עִמְּךָ בְּבָר לִהְיוֹת בְּכָל פַּעַם מוֹדֶה עַל הֶעָבָר וְצוֹעֵק לֶעָתִיד לָבוֹא, וְתִפָּרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וְיוֹם חֹק וְלֹא יַעֲבֹר. לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם חֲטֹף וְאֲכֹל חֲטֹף וְאֲכֹל תּוֹדָה וּתְפִלָּה, וְהִתְבּוֹדְדוּת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְאַל תַּשְׁגִּיחַ כְּלָל וּכְלָל בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ. וּבָזֶה טוֹב מְאֹד מִדַּת הַשִּׁכְחָה לְהַשְׁכִּיחַ מִדַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי בְּכָל עֵת כָּל מַה

שֶׁעָבַר עַד הֵנָּה. וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה אֵינְךָ יוֹדֵעַ כְּלָל. וּבִפְרָט בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה תִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כְּחָדָשׁ מַמָּשׁ, וּכְאִלּוּ אֵין לְךָ רַק הַשָּׁעָה הַזֹּאת לְבַד, וְלֹא תִּסְתַּכֵּל עַל הֶעָבָר וְעַל הֶעָתִיד כְּלָל, אֲפִלּוּ בְּדִבָּרִים הַנּוֹגְעִים אֶל הַנְּשָׁמָה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּדִבְרֵי הַגּוּף וְהַמָּמוֹן. וְאִם תַּרְגִּיל עַצְמְךָ בָּזֶה, אָז טוֹב לְךָ, וְתוּכַל לְהִתְפַּלֵּל עַל יְדֵי זֶה וְלַחֲטֹף הַרְבֵּה טוֹב בְּכָל יוֹם. לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל הַדְּרָכִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִמֶּנּוּ, קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לְךָ, כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם ה', חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְכוֹ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ.

נָתָן מִבִּרֶסְלֶב

י"ח שבט

מט

בְּעֻזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' בְּמִדְבָּר תקצ"א.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּהְיֶה. הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל מַה שֶּׁזָּכִיתָ לְקַבֵּל מִכְתָּבִי, כִּי הָיָה לִי גַּעְגּוּעִים גְּדוֹלִים וְיִגְיעָה רַבָּה מִיּוֹם א' עַד אֶתְמוֹל, עַד שֶׁמָּצָאתִי לִשְׁלֹחַ לְךָ מִכְתָּבִי הַנַּ"ל, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ שֶׁיַּעֲשׂוּ דִּבְרֵי רֹשֶׁם בִּלְבָבְכֶם, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי נוֹבְעִים מִמָּקוֹר עֶלְיוֹן וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד עָצוּם וְנִשְׂגָּב. עַתָּה

בִּקַּשְׁתִּי שֶׁתְּשִׁיבֵנִי מִיָּד בַּאֲרִיכוּת קְצָת, לְבָאֵר לִי מַה שֶּׁתּוּכַל לְבָאֵר בַּמִּכְתָּב, וּקְצָת מִצַּוָּאַת חוֹתָנְךָ זַ"ל, אִם הִנֵּיחַ אֵיזֶה חֵלֶק בִּשְׁבִילְךָ גַּם כֵּן, יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לִבְּךָ לָצֵאת חוֹבַת הַיּוֹם בְּכָל יוֹם וָיוֹם, כָּל אֶשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ בְּכֹחֲךָ לַעֲשׂוֹת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וְלִבְלִי לְהַנִּיחַ מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ כְּלָל, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה. וְעַתָּה צְרִיכִין תְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת הַרְבֵּה לְזָכוֹת לִישׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים לְקַיֵּם זֹאת בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי רַבִּי מָרְדְּכַי, מָה אֹמַר לְךָ לְנַחֲמְךָ, מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁכָּל הַדְּבָרִים שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב לִבְנִי שֶׁיִּחְיֶה נֶאֱמָרִים גַּם אֵלֶיךָ, וּלְכֻלְּכֶם; וְתִשְׁמְרוּ מִכְתָּבַי הֵיטֵב, כִּי אֶצְלִי בְּעַצְמִי הֵם דְּבָרִים יְקָרִים מְאֹד, וּמִתְחַדְּשִׁים בְּכָל פַּעַם מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וְהֵן הֵן נֶחָמָתְךָ עַל כָּל הַצָּרוֹת, כִּי עִקַּר הַנֶּחָמָה הוּא הַדַּעַת הָאֱמֶת, שֶׁנּוֹכַל עַל יָדוֹ לְהַמְשִׁיךְ עֵצוֹת אֲמִתִּיוֹת לְהִשָּׁאֵר קַיָּם בְּעַבְדּוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְהַיְרָאָה וְהַשְׂמְחָה וְהַקְּדֻשָּׁה וְהַטָּהֳרָה שֶׁל חַג הַנּוֹרָא הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אִם נִזְכֹּר נְקֻדָּה אַחַת מֵעִנְיַן הַיְרָאָה הַנִּמְשָׁכָת בְּשָׁבוּעוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב 'גַּם כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ חֲל מִפָּנֶיךָ וְכוּ', בְּקוֹלוֹת וּבְרָקִים' וְכוּ', רָאוּי לְהִזָּעְזֵעַ מֵעַתָּה בְּלִי שִׁעוּר. וְאִם עֲדַיִן אֵין אָנוּ זוֹכִין לָזֶה, עַל כָּל פָּנִים מֵעַתָּה רָאוּי לִשְׁפֹּךְ שִׂיחָנוּ הַרְבֵּה בַּמַּיִם נוֹכַח פְּנֵי ה', הֵיכָן אֲנַחְנוּ בָּעוֹלָם, שֶׁכְּבָר סָפַרְנוּ יוֹתֵר מִשִּׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת, וַעֲדַיִן לֹא נִטְהַרְנוּ לְהַרְגִּישׁ הַיְרָאָה שֶׁל שָׁבוּעוֹת. ה' הַטּוֹב יְכַפֵּר וְיָגֵן עָלֵינוּ וְיַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ בְּרַחֲמָיו יִרְאָתוֹ הַגְּדוֹלָה, שֶׁיִּקַּיְמוּ בָּנוּ (שְׁמוֹת כ) "וּלְבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תֶּחֱטָאוּ", עַד שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל יְדֵי זֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ב) "וְגִילוּ בִּרְעָדָה". וְזֶה עִקַּר שְׁלֵמוּת הַיְרָאָה כְּשֶׁזּוֹכִין עַל יְדֵהּ לְשִׂמְחָה, וּכְבָר כָּתַבְנוּ וְדִבַּרְנוּ הַרְבֵּה בָּזֶה, שֶׁאֲפִלּוּ עַל יְדֵי יִרְאַת הָעֹנֶשׁ זוֹכִין לְשִׂמְחָה עַל פִּי הַדְּרָכִים שֶׁקִּבַּלְנוּ לְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת וְכוּ'.

נָתָן הַנַּ"ל

אַחַר כָּתְבִי הָאַגֶּרֶת הַמֻּסְגָּר פֹּה, הִגִּיעַנִי מִכְתָּבוֹ שֵׁנִית מִיּוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וְנִפְלֵאתִי בְּנִי, אֵיךְ לֹא

הֲבִנְתָּ מַעֲצָמְךָ שֶׁאֵינִי מַקְפִּיד עַל דְּבָרִים בָּאֵלּוּ. וּמָה אִכְפַּת לִי אִם תֹּאמַר בַּמָּה קַדִּישִׁים בְּכָל יוֹם בְּכַוָּנָה, שֶׁהוּא שָׁבַח גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, דְּתָבֵר כָּל גְּוִיזִין דְּפַרְוָלָא. אַךְ אִם תֹּאמַר קַדִּישׁ יִהְיֶה בְּדַעְתְּךָ שֶׁהוּא גַּם בִּשְׁבִיל אֲדוֹנִי אָבִי זַ"ל שֶׁהוּא זְקֵנְךָ, וְזֶהוּ בְּכוֹדִי שֶׁתְּכַבְּדֵנִי בְּעוֹבְדִין טָבִין, בַּמָּה שֶׁתּוּכַל. אַךְ לֹא תְּבַלְבֵּל דַּעְתְּךָ בִּשְׁעַת הָאֲמִירָה בָּזֶה, רַק קֹדֶם תּוּכַל לַחֲשֹׁב כַּנַ"ל.

אֲהוּבִי בְּנִי, כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁלֹּא נָסְעוּ מִפֹּה לְטוּלְטְשִׁין מֵחֲמַת הַפְּחָדִים, עַל כֵּן נִתְעַכֵּב הָאוֹגֶרֶת עַד הֲנָּה, וְהַיּוֹם יוֹם ב' אַחַר חֲצוֹת הִגִּיעַנִי שְׁלִישִׁית מִכְתָּבְךָ, בְּקוֹל וְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה. וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ עוֹד, כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, וּכְבָר הִשְׁבַּתִּיךָ בַּמִּכְתָּב הָרִאשׁוֹן, וְהִזְכַּרְתִּיךָ שֶׁכְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ מִקֹּדֶם כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁהַהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעַבֹר עַל כָּל אָדָם כַּמָּה וְכַמָּה הַרְפַּתְקָאוֹת שׁוֹנוֹת, הַמָּקוֹם יְרַחֵם שֶׁיִּהְיֶה בְּחֶסֶד גָּדוֹל. מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי, הֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת הֶבֶל הָעוֹלָם, אֵיךְ הַכֹּל הֶבֶל, וְאֵת כָּל הֶעָמָל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וּכְבָר צָעֲקוּ כָּל הַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹמוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים,

וּבִפְרָט אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, שֶׁהָעוֹלָם מַטְעֶה אוֹתָנוּ לְגַמְרֵי וְכוּ'. וְאִם אָנוּ יוֹדְעִים כָּל זֶה, וְאַף עַל פִּי כֵן רוֹצִים לְהַטְעוֹת אוֹתָנוּ חַס וְשָׁלוֹם בְּעַל כָּרְחֵנוּ, כִּי הַשָּׁאוֹר שֶׁבָּעִסָּה מְעַכֵּב, וּמְשְׁתַּטֵּחַ וּמִתְפַּשֵּׁט נֶגֶד כָּל אֶחָד כַּאֲשֶׁר מִתְפַּשֵּׁט, אַף עַל פִּי כֵן הָאֱמֶת הוּא אֱמֶת, כִּי אֱמֶת הוּא אֶחָד, וְאִי אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹת הָאֱמֶת בְּשׁוּם אֹפֶן מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת. וְעַל זֶה טוֹב לָנוּ לְהוֹדוֹת לַה' בְּכָל עֵת מַה שֶּׁעַל כָּל פָּנִים אָנוּ יוֹדְעִין הָאֱמֶת בְּבֵרוּר יוֹתֵר מִשְּׁאָר הָעוֹלָם, אֲפִלּוּ מֵהַחֲסִידִים שֶׁל עַכְשָׁיו. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן אֵין מַעֲשֶׂיךָ עוֹלִים יָפֶה, אַף עַל פִּי כֵן טוֹב וְיָקָר מְאֹד מְאֹד מַה שֶּׁאַתָּה יוֹדֵעַ הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. אַךְ כְּמוֹ שֶׁהוּא מַעֲלָה גְּדוֹלָה מַה שֶּׁאַתָּה מִשְׁתּוֹקֵק כָּל כָּךְ אֶל הַתַּכְלִית הָאֱמִתִּי, כְּמוֹ כֵן יֵשׁ בּוֹ חִסָּרוֹן גָּדוֹל מַה שֶּׁאַתָּה בּוֹעֵר וְצוֹעֵק יוֹתֵר מִדַּאי. כִּי יוֹתֵר מִדַּאי הוּא חַס וְשָׁלוֹם בְּחִינַת חֲרִיסָה, וַהֲלֹא כְּבָר דִּבַּרְנוּ עַד קָצֶה הָאַחֲרוֹן, שֶׁצְּרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ אֲפִלּוּ בִּנְקֻדָּה בְּעָלְמָא שֶׁל דַּת יַהֲדוּתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁאָנוּ אוֹחֲזִין בָּהֶם בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וְאֵין לְךָ לְהִסְתַּכֵּל כְּלָל עַל שְׁאָר אֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם מְחַיִּין עַצְמָן בָּזֶה, אֲפִלּוּ הֵם טוֹבִים מִמְּךָ הַרְבֵּה וְאַף עַל פִּי כֵן הֵם בְּמָרָה

שְׁחוֹרָה וְעֲצָבוּת, וַאֲפִלּוּ אִם הֵם מַאֲנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. כִּי אֵין לְךָ לְהִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם בְּעֵנָיִן זֶה כְּלָל, רַק שֶׁתִּשְׁתַּמֵּעַ לִדְבָרַי, שֶׁהֵם נוֹטְעִים מִדְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ"ל, לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם בַּמָּה שֶׁאַתָּה מְזֻרָּע יִשְׂרָאֵל וְלֹא עֲשָׂנִי גּוֹי, וְאָנוּ זוֹכִין לַעֲשׂוֹת מִצְוֹות הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, וּבְפָרָט וּבִפְרָט בְּגֹדֶל הַחֶסֶד הַנִּפְלָא הַנּוֹרָא שֶׁאָנוּ אֲחוּזִים וּדְבוּקִים בְּשֵׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ"ל. וְאִם לֹא הָיִינוּ שׁוֹמְעִים מִמֶּנּוּ כִּי אִם הַתּוֹרָה 'אֱמֹרָה לֵאלֹקֵי בְּעוֹדִי' דַּיֵּנוּ. כִּי יֵשׁ בּוֹ דַּי לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ, וְלִזְכּוֹת עַל יְדֵי זֶה לְחַיֵּי עוֹלָם לָבֹא. מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁשָּׁמַעְנוּ גַּם הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְכִסְלוֹ וַחֲנָבָה, וַחֲלִיפוֹת, וְיוֹבֵל, דְּרֵי מַעֲלָה וְדֵרֵי מַטָּה, מַקִּיפִים לְמַעֲלָה מֵהַזְּמַן, תְּקוּפַת הַיָּמִים תְּקוּפַת הַשָּׁנִים וְכוּ' וְכוּ'; וְכֵן שָׁמַעְנוּ עוֹד נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם, מָה אֲדַבֵּר.

דַּע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנִּשְׂגָּב וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה יָדַע כָּל מַה שֶּׁיַּעֲבֹר עָלֶיךָ עַד הַסּוֹף, וּבְכָר הִקְדִּים רְפוּאוֹת נוֹרָאוֹת לְמַכּוֹתֵינוּ

הָאֲנוּשׁוֹת, עַל יְדֵי כָּל הַתּוֹרוֹת וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת וְהַשִּׂיחוֹת וְהַהִתְגַּלּוּת אֱלֹקוּת שֶׁהֵאִיר בְּדַרְעָתֵנוּ. חֲזַק בְּנִי חֲזַק. וְהָעִקָּר שֶׁתֵּלֵךְ בַּמָּה שֶׁפָּתַבְתִּי לְךָ בְּבָר, שֶׁבְּכָל עֵת תַּעֲשֶׂה עַצְמְךָ כְּשׁוֹכֵחַ לְגַמְרֵי, וּבָזֶה תֵּצֵא לְחֵרוּת בְּכָל פַּעַם מִגְּלוּת אִשְׁתְּךָ שֶׁמְּנַּח עָלֶיךָ, וּמִשְּׁאָר מִינֵי גָּלְיוֹת וְשִׁעְבּוּד שֶׁמְּנַּחִין עַל מוֹחֲךָ כְּאִלּוּ אוֹחֲזִים אוֹתְךָ בְּיָדָם חַס וְשָׁלוֹם. וּבֶאֱמֶת הַבְּחִירָה חָפְשִׁית וְהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ, וְהָעִקָּר לִבְלִי לְהַתְחִיל לַחֲשֹׁב כְּלָל, רַק כְּאִלּוּ עַתָּה נוֹלַדְתָּ, וּכְאִלּוּ אֵינְךָ יוֹדֵעַ כְּלָל מַה שֶּׁהָיָה וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה. וּבְאוֹתוֹ הַשָּׁעָה תִּשְׂמַח עַצְמְךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, הֵן בְּהַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת וְכוּ' כַּנַּ"ל הֵן בְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא וְכַיּוֹצֵא; וְאִם מִתּוֹךְ כְּךָ תּוּכַל לַחֲטֹף עַצְמְךָ לְתוֹךְ תּוֹרָה וּתְפִלָּה מַה טּוֹב, וְאִם לָאו, אַף עַל פִּי כֵן תִּשְׂמַח בַּהּ' וּבְתוֹרָתוֹ וּבְצַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים עַל פִּי הַדְּרָכִים הַנַּ"ל, וְתַמְתִּין עַד בּוֹא הָעֵת הַטּוֹבָה שֶׁתּוּכַל לַחֲטֹף טוֹב וֶאֱמֶת מַה שֶּׁתַּחֲטֹף בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל עַל יְדֵי יְגִיעָה קָצָת, כִּי בְּלֹא יְגִיעָה כְּלָל אִי אֶפְשָׁר. כִּי אֲפִלּוּ הַיְגִיעָה וְהַטִּרְחָה בַּעֲבוֹדַת ה' יְכוֹלִין לְקַבֵּל וּלְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ יוֹתֵר עַל יְדֵי שִׂמְחָה וְחֵרוּת; וְיוֹתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב וּמֵבְטָחֵנִי שֶׁתָּבִין מֵעַצְמְךָ

אֵיךְ לְהַכְנִיס דְּבָרַי אֵלָּה בְּלִבְּךָ בְּאֹפֶן שֶׁתְּנַחֵם וּתְשַׂמַּח עַצְמְךָ וַאֲחֵרִים, וְתִזְכֶּה לְקַיֵּם דִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, וְלֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים לְמַעַן יִיטַב לְךָ לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אָבִיךָ,

נָתָן הַנַּ"ל

י"ט שבט

נ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' שַׁחֲרִית תקצ"א פָּרָשַׁת קֹרַח.

אֲהוּבִי בְּנִי. הֵיטֵב חָרָה לִי עָלֶיךָ עַל אֲשֶׁר בְּכָל שָׁבוּעַ הֶעָבַר לֹא רָאִיתִי כְּתִיבַת יָדְךָ כְּלָל, וְגַם מִקֹּדֶם לֹא כָּתַבְתָּ לִי תְּשׁוּבָה הֲגוּנָה כְּדַרְכְּךָ, לֹא יָדַעְתִּי מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה, וְאֵיךְ אַתָּה מַמְשִׁיךְ עָלֶיךָ טָרְדוֹת כָּל כָּךְ, עַד שֶׁאֵין לְךָ פְּנַאי בְּכָל הַשָּׁבוּעַ אֲפִלּוּ לִכְתֹּב אִגֶּרֶת אֵלַי. וְגַם מֵעֵי הֶמְיוּ לִי עַל זֶה לַחְשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת מִי יוֹדֵעַ מַה נַּעֲשָׂה שָׁם, וְעִקַּר צַעֲרִי שֶׁאֲנִי מֵבִין מִזֶּה שֶׁאֵין אַתָּה שׁוֹקֵד מִתּוֹךְ הַטִּרְדָּא עַל דַּיְלְתֵי הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה כַּאֲשֶׁר הוֹרֵיתִיךָ, וְעַד מָתַי וְעַד מָתַי יִהְיֶה טִרְדָּתְךָ קָשָׁה כָּל כָּךְ כָּל כָּךְ, וּכְבָר הִזְהַרְתִּיךָ הַרְבֵּה שֶׁחֲלִילָה וְאָסוּר לִדְחוֹת

עַל יוֹם מָחָר, כִּי הָעִקָּר לְחַטֵּט בְּכָל יוֹם וְיוֹם מַה שֶּׁיְכוֹלִין לַחֲטֹט טוֹב, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ וְכָתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בָּזֶה; וְאֵיךְ לֹא יָכוֹלְתָּ לַחֲטֹט שָׁעָה לְכָתֹב לִי אִגֶּרֶת כָּרָאוּי; בָּעֵת תִּרְאֶה לַהֲשִׁיבֵנִי מִיָּד כָּרָאוּי, וְאָז אֶרְאֶה לִכְתֹּב לְךָ בַּאֲרִיכוּת יוֹתֵר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ, כִּי הִגִּיעַ זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה שֶׁתַּחֲזֹר לִקְבֹּעַ עִתִּים עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַתְּפִלָּה בֶּאֱמֶת וּמַעֲתִיר בַּעֲדָכֶם.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

נא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' חֻקַּת תקצ"א.

שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי כָּרֵם שַׁבָּת, וְהִנֵּה בְּוַדַּאי בְּכָר שָׁמַעְתָּ שֶׁבִּבִיתִי הָיוּ הַיְלָדִים חוֹלִים מֵחֲלִי הַמַּאזִלִין [אדמת], וְהָיוּ בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה, וּבְחַסְדֵי ה' שָׁבוּ לְבָרִיאוּתָם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; אַךְ בְּנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה הוּא מוּטָל עַל עָרְשׂ דְּוַי, ה' יִסְעָדֵהוּ מְהֵרָה. גַּם בְּבֵית בְּנִי רַבִּי שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה הָיוּ שְׁנֵי יְלָדִים חוֹלִים

מֵחֲלִי הַנַּ"ל, וְתוֹדָה לָאֵל הֵם חוֹזְרִים לְאֵיתָנָם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַתָּה עֵינַי כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִבְּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, נָא מְאֹד לְהוֹדִיעֵנִי מְהֵרָה מַשְׁלוֹמוֹ הַטּוֹב; וּתְפִלָּה לְאֵל חַי שֶׁאֲזַכֶּה מְהֵרָה לִשְׁמֹעַ בְּשׂוֹרָה טוֹבָה מֵאִתּוֹ, שֶׁחָזַר לִבְרִיאוּתוֹ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַאֲרִיךְ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו, וְתִזְכּוּ לְגַדְּלוֹ לְתוֹרָה לְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים אָמֵן.

וְחִנָּה בְּכָר יַדְעְנוּ שֶׁמִּכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם אֵין לָנוּ בֵּית מָנוֹס כִּי אִם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד. וְכָל בַּוְּנָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל מַה שֶּׁמַּבִּיא עַל הָאָדָם, הַכֹּל כְּדֵי שֶׁיָּזוּכּר בּוֹ וְיִתְפַּלֵּל אֵלָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים נ) "וְקָרָאנִי בְּיוֹם צָרָה אֲחַלְּצֶךָּ וּתְכַבְּדָנִי"; וְעַתָּה בְּנִי קַבֵּל עָלֶיךָ עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּכָל עֵת, וְתִתְפַּלֵּל אֵלָיו בְּכָל עֵת עַל עַל כָּל דָּבָר, וְקַוֵּה לַה' וְיוֹשִׁיעַ לְךָ, וּמֵחֲמַת הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתְּכֶם תָּמִיד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' חֻקַּת תקצ"א.

שָׁלוֹם וְחַיִּים לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַיְתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

נָא בְּנִי חֲבִיבִי, לְהוֹדִיעֵנִי מִיָּד עַל יְדֵי מוֹסֵר פִּתְקָא זֶה מִשְּׁלוֹמְךָ וּמִשְּׁלוֹם בִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה, כִּי עֵינַי כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתּוֹ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִסְעָדֵהוּ וְיִשִּׁיבֵהוּ לְאֵיתָנוֹ בְּקָרוֹב. וְהִנֵּה לְסַפֵּר לְךָ חַסְדֵי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי בְּאֵלּוּ הַיָּמִים תִּקְצַר הַיְרִיעָה, כִּי שְׁנֵי בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ הָיוּ חוֹלִים מַחֲלִי הַמָּאזְלִין, וְגַם שְׁנֵי בָּנָיָה שֶׁל זוּגָתִי, וְכֻלָּם הָיוּ מְסֻכָּנִים מְאֹד, וּקְצָתָם הָיוּ אָצְלִי לְאַחַר יֵאוּשׁ כְּמַעַט רַחֲמָנָא לְצַלַּן, וּבְגֹדֶל נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ וַחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים שָׁבוּ לְאֵיתָנָם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רַק בְּנִי יוֹסֵף יוֹנָה שֶׁיִּחְיֶה עֲדַיִן לֹא שָׁב לְכֹחוֹ מֵחֲמַת שֶׁבְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ וּבְיוֹם א' בְּשָׁבוּעַ זֹאת הָיָה מְסֻכָּן מְאֹד מְאֹד, וְזֶה סָמוּךְ הֶחֱלִימָהוּ וְהֶחֱיָהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים בְּלִי שׁוּם רְפוּאוֹת וּבְלִי שׁוּם עֲשִׂיָּה וְתַחְבּוּלָה כְּלָל, כְּדַרְכֵּנוּ, כַּיָּדוּעַ לְךָ; ה' יְשִׁיבֵהוּ לְאֵיתָנוֹ בְּקָרוֹב; וְעַתָּה עֵינַי צוֹפִיּוֹת לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מִבִּנְךָ שֶׁיִּחְיֶה,

נָא לְהוֹדִיעֵנִי מִיָּד; יָתֵר מִזֶּה אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה עַתָּה לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר. נָא בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, וּזְכֹר חַסְדֵי ה' אֲשֶׁר פָּרָע הִפְלִיא עִמָּנוּ לָשׂוּם לָנוּ שְׁאֵרִית בָּאָרֶץ לְהַחֲיוֹתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה, עַל יְדֵי מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה וְכוּ' וְכוּ', כֵּן יוֹסִיף ה' חַסְדּוֹ עִמָּנוּ, וְאַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעֲדָכֶם, וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כ' שבט

נג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' ח"י תַּמּוּז תקצ"א.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ עַל אֲשֶׁר לֹא פָתַחְתָּ לִי דָּבָר זֶה קָרוֹב לְשָׁבוּעַ, בִּפְרָט עַל יְדֵי גִּיסְךָ מוֹסֵר פִּתֶּם זֶה. עַל כֵּן תִּרְאֶה לְהוֹדִיעֵנוּ מִיָּד מִשְּׁלוֹמְךָ הַטּוֹב, וְגַם מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן, וְדַעְתְּךָ בְּנִסְיוֹנוֹתַי אֶצְלְכֶם, וְה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. כָּעֵת עֵדֵן אֵינִי יוֹדֵעַ מָתַי אֶפֶּע, וְסֵדֶר הַנְּסִיעָה, וְעַל הַכֹּל אֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו יִתְבָּרַךְ לְבַד. וְנָא בְּנִי חֲזַק וְחַזֵּק מְאֹד מְאֹד, בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. כִּי הִנֵּךְ רוֹאֶה

מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּבִפְרָט מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְהַכֹּל לְטוֹבָה, כְּדֵי לְהַזְכִּירְךָ עַל יְדֵי זֶה בַּיְקָא אֶת הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן, אֲשֶׁר חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, וְהַסִּיכְּן שֶׁל עִסְקֵי שְׁעוֹרִים אַל יַעַבֹר מִדַּעְתְּךָ (לִקּוּטֵי הַלָּכוֹת הִלְכוֹת תְּפִלִּין ו, לב). כִּי עֵדֵן אַתָּה יָכוֹל לְהִתְגַּבֵּר בְּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ בְּכָל עֵת בְּשֵׂב וְאַל תַּעֲשֶׂה, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בְּבָר, וַה' יוֹשִׁיעַ לָךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הֶחָפֵץ לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּכֶם תָּמִיד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' דְּבָרִים תקצ"א.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, נִפְלֵאתִי עָלֶיךָ עַל אֲשֶׁר אֵינְךָ רָגִיל בָּעִתִּים הַלָּלוּ לִכְתֹּב לִי בְּכָל פַּעַם בְּמִקְרֶה; וְאָז הֶעְתַּרְתָּ עָלַי דְּבָרֶיךָ בְּמִכְתָּבֶיךָ יוֹתֵר מֵדַּאי, וַעֲתָּה אַתָּה מִתְעַצֵּל לְגַמְרֵי לִכְתֹּב לִי מִשְּׁלוֹמְךָ, וּבִפְרָט מִשָּׁלוֹם תּוֹרָתְךָ וּתְפִלָּתְךָ וְיִשְׂחָתְךָ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ לַעֲסֹק בְּכָל יוֹם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְיִשְׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. וְתִזָּכֶה מֵעַתָּה לִהְיוֹת גִּבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ, וְחָכָם הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד, וְעָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ

בְּחֶלְקוֹ, וּבִפְרָט לְהָזָּהֵר מְאֹד מְאֹד לִשְׁמֹר הַמַּחֲשָׁבָה, כַּאֲשֶׁר אַתָּה יוֹדֵעַ מִכְּבָר שֶׁאֵין שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת יְכוֹלִין לִהְיוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן, וְהַפִּיכָן עָמֹר שְׁעוֹרִים. וְאַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר יָדַעְתָּ זֹאת, וְאַף עַל פִּי כֵן הַמַּחֲשָׁבוֹת רוֹדְפִין בְּמַחֲךָ וּמְבַלְבְּלִין אוֹתְךָ הַרְבֵּה, הֲלֹא אַדְרַבָּא! מִזֶּה תּוּכַל לֵידַע אֲמִתַּת הַדְּבָרִים הַנַּ"ל, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֵין שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת יַחַד. כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאַף עַל פִּי כֵן כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הוֹעִילוּ לְךָ אִלּוּ הַדְּבָרִים הַנַּ"ל שֶׁאֵין שְׁתֵּי מַחֲשָׁבוֹת יַחַד, וְשֶׁיְּכוֹלִין לִבְרֹחַ מֵהֶם בְּשֶׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה וְכוּ', עַל כֵּן אַתָּה צָרִיךְ לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד בִּפְרָט בָּעִנְיָן זֶה, וּלְהַתְחִיל בְּכָל יוֹם וְיוֹם וּבְכָל עֵת מֻחְדָּשׁ לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ לְעַבֵּב מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְכָל תֵּצֵא לַחוּץ בְּלֶל חַס וְשָׁלוֹם, כִּי הַבְּחִירָה חָפְשִׁית בְּכָל עֵת, וְגַם צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי הַכֹּל [תְּלוּי] בַּמַּחֲשָׁבָה כַּיָּדוּעַ לְךָ בְּעִצְמְךָ; וְהָעִקָּר שֶׁלֹּא לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה עַל הֶעָבָר וְעַל לְהַבָּא, רַק לְהִסְתַּבֵּל עַל הַתַּכְלִית בְּאוֹתוֹ הַשָּׁעָה וְלַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁתּוּכַל שֶׁיַּצְלִיחַ לְךָ לָעֲנַיַן; כִּי כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂיחָה וְכוּ' הַכֹּל הוּא הַצָּלַחַת הַנֶּפֶשׁ לָעֲנַיַן, הַצָּלָחָה נִפְלָאָה שֶׁאֵין לָהּ שִׁעוּר, "עַיִן לֹא רָאָתָה" וְכוּ' (יְשַׁעְיָה סד).

וּתְקִנִּים בְּכָל פַּעַם (אָבוֹת ב) 'שׁוּב יוֹם אֶחָד לְפָנֶיךָ מִיתָתְךָ' כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתָּ פֵּרוּשׁוֹ מִשָּׁמוֹ זַ"ל (שִׂיחוֹת הָרַ"ן רפח).

וָדַע בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁדַּעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם רְבִיעִי הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, דְּהַיְנוּ תֵּכֶף אַחַר תִּשְׁעָה בְּאָב; וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ תְּחִלָּה לְטוּלְטְשִׁין בְּיוֹם רְבִיעִי הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי רְצוֹנִי מְאֹד לֵרָאוֹת עַמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים קֹדֶם נְסִיעָתִי. וְגַם זֶה קָצַת כַּוָּנָתִי לִהְיוֹת בְּטוּלְטְשִׁין קְדֵי לֵרָאוֹת עִמָּכֶם, אוֹלַי יָחוּס הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁלַח דִּבּוּרִים שֶׁנּוּכַל לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בָּהֶם לָעֲנַיַן. הָאֱמֶת כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה תּוֹרָה לָאֵל, אַךְ עוֹד לְאֵלֹהַי מִלִּין. וּבִפְרָט שֶׁאָנוּ רוֹאִין שֶׁהַבַּעַל דָּבָר עוֹשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ הָרַחֲמָן יַצִּילֵנוּ, אֲנוּ מְחֻיָּבִים לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלָּנוּ, לְדַבֵּר זֶה עִם זֶה, וּלְדַבֵּר עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְדַבֵּר עִם הָרַב וְכוּ', כְּדֵי לְקַבֵּל מֵהַשָּׁלֹשׁ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת כַּמְבֹאָר בַּתּוֹרָה וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי וְכוּ', (בְּסִימָן ל"ד) וּבָעִתִּים הַלָּלוּ תּוֹדָה לָאֵל דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה בְּזֹאת הַתּוֹרָה. וְהָעִקָּר שֶׁצְּרִיכִין לְהִתְחַזֵּק מְאֹד בְּכָל יוֹם לְקַיֵּם זֹאת לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הָאֲרַת וּקְדֻשַּׁת הַנְּקֻדָּה טוֹבָה לְקָשְׁרָהּ אֶל לִבּוֹ בְּקֶשֶׁר אֲמִיץ וְחָזָק, עַל יְדֵי שֶׁמְּדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וּלְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בִּירְאַת שָׁמַיִם כָּל יוֹם, וּלְדַבֵּר עִם הָרַב

וְכוּ'; אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֲזוּ בָּזֶה; יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְדֵי בָּזֶה בָּעֵת.

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכֶּה אֶתְכֶם לְקַיֵּם אֵלֶּה הַדְּבָרִים לְמַעַן יִיטַב לָכֶם לָעַד וְלָנֶצַח, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת, בִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב, בְּאֹפֶן שֶׁנּוּכַל לִגְמֹר מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כ"א טבת

נה

בְּעִוֶּרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, ה' עֹקֶב תקצ"א.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זוֹ, וְהָיָה לִי לִנְחַת גָּדוֹל, וְהִנֵּה בְּרַעְתִּי לִנְסֹעַ הַיּוֹם בָּעֲזֶרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל כֵּן תִּרְאֶה לְזָרְזוֹ עַצְמְךָ לִשְׁלֹחַ לִבְיתִי הַסַּךְ אֶחָד רִוְבָּל־חָדָשׁ וָחֲצִי, כִּי מֻכְרָח מְאֹד. וְגַם הַסַּךְ שֶׁתּוֹצִיא מְיֻדּוֹ עַל הַבִּנְיָן תִּשְׁלַח לְפֹה. וְיִשְׁלַח לִי עַל יְדֵי הָאֲנָשִׁים שֶׁיִּסְעוּ מִפֹּה עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי הַמָּעוֹת שֶׁל הַבִּנְיָן מֻכְרָח לִי מְאֹד שָׁם בְּאוּמָאן, וְכָל קָערְבִּיל הוּא עַתָּה בְּעֵינַי יוֹתֵר מֵאֶלֶף. כִּי נִתְחַזֵּק לְבָבִי עַל יְדֵי זֶה לְהַתְחִיל הַתְחָלָה כָּזֹאת שֶׁקָּשֶׁה וּכְבֵדָה מְאֹד מְאֹד, כַּאֲשֶׁר תָּבִינוּ בְּעַצְמְכֶם, עַל כֵּן תְּבַקְּשׁוּ מְאֹד מִידִידִי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר שֶׁיְּקַיֵּם

הַבְטָחָתוֹ וְיִשְׁלַח לִי מְיָד גַּם חֲמִשָּׁה רִוְבָּל־חָדָשׁ עַל הַבִּנְיָן, לְמַעַן יִזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּהַהִתְחָלָה שֶׁיִּקָּרֶה מִן הַכֹּל, וְתֵחָשֵׁב לוֹ לִצְדָקָה מְיֻחֶדֶת כָּל שָׁעָה שֶׁמַּיְקִדִּים; וְיָתֵר מִזֶּה אֵין לְזָרְזוֹ, כִּי מַבְטְחַנִי שֶׁיְּקַיֵּם דְּבָרִי מְיָד, וְיִשַׁלֵּם ה' פָּעֳלוֹ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתּוֹ שְׁלֵמָה מֵאֵת ה', וְיִזְכֶּה לִרְאוֹת בָּנִים וּבְנֵי בָנִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹות וְכוּ'.

וְהִנֵּה מַה מְּאֹד אֲנִי נוֹתֵן שִׂמְחָה בְּלִבִּי עַל מִכְתָּבְךָ אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה עִצָּם תְּשׁוּקָתְךָ אֶל הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה, מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה כָּל הַיָּמִים לְמַעַן יִיטַב לְךָ לָעַד; וְיָתֵר מִזֶּה אֵין לִי פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כָּלָל כִּי בְּשָׁעָה זֹאת שָׁכַרְתִּי עֲגָלָה לִנְסֹעַ הַיּוֹם לְשָׁלוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנוּ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ בְּךָ לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' כִּי תֵצֵא תקצ"א בְּרֶסְלֶב.

בָּאתִי לְבִיתִי בְּשָׁלוֹם בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הָעָבַר, וּמִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּאוּמָאן, וְהָיָה לִי לְנַחַת. עוֹד תּוֹסִיף לְהוֹדִיעֵנוּ מִשְׁלוֹם רַבִּי מָרְדְּכַי וְתַלְמִידוֹ רַבִּי

יַעֲקֹב מָה עָלְתָה בָּם, וְרַבִּי יַעֲקֹב מַאי עֲבִידְתֵּה, אִם עוֹדֶנּוּ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתוֹ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הָאֱמֶת לְהִתְקָרֵב לְאַנְשֵׁי אֱמֶת פֶּאֱמֶת; וַה' הַטּוֹב יְחַזֵּק לְבָבוֹ וְיַנְחֵהוּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת, כִּי יְמֵי הַיַּלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הֶבֶל, וּבְוַדַּאי יִהְיֶה אַשְׁרֵי לוֹ בְּזִקְנוּתוֹ, אִם יִבְחֹר בֶּהָאֱמֶת בִּילְדוּתוֹ; עֲתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַל פְּנֵי הַשָּׁדֶה, בִּפְרָט כִּי טָרִידְנָא טוּבָא. כִּי דְּעוּ בָּנַי וּרְאוּ שֶׁתּוֹדָה לָאֵל בְּחַסְדֵי ה' נִתְחַזַּקְתִּי וּכְבָר קָנִיתִי עֲצֵי יְסוֹדוֹת עַל הַבִּנְיָן (שֶׁקּוֹרִין פּוּדָוואלְיָנִים), וּכְבָר הוֹלִיכוּ אוֹתָם עַל הַפְּלַאץ [מָקוֹם], וְלֹא הָיָה שׁוּם פּוֹצֶה וּמְצַפְצֵף. אַדְרַבָּה הַרְבֵּה מִהַשְּׁכֵנִים יָצְאוּ וּבֵרְכוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר הַבִּנְיָן שֶׁל הַמָּקוֹם קָדוֹשׁ וְכוּ' בְּנֵחוּ. לְכוּ חֲזוּ מִפְּעֻלוֹת ה', וְתִזְכְּרוּ זֹאת מֵאֹד. אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים שֶׁנִּזְכֶּה לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר בְּקָרוֹב. וְהִנֵּה חָזַרְתִּי לְבֵיתִי מֵהַמּוֹבָר הַפְּלַאץ לֹא הָיָה בְּבֵיתִי. וְעַתָּה אֲנִי מוּכָן בְּכָל יוֹם לַחֲזֹר וְלִנְסֹעַ לְאוּמַאן, וּלְהִתְעַכֵּב שָׁם עַד אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּלְהָנִיחַ הַיְסוֹד שָׁם. ה' יַעֲזֹרֵנוּ בְּרַחֲמָיו לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. וְהִנֵּה עַתָּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין כַּמָּה וְכַמָּה אַתָּה צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ וּלְזָרֵז אֶת יְדִידִי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן שֶׁיִּשְׁלַח לִי הַסַּךְ שֶׁהִבְטִיחַ מִיָּד בְּלִי שׁוּם עִכּוּב כְּלָל, וּמֵאֵלָיו יָבִין

גְּדֹל זְכוּת שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כְּשֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֵלֶק בִּיסוֹד שֶׁל בִּנְיַן קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה. וְכָל מַה שֶּׁיִּגְדַּל חֶלְקוֹ יִגְדַּל שְׂכָרוֹ לָנֶצַח, גַּם יוּכַל לִזְכוֹת עַל יְדֵי זֶה לִבְנְיַן עוֹלָם עֲדֵי עַד, שֶׁהוּא זֶרַע שֶׁל קַיָּמָא, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יִפְקְדֵהוּ בְּרַחֲמָיו מְהֵרָה. גַּם יִזְהַר לְקַיֵּם מַה שֶּׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ לִהְיוֹת בְּאוּמַאן בְּסָמוּךְ, כִּי אֵין לוֹ שׁוּם סְמִיכָה טוֹבָה יוֹתֵר מִזֶּה, כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ בְּנַפְשׁוֹ. וּבְוַדַּאי הָיִיתִי צָרִיךְ לְכָתֹב לוֹ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בָּזֶה, לְהַזְכִּירוֹ חֶסֶד נְעוּרָיו אֶת גְּדֹל אַהֲבָתוֹ וּתְשׁוּקָתוֹ אֶל הָאֱמֶת אָז, אַךְ מֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ טִרְדָּתִי עַתָּה, וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. וּתְקַבֵּל אִגֶּרֶת אֲרֻכָּה מֵרַבִּי אַהֲרֹן בֶּן שְׁמוּאֵל מִטֶּעפְּלִיק, אָחִיו שֶׁל רַבִּי מָרְדְּכַי, וְתִמְסְרֵהוּ לְיָדוֹ; וְתִתֵּן לִקְרוֹתוֹ גַּם לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן, לְמַעַן תִּרְאוּ כֻּלְּכֶם גְּדֹל הַחֲשִׁיבוּת שֶׁל הַמְּפָרְשִׁים שָׁם. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם עַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁיְּפוּצוּ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה, כִּי בָּהֶם תְּלוּיִים כָּל הַיְשׁוּעוֹת שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל לָנֶצַח. וּתְזָרֵז עַצְמְךָ מְאֹד לַהֲשִׁיבֵנִי תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה מִיָּד, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי וְכוּ'. וְעַתָּה בָּנַי וְאַחַי, חִזְקוּ וְאִמְצוּ וְתַתְחִילוּ מֵחָדָשׁ בִּפְרָט בַּחֹדֶשׁ הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב הַזֶּה יְמֵי רָצוֹן שֶׁעָלָה בָּהֶם מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לַמָּרוֹם, וְתִזְהֲרוּ

מְאֹד לְקַדֵּשׁ מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים, לְבַלִּי לַחֲשֹׁב מַחְשָׁבוֹת חוּץ, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם וְכוּ' כַּאֲשֶׁר כְּבָר שְׁמַעְתֶּם הָרַבֵּה בָּזֶה, וַה' יוֹשִׁיעַ לָכֶם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתְךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כ"ב שבט

נז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' תֵּצֵא תקצ"א.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת, כִּי יֵשׁ לִי צַעַר גָּדוֹל מַה שֶּׁלֹּא הִגִּיעַ לִי מָעוֹת רַבִּי שִׁמְשׁוֹן. לְוֹאת תְּבַקֵּשׁ עֲבוּרִי מְאֹד מְאֹד לִידִידִי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן שֶׁאַל יַעַכְּבֵנִי, וְתֵכֶף יְסַלֵּק לְךָ הַמַּפָּךְ, וְאַתָּה תִּשְׁלְחֵם לְפֹה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה בְּעֶזְרֶךָ שֶׁתּוּכַל לָבוֹא בִּזְרִיזוּת אֵיזֶה יָמִים קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ. גַּם תְּזָרֵז אֶת רַבִּי שִׁמְשׁוֹן שֶׁיִּסַּע לְאוּמַאן בְּחֹדֶשׁ הַזֶּה, כַּאֲשֶׁר אָמַר לְפָנַי, וְעַל יְדֵי זֶה יַצְלִיחַ ה' דַּרְכּוֹ בְּנַשְׂמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. גַּם תְּזָרֵז אֶת בֶּן אֲחוֹתִי יְדִידִי רַבִּי אִיזִיק שֶׁיָּבִיא עִמּוֹ מָעוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁיִּתֵּן לִי עַל הַבִּנְיָן, כִּי בְּוַדַּאי הַהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ גַּם בֶּן אֵיזֶה חֵלֶק בְּהַתְחָלַת הַיְסוֹד בְּבִנְיַן קָדוֹשׁ בָּזֶה; גַּם רַבִּי מָרְדְּכַי יִתֵּן אֵיזֶה סַךְ מְעוּט שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֵיזֶה חֵלֶק בְּהַתְחָלָה עַל כָּל פָּנִים; וְאַל יִפְטְרוּ עַצְמָן בְּשׁוּם תֵּרוּץ, כִּי הַהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם חֵלֶק גָּדוֹל בַּבִּנְיָן הַנּוֹרָא הַזֶּה בְּהַתְחָלָתוֹ וּבְגָמְרוֹ, וַה' יוֹשִׁיעַ לָכֶם. וְהִנֵּה אֲנִי נוֹסֵעַ עַתָּה בְּלִי מָעוֹת, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי, וְיִהְיֶה בְּעֶזְרִי לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר, כִּי אֵין מַעֲצוֹר לַה' לְהוֹשִׁיעַ, וְאֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עָלָיו יִתְבָּרַךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לָכֶם וְלָנוּ פְּתִיכָה וַחֲתִימָה טוֹבָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְּרוּדֶה מְאֹד, כּוֹתֵב בְּחָפָּזוֹן וּמְצַפֶּה לִתְשׁוּבָתוֹ בְּאוּמַאן.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ תקצ"א.

לַאֲהוּבִי בְּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, בְּוַדַּאי הַשָּׁעָה, וְאֵין פְּנַאי כְּלָל לְהַשִּׁיבוֹ בָּרָאוּי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לִבְּכֶם וְיִעוֹרֶרְךָ בַּיּוֹם הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַבָּא לְקַרְאֵתֵנוּ לְשָׁלוֹם יוֹם אֶחָד בַּשָּׁנָה, שֶׁתִּזְכֶּה לְקַבֵּל עָלֶיךָ לְהִתְחַדֵּשׁ מֵעַתָּה בְּכָל יוֹם לְטוֹבָה. וְאַל תְּאַבֵּד יוֹם אֶחָד בְּלִי הִתְבּוֹדְדוּת, וְלַחְשֹׁב

עַל תַּכְלִיתְךָ בְּכָל יוֹם, וְתַחֲטֹף בְּכָל יוֹם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים הַרְבֵּה, כְּפִי מַה שֶּׁתּוּכַל לַחֲטֹף וְלַעֲשֹׂק וְלִגְזֹל מֵהַצַּל הָעוֹבֵר הַזֶּה, מֵהֶבֶל הֶבָלִים הַזֶּה מֵעָנָן כָּלָה הַזֶּה וכו' וכו'. זְכֹר הֵיטֵב כִּי כָּל יְמֵינוּ הֶבֶל, וְיכוֹלִין לַחֲטֹף בָּהֶם חַיֵּי עוֹלָם כָּל אָדָם בְּאֵיזֶה מַדְרֵגָה שֶׁהוּא, יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי עַתָּה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעֲדָכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כ"ג שבט

מִכְתָּבִים דְּשָׁנַת ה' אַלְפִּים תקצ"ב

נט

בְּעֻוָּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' מָחֳרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים שֵׁם ה' תקצ"ב.

שֵׁם ה' יָגֵן עָלֶיךָ וְיוֹשִׁיעֲךָ וְיַעְזְרֶךָ שֶׁתִּזְכֶּה לָבוֹא מְהֵרָה לְכָל מַה שֶּׁבִּקַּשְׁתָּ מֵעִוְּדְךָ וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר.

וְהִנֵּה מַה מְּאֹד שִׂמַּחְתָּ נַפְשִׁי בְּמִכְתָּבְךָ אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת, הֶחֱיַיתַנִי בְּדִבָּרֶיךָ בִּרְאוֹתִי שֶׁתּוֹדָה לָאֵל כְּבָר הִתְחַלְתָּ לִרְאוֹת יְשׁוּעַת ה', אֵיךְ הוּא יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה תָּמִיד. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אַתָּה צָרִיךְ

הִתְחַזְּקוּת גָּדוֹל וְנִפְלָא, בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַשִּׂיחָה בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ, גַּם צְרִיכִין לְזָכֹר מַה שֶּׁאָמַר הוּא זַ"ל (שִׂיחוֹת הָר"ן ע) בָּזֶה הַלָּשׁוֹן: מֵעַן טָאר ניט דָּעם אוֹיְפְּערְשְׁטִין נָאךְ גִיבְּען [אֲסור לְוַותֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ]. דְּהַיְנוּ כְּשֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מַרְחִיב קְצָת, אָסוּר לְהִסְתַּפֵּק בָּזֶה, רַק לְהִתְתַּנֵּן וּלְהִתְנַעְגֵּעַ בְּכָל פַּעַם עַל הַשְּׁאָר, מַה שֶּׁחָסֵר לוֹ עֲדַיִן בַּעֲבוֹדַת ה'. בִּפְרָט שֶׁעֲדַיִן חָסֵר לָנוּ הַרְבֵּה הַרְבֵּה, אַךְ אָמַר שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אָסוּר לְהִיוֹת בְּעַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, רַק לְשַׂמֵּחַ מְאֹד בִּישׁוּעַת ה', בִּפְרָט בְּעֵת שֶׁמַּרְחִיב קְצָת בְּחַסְדּוֹ. וּמַשְׂכִּיל עַל דָּבָר יוּכַל לְהָבִין מְעַט, אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה, לֵידַע תָּמִיד שֶׁעֲדַיִן חָסֵר לוֹ הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד, כְּמַעַט כְּלִי שִׁעוּר, וְאַף עַל פִּי כֵן יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה תָּמִיד. כִּי גַּם בְּעֵת שֶׁצַּר לָאָדָם חַס וְשָׁלוֹם וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁאֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פּוֹנֶה אֲלָיו כְּלָל, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד וְלִמְצֹא תָּמִיד אֵיזֶה הַרְחָבָה אֲפִלּוּ אָז, בִּבְחִינַת "בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִי" וכו'. וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּעֵת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵאִיר פָּנָיו קְצָת. וְכַמָּה לִי שֶׁכְּבָר שָׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי שִׂיחָה זֹאת, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֲרָהּ בִּכְתָב הֵיטֵב, אַךְ בָּאתִי כְּמַזְכִּיר, וְאִם תִּזְכֶּה תִּשְׁמַע עוֹד מִמֶּנִּי בָּזֶה, וְגַם שְׁאָרֵי שִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת הַנּוֹבְעִים מִדְּבָרָיו

הַנּוֹרָאִים זַ"ל, שֶׁהֵם בְּמַעֲיַן הַנּוֹבֵעַ שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵק, מַיִם חַיִּים דְּלָא פָּסְקִין הַמְטַהֲרִין מִכָּל הַטֻּמְאוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, הַמְּזַכְּרִים בַּמַּאֲמָר הַקָּדוֹשׁ קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁאוֹמְרִים קֹדֶם כָּל נְדָרַי, כִּי מִבְּאֵר שָׁם שֶׁהֵם מַיִן דְּאוֹרַיְתָא וְכוּ' עַיֵּן שָׁם. יוֹתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַשָּׁמֵחַ בִּרְבָרֶיךָ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ס

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' לְךָ לְךָ תקצ"ב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וּבְקַשְׁתִּי מִמְּךָ שֶׁתִּשְׁלַח לִי תַּכְרִיךְ הַקֶּעְרְבָּלְיךְ מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן שֶׁהוּא בָּטוּחַ אֶצְלְךָ, כִּי הַשָּׁעָה דְּחוּקָה לִי עַתָּה מְאֹד. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ לְהִיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְיָסִיר מַחֲלָה מִבֵּיתְךָ. וְתוֹדִיעַ לִי מִזּוּגָתְךָ תִּחְיֶה, כִּי קִוִּיתִי לַה' שֶׁיִּהְיֶה לָהּ רְפוּאָה בְּקָרוֹב בִּלְי רְפוּאוֹת גַּשְׁמִיִּים דַּיְקָא, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁתִּשְׁמַע לְדִבְרֵינוּ וְלֹא תָּבוֹא לִידֵי שׁוּם דֶּאקְטִיר אָז טוֹב לְךָ. וְהִנֵּה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה אֶצְלְכֶם, בְּוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ שֶׁרַבִּי מֹשֶׁה חַיִּים כְּבָר נִתְרַצָּה שֶׁיִּסַּע חֲתָנוֹ כַּאֲשֶׁר כָּתַב לִי הַיּוֹם. וְגַם בָּזֶה

יְכוֹלִין לִרְאוֹת וּלְהָבִין יְשׁוּעַת ה' בְּכָל עֵת, שֶׁאֵין שׁוּם מְנִיעָה בָּעוֹלָם שֶׁלֹּא יוּכַל לְשַׁבְּרָהּ. כִּי אֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלֵחַ עַל הָאָדָם דָּבָר שֶׁלֹּא יוּכַל לִסְבֹּל בְּשׁוּם אֹפֶן. וְזֶה רָמְזוּ לְכָל אָדָם לְכָל עִנְיְנֵי מְנִיעוֹת וְתַאֲוֹוֹת שֶׁלּוֹ, שֶׁבְּוַדַּאי אִם לֹא הָיָה לוֹ כֹּחַ לְשָׁבְרָם, לֹא הָיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלֵחַ עָלָיו דְּבָרִים כָּאֵלֶּה. וּבְוַדַּאי יֵשׁ דֶּרֶךְ לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גַּם מִמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה, וְהָבֵן זֶה מְאֹד מְאֹד. וּצְרִיכִין לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּחְמֹל עָלָיו בְּכָל עֵת, וְיוֹרֵהוּ הַדֶּרֶךְ אֵיךְ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו מִמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה וּמֵעֲנְיָנִים הָאֵלֶּה שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו, וְדֵי בָּזֶה כָּעֵת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַ בְּךָ לָנֶצַח הוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כ"ד שבט

סא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיֵּרָא תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, עַתָּה אֲבַשֶּׂרְךָ, שֶׁבְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ הֶעֱבַר קִבַּלְתִּי אִגֶּרֶת מִידִידֵנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר, שֶׁתּוֹדָה לָאֵל בְּכָל נִמְדָּד הַפְּלַאי [הַמָּקוֹם] בְּאוּמָאן, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה, כִּי אַתָּה יוֹדֵעַ

גָּדֵל הַיִּסּוּרִים, וְכִלְיוֹן עֵינַיִם שֶׁהָיָה לִי עַל זֶה בְּלִי שִׁעוּר. וְעַתָּה עַד הֵנָּה עֲזָרוּנִי רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁכְּבָר הַפְלָאַיִן בְּחֶזְקָתֵנוּ בְּתֹקֶף גְּדוֹל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְקָרוֹב שֶׁאֶפֶס לְמָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְאוּמַאן, לְהָנִיחַ הַיְסוֹד. אַךְ עֲדַיִן יֵשׁ לִי פְּקִפּוּקוֹת, אִם אַמְתִּין עַד שֶׁכּוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְה' יוֹלִיכֵנוּ דֶּרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת, בְּאֹפֶן שֶׁאָזְפֶּה לְהַתְחִיל וְלִגְמֹר הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, חִישׁ קַל מְהֵרָה. וּבְחַסְדֵי ה' שֶׁמַּחְנוּ הִרְבֶּה בְּשַׁבָּת הָעָבַר בְּשִׂמְחָה וְרִקּוּדִין הִרְבֶּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הָיוּ לָנוּ אוֹרְחִים הֲגוּנִים, וְגַם נָבָר הַקָּדוֹשׁ מוֹהֲר"י זַצ"ל מִקַּאמִינְקָא וּמִצַּד אֶחָד נָבָר הָרַב הַקָּדוֹשׁ מִלִּינְץ, כַּאֲשֶׁר יִסַּפֵּר לְךָ מוֹסֵר כְּתָב זֶה, תִּשְׁמַע וְתִשְׂמַח עַל יְשׁוּעַת ה', אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לָגִיל וְלָשׂוּשׂ תָּמִיד בִּישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה, אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ, לְהַשְׁמִיעֵנוּ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם וְכוּ'. יָתֵר אֵין לְהַאֲרִיךְ כִּי אֲנִי טָרוּד עַתָּה מְאֹד, וּמוֹסֵר כְּתָב זֶה יְסַפֵּר לְךָ הַכֹּל: וְה' הַטּוֹב יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לְטוֹבָה מְהֵרָה יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

דִּבְרֵי אֶבְיוֹ הַמּוֹדֶה עַל הֶעָבָר וּמְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא וְלֹה' הַיְשׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

סב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' וַיִּשְׁלַח תקצ"ב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

בְּיוֹם אֶתְמוֹל בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם, וְתוֹדָה לָאֵל עֶזְרֵנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁהִנְחֲנוּ יְסוֹד הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן בְּשָׁלוֹם וְהַשְׁקֵט. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ (תְּהִלִּים צ"ב), מִי פָּעַל וְעָשָׂה נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ וְכוּ': עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ וּלְהוֹדוֹת לָאֲדוֹן כֹּל עַל הֶעָבָר, וּלְבַקֵּשׁ לְהַבָּא, כִּי עֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת וְרַחֲמִים רַבִּים, לִזְכּוֹת לִגְמֹר הַבִּנְיָן הַנּוֹרָא הַזֶּה. וְעַתָּה עִקַּר הַמְּנִיעָה מֵהַחֲמַת מָמוֹן וְלַה' הַיְשׁוּעָה, וְהִנֵּה גַּם עַל יְדֵי זֶה רָאוּי לָכֶם לְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה, כִּי הֲלֹא אַתֶּם רוֹאִים שֶׁה' אִתָּנוּ גַּם עַתָּה, וּבְוַדַּאי יֵשׁ לָכֶם בֵּילְכֶם חֵלֶק בְּבִנְיָן הַזֶּה, כִּי בִּלְעֲדֵי הָרְצוֹנוֹת הַחֲזָקִים הַטּוֹבִים שֶׁלָּכֶם, לֹא הָיִיתִי יָכֹל לְהָרִים יָדַי וְרַגְלַי בְּבִנְיָן כָּזֶה הַנּוֹגֵעַ לְמָקוֹם שֶׁנּוֹגֵעַ. שִׁמְחוּ בַּה' אֲשֶׁר שׁוֹמֵעַ שַׁוְעַת עֲנִיִּים כְּמוֹנִי הַיּוֹם, בְּעוֹקְבָא דִּמְשִׁיחָא בְּזִלּוּתָא דְּגָלוּתָא, בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, אֲשֶׁר בְּכָל יוֹם עוֹמְדִים עָלֵינוּ רַחֲמָנָא לְצַלַּן,

וְעִקַּר מַה שֶּׁבְּכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו, וַה' עֲזָרָנוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים עַד אֵין חֵקֶר, מַה שֶּׁאֵין הַפֶּה יָכוֹל לְדַבֵּר, וְהַלֵּב לַחֲשֹׁב. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד יָכוֹל לְהָבִין מְעַט, עַד הֵיכָן עָצְמוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ בְּלִי שִׁעוּר, רַק חֶזֶק וֶאֱמֶץ, וְאַל תִּפֹּל בְּדַעְתְּךָ לְעוֹלָם. הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וָיוֹם. עַד נְזָפָה לָבוֹא לְמַלְאוֹת רְצוֹן אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה לִהְיוֹת בִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, לֹא בְּמַעֲלָלֵינוּ וּבְמַעֲשֵׂינוּ הַטּוֹבִים, כִּי אִם בְּכֹחוֹ הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא, אֲשֶׁר אֵין דֶּגְמָתוֹ, אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ לְהִתְחַזֵּק בָּעִתִּים הַלָּלוּ בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת בְּכָל עֵת.

וְשָׁלוֹם לְךָ וּלְכָל אֲנָשֶׁי שְׁלוֹמֵנוּ, אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּעַרְצוּ, כִּי ה' עִמָּנוּ, רַבִּים אֲשֶׁר אִתָּנוּ מֵאֲשֶׁר עִמָּהֶם, וּכְבָר שָׁמַעְתִּי בְּלַאדִיזִין אֲשֶׁר חָזַר הַכִּסֵּיל עַל קֵיאוֹ לְהוֹצִיא רוּחַ שְׁטוּת, לְקַלֵּל אֶת עַצְמוֹ, וּכְבָר אָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (מִשְׁלֵי כו) "קְלָלַת חִנָּם לֹא תָבֹא" וְכוּ', וַה' יַהֲפֹךְ הַקְּלָלָה לִבְרָכָה, וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, כִּי כָּל זֶה בִּשְׁבִיל לְחַזֵּק וּלְאַמֵּץ אֶתְכֶם. כִּי הַמְּנִיעָה בִּשְׁבִיל הַחֶשְׁק, וּלְפִי עֹצֶם מַעֲלוֹת הַנֶּחֱשָׁק, כֵּן הִתְגַּבְּרוּת

וְהִשְׁתַּטְּחוּת הַמְּנִיעוֹת בִּשְׁבִיל הַחֶשְׁק הַגָּדוֹל שֶׁצְּרִיכִין לְנַחֵשֵׁק בָּזֶה (כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה וַיְהִי נָא פִּי שְׁנַיִם וְכוּ' בְּסִימָן סו). עַיֵּן שָׁם, וְאֵינִי רוֹצֶה לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וְאוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כ"ה שבט

סג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' וַיְחִי תקצ"ב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וְאֶתְמוֹל הָיָה בְּבֵיתִי רַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר, אַךְ לֹא הָיָה פָּנַאי לְדַבֵּר עִמּוֹ הַרְבֵּה, כִּי בְּתוֹךְ כָּךְ בָּאוּ הַמְּחֻתָּנִים לִקְרוֹת אוֹתָנוּ עַל הַחֲתֻנָּה. וְגַם מֵעִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת לֹא דִּבַּרְתִּי עִמּוֹ דָּבָר עֲדַיִן, וּמֵהַסְּתָם יִהְיֶה הַיּוֹם אָצְלִי. וְהִנֵּה מֵעִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת לֹא שָׁמַעְתִּי עַד אֶתְמוֹל בָּעֶרֶב, וּלְחַזֵּק אֶתְכֶם אֵין מִהַצֹּרֶךְ, כִּי תּוֹדָה לָאֵל כְּבָר אַתֶּם רוֹאִים הָאֱמֶת עַיִן בְּעַיִן. וְהִנֵּה בַּמָּה רָאוּי לָנוּ לִשְׂמֹחַ וּלְהַלְלוֹת שְׁחוֹק פִּינוּ עַל שֶׁיּוֹכַל הַבַּעַל דָּבָר לְבַלְבֵּל הַדַּעַת בִּשְׁטוּתִים כָּאֵלֶּה, וּלְמִנַּע מִלִּרְאוֹת אֱמִתַּת יִקְרַת הַדְּבָרִים הַיְקָרִים מִפִּי כָּאֵלֶּה, שֶׁהוּא הַכְּסִילוּת וְכוּ' שֶׁמְּצָא פֻּתָּם בְּנַפְשׁוֹ עַל שֶׁלֹּא

כָּתַבְתִּי לְהַבְדִּיל. וּבֶאֱמֶת מִי שֶׁמֵּבִין קְצָת דַּרְכֵי הַלָּשׁוֹן וְהַמְּלִיצָה, אֵין מַהֲרָאוּי לְהַכְנִיס שָׁם תֵּבַת לְהַבְדִּיל, וְהוּא רַק עֲלִילָה, שֶׁרוֹצֶה לְהַעֲלִיל וּלְהָטִיל פְּגָם בַּקְּדֻשִׁים בְּחִנָּם, כְּדֵי לְסַמֵּא אֶת עֵינָיו לִבְלִי לִרְאוֹת נִפְלְאוֹת הִתְנַגְּלוּת הַחִדּוּשׁ הַזֶּה, שֶׁמֹּשֶׁה עוֹמֵד וְכוּ', שֶׁהִתְנַגְּלוּת כָּזֹאת לֹא נִשְׁמַע מֵעוֹלָם. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב לְהִסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת רָאוּי לוֹ שֶׁתִּכְמַר שַׂעֲרוֹת רֹאשׁוֹ וְיַעֲמֹד מַרְעִיד וּמִשְׁתּוֹמֵם מִגֹּדֶל נִפְלְאוֹת הִתְנַגְּלוּת הַזֹּאת, וְאֵלְמָלֵא לֹא בָּאנוּ לָעוֹלָם אֶלָּא לְמַשְׁמָע דָּא דַּיֵּנוּ, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה וְכוּ'. וּבְוַדַּאי רָאוּי לָכֶם לְשַׂמֵּחַ בְּכָל עֹז עַל יְדֵי כָּל זֶה, אַחֲרֵי שֶׁאָנוּ רוֹאִין כַּמָּה אֵין הַנַּצָּחוֹן יָכוֹל לִכְבֹּל הָאֱמֶת, וַהֲלֹא הַמִּתְנַגֵּד חוֹתְנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הוּא בְּעַצְמוֹ הוּטְבוּ בְּעֵינָיו תְּחִלָּה סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, אַף עַל פִּי שֶׁגַּם אָז לֹא הִסְתַּכֵּל בָּהֶם בְּעַיִן יָפָה בָּרָאוּי, וְלֹא שָׂם לִבּוֹ לָהֶם הֵיטֵב, וּמֵחֲמַת זֶה גַּם אָז לֹא הִרְגִּישׁ נְעִימַת הַדְּבָרִים, עַל כָּל פָּנִים לֹא הָיָה מִתְנַגֵּד עֲלֵיהֶם, וַעֲתָּה בִּשְׁבִיל שֶׁשָּׁקְדנוּ עַל טוֹבַת בִּתּוֹ שֶׁיִּהְיֶה חֲתָנוּ אִישׁ כָּשֵׁר שֶׁיִּיטַב לוֹ וּלְזַרְעוֹ לָנֶצַח, עַתָּה נִתְהַפֵּךְ לָנוּ לְאוֹיֵב, וְרוֹצֶה לְשַׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה. וּגְמוּלוֹ יָשׁוּב בְּרֹאשׁוֹ, כִּי אֶלֶף כְּמוֹתוֹ יֹאבְדוּ, וְדָבָר אֶחָד

מִדִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ אַל יִתְבַּטֵּל. וּמַה מְּאֹד נִפְלְאתִי עַל יְדִידִי רַבִּי יַעֲקֹב חֲתָנוֹ עַל אֲשֶׁר הוּא חַלָּשׁ בְּדַעְתּוֹ כָּל כָּךְ, הֲלֹא אֵין מְמַצֶּה, וּמֵאַחַר שֶׁכְּבָר דִּלֵּג עַל כַּמָּה מְנִיעוֹת וְהָיָה פֹּה שְׁתֵּי פְּעָמִים, וְגַם מַרְגִּיל עַצְמוֹ בִּדְרָכַי אֱמֶת לְהִתְפַּלֵּל בְּכֹחַ וּבְכַוָּנָה וְכוּ', מַדּוּעַ יְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ עֲדַיִן מוֹרָא חוֹתְנוֹ. כִּי בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה עַז כַּנָּמֵר וְיִתְחַזֵּק בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה, וּלְהַשְׁלִיךְ מוֹרָאוֹ מֵעַל פָּנָיו, וִידַבֵּר דַּיְקָא עִם יְדִידִי רַבִּי מָרְדְּכַי גַּרוֹ יָאִיר, מֵאַחַר שֶׁהוּא קָרְבוֹ אֶל הָאֱמֶת, וּבְחַסְדֵי ה' יְקָרְבֵהוּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר לְעָצֶם נְקֻדַּת הָאֱמֶת אֲשֶׁר יֵיטִיב לוֹ לָעַד. וְיֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר בָּזֶה לְחַזְּקוֹ וּלְאַמְּצוֹ בְּכָל עֹז, אַךְ אִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וְדֵי בָּזֶה בָּעֵת. חִזְקוּ וְאִמְּצוּ אַל תִּרְאוּ מִפְּנֵיהֶם, אַל יַרְךְ לְבַבְכֶם, כִּי ה' עִמָּכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם, כִּי שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד, חִזְקוּ וַיַּאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'. וְגַם עַל רַבִּי מָרְדְּכַי נִפְלְאתִי עַל שֶׁהוּא חַלָּשׁ בְּעֵינָיו כָּל־כָּךְ, וּבְהֶכְרֵחַ שֶׁיְּחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּעַזּוּת דִּקְדֻשָּׁה הַרְבֵּה וַה' יוֹשִׁיעַ לוֹ.

וְעַתָּה בְּנִי בְּבָר שָׁמַעְתָּ הַרְבֵּה כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לְחַזֵּק אֶת עַצְמְךָ בְּשִׂמְחָה, וּבְכָל עִנְיַן הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת

שֶׁנַּעֲשָׂה אֲצִלְכֶם רָאוּי לָכֶם לִשְׁמֹחַ מְאֹד מְאֹד עַל שֶׁנִּצַּלְתֶּם בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים וְהַנִּפְלָאִים מִשְּׁטוּתִים וְטָעוּתִים כָּאֵלֶּה, הַמַּסְתִּירִים מִפְּנֵיהֶם אוֹרוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, הִתְגַּלּוּת כָּאֵלֶּה חִדּוּשִׁים כָּאֵלֶּה וְכוּ'. לְמַעַן הַשֵּׁם תְּחַזְּקוּ עַצְמְכֶם בְּכָל הַדְּרָכִים שֶׁהִבְרַנוּ, וּבְפָרְט בְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא, כִּי חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזְּכֶם וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ בְּעֻזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה אֵין רְצוֹנִי שֶׁרַבִּי יַעֲקֹב יַבְזֶה אֶת חוֹתְנוֹ, רַק יִהְיֶה לוֹ עֲזוּת דְּקְדֻשָּׁה, לְבַלִּי לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ מוֹרָאוֹ כְּלָל וְכַנַּ"ל. וְדַעַת לְנָבוֹן נָקָל לֵידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם הָעֲזוּת דְּקְדֻשָּׁה, לְבַלִּי לָחוּשׁ עַל דְּבָרָיו כְּלָל, וְאַף עַל פִּי כֵן אַל יְבַזֶּהוּ מֵאַחַר שֶׁהוּא בִּבְיתוֹ. וְיֶתֶר מִזֶּה תָּבִינוּ מֵעַצְמְכֶם אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה. וְגַם צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֵידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא, כִּי הוּא חַיֵּיכֶם, כִּי הַמִּתְנַגְּדִים רוֹצִים לִמְנֹעַ מֵחַיִּים אֲמִתִּיִּים, לְהוֹלִיךְ הָאָדָם חַם וְשָׁלוֹם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵיהֶם, אֲשֶׁר אַחֲרִיתָהּ דַּרְכֵי מָוֶת. כִּי מַה שֶּׁהֵם רוֹצִים לִמְנֹעַ תֵּכֶף מִטּוֹב אֲמִתִּי רוֹאִים בְּעֵינֵיהֶם, כִּי רוֹצִים לִמְנֹעַ מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה וְכוּ', כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ בְּכַמָּה וְכַמָּה תּוֹרָה וּתְפִלָּה מְזַכֶּה אוֹתָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל עַל

יְדֵי דְּבָרָיו וּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ', וְכָל הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ כְּפוֹרֵשׁ מִן הַחַיִּים. אַךְ לֹא זֶה בִּלְבַד בַּנָּזֶת הַבַּעַל דָּבָר, כִּי אִם רוֹצֶה לַעֲקֹר חַם וְשָׁלוֹם לְגַמְרֵי אֶת הַפּוֹרֵשׁ מִדְּרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים, כַּאֲשֶׁר רוֹאִים בְּעֵינֵיהֶם עִנְיַן הַהָפְרֵשׁ וְהַהֶבְדֵּל בֵּין הַנִּשְׁאָרִים עַל עָמְדָם לַאֲשֶׁר פֵּרְשׁוּ מֵאִתָּנוּ, וְהָרַבֵּה מוֹדִים בְּעַצְמָם מַה שֶּׁאָבְדוּ, אַךְ הוּא אֲבֵדָה שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת, וּמְעֻנָּת לֹא יוּכַל לְתַקֵּן, וְחָסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהֻמָּנוֹת, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (חֲגִיגָה ט:) זֶה שָׁנִנְמוּ חֲבֵרָיו לְדָבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה וְלֹא נִמְנָה עִמָּהֶם. וּתְדַבְּרוּ הַרְבֵּה עִם הַמְקֻרָבִים מֵחָדָשׁ, שֶׁיְּשִׂימוּ לִבָּם הֵיטֵב לְדִבָּרִים אֵלֶּה. כִּי מֵאַחַר שֶׁבָּבָר רָצוּ לְהַתְחִיל קָצָת, וּכְבָר סָבְלוּ בְּזִיּוֹנוֹת וְשִׁבְרוּ כַּמָּה מְנִיעוֹת, עַל כֵּן צְרִיכִים לְרַחֵם עֲלֵיהֶם לְחַזְּקָם, שֶׁלֹּא יֹאבְדוּ עַל עִסְקֵי חִנָּם חַם וְשָׁלוֹם, חַיִּים אֲמִתִּיִּים, חַיִּים נִצְחִיִּים וְכוּ'.

דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב וּמְזֻרָזִים לְמוֹטָתָם לָנֶצַח, אוֹהֲבָם בְּאֱמֶת לְאֲמִתּוֹ, אַהֲבָה שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּדָבָר, כִּי אִם אַהֲבַת הָאֱמֶת לְמַעַנוֹ יִתְבָּרַךְ לְזַכּוֹתָם בָּזֶה וּבָבָא לָנֶצַח.

נָתָן מִבַּרְסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידַי אוֹהֲבֵי נַפְשִׁי חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים לְכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ הָרָמָה, חִזְקוּ וְאִמְצוּ, קַוּוּ לַה' וְיוֹשִׁיעַ לָכֶם.

כ"ו שבט

סד

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' שְׁמוֹת תקצ"ב.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְלֹא אִיסְתַּיֵּעַ מִלְּתָא לַהֲשִׁיבְךָ מִיָּד, כָּעֵת אֲנִי טָרוּד מְאֹד, אַךְ מִדֵּי דַּבְּרִי עִם רַבִּי אֶפְרַיִם נִזְכַּרְתִּי בְּעִנְיָנְךָ, וּבְפָרָט בְּעֶסֶק הָאַבְרָךְ רַבִּי יַעֲקֹב, וְנִתְעוֹרַרְתִּי לְהָכִין הַמִּכְתָּב הַלָּז. וְהִנֵּה אַתֶּם בְּעַצְמְכֶם מְבִינִים שֶׁאֵין רְצוֹנִי בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁיְּגֻרַּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁהַמְּזַכֶּה מוֹרִיד עַל זֶה דְּמָעוֹת (גִּטִּין צ:), וּמִי יוֹדֵעַ כַּמָּה יִתְעַנֵּן עַד שֶׁיִּשָּׂא הַשֵּׁנִית. וְאִם תִּהְיֶה בְּרִצּוֹנוֹ, מִכָּל שֶׁכֵּן הַחוֹתֵן וַחֲמוֹתוֹ וְהָעִיר וְכוּ' אֵיךְ יִהְיֶה, אִם לֹא יִהְיֶה גְּרוּעִים מִזֶּה, וּכְפִי עִסְקֵי הָעוֹלָם שֶׁהָרֹב אֵינָם מַסְפִּימִים שֶׁחֲתָנָם יִפְרֹק עֹל הָעוֹלָם וְיַעֲסֹק רַק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁיִּהְיֶה נִקְרָא חֲתָנָם עַל שְׁמֵנוּ וְכוּ', בִּפְרָט אִשָּׁה בְּכָל אֵלֶּה לֹא יִמְצָא, שֶׁיִּהְיֶה נִמְלָט מִכָּל הַיִּסּוּרִים שֶׁיֵּשׁ לְכָל מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֵלֵינוּ לָגֶשֶׁת אֶל קְדֻשַּׁת אֱמֶתּ הָאֱמֶת. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל מְעַט בְּקָדְקֳדוֹ וּבְקִי מְעַט בְּהִתְנַהֲגוּת הָעוֹלָם עַתָּה, יָכוֹל לְהָבִין כָּל זֶה בְּנָקֵל, עַל כֵּן דַּעְתִּי וּרְצוֹנִי חָזָק מְאֹד שֶׁיְּדַבְּרוּ עִם בֶּן

דּוֹדִי רַבִּי אַיְזִיק גֵּרוֹ יָאִיר שֶׁיַּעֲשֶׂה לְמַעֲנִי וַיְכַנִּים אֶת עַצְמוֹ בַּשָּׁלוֹם שֶׁהוּא מִצְוָה רַבָּה; וַאֲפִלּוּ אִם לֹא הָיָה מַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ חוֹתְנוֹ כָּל כָּךְ, אָנֹכִי יוֹדֵעַ שֶׁרַבִּי יַעֲקֹב יוּכַל לַעֲשׂוֹת כָּל מַה שֶּׁיִּרְצֶה כְּשֶׁיִּהְיֶה בְּבֵיתוֹ, יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר יוּכַל לַעֲשׂוֹת כְּשֶׁיִּהְיֶה בְּבֵית אָבִיו. כִּי הַבֵּנְתִּי מִקֹּדֶם שֶׁגַּם אָבִיו כְּשֶׁיָּבוֹא יִכְעַס עָלָיו הַרְבֵּה, וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאָבִיו אֵינוֹ מִתְנַגֵּד כְּלָל, אַךְ מֵרִבּוּי דִּבּוּרִים שֶׁל הַמְדַבְּרִים עָתָק וְכוּ' הוּא כְּמֻכְרָח לַחֲלֹק עַל בְּנוֹ הַרְבֵּה. וְהַיּוֹם נוֹדַע לִי זֶה, שֶׁכְּבָר בָּא אָבִיו, וְשֶׁיֵּשׁ לוֹ יְסוּרִים וּמְנִיעוֹת עֲצוּמִים מֵאָבִיו, וְכַאֲשֶׁר הֵבַנְתִּי כֵּן הוּא, עַל כֵּן אִם הוּא רוֹצֶה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת, וְלַחְשֹׁב בֶּאֱמֶת עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי אֵין טוֹב לָפָנָיו, כִּי אִם לְתַוֵּךְ הַשָּׁלוֹם, וּבְאֵשֶׁת נְעוּרָיו אַל יִבְגֹּד חָלִילָה. וַה' יְנַחֵהוּ אוֹתוֹ וְאוֹתָנוּ בְּלֶנוּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת תָּמִיד, וְלֹא נַטָּעָה עַצְמֵנוּ כְּלָל.

וְהִנֵּה לְעֵת עַתָּה יְמַתִּין מִלָּבוֹא לְפֹה עַד סָמוּךְ לְשַׁבָּת פָּרָשַׁת וָאֵרָא, כִּי אוֹדִישְׁךָ בְּנִי חֲבִיבִי, שֶׁכְּפִי הַנִּרְאֶה קָרוֹב מְאֹד שֶׁאֶהְיֶה אֶצְלְכֶם אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.

וְהִנֵּה הַהֶכְרֵחַ לְהוֹדִיעֲךָ שְׁמוּעָה לֹא טוֹבָה, כִּי בַּת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זַ"ל הַצַּדֶּקֶת מָרַת שָׂרָה זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה מִקְרוֹמִינְטְשַׁעג שָׁבְקָה לָן חַיִּים בְּעֶרֶב שַׁבַּת חֲנֻכָּה, וּבְיוֹם הַקֹּדֶם הִמְלִיטָה וָבָר לְמַזָּל טוֹב, וְנִכְנַס לַבְּרִית אַחַר הִסְתַּלְקוּתָהּ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְנַחֵם אוֹתָנוּ מֵהֶרָה, בְּנֶחָמוֹת צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם אָמֵן. וְהִנֵּה בְּיוֹם אֶתְמוֹל בָּא לְכָאן רַבִּי אֶפְרַיִם בֶּן רַבִּי נַפְתָּלִי וַחֲמוֹתוֹ מִשָּׁם, וְגַם יְדִידֵנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי גֵּרוֹ יָאִיר בְּעַצְמוֹ, וְרוֹצִים שֶׁהַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה תִּכָּנֵם אֶל אֹהֶל אֲחוֹתָהּ שָׂרָה זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה לְאוֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים לְגַדֵּל בְּנֵי אֲחוֹתָהּ, כִּי רַבִּי אַיְזִיק רוֹצֶה לְכַנְסָהּ, וּכְבָר הָיָה מַה דַּהֲוָה, כִּי בְּוַדַּאי בְּכָתָה בְּמַר נֶפֶשׁ שֶׁהָיָה קָשֶׁה לְסַבֵּל, ה' יְנַחֲמָהּ מֵהֶרָה, וְעַדַיִן אֵינָהּ מְשִׂיחָה דָּבָר, אַךְ בְּפִי הַנִּרְאֶה בְּוַדַּאי תִּהְיֶה מֻכְרַחַת לְפַעַ לְשָׁם. וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁגַּם אֲנִי אֶהְיֶה מֻכְרַח לְפַעַ עִמָּהּ, וְאָז אֶרְאֶה מִקֹּדֶם לְפַעַ לְקַהֵלְתְּכֶם, וַאֲדַבֵּר עִמָּכֶם פָּנִים אֶל פָּנִים הַכֹּל עַל נְכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּמֵאֵלָיו יָבִין לְהִוָּהֵר לְהַעֲלִים הַדָּבָר שֶׁלֹּא יִתְוַדַּע לְהָאַבְרֵךְ רַבִּי נַחְמָן שֶׁיִּהְיֶה נָבָר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל.

וְהִנֵּה אֲהוּבִי בְּנִי, לַהֲשִׁיבְךָ עַל דְּבָרֶיךָ יֵשׁ בִּלְבִּי הַרְבֵּה,

וְאֵינִי יוֹדֵעַ עַל מָה אַתָּה תּוֹפֵס עַצְמְךָ בְּמַאֲסַר הָרְעִיוֹן כָּל כָּךְ, הֲלֹא כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדְךָ תָּמִיד. וְיָדַעְתִּי שֶׁכְּבָר הוֹעִיל לְךָ הַרְבֵּה, וַעֲדַיִן אַתָּה מַנִּיחַ מַחֲשַׁבְתְּךָ לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל שְׁטוּת כָּאֵלֶּה, וּבְפָרַט מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן, אֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ שֶׁאֵין מִי שֶׁיִּטִּיב לוֹ בָּעוֹלָם, וַאֲפִלּוּ הַמְּנִיעוֹת שֶׁלְּךָ לֹא יִתְבַּטְּלוּ כְּלָל עַל יְדֵי מָמוֹן. וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁתִּתְבַּטֵּל אִיזֶה מְנִיעָה, יַעֲמְדוּ כְּנֶגְדָּהּ אֲלָפִים מְנִיעוֹת אֲחֵרִים הַרְבֵּה הַבָּאִים עַל יְדֵי רִבּוּי הַמָּמוֹן דַּיְקָא. וְכָל זֶה אִם הָיָה אֶפְשָׁר לְךָ לְהַשִּׂיג מָמוֹן עַל יְדֵי אֵלּוּ הַמַּחֲשָׁבוֹת, אֲבָל הֲלֹא אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאֵינְךָ פּוֹעֵל בָּהֶם בְּלוּם, וְהֵם מַזִּיקִים הַרְבֵּה, לָמָּה לֹא תָּחוּם עָלֶיךָ לְהַשְׁלִיכָם אַחֲרֵי גַּוֶּךָ, וּלְהַמְשִׁיךְ הַמַּחֲשָׁבָה לִכְסֹף אֶל הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה וְכוּ', הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָ. כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְךָ בְּכָר, שֶׁצְּרִיכִין לְהַשְׁלִיךְ כָּל יְהָבוֹ וּמַשָּׂאוֹ וְכָל מַה שֶּׁמְּנָח עַל דַּעְתּוֹ לְהַשְׁלִיךְ הַכֹּל עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ לִי לְאַדְעָם שֶׁדִּבּוּרִים הָלְלוּ נִכְנְסוּ אָז בִּלְבָּךְ הַרְבֵּה מְאֹד.

וּבְעִנְיַן הַיִּסּוּרִים שֶׁיֵּשׁ לְךָ מַה שֶּׁמּוֹנֵעַת אוֹתְךָ לִנְסֹעַ לְפֹה, מַה לַּעֲשׂוֹת, לְעֵת עַתָּה תִּהְיֶה עַצְמְךָ מַה שֶּׁעַל כָּל פָּנִים אַתָּה יָכוֹל לִהְיוֹת אָצְלֵנוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה לְפָחוֹת, וּבְבָר הָיִיתָ בְּחַסְדֵי ה' עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת תִּהְיֶה גַּם כֵּן. וּמֵהַסְּתָם תִּהְיֶה עוֹד פַּעַם אַחַת אוֹ יוֹתֵר מִקֹּדֶם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; וְאִם תִּרְצֶה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר תּוּכַל לִהְיוֹת עַל יְדֵי זֶה אֲפִלּוּ מֻפְלָג בַּחֲסִידוּת אֲמִתִּי. וְגַם עַל יְדֵי רָצוֹן וְכִסּוּפִין אֲמִתִּיִּים תּוּכַל לִזְכּוֹת לִהְיוֹת פֹּה בַּמָּה פְּעָמִים, וְגַם לִהְיוֹת אֵיזֶה פְּעָמִים בְּאוּמָאן, כִּי הַכֹּל יְכוֹלִין לִפְעֹל עַל יְדֵי רְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִין, וּלְהַרְגִּיל אֶת עַצְמְךָ לְדַבֵּר הַכִּסּוּפִין וְהָרְצוֹנוֹת בְּפִיו, קוּמוּ נָא, עִמְדוּ נָא, עוֹרְרוּ נָא לְבָבְכֶם הַטּוֹב הֵיטֵב הֵיטֵב לְהַרְגִּיל עַצְמְכֶם לַיִּלֵּךְ בְּדַרְכְּךָ הַיָּה, לְכִסֵּף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת וּלְדַבֵּר הַכִּסּוּפִין בְּפִיו, שֶׁעַל יְדֵי זֶה נֶאֱרָגִין עוֹלָמוֹת וְחִדּוּשִׁים נִפְלָאִים, עַל יְדֵי צִרּוּפֵי אוֹתִיּוֹת בְּרל"א (מָאתַיִם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד) שְׁעָרִים, הַמִּצְטָרְפִין וְנִזְדַּוְּגִין בְּצִרּוּפִין חֲדָשִׁים נִפְלָאִים עַל יְדֵי דִּבּוּרֵי הַכִּסּוּפִין לַה' וּלְתוֹרָתוֹ וְלִדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים. כַּמּוּבָן

וּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה אֵית לָן בֵּירָא בְּדַבְרָא עַיִן שָׁם הֵיטֵב (בְּסִימָן ל"א) כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם, כִּי הוּא חַיֵּיכֶם וְכוּ'. וּמֵהֲמַת שֶׁהַיּוֹם לָמַדְתִּי בְּסִפְרֵי קַבָּלָה מֵעִנְיַן הִתְהַוּוּת וַאֲרִיצַת כָּל הָעוֹלָמוֹת עַל יְדֵי צִרּוּפֵי הָאוֹתִיּוֹת ברל"א (מָאתַיִם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד) שְׁעָרִים פָּנִים וְאָחוֹר וְכוּ', וְעַל יְדֵי זֶה נִתְעוֹרַרְתִּי עַתָּה הַרְבֵּה הַרְבֵּה מִדֵּי דַּבְּרִי עִם אֶחָד מִבְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁלָּנוּ. כַּמָּה וְכַמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְהַזּוֹכֶה לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי רַבֵּנוּ ז"ל, בְּפָרָט בְּעִנְיַן הָרְצוֹנוֹת וְהַכִּסּוּפִין לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ בְּכָלָיוּת וּבִפְרָטִיּוּת וּלְדַבְּרָם בְּפֶה, הֵן בְּרָךְ כְּלָל שֶׁרְצוֹנוֹ לִהְיוֹת יְהוּדִי בֶּאֱמֶת, הֵן בִּפְרָטִיּוּת מַה שֶּׁחָסֵר לוֹ בִּפְרָט בְּאוֹתוֹ הָעֵת וְכוּ' וְכוּ', אַשְׁרֵי אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֲזוּ בָּזֶה. לֵית כָּל מִלְּתָא סָבִיל דָּא מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה וְנֶאֱרָג מִזֶּה בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, וְנִפְלָאוֹת הַמַּעֲשׂוּעִים הָעוֹלִים לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי זֶה. חִזְקוּ וְאִמְצוּ בְּכָל יוֹם לְקַיֵּם הַנְּהָגָה זֹאת בְּכָל עֵת לְמַעַן יִיטַב לָכֶם לָעַד. וּזְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהִתְמַהְמֵהַּ עוֹד כְּלָל, וַה' יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ וְנִזְכֶּה לִפְעֹל בַּקָּשָׁתֵנוּ בְּרַחֲמִים.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כ"ו שבט

סה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' בְּשַׁלַּח תקצ"ב.

שָׁלוֹם לִבְנֵי הֶרֶבֶּנוּ מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פֹּה, וְהָיָה לִי לְנַחַת, וּמֵחֲמַת שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ מָתַי יָבוֹא מוֹסֵר פִּתְבֶ זֶה לְבֵיתוֹ כִּי מְעַכֵּם הַדֶּרֶךְ, עַל כֵּן לֹא שָׁלַחְתִּי עַל יָדוֹ מִכְתָּבִי מֵיֶחָד אֵלֶיךָ לַהֲשִׁיבְךָ עַל מִכְתָּבְךָ. וְאֶפְשָׁר אֶכְתֹּב לְךָ מִטְּשָׁעהרִין, אַךְ הוּא לְמוֹתָר, כִּי בְּקָרוֹב אָבוֹא לְבֵיתִי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה לִשְׁמֹחַ בָּכֶם כְּשֶׁתִּזְכּוּ לַחֲשֹׁב עַל תַּכְלִיתְכֶם הַנִּצְחִי לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה בְּכָל יוֹם, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל כַּיָּדוּעַ לָכֶם, אֲבָל צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. כִּי הַזְּמַן הוֹלֵךְ וְהוֹמֶה וְכוּ'. וּדְעוּ כִּי בְּכָל מָקוֹם שֶׁנּוֹסְעִים וּבָאִים לְשָׁם, שׁוֹמְעִים קוֹל צְעָקוֹת וַאֲנָחוֹת גְּדוֹלוֹת וּמָרוֹת מִפִּגְעֵי הָעוֹלָם הָעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּבִפְרָט צַעֲקַת לְגִימָא מֵחֶסְרוֹן הַפַּרְנָסָה, וְרוֹאִין בְּחוּשׁ מַה שֶּׁאָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל (לקוטי מוהר"ן כ"ג): 'אִלְמְלֵא מִלְחָא, לֹא חֲיֵי עָלְמָא יָכוֹל

לְמִיסְבַּל מְרִירוּתָא'. אַשְׁרֵי הַמִּתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם שֶׁיִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִמְּרִירוּתָא דְּהַאי עָלְמָא, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר וּמוֹצִיא אֲנִי מַר מִמָּוֶת, שֶׁהוּא מְרִירוּת דַּאֲנַת הַפַּרְנָסָה וְחֶמְדַּת הַמָּמוֹן וְהָעֲשִׁירוּת. אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לַעֲשִׁירוּת אֲמִתִּי שֶׁהוּא הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר טוֹב לִפְנֵי אֱלֹקִים יְמַלֵּט מִמְּנָּה וְכוּ', וְדֵי בְּהֶעָרָה זֹאת.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכֻלָּם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה.

סו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' יִתְרוֹ תקצ"ב קְרוֹמִינְטְשָׁאנ.

אֲהוּבֵי בְּנֵי שְׁיִחְיֶה, שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ, ה' עֲלֵיהֶם יִחְיוּ וַיַּאֲרִיכוּ יָמִים וְשָׁנִים בְּרֹב טוּב אֲמִתִּי וְנִצְחִי אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פַּעֲמַיִם, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, וְאֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לַהֲשִׁיבְךָ עַתָּה, כִּי אֲנִי נָחוּץ לָדָרְכִּי לִנְסֹעַ הַיּוֹם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְטְשָׁעהרִין, וּכְבָר הָיִיתִי מוּכָן בְּיוֹם ד' בְּשַׁלַּח לִנְסֹעַ מִפֹּה, כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְךָ, וּמֵאַת הַשָּׂמַיִם הוּא דְּעִכְּבוּנִי עַד הֵנָּה. כָּעֵת אֵינִי

יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ, אַךְ אַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הַחֲזָקָה לִשְׁמֹעַ דִּבּוּרִים אֲמִתִּיִּים מִמִּכְתָּבַי אֶלְצוּנִי וְדָקְקוּנִי לִכְתֹּב לְךָ אֶת אֲשֶׁר יָמִין ה' תַּחַת קָלְמוֹסִי. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ בְּמִכְתָּב הַנַּ"ל שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא צְעָקוֹת וּגְנִיחוֹת בְּלִי שִׁעוּר, וְכֻלָּם צוֹעֲקִים מָמוֹן, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד צוֹעֵק בְּקוֹלוֹת מְשֻׁנּוֹת, בְּאֹפֶן לוֹ חָסֵר יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם, עַד שֶׁכְּמַעַט יוֹצֵאת נַפְשָׁם מֵעֹמֶק מְרִירוּתָם, וְחַיּוּתָם בָּגֵם עַל יְדֵי חַיּוּת הַנִּמְשָׁךְ בִּדְרָכִים נִפְלָאִים מִבְּרִית מֶלַח עוֹלָם אֲשֶׁר אִלְמְלָא מִלְחָא לָא חֲזֵי יָכֵל עָלְמָא לְמִסְבַּל. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר זֹאת הֵיטֵב, כִּי כָּל מַה שֶּׁזּוֹכְרִים זֹאת יוֹתֵר שֶׁעַקֵּר הַחַיּוּת מֵהַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם הַמְּמֻתָּק בְּכָל עֵת מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, עַל יְדֵי זֶה מַמְשִׁיכִין עַל עַצְמוֹ חַיּוּת דִּקְדֻשָּׁה בְּיוֹתֵר, וּמַמְתִּיקִים מֵעַצְמוֹ הַמְּרִירוּת בְּהַמְתָּקוֹת יְתֵרוֹת. כִּי בְּוַדַּאי כָּל אֶחָד כְּפִי קִרְבּוֹ לְהַצַּדִּיק וּכְפִי אֱמוּנָתוֹ בּוֹ כְּמוֹ כֵן נִמְתָּק מְרִירוּתוֹ יוֹתֵר. וּבָזֶה אָנוּ צְרִיכִים לְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בְּכָל עֵת, וּלְהַשְׁלִיךְ יְהֶבֵנוּ עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִבְטֹחַ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי כָּל מַה דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד וְהַכֹּל לְטוֹבָה. חֲזַק בְּנֵי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכָל עֵת, וְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל הַדְּרָכִים וְהָעֲצוֹת שֶׁשָּׁמַעְתָּ, הַפֵּךְ בָּהֶם וַהֲפֵךְ בָּהֶם וְכוּ'. וּמְגֹדָּל

טִרְדָּתִי אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה כְּלָל לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר יוֹתֵר, וַה' יְרַחֵם עָלֶיךָ וְיַמְתִּיק וִיבַטֵּל מַעֲלֶיךָ וּמִכֶּיתְךָ כָּל הַדִּינִים, וְיַרְחִיב לְךָ בְּכָל עֵת בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכַל לַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהַרְחָבַת הַלֵּב בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ חָפֵץ וּמִשְׁתּוֹקֵק לְהַצַּלָּחָתְךָ הַנִּצַּחִית.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אֲנָשֶׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

סז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, ה' תְּצִוֶּה תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה, תְּקַבֵּל הָאִגֶּרֶת הָרְצוּף פֹּה, וְתִשְׁלָחוֹ מִיָּד עַל הַפָּאשְׁטְ [דאר] וְתַחְתְּמוֹ בָּרְאוּי. כִּי לֹא הִנַּחְתִּי הַחוֹתָם בְּעַצְמִי כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לִקְרוֹת הָאִגֶּרֶת שֶׁכָּתַבְתִּי לְרַבִּי אֶפְרַיִם. כִּי כָּל דִּבּוּר שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׂוֹלֵחַ תַּחַת קָלְמוֹסִי בְּעִנְיָנֵינוּ הוּא נִצְרָךְ מְאֹד לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. כִּי בְּוַדַּאי צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְקַיֵּם מַה שֶּׁהִזְהִיר רַבֵּנוּ ז"ל, לְחַזֵּק עַצְמוֹ תָּמִיד, וְאָמַר בְּפֵרוּשׁ (שִׂיחוֹת הָרַ"ן שב) שֶׁהָעֵקֶר הוּא "מִכָּטֶן שְׁאוֹל שִׁוְעָתִי". וְכָל אֶחָד נוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ כָּל כָּךְ עַד שֶׁנִּדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ עָלָיו לֹא נֶאֱמַר זֹאת, כְּאִלּוּ יָרַד יוֹתֵר מִכֻּטֶן שְׁאוֹל חַס וְשָׁלוֹם, וּכְאִלּוּ אֵין בְּכֹחוֹ לְצַעֵק עוֹד,

וּכְאִלּוּ בְּבָר צָעַק הַרְבֵּה מְאֹד וְאֵינוֹ מוֹעִיל לוֹ, וְעוֹד דְּחִיּוֹת הַרְבֵּה כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה. וּבֶאֱמֶת לֹא כֵּן הוּא, כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ הֶאֱמֶת שֶׁהוּא זַ"ל כִּוֵּן בְּכָל דְּבָרָיו גַּם עָלֶיךָ בְּפֵרוּשׁ וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְלֹא דַּי שֶׁיְּכוֹלִין לִצְעֹק תָּמִיד אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא, גַּם עַל פִּי דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנְּעִימִים וְהַיְקָרִים וְהַנִּפְלָאִים וְהַתְּמִימִים בְּתַכְלִית אֱמִתַּת עֻמְקוּת הַתְּמִימוּת בֶּאֱמֶת יְכוֹלִין גַּם לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בְּכָל עֵת, וְלִהְטַף הַיְגוֹן וַאֲנָחָה לְהָפְכוֹ לְשִׂמְחָה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים תָּמִיד, וְלֹא יָמוּשׁוּ דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מִפִּינוּ וּמִפִּי זַרְעֵנוּ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֵנוּ עַד עוֹלָם.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ,

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כ"ח שבט

סח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת נִיקְהֵל תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פַּעֲמַיִם וְשָׁלֹשׁ וְלֹא נִזְדַּמֵּן אִישׁ לְהַשִּׁיבְךָ. וְעַתָּה אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל כִּי הוּא עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְיֵשׁ לִי אוֹרְחִים תּוֹדָה לָאֵל. אַךְ עֹצֶם צַעֲקָתְךָ דְּחָקוּנִי לִקַּח לִי מוֹעֵד וּפְנַאי עַתָּה. וּבֶאֱמֶת אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ, כִּי כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה

מְאֹד, וְהַרְבֵּה שָׁמַעְתָּ בְּעַל פֶּה, וּמָה אוֹסִיף לִכְתֹּב לְךָ הֲלֹא כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ וְשִׁמַּעְתִּיךָ פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲבֹר הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלִי יִסּוּרִים וּדְאָגוֹת וְנִסְיוֹנוֹת וְהִתְגָּרוּת הַבַּעַל דָּבָר וּמְרִירוּת הַרְבֵּה רַחֲמָנָא לִצְלַן, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד וְכוּ'. וְאֵין לָנוּ בַּמֶּה לְהִתְחַזֵּק עַצְמֵנוּ כִּי אִם עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי אֵין שׂוּם טוֹב בָּעוֹלָם אֶלָּא הַתּוֹרָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלֶיהָ הַשָּׁלוֹם (תְּהִלִּים קיט) "לוּלֵא תוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי אָז אָבַדְתִּי בְעָנְיִי". וּבְרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר חָלַקְךָ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ בְּעֲזֶרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאִם אֵינְךָ לוֹמֵד בָּרַאוּי בֶּאֱמֶת כַּאֲשֶׁר נִכְסֹף נִכְסַפְתָּ, כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה שֶׁלְּעֵת עַתָּה צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל תֵּבָה וְתֵבָה שֶׁלּוֹמְדִים בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּבְכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה שֶׁחוֹטְפִין אֵיזֶה טוֹב בְּכָל יוֹם, וְלִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הֶעָבָר בְּשִׂמְחָה רַבָּה בְּכָל יוֹם, וְלִצְעֹק עַל הֶעָתִיד בְּקוֹל גָּדוֹל, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם. וְגַם הַכְּסוּפִין בְּעַצְמָן טוֹבִים וִיקָרִים מְאֹד. וּבְעִנְיַן רְהִיטַת הַמַּחֲשָׁבוֹת בְּרַעְיוֹנִים רָעִים כְּבָר יָדַעְתָּ שֶׁאֲפִלּוּ אַתָּה שֶׁהֻרְגַּלְתָּ מְאֹד בְּמַחֲשָׁבוֹת מִן הַצַּד, אַף עַל פִּי כֵן הַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדְךָ תָּמִיד, וְכָל עֵת שֶׁאַתָּה מְנַתֵּק מַחֲשַׁבְתְּךָ מֵרַע לְטוֹב הוּא יָקָר מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ,

וַהֲלֹא רָאִיתָ אַף עַל פִּי כֵן כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הִתְגַּבַּרְתָּ עַל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ בִּדְרָכֵי עֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, עַל כֵּן רָאוּי לְךָ לְהַתְחִיל בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ לְתַפֵּס מַחֲשַׁבְתְּךָ בְּיָדְךָ. וַאֲפִלּוּ אִם יוֹצֵאת חַס וְשָׁלוֹם לְמָקוֹם שֶׁיּוֹצֵאת, תִּתְפֹּס אוֹתָהּ בְּרֶסֶן וַאֲפָסָר לַהֲשִׁיבָהּ לְדַרְכְּךָ הַיָּשָׁר, כִּי הִיא בְּיָדְךָ בְּכָל עֵת. וְהָעֻקָּר שֶׁתַּרְגִּיל עַצְמְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֹז בְּכָל מִינֵי דְּרָכִים וְעֵצוֹת שֶׁשָּׂמַעְתָּ, בְּפֶרֶט בְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא. וּבְטַח בַּה' וּבְכֹחוֹ הַגָּדוֹל וְהַנִּשְׂגָּב שֶׁאֵיךְ אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אַחֲרִיתְךָ יִהְיֶה טוֹב בְּוַדַּאי בְּלִי סָפֵק, כִּי הוּא ז"ל גָּמַר וְיָגְמֹר בְּוַדַּאי, וּכְבָר זָכִינוּ מַה שֶּׁזָּכִינוּ לַיֵּדַע מֵהִתְגַּלּוּת תּוֹרוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת כָּאֵלּוּ שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם, וְזֶה יִהְיֶה נִשְׁאָר לָנוּ לָנֶצַח בְּחַסְדֵי ה'. וּבָעוֹלָם הַבָּא תֵּדַע נִפְלָאוֹת עִנְג נְעִימַת הַתּוֹרוֹת הָאֵלּוּ, וְאָז נָבִין לְמַפְרֵעַ עֹצֶם הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ הוּא יִתְבָּרַךְ, שֶׁזָּכִינוּ לַיֵּדַע בָּזֶה הָעוֹלָם כָּל זֶה; וְיֶתֶר אִי אֶפְשָׁר לְהַרְחִיב בָּזֶה עַתָּה. חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ מְאֹד, כִּי הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמֵהֶמְתֵּק כְּבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ,

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְפֶרֶט לִידִידִי הָאַבְרֵךְ הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלִּכְתֹּב לְךָ מֵעֹצֶם אַהֲבָתִי אֲלֵיכֶם, וְגֹדֶל תִּשְׁוֹקָתִי לִרְאוֹת בְּהַצְלָחַתְכֶם הַנִּצְחִית. הֱיוֹת גַּם בְּעֵת הֱיוֹתְךָ פֹּה שָׁמַעְתִּי וְהֻבְנְתִּי שֶׁנִּתְרַפֵּיתָ מֵהַתְמָדַת הַלִּמּוּד בָּעִתִּים הַלָּלוּ, וְגַם עַתָּה שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ בָּאִלָּה, נָא בְּנִי חָבִיבִי, חֲמֹל עָלֶיךָ, כִּי אִם לֹא עַכְשָׁו אֵימָתַי, וּרְאֵה וְהָבֵן כַּמָּה יְסוּרִים סָבַלְתָּ וְשָׁבַרְתָּ כַּמָּה מְנִיעוֹת בְּדֵי לְהִתְקָרֵב אֶל הָאֱמֶת, וְעַתָּה אַחֲרֵי כָּל הַדְּבָרִים וְהָאֱמֶת הָאֵלֶּה שֶׁשָּׁמַעְתָּ וְהֻבְנְתָּ מִפִּינוּ וּמִפִּי סְפָרֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, אֵין נָאֶה לְךָ וְלָנוּ לְהִתְרַפּוֹת מִדִּבְרֵי תּוֹרָה חַס וְשָׁלוֹם אֲשֶׁר הֵם חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָנֶצַח. חוּסָה עָלֶיךָ וְהִתְגַּבֵּר מֵעַתָּה כַּאֲרִי וְתִתְחִיל מֵחָדָשׁ לְהִתְגַּבֵּר לְהַתְמִיד בִּלְמוּדְךָ בְּכָל יוֹם, וְאַל תַּמְשִׁיךְ עָלֶיךָ מִיָּד מְרִירוּת מְרֻדַּת הַמָּמוֹן. בְּטַח בַּה', בְּפֶרֶט עַתָּה שֶׁעֲדַיִן אֵין נוֹגְשִׁין אוֹתְךָ פַּרְנָסָה, זְכֹר כִּי (שַׁבָּת קנב.) 'נַקּוּתָא כְּלִילָא כְּוָרְדָא' אִם זוֹכִין לַעֲסֹק בָּהֶם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כִּי הַזְּמַן רָץ וּפוֹרֵחַ מְאֹד מְאֹד, וְאֵינוֹ עוֹמֵד כְּלָל אֲפִלּוּ רֶגַע אַחַת, כִּי אֵין שׁוּם זְמַן כְּלָל, וְהַיְלָדוּת וְהַשְׁחָרוּת הֶבֶל, הֶבֶל הֲבָלִים הֶבֶל הֲבָלִים.

זְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְחוּרֹתֶיךָ, וְחַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר נְעוּרֶיךָ, וְתֵלֵךְ בִּדְרָכֵי הָאֱמֶת שֶׁשָּׁמַעְתָּ מֵאִתָּנוּ וְתַעֲסֹק בַּתּוֹרָה הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, גַּם מְזֶה אַל תַּנַּח יָדֶךָ לְהַרְבּוֹת בְּתַחֲנוּנוֹת וּבְקָשׁוֹת וַאֲמִירַת תְּהִלִּים, וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם בְּבֶן לִפְנֵי אָבִיו. וְתִהְיֶה הַצְנֵעַ לֶכֶת בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן יִתְוַדַּע לְהַמִּתְנַגְּדִים אַל תִּתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי הַמַּלְעִיגִים, וְיִהְיֶה מִצְחָךְ חָזָק נֶגֶד נֶגֶד עַזּוּתָם הָרַע, וּתְקַיֵּם חֲיֵי עַז כַּנָּמֵר. כִּי צְרִיכִין עַזּוּת הַרְבֵּה דִּקְדֻשָּׁה לַעֲמֹד נֶגֶד נֶגֶד כָּל הַמּוֹנְעִים שֶׁיֵּשׁ מֵעֲצְמוֹ וּמֵאֲחֵרִים. אַשְׁרֶיךָ אִם תִּשְׁמַע לִדְבָרַי אֵלֶּה, אָז תַּצְלִיחַ וְאָז תַּשְׂכִּיל לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בָּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

כ"ט שבט

סט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' צו תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת שֶׁאֲנִי מוּכָן מִיָּד לְהִתְעַטֵּף בְּטַלִּית וּתְפִלִּין וּלְהִתְפַּלֵּל, וְגַם בְּשָׁעָה זוֹ נִזְדַּמֵּן לִי עוֹבֵר וָשָׁב. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה

לְבִתְךָ וּלְבִנְךָ שֶׁיִּחְיוּ, וּלְמַעַן הַשֵּׁם לְהִוָּהֵר מֵרְפוּאוֹת גַּשְׁמִיּוּת, רַק לִסְמֹךְ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי הֵן רוֹפְאֵי אֱלִיל כֻּלָּם תֹּהוּ וְכוּ'. רוֹפֵא חִנָּם יְרַפֵּא אוֹתְךָ מְהֵרָה בְּתוֹךְ שְׁאָר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וּמַחֲמַת שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַתְּפִלָּה אִי אֶפְשָׁר לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר כְּלָל. וַה' יִתְבָּרַךְ יִתֵּן בְּלִבְּךָ וּבְלֵב כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁתִּשְׁמַע וְתָבִין הֵיטֵב כָּל מַה שֶׁדִּבַּרְנוּ בְּשַׁבָּת הָעָבַר וְלֵילֵךְ בָּזֶה, לֵידַע וּלְהַאֲמִין תָּמִיד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּתְךָ תָּמִיד, וְשׁוּם דִּבּוּר אֵינוֹ נֶאֱבָד, רַק כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר עוֹשֶׂה רֹשֶׁם גָּדוֹל. וְעַל יְדֵי זֶה יִכְמְרוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, וְיִתְהַפֵּךְ פָּנָיו אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ בְּכָל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִים לְהִוָּשַׁע.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הִמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּךָ וּמִיּוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ שֶׁיִּחְיוּ וּמִפִּי בֵּיתְךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְבָרֵךְ אוֹתְךָ בְּשָׁלוֹם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְיִפְרֹס בְּאַהֲבָה בְּשָׁלוֹם יְדִידִי הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נָכָד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ ז"ל, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁפּוֹת שָׁלוֹם בְּבֵיתוֹ.

לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם רַב בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עָזִיזָא, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבַבְכֶם בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה זוֹ תְּפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אָמֵן.

נָתָן הַנַּ"ל

ע

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' שְׁמִינִי תקצ"ב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נרו"ו יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְהִנֵּה מוֹסֵר כְּתָב זֶה בָּא מִמֶּרְחָק, וְהֵבִיא אִגֶּרֶת וִידִיעָה בְּרוּרָה מֵאֲחִיו שֶׁל רַבִּי מָרְדְּכַי נרו"ו יָאִיר כַּאֲשֶׁר תִּרְאוּ בְּעֵינֵיכֶם. לְכוּ חֲזוּ מִפְּעֻלּוֹת ה'. וּכְבָר מָסַרְתִּי לוֹ מִכְתָּבִי בְּלִי חֲתִימָה מִטַּעַם הַכָּמוּס, גַּם סְפָרִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְזַכֵּנִי שֶׁיְּפוּצוּ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה לְהֵיטִיב מְשׁוּבוֹ לְכָל הָעוֹלָם. שֶׁכֻּלָּם צְרִיכִין לַהֲנוֹת מִתּוֹרָתוֹ אֲשֶׁר כָּל הָעוֹלָמוֹת בִּפְרָט זֶה הָעוֹלָם תָּלוּי בּוֹ וכו'. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְיִקַּיֵּם תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב שֶׁיִּתְגַּלֶּה הָאֱמֶת בָּעוֹלָם. כִּי לֹא דָבָר רֵיק הוּא כָּל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ עַתָּה בְּדוֹר הַזֶּה בְּעִנְיַן סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְאִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר וּלְבָאֵר אֲפִלּוּ מַה שֶּׁבְּלִבִּי בָּזֶה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן מַה שֶּׁנַּעֲלָם מִמֶּנִּי גַּם בֵּן, כִּי מְאֹד עָמֹק עָמֹק הָעֵסֶק הַזֶּה, וְכָל עִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת הַזֶּה אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה כָּמוֹהוּ מֵעוֹלָם, וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ. וְכָתַבְתִּי וְאֹת לְמַעַן תָּבִין מִזֶּה כַּמָּה אַתֶּם

צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְעוֹרֵר בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ, אַחֲרֵי אֲשֶׁר זָכִינוּ לֵידַע מְעַט מֵאֱמֶת הָאֱמֶת וכו'. בָּרוּךְ אֱלֹקֵינוּ אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה לְהָאִיר עֵינֵינוּ בְּאוֹר הָאוֹרוֹת הָזֶה, וְאִם לֹא הִגְדִּילָתְ הַשִּׂמְחָה בְּפוּרִים הָעָבַר כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ, אַף עַל פִּי כֵן תִּשְׂמַח נַפְשְׁךָ מַעַתָּה בְּכָל יוֹם בִּפְרָט בַּיָּמִים הַלָּלוּ יְמֵי אֲדָר וְנִיסָן שֶׁהֵם יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל וְעוֹסְקִים בַּמִּצְוֹות הַרְבֵּה לְהָכִין עַל פֶּסַח הַקָּדוֹשׁ. חֲזַק וְחִזַּק לַעֲשׂוֹת כָּל הַהֲכָנוֹת לְפֶסַח בְּשִׂמְחָה רַבָּה וַעֲצוּמָה אֲשֶׁר זָכִינוּ לְהָכִין עַצְמֵנוּ לָאֱכֹל מַצָּה בְּפֶסַח לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ. כִּי הוּא חַיֵּינוּ וכו', וּתְזָרֵז עַצְמְךָ לִשְׁלֹחַ לִי צָרְכֵי הַסְּפִלִּית בִּזְרִיזוּת כִּי הַזְּמַן קָצָר עַד הַפֶּסַח.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל טוֹב מֵאִתְּכֶם וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ל' שבט

עא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן תקצ"ב פָּרָשַׁת תְּצַוֶּה.

אֲהוּבִי בְּנִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה בְּעֵת תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, כִּי הָיָה לִי צַעַר קָצָת עַל שֶׁלֹּא רָאִיתִי מִכְתָּבְךָ זֶה כַּמָּה יָמִים. וְכָל צָרְכֵי הַסְּפִלִּית

קַבַּלְתִּי עַל נָכוֹן, וּתְהִלָּה לָאֵל תֵּכֶף תִּקַּנְתִּי אֶת הַתְּפִלִּית וְהִסְתַּלַּקְתִּי בּוֹ צִיצִית בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְחִדַּשְׁתִּי אוֹתוֹ בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה תְּהִלָּה לָאֵל. הֶטִיבוֹתָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, אֲשֶׁר זָכִיתָ עַל יְדֵי תְּשׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה שֶׁיִּהְיֶה לְךָ חֵלֶק גָּדוֹל בְּהַתְּפִלִּית בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם, וּזְכוּת פַּנְפֵי הַתְּפִלִּית יָגֵנּוּ עָלֶיךָ כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ וְכוּ' לְהַצִּילְךָ מִמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת יְתֵרוֹת, רַק לְהַרְגִּיל עַצְמְךָ בְּכָל עֵת לְהָסִיחַ דַּעְתְּךָ לְגַמְרֵי מִמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁאֵינָם נִצְרָכִים בְּאוֹתוֹ הַשָּׁעָה, וְלֹא תַּתְחִיל לַחֲשֹׁב בָּהֶם כְּלָל, וְזֶה עֵצָה טוֹבָה מְאֹד, וְלִהְיוֹת כְּשׁוֹבֵחַ לְגַמְרֵי, וְגַם יוֹתֵר מִשִּׁבְחָהּ, וְלַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ כְּאִינוֹ יוֹדֵעַ מֵאֵלּוּ הָרַעְיוֹנִים כְּלָל, וְלַעֲסֹק בַּמֶּה שֶׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה אוֹ תְּפִלָּה אוֹ מַשָּׂא וּמַתָּן וְכַיּוֹצֵא. וַאֲפִלּוּ מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת אִם אֵינָם שַׁיָּכִים בְּעִנְיָן זֶה צְרִיכִים לְסַלֵּק גַּם כֵּן כְּאִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ עַתָּה מֵהֶם כְּלָל. כִּגוֹן בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה אֵין צְרִיכִין לַחֲשֹׁב שׁוּם דָּבָר, וּבֶאֱמֶת אָז דַּיְקָא מִתְגַּבְּרִים כָּל מִינֵי בִּלְבּוּלִים וְעֵרְבּוּב הַדַּעַת בְּיוֹתֵר, אַךְ צְרִיכִים לְהִתְגַּבֵּר אָז הַרְבֵּה מְאֹד בָּעֵצָה הַזֹּאת לְבִלְתִּי לְהַתְחִיל לַחֲשֹׁב שׁוּם מַחְשָׁבוֹת חוּץ כְּלָל, וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּחֲמַת הַהֶרְגֵּל בְּכָל פַּעַם יוֹצֵאת מַחֲשָׁבָה לַחוּץ, צְרִיכִים לְתָפְסָהּ בְּכָל פַּעַם בְּאַפְסָר

וּלְהַכְנִיסָהּ לִפְנִים לַחֲשֹׁב מַה שֶּׁהוּא מְדַבֵּר אָז, וַאֲפִלּוּ אִם יִהְיֶה בֵּן מֵאָה פְּעָמִים בְּתִפְלָּה אַחַת. וּבְעִנְיָן כָּל מַה שֶּׁפָּתַבְתָּ לִי בְּכָר שָׁמַעְתִּי מִפִּיךָ דְּבָרִים בָּאֵלֶּה פְּעָמִים הַרְבֵּה, וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁאֵין לְךָ בַּמֶּה לְהִתְחַיּוֹת עַצְמְךָ כִּי אִם בְּעִנְיָנִים שֶׁאַתָּה כּוֹתֵב בְּמִכְתָּבְךָ. וְכֵן עוֹבֵר עַל כָּל אָדָם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַכֹּל שָׁוִין לֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן עַל כָּל אֶחָד עוֹבֵר מַה שֶּׁעוֹבֵר בְּלִי שִׁעוּר. וּבְוַדַּאי אֵין שׁוּם חַיּוּת וְאֵין שׁוּם מָנוֹס מֵהֶם כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָה, וּבִפְרָט עַל דֶּרֶךְ הַקְּדוּשׁ וְהַחָדָשׁ וְהַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא שֶׁהוּא עִנְיַן הַשִּׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ שֶׁאֵין לְמַעְלָה מִזֶּה. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל מְעַט דְּמְעַט שֶׁכְּבָר זָכִיתָ לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ וּלְקַיֵּם מְעַט בְּעִנְיַן זֶה. מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְךָ זֶה לִירְאָה אֶת ה' כָּל הַיָּמִים בְּתוֹסֶפֶת קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה וּבְרִבּוּי תְּפִלּוֹת וְשִׂיחוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְגַם לְהִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד לְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה עַל כָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁזָּכִינוּ וְכוּ'.

וְהִנֵּה בָּעִתִּים הַלָּלוּ אֲנִי עוֹסֵק בְּעִנְיַן כַּוָּנַת אֱלוּל, שֶׁהֵם תִּקּוּן הַבְּרִית (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא פז פח), שֶׁהוּא סוֹדוֹת עֲצוּמִים שֶׁגִּלָּה שָׁם בְּעִנְיַן 'וְאִם לֹא תֹּאבָה הָאִשָּׁה וְכוּ',

וּבְעִנְיַן הַפֵּרוֹת וּבְעִנְיַן הָאֲבֵדוֹת שֶׁמְּחַפְּשִׂין הַמַּלְאָכִים שֶׁתּוֹקְעִין תְּקִיעָה, תְּרוּעָה תְּקִיעָה וְכוּ' וְכוּ', אַשְׁרֵי הָאָזְנַיִם שֶׁשָּׁמְעוּ מִזֶּה, כִּי לֹא נִשְׁמַע בָּזֹאת מֵעוֹלָם וְכוּ'. וְהָעִקָּר הַיְינוּ מִשָּׁם שֶׁצָּרִיךְ כָּל אָדָם לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ הַרְבֵּה הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד אַחַר אֲבֵדוֹתָיו, וְעִקַּר הַבַּקָּשָׁה וְהַחִפּוּשׂ הוּא עַל יְדֵי דִּרְכֵי תּוֹרָה שֶׁגּוֹלָה עַל פָּסוּק קָרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ בְּסִימָן ו' בַּמְבֹאָר שָׁם בְּמְקוֹמוֹ, כִּי הַתּוֹרָה הַנַּ"ל הוּא סוֹד בַּנָּנַת אֱוִיל וְכוּ'. וְעִקַּר הַפְּגָנוֹת הֵם בְּחִינַת אִם אָפֵק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאֵצִיָּה שְׁאוֹל הֵנָּךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת בָּקִי בְּרָצוֹא בָּקִי בְּשׁוֹב, בָּקִי בְּעֵיל בָּקִי בְּנָפִיק, כִּי מִי שֶׁזּוֹכֶה לִקְנִים אִם אָפֵק וְכוּ' וְאֵצִיָּה שְׁאוֹל הֵנָּךְ, הוּא מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ בְּחִינַת סוֹד בַּנָּנַת אֱוִיל, וְיָכוֹל לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אַחַר אֲבֵדוֹתָיו. כִּי צְרִיכִין לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה, וּבְוַדַּאי בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַזְּמַן עוֹבֵר עַל הָאָדָם מַה שֶּׁעוֹבֵר. בִּפְרָט שֶׁאֲבֵדָתוֹ עַל פִּי רֹב הֵם בִּמְקוֹם מִדְבָּר שְׁמָמָה בִּמְקוֹם תֹּהוּ וָבֹהוּ, שֶׁמְּחַמַּת זֶה הָאָדָם תּוֹעֶה בְּשֶׂה אוֹבֵד, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (תְּהִלִּים קז) "תָּעוּ בַמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן דֶּרֶךְ" וְכוּ' וְכָל הַמִּזְמוֹר, וְעַתָּה הָבֵן בְּעַצְמְךָ כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִים לְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ כְּשֶׁצְּרִיכִין לַעֲבֹר בִּמְקוֹמוֹת כָּאֵלּוּ לְבַקֵּשׁ אַחַר אֲבֵדוֹת

שֶׁנֶּאֱבְדוּ מִכַּמָּה שָׁנִים, וְגַם צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ וְלִמְצֹא אֲבֵדוֹת מְגֻלְגָּלִים הַקּוֹדְמִים שֶׁעָבְרָה נִשְׁמָתוֹ בָּהֶם, וְקָשֶׁה לְהַמָּלֵט שֶׁבְּתוֹךְ הַחִפּוּשׂ לֹא יֹאבַד עוֹד יוֹתֵר. וְכִמְרֻמָּז שָׁם שֶׁאֲפִלּוּ הַצַּדִּיקִים הַחוֹפְרִים אַחַר הָאֲבֵדוֹת לְפָעָמִים הֵם עַצְמָם אוֹבְדִים עוֹד, עַיֵּן שָׁם, מִכָּל שֶׁכֵּן שְׁאָר אֲנָשִׁים. וְעַל יְדֵי זֶה מִתְאָרֵךְ הַגָּלוּת כָּל כָּךְ בִּכְלָלִיּוּת, וְכֵן גָּלוּת הַנֶּפֶשׁ בִּפְרָטִיּוּת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִתְאָרֵךְ כָּל כָּךְ הַכֹּל מֻחְמָת זֶה, הַמָּקוֹם יְרַחֵם.

עַל כֵּן כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לָחוּם עַל נַפְשׁוֹ, כַּמָּה וְכַמָּה הִתְחַזְּקוּת הוּא צָרִיךְ לִבְלִי לַיְאֵשׁ עַצְמוֹ מִן הַבַּקָּשָׁה וְהַחִפּוּשׂ לְעוֹלָם, יְהִיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, אֲפִלּוּ אִם נִדְמֶה לוֹ שֶׁאוֹבֵד חַס וְשָׁלוֹם בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר, אַף עַל פִּי כֵן הוּא יַעֲשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ וְיַחֲפֵּשׂ יוֹתֵר. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא כְּלָל, צָרִיךְ לְהַאֲמִין שֶׁבְּוַדַּאי מוֹצֵא הַרְבֵּה עַל יְדֵי הַבַּקָּשָׁה וְהַחִפּוּשׂ לְבַד, כִּי הַיְגִיעָה אֵינוֹ נֶאֱבֶדֶת כְּלָל כִּי לֵית רְעוּתָא טָבָא דְּאִתְאֲבִיד, וְזֶהוּ: יָגַעְתִּי וְלֹא מָצָאתִי אַל תַּאֲמִין, יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי תַּאֲמִין. וְקָשֶׁה מַה הוּא לְשׁוֹן תַּאֲמִין, הֲלֹא יְכוֹלִין לִרְאוֹת אִם מָצָא אִם לָאו, אַךְ בֶּאֱמֶת יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיָּגַע הַרְבֵּה וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁעֲדַיִן לֹא

מָצָא כְּלָל וּמֵהֵמַת זֶה הוּא אוֹמֵר יָגַעְתִּי וְלֹא מָצָאתִי,
אַף עַל פִּי כֵן אַל תַּאֲמִין לוֹ, רַק יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי תַּאֲמִין,
אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בְּיָדוֹ מְאוּמָה מַה שֶּׁמָּצָא, אַף עַל פִּי כֵן
תַּאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁבְּוַדַּאי מָצָא הַרְבֵּה. כִּי יֵשׁ
הַרְבֵּה שֶׁאֵין מַרְאִין לוֹ מַה שֶּׁמָּצָא עַד הַסּוֹף, וְגַם אֲפִלּוּ
אִם לֹא מָצָא כְּלָל עֲדַיִן, אַף עַל פִּי כֵן מָצָא הַרְבֵּה עַל
יְדֵי הַחִפּוּשׂ וְהַיְגִיעָה לְבַד, כִּי הַיְגִיעָה וְהַחִפּוּשׂ לְבַד
אֵינוֹ נֶאֱבָד בְּשׁוּם אֹפֶן. וְעַל כֵּן יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי תַּאֲמִין,
תַּאֲמִין דַּיְקָא כַּנַּ"ל וְהֶבֵן הֵיטֵב, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא.
וְעַל פִּי דֶּרֶךְ זֶה שָׁאֲנוּ קוֹרְאִין אֶת כָּל הַיְגִיעוֹת
וְהָעֲבוֹדוֹת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, בִּפְרָט בְּשִׂיחוֹת לְפָנָיו
יִתְבָּרַךְ הַכֹּל אָנוּ קוֹרְאִין עַתָּה בְּשֵׁם בַּקָּשָׁה וְחִפּוּשׂ. וְכֵן
עַל פִּי רֹב מְבַקְּשִׁין וּמְחַפְּשִׂין עַל יְדֵי רָצוֹן וּתְשׁוּקָה
וְגַעְגּוּעִים וְכוּ', עַל יְדֵי זֶה אַתָּה יְכוֹלִים לְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה
בְּכָל עֵת אֵיךְ שֶׁהוּא, כִּי אַתָּה מְחַיְּבִים אַף עַל פִּי כֵן
לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ יוֹתֵר כְּמוֹ הַמְחַפֵּשׂ אַחַר אֲבֵדוֹת
בְּנַשְׁמִיּוּת שֶׁבְּוַדַּאי אֵינוֹ מוֹצֵא בְּפַעַם אֶחָד, בִּפְרָט
אֲבֵדוֹת בָּאֳלוֹ, שֶׁצְּרִיכִין לְבַלּוֹת כָּל יָמָיו לְבַקְּשָׁם
וּלְחַפְּשָׂם, בִּפְרָט שֶׁאָנוּ מַאֲמִינִים בָּאֱמֶת שֶׁאֵין הַיְגִיעָה
לָרִיק חַס וְשָׁלוֹם, כִּי מַה שֶּׁמַּרְוִיחִין עַל יְדֵי הַיְגִיעָה

וְהַחִפּוּשׂ לְבַד אֲפִלּוּ כָּל זְמַן שֶׁאֵין מוֹצְאִין הוּא גַּם כֵּן
רֶוַח בְּלִי שִׁעוּר, יוֹתֵר מִכָּל הוֹן דְּעָלְמָא עַיִן לֹא רָאֲתָה
וְכוּ'. מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאָנוּ בְּטוּחִים שֶׁבְּוַדַּאי נִזְכֶּה לְמְצֹא
הַכֹּל, סוֹף כָּל סוֹף אִם נִזְכֶּה לְהִתְחַזֵּק וּלְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ
תָּמִיד וְכַנַּ"ל. וּבָעִנְיָן הַנַּ"ל כְּלוּלִים כָּל הַכַּוָּנוֹת שֶׁל פֶּסַח
וּפָרָשַׁת הַחֹדֶשׁ (עַיֵּן לְקוּטֵי הֲלָכוֹת בְּרִכַּת הַפֵּרוֹת ה).
וְעַתָּה שׁוֹשׁ תָּשִׂישׂ בַּה' שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים נוֹרָאִים
כָּאֵלֶּה. וְיָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בַּמֶּה אָנוּ צְרִיכִים
לִשְׁמֹחַ בְּשֶׁזָּכִינוּ שֶׁמְּחַיֵּין אוֹתָנוּ בִּשְׁבָעָה מְשִׂיבֵי טַעַם
כָּאֵלֶּה. וְשֶׁשּׁוֹן וְשִׂמְחָה תַּשִּׂיג, עַד שֶׁתַּחְטֹף גַּם הַיָּגוֹן
וַאֲנָחָה לְתוֹךְ הַשִּׂמְחָה בְּעַל כָּרְחָם, כִּי בְּכָל מַה שֶּׁיּוּכְלוּ
לְהַחֲלִישׁ דַּעְתְּךָ בְּאֵיזֶה עַצְבוּת, חַס וְשָׁלוֹם, תֹּאמַר:
אַדְרַבָּה, זֶהוּ שִׂמְחָתִי, שֶׁאִישׁ כָּמוֹנִי אַף־עַל־פִּי־כֵן אֲנִי
יוֹדֵעַ מִנִּפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה מִנְּעִימוּת בֵּימִינוֹ נֶצַח כָּאֵלֶּה,
וְאִם אֲנִי גָּרוּעַ עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר, אַדְרַבָּא רָאוּי לִי לִשְׂמֹחַ
עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן זָכָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
לְהִשָּׁעֵן עַל צַדִּיק קָדוֹשׁ כָּזֶה, אֲשֶׁר גְּלָלֶיהָ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה.
וַהֲלֹא אִי אֶפְשָׁר לְהַכְחִישׁ שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ
הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל רַבִּי אֶלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. וְגַם אֲנִי יוֹדֵעַ
הַתּוֹרָה שֶׁל הַנִּגּוּן מֵע"ב [שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם] נִימִין וְגַם

הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַשְׁבָעָה בָּעטָלִירְש וְכוּ' וְכוּ', מַה נְּדַבֵּר מַה נָּשִׂיב לַה' כָּל הַגְּמוּלוֹתִי עָלֵינוּ, וּמֵהֶמֶת הַטִּרְדָּא גַּם אֲנִי צָרִיךְ לִנְסֹעַ עַל הַחֲתֻנָּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשָׁבוּעַ הַזֹּאת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, וְיֵעָרֵב לָכֶם שִׂמְחַת הָחָג הַקָּדוֹשׁ וְתִזְכּוּ לְהִתְוַהֵר מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ בְּנַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת, וּלְהַרְגִּישׁ שִׂמְחַת וּדְבֵקוּת הַהַלֵּל הַקָּדוֹשׁ שֶׁל פֶּסַח, וְנַשְׁגְּבוּת נְעִימַת קְדֻשַּׁת הַסֵּדֶר שֶׁל פֶּסַח נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

א' אדר

עב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' מְצֹרָע תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, בְּשָׁעָה זֹאת בָּאתִי מִנַּעְמָרוֹב מִשִּׂמְחַת הַנִּשּׂוּאִין תְּהִלָּה לָאֵל, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵעִם ה'. וִימִין ה' רוֹמֶמָה לְעוֹלָם בַּאֲשֶׁר אֶסַּפֵּר לְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּבוֹאֲךָ לְפֹה. אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְאֵין בָּעֵת פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. אַךְ מֵהֶמֶת שֶׁנִּסַּעְתִּי לְפֹה עִם מוֹסֵר פְּתָב זֶה בַּעַל הָעֲגָלָה מִקְּהִלַּתְכֶם, אָמַרְתִּי לֹא אֶמְנַע לִדְרֹשׁ בִּשְׁלוֹמְךָ הַטּוֹב.

כִּי יָדַעְתִּי עִנְיָם תִּשּׁוּקָתְךָ לִרְאוֹת מִכְתָּבִי תָּמִיד. וְשׁוֹשׁ תָּשִׂישׁ וְתָגֵל בְּשִׂמְחַת הָחָג הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְתִרְאֶה לְזֶרַע עִנְיָמְךָ לִשְׂלֹחַ חַיִּין וְכוּ' בְּזְרִיזוּת עַל יְדֵי מְקֻדָּם, וְתִכְתֹּב לִי תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה עַל כָּל מַה שֶּׁפָּתַבְתִּי לְךָ, וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁתִּשְׁתַּדֵּל שֶׁיּוּגַּע לִי אִגֶּרֶת מִרַבִּי נַחְמָן נָבֶךְ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל מַה טּוֹב.

יָתֵר מִזֶּה חַיִּים וְשָׁלוֹם וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה, כִּי בְּקָרוֹב נִזְכֶּה לָאֱכֹל מִזּוֹנָא דְּנִשְׁמְתָא מָזוֹן שֶׁהַמַּלְאָכִים נִזּוֹנִין מִמֶּנּוּ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ לְבַעֵר הֶחָמֵץ בָּרָאוּי, וְלִזְכּוֹת לָצֵאת מֵחָמֵץ לְמַצָּה מְמֻלָּאת לְחַיִּים מֵעֲצִבוּת לְשִׂמְחָה וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ה' אַחֲרֵי תקצ"ב.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יְצָחָק נרו"ו נָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִם חַיִּין גָּפֶן, יְשַׁלֵּם ה' פָּעָלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה מֵאֵת ה', וְתִזְכֶּה לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת הָחָג וּלְהִזְדַּהֵר מִמַּשֶּׁהוּ חָמֵץ בְּנַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת.

וּמַחֲמַת הַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר, וְעוֹד חָזוֹן לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וְשִׂמְחָה,
וְתִזְכֹּר הַדְּבָרִים שֶׁפָּתַבְתִּי כְּבָר וְיֵעָרֵב לְךָ לָעַד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה, וְשָׁלוֹם לְהָאַבְרֶכְ
מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב, מִכְתָּבוֹ קִבַּלְתִּי. אַף עַל פִּי שֶׁפּוֹתֵב מְרִירוּת לִבּוֹ, עִם כָּל זֶה נֶהֱנֵיתִי מִמִּכְתָּבוֹ, אֲשֶׁר תְּחִלָּה לָאֵל כְּבָר נִכְנַם בְּלִבּוֹ כַּמָּה דִּבּוּרִים מִסְּפָרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, אֲשֶׁר בִּשְׁבִיל זֶה לְבַד כְּדַאי לִסְבֹּל שִׁבְרַת מְנִיעוֹת אֲלָפִים מַשָּׂהֲיָה. קִוִּיתִי לַה' שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף יִפְעֲלוּ דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים אֶצְלָכֶם, מַה שֶּׁהֵם צְרִיכִים לִפְעֹל, רַק חִזְקוּ וְאִמְצוּ מְאֹד מְאֹד בְּכָל יוֹם מֻחָדָשׁ וְאַל יְבַהֲלוּ אֶתְכֶם רַעְיוֹנֵיכֶם וְכוּ' כִּי בְּרֹב חֲלוֹמוֹת וַהֲבָלִים וּדְבָרִים הַרְבֵּה כִּי אֶת הָאֱלֹקִים יְרָא (קֹהֶלֶת ה), עַיֵּן בְּפֵרוּשׁ רַשְׁ"י שָׁם, דְּהַיְנוּ שֶׁכָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְרַעְיוֹנִים רָעִים הַמַּבְהִילִים אֶת הָאָדָם עַל בֶּלֶם צְרִיכִים לְזָכֹר בּוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְיָרֵא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי סוֹף כָּל סוֹף מַה יִּהְיֶה מִמֶּנּוּ. וּבְוַדַּאי כָּל מַה

שֶׁיַּחְטֹף מִזֶּה הָעוֹלָם אַיְזֶה טוֹב יִהְיֶה לוֹ לְשָׁלָל גָּדוֹל בַּסּוֹף כִּי יָבוֹא עִתּוֹ. בִּפְרָט שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ פְּתָפִים רְחָבִים עַל מִי לִסְמֹךְ, יֵשׁ וַיֵּשׁ בְּעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רַק לֶאֱחֹז עַצְמוֹ בִּשְׁתֵּי יָדַיִם וּבְכָל כֹּחוֹ בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת, וְדֵי בָּזֶה בָּעֵת. וְיָשׂוֹשׂ וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְלַהֲפֹךְ כָּל הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, אֲשֶׁר זָכִינוּ בַּדּוֹרוֹת הָאֵלֶּה לְהִתְגַּלּוּת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת יָכוֹל לְכַפֵּר עֲוֹנוֹת עַל יְדֵי שְׁתִיַּת יַיִן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר י"ד) וַיֹּאמֶר ה' סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶיךָ וְכוּ' (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן קעז); וּבְוַדַּאי מִצְוַת שְׁתִיַּת יַיִן שֶׁל אַרְבַּע כּוֹסוֹת בְּפֶסַח נוֹגֵעַ לְעִנְיָן זֶה. יְמַלֵּא פִּי תְּהִלַּת ה' אֲשֶׁר זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ זֹאת וּלְהַדְפִּיסוֹ עַד שֶׁחָזַר הָאוֹר אֶצְלִי לַחֲזֹר וּלְקַבֵּל מִתַּלְמִידַי, שֶׁיְּזַכִּירוּנִי נִפְלְאוֹת ה' בְּכָל פַּעַם אֲשֶׁר שָׁמְעָה אָזְנִי וַתָּבֵן לָהּ, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ מִמֶּנּוּ זַ"ל הַנֶּאֱמָרִים בְּפִפָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים. אַשְׁרֵי הַשָּׂם לִבּוֹ עֲלֵיהֶם, שִׁימוּ לִבְּכֶם הֵיטֵב לִדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנִּפְלָאִים וְהַנּוֹרָאִים אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמַע כָּזֹאת וְכוּ'.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ב'אדר

עד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבִּיעִי שֶׁל פֶּסַח תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, אַהֲבָתְךָ אִלְּצַנִי לִכְתֹּב עַתָּה בְּחֹל הַמּוֹעֵד בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּשְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח וְגַם אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל מֵהַמַּת כְּבוֹד אוֹרְחִים וְשָׁאָר עֲנָיָנִים, וּבְקַשְׁתִּי מִמְּךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁתִּשְׁמַח בְּשִׂמְחַת הֶחָג הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר זָכִינוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָשָׂה לָנוּ נִסִּים כָּאֵלֶּה שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם הַכֹּל בִּשְׁבִילֵנוּ, כְּדֵי שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה שֶׁהוּא אֲנִי וְאַתָּה וְכָל הָאֲנָשִׁים שֶׁבְּטוּלְטְשִׁין וּפֹה בְּרֶסְלֶב וְשֶׁבְּכָל עָרֵי יִשְׂרָאֵל בְּמוֹשְׁבוֹתָם, שֶׁכֻּלָּנוּ אֵלֶּה אֲנַחְנוּ פֹּה הַיּוֹם חַיִּים, כֻּלָּנוּ הֵם בְּנֵי הַדּוֹר הַזֶּה, וְעָלֵינוּ נֶפֶל חוֹבַת הַיּוֹם הַזֶּה לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת קְרִיעַת יַם סוּף, אֲשֶׁר אִז נִתְגַּלָּה אֱלֹהוּתוֹ וְאַדְנוּתוֹ וּמֶמְשַׁלְתּוֹ שֶׁל הָאֵין סוֹף בַּעַל הָרָצוֹן יִתְבָּרַךְ בְּהִתְגַּלּוּת נִפְלָא וְנוֹרָא אֲשֶׁר לֹא הָיָה כָּמוֹהוּ, עַד אֲשֶׁר רָאֲתָה שִׁפְחָה עַל הַיָּם וְכוּ' וְעוֹלְלִים וְיוֹנְקִים אָמְרוּ זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ. שְׂמַח בְּנִי בְּשִׂמְחָה זֹאת, אֲשֶׁר זָכִיתָ לְהַאֲמִין בָּזֶה עַל כָּל פָּנִים וְלִהְיוֹת בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל עַם הַנִּבְחָר אֲשֶׁר

בִּשְׁבִילֵנוּ עָשָׂה אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלֶּה. וּבְאֵם לֹא הָיָה מִסְתַּפֵּק עַל הַטּוֹב שֶׁבָּנוּ לֹא הָיָה עוֹשֶׂה לָנוּ נִסִּים כָּאֵלֶּה כְּלַל הַדָּבָר חֲזַק וֶאֱמַץ לִהְיוֹת אַךְ שָׂמֵחַ תָּמִיד כָּל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קמ"ט) יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו, וּכְתִיב (שָׁם יד) יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל, וּבְפָרָט בְּיוֹם טוֹב קֹדֶשׁ יוֹם קְרִיעַת יַם סוּף. כִּי תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לִשְׂמֹחַ בִּפְשִׁיטוּת אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לָשׁוֹן וְכוּ'. וּבְפָרָט שֶׁזָּכִינוּ בַּדּוֹר הַזֶּה שֶׁאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עַל בַּעַל הַשִּׂמְחָה הָאֲמִתִּי, שֶׁהוּא מְקוֹר הַשִּׂמְחָה מְקוֹר הַקְּדֻשָּׁה מְקוֹר הָאֱמוּנָה מְקוֹר הַחַיִּים הָאֲמִתִּיִּים וְהַנִּצְחִיִּים מְקוֹר הַחָכְמָה, אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לָזֶה. עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לָאֲדוֹן הַכֹּל עַל כָּל הַטּוֹב הַנִּפְלָא אֲשֶׁר הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, אֲשֶׁר לֹא יְאֻמַּן כִּי יְסֻפַּר שֶׁאֲנַחְנוּ בִּשְׁפָלוּת כָּזֶה נִזְכֶּה לִשְׁמֹעַ וּלְהָבִין דְּבָרִים נוֹרָאִים כָּאֵלֶּה וְכוּ' וְכוּ'. וּבְנוּ נִתְקַיֵּם הַמִּקְרָא (שָׁם קלו) שֶׁבִּשְׁפָלֵנוּ זָכַר לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ, עַל כֵּן אָנוּ מְחֻיָּבִים לִשְׂמֹחַ וּלְרַקֵּד בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בְּיוֹם טוֹב קֹדֶשׁ. וְאַל יִהְיֶה לְךָ צַעַר בְּלֹל מַה שֶּׁאֵין אַתָּה זוֹכֶה לִהְיוֹת אָצְלֵנוּ בְּכָל פַּעַם כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב, כִּי גַּם זֶה לְטוֹבָה, כִּי יָקָר מְאֹד אֲלָפִים פְּעָמִים בְּשֶׁאַתָּה אָצְלֵנוּ

פַּעַם אַחַת בְּרַבַּע שָׁנָה בִּשְׁבִירַת מְנִיעוֹת כָּאֵלֶּה, מֵאֲשֶׁר הָיִיתָ אָצְלִי בְּכָל שָׁבוּעַ בְּלִי מְנִיעוֹת. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר אַתָּה זוֹכֶה עַל כָּל פָּנִים לִהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וְגַם בְּתוֹךְ הַשָּׁנָה אָנוּ רוֹאִים פָּנִים בְּפָנִים בְּמֶה פְּעָמִים. שְׁמַח בְּנִי וְאַל תִּתְעַצֵּב, וְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה, וּבְיוֹתֵר בְּמִלֵּי דְּשָׁטוּתָא כַּיָּדוּעַ לְךָ.

וַיְהִי אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וּמֵבְטָחֵנִי בְּךָ שֶׁתְּקַיֵּם דְּבָרַי אֵלֶּה. וּמִי שֶׁהַשִּׂמְחָה בְּמְעוֹנוֹ יִשְׁלַח עָלֵינוּ שִׂמְחָה שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׂמֹחַ בָּרֶגֶל הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, בְּפָרָט שֶׁהוּא שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְיוֹם טוֹב קֹדֶשׁ בְּיַחַד נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ אָמֵן.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ בְּהַר תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

שֶׁרַבִּי ח"ש הִבָּה אֵיזֶה אֲנָשִׁים וְעַתָּה רוֹצִים לְקָנְסוֹ, וְשַׁאֲתָה וְרַבִּי נַחְמָן מֵהַיְסִין הֶכְרַחְתֶּם לִנְסֹעַ לִבְרֶסְלֶב. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַנַּחַת שֶׁהָיָה לִי מִזֶּה, וְאַף עַל פִּי כֵן הִתְחַזַּקְתִּי בְּעֶזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא לְבַלְבֵּל שִׂמְחַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ חַם וְשָׁלוֹם. וְהַיּוֹם בַּבֹּקֶר פֵּרַשְׁתִּי שִׂיחָתִי עַל הַצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְסִפַּרְתִּי לְפָנָיו זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כָּל זֶה לְמַעַן יָחוּם ה' עַל עֲנִיּוּתֵנוּ וּבְיוֹנְנוּ, הָאֵלֶּקִים יְבַקֵּשׁ אֶת נִרְדָּפִים כָּמוֹנוּ. וְהִנֵּה יָדַעְתִּי כִּי מֵהַסְּתָם כְּבָר הִנַּחְתָּ אִגֶּרֶת עַל הַפָּאסְט בְּיוֹם ו', וַאֲנִי מְצַפֶּה בְּכָל עֵת לִרְאוֹתוֹ לְיַדַּע מַה נַּעֲשָׂה שָׁם. וּלְעֵת עַתָּה אֲהוּבִי בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ אַל תִּירָא וְאַל תֵּחַת כִּי ה' אִתָּנוּ, וְרַבִּים אֲשֶׁר אִתָּנוּ מֵאֲשֶׁר אִתָּם, עִמָּם זְרוֹעַ בָּשָׂר וְעִמָּנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ, אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִמְּשֵׁנוּ. וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי אִם אֵמֶת שֶׁהֶכְרַחְתָּ לִנְסֹעַ לִבְרֶסְלֶב, הָיָה לְךָ לִנְסֹעַ לְפֹה לְאוּמַאן, לְקַיֵּים (שְׁמוֹת יד) "וּפַרְעֹה הִקְרִיב" שֶׁהִקְרִיב אֶת יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם (שְׁמוֹת־רַבָּה טו), כִּי כָּל מַה שֶּׁרוֹדְפִין אֶת הָאָדָם הוּא בּוֹרֵחַ בְּיוֹתֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כַּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו ז"ל (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ג). אַךְ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָלְתָה בְּיָדְךָ עֲצָה זֹאת, עַל כָּל פָּנִים תְּקַיֵּם לְבָרֵחַ שָׁם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי אֵין לָכֶם לְמִי לִבְרֹחַ כִּי אִם אֵלָיו

יִתְבָּרַךְ לְבַד, אֲשֶׁר הוּא נִמְצָא בִּכָּל עֵת. וְאִם נִדְמֶה לְךָ שֶׁאַתָּה רָחוֹק מִמֶּנּוּ מְאֹד, אַף עַל פִּי כֵן בֶּאֱמֶת הוּא קָרוֹב אֵלֶיךָ תָּמִיד, בִּפְרָט עַתָּה שֶׁאַתֶּם נִרְדָּפִים כָּל כָּךְ. הַחוֹמֶל עַל דַּל יַחְמֹל עַל דַּלּוּתֵנוּ וְיִרְאֶה בְּעָנְיֵנוּ, וְלֹה' הַיְשׁוּעָה כִּי יְבוֹשׁוּ הַמָּה וְאַל נֵבוֹשׁ אֲנַחְנוּ. וְיִקַּיֵּם בַּהֶם"ש הַזֶּה (תְּהִלִּים ו): "א'וְיָבֶי יְ'שֵׁבוּ יֵ'בשׁוּ רָ'גַע" וּבִזְכוּת מִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר נִזְכֶּה לְהַכְנִיעַ אוֹתָם שֶׁהֵם גְּרוֹעִים מִמּוֹסְרִים כִּי הֵם עוֹמְדִים עַל הַנְּפָשׁוֹת. וּבַעַל מִלְחָמוֹת יַשְׁפִּיל וַיַּפֵּל אוֹתָם מֵ'אִגֶּרֶת רָ'מָא לְ'בִירָא עַ'מִיקָתָא, יָשׁוּבוּ הֵמָּה אֲלֵיכֶם וְאַתֶּם לֹא תָּשׁוּבוּ אֲלֵיהֶם. חִזְקוּ וְאִמְצוּ כִּי ה' עִמָּכֶם וְלֹא יַעֲזֹב אֶתְכֶם וְהַכֹּל לְטוֹבַתְכֶם. וְהִזָּהֲרוּ שֶׁתִּהְיוּ כֻּלְּכֶם עִמָּנוּ יַחַד בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נֶגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ג' אדר

עו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹר לְיוֹם ה' בְּחַקְתַּי תקצ"ב אוּמַאן.

אֲהוּבִי בְּנִי מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי הַפָּאשְׁט רֵאשׁוֹן בְּיוֹם ג' בְּהַר, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה

לִי. אַךְ מֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁנּוֹדַע לִי קְצָת מֵעִנְיָן זֶה בְּשַׁבָּת הֶעָבַר כַּאֲשֶׁר כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ בְּמִכְתָּבִי, וּבַוַּדַּאי דִּבַּרְתִּי מִזֶּה הַרְבֵּה עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר בְּחָמְלָתוֹ הִגִּיעַנִי מִכְתָּב הַשֵּׁנִי בְּשָׁבוּעַ זֹאת מֵאִתְּךָ אֲשֶׁר שָׁם נֶאֶמְרוּ קְצָת הָרְחָבוֹת אֲשֶׁר בַּצַּר הִרְחִיב לָנוּ, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ. אֲבָל עֲדַיִן צְרִיכִין לִישׁוּעָה הַרְבֵּה שֶׁיָּחוּשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כְּבוֹדוֹ וּכְבוֹד הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְיָחוּשׁ עַל נִרְדָּפִים כָּמוֹנִי וְיַצִּילֵנוּ מִיַּד אוֹיְבֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ חִנָּם. וְכָל הַקָּמִים עָלֵינוּ לָרָעָה מְהֵרָה יָפִיר עֲצָתָם וִיקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם, וְיִקַּיֵּם בַּהֶם"ש הַזֶּה א'וְיָבֶי יְ'שֵׁבוּ יֵ'בשׁוּ רָ'גַע אָמֵן.

עַתָּה בָּאתִי לְבַשֶּׂרְךָ חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים, שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל קָנִיתִי בְּסַךְ חֲמִשִּׁים רוּפְּל־חָדָשׁ עֲצִים עַל קוֹרוֹת נִפְלָאִים וּמַבְהָרִים, וּכְבָר הִתְחִילוּ לְסַתֵּת אוֹתָם. וְגַם קָנִיתִי עֲצִים לְעַמּוּדִים שֶׁקּוֹרִין סְלוֹפִּים, וּבְחַסְדֵי ה' בְּקָרוֹב יַגְבִּיהוּ הַבִּנְיָן בְּעֶזְרַת ה', וַאֲנִי מוּכָן עַתָּה לִנְסֹעַ בַּבֹּקֶר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְבִיתִי, וּבְשַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אָשְׁפּוֹת בַּקְהִלָּה קְדוֹשָׁה טָעפְּלִיק, וּבְשָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אָבוֹא

לְבִיתִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּמֵעֹצֶם טִרְדָּתִי אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה אָצְלִי בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נְסַפֵּר נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר גָּמַל עָלֵינוּ עַד הֵנָּה, בְּפֶרֶט בְּעִנְיַן הַבְּנָיָן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. וְנוֹדֶה עַל הֶעָבָר וּנְבַקֵּשׁ לְהַבָּא, בֵּן יְהִי ה' עִמָּנוּ לְנָצְחוֹ מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבְפֶרֶט לִידִידִי מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר. חִזְקוּ וְיֵאָמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'. אַל תִּירְאוּ וְאַל תֵּחַתּוּ כִּי ה' עִמָּנוּ אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ. יֵבוֹשׁוּ וְיִחָפְרוּ יַחַד כָּל שׂוֹנְאֵינוּ יֵבוֹשׁוּ הֻמָּה וְלֹא נֵבוֹשׁ אֲנַחְנוּ. פָּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵין לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵיהֶם כְּלָל בְּעִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת הַזֹּאת, כִּי לֹא עָלֵינוּ תְּלוּנָתָם כִּי אִם עַל ה' וְעַל תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְעַל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם אֲשֶׁר כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל נִשָּׂעָן עָלָיו. יֹאחֲזוּ הֵם דַּרְכָּם לְהַרְבּוֹת בִּשְׂתְיָה וּבִשְׂכְרוּת וּלְהַרְבּוֹת יְמֵיהֶם בְּחַגִּים, וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נַזְכִּיר לְהַרְבּוֹת בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וַאֲמִירַת תְּהִלִּים וְהִתְבּוֹדְדוּת וְלִשְׁמֹחַ בַּה' וּבְתוֹרָתוֹ וּבְהַצַּדִּיק

הָאֱמֶת. וְנִרְאֶה דְּבַר מִי יָקוּם, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁהֵם רוֹדְפִים אוֹתָנוּ בִּשְׁבִיל שֶׁאָנוּ נִקְרָאִים עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ, חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים אַף נַחֲלָת שָׁפְרָה עָלֵינוּ.

ד' אדר

עז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ אַחַר חֲצוֹת, בְּמִדְבָּר, תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי פְּעָמִים וְאֵין זְמַן לְהֵשִׁיבוֹ עַתָּה סָמוּךְ לְשַׁבָּת קֹדֶשׁ, בְּפֶרֶט כִּי בְּקָרוֹב תִּהְיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמַּח נַפְשֵׁיכֶם מְהֵרָה, וְיֵרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. וְקִוִּיתִי לַה', שֶׁיִּהְיֶה מַפָּלָה גְּדוֹלָה מְהֵרָה לְכָל שׂוֹנְאֵיכֶם וְרוֹדְפֵיכֶם, כִּי לֹא יַחֲרִישׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל בְּזָיוֹנוֹת וּרְדִיפוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁרָדְפוּ אֶתְכֶם חִנָּם, בְּפֶרֶט כִּי שָׁלְחוּ יָד בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בִּבְזָיוֹנוֹת כָּאֵלֶּה. וְאִם דַּרְכֵי טוּבוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה הֵם עַד אֵין סוֹף, וַאֲרִיכוּת אַפּוֹ בְּלִי שִׁעוּר, וּמַחֲמַת זֶה עַל פִּי רֹב אֵין רוֹאִין נְקָמָה תֵּכֶף בְּרוֹדְפָיו וְכוּ', אַף עַל פִּי כֵן בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ חִלּוּל הַשֵּׁם וּבְזָיוֹן כָּזֶה

הַנּוֹגֵעַ עַד הַנֶּפֶשׁ, אֵין דַּרְכּוֹ לְהַחֲרִישׁ. וּמֵבְטָחַנִי בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּקַּיֵּם מִהֵרָה מִשֹּׁאר עֲנָיִים מַאֲנָקַת אֶבְיוֹנִים עַתָּה אָקוּם יֹאמַר ה' וְכוּ', יֵבוֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ יַחַד כָּל שׂוֹנְאֵינוּ יִפְלוּ וְלֹא יָקוּמוּ. וּזְכוּת אֲבוֹתָם יַעֲמֹד לָהֶם שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם מַפָּלָה גְּדוֹלָה מְיֻד, כִּי אִם לָאו חַס וְשָׁלוֹם יִהְיוּ נֶאֱבָדִין וְנֶעֱקָרִין לְגַמְרֵי מִשְּׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁעָשׂוּ, שַׁתּוּ בַּשָּׁמַיִם פִּיהֶם וְכוּ', ה' יָרִיב רִיבוֹ, ה' יִלָּחֵם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן; וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה יַשְׁפִּיעַ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲצוּמוֹת נְכוֹנוֹת אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה, שְׁמְחוּ בַּה' אֲשֶׁר עֻזָּרֵנוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה מְהֵרָה בְּכָל הַבְּחִינוֹת וּבְכָל הַדְּבָרִים בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

עה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' נָשׂא תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה, הַיּוֹם שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי עַל יְדֵי אִישׁ אֶחָד מִטּוּלְטְשִׁין. נָא לְהוֹדִיעֵנִי אִם קִבַּלְתָּ

מִכְתָּבִי, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם לִי וּלְכֻלָּנוּ שֶׁלֹּא יְבַלְבֵּל אוֹתָנוּ חַס וְשָׁלוֹם הַפַּרְנָסָה מֵעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְחַזֵּק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי וּבְטַח בַּה' שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

נָא לְהִשְׁתַּדֵּל לַהֲשִׁיבֵנִי מְיָד, וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁתִּשְׁלַח מְיָד אֵיזֶה סַךְ מִכִּיסְךָ עַל סָמְךָ שֶׁתְּקַבֵּל מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם מַה טּוֹב. כִּי מַאֲלֶיךָ תָּבִין שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְהָכִין עַל שָׁבוּעוֹת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וַאֲנִי צָרִיךְ לַחֲשֹׁב מַה שֶּׁצְּרִיכִין עַל שָׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ בִּשְׁבִיל קִבּוּץ קָדוֹשׁ כָּזֶה הַבָּאִים לִשְׁמֹעַ דְּבַר ה'. וּבְוַדַּאי רָאוּי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לִי שׁוּם טִרְדָּא מֵהֶכָּנָה גַּשְׁמִיּוּת. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עַל נָכוֹן מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ.

עט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּהַעֲלָתְךָ תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי מוֹסֵר פִּתְגָם זֶה וְעַל יְדֵי רַבִּי אֵלְיָהוּ, גַּם חֲצִי רוּבֶּל־חָדָשׁ עַל פִּדְיוֹן, וְהוֹמָה עָלַי לִבִּי עַל צַעֲרְךָ, אַךְ אַתָּה מַרְעִישׁ עַל

הַדָּבָר יוֹתֵר מִדַּאי. כִּי בְּבָר הִקְדַּמְתִּי לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁעַל הָאָדָם עוֹבְרִין בְּהֶכְרֵחַ תְּהוֹמוֹת הָרִבּה וְכוּ'. בְּוַדַּאי מַה שֶּׁשָּׁלַחְתָּ לְהִתְפַּלֵּל וְלַעֲשׂוֹת פְּדְיוֹן הֶטִּיבוֹתָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, כִּי אֵין לָנוּ בַּמֶּה לְהִמָּלֵט כִּי אִם בִּתְפִלָּה וּצְדָקָה וְכוּ', אַךְ בְּמִכְתָּבְךָ אַתָּה מַרְעִישׁ עַל הַדָּבָר יוֹתֵר מִדַּאי. הָאֱמֶת יָדַעְתִּי מַכְאוֹבִי לִבְּךָ אַף עַל פִּי כֵן הַהֶכְרֵחַ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת, וּלְהָסִיחַ דַּעְתְּךָ מִצַּעֲרֶךָ וְלִבְלִי לִהְיוֹת פָּרוּשׁ אַחַר הַצַּעַר כָּל כָּךְ חַם וְשָׁלוֹם, וְהָעֻקָּר לְבַל תַּחֲשֹׁב וְתִדְאַג כְּלָל מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ. וְאַל יִהְיֶה בִּלְבָבְךָ כִּי אִם צַעַר אוֹתוֹ הַיּוֹם בִּלְבַד, וְזֶה בְּקַל יְכוֹלִין לִסְבֹּל, גַּם יְכוֹלִין לְהָסִיחַ דַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי מִצַּעַר אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְכֵן בַּיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו לֹא תַחֲשֹׁב רַק אוֹתוֹ הַיּוֹם, וּבְתוֹךְ כָּךְ יְרַחֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיוֹשִׁיעַ לְךָ מְהֵרָה כִּי לֹא לָעוֹלָם יָרִיב וְכוּ'.

וְהִנֵּה גַּם דַּעְתִּי אֵינָהּ צְלוּלָה עַתָּה מֵרֹב טִרְדוֹתַי, בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמָאן שֶׁמֻּנָּח עַל רֹאשִׁי וְקָשֶׁה לִי לְהָסִיחַ דַּעְתִּי מִזֶּה, עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְתִרְאֶה לְמַעַן הַשֵּׁם לְשִׁלֹּחַ לִי בַּשָּׂבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה הַסַּךְ שֶׁהִבְטַחְתָּ עַל הַבִּנְיָן.

וַחֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי חֲבִיבִי וּתְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, וְלֹא תַּחֲשֹׁב מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ כְּלָל. וּתְחַיֶּה אֶת עַצְמְךָ בְּכָל הַדִּבּוּרִים וְהַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי בְּחַג הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר וְכָל מַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ מִקֹּדֶם, כִּי יֵשׁ בָּהֶם בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח מְהֵרָה רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם לְזִוּוּגְךָ, וְיַצְלִיחַ אֶתְכֶם בְּפַרְנָסַתְכֶם וְיִהְיֶה שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה בְּבֵיתְכֶם, וְתִזְכֶּה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת כִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב אָמֵן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ה' אדר

פ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' שְׁלַח לְךָ תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַנָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל בְּשָׁמְעִי שֶׁתְּחִלָּה לָאֵל הַחֵל ה' לְהָרְאוֹת חַסְדּוֹ, בֵּן יִגְמֹר ה' בַּעֲדְכֶם שֶׁיִּהְיֶה לָהּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מְהֵרָה, אָמֵן. וַדַּע בְּנִי שֶׁבְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם שֵׁנִי לְאוּמָאן בִּדְבַר הַבִּנְיָן, עַל כֵּן אִם אֶפְשָׁר

שֶׁיָּבוֹא בְּקֶלֶ אַחַר שַׁבָּת מַה טּוֹב, וְאִם לָאו לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁיִּרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי הַסַּךְ שֶׁהִבְטִיחוֹ לִי בְּלִי תֵּרוּצִים וְהִתְנַצְּלוּת כְּלָל, כִּי אֵין לְשַׁעֵר גֹּדֶל הַהֶכְרֵחַ עַתָּה לְמָעוֹת, אֲשֶׁר כְּמַעַט כָּל הַבִּנְיָן תָּלוּי בָּזֶה. כִּי כְּבָר מָנָּה הַכֹּל רַק לְהַגְבִּיהַּ, וְצִרְיכִין לְהַזְהִיר מֵהֶמֶת כַּמָּה טָעֲמִים וּפְקָדִים כַּיָּדוּעַ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמְרֵנוּ וְיַעְזְרֵנוּ לְהַגְבִּיהַּ וְלִגְמֹר מְהֵרָה. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין כַּמָּה אֲנִי צָרִיךְ לְהַזְהִיר עַתָּה וַה' אֱלֹהִים יַעְזֹר לִי כִּי כָּבֵד עָלַי הַדָּבָר עַתָּה מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר כְּמַעַט כָּשֵׁל כֹּחַ הַסַּבָּל. אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִזְרֵנִי לִי וְיַעְזֹר לִי וְעַל זֶה לְבַד תָּמַכְתִּי יְתֵדוֹתַי לַעֲסֹק עוֹד בָּזֶה עַד אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יִגְמֹר וְיוֹצִיא הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּתְהִלָּה לָאֵל עֶזְרֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁחִדַּשְׁנוּ בְּעִנְיָן מוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל חִדּוּשִׁים נָאִים הַנִּצְרָכִים לָעֲבָדָא. וְהָעִקָּר הוּא הָרָצוֹן וְהַחֵשֶׁק וְכוּ' כַּמְבֹאָר הֵיטֵב בְּהַתּוֹרָה וְיִהְיֶה נָא פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֵךְ וְכוּ'. וּכְבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הָעָבַר, וּכְבָר נִכְתַּב הָעִנְיָן בְּחַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה וְהַנִּפְלָאָה. וּכְבָר סִפַּרְתִּי לְךָ שֶׁכְּבָר עֵת שֶׁאֲנִי מְדַבֵּר אוֹ כּוֹתֵב אֵיזֶה חִדּוּשׁ אֲנִי מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד שֶׁאַתָּה תִּרְאֶה אוֹתוֹ הַחִדּוּשׁ וְגִיעַ אֵלֶיךָ, אַךְ מַה נַּעֲשֶׂה כִּי רַבּוּ

הַמְנִיעוֹת לָזֶה. אֲבָל כְּבָר הוֹדַעְתִּיךָ בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי יָקָר בְּעֵינַי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פַּעַם אֶחָד בְּכַמָּה שָׁבוּעוֹת שֶׁאַתָּה בָּא אֵלֵינוּ בִּמְנִיעוֹת כָּאֵלֶּה, יוֹתֵר מֵאִלּוּ הָיִיתָ פַּעֲמַיִם בְּכָל שָׁבוּעַ אֲצִלִי בְּלִי מְנִיעוֹת. וְהִנֵּה עַתָּה עֶרֶב שַׁבָּת אַחַר חֲצוֹת הָרַבֵּה וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּשִׂמְחָה וְטוּב לֵבָב בָּרָאוּי, וּלְהַמְשִׁיךְ קְדֻשַּׁת וְשִׂמְחַת שַׁבָּת עַל שֵׁשֶׁת יְמֵי הַחוֹל עַד נִזְכֶּה לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְּשִׁתּוֹקֵק לְטוֹבַתְכֶם וְהַצְלָחַתְכֶם הַנִּצְחִית, כּוֹתֵב בְּדִמְעָה מֵרֹב הַתִּשׁוּקָה שֶׁלֹּא תִּהְיֶה טִרְחַתְכֶם וִיגִיעַתְכֶם וִיגִיעָתִי וְטִרְחָתִי בְּחִנָּם חַס וְשָׁלוֹם, אַךְ לַה' הוֹחַלְנוּ כִּי הוּא יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת שֶׁכָּל כַּוָּנָתִי לְטוֹבָה בֶּאֱמֶת, וְגַם כַּוָּנָתְכֶם לְטוֹבָה בֶּאֱמֶת. וּבְוַדַּאי לֹא נִגַּע לָרִיק חַס וְשָׁלוֹם. אַךְ מִי יִתֵּן שֶׁיִּשְׁלַם רְצוֹן רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה שֶׁנִּזְכֶּה לְהַגִּיעַ אֶל הַתַּכְלִית הַטּוֹב שֶׁהוּא רוֹצֶה לְהַבִּיאֵנוּ אֵלָיו וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עָזִיזָא, חִזְקוּ וְאִמְצוּ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

עֵינֵיכֶם הָרוֹאוֹת שֶׁכָּל מַה שֶׁהָאָדָם רוֹצֶה יוּכַל לִפְעֹל כַּאֲשֶׁר כְּבָר רְאִיתֶם וַהֲבִנְתֶּם הַרְבֵּה, וְעַל יְדֵי זֶה

תִּתְחַזְּקוּ כָּל יְמֵיכֶם לְהַשֵּׁשׁ וּלְהִשְׁתּוֹקֵק תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְאַגְּשֵׁי אֱמֶת לַאֲמִתּוֹ עַד תִּזְכּוּ לְשַׂבֵּר גַּם כָּל עֶתֶר הַמְּנִיעוֹת עַד תִּזְכּוּ לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וְכוּ'. וְאָז תֵּדְעוּ מַה כָּל הָרַעַשׁ הַזֶּה מִמַּה הָיוּ רוֹצִים לְמָנֹעַ אֶתְכֶם חַס וְשָׁלוֹם, אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וְכוּ' וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ בְּעָוְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ.

ו' אדר

פא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ג' קֹדֶשׁ תקצ"ב.

אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי נֵרוֹ יָאִיר וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם לָכֶם אַל תִּירָאוּ כִּי ה' עִמָּכֶם. וְהִנֵּה אֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ מִיָּד לְאוּמַאן לְשָׁלוֹם, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַעְזְרֵנוּ לִגְמֹר הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ מְהֵרָה. וְהִנֵּה מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עִם הַסֵּפֶר אַרְבַּע רוּפְּבֶל־חָדָשׁ, וּמֵאֹד הֶחֱיִיתֶם נַפְשִׁי בָּזֶה כִּי גָּדוֹל הַהֶכְרֵחַ עַתָּה אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר וְאֵין לְהַעֲרִיךְ, יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלָכֶם וְכוּ', וְתִזְכּוּ שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם חֵלֶק גָּדוֹל בַּבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ וְהַנִּפְלָא שֶׁעוֹסֵק בּוֹ הוּא ז"ל זֶה כַּמָּה שֶׁיִּתְרַבּוּ הַבָּתִּים עַל יְדֵי שְׁכֵנִים רַבִּים עַד אֵין מִסְפָּר וְכוּ', עַד שֶׁיַּעֲלֶה שַׁעֲשׁוּעִים לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ שֶׁלֹּא עָלוּ מִימוֹת

עוֹלָם. וְהִנֵּה אֲנִי טָרוּד עַתָּה מְאֹד כַּאֲשֶׁר תָּבִין מַעַצְמְךָ, אַךְ מֵאַהֲבָתְכֶם הִכְרַחְתִּי אֶת רַבִּי חַיִּים נַחוּם נֵרוֹ יָאִיר עַד שֶׁנָּתַן לִי הַעְתָּקַת כָּל הַתּוֹרָה שֶׁדִּבְּרוּ בָּהָג הַקָּדוֹשׁ הֶעָבַר וּבְשַׁבַּת קֹדֶשׁ שֶׁלְּפָנֵינוּ. יִרְאוּ עֵינֵיהֶם וְיִשְׂמַח לִבָּכֶם. וְהֵם שִׁלְשָׁה בּוֹגְנִין וְחֵצִי כְּתוּבִים מִשְּׁנֵי עֶבְרֵיהֶם, וְאִם יִרְצוּ יַעְתִּיקוּהָ מִיָּד וַיַחֲזִירוּ לִי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁאָבוֹא לְשָׁלוֹם לְבֵיתִי, וּמִגְּדֹל הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אַבִּיכֶם הֶחָפֵץ בְּטוֹבַתְכֶם וְהַצְלָחַתְכֶם הַנִּצְחִית.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת חֻקַּת תקצ"ב אוּמַאן.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

בָּאתִי הֵנָּה אוֹר לְיוֹם ו' פָּרָשַׁת קֹרַח הָעָבַר, וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם לְעֵת עֶרֶב סָמוּךְ לִכְנִיסַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ עֲזָרֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בִּישׁוּעָתוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאוֹת, שֶׁבָּא הָאָדוֹן הַגְּרַאדְנִיצְשֶׁע דִּפּוֹה עַל הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ, וְהִסְכִּים בְּפֶה מָלֵא וְנָתַן רְשׁוּת לִבְנוֹתוֹ, וּבֵרַךְ אוֹתָנוּ שֶׁנִּגְמֹר אוֹתוֹ בְּקָרוֹב. עַד הֵנָּה עֲזָרֵנוּ רַחֲמָיו

יִתְבָּרַךְ. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין עִצָּם הַיְשׁוּעָה הַזֹּאת, כִּי עַל זֶה הָיִיתִי מְצַפֶּה זְמַן רַב כַּיָּדוּעַ לְךָ; וְעַתָּה טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הָעָבָר וּלְבַקֵּשׁ לְהַבָּא, כֵּן יְהִי ה' עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְהַגְבִּיהַּ הַבִּנְיָן בַּשָּׁבוּעַ הַזֹּאת וּלְגָמְרוֹ מְהֵרָה, וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וּמֵחֲמַת אֲפִיסַת כְּלֵי פְּתִיבָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. וְגַם עַל יְדֵי הַיְשׁוּעָה הַזֹּאת רָאוּי לָכֶם לְהִתְחַזֵּק בַּה' וּלְבָטֵחַ בּוֹ תָּמִיד שֶׁבְּוַדַּאי יִגְמֹר גַּם עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְרָטִיּוּת פְּעֻלָּתוֹ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר הִתְחִיל לְהַפְלִיא עִמָּנוּ. וְתִרְאֶה לְהוֹדִיעַ זֹאת לְבֶרֶסְלֶב, יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לִשְׁמֹעַ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת תָּמִיד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

פג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' בָּלָק תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שָׁלוֹם שָׁלוֹם לְךָ וּלְבִיתְךָ.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. וְאֵין לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר מֵאַחַר שֶׁבֵּין הַיּוֹם לְמָחָר תִּהְיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ, וּמִמּוֹסֵר

כְּתָב זֶה תִּשְׁמַע נִפְלָאוֹת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד הֵנָּה שֶׁזָּכִינוּ לְהַגְבִּיהַּ בִּנְיַן הַבַּיִת הַמְּדֻרָּשׁ הַקָּדוֹשׁ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂה ה'. כֵּן יְהִי עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְגָמְרוֹ בְּשָׁלְמוּת מְהֵרָה וּלְהִתְפַּלֵּל שָׁם בְּבִנְיָנָה. בִּפְרָט בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ וְלִפְעֹל שָׁם מַה שֶּׁצְּרִיכִין לִפְעֹל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּכְלָל וּבִפְרָט אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, וְתָגִיל וְתִשְׂמַח בִּישׁוּעַת ה' אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד הֵנָּה. וְעַל לְהַבָּא נְבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם עַד יַעֲתֵר לָנוּ ה' מִמָּרוֹם בְּרַחֲמָיו וְיִמַּלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ לְטוֹבָה בְּרַחֲמָיו הָרַבִּים, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ לְעוֹלָם חַס וְשָׁלוֹם, כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' אֶת עַמּוֹ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

ז' אדר

פד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' י"ז בְּתַמּוּז תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן מֵהֲרִיסִין עִם אֶחָד רוּפַּל־חָדָשׁ, גַּם מִכְתָּב מֵרַבִּי יַעֲקֹב. וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ מַה שֶּׁלֹּא שָׁלַחְתָּ מִכְתָּבְךָ הַיּוֹם עַל יְדֵי מוֹלִיבֵי הַפָּאסְטּ בִּפְרָט

לְהוֹדִיעֵנִי מֵרַבִּי נַחְמָן נָבֹךְ רַבֵּנוּ זַ"ל כַּאֲשֶׁר הִזְהַרְתִּיךְ.
וְהִנֵּה אוֹדוֹת הַמָּקוֹם בְּהַקְלוֹיְז אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה לִי גַּם כֵּן
קְצָת צַעַר מִזֶּה, אַךְ לֹא הִגְדַּלְתִּי הַיִּסּוּרִים, כִּי כְּבָר יָדַעְתָּ
שֶׁאָנוּ רְחוֹקִים מִכְּבוֹד עוֹלָם חָזֶה כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִמְּנוּ
זַ"ל, וְכַאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ בְּכָל עֵת; וּכְבָר דִּבַּרְנוּ
הַרְבֵּה מִזֶּה בְּשָׁבוּעוֹת הָעָבַר כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִים לְסַבֵּל
בְּזִיונוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים כְּדֵי לְהִתְקָרֵב לַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה
וְכוּ'; וְגַם עוֹד בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בִּדְבָרָיו זַ"ל מְבֹאָר שֶׁעַכְשָׁו
הַכָּבוֹד בְּגָלוּת וְכוּ' וְכָל הַכָּבוֹד אֲצַל הָעוֹגֵי פָּנִים שֶׁבַּדּוֹר
וְכוּ'. וְאִם קָטָן אַתָּה בְּעֵינֶיךָ וְנִדְמֶה לְךָ שֶׁאַתָּה רָחוֹק
מְאֹד מִמֶּנּוּ זַ"ל עַל יְדֵי מַעֲשֶׂיךָ, אַדְרַבָּא מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל
שֶׁכֵּן שֶׁצְּרִיכִים לְסַבֵּל בִּזְיונוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים כְּשָׁרוֹצִים
לְהִקָּרֵא עַל שְׁמוֹ זַ"ל. נָא בְּנִי זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח בְּכָל עֵת
עִצֻּם הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים שֶׁחָמַל עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִהְיוֹת
נִקְרָא עַל שְׁמוֹ זַ"ל, אֲשֶׁר לֹא יַסְפִּיקוּ כָּל יָמֵינוּ לְהוֹדוֹת
וּלְהַלֵּל עַל זֶה וְכוּ' וְכוּ', בִּפְרָט שֶׁאַף עַל פִּי כֵן הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ עוֹזֵב אוֹתָנוּ, וּבְוַדַּאי יַעְזֹר לְךָ שֶׁיִּהְיֶה לְךָ
מָקוֹם לְהִתְפַּלֵּל שָׁם שֶׁלֹּא בִּבְזָיוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.
מֵעַתָּה חַזֵּק עַצְמְךָ לִבְלִי לְהַמְשִׁיךְ עָלֶיךָ מַחֲשָׁבוֹת
יִתֵּרוֹת, וּתְבַקֵּשׁ וּתְחַפֵּשׂ בְּכָל דָּבָר אֵיזֶה צַד לְטוֹבָה, וְאִם

לֹא תּוּכַל לִמְצֹא, תַּאֲמִין בְּחַסְדֵי ה' שֶׁבְּוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה,
כִּי חַיָּב אָדָם לוֹמַר כָּל דְּעָבַד רַחֲמָנָא לְטָב עָבֵד. וְהִנֵּה
הוֹדַעְתִּיךָ עַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן מַעְנִין הַמָּעוֹת שֶׁנָּתַן רַבִּי
מֹשֶׁה נְרוֹ יָאִיר בְּאוּמַאן עַל הַבִּנְיָן, וְשֶׁמַּחֲמַת זֶה בְּדַעְתִּי
לִנְסֹעַ בְּשָׁבוּעַ זֹאת לְאוּמַאן. עַל כֵּן אַל תַּעֲשֶׂה בְּאֹפֶן
אַחֵר רַק לְשָׁלֵחַ לִי בְּשָׁבוּעַ זֹאת, דְּהַיְנוּ בְּיוֹם רְבִיעִי לֹא
יְאַחֵר לְפָחוֹת אַרְבָּעָה אוֹ שְׁלֹשָׁה רוּבָּל־חָדָשׁ, בָּזֶה יִהְיֶה
נִדְבָתְךָ; וְהַמּוֹתָר תִּתֵּן עַל רַבִּי שִׁמְשׁוֹן, כְּדֵי שֶׁאוּכַל
לְקַבֵּץ אֵיזֶה מָעוֹת לְצֹרֶךְ לַמָּעוֹת הַנַּ"ל וְלַעֲסֹק בְּהַבִּנְיָן. כִּי
כְּבָר אֲנִי חַיָּב אַרְבָּעִים רוּבָּל־חָדָשׁ, עַל כֵּן אֵינִי יָכוֹל
לַעֲסֹק בְּהַבִּנְיָן כִּי אִם כְּשֶׁאֵצֹרֶף לַמָּעוֹת הַנַּ"ל עוֹד אֵיזֶה
סַךְ, כַּאֲשֶׁר תָּבִין בְּעַצְמְךָ, וְאַל תַּעֲשֶׂה בְּאֹפֶן אַחֵר. וְהַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ יִהְיֶה בְּעֶזְרִי וְיוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם, וְיַעְזְרֵנוּ לִגְמֹר הַבִּנְיָן
בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ וּמַעֲתִיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי הָאֲבַרְךָ הַמַּפְלֶג מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב נְרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְשָׁמַעְתִּי וְצָעַקְתָּ, וַיְדַעְתִּי אֶת
מַכְאוֹבֶיךָ, אַךְ אֵין לִי עֵצָה דִּבּוּרִים פָּרָאוּי
לִכְתֹּב לְךָ. וּבְוַדַּאי הָיָה טוֹב לְפָנֶיךָ שֶׁתִּהְיֶה רָגִיל פֹּה,

אַךְ רַבּוּ הַמְנִיעוֹת, וּבְשָׁבוּעַ זֹאת אֶפֶס אִם יִרְצֶה לְאוּמָאן, וּכְפִי הַנִּרְאֶה לֹא תּוּכַל לִהְיוֹת פֹּה עַד שַׁבַּת נַחֲמוּ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וּמֵהַסְּתָם תִּהְיוּ אָז פֹּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְאֶת אֲשֶׁר יִשְׁלַח ה' בְּפִי אֲדַבֵּר עִמּוֹ בְּעֻזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; לְעֵת עַתָּה חֲזַק וַחֲזַק בְּנִי, כִּי כְּבָר יָדַעְתָּ וְהֵבַנְתָּ שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל הָאָדָם, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד (אִיּוֹב ה), וּפֵרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (סַנְהֶדְרִין צט:) לַעֲמֹל תּוֹרָה, אֲבָל בְּלֹא עָמָל בְּלָל אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל קְדֻשַּׁת הַתּוֹרָה, כִּי מָצָאתִי וְלֹא יָגַעְתִּי אַל תַּאֲמִין (מְגִילָה ו:). אֲבָל אֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלֵחַ עַל הָאָדָם עָמָל וִיגִיעָה שֶׁלֹּא יוּכַל לַעֲמֹד בּוֹ. וּכְבָר יָדוּעַ לָנוּ שֶׁלְּהִתְפַּלֵּל קָשֶׁה מְאֹד מְאֹד מֵחֲמַת רִבּוּי הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, וְיֵשׁ בָּזֶה לְדַבֵּר הַרְבֵּה שֶׁלֹּא תַּסְפִּיק הַיְרִיעָה, אַךְ הַכְּלָל שָׁזֶּה בְּעַצְמוֹ שֶׁמְּגַעְגְּעִין עַצְמוֹ וּמְכָרְחִין אֶת עַצְמוֹ לְהִתְפַּלֵּל אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל כָּרָאוּי, זֶה בְּעַצְמוֹ יָקָר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְנֶחְשָׁב כְּקָרְבָּנוֹת, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים מד) "כִּי עָלֶיךָ הָרַגְנוּ כָּל הַיּוֹם" וְכוּ' כַּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו זַ"ל (שִׂיחוֹת הָר"ן יב). גַּם זְכֹר הֵיטֵב שֶׁשְּׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן, וְגַם זְכֹר הֵיטֵב הֵיטֵב הַתּוֹרָה

שֶׁל "אֲמַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי", וּתְעַיֵּן שָׁם יָפֶה יָפֶה, וְלֹא תִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כִּישָׁנָה, וְתַלֵּךְ עִמָּהּ בְּכָל יוֹם, וְגַם זְכֹר הַתּוֹרָה עַל פָּסוּק צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה, וְגַם שָׁם תְּעַיֵּן יָפֶה וְתַלֵּךְ בָּזֶה גַּם כֵּן, וּבְחַסְדֵי ה' תּוּכַל לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ בָּהֶם וְכֵיוֹצֵא בָּהֶם. וְהַיִּסּוּרִים וְהַפְּחָדִים שֶׁיֵּשׁ לְךָ מֵאֲבִיךָ הַמַּגְוִים עָלֶיךָ, בְּטַח בַּה' שֶׁיַּצִּילְךָ מִמֶּנּוּ, כַּאֲשֶׁר כְּבָר הִצִּיל הַרְבֵּה מִמְּנִיעוֹת וּפְחָדִים כְּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה הַרְבֵּה יוֹתֵר. וּבְוַדַּאי אִם תִּהְיֶה נִשְׁאָר עַל עָמְדְּךָ לְהִתְקָרֵב לִנְקֻדַּת הָאֱמֶת בְּכָל עֵת, תַּעֲשֶׂה נַחַת רוּחַ הַרְבֵּה לְאָבִיךָ בָּזֶה וּבְבָא הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵאִם תְּצַיֵּת אוֹתוֹ חַם וְשָׁלוֹם. וְדַעַת נָבוֹן נָקֶל לְהָבִין כָּל זֶה. קַוֵּה לַה' וְיוֹשַׁע לָךְ, וּמִגְּדֹל טִרְדָּתִי אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ וּלְהַרְחִיב הַדִּבּוּר כָּרָאוּי וְדֵי בָּזֶה כָּעֵת.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לְנַצַּח הֶחָפֵץ וּמִתְגַּעְגֵּעַ לְטוֹבַתְכֶם בֶּאֱמֶת לְמַעַנְךָ יִתְבָּרַךְ לְבַד, לֹא בִּשְׁבִיל שׁוּם פְּנִיָּה וְכָבוֹד שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה חַס וְשָׁלוֹם, רַק לְמַעַן הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ לְבַד.

נָתָן מִבַּרְסְלֶב

בְּעִנְיַן הַלִּמּוּד, בְּוַדַּאי טוֹב לְפָנֶיךָ בְּכָל הָאֶפְנִים שֶׁתַּתְחִיל כְּסֵדֶר הָאֹרַח חַיִּים עִם הַמְּגִנֵּי אֶרֶץ, וְתַקְבַּע לְךָ חֹק קָבוּעַ כַּמָּה דַּפִּין בְּכָל יוֹם עַד שֶׁתִּגְמֹר בְּעֻזְרַת הַשֵּׁם

יִתְבָּרַךְ כָּל הָאַרְבָּעָה חֶלְקֵי שֶׁלְּחָן עָרוּךְ, וְתַחֲזֹר וְתַתְחִיל וְכוּ'. וְכֵן תִּנְהֹג כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, וְהָוֶה יֵיטִיב לְךָ לָעַד.

פה

יוֹם ו', עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת דְּבָרִים תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת, וְאוֹדוֹת הַיְיָגְירִיל [שָׁעוֹן] תֵּדַע שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ מְהֵרָה קְצָת בְּעֶרֶךְ שְׁמוֹנָה מִנּוּטִין [דַּקּוֹת] בְּמֶשֶׁךְ לְעֵת שֶׁהָיָה רָץ יוֹתֵר מִמִּדַּת יוֹם, עַל כֵּן תִּרְאֶה שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל הָאוֹמָן שֶׁיֵּלֵךְ כָּרָאוּי בְּלִי מְרוּצָה וְלֹא לְאַט יוֹתֵר מֵהָרָאוּי רַק כ"ד [עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה] שָׁעוֹת בְּמֶשֶׁךְ לְעֵת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׁמֹר מִדַּת יוֹם וּמִדַּת לַיְלָה לִבְלִי לְאַבֵּד שׁוּם שָׁעָה חַס וְשָׁלוֹם, וּמֵחֲמַת בְּנִיסַת שַׁבָּת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ. מְרַחֵם צִיּוֹן יְרַחֵם עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִפְעֹל עַל יְדֵי הַקִּינוֹת בְּקֶשֶׁת הַשִּׁיבֵנוּ ה' אֵלֶיךָ וְכוּ', שֶׁזֶּה עִקַּר תַּכְלִית אֲמִירַת הַקִּינוֹת שֶׁבֶּלֶם כְּלוּלִים בְּמִגְלַת אֵיכָה שֶׁאָמַר יִרְמְיָה הַנָּבִיא בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שְׁמָמַיִם בַּסּוֹף הֲשִׁיבֵנוּ וְכוּ'. וְהָעִקָּר שֶׁנִּזְכֶּה "שִׁפְכִי כַמַּיִם לִבֵּךְ נֹכַח פְּנֵי ה'" עַד שֶׁנִּזְעֹזַר רַחֲמָיו בְּכָל יוֹם, וְיָשׁוּב אֵלֵינוּ וִירַחֲמֵנוּ וְיַנַּחֲמֵנוּ וְיַשְׁמִחֵנוּ עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְעָבְדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה תְּמִידִי. וּזְכוּת שַׁבַּת קֹדֶשׁ יָגֵן עָלֵינוּ

לְהַגִּיעַ לְכָל זֶה מְהֵרָה, כִּי לֹא דָבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וְיוֹם בָּעִתִּים הַלָּלוּ בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד; וּצְרִיכִים אָנוּ לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ בְּכָל מִינֵי מַטְעַמִּים הַמְשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, וּבְיוֹתֵר בִּקְדֻשַּׁת וּשְׁמִחַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ שֶׁהוּא מֵגֵן עַל הַכֹּל. נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פו

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם ד' עֵקֶב תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מֵעִסְקְךָ, וּבְיוֹתֵר אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה מִמַּה שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי עֲדַיִן שׁוּם מִכְתָּב מֵאִתְּךָ אִם כְּבָר נִתְתַּקֵּן הַדָּבָר, עַל כֵּן תִּכְתֹּב לִי תֵּכֶף עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה אֵיךְ הַדָּבָר עוֹמֵד בָּעֵת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לְךָ שֶׁתִּהְיֶה בָּן חוֹרִין בֶּאֱמֶת וְלֹא תִּהְיֶה מְשֻׁעְבָּד לְשׁוּם דָּבָר וְאֵין לְךָ בֶּן חוֹרִין אֶלָּא מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה; לְמַעַן הַשֵּׁם לְמַעַן הַשֵּׁם הִזָּהֵר וְהִזָּהֵר לְבַל תִּשְׁכַּח אֶת עֲצָמְךָ וַחֲטֹף וֶאֱכֹל חֶטֶךְ וֶאֱכֹל תּוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכָל יוֹם כָּל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְכַאֲשֶׁר כַּתַבְתָּ בְּעַצְמְךָ שֶׁאַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל שֶׁאָסוּר לוֹמַר לִכְשֶׁאֶפְנֶה אֶשְׁנֶה; זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח מַה

שֶׁדִּבַּרְנוּ בְּשַׁבָּת הֶעָבַר וּמַה שֶׁדִּבַּרְנוּ בְּשָׁבוּעוֹת וּמַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ מִכְּבָר, וְאַל תַּנִּיחַ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ שֶׁיִּמְשְׁלוּ עָלֶיךָ חָלִילָה. לְחֹם עִמָּהֶם וּבָרַח מֵהֶם בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה וּבְכָל הַדְּרָכִים וְהָעֲצוֹת שֶׁשָּׁמַעְתָּ וְהֶבַנְתָּ, וְהָעִקָּר שֶׁעַל כָּל פָּנִים תִּקְבַּע עִתִּים לַתּוֹרָה בַּמָּה שָׁעוֹת בְּכָל יוֹם וּבְעֵת הַטְּרִדָּא עַל כָּל פָּנִים אֵיזֶה שָׁעוֹת קְטַנּוֹת. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ לִגְנֹב וְלִגְזֹל יָמִים וְשָׁעוֹת מִתּוֹךְ הַבִּלְבּוּל וְהַטְּרָדָא שֶׁל הֶבֶל לַחֲטֹף בָּהֶם חַיֵּי עוֹלָם חַיֵּי נֶצַח. חַיֵּי אֱמֶת. חַיִּים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה, וְלִשְׁמֹעַ טוֹב מֵאִתְּךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

פז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' רְאֵה תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּעֵת הַדְלָקַת נֵרוֹת שַׁבָּת, וּקְרָאתִי מִיָּד כֻּלּוֹ מֵאַהֲבָתְךָ, וְנֶהֱנֵיתִי מֵאֲרִיכוּת דְּבָרִים שֶׁלְּךָ מֵחֲמַת שֶׁבְּאַרְתָּ לִי מֵאֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֶיךָ. וְהָעִקָּר מִמַּה שֶׁרָאִיתִי שֶׁאַתָּה נוֹתֵן לֵב קְצָת שֶׁפֶל זֶה רְמָזִים מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ לְקָרְבְךָ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא; וְכָךְ יָפֶה לְךָ וְלָנוּ

לָשׂוּם לֵב בְּכָל יוֹם מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ וְלִשְׁמֹר הַזְּכָרוֹן הֵיטֵב כִּי הַכֹּל בִּשְׁכִיל תַּכְלִית עוֹלָם הַבָּא. וְאִם אֵין בְּיָדְךָ לְהָבִין בִּפְרָטִיּוּת הָרְמָזִים, אַף עַל פִּי כֵן הָאֱמוּנָה שֶׁמַּאֲמִינִים שֶׁכָּל זֶה רְמָזִים; וּמַה שֶּׁמְּשִׂימִים לֵב לָזֶה לְהַשְׂגִּיחַ עַל זֶה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְבִינִים בִּפְרָטִיּוּת הֵיטֵב, אַף עַל פִּי כֵן זֶה לְבַד טוֹב מְאֹד מַה שֶּׁמַּאֲמִינִים בָּזֶה בְּנֵ"ל; וּלְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁהִתְמִיד בִּלְמוּדְךָ בְּכָל עֵת שֶׁתּוּכַל לַחֲטֹף, וְעַתָּה אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְמִיד וּלְהַשְׂגִּיחַ עַל הַזְּמַן יוֹתֵר מִבַּתְּחִלָּה, מֵחֲמַת שֶׁיֵּשׁ לְךָ בְּטוּלִים הַרְבֵּה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ שֶׁתְּקַבֵּל עָלֶיךָ עֹל תּוֹרָה הֵיטֵב, וְתִפְרֹק מֵעָלֶיךָ עֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ. וּזְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ, וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמִּתְיַיר בַּעֲדֶךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ט' אדר

פח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' רְאֵה תקצ"ב.

רַב שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.

קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ אוֹר לְיוֹם זֶה, וְנֶהֱנֵיתִי מְאֹד מְאֹד, מִמַּה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה שֶׁדְּבָרַי הָאֲמִתִּיִּים עוֹשִׂים

רֹשֶׁם אָצְלְךָ תּוֹדָה לָאֵל, וַאֲשֶׁר אַתָּה עוֹסֵק לַחֲזֹר הַזִּכָּרוֹן הָאֲמִתִּי. כָּךְ הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לְךָ לַחֲזֹר הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה בְּכָל יוֹם אֲלָפִים פְּעָמִים. כִּי רַק בִּשְׁבִיל זֶה בָּאנוּ לָעוֹלָם הַזֶּה, לִזְכֹּר תָּמִיד בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, כִּי הַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁאֵין שׁוּם קְבִיעוּת בָּזֶה הָעוֹלָם, וּבְהֶכְרֵחַ לָזוּז מִכָּאן בְּהַעֲבָרַת רֶגַע קַלָּה, כִּי כָּל הַזְּמַן אֵינוֹ נֶחֱשָׁב אֲפִלּוּ לְרֶגַע קַלָּה לְמִי שֶׁמְּשִׁים לִבּוֹ וְדַעְתּוֹ הֵיטֵב אֶל פְּרִיחַת הַזְּמַן יוֹתֵר מֵעוֹף הַסּוּסִים, וְצָרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר מְאֹד לִבְלִי לִשְׁכֹּחַ אֶת עַצְמוֹ. וְעַל זֶה הִזְהִירָנוּ בַּתּוֹרָה (דְּבָרִים ד) רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים וְכוּ'. וְהִנֵּה הַיּוֹם הָיָה ה' בְּעֶזְרִי שֶׁפָּתַבְתִּי אֵיזֶה חִדּוּשִׁים בְּעִנְיַן זֶה. וּבְכָל עֵת שֶׁאֲנִי כּוֹתֵב דְּבָרִים כָּאֵלֶּה בָּא עַל דַּעְתִּי מִי יִתֵּן שֶׁתִּרְאֶה אוֹתָם. כִּי נִדְמֶה לִי בְּכָל פַּעַם שֶׁאֵלּוּ הַחִדּוּשִׁים מֻכְרָחִים לְךָ מְאֹד כַּאֲשֶׁר בְּכָר הוֹדַעְתִּיךָ מִזֶּה בְּנֵי חֲבִיבִי וִידִידִי. וְגַם הַיּוֹם חָשַׁבְתִּי לְךָ, וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי לְהִתְחַזֵּק לִכְתֹּב לְךָ מִיָּד אֵיזֶה דְּבָרִים, אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן אֵין לִי עוֹבֵר וָשָׁב עִם מִי לְשָׁלְחָם.

וְהַכְּלָל שֶׁצְּרִיכִין לִשְׁמֹר הַזִּכָּרוֹן מְאֹד מְאֹד, דְּהַיְנוּ לִזְכֹּר בְּכָל יוֹם בְּעָלְמָא דְּאָתֵי בְּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת

וְכוּ', אַךְ רַבּוּ הַמּוֹנְעִים הַנִּמְשָׁכִין מִבְּחִינַת הָרַע עַיִן שֶׁמְּטִילִין שִׁכְחָה, וְהֵם מִתְגַּבְּרִים כָּל כָּךְ בְּכַמָּה אֲפָנִים עַד שֶׁמֻּכְרָחִים לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת שִׂרְשׁ הַמַּלְכוּת שֶׁהוּא בְּחִינַת עַד חָטְמִי וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר שָׁם. וְאֵין אֹתָנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה אֵיךְ זוֹכִים לָזֶה, רַק אָנוּ סוֹמְכִים עַל פִּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקֻדְשָׁה שֶׁהוּא לוֹחֵם בַּעֲדֵנוּ מִלְחֲמוֹת ה', וְהוּא יוֹדֵעַ לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינָה הַנַּ"ל בְּדֵי לְהַכְנִיס הַזִּכָּרוֹן בָּנוּ. אַךְ הָעֲצָה הַפְּשׁוּטָה לָזֶה לִשְׁמֹר הַזִּכָּרוֹן הוּא עַל יְדֵי הַדִּבּוּר פֶּה, כִּי הַדִּבּוּר יֵשׁ לוֹ כֹּחַ גָּדוֹל מְאֹד, וְעַל יָדוֹ מְנַצְּחִין כָּל הַמִּלְחָמוֹת. וּכְמוֹ שֶׁלְּעִנְיַן הַזִּכָּרוֹן הַפָּשׁוּט כֵּן לְעִנְיַן בְּחוּשׁ, כְּמוֹ כֵן לְעִנְיַן הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה שֶׁהוּא הָעִקָּר, צְרִיכִין לַחֲזֹר בְּפִיו הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה, הֵן בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ לְדַבֵּר לְעַצְמוֹ דִּבְרֵי מוּסָר בְּכָל יוֹם מַה יִּהְיֶה תַּכְלִיתוֹ לָעוֹלָם הַבָּא וּמַה יִּהְיֶה סוֹפוֹ לָנֶצַח וְכוּ', וְכֵן לְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בָּזֶה, כִּי הַדִּבּוּר יֵשׁ לוֹ כֹּחַ גָּדוֹל לְהַזְכִּיר אֶת הָאָדָם, בִּבְחִינַת (יִרְמְיָה ל"א): "כִּי מִדֵּי דַבְּרִי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ" כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר; וְעִקַּר נִצְחוֹן הַמִּלְחָמָה שֶׁל זֶה הָעוֹלָם שֶׁהִיא מִלְחָמָה אֲרֻכָּה מְאֹד מְאֹד בְּלִי שִׁעוּר, עִקַּר הַנִּצָּחוֹן הוּא עַל יְדֵי הַדִּבּוּר,

שֶׁהוּא הַכְּלִי זַיִן שֶׁל יִשְׂרָאֵל כִּי אֵין כֹּחָנוּ אֶלָּא בַּפֶּה. וְזֶה בְּחִינַת לַמְנַצֵּחַ שֶׁהַתְחָיל דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם רֹב הַמִּזְמוֹרִים שֶׁבְּתְהִלִּים, וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁעָשָׂה הַמִּזְמוֹר בְּשִׁבְיל הַלְוִיִּים שֶׁיֹּאמְרוּהוּ שֶׁהֵם מְנַצְּחִים בְּשִׁיר וְכוּ'; וַאֲנַחְנוּ פֵּרַשְׁנוּ זֶה הַפֵּרוּשׁ גַּם עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וּפֵרוּשׁוֹ בִּפְשִׁיטוּת: לַמְנַצֵּחַ. שֶׁהוּא לְמִי שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת מְנַצֵּחַ הַמִּלְחָמָה בָּזֶה הָעוֹלָם, יֹאמַר זֶה הַמִּזְמוֹר וְזֶה הַמִּזְמוֹר וְכוּ' וְהֵבֵן הֵיטֵב. וּכְמוֹ כֵן הוּא לְעִנְיַן הִתְבּוֹדְדוּת שֶׁהוּא גַּם כֵּן בְּחִינַת אֲמִירַת תְּהִלִּים כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן קנ"ו). גַּם דָּוִד אָמַר לַמְנַצֵּחַ זֶה עַל עַצְמוֹ, כְּמַנַּשֵּׁא וּמְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ וְאוֹמֵר לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד, הַיְנוּ לְדָוִד שֶׁמְּנַצֵּחַ כָּל הַמִּלְחָמוֹת עַל יְדֵי דִּבּוּרוֹ אוֹמֵר עַתָּה זֶה הַמִּזְמוֹר. וְכֵן צָרִיךְ כָּל אָדָם אֲפִלּוּ בְּמַדְרֵגָתוֹ הַשָּׁפָלָה לֵידַע וּלְהַאֲמִין שֶׁבְּוַדַּאי הוּא מְנַצֵּחַ הַרְבֵּה עַל יְדֵי כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל שִׂיחָה וְהִתְבּוֹדְדוּת וְכוּ' שֶׁאוֹמֵר, כִּי זֶהוּ נְצָחוֹן נִצְחִי שֶׁנִּשְׁאָר לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים. וְאִם יִהְיֶה חָזָק בָּזֶה שֶׁעַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ מִמֶּשׁ יַעֲמֹק בָּזֶה יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה וְיַעֲבֹר עָלָיו מָה בְּוַדַּאי יְנַצַּח הַמִּלְחָמָה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל.

וְהִנֵּה סָמַכְתִּי זֶה הָעִנְיָן לְעִנְיַן הַטָּבַת חֲלוֹם שֶׁאֲנִי עוֹסֵק בּוֹ עַתָּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי עַל יְדֵי זֶה רוֹאִין נִפְלָאוֹת תַּקִּיפוּת הַדִּבּוּר בַּמֶּה שֶׁתִּקְנוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (בְּרָכוֹת נה:) שֶׁמִּי שֶׁחָלַם לוֹ חֲלוֹם לֹא טוֹב יְטִיבֻנּוּ בְּאַפֵּי תְּלָתָא דְּיֵלְמְרוּ לֵהּ חֶלְמָא טָבָא חֲזִית. נִמְצָא שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהָאֱמֶת חֲלַם לוֹ חֲלוֹם רַע, אַף עַל פִּי כֵן עַל יְדֵי שֶׁהַמְּטִיבִין אוֹמְרִים לוֹ בְּפִיהֶם חֶלְמָא טָבָא חֲזִית חֶלְמָא טָבָא חֲזִית בַּמֶּה פְּעָמִים, בָּזֶה יֵשׁ לָהֶם כֹּחַ שֶׁיִּהְיֶה הַחֲלוֹם בֶּאֱמֶת טוֹב וְלַהֲפֹךְ מֵרַע לְטוֹב. בָּזֶה רוֹאִין כַּמָּה גָּדוֹל כֹּחוֹ שֶׁל הַדִּבּוּר הַקָּדוֹשׁ שֶׁמְּנַצֵּחַ כָּל הַמִּלְחָמוֹת, וְעוֹד לָאֲלַקֵּי מִלִּין מַה שֶּׁפָּתַבְתִּי בְּעִנְיָן זֶה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל עָלַי (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת בְּרָכוֹת פְּרָטִיוֹת ה). וּמֵאַהֲבָתְךָ וּמֵאַהֲבַת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּקָהִלַּתְכֶם אָמַרְתִּי לֹא אֶמְנַע הַטּוֹב לְהַעֲתִיק לָכֶם מְעַט הַנּוֹגֵעַ לְהִתְעוֹרְרוּת, וּלְעֵצוֹת, אוּלַי תַּזְכִּירוּ עַצְמְכֶם הֵיטֵב, וְתִשְׁתַּדְּלוּ לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ"ל אֲשֶׁר הֵם חַיֵּיכֶם לָנֶצַח.

וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין לְהַרְאוֹת הָאֲגֶרֶת הַזֶּה לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחוֹסִים בְּצִלּוֹ הַקָּדוֹשׁ צִלָּא דִּמְהֵמְנוּתָא.

וּבִפְרָט לִידִידִי אוֹהֲבִי בֶּאֱמֶת רַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר. כִּי
גַּם אֵלָיו שַׁיָּכִים הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁמַע
הִתְחָלָתָם בְּשַׁבַּת נַחֲמוּ כִּי לֹא זָכָה לִהְיוֹת נִמְנֶה עִמָּנוּ
לֹא בְּשָׁבוּעוֹת וְלֹא בְּשַׁבָּת נַחֲמוּ וְלֹא בְּשׁוּם שַׁבָּת וְגַם
לֹא בְּחֹל. מֵרַחוֹק הוּא אוֹהֵב אוֹתִי בֶּאֱמֶת, וְגַם אֵינוֹ
מוֹנֵעַ מִמֶּנִּי מַתָּנַת יָדוֹ הַטּוֹבָה וְגַם זֶה טוֹב בְּוַדַּאי, יְבָרְכוֹ
ה' וְיַצְלִיחוֹ בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אַדְרַבָּא
מֵהֲמַת זֶה בְּעַצְמוֹ אֵינִי יָכוֹל לְהִתְאַפֵּק מִלְּהוֹכִיחוֹ דַּרְכּוֹ
עַל פָּנָיו בְּתוֹכַחַת מְגֻלָּה מֵאַהֲבָה עֲצוּמָה וַחֲזָקָה שֶׁבְּלִבִּי
אֵלָיו אַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם. לֹא כָּךְ הוּא הַמִּדָּה
וְלֹא כָּךְ יָפָה לְךָ אָחִי חֲבִיבִי לְהִתְנַהֵג עִמָּנוּ אֲשֶׁר
נִתְגַּדַּלְתָּ בֵּינֵינוּ וְאַתָּה יוֹדֵעַ הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ שֶׁאֶפְשׁוּר
לְהִתְרַחֵק כָּל כָּךְ מִלְּהִתְוַעֵד עִמָּנוּ עַל כָּל פָּנִים שְׁנַיִם אוֹ
שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים בְּשָׁנָה, פַּעַם בְּאֵיזֶה שַׁבָּת וּפַעַם בְּחֹל
אִם אִי אֶפְשָׁר בְּשַׁבָּת. וַהֲלֹא אַתָּה חָפֵץ שֶׁאֶתֵּן לְךָ בָּנִים,
בֶּאֱמֶת אֵין בְּיָדִי מַפְתֵּחַ שֶׁל בָּנִים, אֲבָל הוּא אֵינוֹ גַּם
בְּיַד הַשָּׁאָר וְדֵי לַמֵּבִין, וַאֲנִי חָזָק בִּרְבוּרִי שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמְּךָ
כְּבָר כַּמָּה פְּעָמִים מִמַּה נַּפְשְׁךָ אִם אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ
אֵיזֶה חֶסֶד לִתֵּן לְךָ בָּנִים בְּוַדַּאי תּוֹכַל לִפְעֹל פֹּה בְּעֶזְרַת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹתֵר מִבְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וּבְוַדַּאי אַתָּה

צָרִיךְ לְשָׁקֵד עַל דַּלְתוֹתַי יוֹם יוֹם, אוּלַי יִהְיֶה עֵת רָצוֹן
בְּאֵיזֶה פַּעַם שֶׁתִּהְיֶה נִפְקָד בִּישׁוּעָה וְרַחֲמִים בְּזֶרַע שֶׁל
קַיָּמָא אָמֵן כֵּן יַעֲשֶׂה ה'. וְאִם לְהַפֵּךְ חַס וְשָׁלוֹם וְאִי
אֶפְשָׁר לִפְעֹל חַס וְשָׁלוֹם, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאַתָּה
צָרִיךְ לִשְׁקֹד עַל דַּלְתוֹתֵינוּ פְּרֵי שֶׁנּוֹכַל לְהַזְכִּירְךָ בְּכָל
פַּעַם תַּכְלִיתְךָ הַנִּצְחִי, כִּי מַה יִּהְיֶה מִמְּךָ, כִּי מִי שֶׁאֵין לוֹ
בָּנִים חַס וְשָׁלוֹם בְּוַדַּאי אֵין לוֹ שׁוּם תִּקְוָה לָעוֹלָם הַבָּא
כִּי אִם עַל יְדֵי תּוֹרָה וּמִצְוֹות וּמַעֲשִׂים טוֹבִים הָרְבֵּה
וְלַעֲשׂוֹת מִצְוָה שֶׁתִּהְיֶה זְכוּת הָרַבִּים לָנֶצַח, אֲשֶׁר אָצְלִי
תְּהִלָּה לָאֵל תִּמְצָא זְכוּת הָרַבִּים לָנֶצַח הַרְבֵּה, כַּאֲשֶׁר
אַתָּה יוֹדֵעַ וּמַאֲמִין בְּעַצְמְךָ. וּבִפְרָט שֶׁבֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם
יֵאוּשׁ מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁכְּבָר
נִגְזְרָה גְּזֵרָה חֲזָקָה עַל הָאָדָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ בָּנִים חַס
וְשָׁלוֹם, וְאַף עַל פִּי כֵן עַל יְדֵי רִבּוּי תְּפִלּוֹת וּמַעֲשִׂים
טוֹבִים וְעַל יְדֵי רִבּוּי הַשְׁקָדָה וְכוּ' יְעוֹרֵר רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ
לְהַפֹּךְ מֵהֶפֶךְ אֶל הֶפֶךְ שֶׁיִּזְכֶּה לְבָנִים שֶׁל קַיָּמָא, כְּמוֹ
שֶׁרָאִינוּ בְּחוּשׁ כַּמָּה פְּעָמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיֶּעְתַּר יִצְחָק
לַה' וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (יְבָמוֹת סד.) לָמָּה נִמְשְׁלוּ
תְּפִלּוֹת צַדִּיקִים לְעֶתֶר אֶלָּא מָה עֶתֶר מְהַפֵּךְ הַתְּבוּאָה
כָּךְ תְּפִלַּת הַצַּדִּיקִים מְהַפְּכִין מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת

הָרַחֲמִים. וְהָעָבָר אֵין, מַעֲתָּה אִם אַתָּה שׁוֹמֵעַ לִי, תָּכִין לִבְּךָ לְהַקְשִׁיב לַאֲמָרַי הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בְּשִׂכְלִיּוּת אַהֲבָתְךָ לְבַד בְּשִׂכְלִיּוּת תַּכְלִיתְךָ הַנִּצְחִי. הֶאֱמֶת שָׂגַם אַהֲבָתְךָ אֵלֵינוּ מֻרְחֶקֶת יָקָר וְנַעֲלֶה מְאֹד, בְּפֶרֶט נִדְבַת לִבְּךָ הַטּוֹב יְחַזֵּק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת לְבָבְךָ וּלְהוֹסִיף בְּכָל פַּעַם. וּלְדַעְתִּי הָיִיתִי מְרֻצֶּה שֶׁיְּרַחֵם עָלֶיךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׂכְלִיּוּת זֶה לְבַד לְפָקְדְּךָ תֵּכֶף בְּזֶרַע שֶׁל קַיָּמָא, אַךְ מִי יוֹכַל לְהָבִין דַּרְכֵי ה' שֶׁהוּא יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חַי, אוּלַי עַל יְדֵי רִבּוּי הַשְׁקִידָה שֶׁהָיִיתָ שׁוֹקֵד אֶצְלֵנוּ הָיִיתָ יָכוֹל לִפְעֹל וְכוּ' וְכַנַּ"ל.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת הַמְדַבֵּר מִנְּקֻדָּה שֶׁבַּלֵּב וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל יוֹם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

י' אדר

פט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' תָּבוֹא תקצ"ב.

אֲהוּבִי בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה, קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַיּוֹם, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, כִּי הָיִיתִי מְצַפֶּה לָזֶה, כִּי נִפְלְאֹתַי שֶׁבְּכָל שָׁבוּעַ הֶעָבַר לֹא רָאִיתִי כָּל תְּמוּנָה מִפְּתַע יָדְךָ, כָּעֵת הֶחֱיִתַנִי בִּדְבָרְךָ, בְּפֶרֶט מַה שֶּׁלִּמַּדְתָּ בְּבֵית

הַפָּאשְׁטֶט [הָרַאר] וְכוּ'; כִּי בְּאֵלֶּה חָפַצְתִּי, שֶׁתַּחֲטֹף עִתִּים וְיָמִים לַתּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּכָל מִינֵי עֲצוֹת וְתַחְבּוּלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. וְכָעֵת בְּכָר שָׁכַבְתִּי לִישׁן, עַל כֵּן אֵין בְּפִי מִלָּה לְהָרַחִיב הַדִּבּוּר, בְּפֶרֶט כִּי בְּקָרוֹב נִתְוַעֵד יַחַד בְּאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְיִרְאֶה לְכָתֵב לִי מִפְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁמְּקַהֲלַתְכֶם אִם בֻּלָּם נְכוֹנִים לִנְסֹעַ לָבוֹא לְיוֹם הַכָּפֻּרִים לְאוּמַאן אָז טוֹב לָהֶם, יוֹתֵר מִזֶּה אֵין לְחַדֵּשׁ עַתָּה.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְּעִתִּיר בַּעֲדָכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

מִכְתָּבִים דְּשָׁנַת ה' אֲלָפִים תקצ"ג

צ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ד' עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה תקצ"ג לפ"ק.

מָלֵךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ יְזַכֵּנוּ לִפְעֹל בַּקָּשַׁת סְלַח נָא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, עַד שֶׁנְּזְכֶּה לַחֲנֻכָּה טוֹב לַחֲנֻכַּת הַבַּיִת הַמְקֻדָּשׁ שֶׁיִּבָּנֶה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ (עַיֵּן לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן תִּנְיָנָא ז). וּלְעֵת עַתָּה נִזְכֶּה לְחַנֵּךְ הַבַּיִת הַמְקֻדָּשׁ מַעַט (יְחַזְקֵאל י"א לְמִקְדָּשׁ מְעַט עַיֵּן רַשִׁ"י שָׁם) שֶׁאָנוּ עוֹסְקִין בִּבְנִינוֹ

שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּגָּמֵר בַּשָּׁנָה הַזֹּאת לְטוֹבָה בִּשְׁלֵמוּת,
וּלְהִתְפַּלֵּל בּוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַסָּמוּךְ מְאֹד מְאֹד
הַבָּא עָלֵינוּ, כִּי הַשָּׁנָה פּוֹרַחַת מְאֹד, וּבְקָרוֹב יַגִּיעַ רֹאשׁ
הַשָּׁנָה שֶׁל שָׁנָה הַבָּאָה לְטוֹבָה. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה בַּשָּׁנָה
הַזֹּאת לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָעָבַר וְהַבָּא,
וְנִזְכֶּה לִשְׁפֹּךְ לִבֵּנוּ כַּמַּיִם נֹכַח פְּנֵי ה' בְּכָל יוֹם, בְּפָרְט
בַּיּוֹם הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַזֶּה הוּא יוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ
הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְנִזְכֶּה לַחֲתִימָה טוֹבָה לָנֶצַח.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּתְחִלַּת הַלַּיְלָה הַזֹּאת, וּבְוַדַּאי לֹא
עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה דְּבָרִים אֵלֶּה.
אַךְ מֵאַת ה' הָיְתָה שְׁנוֹסַעַ מוֹסֵר כְּתָב זֶה עַתָּה בְּעֵת
חִפָּזוֹן כָּזֶה אֲשֶׁר מַלְאָכִים יֶחָפְזוּן וְכוּ', וּמֵחֲמַת הַטִּרְדָּא
עַתָּה לֹא רָצִיתִי לִכְתֹּב, אַךְ נִזְכַּרְתִּי אוּלַי זֶה שַׁיָּךְ
לְקַבָּלַת יוֹם הַכִּפּוּרִים הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְעַתָּה
אֲנִי רוֹאֶה זֹאת בְּעֵינַי כִּי הִזְמִין לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַזְכִּירְךָ
מֵעִנְיַן בַּקָּשַׁת סְלַח נָא כְּדֵי לְזַכּוֹת לַחֲנֻכָּה, וּבְוַדַּאי כְּדַאי
וּכְדַאי לִכְתֹּב עַתָּה דָּבָר נִפְלָא וְנוֹרָא כָּזֶה שֶׁנִּכְנוּ
בַּחֲסָדָיו הַנִּפְלָאִים שֶׁנִּתְגַּלָּה בְּיָמֵינוּ סוֹד כָּמוּס וְנֶעְלָם
וְנִסְתָּר כָּזֶה שֶׁכָּמָּה וְכַמָּה עוֹלָמוֹת קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים לֹא

יָדְעוּ מִזֶּה, וּבְיָמֵינוּ בְּיָמֵינוּ נִתְגַּלָּה סוֹד חִדּוּשׁ כָּזֶה.
וּמִלְּבַד נְעִימוּת קְדֻשַּׁת הִתְגַּלּוּת חָדָשׁ כָּזֶה הוּא נִצְרָךְ
לָנוּ מְאֹד מְאֹד לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, בִּפְרָט עַתָּה בְּעֵת
הַזֹּאת בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁאָנוּ צְרִיכִים לְזֹכֹר זֹאת
הֵיטֵב לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַרְבֵּה הַרְבֵּה סְלַח נָא וְכוּ'
עַד שֶׁנִּזְכֶּה לַחֲנֻכָּה טוֹב לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ הָאָרַת בֵּן
וְתַלְמִיד, שֶׁנִּזְכֶּה כָּל אֶחָד לִידַע בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא בְּכָל
מָקוֹם שֶׁהוּא בְּכָל עֵת וָרֶגַע, כִּי ה' אִתּוֹ וְעִמּוֹ וְקָרוֹב
אֵלָיו מְאֹד מְאֹד, כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְיֶתֶר מִזֶּה
תְּעַיֵּן אוֹ תִּזְכֹּר מַעֲצָמְךָ מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם, וְאִם יֵשׁ לְךָ
פְּנַאי טוֹב שֶׁתֹּאמַר סָמוּךְ לְיוֹם הַכִּפּוּרִים אוֹ בְּיוֹם
הַכִּפּוּרִים בְּעַצְמוֹ הַתְּפִלָּה שֶׁל הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת.
וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶזְרֵנוּ שֶׁנְּדַבְּרֵנוּ הַרְבֵּה מֵהַתּוֹרָה הַזֹּאת
בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הָעָבַר בְּטֶעפְּלִיק, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ
וּמַה נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים מֵאוֹצְרוֹת סוֹדוֹת
נִשְׂגָּבוֹת כָּאֵלֶּה, שֶׁכָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר מְחַיֶּה כָּל הַנְּפָשׁוֹת
שֶׁבָּעוֹלָם, אֲפִלּוּ הַגְּרוּעִים בְּיוֹתֵר שֶׁאֵין גְּרִיעוּת מֵהֶם
כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם הִקְיצוּ וְרַנְּנוּ שׁכְנֵי עָפָר וְכוּ' וְכוּ'. וְכָל
מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁהֶחֱיֵיתָ עַצְמְךָ בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה אֲזַמְּרָה
לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי, שַׁיָּךְ גַּם בֵּן לָזֶה, כַּאֲשֶׁר תָּבִין בְּעַצְמְךָ.

מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר, מַה נָּשִׂיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ שֶׁהֶחֱיָה אוֹתָנוּ בְּדוֹרוֹת הַלָּלוּ בְּמַטְעַמִּים קְרוֹשִׁים כָּאֵלּוּ, בְּשִׂבְעָה מְשִׂיבֵי טַעַם שֶׁיְּכוֹלִים לְהַחֲיוֹת וּלְהָשִׁיב בָּהֶם, שֶׁקּוֹרִין דָּעַר קְוִויקְן, כָּל הַנְּפָשׁוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, כָּל הַחוֹלִים וְהַחֲלוּשִׁים בָּחֳלִי הַנֶּפֶשׁ מְאֹד.

בְּנִי, הֶחֱיֵיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ בַּמֶּה שֶׁפָּתַבְתָּ שֶׁהֶחֱיֵיתָ עַצְמְךָ בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת, כָּךְ הוּא הַמַּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לְךָ. וּמַה שֶּׁפָּתַבְתָּ מֵעִנְיַן צַעֲרְךָ וּבִלְבּוּלְךָ אֵין זֶה חָדָשׁ אֶצְלִי, כִּי בְּכָךְ אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל פַּעַם עוֹבְרִים עַל הָאָדָם דְּבָרִים שֶׁגְּדֻלָּה לוֹ שֶׁלֹּא עָבְרוּ עָלָיו מֵעוֹלָם, וּבֶאֱמֶת הוּא כֵּן, שֶׁבְּכָל פַּעַם מִתְחַדֵּשׁ עַל הָאָדָם מְנִיעוֹת וּבִלְבּוּלִים שׁוֹנִים. וּמִזֶּה יוּכַל לְהָבִין כִּי בְּוַדַּאי מַדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, וּבְוַדַּאי אִם יִתְגַּבֵּר עַל זֶה יַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ עַל יְדֵי זֶה דִּיקָא הִתְחַדְּשׁוּת לְטוֹבָה, לְהִתְחַדֵּשׁ בַּעֲבוֹדָתוֹ. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה בָּזֶה וְעוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְהַכֹּל כְּדַאי לִטְרֹחַ בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר כְּדֵי שֶׁיִּצְטָמֵא מִזֶּה לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה מֵעִנְיַן הַפְּלַח נָא וְכוּ' הַנַּ"ל, וְאִם

נִכְפַּל וְנֹאמַר אַשְׁרֵינוּ וְכוּ' אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבְבוֹת פְּעָמִים עַל זֶה לְבַד לֹא יָסֻפִּיק.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב עַתָּה בְּאוֹר הַיּוֹם, וּבַעַל הַחֶסֶד יַשְׁפִּיעֵנוּ בַּבֹּקֶר חַסְדּוֹ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה כָּל יָמֵינוּ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

י"א אדר

צא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ מְחֻרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים שֵׁם ה' תקצ"ג לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר אַחַר חֲצוֹת, וְהִגְדַּלְתִּי הַשִּׂמְחָה עַל אֲשֶׁר חָיֵיתִי אוֹתְךָ בִּדְבָרַי. כִּי מֵאֵת ה' הָיְתָה לִשְׁלֹחַ לְךָ אִגֶּרֶת אָז, וְאַחַר כָּךְ נִתְעַכֵּב וְלֹא נָסַע רַבִּי בֶּערִישׁ חֲתַן ר"שׁ מֵאֲשֶׁר יִסַּפֵּר לְךָ מוֹסַר כְּתָב זֶה, וְאָמַרְתִּי בִּלְבִּי מַה זֹּאת, אֶפְשָׁר צְרִיכִין לִשְׁלֹחַ אִגֶּרֶת הַזֹּאת אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים. אַחַר כָּךְ קֹדֶם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הוֹדִיעוּ לִי בְּבָהָלָה פִּתְאֹם שֶׁיִּשְׁלְחוּ לְטוּלְטְשִׁין מֵהַנַּגִּידִים, וְזֹרְזְתִי עַצְמִי לִשְׁלֹחַ לְךָ הַמַּתָּנָה בְּזִמָּנָהּ. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה. כָּעֵת אֵין פְּנַאי כְּלָל, כִּי עֲדַיִן אֲנִי מְעֻטָּף

בְּטַלִּית וּתְפִלִּין דִּרַבִּינוּ תָּם. רַק תִּרְאֶה לַחֲקֹר הֵיטֵב אוֹדוֹת אֶתְרוֹגִים קַרְפִּירֶר אִם נִמְצָאִים הַרְבֵּה אֶצְלָכֶם, וּבְאֵיזֶה מָקוֹם הֵם, וְאִם הֵם כְּשֵׁרִים וְיָפִים וּמְהֻדָּרִים, הַכֹּל תּוֹדִיעֵנִי הַיּוֹם אִם אֶפְשָׁר, וְעַל כָּל פָּנִים בְּיוֹם א' בַּבֹּקֶר, וְאָז אוֹדִיעַ לְךָ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג, כִּי הָרַב דְּפֹה כְּבָר קָנָה אֶתְרוֹג כָּשֵׁר וְנָאֶה קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים, וַעֲדַיִן לֹא רְאִיתִיו, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ עַד שֶׁאֶרְאֶה אוֹתוֹ וַאֲדַבֵּר עִם הָרַב מִזֶּה. לְעֵת עַתָּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין לַחֲקֹר הֵיטֵב בָּזֶה, לְמַעַן תֵּדַע מַה לִּכְתֹּב לִי, וְאָז אֲשִׁיבְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.

וּמֵעַתָּה תָּגִיל וְתָשִׂישׂ בִּישׁוּעַת ה' אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה כָּזֹאת מִימֵי קֶדֶם. מַאֵת ה' הָיְתָה זֹאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ שֶׁיְּזִכּוּ אֲנָשִׁים כָּאֵלֶּה בַּדּוֹרוֹת הָאֵלֶּה לֵידַע מִנִּפְלָאוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁהֵם סוֹדוֹת נוֹרָאוֹת עֲמֻקּוֹת מְאֹד מְאֹד, נִמְשָׁכִים מִמָּקוֹר עֶלְיוֹן נוֹרָא וְקָדוֹשׁ מְאֹד, וְהֵם נְעִימִים וּמְתוּקִים מְאֹד לְאָזֶן שׁוֹמְעוֹת לְאָזֶן מִלִּין תִּבְחַן בָּאֱמֶת, וְעַל כָּל אֵלֶּה הֵם מְחַיִּין וּמְשִׁיבִין וּמַגְבִּיהִין וּמְרִימִין כָּל הַחוֹלִים וְכוּ'

כָּל הַנְּפָשׁוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, כָּל מִי שֶׁיִּרְצֶה לְהַטּוֹת אָזְנוֹ אֵלֵיהֶם בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ וּבְתָמִימוּת.

מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר, חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, הֻפַּךְ דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנּוֹרָאִים מְאֹד הֻפַּךְ בָּהֶם וַהֻפַּךְ בָּהֶם, וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם, וּמֵהֶם לֹא תָּזוּעַ, שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם. כִּי כְּלוּלִים מִכָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ שֶׁכְּתָבָם וּבְעַל פֶּה. וְאִם אַתֶּם צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ בְּכָל יוֹם וְלִצְעֹק הַרְבֵּה וּלְהִתְחַנֵּן הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד נִגְעֵי לְבָבוֹ וּמַכְאוֹבָיו מִכָּבָר וּמַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו בְּכָל עֵת בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה, אַף בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה וְלַהֲפֹךְ כָּל מִינֵי יָגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁרוֹצִים לְהַחֲלִישׁוֹ וּלְהַשְׁלִיכוֹ חַס וְשָׁלוֹם, עַל יְדֵי רִבּוּי קַלְקוּלָיו צָרִיךְ לְהֻפַּךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה. כִּי הֲלֹא אַף עַל פִּי כֵן אֵינִי מִתְנַגֵּד עַל הָאֱמֶת עַל הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה, וְגַם אֲנִי יוֹדֵעַ מִדְּבָרָיו וְנִפְלְאוֹתָיו דְּבָרִים קְדוֹשִׁים הַרְבֵּה, שֶׁעַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר צְרִיכִין לוֹמַר אַלְמְלֵא לָא אֲתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמַשְׁמַע דָּא דַּי, וְאַדְרַבָּא כָּל מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ מִגְּרִעוּתַי יוֹתֵר

גְּדֻלָּה וְשִׂגְבָּה הַשִּׂמְחָה בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, שֶׁגָּרוּעַ בָּזֶה יֵדַע מִקְדֶּשֶׁה בָּזֹאת, מִנְּעִימוּת בָּזֶה מִנִּפְלָאוֹת בָּאֵלֶּה וְכוּ' וְכוּ'. כִּי לֹא דָבָר רֵיק הוּא, מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִפְלִיא עִמָּנוּ בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלֶּה. וּבָזֶה אֲנִי רוֹאֶה חַסְדּוֹ וִישׁוּעָתוֹ גַּם עָלַי בְּעֹצֶם פְּחִיתוּתִי, מֵאַחַר שֶׁעֲדַיִן אֲנִי זוֹכֵר שֶׁהַצְּרוּף חֲנָבָּה מֻרְכָּז בַּפָּסוּק סְלַח נָא, וְשָׁרְבִי אֶלְיָעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הֵם בְּחִינַת בֵּן וְתַלְמִיד וְכוּ' וְכוּ' מִי שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה. כִּי הֲלֹא הָיָה יָכֹל לִהְיוֹת לְפִי גְּרִיעוּתִי שֶׁגַּם אָנֹכִי הָיִיתִי חַם וְשָׁלוֹם עוֹסֵק לִקְרֹעַ וּלְבָזוֹת זֶה הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ, וְעַתָּה אֲנִי עוֹסֵק לְלַמְּדוֹ וְלֵידַע מִנְּעִימוּת כָּזֹאת הַמְּחַיָּה גַּם אוֹתִי, בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אֲנִי שָׁם. מָה אָשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי. בְּדָרְךָ זֶה יְכוֹלִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל עֵת אֲפִלּוּ אִם יַעֲבֹר עָלָיו מָה חַם וְשָׁלוֹם.

וְגַם צְרִיכִין לְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ עַל יְדֵי מִלֵּי דִּשְׁטוּתָא. וּכְבָר אָמַרְתִּי שֶׁצְּרִיכִין לְרַקֵּד בְּכָל יוֹם, וּבַוַּדַּאי שָׁמַעְתָּ זֹאת, וְעַתָּה חָזַרְתִּי וְדִבַּרְתִּי בָּזֶה, כִּי לְפִי עֹצֶם הַיִּסּוּרִים וְהַבִּלְבּוּלִים וְכוּ' הָעוֹבְרִין עַל כָּל אֶחָד עַתָּה, אֵין עֵצָה כִּי אִם לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל

הַנַּ"ל וּלְרַקֵּד בְּכָל יוֹם בְּעֵבְדָּא אוֹ בְּמִלּוֹלָא לְדַבֵּר עִם חֲבֵרָיו מִזֶּה, אוֹ עַל כָּל פָּנִים בְּמַחֲשָׁבָה; אוֹן טַאקִי פָּארְט הָאפּ [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה], בִּפְרָט עַתָּה שֶׁנִּמְשָׁכִים חֲסָדִים גְּדוֹלִים, וְהַיָּמִים מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ אָמֵן.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִהְיֶה מַרְאֶה אֵלּוּ הָאִגְּרוֹת לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחֲפֵצִים בָּאֱמֶת, וְתַחֲזֹר וְתַצְנִיעֵם אֶצְלְךָ, כִּי הֵם דְּבָרִים יְקָרִים וּצְרִיכִים לְשָׁמְרָם, כִּי יִהְיוּ נִצְרָכִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַחֲיוֹת נְפָשׁוֹת רַבּוֹת בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ.

י"ב אדר

צב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' לְךָ לְךָ תקצ"ג.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, גַּם הַטַּלִּית קָטָן הַיָּשָׁן, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל בְּשָׁמְעִי מַעֲשֶׂיךָ תּוֹרָתְךָ. מִי יִתֵּן וְיִחַזֵּק ה' אֶת לְבָבְךָ שֶׁתַּקְבֵּעַ עַצְמְךָ עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה זוֹ תְּפִלָּה, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם, וְחוּץ מִזֶּה

גָּרוּעַ מַהֶבֶל. וְאֵין לָשׁוֹן בָּעוֹלָם לְבַטּוֹת בּוֹ הֶבֶל הָעוֹלָם הַפּוֹרֵחַ וְרֵק וְשָׁטוּ יוֹתֵר מִצַּל עוֹבֵר, וְאַף עַל פִּי כֵן יְכוֹלִין לַחְטֹף בּוֹ סְגֻלּוֹת יְקָרוֹת כָּאֵלֶּה נְעִימוּת כָּזֶה נְעִימוֹת נָצַח שֶׁיְכוֹלִין לִזְכּוֹת עַל יְדֵי זֶה לִנְעִימוֹת בִּימִינוֹ נָצַח. וְזֹאת תִּזְכֹּר מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּסָמוּךְ מִפָּסוּק (אִיּוֹב ז) "לִרְגָעִים תִּבְחָנֶנּוּ", כִּי כֵן הוּא הָאֱמֶת שֶׁהָאָדָם נִבְחָן בְּנִסְיוֹנוֹת בְּכָל רֶגַע, וְאֵין רֶגַע דּוֹמֶה לַחֲבֶרְתָּהּ, עַל כֵּן בְּכָל רֶגַע יְכוֹלִין לִזְכּוֹת הַרְבֵּה וְלַחֲטֹף טוֹב הַרְבֵּה וְלִבְרֹחַ מֵרַע הַרְבֵּה הַמִּתְגַּבֵּר וּמִתְעוֹרֵר בְּכָל רֶגַע. כִּי אֲנָשִׁים בְּעֶרְכְּכֶם הַמִּלְחָמָה הִיא בְּכָל עֵת וְרֶגַע מַמָּשׁ, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן הַהַשְׂלָכָה וְהַנְּפִילוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן שֶׁרוֹצֶה לְהַשְׁלִיךְ וּלְהַפִּיל אֶת הָאָדָם בְּכָל עֵת, וּצְרִיכִין הִתְחַזְּקוּת הַרְבֵּה וְהִתְעוֹרְרוּת הַרְבֵּה בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וְלִפְעָמִים בְּכָל רֶגַע. וְתֵדַע נֶאֱמָנָה שֶׁבְּכָל רֶגַע נִתְחַדֵּשׁ חִדּוּשִׁים הַרְבֵּה בָּעוֹלָם, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, הַיְנוּ בְּכָל הַיּוֹם כֻּלּוֹ, כִּי אֵין שָׁעָה דּוֹמָה לַחֲבֶרְתָּהּ, וְאֵין רֶגַע דּוֹמֶה לַחֲבֶרְתָּהּ, כַּאֲשֶׁר מָעַתָּק אָצְלִי מִכְּתָבִי הָאַרִ"י זַ"ל. וּזְכֹר אַל תִּשְׁכַּח בְּכָל עֵת אֶת הַחֶסְדִים הַנִּפְלָאִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ בַּעַל הָרַחֲמִים שֶׁיֵּשׁ לָנוּ תּוֹרוֹת כָּאֵלּוּ

וּתְפִלּוֹת כָּאֵלּוּ, אֲשֶׁר לֹא הָיָה מֵעוֹלָם, בָּהֶם עוֹלָם נוֹשָׁע, יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ וְדֵי בָּזֶה בָּעֵת.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה תָּמִיד לִשְׁמֹעַ טוֹב אֲמִתִּי מֵאִתְּכֶם וּמַעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַחַי, וְרַעַי, וְשִׂימוּ לְבַבְכֶם לְכָל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים פֹּה וַאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ בְּכָר בִּכְתָב וּבְעַל־פֶּה, כִּי לֹא דָּבָר רֵק הוּא מִכֶּם כִּי הוּא חַיֵּיכֶם לָנֶצַח.

אַל תִּשְׁכַּח לְדַבֵּר עִם רַבִּי ח"ש נֵרוֹ יָאִיר. נִמְלַכְתִּי לִשְׁלֹחַ לוֹ מִכְתָּב הָרָצוּף וְאִם תָּבִין שֶׁאֲרוּי לְמָסְרוֹ לוֹ כִּרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה כִּי אֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עָלָיו יִתְבָּרַךְ.

צג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' וַיֵּרָא תקצ"ג.

אַהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שָׁיְחָיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת בְּעֵת שֶׁקָּרִיתִי הַמִּכְתָּבִים שֶׁהִגִּיעַ לָנוּ בְּשָׁעָה זֹאת מִקֶּרֶעמִינְטְשׁוּג

מֻהַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה, וּמֹרַנִי מֵאִיר לֵיב וְרַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיוּ, וְכֻלָּם קוֹרְאִים תִּגֵּר בְּקוֹל גָּדוֹל מְאֹד עַל שֶׁלֹּא בָּאתִי עַל הַחֲתֻנָּה, וְכוֹתְבִים שֶׁהַחֲתֻנָּה נִתְעַכְּבָה עַד רֹאשׁ־חֹדֶשׁ כִּסְלֵו אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְשֶׁהַחֲבֵרַיָּא שֶׁאָבוֹא לְשָׁם עִם כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּלִי שׁוּם תֵּרוּץ. וְכָעֵת יֵשׁ כַּמָּה סְבָרוֹת בְּלִבִּי שֶׁאֶפְשָׁע אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל הַחֲתֻנָּה, וְאֶכְתֹּב לְךָ בְּעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי מֵהֶסְתָּם לֹא אֶפְשָׁע בְּשָׁבוּעַ זֹאת רַק אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְטוֹב שֶׁתִּהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ אוֹ אַחַר בָּךְ מִיָּד, כִּי מִי יוֹדֵעַ אֵיךְ תִּהְיֶה הַנְּחִיצָה שֶׁלִּי, כִּי אַחַר שַׁבָּת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֵינִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי מָתַי אֶפְשָׁע לְשָׁלוֹם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּכְפִי דַּעְתִּי לֹא אֶפְשָׁע תֵּכֶף אַחַר שַׁבָּת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן טוֹב שֶׁתִּהְיֶה תֵּכֶף אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אוֹ עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּנִ"וֹ; וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה, כִּי לְעֵת עַתָּה קָשֶׁה בְּעֵינַי מְאֹד מְאֹד הַנְּסִיעָה הַזֹּאת, ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי לְטוֹבָה. הָאַרְבָּעָה זְהוּבִים קִבַּלְתִּי וּכְבָר הִקְדַּמְתִּי וְצִוִּיתִי לְהָאֵמָן שָׁיָּבוֹא אֵלַי לִקַּח הַתְּפִלּוֹת לְבָרְכָם, ה' יִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ לְבַלּוֹת יָמֵינוּ בְּאֵלּוּ הַתְּפִלּוֹת הַנּוֹרָאוֹת אֲשֶׁר כְּמוֹהֶם לֹא הָיָה בָּעוֹלָם, וְאִם אֲנִי עַכְשָׁיו בִּדְרוֹרוֹת כָּאֵלּוּ

בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִם כָּל אֶחָד מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה, כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ, נֶגֶד זֶה חָמַל עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהִקְדִּים רְפוּאָה לַמַּכָּה מַה שֶּׁשָּׁלַח לָנוּ מִקֹּדֶם מוֹשִׁיעַ וְרַב הָאֻמָּת לְהַצִּילֵנוּ עַל יְדֵי הִתְגַּלּוּת חִדּוּשֵׁי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשִׁים, הַחִדּוּשִׁים הַנִּפְלָאִים וְהַנּוֹרָאִים וְכוּ' שֶׁהֵם מַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה הָאֲמִתִּיִּים, וּבְיוֹתֵר עַל יְדֵי אֵלּוּ הַתְּפִלּוֹת, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב וּבְעַל פֶּה עַד הֵיכָן מַגִּיעִים טוֹבוֹת וַחֲסָדִים שֶׁל אֵלּוּ הַהִתּוֹרוֹת וְהַתְּפִלּוֹת וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת וְהַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ' וְכָל קְדֻשַּׁת הַהַשְׁאָרָה שֶׁהִשְׁאִיר בָּזֶה הָעוֹלָם. וְעַל כֻּלָּם גָּדֹל כֹּחוֹ הַקָּדוֹשׁ הָעִזּוּז וְהַגִּבּוֹר וְכוּ' הָעוֹלֶה עַל הַכֹּל אֲשֶׁר הִכְטִיחָנוּ וְהִזְהִירָנוּ לִסְמֹךְ עָלָיו כֹּחוֹ הַנּוֹרָא. וּבְרוּךְ הַשֵּׁם יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּכְבָר יְדַעְתֶּם מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּשִׂמְחוֹ זַ"ל מַה שֶּׁאָמַר אִם עַמְּכֶם נַעֲשֶׂה כָּךְ, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל מַה נַּעֲשֶׂה עִם שְׁאָר אֲנָשִׁים הַחוֹלְקִים מֵאִתָּנוּ שֶׁאֵינָם שׁוֹקְדִים כָּלָל עַל תִּקּוּנָם וְכוּ' הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיָחוּס עָלֵינוּ וְעַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמָנוּת הָאֲמִתִּי לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעֲוֹנוֹת. אֲשֶׁר בָּאֱמֶת אֵין נָאֶה לָהֶם שׁוּם עָוֹן כָּלָל לְפִי רוּחָנִיּוּתָם וְכוּ' וְקָשֶׁה עֲלֵיהֶם לִסְבֹּל מַשְׂאוֹי הַזֹּאת שֶׁל עָוֹן רַחֲמָנָא

לְצַלַּם אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם; יָתֵר מִזֶּה אֵין פָּנַאי בְּלָל לְהַאֲרִיךְ כִּי דַּעְתִּי אֵינָהּ צְלוּלָה בְּלָל מֵחֲמַת סְפֵקוֹת הַנִּסְיוֹן שֶׁנִּתְהַוָּה עַתָּה בְּשָׁעָה זֹאת. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַדְרִיכֵנִי בַּאֲמִתּוֹ וְיַלַּמְּדֵנִי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בֶּאֱמֶת כִּי אֵלָיו לְבַד תִּקְוָתִי. דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ד' אֶרְאֶה לְכָתֹב לְךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּפִי אֲשֶׁר יִשְׁלַח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּדַעְתִּי אָז לְטוֹבָה בֶּאֱמֶת, הַזָּאטִקִין [הַנִּרְבִּים] לֹא נִגְמְרוּ עֲדַיִן, וּבְתִּי תִּחְיֶה עוֹסֶקֶת עַתָּה לְגַמְרָם וּבְקָרוֹב יַגִּיעוּ לוֹ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

י"ג אדר

צד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' וַיֵּרָא תקצ"ג בְּרֶסְלֶב.

חַיִּים וּבְרָכָה וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ כְּבוֹד אֲהוּבִי יְדִידִי וְחַבִּיבִי בְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַבָּנִי הַגְּבִיר הַמְפֻרְסָם וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב **אַיְזִיק** נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם וּזְעָתוֹ פַּת מָלֵךְ פְּנִימָה הַצַּדִּקַת הַיְקָרָה מָרַת **הָאדְיל** תִּחְיֶה עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיהֶם הַיְקָרִים לְכָל אֶחָד בְּיִחוּד שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אַיְיעַר בְּרִיף הָאב אִיךְ אֶתְמוֹל עֶרהַאלְטִין מִיר רַבִּי שִׁמְחָה חֲתַן־הָרַב, גַּם אֶגֶּרֶת מֵרַבִּי מֵאִיר לַיִּב

וּפְרִישַׁת שָׁלוֹם מֵרַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַוייסט אַז אִיךְ הָאב זַייעֶר גִּיוָואלְט פָּארִין, נָאר מַיְינָע מְנִיעוֹת קָאן אִיךְ נִיט שָׁרַייבֶּען, עָם אִיז הַיינְט בַּיי מִיר אוֹיךְ זַייעֶר שְׁוָוער דָּאם פָּארִין, אַזוֹי וִוי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִיז יוֹדֵעַ מַיין הַארְץ [הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ שֶׁרָצִיתִי מְאֹד לִנְסוֹעַ, רַק הַמְּנִיעוֹת שֶׁלִּי אֵינִי יָכוֹל לִכְתֹּב, וְגַם הַיּוֹם הַנְּסִיעָה קָשָׁה עָלַי מְאֹד כְּמוֹ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ אֶת לִבִּי]. נָאר וִוי אִיךְ זֶעה אַז אִיר שְׁרַייט אַזוֹי, טְרַאכְט אִיךְ אֶפְשֶׁר הַייסְט אַזוֹי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אִיךְ זָאל פָּארְט פָּארִין; עַל כֵּן אִיז הַיינְט בְּדַעְתִּי צוּ פָּארִין אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה כְּדֵי אִיךְ זָאל אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אָן קוּמָען [וּכְמוֹ שֶׁאֲנִי רוֹאֶה צַעֲקַתְכֶם חוֹשְׁבַנִי אוּלַי וָהוּ רְצוֹן ה' שֶׁכֵּן אָסַע, עַל כֵּן בְּדַעְתִּי הַיּוֹם לִנְסוֹעַ אִם יִרְצֶה ה' אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כְּדֵי שֶׁאַגִּיעַ אִם יִרְצֶה ה'] עַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו לְקֶרֶעמִינֶטשוּג בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם. נָאר רְצוֹנִי אִיז אַז דִּי חֲתֻנָּה זָאל דַּיְקָא זַיין בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם נִיט שְׁפָּעטֶער, כְּדֵי אִיךְ זָאל קֶעֶנֶען אוּם קֶערִין לְבִיתִי עַל חֲגֻבָּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם; וָואַרִין אִיר וַוייסְט וִויפִיל קוּקִין אַרוֹיס אִיךְ זָאל זַיין בְּבֵיתִי עַל שַׁבַּת חֲגֻבָּה אִם

יִרְצֶה הַשֵּׁם [רַק רְצוֹנִי שֶׁהַחֲתָנָה תִּהְיֶה בְּדִיוּק בְּרֹאשׁ חוֹדֶשׁ כִּסְלֵו אִם יִרְצֶה ה' לֹא יְאוּחַר כְּדֵי שֶׁאוּכַל לַחֲזוֹר לְבֵיתִי לְחֲנֻכָּה אִם יִרְצֶה ה'], וַה' יִגְמֹר בַּעֲדִי הַכֹּל לְטוֹבָה כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה.

עִם הָרַב דְּפֹה הָאבּ אִיךְ נָאךְ נִיט גֶעשְׁמוּטְט מִפֹּחַ דָּעם, נָאר בִּכְפִי הַנִּשְׁמַע מֵרַבִּי שִׂמְחָה קָעֶן עָר נִיט פָּארִין מֵחֲמַת זַיין מַשָּׂא וּמַתָּן, וַוייטֶער קֶען צַייט נִיט מַאֲרִיךְ צוּ זַיין, וָואריִן דִּי פָּאטְשְׁטֶ גַייט בַּאלְד אַוועק. זַיט גִיזוּנְט אוּן פְּרַייליךְ [עִם הָרַב דְּפֹה עֲדַיִן לֹא דִּבַּרְתִּי מֵהָעִנְיָן, רַק בִּכְפִי הַנִּשְׁמָע מֵר' שִׂמְחָה לֹא יוּכַל לִגְמֹעַ בִּגְלַל הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלּוֹ, יוֹתֵר אֵין זְמַן לְהַאֲרִיךְ כִּי הַדֹּאר תֵּכֶף הוֹלֵךְ תִּהְיוּ בְּרִיאִים וּשְׂמֵחִים], בְּנַפְשְׁכֶם וָנֶפֶשׁ אוֹהֲבֵיכֶם בֶּאֱמֶת, וּמַעֲתִיר בַּעַדְכֶם, בְּפָרָט אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ בְּוַדַּאי יִהְיוּ נִוָּקְרִים לְטוֹבָה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יִשְׁמַע תְּפִלּוֹתֵינוּ תָּמִיד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי בְּנַפְשִׁי, מַחְמַד עֵינַיִם, הַוָתִיק הַנֶּחְמָד הַמַּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה, נָאר אִיךְ פַּארְשְׁטֵייא נִיט וָואם דִּיא מֵיינְטְ, וָואם דִּיא הָאסְט נִיט גִישְׁרִיבִין קֵיין שׁוּם גְּרִים לְזוֹנָתְךָ תִּהְיֶה

וְלַחֲמוֹתְךָ וּלְחָמְיךָ שֶׁיִּחְיוּ, סָע נִיט קֵיין יְשָׁר וְכוּ' [רַק לֹא הַבַּנְתִּי מַה פַּנָּתְךָ שֶׁלֹּא פָּתְבְתָּ שׁוּם דְּרִישַׁת שָׁלוֹם לְזוֹנָתְךָ תִּהְיֶה וּלְחָמוֹתְךָ וּלְחָמְיךָ שֶׁיִּחְיוּ, וְזֶה לֹא יָשָׁר וְכוּ']. וּמֵהֶטְחֵנִי שֶׁבְּוַדַּאי תְּצַיֵּת לְדָבָרַי, כִּי כָּל אֵלּוּ הַקְּפִידוֹת הֶבֶל הֲבָלִים, וְהָעִקָּר שֶׁתֵּלֵךְ בְּדַרְכֵי זְקֵנְךָ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הוּא אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, שֶׁתַּתְמִיד בְּהִתְבּוֹדְדוּת בְּכָל יוֹם, וּבִלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְאַל תַּשְׁגִּיחַ עַל אֵלּוּ הַהֶבְלִים כְּלָל, כִּי הַיְלָדוּת וְהַשְׂחֵרוּת הֶבֶל. וְעוֹד מְעַט יִהְיֶה לְךָ עֲנָיֵנִי קְפִידוֹת כָּאֵלּוּ מִבָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ שֶׁיִּרְבּוּ לְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כַּאֲשֶׁר הוֹדַעְתִּי לְאִמְּךָ תִּהְיֶה זֶה כְּמָה שָׁנִים שֶׁיִּהְיֶה כָּךְ, אַךְ עֲצָתִי שֶׁלֹּא תַּקְפִּיד עַל עִנְיָנִים כָּאֵלֶּה כְּשֶׁיִּהְיֶה לְךָ מִבָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ שֶׁיִּחְיוּ. מִכָּל שֶׁכֵּן עַתָּה עַל עַצְמְךָ לְבַד. אֵין לְךָ פָּנַאי לַחֲשֹׁב זֹאת כְּלָל, רַק לַחֲשֹׁב בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וְלִשְׁפֹּךְ שִׂיחָתְךָ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם, מָתַי יַגִּיעוּ מַעֲשֶׂיךָ לְמַעֲשֵׂי אֲבוֹתֶיךָ וְכוּ', יָתֵר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח, הַמְיַעֲצְךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית.

נָתָן הַנַּ"ל

נִפְלֵאתִי מְאֹד עַל שֶׁלֹּא הָיָה לִי שׁוּם פְּרִישַׁת שָׁלוֹם מִיְּדִידִי רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר. וְאַף עַל פִּי

שֶׁעֲשָׂה שֶׁלֹּא כַּהֲגָן, אָשִׁיב לוֹ כַּהֲגָן, וַאֲנִי פּוֹרֵם בִּשְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִשְׁלוֹם חוֹתְנוֹ יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁמוּאֵל גֶּרוֹ יָאִיר עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ. אֲהוּבֵי רַבִּי אֶפְרַיִם זְכוֹר אֶת בּוֹרְאֶךָ גַּם בְּתוֹךְ הַחֲנוּת, וַאֲפִלּוּ בְּתוֹךְ הַלָּאוּוֹקֵי בִּלְשׁוֹן רוּסְיָה, וְאַל יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ פְּישָׁנִים דִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁאָמַר (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן לג) שֶׁבְּכָל לְשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִם יֵשׁ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וְכוּ', כִּי טַ"ט בְּכַתְפֵּי שְׁתַּיִם וְכוּ', וּמִשָּׁם אַתָּה יָכוֹל לְדַבֵּק אֶת עַצְמְךָ בּוֹ יִתְבָּרַךְ. כִּי בְּוַדַּאי לֹא בָּאתָ לְמָדָּה זוֹ, שֶׁתֵּשֵׁב בַּחֲנוּת כָּל הַיּוֹם, כִּי אִם כְּדֵי שֶׁתִּזְכֹּר זֹאת הֵיטֵב בְּכָל יוֹם, כִּי אִישׁ גַּם שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִזֶּה כְּלוּם, בְּוַדַּאי אֵינוֹ חוֹשֵׁב זֹאת, וְיוֹשְׁבֵי אֹהֶל בֵּית הַמִּדְרָשׁ כָּל הַיּוֹם, אֵינָם צְרִיכִים לָזֶה כָּל כָּךְ בְּזֶה הָאֹפֶן. וּמֵאַחַר שֶׁאַתָּה בָּרוּךְ הַשֵּׁם מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, וְאַתָּה מֻכְרָח לָצֵאת לַחוּץ בְּכָל יוֹם, עַל כָּל פָּנִים תְּקַיֵּם שְׁמַח וְבַלּוֹן בְּצֵאתְךָ, וּלְרַקֵּד בְּכָל יוֹם בְּמַחֲשָׁבָה אוֹ בְּמַעֲשֶׂה, עַל יְדֵי שֶׁתִּזְכֹּר בַּדְּבָרִים הַנַּ"ל כְּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה וְכוּ' וְכוּ'. וְאָז טוֹב לְךָ לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, וּבִפְרָט לְזֶרַע קֹדֶשׁ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּיִחוּד שֶׁיִּחְיוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָאִיר עֵינֵיהֶם שֶׁיִּזְכּוּ לֵידַע מִי הוּא זְקֵנָם הַקָּדוֹשׁ זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה.

י"ד אדר

צה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' וַיֵּרָא תקצ"ג לפ"ק.

אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְכָעֵת אֵינִי יוֹדֵעַ עַדַיִן מָתַי אֶפֶץ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כִּי לֹא שָׂכַרְתִּי עֲגָלָה עֲדַיִן. אַךְ בְּפִי הַנִּרְאֶה אֶפֶץ לְשָׁלוֹם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ב' אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה; וּמַה שֶּׁלֹּא תָּבוֹא עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ אֵין קְפִידָא, כִּי גַּם אָצְלִי אֵין נַיָּחָא כָּל כָּךְ שֶׁיִּחְיוּ אוֹרְחִים עַל שַׁבָּת זֶה, כִּי דַּעְתִּי אֵין צְלוּלָה כָּל כָּךְ מֵחֲמַת הַדֶּרֶךְ הַזֶּה, וְטוֹב שֶׁתָּבוֹא אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם א', דְּהַיְנוּ אַחַר קַבָּלַת הַפָּאסְט [הַדֹּאר] וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. וּבְעִנְיַן דִּבְרֵי אֱמֶת וְהִתְחַזְּקוּת, כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה בְּעָנְיַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְטוֹב שֶׁתִּסְתַּכֵּל

לִפְעָמִים בְּאַגְרוֹת הַמַּנָּחוֹת אָצְלְךָ מִכְּבָר. וְקִוִּיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּחַיּוּ אוֹתְךָ הָרַחֲבָה בָּעֲוֹרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכָעֵת אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לְהַאֲרִיךְ כִּי מוּסָר כְּתָב זֶה נָחוּץ; הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמֵּחַ אוֹתְךָ וְאוֹתָנוּ, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר. וּבְגֻדְלָּתוֹ הַנּוֹרָאָה שֶׁשָּׁם עַנְוָתָנוּתוֹ יְכוֹלִין לִשְׁמֹחַ לְעוֹלָם, אֲפִלּוּ אֵיךְ שֶׁהוּא. אֵיךְ שֶׁהוּא. וּכְבָר רָאִינוּ הָרַבֵּה הָרְבֵּה טוּבוֹ וְחַסְדּוֹ, עַד אֵין שִׁעוּר בַּהֹוֹרוֹת הָאֵלֶּה, שֶׁגָּלָה לָנוּ חֲסָדִים כָּאֵלֶּה, שֶׁהֵם חִדּוּשֵׁי הַתּוֹרָה שֶׁקִּבַּלְנוּ מֵאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא וְזֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, שֶׁכֻּלָּם הֵם חֲסָדִים נִפְלָאִים עַד אֵין חֵקֶר, וְהֵם הֵם שִׂבְעָה מְשִׂיבֵי טַעַם לְהַחַיּוֹת עִם רָב, יְהִיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, כָּל מִי שֶׁנּוֹגֵעַ בְּמַעֲט דְּמַעַט, אֲפִלּוּ בִּנְגִיעָה בָּעֶלְמָא בַּחֲסָדִים הַנִּפְלָאִים הָאֵלֶּה, יֵשׁ לוֹ לִשְׁמֹחַ לָנֶצַח. כִּי הֵם אֹרַח חַיִּים שִׂבַע שְׂמָחוֹת וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

צו

בְּעֲוֹרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה עַתָּה לִכְתֹּב לְךָ דָּבָר. גַּם אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן

מִלֵּאתִי רְצוֹנְךָ לִכְתֹּב לְךָ עַל כָּל פָּנִים אִגֶּרֶת שָׁלוֹם, וּכְבָר כָּתַבְתִּי לְךָ, וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר לְךָ בְּנִי, וְגַם לְפִי דְּבָרֶיךָ תִּהְיֶה פֹּה בְּסָמוּךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וּפָנִים אֶל פָּנִים נְדַבֵּר אֶת אֲשֶׁר יִשְׁלַח ה' בְּפִינוּ, וַה' יָאִיר עֵינֶיךָ בְּכָל יוֹם לִמְצֹא עֵצוֹת אֲמִתִּיוֹת, בְּפִי אוֹתוֹ הַיּוֹם וְהַשָּׁעָה, לְהִתְחַזֵּק בְּכָל עֹז, וְהָעִקָּר לְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ בְּכָל פַּעַם בְּגֹדֶל יְשׁוּעָתוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ הָעֲצוּמִים, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִבְלִי לְהִתְעַנֵּג עַל סְפָרִים קְדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה. אֲשֶׁר אֵין עֵרוֹךְ אֲלֵיהֶם. הַפֶּה בָּהֶם וְהַפֶּה בָּהֶם וְסִיב וּבְלֵה בָּהֶם וְכוּ', וְתַחֲטֹף בְּכָל יוֹם לִמּוּד שֶׁלְחָן עָרוּךְ וּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ"ל, וְתִהִלִּים, וּתְפִלּוֹת, וְקָצַת שִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וְאַל יִתְיַשְּׁנוּ בְּעֵינֶיךָ כָּל דְּבָרִים הָאֵלֶּה שֶׁדִּבַּרְנוּ מִזֶּה כַּמָּה פְּעָמִים, רַק בְּכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים, וּבֶאֱמֶת מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב יִשְׂרָאֵל, וּמִסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת, הֵם בֶּאֱמֶת חֲדָשִׁים בְּכָל פַּעַם, כִּי בְּכָל יוֹם וָיוֹם נַעֲשֶׂה חֲדָשׁוֹת לְגַמְרֵי. וְקָצַת רוֹאִין בַּחוּשׁ, וּבְכָל יוֹם נַעֲשֶׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה. חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים, הַכֹּל בְּעִנְיַן רֹאשׁ בַּיִת אֵיךְ לְהַכְנִיס אוֹר קְדֻשָּׁתוֹ וֶאֱמִתָּתוֹ בָּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. בְּרֵאשִׁית הוּא רֹאשׁ בַּיִת כַּיָּדוּעַ. הַיְנוּ

שֶׁבְּכָל יוֹם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ מַעֲשֵׂה הַנָּהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן. שֶׁהוּא יְסוֹד הַפָּשׁוּט שֶׁנִּמְשָׁךְ מֵהָרֹאשׁ בַּיִת, וְהֶבֶל דְּבָרִים אֵלּוּ הַיטֵב, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֲרָם עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי בַּדֶּרֶךְ מַעַט מִזֶּה, כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִפִּי רַבִּי נַחְמָן. וַה' יָאִיר עֵינֵינוּ בַּאֲמִתַּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. וְנִזְכֶּה לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו וַעֲצוֹתָיו בְּכָל יוֹם, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם, וְיקָרְבֵנוּ בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחֶמְלָתוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ בֶּאֱמֶת כָּל יְמֵינוּ לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ט"ו אדר

צז

(אָמַר הַמַּעְתִּיק תְּחִילַת הַמִּכְתָּב הַלָּז לֹא מָצָאתִי רַק מְעַט מִסּוֹפוֹ, וְאָמַרְתִּי גַּם זֶה לְהַעְתִּיקוֹ. כִּי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לְהַבִּיט בּוֹ וּבְכָל הַמִּכְתָּבִים בְּעֵינָא פְּקִיחָא יִרְאֶה בְּעֵינַיִם חוּשִׁיּוֹת שֶׁכָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר מֻשָּׁרָשׁ בּוֹ רְפוּאוֹת תַּעֲלַת נַפְשֵׁנוּ לְרִפְאוֹתָהּ מֵחֳלָאת זֶהַמְּתֵנוּ וּלְהַדְבִּיקָהּ בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי־הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֱלֹקֵים חַיִּים. מֵעֹמֶק שְׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתָּיו, כִּי הֵם נוֹבְעִים וְיוֹצְאִים מִמַּאֲמָרוֹת מְהוֹרוֹת מְזֻקָּק שִׁבְעָתַיִם שֶׁל רַבֵּנוּ מוֹהֲר"ן זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, אֲשֶׁר יֵשׁ בָּהֶם כֹּחַ וְחִיּוּת לְהַחֲיוֹת וּלְהַשִּׁיב נֶפֶשׁ כָּל חַי, בִּבְחִינַת וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל תֵּנֵךְ, וּבִבְחִינַת (יְשַׁעְיָה כו) וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר

וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲווּ לַה' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַיִם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן בִּמְהֵרָה בִּמְהֵרָה; עַל כֵּן קִוִּיתִי בָּעֲוֹרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַעְתִּיק מִמֵּעַט כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר. כִּי מֵהֶם תּוֹצָאוֹת חַיִּים)

הַדְּיוֹ וְהַנְּיָר כִּפְי הַנִּרְאֶה הֵם עוֹלִים יָפֶה, שָׁמָּן זַיִת אֵין לִי שׁוּם מַרְאֶה מָקוֹם שֶׁיַּגִּיעַ לִי. וְתִשְׁלַח בְּזֻרִיזוּת, אוֹ בְּיוֹם ד' עַל יְדֵי הַפָּאטְשְׁטֶע. אוֹ בְּיוֹם ה' עַל כָּל פָּנִים בְּלִי שׁוּם אִחוּר, כְּדֵי שֶׁלֹּא אֶצְטָרֵךְ לַחֲשֹׁב עַל זֶה כְּלָל בְּיוֹם ו' אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. לְעֵת עַתָּה הִרְוַחְתָּ הַרְבֵּה עַל יְדֵי הַנְּיָר וְהַדְּיוֹ כָּל הָאֲוִירֶת הַזֶּה הָרָצוּף פֹּה, שֶׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי לְהַאֲרִיךְ כָּל כָּךְ, אַךְ רְצוֹנְךָ הֶחָזָק הוֹעִיל, וְהַדְּיוֹ נִמְשְׁכָה אַחַר הַקֶּלְמוֹס עַל נְיָר יָפֶה מְאֹד. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה, וְגַם זֶה הוּא אֶחָד מֵהַיְשׁוּעוֹת וְהָרַחֲבוֹת הַנַּ"ל, בְּחִינַת בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי, וּבֶאֱמֶת הוּא הַרְחָבָה וִישׁוּעָה נִפְלָאָה. כִּי אִגְּרוֹת שֶׁלָּנוּ הֵם רְפוּאוֹת יְקָרוֹת. כִּי כֻּלָּם נוֹבְעִים מִמָּעְיָן הַיּוֹצֵא מִבֵּית ה', אֲשֶׁר כָּל פְּרִיוֹ לְמַאֲכָל וְעָלָיו לִתְרוּפָה. "עָלֵיהוּ", הַיְנוּ הַנְּיָר, שֶׁהֵם עָלִין וְדַפִּין, שֶׁעֲלֵיהֶם אָנוּ כּוֹתְבִין כָּל הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. אֲשֶׁר הֵם רְפוּאָתֵנוּ וְחַיֵּינוּ לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

צח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיְחִי תקצ"ג בְּרֶסְלֶב.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּוֹאת הַשָּׁעָה עִם הַמִּכְתָּב לְטֶשְׁערִין, הֲטִיבוֹתָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֲשֶׁר פָּעַלְתָּ הַמִּכְתָּב הַזֶּה לְטֶשְׁערִין, תְּהִלָּה לָאֵל וְכִיתִי אוֹתְךָ בְּמִצְוָה רַבָּה שֶׁאֵין לָהּ שִׁעוּר, שֶׁיִּהְיֶה לְךָ חֵלֶק בָּזֶה בְּשָׁלוֹם בָּזֶה שֶׁבֵּין זוּוגֵי בָּזֶה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָזְכְּךָ שֶׁתֹּאכַל פֵּרוֹתֵיהֶן בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁתִּזְכֶּה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת, וְהַקָּרֶן יִהְיֶה קַיָּם לָעַד. וְהִנֵּה קָרִיתִי מִכְתָּבְךָ. וְחֶדְוָה תָּקוּעַ בְּלִבִּי מִסִּטְרָא חֲדָא מִמִּכְתָּבְךָ. וְצַעַר מִסִּטְרָא חֲדָא אֲשֶׁר עֲדַיִן אֵינְךָ מִתְחַזֵּק לְהַשְׁלִיךְ הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, בִּפְרַט הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁל מָמוֹן. וַהֲלֹא כְּבָר שָׁמַעְתָּ כָּל כָּךְ שִׂיחוֹת וְתוֹרוֹת קְדוֹשׁוֹת, שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהִטּוֹתָהּ בִּרְצוֹנוֹ. וְשֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן, שֶׁיִּהְיֶה שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת בְּיַחַד וְכוּ', וְעוֹד שִׂיחוֹת הַרְבֵּה כָּהֵנָּה, שֶׁיְּכוֹלִין לְהִנָּצֵל מֵהֶם בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה, וּבְפָרַט מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הַזֶּה. עַל דְּרֵי בְּרוּכְיָא דְּקַנְיָא אִיתְפַּח (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת שַׁבָּת ו). וּמַדּוּעַ לֹא תַּחְגֹּר מָתְנֶיךָ לְנָרֶשׁ מֵעָלֶיךָ עַל יְדֵי עֲצוֹת קְדוֹשׁוֹת כְּאֵלּוּ. יָדַעְתִּי בְּנִי יָדַעְתִּי. אֵיךְ וְאֵיךְ הֵם

מִתְגַּבְּרִין מְאֹד אַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי כֵן. אַךְ כְּבָר יָדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ, שֶׁהָעִקָּר שֶׁאַתָּה תִּהְיֶה בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה, וּמַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמְּךָ אַל תָּחוּשׁ עַל זֶה, כִּי יָקָר מְאֹד בְּעֵינַי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כָּל הַמַּשְׂכָּה וְהַמַּשְׂכָּה שֶׁאַתָּה מַמְשִׁיךְ אֶת עַצְמְךָ מֵהֶם וְכוּ', בְּמִבְצָר בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא מח). וּבָזֶה רָאוּי לְךָ לְהִתְחַיּוֹת אֶת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת. וְעַל יְדֵי זֶה תִּתְגַּבֵּר עָלֵיהֶם בְּעֶזְרָתוֹ הַגְּדוֹלָה יִתְבָּרַךְ. לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וֶאֱמַץ, וּבְרַח בְּכָל עֵת מִמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת עַל יְדֵי שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה, וְאַל תִּסְתַּכֵּל אִם יִתְגַּבְּרוּ עָלֶיךָ אֶלֶף פְּעָמִים בְּכָל יוֹם חַס וְשָׁלוֹם, אַתָּה תַּעֲשֶׂה אֶת שֶׁלְּךָ לִבְרֹחַ מֵהֶם בְּכָל פַּעַם. אִם תִּבְרַח מִקֹּדֶם שֶׁיִּפְרְכוּ בְּמַחֲשַׁבְתְּךָ מַה טּוֹב, וְאַפְלוּ אִם חַס וְשָׁלוֹם נִתְרַשֵּׁל עַד אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה חַס וְשָׁלוֹם פְּרִיצָא דְּקַנְיָא, תַּעֲמֹד פִּתְאֹם וְתִכְבֹּשׁ עַצְמְךָ. וְתִזְכֹּר בְּשַׁבָּת שֶׁהוּא הַתַּכְלִית. וְזֶה הָעִנְיָן אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּפְרָטִיּוּת, כִּי הוּא לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעַר בְּלִבֵּהּ. עַל כָּל פָּנִים יָכוֹל כָּל אֶחָד וְאַתָּה גַּם אַתָּה לְכְבֹשׁ אֶת עַצְמְךָ בְּכָל פַּעַם. וְאָז יִתְהַפֵּךְ הִתְגַּבְּרוּת הַמַּחֲשָׁבוֹת לְטוֹבָה, כְּדֵי שֶׁתִּתְעוֹרֵר עַל יְדֵי זֶה לַיְקָא לִבְחִינַת בִּטּוּל אֶל הָאוֹר אֵין סוֹף, שֶׁהוּא יָקָר מְאֹד מְאֹד. וְכָל אָדָם בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, אֲפִלּוּ בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת,

צָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ עַצְמוֹ לָזֶה, לַאֲתָר דְּכָל רְעוּתִין תְּקוּעִין תַּמָּן. וְזֶה עִקַּר בְּחִינַת "וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הֶנֶּךָּ", שֶׁגַּם בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּיוֹת יְכוֹלִין לְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ אֶל הָאוֹר אֵין סוֹף, שֶׁזֶּה עִקַּר תַּכְלִית הָעֲבוֹדָה, וְזֶה בְּחִינַת וּפָרַעְתָּ הִקְרִיב אֶת לִבָּן לַאֲבִיהֶן שֶׁבַּשָּׁמַיִם כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה כ"א). שֶׁדַּיְקָא עַל יְדֵי הִתְגַּבְּרוּת הַפִּטְרָא אַחֲרָא מְבַטְּלִין אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי. וּלְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁתֵּדַע וְתַאֲמִין, שֶׁאֵינִי כּוֹתֵב לְךָ חִדּוּשִׁים וּדְרוּשִׁים בְּעָלְמָא, אַף עַל פִּי שֶׁבְּוַדַּאי גַּם זֶה קָקֵר מְאוֹד, אֲבָל אֵין בְּוָנְתִי לָזֶה, רַק שֶׁתֵּלֵךְ עִם כָּל זֶה, וְתִשְׁתַּדֵּל וְתִתְגַּבֵּר לְקַיֵּם כָּל זֶה. כִּי תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ בְּיָדְךָ לְקַיֵּם כָּל זֶה, וְשִׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל. וּבְרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁכְּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ הַרְבֵּה דִּבְרֵי אֱמֶת, מַה שֶּׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּכָל עֲבָדָא דִּקְדֻשָּׁה, וְכֵן הוּא הַמִּדָּה, וְכָךְ יָפָה לְךָ, אֲבָל עַדַיִן אַתָּה צָרִיךְ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ יוֹתֵר בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה טוֹבָה, וּלְהַאֲמִין שֶׁכָּל הַמְשָׁכָה וְהִתְגַּבְּרוּת שֶׁאַתָּה מִתְגַּבֵּר לְהַמְשִׁיךְ אֶת עַצְמְךָ מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, יָקָר מְאוֹד מְאוֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְהִתְחַזֵּק בָּזֶה לִבְרֹחַ מֵעַתָּה מִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת. כִּי עִקַּר הַהִתְגַּבְּרוּת עַל יְדֵי הַהִתְחַזְּקוּת וְהַשִּׂמְחָה. וּבִפְרָט שֶׁיֵּשׁ לָנוּ תְּהִלָּה לָאֵל

לְשִׁמְחַ בְּהָעֵקֶר, בַּמֶּה שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר הָאוֹרוֹת בָּזֶה אֲשֶׁר הוּא חַיֵּינוּ וְכוּ', אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, בְּוַדַּאי יִהְיֶה סוֹפְךָ טוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתְךָ תְּהִלָּה לָאֵל, יָתֵר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. חִזְקוּ וְאַמֵּץ לְבַבְכֶם, כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

ט"ו אדר

צט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' שְׁמוֹת תקצ"ג.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נַרוֹ יָאִיר

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְקָרִיתִי אוֹתוֹ, וְהֵבַנְתִּי מֵרָחוֹק צַעֲקָתְךָ, וַיַּרְעְתִּי אֶת מַכְאוֹבְךָ. ה' יְרַחֵם שֶׁתִּזְכֹּר מֵעַתָּה לְהִתְעוֹרֵר, שֶׁתֵּדַע מִכֹּחֲךָ, וְתִתְגַּבֵּר עַל הַמַּחֲשָׁבוֹת, כִּי זֶה כְּלַל אֱמֶת וְצִיב שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בִּיד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ, וְהַהֶכְרֵחַ שֶׁתִּתְגַּבֵּר בְּעַצְמְךָ עַל פִּי כָּל דִּבְרֵי אֱמֶת אֲשֶׁר יָדַעְתָּ וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי וּמִפִּי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וַה' יוֹשִׁיעַ לְךָ.

וָדַע בְּנִי חֲבִיבִי, שְׁמִכְתָּבְךָ פָּעַל בִּי הַרְבֵּה, בִּפְרָט בַּמָּה שֶׁפָּתַבְתָּ בַּסּוֹף אֵיךְ לֹא עָשִׂיתָ פַּעַם אַחַת אֵיזֶה גְּנִיחָה טוֹבָה וְכוּ', וְגַם מִפִּי מוֹסֵר פָּתָב זֶה וְכַיּוֹצֵא, שָׁמַעְתִּי כְּעֵין זֶה, מִגֹּדֶל צָרַת נַפְשָׁם, אֲשֶׁר מִתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם. עַל יְדֵי כָּל זֶה נִתְעוֹרַרְתִּי הַרְבֵּה, וְנִזְכַּרְתִּי מַהֲרָשׁ בְּהַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי, וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי מַה טּוֹב הָיָה לְחַדְּשָׁה לְנַמְּרֵי בְּכָל יוֹם. וְיֵשׁ בְּלִבִּי הַרְבֵּה בָּזֶה, מַה שֶּׁקָּשֶׁה לְבָאֵר בִּכְתָב, וְתִהְלָּה לָאֵל עָשָׂה רֹשֶׁם לְטוֹבָה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְחַדֵּשׁ הַרְבֵּה עַל פִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת, וּכְבָר דִּבַּרְתִּי מִזֶּה בְּסַעֲדָה שְׁלִישִׁית הֶעָבַר אֶתְמוֹל בְּשַׁבָּת קֹדֶשׁ. בְּחַסְדֵי ה' הַזִּמִּין לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת, וְלֹא הִמְדִּישׁ עִקֵּר וְכוּ'. בְּנִי בְּנִי. אַתָּה וְכָל הַשּׁוֹמְעִים לְקוֹל הָאֱמֶת. הַטּוּ אָזְנֵיכֶם וְלִבְּכֶם מֵהָרֶשׁ בְּכָל עֵת אֶל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, שִׁמְעוּ וּתְחִי לְבַבְכֶם. כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ, אֲשֶׁר שָׁלַח לָנוּ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, לְהַשְׁמִיעֵנִי כָּל אֵלֶּה לַהֲשִׁיבֵנִי בִּשְׁבָעָה מְשִׁיבֵי טַעַם כָּאֵלֶּה. וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי הָיָה לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר בָּזֶה יוֹתֵר, אַךְ רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת וְכוּ', כִּי סָמוּךְ לְמְנוּחָה, וְהֶהְכְרֵחַ לְקַצֵּר. וְדֵי בָּזֶה לְהַזְכִּיר אוֹתְךָ

שֶׁתִּתְחַפֵּשׂ אָצְלְךָ בְּכָל יוֹם הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁבְּךָ, וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בָּהֶם בְּתָמִימוּת וּבְפְשִׁיטוּת, וְעַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמְךָ תְּצַמְּצֵם וְתַמְשִׁיךְ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לְתוֹךְ תְּמִימוּת אֱמֶת, לִבְלִי לָצֵאת חַס וְשָׁלוֹם כְּלָל חוּץ לִגְבוּל. וַאֲפִלּוּ מַה שֶּׁמְּחַמֵּת רֹב הַהֶרְגֵּל, הַמַּחֲשָׁבָה רְגִילָה לְהֶחָלֵק וּלְהַמְעֵר חַס וְשָׁלוֹם, וְלָצֵאת וְלִפְרֹחַ לַחוּץ הַרְבֵּה, תֵּכֶף תִּזְכֹּר לְתָפְסָהּ בִּזְרִיזוּת כְּמוֹ שֶׁתּוֹפְסִים סוּס בְּאַפְסָר לְהַטּוֹתָהּ אֶל הַדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר, וְהַכֹּל בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, וְלִבְלִי לִפֹּל בְּדַעְתְּךָ בְּשׁוּם אֹפֶן. וְתִזְכֹּר הֵיטֵב מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ כַּמָּה פְּעָמִים כִּי לִגְלֻלְתּוֹ אֵין חֵקֶר וְהַכֹּל מִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, בִּפְרָט עַל יְדֵי אֵיזֶה הַמְשָׁכָה כָּל שֶׁהוּא אֶל הַקְּדֻשָּׁה שֶׁזֶּה יָקָר מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה מִנְחָה וּמַעֲרִיב וְשַׁחֲרִית, וַחֲזַק וַחֲזַק, וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב, לְדִבְרֵי הַתְּפִלָּה הַקְּדוֹשָׁה. וְאִם אֶמְנָם תְּפִלָּה הִיא עֲבוֹדָה קָשָׁה מְאֹד, בְּיוֹתֵר מֵהַכֹּל, עִם כָּל זֶה תּוּכַל לַחֲטֹף מְעַט בְּכָל יוֹם, אִם תָּשִׂים כָּל לִבְּךָ עָלֶיךָ, כִּי ה' יַעְזֹר לְךָ.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַכּוֹתֵב דִּבְרֵי אֱמֶת הַנּוֹבְעִים מִמְּקוֹר הָאֱמֶת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

אִגֶּרֶת זֶה פָּתַבְתִּי בַּחֲדַר הָעֲלִיָּה שֶׁלִּי תֵּכֶף אַחַר שֶׁקַּמְתִּי מִשְּׁנָתִי, וַעֲדַיִן לֹא מָסְרוּ לִי מִכְתָּבְךָ שֶׁהִגִּיעַ אֵלַי, וְאַחַר כָּךְ בָּאתִי לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה, סִפֵּר לִי רַבִּי בָּעֲרִישׁ חָתָן ר"ש אֶת כָּל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמְּךָ. וְעָמַדְתִּי מְרֻעִיד וּמִשְׁתּוֹמֵם. וְשָׁלַחְתִּי תֵּכֶף אַחַר מִכְתָּבְךָ וְקִרִיתִיו, עַתָּה מַה נָּשִׂיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ, וְהִנֵּה מֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁהִקְדַּמְתִּי לִכְתֹּב לְךָ, בְּפֶרֶט שֶׁכְּפִי מִכְתָּבְךָ אַתָּה רוֹצֶה לִהְיוֹת פֹּה בְּקָרוֹב, וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ עִם מִי לִשְׁלֹחַ הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת, כִּי רַבִּי נַחְמָן אֵין רְצוֹנוֹ לָשׁוּב לְבֵיתוֹ תֵּכֶף, אַךְ לְעֵת עַתָּה אַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד וְאַל תֵּחַת כִּי ה' אִתְּךָ, וְתִהְיֶה מוֹדֶה עַל הֶעָבָר אֲשֶׁר גָּמַלְךָ כָּל טוּב, וּתְבַקֵּשׁ לְהַבָּא שֶׁיִּגְמָלְךָ כָּל טוּב סֶלָה, שֶׁתִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִכָּל צָרָה בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, וְתִזְכֶּה לְהַכִּיר חֶסְדָּיו וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם נוֹדֶה לְךָ וְכוּ' עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם וְכוּ'. וְהָעִקָּר מַה שֶּׁבְּרַחֲמָיו הוּא יִתְבָּרַךְ מְסַבֵּב סִבּוֹת לְטוֹבָה, לְהַחֲיוֹתֵנוּ בִּנְקֻדּוֹת טוֹבוֹת. שֶׁנִּזְכֶּה בָּהֶם לְחַיִּים נִצְחִיִּים. שֶׁזֶּהוּ עִקַּר הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁבְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת,

וּמֵעֵת קָצָת יְכוֹלִין לִרְאוֹת וּלְהָבִין מֵרָחוֹק נִפְלְאוֹת חֶסְדָּיו הַנּוֹרָאִים בְּעִנְיָן זֶה, וְיוֹתֵר מִזֶּה צְרִיכִין לְהַאֲמִין כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת בִּשְׁבִילֵנוּ, רַק בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִי, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב כָּל זֶה, חֲזַק וֶאֱמַץ בְּנִי, וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בִּישׁוּעַת ד', וּבְטַח בַּה', כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, כִּי הַכֹּל לְטוֹבָתְךָ. וּבְרַח מֵהַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהָעֲצבוּת בְּכָל כֹּחֲךָ בְּכָל מִינֵי עֲצוֹת וּדְרָכִים שֶׁשָּׂמַתָּ מֵאִתָּנוּ. וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁתְּחִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ בַּמֶּה לְשַׁמֵּחַ בְּעַזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יֵשׁ וְיֵשׁ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר פָּנָיו וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ,

נָתָן הַנַּ"ל

י"ו אדר

ק

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' בֹּא תקצ"ג.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם א' וְהַיּוֹם, וְצַעֲרִי גָּדוֹל מְאֹד עַל בְּאִבְּךָ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִרְפָּאֲךָ מְהֵרָה. וְהִנֵּה גַּם אָנֹכִי חוֹשֵׁשׁ בְּשֵׁנִי בָּעִתִּים הַלָּלוּ לִפְרָקִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָסִיר מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל כָּל הַמַּכְאוֹבִים וְהַמַּחוּשִׁים בְּנַפְשָׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת,

וְנִזְכֶּה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי כָּל הַכְּרוּזִים וְהָרְמָזִים שֶׁהוּא מְרַמֵּז לָנוּ בְּכָל עֵת בֵּין בְּטִבְעוֹ בֵּין בְּעָקְבוֹ רַחֲמָנָא לִצְלַן, כִּי הַזְּמַן הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר, הוֹלֵךְ וְהוֹמֶה, וּמַשְׁבְּרֵי וְגַלֵּי הַיָּם הוֹמִים וּמַרְעִישִׁים וּמִתְנַשְּׂאִים עַל כָּל אֶחָד בְּכָל יוֹם. וְאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת. לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ מַה שֶּׁשָּׁמַעְנוּ שֶׁיְּכוֹלִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמֵנוּ בָּהֶם תָּמִיד. חֲזַק וְהִתְחַזֵּק בְּנֵי חֲבִיבִי, כַּאֲשֶׁר פָּתַחְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ הָרִאשׁוֹן, אַז דִּיא הָאסְטְ זִיךְ צוּ גִישְׁפַּארְט לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דּוּרְךְ דִי יִסּוּרִים [שֶׁנִּפְתַּחְתָּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי הַיִּסּוּרִים]. וּכְבָר יָדַעְתָּ מֵהַתּוֹרָה וַיֹּאמֶר בֹּעַז אֶל רוּת (לְקוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן סה), שֶׁעַל יְדֵי הַיִּסּוּרִים מְבַטְּלִין עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכַאֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי בְּעַל פֶּה בְּעִנְיָן זֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ, וּמַעֲתָּה יָסִיר מִמְּךָ כָּל חֹלִי וְכָל מַדְוֶה וְכָל מֵחוּשׁ בָּעוֹלָם. וְתִזְכֶּה לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי רְמָזִים שֶׁל טוֹבָה וְהַצָּלָחָה, וִיקַיֵּם וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים, לָכֶם דַּיְקָא וכו'. וְתִכְתֹּב לִי עוֹד מִשְּׁלוֹם רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר, אִם בְּבָר אֵין עָלָיו שׁוּם חֶשְׁשׁ מֵהָעֶסֶק שֶׁלּוֹ. גַּם תּוֹדִיעַ לוֹ שֶׁכְּפִי מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי שֶׁהוּא מֵעַצְמוֹ יָדַע מִזֶּה, הֵיטֵב חָרָה לִי עָלָיו, וְצָרִיךְ שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו שֶׁלֹּא יוֹסִיף לַעֲלוֹת עַל

מַחֲשַׁבְתּוֹ לַעֲסֹק בִּדְבָרִים כָּאֵלֶּה, כִּי זֶה עִקַּר פְּגַם תַּאֲוַת מָמוֹן. וְגַם בָּעוֹלָם הַזֶּה אֵין אַחֲרִית טוֹב לְהַלְהוּטִים כָּל כָּךְ אַחַר הַכָּבַע וכו'. וְאֵין צָרִךְ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, וְצָרִיךְ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים, שֶׁיִּזְכֶּה לְקַבֵּל מָלֵא לְהַמְתִּיק מְרִירוּתָא וכו', וְיִזְכֶּה לְאַנְפִּין נְהוֹרִין, אֲמוּנָה וכו'.

דִּבְרֵי אַבִּיכֶם הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְכֶם בְּאַהֲבָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְיוֹדִיעֵנִי מִשְּׁלוֹם רַבִּי יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר.

קא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹם א' בְּשַׁלַּח תקצ"ג.

אֲהוּבֵי בְּנֵי מַחֲמַד עֵינַי, נִצְמַד בְּקִירוֹת לְבָבִי. שָׁלוֹם לְךָ אַל תִּירָא חֲזַק וֶאֱמַץ!

דַּע בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי עֲדַיִן לֹא קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ הַיּוֹם, וְגַם הַיּוֹם יוֹם רִאשׁוֹן בְּשַׁבָּת אֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי אֲנִי חָלוּשׁ, וְאֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה כַּיָּדוּעַ לְךָ, אַךְ אַהֲבָתְךָ אִלְּצַנִי לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה קֹדֶם הַסְּעֻדָּה, כִּי מֵאֵת ה' הָיְתָה כִּי עָסַקְתִּי בִּכְתִיבַת תּוֹרָה בְּעִנְיַן הַלִּמּוּד הַקָּדוֹשׁ שֶׁל "אַזְמָרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי", אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי מִזֶּה אֶתְמוֹל בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית, שֶׁהוּא בְּחִינַת קִימַת חֲצוֹת לַיְלָה,

שֶׁבָּזֶה תִּלְוֶיהָ הַגְּאֻלָּה, בְּחִינַת "בַּחֲצוֹת לַיְלָה אֲנִי יוֹצֵא" וְכוּ'. וּמִדֵּי דָּבְרִי נְזַכֶּרְתִּי בְּאַהֲבָתְךָ, כִּי יָדַעְתִּי שֶׁאַתָּה צָרִיךְ מְאֹד לְדִבּוּרִים אֵלּוּ, בִּפְרָט שֶׁכָּל הַחִדּוּשִׁים שֶׁחִדַּשְׁתִּי בְּעֻזֶּרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בָּעִתִּים הַלָּלוּ, חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה הַכֹּל נִתְגַּלְגֵּל עַל יָדְךָ, עַל יְדֵי הַמִּכְתָּב שֶׁהִגִּיעַ לִי מֵאִתְּךָ בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ סָמוּךְ לָעֶרֶב עַל יְדֵי יְדִידִי רַבִּי נַחְמָן הַיְסִינֶר, כַּאֲשֶׁר סִפַּרְתִּי לְךָ קְצָת מִזֶּה בְּהֵיוָתְךָ פֹּה. עַל כֵּן אָמַרְתִּי וְיהִי מָה אֶרְוֹצָה דְּבָרַי אֵלֶּה אֵלֶיךָ. אוּלַי אִזְכֶּה לְעוֹרְרְךָ מִשְּׁנָתְךָ, לְהַחֲיוֹתְךָ וּלְחַזְּקְךָ. הָקִיצָה בְּנִי הָקִיצָה, אַל יְבַהֲלוּךָ רַעְיוֹנֶיךָ מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, דַּע וְהַאֲמֵן שֶׁכָּל הַנִּקְדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁלְּךָ יְקָרִים מְאֹד מְאֹד אֶצְלוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאַתָּה יָכוֹל לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בָּהֶם תָּמִיד. וְלִכְנֹס לְכַף זְכוּת בָּאֱמֶת, בִּבְחִינַת "וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע" וְכוּ'. זְכֹר זְכֹר הֵיטֵב דִּבּוּרִים נוֹרָאִים אֵלּוּ, וְאַל יִהְיוּ יְשָׁנִים אֶצְלְךָ חַס וְשָׁלוֹם, רַק חֲזֹר חֲזֹר אוֹתָם הֵיטֵב הֵיטֵב, וּבְכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כְּחֲדָשִׁים. וְנִכְסַפְתִּי מְאֹד לִכְתֹּב וּלְהַעְתִּיק לְךָ קְצָת מִמָּה שֶׁכָּתַבְתִּי בָּזֶה, אַךְ הוּא מַהֲגִמְנָע, כִּי אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק. אַךְ קִוִּיתִי לַה', כְּשֶׁתִּהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נְדַבֵּר מִזֶּה, בְּעֻזֶּרֶת הַשֵּׁם

יִתְבָּרֵךְ, בְּתוֹסֶפֶת שְׁאָר שִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת, שֶׁיַּזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְתוֹךְ פִּינוּ, הַנּוֹבְעִים מִמְּקוֹר חָכְמָה הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מְאֹד מְאֹד. וְתוֹדִיעֵנִי מַיָּד אִם תִּהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, כִּי נִכְסַפְתִּי מְאֹד שֶׁתִּהְיֶה פֹּה עַל שַׁבַּת זֶה, רַק אִם יֵשׁ לְךָ עִכּוּב מֵחֲמַת הַחֲתֻנָּה שֶׁל גִּיסְךָ, בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְךָ לָבוֹא, וְאוּלָם רַחֲמָנָא פַּטְרֵיהּ וְתָבוֹא אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּאֵיזֶה שַׁבָּת אַחֵר, אַךְ אִם לֹא תִּהְיֶה הַחֲתֻנָּה מַיָּד, מֵהָרָאוּי שֶׁתָּבוֹא לְשָׁלוֹם בַּנַ"ל. וְתִכְתֹּב לִי דַּעְתְּךָ בָּזֶה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה. גַּם אֲלֵיהֶם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ"ל, חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

וְהִנֵּה עַתָּה בְּבֹר קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְהָיָה לִי לְנַחַת. וּכְפִי הַנִּרְאֶה מִמִּכְתָּבְךָ לֹא תוּכַל לִהְיוֹת פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַעְזְרְךָ שֶׁתִּשְׁתַּמֵּשׁ שָׁם בְּבֵיתְךָ וְעַל הַחֲתֻנָּה, כִּי חֲדָוַת ה' הִיא מָעֻזְּכֶם. וְכָל כַּוָּנָתִי בְּמִכְתָּב זֶה בְּדֵי לְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁכֶם בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר הוּא עוֹזֵר לָנוּ בְּכָל עֵת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים נד) "הִנֵּה אֱלֹקִים עוֹזֵר

לִי" וְכוּ'. וִיבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיִבְטַח בּוֹ, שֶׁבַּאֲשֶׁר הֵחֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַרְאוֹת חַסְדּוֹ עִמּוֹ, כֵּן יִגְמֹר בַּעֲדוֹ, כִּי הָיָה לוֹ גַּם גָּדוֹל וִישׁוּעָה נִפְלָאָה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּהוּ שֶׁיָּבִין עַל יְדֵי זֶה רְמָזִים גְּדוֹלִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת, מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. וּמֵהֵמַת אִישׁוֹן לַיְלָה אֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַשְׂמַח נַפְשְׁכֶם לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

י"ח אדר

קכ

אוֹר לְיוֹם א' תְּרוּמָה תקצ"ג.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. אֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה, כִּי הַיּוֹם יָצָאתִי מִבֵּיתִי וְלֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה, אַךְ מִדֵּי כָּתְבִי אֵיזֶה דִּבּוּרִים מְעַטִּים לָבֶן אֲחוֹתִי רַבִּי אַיְזִיק נֵרוֹ יָאִיר, נִזְכַּרְתִּי בְּעֹצֶם תְּשׁוּקָתְךָ לִרְאוֹת מִכְתָּבַי, אָמַרְתִּי לִכְתֹּב לְךָ פְּרִיסַת שָׁלוֹם. וְהִנֵּה צַעֲרֵי גָּדוֹל מְאֹד מִמַּה שֶׁלֹּא הָיִיתָ בְּשִׂמְחָה בְּהִיוֹתְךָ בְּבֵיתִי, וְלִבְּךָ הָיָה נִשְׁבָּר בְּיוֹתֵר, אֲשֶׁר הָיָה קָשֶׁה לִי לִסְבֹּל. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי יוֹדֵעַ וּמַאֲמִין כִּי עֲדַיִן רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָלַי וְעָלֶיךָ וְעַל בֵּלָנוּ, וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב

אוֹתְךָ לְעוֹלָם. וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, יִהְיֶה אַחֲרִיתְךָ לְטוֹב בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ, כִּי יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדּוּשָׁה עַתִּיק דְּעַתִּיק סָבָא דְסָבִין; וְעַתָּה בְּנִי שְׁמַע בְּקוֹלִי לַאֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אוֹתְךָ, וּתְשַׁמֵּחַ עַצְמְךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, בִּפְרָט כִּי יְמֵי אֱדָר נִכְנָסִין, שֶׁצְּרִיכִין לְהַרְבּוֹת בְּשִׂמְחָה. וְתַתְחִיל מֵעַתָּה לַעֲשׂוֹת אַחַשְׁוֵרוֹשׁ שְׁפִיל וְקַבְּצָן וְעוֹשֶׂר שְׁפִיל, וְקַיָּץ וְחוֹרֶף שְׁפִיל, וּשְׁאָר מִינֵי שְׁפִיל וְצָחוֹק. וְגַם מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, כֻּלָּם חוֹבָה מֻטָּלֶת עֲלֵיהֶם לְהַרְגִּיל בְּשִׂמְחָה, עַל יְדֵי כָּל מִינֵי מִלֵּי דִּשְׁטוּתָא, וּבִפְרָט בְּפוּרִים בְּעֶצְמוֹ תִּהְיֶה אַף שָׂמֵחַ. אוֹן טַאקֶע פָּארְט הָאפּ. פָּארְט אוֹן פָּארְט אוֹן פָּארְט [וּבְכָל זֹאת רַק שִׂמְחָה, בְּכָל זֹאת, בְּכָל זֹאת].

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' פְּקוּדֵי תקצ"ג.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. מִכְּתָבְךָ קִבַּלְתִּי בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ קֹדֶם הַקִּדּוּשׁ, גַּם הָאֶגֶּרֶת מִידִידִי רַבִּי הֶעָרֵא נֵרוֹ יָאִיר, וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְעַתָּה אֵין לְהַאֲרִיךְ דָּבָר וְכוּ'.

וְהִנֵּה לְהַחַיּוֹת אוֹתְךָ בְּדִבְרֵי אֱמֶת אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּיק עַתָּה, וּכְבָר שָׁמַעְתָּ הַרְבֵּה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דַּי לְהַחַיּוֹת וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת, אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא. כִּי כָּל מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה שֶׁצְּרִיכִין לְהַחַיּוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה, וּבְיוֹתֵר בַּמֶּה וְכוּ' וְשֶׁהִצִּילָנוּ מֵהִתְנַגְּדוּת עַל עָסֶק הָאֱמֶת וְכוּ', הַכֹּל אֵינָם דְּבָרִים בְּעַלְמָא חַס וְשָׁלוֹם, רַק הָעִקָּר לֵילֵךְ בָּהֶם וּלְקַיְּמָם. וְהָעִקָּר בְּעֵת שֶׁצַּר לְהָאָדָם בְּדַעְתּוֹ בֶּאֱמֶת מֵחֲמַת קִלְקוּלָיו חַס וְשָׁלוֹם וְכֵיוֹצֵא, אָז צָרִיךְ בְּיוֹתֵר לְהַחַיּוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל זֶה, וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁמִּתְגַּבֵּר עָלָיו בְּיוֹתֵר הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה, וְרוֹצֶה לְהַפִּיל עָלָיו עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה מֻחְמֶצֶת שֶׁעָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה, יַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה. וְיֹאמַר בְּלִבּוֹ, אַדְרַבָּא הֲלֹא אַף עַל פִּי כֵן זָכִיתִי וְאַף עַל פִּי כֵן אֵינִי מִתְנַגֵּד כָּלָל, וְאִם שְׁחוֹרָה אֲנִי בְּמַעֲשַׂי, נָאוָה אֲנִי בְּמַעֲשֵׂי רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, וְגַם בְּמַעֲשַׂי יֵשׁ בָּהֶם נָאִים. וּכְעֵין שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִּׁ"י שָׁם בְּמִקּוֹמוֹ עַל פָּסוּק זֶה (שִׁיר הַשִּׁירִים א), וּכְבָר דִּבַּרְתִּי תְּהִלָּה לְאֵל הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה, בַּשִּׂחִים הַפְּמוּכִים שֶׁעָבְרוּ. נָא בְּנִי חֲבִיבִי, לֵךְ בְּדַרְכְּךָ זֶה לְהַחַיּוֹת וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת, וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה דַּיְקָא

לְשִׂמְחָה, וְעַל יְדֵי זֶה תּוּכַל עֲדַיִן לְחַזֵּק עַצְמְךָ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּשִׂמְחָה, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְכָל הָעֲוֹנוֹת יִתְהַפְּכוּ לִזְכֻיּוֹת, הַכֹּל בִּזְכוּתוֹ וְכֹחוֹ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא מְאֹד, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ. וְדֵי בָּזֶה בָּעֵת.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה לְהַחַיּוֹתְךָ וּלְשַׂמֵּחַ בִּישׁוּעַת ה', אֲשֶׁר זָכִינוּ לְשָׁאֵב מַיִם חַיִּים בְּאֵלֶּה מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִידִידִי בֶּן אֲחוֹתִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק אַיְזִיק נֵרוֹ יָאִיר. חֵזֶק וֶאֱמֶץ, וּבְטַח בַּה' שֶׁיִּשְׁלַח לְךָ רְפוּאָה שְׁלֵמָה מְהֵרָה, וְאַל תַּעֲסֹק בִּרְפוּאוֹת, אַף גַּם לְהַעֲמִיד עֲלוּקוֹת, תְּצַוֶּה לְהַעֲמִידָם לְשׁוֹנְאֶיךָ וּלְאוֹיְבֶיךָ, וְאַתָּה תִּקַּבֵּל רְפוּאָה מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם. וּתְחַזֵּק עַצְמְךָ מֵעַתָּה לַעֲסֹק בְּתוֹרָה בְּכָל יוֹם מְעַט אוֹ הַרְבֵּה, עַל כָּל פָּנִים לֹא יַעֲבֹר עָלֶיךָ יוֹם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ בְּלִי עֵסֶק הַתּוֹרָה חַס וְשָׁלוֹם. וְהָעִקָּר לִלְמֹד פּוֹסֵק בְּכָל יוֹם וְיוֹם, חֹק וְלֹא יַעֲבֹר, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, וְגַם לְרַבּוֹת לַעֲסֹק בִּתְפִלּוֹת וּתְחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְלִתֵּן צְדָקָה בְּפִי כֹּחֲךָ, וּמְעַט יוֹתֵר מִכֹּחֲךָ, וְאָז טוֹב לְךָ בָּזֶה וּבָבָא לָנֶצַח. כִּי יְמֵי חַיֵּינוּ

הֶבֶל בְּצַל עוֹבֵר וְכוּ', וְלֹא יִשָּׁאֵר מֵאִתָּנוּ כִּי אִם מְעַט הַטּוֹב שֶׁנִּתְחַסֵּף בִּימֵי הֶבֶל הָאֵלֶּה, וְיִהְיֶה לָנוּ לְשָׁלֵל גָּדוֹל אַחַר כָּךְ כִּי יָבוֹא קִצֵּנוּ. טוֹב לְגָבֵר לָשִׂים כָּל מְגַמָּתוֹ רַק עַל זֶה וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ בָּזֶה כָּל יָמָיו, וְאָז יִהְיֶה אַחֲרִיתוֹ טוֹב לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

י"ט אדר

קד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' צַו תקצ"ג.

אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי. דַּע שֶׁבָּאתִי לְשָׁלוֹם בְּיוֹם ב', וּתְהִלָּה לָאֵל הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם פָּעַלְתִּי קְצַת שָׁם לְצָרְכֵּךְ נְשׁוּאֵי בִּתִּי תִּהְיֶה, אַךְ עֲדַיִן חָסֵר לִי הַרְבֵּה כַּאֲשֶׁר תָּבִין מֵעַצְמֵךְ, וְלַה' הִיא יְשׁוּעָה שֶׁיְּמַלֵּא כָּל מַחְסוֹרֵנוּ לְטוֹבָה מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וַאֲנִי מְעֻטָּף עַתָּה בְּטַלִּית וּתְפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם, וְאֵינִי יָכוֹל לְהַרְחִיב הַדִּבּוּר כְּלָל, וַה' יְשַׂמַּח נַפְשֵׁךְ וְיַחֲזֵק לְבָבֵךְ בְּכָל עֹז וְתַעֲצוּמוֹת שֶׁתּוּכְלִי לְהָבִין מֵרָחוֹק גְּדֻלַּת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ וְכוּ' זַ"ל, עַד שֶׁלֹּא יְכַלְכֵּלְךָ כָּל מַה

שֶׁעוֹבֵר עָלַיִךְ, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, כִּי הַכֹּל יִתְכַּפֵּךְ לְטוֹבָה, כִּי גָּדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב כֹּחַ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךְ הַמְּחֻבָּה לְקַבֵּל קְדֻשַּׁת נִיסָן רֹאשׁ חֳדָשִׁים עַד שֶׁנִּזְכֶּה לִגְאֻלָּה שְׁלֵמָה שֶׁתִּהְיֶה בְּנִיסָן כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זַ"ל (רֹאשׁ הַשָּׁנָה יא.). וְאָז נָשִׁיר שִׁיר חָדָשׁ וְכוּ', וְגַם עַתָּה רָאוּי לָנוּ לִשְׂמֹחַ בַּתִּקְוָה הַזֹּאת, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' י"ג נִיסָן תקצ"ג.

אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּשָׁעָה זֹאת.

וְהִנֵּה עַתָּה הַכֹּל טְרוּדִים, וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ עִם מִי אֶשְׁלַח הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת. אַךְ אָמַרְתִּי, מֵאַהֲבָתְךָ וּתְשׁוּקָתְךָ הָעֲצוּמָה לְמִכְתָּבִי לַהֲכִינוֹ מִיָּד, וַאֲצַוֶּה לַחֲקֹר אַחַר עוֹבֵר וָשָׁב לְשָׁלְחוֹ הַיּוֹם אוֹ לְמָחָר אוֹ בְּחֹל הַמּוֹעֵד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה, כִּי הַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה.

וּבְשַׁבַּת הֶעָבַר דִּבַּרְנוּ מֵעִנְיַן הַהַשְׁגָּחָה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה עִקַּר תִּקָּף כָּל הַנְּפָשׁוֹת וְהַגְּאֻלּוֹת, בִּפְרָט גְּאֻלָּה

רִאשׁוֹנָה שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁהָיְתָה בְּפֶסַח, עַל פִּי הַתּוֹרָה (לְקוּטֵי מוֹהַר"ן רנ) בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אֶת בָּנָיו וְכוּ', וּבִשְׁבִיל זֶה קוֹרִין שַׁבָּת שֶׁלְּפָנָיו שַׁבָּת הַגָּדוֹל, עַל שֵׁם הַנִּפְלָאוֹת שֶׁנִּמְשָׁכִין מִקֵּץ הָאַחֲרוֹן, שֶׁהוּא בְּחֵינַת יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת, בִּבְחֵינַת קֵץ בָּא הַקֵּץ, בְּמִבְאָר בְּהַתּוֹרָה, עַיֵּן שָׁם. וְעַל כֵּן נִקְרָא שַׁבָּת הַגָּדוֹל, בִּבְחֵינַת (מְלָכִים־ב ח) "סַפְּרָה לִי אֶת הַגְּדֻלּוֹת שֶׁעָשָׂה אֱלִישָׁע" וְכוּ', שֶׁזֶּהוּ בְּחֵינַת וּמוֹרִיד שְׁנֵי דְּמָעוֹת לַיָּם הַגָּדוֹל וְכוּ' (בְּרָכוֹת נט.) עַיֵּן שָׁם. וְאַחַר כָּךְ עֶזְרֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ בְּרַחֲמָיו הַנִּפְלָאִים שֶׁרָקַדְתִּי בְּעֶצְמִי הַרְבֵּה פִּתְאֹם, מַה שֶּׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי לְרַקֵּד אָז, וְהַכֹּל בִּישׁוּעָתוֹ וְהַשְׁגָּחָתוֹ הַנִּפְלָאָה, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וְיוֹם עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְרָט עִמְּךָ וְעִמִּי, וּמָשִׁיחַ יְסַפֵּר לְכָל אֶחָד מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמּוֹ בְּכָל יוֹם. וּצְרִיכִין לְזָכֹר זֹאת הֵיטֵב הֵיטֵב בְּכָל יוֹם, אַךְ בָּרוּךְ הַשֵּׁם תְּהִלָּה לְאֵל חַי בְּכָל הַקְּדִים לָנוּ רְפוּאָה לַמַּכָּה, מַה שֶּׁאָנוּ יוֹדְעִים מֵאוֹר הָאוֹרוֹת וְכוּ' נִפְלָא מְזֶה אֲשֶׁר לֹא הָיָה לְעוֹלָמִים וְכוּ' וְכוּ'. זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח אֶת כָּל הַחֲסָדִים שֶׁעָשָׂה ה' יִתְבָּרְךְ עִמָּנוּ בְּעִנְיָן זֶה, שֶׁהוּא תֵּרוּץ וְנֶחָמָה וּרְפוּאָה עַל

כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּכָל יוֹם, רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמוֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ שִׁכְלְךָ, וַאֲשֶׁר שָׁמְעוּ אָזְנֶיךָ מִיּוֹם שֶׁעָמַדְתָּ עַל דַּעְתְּךָ בְּעִנְיָן זֶה עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עֶזְרֵנוּ עַד כֹּה לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה גַּם עַתָּה דְּבָרִים פְּאֵלָּה, וְטָוֶה רָאוּי לְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ בַּחַג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וְמַן חֵרוּתֵנוּ, חֲזַק וֶאֱמַץ לְשַׂמֵּחַ עַצְמְךָ וּבְפָרַט בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב קֹדֶשׁ בְּכָל דְּרָכֶיךָ הַשְׂמָחָה, וְהַוָּהֵר וְהִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה מִזֶּה בְּעַצְמוֹ שֶׁאֵינְךָ שָׂמֵחַ בָּרְאוּי. וְלֹא תִּהְיֶה עָלֶיךָ שִׂמְחַת יוֹם טוֹב לְמַשָּׂאוֹי, רַק תַּרְגִּיל עַצְמְךָ לִהְיוֹת בֶּן חוֹרִין. כִּי תִּהְלָּה לְאֵל יֵשׁ מִי שֶׁעוֹשֶׂה בַּעֲדֵנוּ כָּל הַתְּקוּנִים שֶׁצְּרִיכִים בְּכָל עֵת, וְעָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל בְּשִׂמְחָה שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵהָעוֹסֵק בְּתִקּוּן נַפְשׁוֹתֵינוּ לָנֶצַח, וּכְבָר שָׁמַעְתָּ הַרְבֵּה עֲצוֹת לְהַרְחִיק הָעַצְבוּת וּלְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה, וַה' יוֹשִׁיעַ לְךָ וְלָנוּ לִזְכּוֹת לְשִׂמְחַת יוֹם טוֹב בֶּאֱמֶת, וּלְהַתְחִיל מֵעַתָּה הַתְחָלָה גְּמוּרָה בֶּאֱמֶת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרְךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַכּוֹתֵב בְּחִפָּזוֹן שֶׁל פֶּסַח.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

כ׳ אדר

קו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מוֹצָאֵי שַׁבָּת ל"א לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תקצ"ג.

אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ד׳ לְעֵת עֶרֶב, וְהָיָה לִי צַעַר וְחָדָוָה וְנִכְסַפְתִּי מְיֻד לַהֲשִׁיבְךָ וְלֹא נִזְדַּמֵּן לִי עוֹבֵר וָשָׁב עַד הֵנָּה, וְגַם עַתָּה אֲנִי טָרוּד מְאֹד, וּבְזֹאת הַשָּׁעָה הָלַכְתִּי מֵהַשֻּׁלְחָן שֶׁל סְעֻדָּה שְׁלִישִׁית, וְזֶרְזְתִי עַצְמִי כְּדֵי לְמַלְאוֹת רְצוֹנְךָ לַהֲשִׁיבְךָ, אַף עַל פִּי שֶׁבְּקִרְוּב תִּהְיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה כָּעֵת אֵין עִמִּי דְּבָרִים כִּי טָרַדְתָּנָא טוֹבָא בְּעִנְיַן הַחֲתָנָה וּבִשְׁאָרֵי דְּבָרִים, וּבִפְרָט בְּעִנְיַן בְּנֵין הַקְּלוֹיז בְּאוּמַאן שֶׁאֲנִי נִכְסָף וּמִשְׁתּוֹקֵק מְאֹד מְאֹד שֶׁגִּוְּבָה עַל כָּל פָּנִים לְהִתְפַּלֵּל בּוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וּמַה מְּאֹד עָצְמוּ נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁדַּיְקָא עַתָּה בְּרִבּוּי טִרְדוֹתַי נִרְאֶה לִי צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה שֶׁיֵּשׁ תִּקָּוָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה, וַאֲנִי חָזָק עַתָּה בְּהָרָצוֹן וְהִשְׁתּוֹקְקוּת, וְקִוִּיתִי לַה׳ שֶׁבְּעֹצֶם נִפְלְאוֹתָיו יַעְזְרֵנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל מְהֵרָה. יִרְאוּ יְשָׁרִים וְיִשְׂמָחוּ, וַחֲסִידִים

בְּרִנָּה יָגִילוּ. וּלְדַעְתִּי בְּזֶה בְּעַצְמוֹ רָאוּי לְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ עַתָּה, כִּי לֹא דָּבָר קָטָן הוּא מַה שֶּׁפָּתַחְתִּי לְךָ עַתָּה, כִּי הוּא נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת תְּמִים דֵּעִים. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲסַפֵּר לְךָ מְעַט נִפְלְאוֹת ה׳ בְּעִנְיָן זֶה, וְהָיָה כִּי יְבַצַּע ה׳ אֶת כָּל מַעֲשֵׂהוּ נִסַּפֵּר תְּהִלּוֹת ה׳ וְעֻזּוֹזוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ לְחַיּוֹתֵנוּ לָנֶצַח לֹא לְמַעֲנֵנוּ כִּי אִם לְמַעַנוֹ.

וְהִנֵּה עֵינִי מְצִפּוֹת עַתָּה בְּכָל עֵת לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, וּפֶה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בְּךָ. אִם אֶפְשָׁר שֶׁתָּבוֹא מְיֻד מַה טּוֹב. יָתֵר מִזֶּה מֵהַנִּמְנָע עַתָּה לְהָאֲרִיךְ בִּדְבָרִים, חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת, וּבְטַח בַּה׳, כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, כִּי הַכֹּל לְטוֹבָתְךָ, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א׳ בְּמִדְבַּר תקצ"ג.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְהָיָה לִי לָנַחַת, בִּפְרָט מַה שֶּׁפָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה מִתְחַזֵּק בְּמַעֲט טוֹב

שֶׁאַתָּה חוֹטֵף בְּכָל יוֹם. יְהִי ה' עִמְּךָ וְיַחֲזֵק אֶת לְבָבְךָ לְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם אוֹר קְדֻשָּׁה וְדַעַת, כִּי חוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. וּמַה שֶּׁאַתָּה כּוֹתֵב בְּכָל אִגֶּרֶת שֶׁנַּעֲשָׂה עִמְּךָ הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לִי יִסּוּרִים מִזֶּה מִצַּד אֶחָד, אֲבָל זֹאת נָחַמְתִּי כִּי יָדַעְתִּי שֶׁעִם כָּל אָדָם בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו כָּל זֶה. וַאֲנִי שָׂמֵחַ בְּחֶצֶד לְטוֹבָה מַה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה מִכָּתְלֵי דְּבָרֶיךָ שֶׁאַתָּה מִתְחַזֵּק בִּדְבָרָיו וַעֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת. חֲזַק בְּנִי וְחַזֵּק, וְהִזָּהֵר לִזְכֹּר בְּכָל עֵת שֶׁהָעִקָּר הוּא הַשָּׂעָה הַזֹּאת, וְשֶׁיֵּשׁ לָנוּ תְּכֵלִים רְחָבִים בְּעֻזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְסָמְכָה עֲלֵיהֶם. וּמִמְּךָ תִּרְאֶה וְתָבִין מָה הָיִיתָ עוֹשֶׂה אִם לֹא הָיָה לְךָ כֹּחַ כָּזֶה וְעֵצוֹת כָּאֵלּוּ אֵיךְ הָיָה בִּלְתִּי אֶפְשָׁר לְסִבֹּל מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, וְזֹכֶר הֵיטֵב הַלָּשׁוֹן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁגִּלָּה הוּא זַ"ל בִּלְשׁוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ (לִקּוּטֵי מוֹהַרַ"ן כ"ג) שֶׁהַמְּדַת הַמָּמוֹן הוּא מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, מַר מְמֻוָּת, וְהוּא נִמְשָׁךְ מִפְּגַם הַבְּרִית, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַמְתִּיקוֹ כִּי אִם עַל־יְדֵי בְּרִית מֶלַח עוֹלָם שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת. תֵּדַע וְתַאֲמִין שֶׁכָּל הָעוֹלָם מָלֵא מְרִירוּת יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֶיךָ, מַה נָּשִׂיב לַה' אֲשֶׁר אָנוּ זוֹכִים לֵידַע מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת יְסוֹד הָעוֹלָם, שֶׁהוּא מַמְתִּיק הַמְּרִירוּת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם

כֻּלּוֹ. וּבְוַדַּאי הַחוֹסִים בְּצִלּוֹ וּמִתְקָרְבִים אֵלָיו נִמְתָּק מֵהֶם הַמְּרִירוּת הַרְבֵּה יוֹתֵר, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁוּכִים בְּכָל יוֹם לַחֲטֹף טוֹב וְעֵצוֹת עַל פִּי דְּרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים, אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לָזֶה, וּבָזֶה תָּגִיל וְתָשִׂישׂ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וְתִבְרַח מִכָּל הָרַעְיוֹן וְתִמָּהוֹן לִבָּב שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ אֶל מַחְשָׁבוֹת תּוֹרָה וּתְפִלָּה וְשִׂמְחָה וּבְטָחוֹן וְהִתְחַזְּקוּת בְּחַסְדֵי ה' וּבְחָמְלָתוֹ הַגְּדוֹלָה לָנֶצַח. וְהִנֵּה מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

וַאֲנִי מְצַפֶּה בְּכָל עֵת לִישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵהמ"ד הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוֹשׁ הַסָּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נֶגֶד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, וְתַרְבֶּה לְדַבֵּר עִמּוֹ כִּרְצוֹנוֹ שֶׁהוּא רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ.

הָרַב הֶחָסִיד וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יְחִיאֵל נֵרוֹ יָאִיר

מִמַּעְדְנָוועדוּבְקָא בָּא לִפֹּה עַל שַׁבָּת, וְיִפַּע מִפֹּה מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם חֲתָנִי שֶׁיִּחְיֶה מוֹצֵא חֵן וְכוּ'

בְּעֵינֵי אֱלֹקִים וָאָדָם. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַעְזְרֵנוּ וְיִגְמֹר חַסְדּוֹ עִמָּנוּ לְטוֹבָה בְּכָל הָעִנְיָנִים, וְגַם בָּזֶה רוֹאִים בַּמָּה גָּדוֹל חַסְדּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְכַמָּה גָּדוֹל כֹּחַ הַתְּפִלָּה, כִּי אֶחָד מֵהַמִּתְנַגְּדִים הוֹדָה בָּאֱמֶת שֶׁזֶּה נַעֲשָׂה רַק עַל יְדֵי תְּפִלָּה.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כ"א אדר

קה

בְּעֻזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, יוֹם א' בְּהַעֲלָתְךָ תקצ"ג.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְהָיָה לִי לְנַחַת, בְּרְאוֹתִי שֶׁנִּכְנַסוּ דִּבְרֵי אֱמֶת בְּלִבְּךָ. וְכָל מַה שֶּׁאַתָּה כּוֹתֵב מִמְּרִירוּת לִבְּךָ אֵין כָּל זֶה חָדָשׁ בְּעֵינַי, כִּי כְּבָר אֲנִי יוֹדֵעַ וְשָׁמַעְתִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה בְּפֵרוּשׁ וּבְרָמְז מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, אֲשֶׁר כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה הַהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לִגַּע וּלְהָרִיחַ בְּרִיחַ יִרְאַת ה', בְּמִבְאָר מִזֶּה הַרְבֵּה בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִפְרָט בְּהַשִּׂיחָה הַנִּדְפֶּסֶת בִּלְקוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן (נ"א) [מ"ח] הַמַּתְחִיל בְּשָׁאָדָם נִכְנָם בַּעֲבוֹדַת ה' וְכוּ', עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר וּבִפְסִיקָנִים הַמְסוּכִים נ"ב נ"ג נ"ד וְכוּ', גַּם בְּלִקּוּטֵי א' בְּסִימָן ע"ב וּבְשָׁאֲרֵי מְקוֹמוֹת וּבִפְרָט בַּמָּה שֶׁעָזְרֵנִי ה' לְחַדֵּשׁ בְּהַסְּפָרִים הַנִּכְתָּבִים וּבְכָל הָאִגְּרוֹת שֶׁפָּתַבְתִּי לְךָ עַד הֵנָּה, וְכָל מַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ מִפִּי. מִכְּלָם תּוּכַל לְהָבִין, שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה גְּדוֹלָה עֲמֻקָּה וְנוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד, מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִם הָאָדָם בָּזֶה הָעוֹלָם, וְעִם כָּל אֶחָד נַעֲשֶׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה, אֲשֶׁר אֲפִלּוּ שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד עַל הַדְּבָרִים מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִם הָאָדָם בָּזֶה הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ג) "מִבְּלִי אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹקִים" וְכוּ'. וּכְתִיב (שָׁם ח) "בַּשָּׁבִיל אֲשֶׁר יַעֲמֹל הָאָדָם לְבַקֵּשׁ וְלֹא יִמְצָא, וְגַם אִם יֹאמַר הֶחָכָם לָדַעַת לֹא יוּכַל לִמְצֹא". וְכָל זֶה בָּלוּל וּמְרֻמָּז בַּמָּה שֶׁהִזְכַּרְנוּ בְּשָׁבוּעוֹת הַקָּדוֹשׁ הָעָבַר בְּעִנְיַן דַּרְכֵי הַמִּשְׁפָּט שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיגָם, כִּי אִם מִי שֶׁהִשְׁלִיךְ עַצְמוֹ לְעַבְדוּת גָּמוּר, בִּתְמִימוּת וּפְשִׁיטוּת וְכוּ' שֶׁהִשִּׂיג דַּרְכֵי ה' וְכוּ'. וְיוֹתֵר עֲזָרֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְדַבֵּר בְּסֶעֻדָּה שְׁלִישִׁית שֶׁל אֶתְמוֹל דְּבָרִים נִפְלָאִים עֲמֻקִּים וּתְמִימִים מְאֹד, בַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ מֵעַט דְּמֵעַט מֵהֶם מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן מֵהַיְסִין, וּמְאֹד הָמוּ מֵעַי לִי אֲשֶׁר לֹא זָכִינוּ שֶׁתִּשְׁמַע

בְּעַצְמְךָ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אַךְ זֹאת נָחָמָתֵנוּ כָּל מַה שֶּׁשָּׁמַעְתָּ עַד הֵנָּה בְּפֶרֶט בְּשָׁבוּעוֹת הָעָבַר. עַד הֵנָּה עֶזְרֵנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, וְאָנוּ מְחַכִּים שֶׁיּוֹסִיף נִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו עִמָּנוּ בְּיֶתֶר שְׁאֵת עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְאַחֲרִית טוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמּוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם. וְהִנֵּה מַה מְּאֹד הֶחֱיֵיתִי נַפְשִׁי בְּעֵת שֶׁהָיָה יְדִידִי ר"ש נֵרוֹ יָאִיר בְּבֵיתִי, וְסִפֵּר שֶׁשָּׁמַע מֵאִתְּךָ כַּמָּה דִּבּוּרֵי תּוֹרָה מֵהַגּ הַשָּׁבוּעוֹת הָעָבַר. כְּמוֹ חֵלֶב וָדָשֶׁן שָׂבְעָה נַפְשִׁי מִזֶּה, כִּי בְּאֵלֶּה חָפַצְתִּי שֶׁתִּזְכֹּר וְתָשִׂיחַ בְּדִבְרֵי תּוֹרַת אֱמֶת, שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ מֵאִתִּי, תַּעֲלוּגָה כִּלְיוֹתַי בְּדַבֵּר שְׂפָתֶיךָ מֵישָׁרִים. וּתְהִלָּה לָאֵל עָשׂוּ ר"ש גָּדוֹל בְּלֵב ר"ש הַנַּ"ל. וּכְבָר סִפֵּר מֵהֶם עִם אֲחֵרִים, וְכָל זֶה הוּא רְצוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ"ל לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם וכו', לְכָל מִי שֶׁחָפֵץ לִשְׁמֹעַ בָּאֱמֶת. וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי מְיֻדָּע מְעוֹת נִדְבַת לִבְּךָ הַטּוֹב עַל הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ, גַּם אִם אֶפְשָׁר שֶׁתְּקַבֵּל מֵאֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ רַב אוֹ מְעַט עַל הַבִּנְיָן מַה טּוֹב, כִּי אֲנִי צָרִיךְ עַתָּה הוֹצָאוֹת רַבּוֹת לִגְמֹר הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ וְלַה' הַיְשׁוּעָה.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה וּמַעְתִּיר בַּעֲדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קט

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' בָּלָק תקצ"ג.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ וּלְיוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ שָׁיְחִיוּ.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו' הֶעָבַר, גַּם בְּאוּמָאן קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ שִׁלַּח, עַתָּה אוֹדִיעֲךָ יְשׁוּעַת ה' וְעֶזּוּזוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל גָּמַרְנוּ הַרְבֵּה בְּהַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ, וּכְבָר נִגְמְרָה הַתִּקְרָה (שֶׁהוּא הַסְּטָעלְיָא) וּבְסָמוּךְ תִּהְיֶה מְכֻסָּה בְּטֶשֶׁעריפֶּס, וְגַם עוֹסְקִים בְּהַטִּיחָה שֶׁל הַסְּתָלִים, וְגַם כְּבָר הִנַּחְתִּי מָעוֹת עַל תִּשְׁעָה חֲלוֹנוֹת. וּכְבָר קָנִיתִי דֶּלֶת נָאָה, וּכְבָר מִלְּאוּ עָפָר לְהַשְׁוּוֹת הַגְּוּמּוֹת, וְהַכֹּל הָיָה בִּישׁוּעַת ה' וְנוֹרְאוֹתָיו הַגְּדוֹלִים. וּבְחַסְדֵי ה' נִתְפַּלֵּל שָׁם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַמְּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ וכו'. וּלְבָאֵר לְךָ בְּפָרְטִיּוּת מַעֲשֵׂה ה' הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ בָּזֶה, אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק עַתָּה; עַד הֵנָּה עֶזְרֵנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, כֵּן יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ לִגְמוֹר גַּם כָּל בִּנְיַן הַבַּיִת הַשָּׁיָךְ לָזֶה בְּסָמוּךְ מְהֵרָה, וְהָעִקָּר שֶׁיִּגְמֹר ה' בַּעֲדֵנוּ הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּחָנִיּוּת, הַנִּבְנֶה עַל יְדֵי קִבּוּץ

נְפָשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הַחֲפֵצִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו בֶּאֱמֶת, שֶׁיִּתְרַבּוּ הַבָּתִּים עַד אֵין מִסְפָּר, עַל יְדֵי תּוֹסֶפֶת שְׁבָנִים הַרְבֵּה דִּקְדֻשָּׁה, וְנִזְכֶּה בֻּלָּנוּ לִכְנֹס מִחוּץ לִפְנִים וְלֶאֱסֹף הַבַּיְתָה כָּל הַנְּפָשׁוֹת הַנִּדָּחִים הַנִּשְׁפָּכִים בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת. בַּעַל הַחֶמְלָה יָחוּס וְיֶחְמֹל עָלֵינוּ וַעֲלֵיהֶם לֶאֱסֹף נִדָּחֵנוּ וּלְקַבֵּץ פְּזוּרֵנוּ, וְלַהֲבִיאֵנוּ חֲדָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְנִשְׂבְּעָה מִטּוּב בֵּיתוֹ וְכוּ', וּמַחֲמַת הַנִּחְיָצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כ"ב אדר

קי

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' מַטּוֹת וּמַסְעֵי תקצ"ג.

אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ, יָצוּ ה' אִתְּךָ אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָנֶצַח אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם עִם חֲצִי רוּבֶּל־חָדָשׁ וְהָיָה לִי לְנַחַת, הֶטִיבוֹתָ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ הַיּוֹם כִּי הִגִּיעַ בְּמוֹעֲדוֹ וּבְזַמַּנּוֹ בְּעֵת שֶׁהָיָה מַכְרָח לִי מְאֹד. יְשַׁלֵּם ה' פָּעָלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה מֵאֵת ה' שֶׁתִּזְכֶּה לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה יוֹם יוֹם עַד שֶׁתַּגִּיעַ לְתַכְלִית

הַטּוֹב שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי שֶׁנִּבְרָא בִּשְׁבִילוֹ, שֶׁהוּא לְהַכִּיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וּמַה שֶּׁאַתָּה מִצְטַעֵר וּמִתְנַעְנֵעַ לִהְיוֹת רָגִיל אֶצְלִי עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ גַּם אֲנִי נִכְסָף מְאֹד לָזֶה. אַךְ כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁטּוֹב יוֹתֵר כְּשֶׁמְּשַׁבְּרִים מְנִיעוֹת וּבָאִים לִפְרָקִים מִלְּבֹא בְּכָל יוֹם בְּלִי מְנִיעוֹת, כִּי עִקַּר הָאָדָם בָּא לָעוֹלָם לְשַׁבֵּר מְנִיעוֹת לַעֲמֹד בְּנֶגֶד דַּלְתוֹת נְחשֶׁת וּבְרִיחֵי בַּרְזֶל, וְהַכֹּל אִי אֶפְשָׁר לְשַׁבֵּר כִּי אִם עַל יְדֵי הָרָצוֹן וְהַכְּסוּפִין וְהַחֵשֶׁק הַנִּמְתָּק בְּמוּבָא אֶצְלֵנוּ הַרְבֵּה מִזֶּה.

וְהִנֵּה תִּשְׁמַע מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה גְּדֹל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי בָּעִתִּים הַלָּלוּ; וְגֹדֶל בִּלְבּוּל הַדַּעַת שֶׁהָיָה לִי מִזֶּה, אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר; וּמֵעֵט תּוּכַל לְהָבִין בְּעַצְמְךָ, וְלֹא הָיָה לִי מָקוֹם לְהִתְחַבֵּא עַצְמִי מִגֹּדֶל הַצַּעַר, וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּאוּ אֵלַי עַל שַׁבָּת זֶה יְדִיד נַפְשִׁי רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר עָבְד עֶזֶר רֹאשֵׁנוּ וְזֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה עִם עוֹד אוֹרְחִים חֲשׁוּבִים מִקְּהִלָּתָם וּמִנַּעְמְרוֹב, וְרָאִיתִי נִפְלְאוֹת ה'. וּבַה' בָּטַחְתִּי שֶׁבְּנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים יַעֲזֹר

עַתָּה דַּיְקָא לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל לְכַבֵּד אֶת הַשַּׁבָּת בָּרָאוּי, בִּדְבָרִי אֱמֶת הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה וְכוּ'. וַה' עֶזֶר לָנוּ הַרְבֵּה בְּנוֹרְאוֹתָיו הַגְּדוֹלִים כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע מְעַט מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְיֶתֶר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל מַה שֶּׁעֲבַר בָּזֶה, וְאֵיךְ אֲנוּ מְחֻיָּבִים לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ עַל נִפֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת וְכוּ', וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ בִּכְלָל וּבְפָרָט עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְיִרְאֶה בְּעָנְיֵנוּ וַעֲמָלֵנוּ וִיבַקֵּשׁ נִרְדָּפִים כָּמוֹנוּ בְּחִנָּם. וַיְצִילֵנוּ מִיַּד כָּל אוֹיְבֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ בְּנַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. וְהָעִקָּר שֶׁיִּהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ שֶׁנּוּכָּה מֵעַתָּה עַל כָּל פָּנִים לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בָּאֱמֶת וּמִגֹּדֶל הַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קיא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' דְּבָרִים תקצ"ג.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה בְּעֵת הַשַּׁנָּה, וְאֵין לִי פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְהִנֵּה דַּעְתִּי נוֹחָה מְאֹד מִמַּה שֶּׁאַתָּה עוֹסֵק בְּכְתִיבַת הַמַּפְתֵּחוֹת, כִּי הוּא

הַצְלָחָה נִפְלָאָה נִצְחִית בְּשָׁאנוּ זוֹכִין לַעֲסֹק בְּסִפְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, בִּפְרָט לַעֲשׂוֹת בָּהֶם אֵיזֶה תִּקּוּנִים שֶׁהֵם זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר גֹּדֶל הָעֶסֶק הַזֶּה. טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עֶזְרֵנוּ עַד כֹּה, וּבָזֶה רָאוּי לְךָ לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת אֲשֶׁר גַּם עַתָּה שָׁאֵינְךָ יָכוֹל לְהַתְמִיד בָּרָאוּי, עִם כָּל זֶה אַתָּה זוֹכֶה לַעֲסֹק בְּעֶסֶק קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה, כֵּן יִהְיֶה ה' עִמְּךָ שֶׁתִּזְכֶּה לַהֲזֹר אֶל אוֹהֶל תּוֹרָה בְּקִבְּצִיעוֹת, וְתִתְיַהֵּא תּוֹרָתְךָ קָבַע וּמְלַאכְתְּךָ עֲרַאי. וְעָלֶיךָ לְכַסֵּף לָזֶה בְּכָל עֵת וְלַחֲטֹף לְעֵת עַתָּה כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל, וּלְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה, וְלִהְיוֹת מוֹדֶה עַל הָעָבַר וּלְבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם לְהוֹסִיף לְהַבָּא בְּכָל עֵת קְרֻשָּׁה וַדַּעַת וְכוּ', שֶׁזֹּהוּ עִקַּר אֲרִיכַת יָמִים בָּאֱמֶת, כַּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו זַ"ל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעֲדָכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי בְּנַפְשִׁי הַוָּתִיק הַיָּקָר מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר נָכֶד גְּאוֹן עֻזֵּנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, הָיָה לִי נַחַת גָּדוֹל מִמַּה שֶּׁפָּתַבְתָּ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל שָׁלוֹם בְּבֵיתוֹ, כֵּן יְהִי ה' עִמָּכֶם שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בְּבֵיתְכֶם תָּמִיד, וְתִזְכּוּ שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם

בְּעַצְמְכֶם, וְלֹא יִהְיֶה לִבְּכֶם חָלוּק כְּלָל, עַד שֶׁתִּזְכּוּ לְהִתְפַּלֵּל בָּרָאוּי בְּכֹחַ וְהִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל עַד תִּזְכּוּ לְשָׁלוֹם הַפְּלָלִי אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

כ"ג אדר

קיב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' אַחַר חֲצוֹת וְאַתְחַנֵּן תקצ"ג.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שָׁלוֹם לְךָ וּלְבֵיתְךָ.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְאֵין לִי פְּנַאי לַהֲשִׁיבְךָ, אַךְ מִגֹּדֶל תְּשׁוּקָתְךָ הַהֲכָרֵחַ לְמִלּוֹאוֹת רְצוֹנְךָ לַהֲשִׁיבְךָ אֵיזֶה דָּבָר עַל כָּל פָּנִים. וְהִנֵּה צַעֲרֵי גָּדוֹל מְאֹד מֵעְנִין הַיִּסּוּרִים שֶׁלְּךָ מֵהֶלְשֶׁת זוֹנָתְךָ תִּחְיֶה, וּמֵעְנִין אַדָּעַם, אַךְ בְּכָךְ יָדַעְתִּי הֵיטֵב בְּבִרּוּר גָּדוֹל שֶׁכָּל הָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים וְכוּ' כַּנִּדְבָּר בֵּינֵינוּ הַרְבֵּה בָּזֶה. וּכְבָר שָׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ ז"ל שֶׁכָּל הַיִּסּוּרִים שֶׁלּוֹ הוּא יוֹדֵעַ אוֹתָם מִקֹּדֶם וְכוּ' וְלוּלֵא זֹאת הָיָה קָשֶׁה לוֹ לְקַבְּלָם וְכוּ'; וְדָוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אָמַר (תְּהִלִּים ל"ח) "כִּי אֲנִי לְצֶלַע נָכוֹן וְכוּ' חוּשָׁה לְעֶזְרָתִי" וְכוּ'. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לֵידַע שֶׁמְּמַדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, וְחֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִלְמָלֵא

הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים הַנִּפְלָאִים שֶׁמַּמְשִׁיכִין גְּדוֹלֵי הַצַּדִּיקִים, וּבִפְרָט צַדִּיקֵי שׁוֹכְנֵי עָפָר שֶׁהֵם מִתְפַּלְּלִין עַל הָעוֹלָם, וְלוּלֵא הַיְשׁוּעוֹת וְהַחֲסָדִים וְהַנִּפִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁנִּמְשָׁכִין בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי תְּפִלָּתָם הַנּוֹרָאָה, בְּוַדַּאי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָאָדָם לְהִתְקַיֵּם. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב לְהָבִין יוֹכַל לִרְאוֹת זֹאת מִמַּעֲט בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי הַדְּבָרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו וְעַל כָּל אָדָם בְּכָל יוֹם מַה שֶּׁרוֹאֶה קְצָת וּמַה שֶּׁשּׁוֹמֵעַ קְצָת, מִלְּבַד רִבּוּי הַדְּבָרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הַנַּעֲשִׂים בָּעוֹלָם בְּכָל יוֹם וָיוֹם בְּכָל עִיר וָעִיר וְכוּ' וְעִם כָּל אָדָם בִּפְרָטִיּוּת מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר בְּמֹחַ, רַק הָחָכָם יָבִין מִדַּעְתּוֹ מִמַּה שֶּׁרוֹאֶה וְשׁוֹמֵעַ קְצָת, לְהָבִין מְזֶה, בְּשִׁאָר מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ מַלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם מַה נַּעֲשֶׂה בְּכָל יוֹם, וּמִכָּל זֶה יוֹכַל לְהָבִין רָמְזִים לְכָל יְכַהֲלוּהוּ רַעְיוֹנָיו מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, הֵן בִּפְרָטָנֻתָּה, הֵן בִּבְרִיאוּת, וּשְׁאָר דְּבָרִים, רַק מִכֻּלָּם יִזְכֹּר בַּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא, כִּי גַּם בְּשָׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת יְכוֹלִין לִהְיוֹת סְמוּךְ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלִזְכֹּר אֶת עַצְמוֹ בַּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת, בִּפְרָט עַל יְדֵי הַשְּׁנוּיִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת הָעוֹבְרִים עָלָיו, שֶׁכֻּלָּם הֵם רַק בִּשְׁבִיל זֶה בִּשְׁבִיל לְרַמֵּז לוֹ וְכוּ'

כַּיָּדוּעַ לָנוּ, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ בָּזֶה הַרְבֵּה. וְאֵיךְ שֶׁהוּא תְּפִלָּה וְצָעָקָה מוֹעִיל לְכָל דָּבָר, אַךְ קָשֶׁה לְצַעֵק וּלְהִתְפַּלֵּל כִּי אִם עַל יְדֵי דֶּרֶךְ הַנַּ״ל כְּשֶׁאֵינָם מִתְבַּהֲלִים כָּל כָּךְ רַק יוֹדְעִים שֶׁכָּךְ מַנְהִיג הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָעוֹלָם, וְכָךְ הוּא הַנִּסָּיוֹן שֶׁל כָּל אָדָם שֶׁצָּעָלוֹם, שֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו מַה שֶּׁיַּעֲבֹר בְּכָל יוֹם, וְהַכֹּל לְפִי הָאָדָם וְהַזְּמַן. זֶה מְנַסִּין בַּעֲנִיּוּת גָּדוֹל וְזֶה בַּעֲשִׁירוּת מֻפְלָג, וְזֶה בְּפַרְנָסָה כָּזֹאת וְזֶה בְּפַרְנָסָה כָּזֹאת וְכוּ' וְכוּ', וְכָל הַשִּׁנּוּיִים שֶׁנַּעֲשִׂין בָּאָדָם וּבַזְּמַן, בְּכָל יוֹם וּבְכָל אָדָם אֲשֶׁר עָצְמוּ מִסְפָּר, כִּי אָדָם זֶה בָּזֶה הַיּוֹם לְפִי מַעֲשָׂיו וּלְפִי נִשְׁמָתוֹ צָרִיךְ לְהִתְנַסּוֹת בְּעִנְיָן זֶה דַּיְקָא, וְזֶה בְּעִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי, אֲבָל הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבְּכֻלָּם, שֶׁכֻּלָּם מְלֵאִים דְּאָגוֹת וְיִגּוֹנוֹת וְיִסּוּרִים בְּלִי שִׁעוּר, וְכֻלָּם אֵין לָהֶם בַּמֶּה לְהִתְחַיּוֹת וּלְנַחֵם עַצְמָן כִּי אִם בַּמֶּה שֶׁחוֹטְפִין בְּכָל יוֹם אֵיזֶה דָּבָר שֶׁבְּקֻדְשָׁה תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְכוּ', שֶׁעַל יְדֵי זֶה יַצְלִיחוּ לָנֶצַח, וְחוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל. אֲפִלּוּ אִם הָיָה לוֹ כָּל הָעֲשִׁירוּת וְהָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאֵין מִי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ עוֹלָם הַזֶּה וְכוּ', כַּאֲשֶׁר יָדוּעַ לָנוּ כְּבָר. עַד הֵנָּה עֶזְרָנוּ רַחֲמָיו לִכְתֹּב דְּבָרִים הָאֵלֶּה הַמַּעֲטִים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה מַה שֶּׁלֹּא

עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב דְּבָרִים אֵלּוּ, וּמֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת, נִפְלָאת הִיא נִפְלָאוֹת תְּמִים דֵּעִים הַחֲסָדִים וְהַיְשׁוּעוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וּבָזֶה בָּטַחְנוּ שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף יִהְיֶה אַחֲרִיתֵנוּ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִמְשֹׁנוּ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אֶבְיוֹךְ הַכּוֹתֵב מִנְּקֻדָּה שֶׁבַּלֵּב וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כ״ד אדר

קי״ג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' עֶקֶב תקצ״ג.

אֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי שֶׁיִּהְיֶה.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, בְּשָׁמְעִי קְצָת צְמִיחַת יְשׁוּעָתְךָ, כֵּן יוֹסִיף ה' חַסְדּוֹ לִגְמֹר יְשׁוּעָתְךָ בִּשְׁלֵמוּת, בְּאֹפֶן שֶׁתִּזְכֶּה לְהַגִּיעַ מְהֵרָה לְתַכְלִית אֲמִתִּי וְנִצְחִי, שֶׁתִּבְלֶה יָמֶיךָ בְּטוּב אֲמִתִּי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, לְאוֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, וְאֵין לִי פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ וְדַי בָּזֶה בָּעֵת.

דִּבְרֵי אֶבְיוֹךְ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעֲדָכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קיד

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' רְאֵה תקצ"ג.

אֲהוּבִי, בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה, הַמּוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד,

וְגַם אֲנִי טָרוּד עַתָּה בְּכַמָּה דְּבָרִים וְאֵין בִּלְשׁוֹנִי מִלָּה לִכְתֹּב לְךָ, אִם אָמְנָם יֵשׁ לִי צַעַר הַרְבֵּה מִצַּעֲקַת מַכְאוֹבֶיךָ בְּמִכְתָּבְךָ, אַךְ זֹאת נֶחָמָתִי שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל עוֹשִׂים רְשָׁם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים זַ"ל שֶׁשָּׁמַעְתֶּם מִפִּי עַד שֶׁגַּם הַנִּגּוּן תָּקוּעַ בִּלְבָבְךָ. וְכָךְ יָפֶה לְךָ, כִּי בֶּאֱמֶת לֹא דָּבָר רֵיק הוּא לְהִתְחַזֵּק אֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא כִּי זֶה הָעִקָּר, וּבָזֶה תָּלוּי כָּל הַיְּהָדוּת; כִּי הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת מֵאֹד שֶׁקָּעוּ רַחֲמָנָא לְצַלַּן עַל יְדֵי הַיֵּאוּשׁ שֶׁלָּהֶם, אֲשֶׁר לְכָל אֶחָד נִדְמֶה שֶׁיְּרִידָתוֹ גָּרוּעַ מִכָּל הָעוֹלָם וְכַיּוֹצֵא בְּמַחֲשָׁבוֹת אֵלּוּ, וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵיוּ חֲכָמִים קְצָת לֹא הוֹעִיל לָהֶם חָכְמָתָם אַדְרַבָּא חָכְמָתָם קִלְקְלָה לָהֶם בְּיוֹתֵר רַחֲמָנָא לְצַלַּן, וְהִנֵּה מֵאַחַר שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים עָשׂוּ פְּרוֹת בִּלְבָבְךָ עַל כֵּן חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְתַאֲמִין שֶׁכָּךְ הוּא הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ שֶׁכַּוָּנָתוֹ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה עָלֶיךָ דַּיְקָא, וַאֲפִלּוּ עַל הַגְּרוּעִים הַרְבֵּה יוֹתֵר רַחֲמָנָא לְצַלַּן.

וּלְמַעַן הַשֵּׁם תְּקַיֵּם בְּכָל עֵת "מִפִּטְנָן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי" וְכוּ', בַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁאָמַר שֶׁזֶּה הָעִקָּר (שִׂיחוֹת הָר"ן שב), וּבְיוֹתֵר תִּתְחַזֵּק בְּכָל כֹּחֲךָ בְּכָל מִינֵי עֲצוֹת לְשַׁמֵּחַ נַפְשְׁךָ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וּבִפְרָט בְּמִלֵּי דִּשְׁטוּתָא; וְתִסְמֹךְ עַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה, שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, כִּי עֲוֹנוֹת יִתְהַפְּכוּ לִזְכֻיּוֹת, כִּי ה' גָּדוֹל מְאֹד וְכוּ', שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה בְּלָל, יָתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ, וַדַּי בָּזֶה בָּעֵת.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קטו

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' שׁוֹפְטִים תקצ"ג.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נרו"ֿ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם, וַאֲנִי מוּכָן עַתָּה לִנְסֹעַ לְשָׁלוֹם,

וְאֵין פְּנַאי לְהַשִּׁיבְךָ דָּבָר, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר תִּשּׁוּקָתְךָ וְנֶחָמָתְךָ הוּא אוֹר הָאֱמֶת הַמֵּאִיר לַכֹּל, אֲשֶׁר זֹאת הִיא הַנֶּחָמָה שֶׁל הַכֹּל. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ה) זֶה יְנַחֲמֵנוּ וְכוּ', וְלַה' הַיְשׁוּעָה שִׂיחוּם עָלֶיךָ וְיַעֲזֹר וְיוֹשִׁיעַ וְיָגֵן עָלֶיךָ שֶׁתִּזְכֶּה לָבוֹא אֶל הַתַּכְלִית הַטּוֹב,

וְאַתָּה בְּנִי חֲזַק וֶאֱמַץ וְתַתְחִיל מֵעַתָּה בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל.
וְתָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח, כִּי הַבְּחִירָה חָפְשִׁית תָּמִיד,
וְהַבָּא לִטָּהֵר מְסַיְּעִין לוֹ וְכוּ', וְתִזְכֶּה לִהְיוֹת בָּקִי בַּהֲלָכָה
וְכוּ' שֶׁזֹּהוּ סוֹד בַּתָּנֵת אֶלּוּל כַּיָּדוּעַ לְךָ. אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ
זוֹכִים לֵידַע מִסְּוּדוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁהֵם דְּרָכִים נִפְלָאִים לְכָל
אֶחָד לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי יְזַכֵּנוּ לְלֶכֶת
בָּהֶם בֶּאֱמֶת. וְזֶהוּ בְּעָצְמוֹ הַכַּוָּנָה שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְהִתְעוֹרֵר
וּלְהִשְׁתּוֹקֵק וּלְהִתְיַגֵּעַ וּלְהִתְקָרֵב לְדוֹדִי יִתְבָּרַךְ וְלִהְיוֹת
בָּקִי בָּזֶה, וְדוֹדִי לִי יְזַכֵּנוּ וְיַעְזְרֵנוּ לְקָרְבֵנוּ אֵלָיו בְּחֶמְלָתוֹ
וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר עַתָּה, וּמֵהַפְּתָם לֹא
אֶשְׁפַּח אוֹתְךָ גַּם שָׁם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ. בַּעַל הַחֶמְלָה
יָכִין לִבֵּנוּ וְיַקְשִׁיב שַׁוְעָתֵנוּ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כ"ה אדר

מִכְתָּבִים דִּשְׁנַת ה' אֶלֶפִּים תקצ"ד

קטז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' נֹחַ רֹאשׁ חֹדֶשׁ חֶשְׁוָן תקצ"ד.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ו'. וְהִנֵּה בְּרֹב
מִכְתָּבֶיךָ אַף עַל פִּי שֶׁקּוֹל צַעֲקָתְךָ עוֹלֶה
לַשָּׁמַיִם, אַךְ בְּרֶגֶשׁ אַתָּה בְּעַצְמְךָ מֵשִׂיב תְּשׁוּבָתְךָ בְּצִדְדֵךְ

תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה וַאֲמִתִּית, בִּפְרָט מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ
הַמָּסוּךְ שֶׁאֵין לְךָ מָקוֹם לָנוּם כִּי אִם לִקְבֹּעַ עִתִּים
לַתּוֹרָה. אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקָיָם וְיָשָׁר וְכוּ' הַדָּבָר הַזֶּה,
כִּי בְּוַדַּאי תּוֹרָה וּתְפִלָּה הוּא עִקַּר הַבַּיִת מָנוֹס, מִכָּל מַה
שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם; וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל
(קִדּוּשִׁין ל) בָּרָאתִי יֵצֶר הָרָע בָּרָאתִי תּוֹרָה תַּבְלִין, וּכְמוֹ
שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קי"ט) לוּלֵא תוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי אָז
אָבַדְתִּי בְעָנְיִי. וְשִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְתֵדַע
נָאֱמָנָה שֶׁמֵּעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה, בְּמֶעֶט לֹא הָיָה עֵת
שֶׁלֹּא עָבַר עָלַי כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וּבְכָל פַּעַם נִדְמֶה
לִי שֶׁכְּמַעַט אֶפֶס תִּקְוָה חַס וְשָׁלוֹם, לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לִי
בְּכָל יוֹם בִּדְרָכָיו הַנִּפְלָאִים שֶׁהִקְדִּים לְחַיּוֹתֵנוּ בִּשְׁבִיעָה
מְשִׁיבֵי מַעַם וְכוּ' עַל יְדֵי הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה וְכוּ'
וְכוּ'. וְכֹר כִּי אֵין שׁוּם זְמַן בָּעוֹלָם, וַהֲכִל הוֹלֵךְ וּפוֹרֵחַ
כְּצֵל עוֹבֵר וְכוּ', וּכְצֵל עוֹבֵר הַזֶּה יְכוֹלִין לְבַלּוֹת קְצָת
בְּתוֹרָה קְצָת בִּתְפִלָּה קְצָת בְּשִׂיחָה וּצְעָקָה וְשַׁוְעָה
וַאֲנָחָה וְלִתְלוֹת עֵינָיו לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּקְצָת בְּשִׂיחָה עִם
בְּנֵי אָדָם כְּמוֹ דִּשְׁמַיָּא וּכְמוֹ דְּעָלְמָא, וּקְצָת בְּעִסְקֵי
מַשָּׂא וּמַתָּן וּפַרְנָסָה, וּקְצָת בְּהַהֶכְרֵחִיּוֹת לְקִיּוּם הַגּוּף
שֶׁהֵם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְשֵׁנָה וְכוּ', וּבְתוֹךְ כָּךְ חוֹלֵף וְעוֹבֵר

חַיּוֹם, וְכֵן בַּמָּה יָמִים. וּבְתוֹךְ כָּךְ חוֹמֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וּמוֹשִׁיעַ וְעוֹזֵר מַה שֶּׁצְּרִיכִין כִּי לֹא לָנֶצַח יָרִיב וְכוּ'. וְהָעִקָּר לִבְלִי לַהֲשֹׁב מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ, וְאַל יְבַהֲלוּךָ רַעְיוֹנֶיךָ לֹא מִן הֶעָבָר וְלֹא מִן הֶעָתִיד, וְהַשְּׁעָה וְהַיּוֹם שֶׁאַתָּה עוֹמֵד תּוֹכַל לְקַפֵּץ וּלְדַלֵּג וְלִבְרֹחַ מִמַּה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לִבְרֹחַ עַל יְדֵי כָּל הַנַּ"ל, וְעַל כֻּלָּם הוּא יִשּׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִם כָּל הָאָדָם בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים 'וְעַל נִפֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת' וְכוּ', בִּפְרָט שֶׁאָנוּ סְמוּכִין וְנִשְׁעָנִים עַל כֹּחַ וּזְכוּת בַּעַל כֹּחַ כֹּה וָזֶה, אֲשֶׁר הוּא זַ"ל בְּעַצְמוֹ הִזְהִירָנוּ לִבְטֹחַ עַל כֹּחוֹ הַגָּדוֹל מְאֹד הָעוֹלֶה עַל הַכֹּל. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לִי עַתָּה אוֹרְחִים חֲשׁוּבִים בְּבֵיתִי, כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ מוֹסַר כְּתָב זֶה.

וּבִישׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים שָׂמַחְנוּ תְּהִלָּה לָאֵל בְּסֵעֻדָה שְׁלִישִׁית אָתְמוֹל, וְלִבִּי נָשָׂא אֶת רַגְלַי בְּהַהוּא רוּחָא דְּנָשִׁיב וְכוּ', וְרָקְדְתִּי הַרְבֵּה בְּעֻזְּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁבְּשִׁמְחַת תּוֹרָה לֹא זָכִיתִי לָזֶה, וְהַכֹּל בְּנִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים, מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' וְכוּ'.

יָתֵר מִזֶּה יְסַפֵּר לְךָ מוֹסַר כְּתָב זֶה יְדִידִי נֵרוֹ יָאִיר, חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הָעָבַר, וּבַמָּה שָׁאָנוּ מְקַוִּים וּמְחַכִּים לְהְיוֹת עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַמְּמוּךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְחֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזְּךָ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה כַּמָּה שָׁעוֹת בְּכָל יוֹם וּבִתְפִלָּה וְשִׂיחָה וְכוּ', וַה' אֱלֹקִים יַעְזֹר וְיוֹשִׁיעַ לְךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהִוָּשַׁע חִישׁ קַל מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ,

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כ"ו אדר

קיז

בְּעֻזְּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' לְךָ לְךָ תקצ"ד.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר, שָׁלוֹם לְךָ, מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם א', וְהַיּוֹם קִבַּלְתִּי שֵׁנִית מִכְתָּבְךָ, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם הָיָה לִי נַחַת קָצַת בְּיוֹם א' כִּי שִׂמַּחְתַּנִי בִּישׁוּעָתְךָ קָצַת, וְגַם אָז בְּיוֹם א' יָדַעְתִּי כִּי בְּוַדַּאי צְרִיכִין עֲדַיִן יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים, וְהַיּוֹם רָאִיתִי זֹאת בְּמִכְתָּבְךָ. אַךְ כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה. בָּזֶה שֶׁצְּרִיכִין בְּכָל פַּעַם לְהוֹדוֹת עַל הֶעָבַר וּלְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא, וּכְבָר חִשַּׁבְתִּי דְּרָכַי וְדִרְכֵי הָעוֹלָם וְרָאִיתִי הֵיטֵב שֶׁאִם יִרְצֶה הָאָדָם לְהִסְתַּכֵּל עַל

הַחֶסְרוֹנוֹת יִהְיֶה חָסֵר לוֹ לְעוֹלָם הַרְבֵּה, כִּי אֲפִלּוּ הַגִּבּוֹרִים הַגְּדוֹלִים עֲדַיִן חָסֵר לָהֶם הַרְבֵּה מְאֹד, שֶׁנִּדְמֶה לָהֶם לְהַכְרִחִיוּת. אֲבָל לְהֶפֶךְ כְּשֶׁוּכְרִין שֶׁהַכֹּל חֶסֶד חִנָּם, כִּי עֹרֶם יָצָא הָאָדָם מִבִּטְנ אִמּוֹ, וְכָל מַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ הוּא חֶסֶד גָּדוֹל, אֲזַי יָכוֹל לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ הַרְבֵּה בְּכָל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ, אֲפִלּוּ בִּכְתֹנֶת קָרוּעַ וּמְנֻעָלִים הַמְטֻלָּאִים חַם וְשָׁלוֹם, מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ עוֹד אֵיזֶה מַלְבּוּשׁ יָשָׁן אֲפִלּוּ שֶׁל פִּשְׁתָּן עָב וְכוּ'.

וַאֲפִלּוּ בְּעִנְיַן עֲבוֹדַת ה', אַף עַל פִּי שֶׁבָּזֶה צְרִיכִין לְהִסְתַּפֵּל לַעֲלוֹת בְּכָל פַּעַם לְמַעְלָה לְמַעְלָה, אַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁרוֹאִין שֶׁעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶׁעוֹבֵר, צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ. וְכֵן בְּכָל הַיִּסּוּרִים וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת שֶׁעוֹבְרִין עַל הָאָדָם בְּכָל פַּעַם צְרִיכִין לֵילֵךְ בְּכָל זֶה הַרְבֵּה. וְהַכְּלָל שֶׁמְּוַדֵּאי לְפִי תֹּקֶף מְרִירַת הַגָּלוּת בְּנַפְשִׁיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת שֶׁמִּתְגַּבֵּר עָתָּה רַחֲמָנָא לִצְלַן עַל כְּלַל יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרָטִיּוּת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, וּכְפִי רִבּוּי הַקִּלְקוּלִים שֶׁיּוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ, בְּוַדַּאי צַר וָמַר מְאֹד מְאֹד שֶׁכְּמַעַט אִי אֶפְשָׁר לִחְיוֹת. אַךְ עִקַּר הַקִּיּוּם

וְהַחֲיוּת הוּא בְּגֶם נִפְלָא מֵאִתּוֹ יִתְבָּרֵךְ עַל יְדֵי עֹצֶם חֶסְדָּיו יִתְבָּרֵךְ שֶׁהוּא מַמְשִׁיךְ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וְכָל זֶה בָּלוּל בְּדִבְרֵי קָדְשׁוֹ זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן קצ"ח), בַּמָּה שֶׁאָמַר עַל פָּסוּק "בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי", שֶׁיֵּשׁ הַרְחָבָה גַּם בְּהַצָּרָה בְּעַצְמָהּ וְכוּ', מִלְּבַד מַה שֶּׁהוּא יִתְבָּרֵךְ מוֹצִיא מִמַּצָּה צָרוֹת בְּחַסְדּוֹ. וּכְבָר נֶחְקַר אָצְלִי שֶׁעִקַּר הַחֲיוּת עַל יְדֵי "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי" וְכוּ' בְּעִנְיַן עֲבוֹדַת ה', וּבְעִנְיַן עִסְקֵי הָעוֹלָם וְטִרְדַּת הַפַּרְנָסָה וְהַיְסּוּרִים רַחֲמָנָא לִצְלַן, עַל יְדֵי "בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי" הַנַּ"ל. וּזְכֹר הֵיטֵב דְּבָרִים אֵלּוּ, כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה בְּכָל זֶה, וְאַף עַל פִּי כֵן אָסוּר שֶׁיִּהְיוּ יְשָׁנִים אָצְלָנוּ, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְכוּ'. וְעַל כָּל זֶה אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תְּהִלִּים צ"ד) "לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לִּי כִּמְעַט" וְכוּ', וְכֵן (שָׁם ל"ח) "אִם אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי חַסְדְּךָ ה' יִסְעָדֵנִי", וְכֵן "צוֹפָה וְכוּ' ה' לֹא יַעַזְבֶנּוּ בְיָדוֹ" וְכוּ', וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (סַנְהֶדְרִין נב) אִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ', וְכֵן הַרְבֵּה.

וּזְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ, וְגַם הַשָּׁלִיחַ בָּא עָתָּה לְבֵיתִי, וְהַיּוֹם חוֹלֵף וְעוֹבֵר. אוֹן סָע גִיזָעגִינְט זִיךְ דָאם הַאַרְץ

מִיט דָעם קָוואל, אוּן דָער קָוואל מִיט דָעם הַאַרְץ, מִיט אַזוֹנֶי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְכוּ', אוּן הָאט גַיִיט אַוועק דָער טָאג וָועט הַם וְשָׁלוֹם דָאס הַאַרְץ וְכוּ', דָער וַויִיל קוּמְט דָער גְרוֹסָער מַאן דָער אֶמֶתָער אִישׁ חֶסֶד אוּן שֵׁיינְקְט אַטָאג דָעם הַאַרְץ וְכוּ', אַז וואוֹל דִי אוֹיעֶרִין וָואס הֶערִין אַוונְם אֶפְּלוּ הַיינְט, אוּן זָענְען זַיִיעֶר פְּרַיילִיךְ גְיוָואהרְען, אַזוֹי מִיר בַּדַארְפִין אוֹיךְ בְּוַודַאי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דָער מִיט זַיִיעֶר פְּרַיילִיךְ זַיין. אֶפְּלוּ אִין דָער בְּלָאטֶיע בְּנֶשְׁמִיוּת וְרוּחָנִיוּת. [וּמִתְפָּרְדִים הַלֵּב מֵהַמַּעְיָן וְהַמַּעְיָן מֵהַלֵּב עִם בָּאלָה שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְכוּ', וְאַזַי כְּשֶׁיִּגְמַר הַיּוֹם אֲזַי יִסְתַּלֵּק הַלֵּב הַם וְשָׁלוֹם וְכוּ' וּבְיָמִים מְגִיעַ הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת וְנוֹתֵן בְּמַתָּנָה יוֹם אֶחָד לְהַלֵּב, שֶׁאֲשְׁרֵי הָאָזְנַיִם שֶׁשּׁוֹמְעוֹת בָּאלָה אֶפְּלוּ הַיּוֹם, וְנַעֲשֶׂה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְכָךְ גַּם אָנוּ צְרִיכִים בְּוַודַאי עִם זֶה לִשְׂמֹחַ אֲפִלּוּ בְּבוֹץ] אַף עַל פִּי כֵן בְּתוֹךְ רֶפֶשׁ וְטִיט הַיַּיִן פָּזֶה, וּמְצוּיוֹלוֹת יָם בָּאלָה שֶׁנִּתְפַּשֵּׁט עַכְשָׁיו בָּעוֹלָם בַּעֲוונוֹתֵינוּ הָרַבִּים בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא, זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה פְּלָאוֹת כָּאֵלֶּה נִפְלָאוֹת נִפְלָאוֹת. וְאִם נֹאמַר פְּלָאִי פְּלָאוֹת רִבְבוֹת פְּעָמִים לֹא יָסְפִּיק עַל תֵּבָה אַחַת מִזֹּאת הַמַּעֲשֶׂה

הַנּוֹרָאָה שֶׁלֹּא נִשְׁמָע כָּזֹאת מִימוֹת עוֹלָם אוּן מַאקְי פָּארְט אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ,

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

קיח

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' חַיֵּי שָׂרָה תקצ"ד.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, יְקַבֵּל הָאֱמֶת מֵאִתִּי הָרָצוּף פֹּה, אֲשֶׁר הֵכַנְתִּי בְּיוֹם ד'. וּמָה אוֹסִיף לְכָתֹב לְךָ אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה, וּבְאִגְרוֹתֶיךָ שֶׁבְּיָדְךָ בְּוַודַאי יֵשׁ בָּהֶם דַּי עַל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְאִינִי זוֹכֵר אִם דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ פָּנִים אֶל פָּנִים מֵעִנְיַן הַמִּדְרָשׁ "אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְּעִתּוֹ", וְאֶתְמוֹל בְּסֶעֲדָה שְׁלִישִׁית דִּבַּרְנוּ מִזֶּה, אַךְ לַדַּעְתִּי בְּוַודַאי דִּבַּרְתִּי עִמְּךָ מִזֶּה, וְעַל פְּנֵי הַכְּתָב אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל זֶה, וְתֵדַע וְתַאֲמִין שֶׁאַף עַל פִּי כֵן הָאָדָם יֵשׁ לוֹ בְּחִירָה בְּכָל פַּעַם, וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה מִמֵּילָא אַל יָחוּשׁ. וּבְחַסְדֵי ה' תִּדְבַּק וְתִקְפֹּץ עַל הַכֹּל עַל יְדֵי גֹּדֶל כֹּחַ הַתּוֹרָה וּתְפִלָּה וְעַל יְדֵי גֹּדֶל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה, וְעַל יְדֵי כָּל מַה שֶּׁזָּכִינוּ לִנְקֹט מֵעַט מֵעֲצוּתָיו

הַקְּדוֹשׁוֹת, וְסוֹף כָּל סוֹף יִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה וְיִקַּיֵּם בַּיּוֹם הַהוּא יְבַקֵּשׁ וִיחַפֵּשׂ עָוֹן יִשְׂרָאֵל כְּדֵי לְהָפְכָם לִזְכֻיּוֹת וְאֵינָנוּ, שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָלִים בְּאַיִן, בְּנִי: הֲנִשְׁמַע בָּזֹאת, אֲבָל בְּאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ זֹאת מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּעַצְמוֹ, מִפִּי זֶה שֶׁזָּכָה לְתוֹרַת ה' וּלְתִפְלַּת ה' מַמָּשׁ, וְלֹא הָיָה לוֹ מִמִּי לְהִתְבַּיֵּשׁ כָּלָל וְכוּ', עַל כֵּן עֲדַיִן תִּקְוָתֵנוּ חֲזָקָה לִזְכּוֹת לְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם לָנֶצַח מֵאַחַר שֶׁזָּכִינוּ לְתוֹרוֹת וּתְפִלּוֹת כָּאֵלֶּה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

כ"ו אדר

קיט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' חֵי שָׂרָה תקצ"ד.

דַּע בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי הַמַּלְבּוּשׁ נִגְמַר בְּיוֹם ב', וְהַיּוֹם הִתְפַּלַּלְתִּי בּוֹ פַּעַם רִאשׁוֹן, וְהוּא מְחֻקָּן וְטוֹב לְפָנַי. יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלְךָ, תְּהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה מֵעִם ה', שֶׁתִּזְכֶּה לְהָסִיר מֵעָלֶיךָ הַבְּגָדִים צוֹאִים, וּלְהַלְבִּישׁ אוֹתְךָ מַחֲלָצוֹת. וּמֵחֲמַת שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עֲדַיִן, אֵין בְּפִי מִלָּה לִכְתֹּב לְךָ עַתָּה, גַּם כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה

שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּי לְהַחֲיוֹת עַצְמְךָ וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ תָּמִיד, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

קכ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ תּוֹלְדוֹת תקצ"ד.

אֲהוּבִי, בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה, הָאִגֶּרֶת הָרָצוּף פֹּה לְפָּטֶטעֶרבּוּרג הֵבַנְתִּי אוֹר לְיוֹם ד' הָעָבַר, וּמֵאַת ה' הָיְתָה שֶׁסִּבֵּב בְּמַחֲשַׁבְתִּי עַד שֶׁכָּתַבְתִּי הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת אָז דַּיְקָא, וְגַם לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִכְתֹּב לוֹ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אַךְ הַכֹּל מֵעִם ה' יָצָאָה, וְהָיִיתִי מְצַפֶּה לְשָׁלְחוֹ בְּיוֹם ד' מֵיָּד וְלֹא הָיָה שׁוּם שָׁלִיחַ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וְגַם הַיּוֹם לֹא הָיָה שָׁלִיחַ, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה. וְהִנֵּה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּיוֹם ד' וְגַם הַיּוֹם, וְהֵם מְלֵאִים צְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת וּמָרוֹת, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לְהַשִּׁיבְךָ, וְגַם הַיּוֹם הָיִיתִי טָרוּד קָצַת בְּאֵיזֶה עֵסֶק, וְגַם הִיא עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ אַחַר חֲצוֹת, אַף עַל פִּי כֵן אָמַרְתִּי לְהָכִין לְךָ אִגֶּרֶת מַיָּד. וְהִנֵּה תְּקַבֵּל הָאִגֶּרֶת הָרָצוּף פֹּה לְפָּטֶטעֶרבּוּרג וְתִשְׁתַּדֵּל לְשָׁלְחוֹ בִּזְרִיזוּת, כִּי הוּא עֵסֶק גָּדוֹל, וּזְכוּת

הָרַבִּים כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה בְּעַצְמְךָ, כִּי לֹא חָתַמְתִּי הָאִגֶּרֶת הַזֶּה כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לִקְרוֹתוֹ. וּלְדַעְתִּי גַּם זֶה הָאִגֶּרֶת הוּא תְּשׁוּבָה אֵלֶיךָ, וּמִשָּׁם תּוּכַל לְהָבִין רְמָזִים אֵלֶיךָ, אִם גַּם בְּפֶטֶרְבּוּרְג כְּפִי מַה שֶּׁעוֹמֵד עַתָּה רַבִּי וְאַב הַנִּכְתָּב אֵלָיו, כְּפִי מַה שֶּׁאַתָּה יוֹדֵעַ קְצָת, אִם גַּם שָׁם יֵשׁ תִּקְוָה מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן וְכוּ', כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁדִּבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם הֵם דִּבְרֵי אֱמֶת וְצֶדֶק, שֶׁבֶּאֱמֶת כֹּחַ רַבֵּנוּ זַ"ל בִּדְבָרָיו גַּם עָלַי, מִכָּל שֶׁכֵּן עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי. וּלְדַעְתִּי בָּזֶה בְּעַצְמוֹ רָאוּי לְךָ לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ מְאֹד וּלְהוֹדוֹת עַל חֶלְקְךָ שֶׁנִּצַּלְתָּ עַל כָּל פָּנִים לִבְלִי לִהְיוֹת עַתָּה בְּרִחוּק מָקוֹם בְּאֵדֶעם, מִכָּל שֶׁכֵּן בְּפֶטֶרְבּוּרְג. וְהַחִלּוּק תָּבִין מֵאֵלֶיךָ, אַף עַל פִּי שֶׁגַּם עַתָּה עוֹבֵר עָלֶיךָ מַה שֶּׁעוֹבֵר. מִזֶּה תּוּכַל לְהָבִין מָה הָיָה אִם הָיָה עוֹלֶה עַל דַּעְתְּךָ בְּדָרֶךְ הָרַבֵּה כְּמוֹתְךָ. ה' יַצִּילְךָ מִלְּהָרְהֵק נְדוֹד חַס וְשָׁלוֹם, בְּפָרַט בִּמְקוֹמוֹת כָּאֵלּוּ.

וְאִם כָּל זֶה עֲדַיִן אֵינוֹ מַסְפִּיק לְהָפִיג צַעַרְךָ, תֵּדַע וְתִזְכֹּר הֵיטֵב מַה שֶּׁכָּתַב אֲדֹמוֹ"ר זַ"ל וְתַחֲזֹר דְּבָרִים אֵלּוּ וּתְשִׂימֵם עַל לִבְּךָ הֵיטֵב מַה שֶּׁאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן (חַיֵּי מוֹהַר"ן ס"ז): גָּאט אִיז גְּרוֹיס מִע וַוייסְט

גָּאר נִיט וְכוּ', אֲפִלּוּ אַיין עֵר זַאךְ וויא הִין אִיטְלִיכְיר אִיז גִּיפַאלִין, סָע פַּאר הַאנְדִין אָבֶּער אַזוֹי מַה זַאךְ וָואם סָע אִיז גָּאר עֶפֶּעם אַנְדֶּערְש וְכוּ', וְסִיִּם אַבִּי מָע אִיז זִיךְ נִיט מְיַיאֵשׁ פּוּן שְׁרַייעֶן [הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל וְכוּ' אֲפִלּוּ בְּעִנְיָן שֶׁלָּכֶם הֵיכָן שֶׁכָּל אֶחָד נָפַל. אֲבָל יֵשׁ עִנְיָן כָּזֶה שֶׁהוּא עִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי וְכוּ' וְסִיִּם: הָעִקָּר שֶׁאֵין מִתְיָאֲשִׁים מִלְּצַעֵק]. וּבְרוּךְ הַשֵּׁם אֵין אַתָּה מְיָאֵשׁ עַצְמְךָ מִצְּעָקָה כְּלָל, וּבְוַדַּאי קוֹל צַעֲקָתְךָ עוֹלֶה עַד לַשָּׁמַיִם. אַךְ אֲהוּבִי בְּנִי אַתָּה מִתְפַּחֵד יוֹתֵר מִדַּאי, כִּי חָלִילָה לְהִמָּשֵׁךְ אַחַר הַצַּעַר חַס וְשָׁלוֹם כָּל כָּךְ, בְּפָרַט שֶׁכְּבָר רָאִיתָ חַסְדֵי ה' כַּמָּה פְּעָמִים אֲשֶׁר עָשָׂה עִמְּךָ, עַל כֵּן אַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ לְעוֹלָם, וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וּמַה שֶּׁאֵיזֶה אִישׁ בּוֹזֶה וְקַלֵּל אוֹתְךָ חַס וְשָׁלוֹם, אַל תִּצְטַעֵר עַל זֶה, כִּי זֶה מְבֹאָר בְּכָל הַסְּפָרִים שֶׁהוּא לְטוֹבָה וְהוּא כַּפָּרַת עָוֹן, וְקִלְלַת חִנָּם לֹא תָּבֹא וְיִתְהַפֵּךְ לִבְרָכָה. וּבְוַדַּאי לֹא עַל חִנָּם צְרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם שֶׁתַּצִּילֵנִי וְכוּ' מֵעֲוֹנִי פָּנִים וּמַעֲוֹת פָּנִים וְכוּ' וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִּדֹּם. וּבְעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵאֵלֶיךָ תָּבִין אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה, אֲבָל חָלִילָה לְהִצְטַעֵר כָּל כָּךְ עַל זֶה. הָאֱמֶת שֶׁצְּרִיכִין לְקַבֵּל רְמָזִים לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל יוֹם, אֲבָל חָלִילָה לְהָיוֹת בְּמָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת כָּל כָּךְ מִכָּל דָּבָר חַס וְשָׁלוֹם, כִּי בְּכָר יָדוּעַ שֶׁאָדָם לָעָמָל יוּלָּד וְכוּ', וְאֵין יוֹם וְכוּ'. וּכְבָר צָעַק דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תְּהִלִּים ל"ח) "כִּי אֲנִי לְצֶלַע נָכוֹן" וְכוּ', וְיַעֲקֹב אָבִינוּ אָמַר (בְּרֵאשִׁית מ"ג) "וְכַאֲשֶׁר שָׁכֹלְתִּי שָׁכָלְתִּי", וְכֵן הָרְבֵּה, מִכָּל שֶׁכֵּן קְטַנֵּי עֶרֶךְ כְּמוֹנִי הַיּוֹם שֶׁהַכֹּל חֶסֶד גָּדוֹל מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְפָרָט שֶׁבְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רוֹאִים בְּכָל פַּעַם הָרַחֲבוֹת נִפְלָאוֹת גַּם בְּעֶצֶם הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים, וּמִכַּמָּה רָעוֹת וְצָרוֹת הוּא יִתְבָּרַךְ מַצִּילֵנוּ לְגַמְרֵי, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל כָּל הַחֶסֶד אֲשֶׁר הוּא גּוֹמֵל עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם. וְעַל כֻּלָּם מַה שֶּׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵאוֹר פָּנָיו וְלִבְלִי לִהְיוֹת מִתְנַגֵּד עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם, בָּזֶה יֵשׁ לָנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּמָּה לְהַחֲיוֹת עַצְמֵנוּ תָּמִיד בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֵינוּ, כִּי הוּא יָצָא לְפָנֵינוּ, וּבְוַדַּאי יִגְמֹר מַה שֶּׁהִתְחִיל וְיוֹשִׁיעֵנוּ לָנֶצַח.

וּמֵחֲמַת כְּבוֹד שַׁבָּת וְגַם הַנֵּר וְהַדְּיוֹ אֵינָם עוֹלִים יָפָה בְּפִתְיָלָה הַהֲכָרַחַ לְקַצֵּר, וְאִם יִהְיֶה ה' עִמָּדִי וְיִשְׁלַח לִי עוֹד דִּבּוּרִים אֲחַר שַׁבָּת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אוֹסִיף לִכְתֹּב כַּאֲשֶׁר יִרְצֶה בְּרַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְעֵת עַתָּה דַּי בָּזֶה, וְחָזָק וֶאֱמֶץ וְשַׂמַּח נַפְשְׁךָ בִּשְׂמְחַת יִשְׂרָאֵל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעֲדֶךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

כ"ח אדר

קכא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיֵּצֵא תקצ"ד לפ"ק.

בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה. גַּם הַיּוֹם קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְכֻלָּם שָׁפָה אַחַת לָהֶם. וּכְבָר הֵבַנְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת הַפָּרוּחַ פֹּה בְּיוֹם ו' וְכֻלָּה אֵין פְּנַאי, וְגַם מָה אוֹסִיף לְדַבֵּר עוֹד; וַדַּאי אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא בִּטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו, וּבְוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, וְגַם הַיּוֹם תֵּדַע וְתִזְכֹּר מֵחָדָשׁ כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאֹד וְעַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ רַחֲמָיו הַרְבֵּה מְאֹד, וְתַאֲמִין כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה בְּקָרוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. רַק לֹא תִהְיֶה נִמְשָׁךְ אַחַר הַצַּעַר כָּל כָּךְ, וְתַרְגִּיל עַצְמְךָ לְהָסִיחַ דַּעְתְּךָ וּלְהַשְׁבִּיחַ מִלִּבְּךָ הַצַּעַר שֶׁלְּךָ, בִּפְרָט הַפְּחָדִים הַיְתֵרִים וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה שֶׁיֵּשׁ לְךָ מִמַּה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, הַכֹּל שְׁטוּת וּכְסִילוּת. וְהָעֵקָר לְהַשְׁבִּיחָם מִלִּבְּךָ וּלְהַרְאוֹת פָּנִים שׂוֹחֲקוֹת וְיָפוֹת וְלַעֲשׂוֹת עַצְמְךָ בְּאִלּוּ אַתָּה שָׂמֵחַ, וְעַל יְדֵי זֶה תָּבוֹא בָּאֱמֶת לְשִׂמְחָה. בִּפְרָט שֹׂרֶשׁ הַשָּׁעוֹת אֵין לְךָ פְּנַאי לְחַשֵּׁב בָּזֶה כְּלָל, כִּי אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל וְלִלְמֹד כַּמָּה דְּבָרִים וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ קְצָת וְלַעֲסֹק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן בַּעֲסָקֶיךָ וְלֶאֱכֹל

וְלִישׁוֹן, וְתִשְׁתַּדֵּל שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ פְּנַאי כְּלָל לַחֲשֹׁב מָרָה שְׁחוֹרָה וּפְחָדִים כָּאֵלּוּ. וְהַבְּחִירָה בְּיַד הָאָדָם לְהַסְיֵּם דַּעְתּוֹ, אֲפִלּוּ מִכְּאֵב וְיִסּוּרִים מַמָּשׁ חַס וְשָׁלוֹם, מִכָּל שֶׁכֵּן מִדְּבָרִים כָּאֵלּוּ שֶׁכְּשֶׁמַּסִּיחַ דַּעְתּוֹ וְשׂוֹחֵחַ בָּהֶם נִסְתַּלְּקִים לְגַמְרֵי, כַּאֲשֶׁר אַתָּה מֵבִין בְּעַצְמְךָ. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, כִּי אֵין צְרִיכִין לַחֲזֹר דְּבָרִים כָּאֵלּוּ רַק לְדַחוֹתָם וּלְהַעֲבִירָם מִדַּעְתּוֹ כְּלַאֲחַר יָד לְגַמְרֵי, וְלִבְלִי לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם כְּלָל. וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמְּךָ מִמֵּילָא אַל תָּחוּשׁ עַל זֶה כְּלָל. וְעַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקֻדֵּשָׁה תִּסְמֹךְ וְתִשָּׁעֵן, שֶׁהוּא יָכוֹל לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְתֵדַע שֶׁבְּזֶה הַשַּׁבָּת דִּבַּרְנוּ מִסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה מְעוֹרְרִין מַהֲשָׁנָה וְכוּ'. מִי שָׁמַע כָּזֹאת, מִי רָאָה כָּאֵלֶּה, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ לִשְׁמֹעַ נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה לְחִיּוּתֵנוּ נֶצַח. זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח כָּל אֲשֶׁר נִדְבַּר בֵּינֵינוּ בְּעִנְיַן כָּל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה וְכוּ', וַעֲדַיִן אָנוּ צְרִיכִין לְדַבֵּר הַרְבֵּה בָּזֶה בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ, רַק חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ תָּמִיד, וְיִהְיֶה הַכֹּל עַל נְכוֹן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ, וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹחָתְךָ תָּמִיד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכב

יום ד' וַיֵּצֵא תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, וְהֶחֱיֵיתָ אוֹתִי בְּמִכְתָּבְךָ, כִּי לְפִי גֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי מִמִּכְתָּבְךָ הַקּוֹדְמִים הַכֹּל הוּא בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וְכֵן בְּכָל מַה שֶּׁפָּתַבְתָּ לִי מֵרִבִּי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה וּמֵרִבִּי זְאֵב מִפֶּטֶעְרִבּוּרְג וּמֵרִבִּי מָרְדְּכַי נ"ש הַכֹּל הוּא צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא, וְלָזֶה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה מְהֵרָה. וְעַל יְדֵי מִכְתָּבְךָ הִזְכַּרְתַּנִי לְהוֹסִיף לַסֵּפֶר הַקָּטָן שֶׁאֲנִי עוֹסֵק עַתָּה בִּכְתִיבָתוֹ מַה שֶּׁנִּשְׁמַטְתִּי שָׁם לְהַעְתִּיק מַה שֶּׁכָּתוּב בְּסוֹף הַסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת (שִׂיחוֹת הָר"ן צז), עַל יְדֵי בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת יְכוֹלִין לוֹמַר תְּהִלִּים. עַל כֵּן אֲנִי מְבָרֶכְךָ עַתָּה שֶׁתִּזְכֶּה מֵעַתָּה לוֹמַר בְּכָל יוֹם תְּהִלִּים בְּכַוָּנָה, וְעַל יְדֵי זֶה גּוֹפָה לִתְשׁוּבָה בֶּאֱמֶת. וְהִנֵּה אֲנִי מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד שֶׁתִּזְכֶּה מְהֵרָה לְהַעְתִּיק סֵפֶר הַנַּ"ל, כִּי הוּא יָקָר וְנִפְלָא מְאֹד מְאֹד, וּבְיָמִים אֵלּוּ נָמַרְתִּי אוֹתוֹ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ צְרִיכִין לְכָרְכוֹ וּלְהַגִּיהוֹ עוֹד קְצָת. מֵבְטִיחֵנִי בַּה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּחְיֶה אֶתְכֶם הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,

יִרְאוּ עֵינֵיכֶם וְתָגֵל נַפְשְׁכֶם. הַבֵּט וּרְאֵה בְּנֵי חֲבִיבִי צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּכָל יוֹם, וּבְוַדַּאי הַמַּתְחִיל יִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה. וְהָבֵן הֵיטֵב מַה שֶּׁפָּתַבְתִּי, כִּי הַמַּתְחִיל הוּא הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ הַיָּחִיד הַקָּדְמוֹן יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לָנֶצַח, הוּא הִתְחִיל וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל הַנִּבְחָר, וְהוּא יִגְמֹר בְּוַדַּאי מַה שֶּׁהִתְחִיל לְקָרְבֵנוּ אֲלֵיהוּ כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, לְהָסִיר לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׂרֵנוּ, וְלִתֵּן לָנוּ לֵב בָּשָׂר. וְנִכְסַפְתִּי מְאֹד לְחַרְחֵיב הַדִּבּוּר, אַךְ מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ,

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכג

יום ב' וַיִּשְׁלַח תקצ"ד לפ"ק.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבִי שִׂיחָיֶה. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּיוֹם ה', וּבְיוֹם אֶתְמוֹל עִם סַךְ שִׁלְשָׁה גְּדוֹלִים עַל פִּדְיוֹן, יְהִי רָצוֹן שֶׁיְּמַתְּקוּ הַדִּינִים מֵעֲלֵיהֶם עַל יְדֵי פֶּלֶא עֶלְיוֹן וְכוּ'. וְיֵרֶאֶה לְהוֹדִיעֵנִי מַעֲנֵן יְשׁוּעָתוֹ שֶׁפָּתַב, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמֹר בַּעֲדוֹ לְטוֹבָה בְּכָל הָאֲפָנִים בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן, וְלֹא יִגַּע לָרִיק חַס וְשָׁלוֹם, רַק יִזְכֶּה עַל יְדֵי כָּל מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְסַבֵּב עִמּוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת לְהִתְקָרֵב עַל יְדֵי זֶה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת. וְהִנֵּה כָּעֵת אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לְבָתֵּב, כִּי אֲנִי עוֹמֵד עַתָּה בֵּין תְּפִלִּין דְּרַשַּׁ"י וְרַבֵּנוּ תָּם, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּקָרוֹב נִתְוַעֵד יַחַד בִּימֵי הַחֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ, שֶׁנִּזְכֶּה לְקַבֵּל יְמֵי הַחֲנֻכָּה הַבָּאִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּשִׂמְחָה וּבְקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בָּרָאוּי. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עַתָּה, וּמֵהַפֶּתַע תִּשְׁמַע מִמּוֹסֵר כְּתָב זֶה אֵיזֶה דִּבּוּרִים וְשִׂיחוֹת מִמֶּנִּי, שֶׁיְּחַיּוּ נַפְשְׁךָ, וְיַחַזְקוּ וְיַאֲמְצוּ לְבָבְךָ לְבְטֹחַ בַּה' בְּכָל עֵת, וּלְהַתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ כְּמוֹ תִּינוֹק בְּבֵית הַסֵּפֶר מַמָּשׁ, וְכַאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עִם מוֹסֵר כְּתָב זֶה. בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וַיְזַכִּירֵהוּ לְדַבֵּר מִזֶּה, אוּלַי יוּכַל לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אֵיזֶה דִּבּוּרִים בְּעִנְיָן זֶה, וַה' הַטּוֹב יְנַחֵהוּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת בְּכָל הָאֲפָנִים, וְיַצְלִיחוֹ בָּזֶה וּבְכָא לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ,

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּבִפְרָט לִידִידִי הַנּוֹתִיק הַיָּקָר מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֶבֶךְ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל. יִרְאֶה לְזָרְזוֹ שֶׁיִּשְׁלַח לִי מִכְתָּבוֹ מַיָּד, וְיִרְאֶה

לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּכָל פַּעַם, וּלְעוֹרְרוֹ וּלְחַזְּקוֹ, כִּי הוּא טוֹבָה גְּדוֹלָה לוֹ וּלְךָ, כַּיָּדוּעַ לְךָ מִבְּכַמָּה הַזְּהָרוֹת הִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לְבָרְכָה שֶׁיְּדַבֵּר אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ דִּבְרֵי אֱמֶת וֶאֱמוּנָה, וִיקַבְּלוּ דִּין מִן דִּין וְכוּ'.

נָתָן הַנַּ"ל

כ"ט אדר

קכד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' וַיֵּשֶׁב תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֶרוֹ יָאִיר. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּוֹאת הַשָּׁעָה, וְלֹא הִזְכַּרְתָּ שָׁם מֵעִנְיַן הַיְשׁוּעָה שֶׁכָּתַבְתָּ בְּשָׁבוּעַ הָעָבָר שֶׁתִּכְתֹּב לִי. וְהָיָה לִי צַעַר וְכַלְיוֹן עֵינַיִם כָּל הַשָּׁבוּעַ הָעָבָר, כִּי לֹא דַי שֶׁלֹּא בִּשַּׂרְתַּנִי יְשׁוּעָתְךָ, אַף גַּם לֹא הָיָה לִי שׁוּם אוֹתִיּוֹת שְׁנֵי פָּאסְטִין, דְּהַיְנוּ בְּיוֹם ד' וְיוֹם ו'. וְהַיּוֹם כָּלוּ עֵינַי לִרְאוֹת מִכְתָּבְךָ, וּבְשָׁעָה זֹאת הִגִּיעַ, אֲבָל אֵין נִזְקָר בּוֹ דָּבָר מֵעִנְיַן הַיְשׁוּעוֹת, אַף גַּם הוּא מָלֵא צְעָקוֹת וְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה. וְגַם אֲנִי עַתָּה מָלֵא יְסוּרִין הֵן בְּעִנְיַן הַפַּרְנָסָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר, הֵן בְּעִנְיַן בְּרִיאוּת הַגּוּף, וְהָעִקָּר בְּעִנְיַן עֲבוֹדַת ה', וְנוֹסָף לָזֶה אֲנִי צָרִיךְ לִשָּׂא עָלַי רַבִּים

מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיוּ, שֶׁכָּל אֶחָד מָלֵא דְּאָגוֹת בְּכָל הַנַּ"ל, וְהָעִקָּר בַּעֲבוֹדַת ה', וּמַה שֶּׁרוֹדְפִין כָּל אֶחָד מְאֹד מְאֹד, בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁהֵם עִקַּר הַיְצָרִין וְכוּ'. וִימֵי הַחֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין לְשָׁלוֹם, וַאֲנִי צָרִיךְ לְהָכִין שָׁמָּן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ שֶׁהוּא הַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ עַל חֲנֻכָּה הַקָּדוֹשׁ בִּשְׁבִיל רַבִּים. מִלְּבַד מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לִי לִכְתֹּב כְּלָל, וְעַל כֻּלָּם אֵין לִי עַל מִי לְהִשָּׁעֵן, כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְעַל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דְּקְדֻשָּׁה.

וְהִנֵּה אִם אָמְנָם מְאֹד מְאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי וּכְאֵבִי מִמִּכְתָּבְךָ, אַךְ עִם כָּל זֶה בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי, שֶׁאֲנִי מוֹצֵא בְּחִסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ הַרְחָבָה גְּדוֹלָה בְּתוֹךְ עָצְמִ הַצָּרָה רַחֲמָנָא לִצְלַן מַה שֶּׁתִּהְיֶה, אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי רוֹאֶה שֶׁדְּבָרֵי שֶׁהֵם דִּבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה מוֹעִילִים לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה גַּם עַתָּה, וּמְחַיִּין וּמְשִׁיבִין נַפְשְׁךָ מְאֹד מְאֹד, וַיֹּאמֶן לִי בֶּאֱמֶת שֶׁכָּל מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ אֵינוֹ חִדּוּשׁ אֶצְלִי כְּלָל, כִּי כְּאֵלֶּה מַמָּשׁ עָבַר עָלַי כַּמָּה פְּעָמִים, וְנִמְשַׁךְ זְמַנִּים הַרְבֵּה, שֶׁנִּדְמֶה לִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִחְיוֹת יוֹם אֶחָד וַאֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת. אַךְ נִתְיַשַּׁבְתִּי אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֲנִי אֲנַפֶּה אֶת עַצְמִי

בְּכָל שָׁעָה, וְאֶרְאֶה בְּכָל עֵת לְהַסִּיחַ דַּעְתִּי מִמַּה שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לִשְׂחֹק, וְזֶה הָעִקָּר דְּהַיְנוּ לִהְיוֹת שֵׂב וְאַל תַּעֲשֶׂה עַל כָּל פָּנִים, וּמַה שֶּׁאוּכַל לַחֲטֹף לְפָעָמִים אֵיזֶה טוֹב, מַה טּוֹב, וְהָעִקָּר לְבַלּוֹת הַיּוֹם כַּמָּה שֶׁאוּכַל בְּשֵׂב וְאַל תַּעֲשֶׂה. וְגַם עַל זֶה הֶכְרַחְתִּי עוֹד לְצָעֵק הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְהִתְפַּלֵּל כַּמָּה תְּפִלּוֹת. וְכַמָּה שָׁעוֹת הֶכְרַחְתִּי לְבַלּוֹת בְּבַכָּמָה מִלֵּי דִּשְׁטוּתָא וּבְדִיחוּתָא, וּמִן הַפֶּתֶם בְּוַדַּאי לָמַדְתִּי כַּמָּה שָׁעוֹת בִּפְרָט הַשִּׁעוּרִים הַקְּבוּעִים. בְּתוֹךְ כָּךְ עָבַר הַיּוֹם וְכֵן כַּמָּה יָמִים וְכֵן כַּמָּה שָׁנִים. אִם אָמַרְתִּי אֶסְפְּרָה לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי אֶפֶס קָצֵהוּ מִזֶּה, לֹא יַסְפִּיקוּ חֲמוֹן יְרִיעוֹת, כִּי בְּוַדַּאי אֵין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שָׁוִין מַמָּשׁ, וּבְוַדַּאי בִּפְרָטִיּוּת יֵשׁ שִׁנּוּיִים הַרְבֵּה. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן כָּל מַה שֶּׁאַתָּה כּוֹתֵב עָבַר עָלַי כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה מַמָּשׁ. וּבְרוּךְ הַשֵּׁם כָּל מַה שֶּׁאַתָּה כּוֹתֵב שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ הוּא טוֹב וְנָכוֹן וְיָשָׁר וְכוּ', אַךְ רְצוֹנִי שֶׁתִּתְחַזֵּק בָּזֶה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. אֱזֹר נָא בִּגְבוּר חֶלְצֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי, דַּלּוּ עֵינֶיךָ לַמָּרוֹם וַחֲגֹר בְּעֹז מָתְנֶיךָ, וּבְטַח בְּכֹחוֹ שֶׁל זֶקֶן דִּקְדֻשָּׁה כִּי הוּא הוֹלֵךְ לְפָנֵינוּ בְּכָל עֵת בָּזֶה וּבַבָּא. וּלְמַעַן הַשֵּׁם בְּרוּדָער הַאלְט זִיךְ [אָחִי: חֲזַק עַצְמְךָ], וּכְבָר אָמַר הוּא ז"ל שֶׁאֲפִלּוּ לְחוֹלֶה הַמּוּטָל עַל עֶרֶשׂ

דַּיּוֹ וְחָלוֹשׁ מְאֹד אֲשֶׁר כָּל מִשְׁכָּבוֹ נֶהְפַּךְ בְּחָלְיוֹ, אוֹמְרִים לוֹ שֶׁיִּתְחַזֵּק, לָאו דַּוְקָא נִיט אָפּ, מַאךְ זִיךְ בְּרִישָׁער [אַל תַּעֲזֹב אֶת עַצְמְךָ תַּעֲשֶׂה עַצְמְךָ יוֹתֵר רַעֲנָן], וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה. וְאִם הוּא צַיָּת וּמְחַזֵּק עַצְמוֹ מוֹעִיל לוֹ הָרַבֵּה שֶׁיִּתְרַפֵּא וְיָשׁוּב לְאֵיתָנוֹ עַל יְדֵי זֶה, בִּפְרָט שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לְךָ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ.

וְהִנֵּה בְּשַׁבָּת זֶה שֶׁעָבַר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה בְּעִנְיַן יְמֵי חֲנֻכָּה הֵם יְמֵי הוֹדָאָה, שֶׁצְּרִיךְ הָאָדָם לְהַמְשִׁיךְ דָּרְךְ זֶה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ תָּמִיד, אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ מְעוֹף צוּקָה וְצָרָה רַחֲמָנָא לִצְלַן, גַּם אָז יוֹדֶה לִשְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ עַל גֹּדֶל הַחֲסָדִים שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ עַד הֵנָּה. וְעַל כָּל הַהַרְחָבוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁמּוֹצֵא בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ בִּבְחִינַת בְּצַר הִרְחַבְתָּ לִי בַּנַּ"ל, וְעַל יְדֵי זֶה, דַּיְקָא שֶׁגַּם בְּעֵת הַצָּרָה יָבִיא תּוֹדָה עַל הָעָבָר, עַל יְדֵי זֶה יוּכַל לִצְעֹק עַל לְהַבָּא, בִּבְחִינַת מוֹדֶה עַל הָעָבָר, עַל יְדֵי זֶה יוּכַל לִצְעֹק עַל לָעֲתִיד לָבוֹא. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי בָּזֶה וּבְוַדַּאי שֶׁמַּעְתָּ מִפִּי בָּזֶה הַרְבֵּה, אַךְ צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת הַרְבֵּה וְלֵילֵךְ בָּזֶה. וּמֵאֹד אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי בְּדִבְרֵךְ זֶה הַרְבֵּה, וְגַם עַל כָּל מִכְתָּבֶיךָ וְצַעֲרֵךְ אֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי רַק

בָּזֶה שֶׁאֲנִי מוֹדֶה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי וְעִמְּךָ, מַה שֶּׁעַל כָּל פָּנִים אַתָּה צוֹעֵק עַל רִחוּקְךָ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל הַחֶסֶד הַנִּפְלָא שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמְּךָ שֶׁאֵינְךָ מִתְנַגֵּד חַס וְשָׁלוֹם, וּכְמוֹ שֶׁפַּתְבְתָּ בְּעַצְמְךָ בְּמִכְתָּבְךָ זֶה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִקְדִּים לְךָ רְפוּאָה לַמַּכָּה. וּבְוַדַּאי כָּךְ הוּא הָאֱמֶת בָּרוּר וְצָלוּל שֶׁה' יִתְבָּרַךְ הִקְדִּים לְךָ וּלְכָלָנוּ רְפוּאָה גְּדוֹלָה לָעֲצַת לְמַכָּתֵנוּ הָאֲנוּשָׁה מְאֹד שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְעַל זֶה אָנוּ מְחֻיָּבִים לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ בְּפֶה מָלֵא בְּכָל יוֹם עַל כָּל הַחֶסֶד וְעַל כָּל הַנִּפְלָאוֹת וְהַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לֵידַע מֵאוֹר פָּנָיו, וּמִתּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹת קְדוֹשׁוֹת וְנוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, וְכָל מַה שֶּׁהַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִין וְהַבִּלְבּוּלִים וְכוּ' רַחֲמָנָא לִצְלַן מִתְגַּבְּרִין בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר מְחֻיָּבִים לְהוֹדוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי שֶׁאֲנִי כְּמוֹ שֶׁאֲנִי, אַף עַל פִּי כֵן חַסְדּוֹ גָּבַר עָלַי כָּל כָּךְ שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ מִמֶּנּוּ ז"ל, וְאֵינִי מִתְנַגֵּד עָלָיו, וְגַם אֲנִי זוֹכֶה לִנְסֹעַ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְלִהְיוֹת נִכְלָל וְנִמְנֶה בֵּין אֲנָשָׁיו הַיְקָרִים שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים, כִּי הַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ יָקָר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ.

כִּי זֹאת צְרִיכִין לֵידַע, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁעַל כֻּלָּם עוֹבֵר מַה שֶּׁעּוֹבֵר, וְהַרְבֵּה יֵשׁ שֶׁעוֹבְרִים עֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר עָלֶיךָ וְיוֹתֵר רַחֲמָנָא לִצְלַן, אַף עַל פִּי כֵן לָאו כָּל אִפֵּין שָׁוִין. וְיֵשׁ הַרְבֵּה שֶׁהֵם אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים וְיָפִים מְאֹד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר בָּהֶם מְאֹד, וּבֶאֱמֶת עִם כָּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר הַרְבֵּה וְגַם עִמְּךָ בְּוַדַּאי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר הַרְבֵּה, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן בִּכְלָלִיּוּת הַקִּבּוּץ בְּוַדַּאי עוֹלָה הִתְפָּאֲרוּת הַרְבֵּה בְּלִי שִׁעוּר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בִּלְבִּי בְּעִנְיָן זֶה וְיֵדַעְתִּי כִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַתָּה מַאֲמִין בְּכָל זֶה, עַל־כֵּן תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ וְיֵשׁ לְךָ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמְךָ בְּכָל עֵת, יְהֵא אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה לְטוֹבָה, וּלְהָבִיא תָּמִיד תּוֹדָה עַל הֶעָבָר אֲפִלּוּ בְּעֵת הַצָּרָה רַחֲמָנָא לִצְלַן וְכַנַּ"ל. וְעַל יְדֵי זֶה תּוּכַל לִחְיוֹת חַיִּים אֲמִתִּיִּים בְּכָל עֵת. וְלִצְעֹק עַל לְהַבָּא. וְגַם תֵּדַע שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אַף עַל פִּי שֶׁעָבַר עָלֶיךָ מַה שֶּׁעָבַר, אַף־עַל־פִּי־כֵן הַמַּחֲשָׁבָה בְּיָדְךָ וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן. וְאִם אַף עַל פִּי כֵן בְּכָבֵד נִכְשַׁלְתָּ הַרְבֵּה כְּאִלּוּ לֹא הָיִיתָ בְּיָדְךָ חַס וְשָׁלוֹם, הֲלֹא נָגַד זֶה אַתָּה בְּעַצְמְךָ יוֹדֵעַ הָאֱמֶת,

שֶׁאַף עַל פִּי כֵן כְּבָר הוֹעִיל לְךָ עִנְיָן זֶה מַה שֶּׁאַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי מַחֲשָׁבוֹת יַחַד בְּשׁוּם אֹפֶן. וְשֶׁהַמַּחֲשָׁבָה בְּיַד הָאָדָם לְהַטּוֹתָהּ כִּרְצוֹנוֹ וְכוּ'. וְשֶׁהָעִקָּר לִהְיוֹת שָׂב וְאַל תַּעֲשֶׂה גַּם בַּמַּחֲשָׁבָה, בְּכָל מַה שֶּׁפָּתַחְתִּי לְךָ תַּתְחִיל בְּכָל פַּעַם מֵהָתְחָשׁ. וְהָעִקָּר מֵאכָן זִיךְ פְּרַיילִיךְ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ בֶּאֱמֶת, עַל כָּל פָּנִים יַעֲשֶׂה עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא שָׂמֵחַ, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה בֶּאֱמֶת לְשִׂמְחָה, וְחֶדְוַת ה' יִהְיֶה מָעֻזּוֹ שֶׁתִּזְכֶּה לְדַלֵּג עַל הַכֹּל בְּשָׁלוֹם וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְאָז נָבִיא תּוֹדָה שְׁלֵמָה עַל גֹּדֶל חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו. וּבְרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים יְזַכֵּנוּ לְקַבֵּל יְמֵי חֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים בְּשִׂמְחָה, וְנִזְכֶּה תָּמִיד לְבְחִינַת תּוֹדָה וְהוֹדָאָה, שֶׁזֶּה עִקַּר שֶׁעִשּׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא, וְגַם לִלְמֹד הַרְבֵּה הֲלָכוֹת מֵאַרְבָּעָה שֻׁלְחָן עָרוּךְ בְּכָל יוֹם. עַד שֶׁיָּאִיר הָאֱמֶת בְּרִבּוּעַ הַדִּבּוּר, וְנִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ הַשִּׂמְחָה שֶׁל שַׁבָּת לִימֵי הַחֹל. עַד שֶׁיִּתְגַּלֶּה אַחְדוּת הַפָּשׁוּט מִתּוֹךְ פְּעֻלּוֹת מִשְׁתַּנּוֹת וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מְדַבְּרִים מִזֶּה, בִּפְרָט שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ בְּיָדֵינוּ כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וּתְפִלָּה נוֹרָאָה הַנּוֹעֶצֶת מִשָּׁם, מִלְבַד עוֹד תּוֹרוֹת נִפְלָאוֹת כָּהֵנָּה וְכַהֵנָּה, וּתְפִלּוֹת נִפְלָאוֹת הַנּוֹבְעִים מֵהֶם אֲשֶׁר עוֹלִים מֵהֶם שַׁעֲשׁוּעִים לְפָנָיו

יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא עָלוּ מִימוֹת עוֹלָם. הַט אָזְנְךָ וּלְבָבְךָ וּשְׁמַע וְהָבֵן הֵיטֵב מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה. אִם אָמְנָם הָרְדִיפוֹת בְּלִי שִׁעוּר אֲבָל מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה בְּעֻזֶּרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי הָרְפוּאוֹת שֶׁהִקְדִּים בְּחַסְדּוֹ הֵם עוֹלִים עַל הַכֹּל, כִּי מֵעוֹלָם לֹא הָיוּ עֲדַיִן רְפוּאוֹת הַנֶּפֶשׁ כָּאֵלֶּה שֶׁמּוֹעִילִים אֲפִלּוּ לְחוֹלִים אֲנוּשִׁים שֶׁכָּעַתִּים הַלָּלוּ בְּעָקְבוֹת מְשִׁיחָא. וּדְבַר ה' יָקוּם לְעוֹלָם. וּבְוַדַּאי יִגְמֹר לְטוֹבָה גַּם עִמָּךְ, וְאַל יַעַזְבְךָ וְאַל יִטְּשֶׁךָּ, כִּי חַסְדֵי ה' לֹא תָמְנוּ וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו לְעוֹלָם. וּמֵעֵט מִזֶּה אָנוּ רוֹאִין בְּכָל יוֹם מַמָּשׁ, וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר מִזֶּה אָנוּ מְחַיְּבִים לְהַאֲמִין בְּחַסְדּוֹ וְטוּבוֹ הַגָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַכּוֹתֵב מִלֵּב וְנֶפֶשׁ וּמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ. רַק חֲזַק וֶאֱמַץ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

א' ניסן

קכה

בְּעֻזֶּרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' וַיֵּשֶׁב תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל בִּרְאוֹתִי גֹּדֶל הַחִיּוּת שֶׁקִּבַּלְתָּ מִמִּכְתָּבִי הָעָבָר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׁמַּח נַפְשְׁךָ תָּמִיד בִּישׁוּעָתוֹ וְחַסְדּוֹ

הַגָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם. וְהַיּוֹם זֶה סָמוּךְ נָסַע מִפָּאן רַבִּי מָרְדְּכַי נֶרוֹ יָאִיר, וְשָׁלַחְתִּי לְךָ עַל יָדוֹ שְׁנֵי קֻנְטֶרְסִים מֵהַסֵּפֶר הֶחָדָשׁ לְהַעֲתִּיקָם, וּבְוַדַּאי יִחְיוּ נַפְשְׁךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל כֵּן אֵין צֹרֶךְ עַתָּה לְהַאֲרִיךְ. וּמַה מְּאֹד שְׂמַחְתַּנִי עַל יְדֵי הַבְּשׂוֹרָה הַטּוֹבָה שֶׁנּוֹלַד לָנוּ בֵּן זָכָר מְגֻעָּץ קֹדֶשׁ, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם וְלָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל לְסִימָן טוֹב וּלְמַזָּל טוֹב. וְעַל יָדוֹ יִצְמַח צַדִּיק יֵלְכוּ יוֹנְקוֹתָיו צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרַח וְכוּ', וְתֹאמַר לְמַעֲנִי מַזָּל טוֹב לִידִידִי רַבִּי נַחְמָן נֶרוֹ יָאִיר בְּפֶה מָלֵא בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַשְׁמִיעֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת תָּמִיד, עַד שֶׁגִּוְפָּה שֶׁיָּבוֹא מְבֻשָּׂר טוֹב לְכָל יִשְׂרָאֵל עַל גְּאֻלּוֹתֵינוּ וְעַל פְּרוּת נַפְשֵׁנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְזוֹנָתְךָ תִּחְיֶה מְהֵרָה, וְיִהְיֶה שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה בְּבֵיתְךָ תָּמִיד, וְתוּכַל לַעֲבֹד אֶת ה' מִתּוֹךְ רֹב שִׂמְחָה.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעֲדָכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידֵנוּ הַוָּתִיק רַבִּי נַחְמָן נֶרוֹ יָאִיר נָכָר גְּאוֹן עֻזֵּנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ

לִבְרָכָה, וּתְבָרְכוֹ לְמַעֲנִי בְּמַזָּל טוֹב כַּנַּ"ל וְיִגְדְּלוֹ לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאוֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

קכו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' מַקֵּץ ג' דַּחֲנֻכָּה תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. שָׁלוֹם לְךָ, אַל תִּירָא וְאַל תֵּחַת כִּי ה' עִמְּךָ. קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עַתָּה, וְאֵין לִי פְּנַאי לַהֲשִׁיבְךָ בַּאֲרִיכוּת, גַּם אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב. וְהִנֵּה בְּעִנְיַן אֲשֶׁר אַתָּה מִשְׁתַּדֵּל עֲבוּרִי לְהַסְפִּיק צָרְכֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, הַטַּבְתָּ חַסְדֶּךָ. יְשַׁלֵּם ה' פָּעֳלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה מֵעִם ה', אַךְ אֵינִי יוֹדֵעַ עַל מָה אַתָּה מִשְׁתּוֹקֵק כָּל כָּךְ לְהוֹדִיעַ לְךָ בְּפֵרוּשׁ כַּמָּה אֲנִי צָרִיךְ עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וּבֶאֱמֶת אֲנִי בְּעַצְמִי אֵינִי יוֹדֵעַ, וּמַה שֶּׁפַּתְבְּתָּ לְקַבֵּל פֹּה קָמַח וּבָשָׂר, טוֹב וְיָפֶה, אִם תּוּכַל לְהָבִיא עוֹד מָעוֹת מַה טּוֹב, כִּי אַתָּה יוֹדֵעַ רִבּוּי הַהֶכְרֵחִיּוֹת. וַאֲנִי צָרִיךְ לְשַׁלֵּם בְּשָׁבוּעַ זֶה בְּעֵד עֲצִים וְנֵרוֹת, וְגַם זֶה הוּא צָרְכֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְכֵן שְׁאָרֵי הַהֶכְרֵחִיּוֹת הָרַבִּים. אַךְ אֵינִי מַטִּיל עֲלֵיכֶם חַס וְשָׁלוֹם הַכֹּל, רַק אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּכֹחֲכֶם עֲשׂוּ, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה

וְיִגְמֹר בַּעֲדָכֶם. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ב' אֶכְתֹּב לְךָ עוֹד. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ בְּלָל, כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד, כִּי עֲדַיִן לֹא קִבֵּל הַמִּכְתָּבִים. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַח נַפְשְׁךָ וְיוֹשִׁיעַ לְךָ בְּכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ לְהוֹשִׁיעַ. וְהִנֵּה תְּהִלָּה לָאֵל עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר הָיָה גַּם כֵּן בַּמָּה אוֹרְחִים יוֹתֵר מִמְּנָן, יוֹסֵף ה' עֲלֵיהֶם וְכוּ'. וְגַם בְּשָׁבוּעַ זֶה נִשְׁאֲרוּ בְּבֵיתִי כַּמָּה אוֹרְחִים. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנוּ לְהַסְפִּיקָם, וְהֶעָקַר לְהַסְפִּיקָם צָרְכֵי נַפְשָׁם אֲשֶׁר בִּשְׁבִיל זֶה בָּאוּ לְכָאן. ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ב' נִיסָן

קכז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה' ו דְּחַנֻּכָּה תקצ"ד לפ"ק.

יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ, בְּהָאָרַת חֲנֻכָּה הַקָּדוֹשׁ.

בְּשָׁעָה זֶה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ קֹדֶם הַדְּלָקַת נֵר חֲנֻכָּה, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל. בִּפְרָט מַה שֶּׁהִטַּבְתָּ לַעֲשׂוֹת בְּעִנְיַן מַה שֶּׁפָּתַבְתָּ לְאָדָעם לִידִידִי ר"ש נֵרוֹ יָאִיר, הִצְלַחְתָּ וְגַם עָשִׂיתָ פְּרִי תְּהִלָּה לָאֵל. אִם הָיִיתָ יוֹדֵעַ מַה שֶּׁעָשִׂיתָ מִצְוָה רַבָּה וּזְכוּת גָּדוֹל בְּכַמָּה אֲפָנִים הֵן בִּי וְיוֹתֵר בּוֹ,

בְּוַדַּאי הָיִיתָ מָלֵא שִׂמְחָה. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד כֹּה. וְכָעֵת אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לְהַאֲרִיךְ, כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ מְאֹד, וַאֲנָשִׁים עוֹמְדִים עָלַי שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לְדַבֵּר עִמָּם. וַה' יִשְׂמְחֵנוּ בְּחַנֻּכַּת שֶׁל חֲנֻכָּה, וְכֵן יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת גַּם עַתָּה שֶׁנּוְּכֶה לְהַכִּירוֹ בֶּאֱמֶת מִתּוֹךְ רֹב שִׂמְחָה. וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם מָחָר תָּבוֹא לְשָׁלוֹם, וּפָנִים אֶל פָּנִים אֲסַפֵּר לְךָ מַה שֶּׁעָבַר פֹּה.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קכח

בָּרוּךְ־הַשֵּׁם, יוֹם א' עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת תקצ"ד לפ"ק.

אָהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה עִם הַקֻּנְטְרֵסִים, וְשָׁלַחְתִּי לִקְרֹא בְּנֵי הַנְּעוּרִים לִשְׁלֹחַ לְךָ עוֹד. וּבְיוֹם ב' בְּמֵרַמָּה לִי שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי שׁוּם אִגֶּרֶת רַק שְׁנֵי זְהוּבִים וְהַוַיְנְיָרִיל. וְהִנֵּה אֲנִי בָּעֵת חֲלוּשׁ קָצָת, וְכָל הַיּוֹם הָיִיתִי מֻטָּה עַל מִטָּתִי וְגַם הִתְפַּלַּלְתִּי כֵּן. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִסְעָדֵנִי בְּקָרוֹב לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ. וּמֵאֲלֵיךָ תָּבִין שֶׁאֵין לִי כֹּחַ לְהַאֲרִיךְ כְּלָל, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁנָּבוֹא רַבִּי יַעֲקֹב לְבֵיתוֹ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיִּשְׁתַּמַּע מִמֶּנּוּ דִּבּוּרִים טוֹבִים. וּתְהִלָּה לָאֵל אָתְמוֹל

בְּשַׁבָּת דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה מֵעִנְיַן הָעֲצָה שֶׁבָּל אָדָם צָרִיךְ עֵצוֹת הַרְבֵּה לְהַצִּיל נַפְשׁוֹ וְכוּ'. וְחָזַרְתִּי הַתּוֹרָה חֲדִי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְדִבַּרְנוּ דִּבּוּרִים וְחִדּוּשִׁים נִפְלָאִים. אַךְ מִי יוֹדֵעַ אִם יוּכַל לְאָמְרָם לְךָ בָּרְאוּי.

דִּבְרֵי אִבְּיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה וּמַעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

יְקַבֵּל חֲמִשָּׁה קֻנְטְרֵסִים, הֵינוּ אֶחָד מִתְּחִלָּה כַּסֵּדֶר, וְאַרְבָּעָה בְּמָקוֹם שֶׁעוֹמֵד שָׁם כִּי אִי אֶפְשָׁר לִשְׁלֹחַ עַתָּה כַּסֵּדֶר הַרְבֵּה. וְאֵין נָפְקָא מִנָּה בָּזֶה, וּתְזָרֵז עַצְמְךָ לְהַעְתִּיקָם מְהֵרָה וּלְשָׁלְחָם לְפֹה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לְךָ שֶׁתְּקַיְּמֵם בָּאֱמֶת וְתוֹצִיא מֵהֶם עֵצוֹת אֲמִתִּיּוֹת עֵצוֹת עֲמֻקּוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, לְהִתְחַזֵּק תָּמִיד בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה.

הַקָּטָן נָתָן הַנַּ"ל

ג' ניסן

קכט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' וַיְחִי תקצ"ד לפ"ק.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי, בְּנִי חֲבִיבִי, גַּרוֹ יָאִיר. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְדַע שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

בְּרַחֲמָיו עֲזָרַנִי וְחָזַרְתִּי לְאֵיתָנִי תְּהִלָּה לָאֵל. וּמַה שֶּׁעוֹבֵר עָלַי בְּכָל יוֹם אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה בְּלָל, כִּי רַבּוֹת שָׁמַעְנוּ שֶׁמְּשִׁיחַ נִגִּיד לָאָדָם מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּכָל יוֹם. וּמִן הַסְּתָם מִי שֶׁתְּלוּיִים בּוֹ יוֹתֵר אֲנָשִׁים נַעֲשֶׂה עִמּוֹ יוֹתֵר. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלַי וְיוֹשִׁיעֵנִי בְּכָל מַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ לְהִוָּשַׁע, כִּי עָלַי נֶאֱמַר (תְּהִלִּים קב) "שָׁקַדְתִּי וָאֱהִיֶה כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל גָּג", שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ בַּהֲסָדָיו וּבְרַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים, וְהָרְדִיפוֹת שֶׁלִּי הֵם בִּמְעַט בְּלִי שִׁעוּר. אִם אָמְנָם הַכֹּל בַּהֲסָדִים נִפְלָאִים, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן כָּשֵׁל כֹּחַ הַסֵּפֶל. וּבְשַׁבָּת הָעָבַר הָיוּ אָצְלִי אוֹרְחִים, וּמְחֻתָּנַי רַבִּי שְׁלֹמֹה וּבְנוֹ רַבִּי אִיצִ'לִי מֵהַיְסִין וּמִבְּבֶר רַבִּי יַעֲקֹב נֵרוֹ יָאִיר. וּבְלֵיל שַׁבָּת יָשַׁבְתִּי אֵצֶל הַשֻּׁלְחָן, וְדִבַּרְנוּ דִּבּוּרִים אֲמִתִּיִּים וְנָאִים כְּדַרְכֵּנוּ הַנּוֹבְעִים מִמָּקוֹם שֶׁנּוֹבְעִים. וּבְיוֹם שַׁבָּת בְּתְחִלַּת סְעֻדַת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ לִי מֵחוּשׁ שֶׁלִּי בַּמְּעַיִם (אָמַר הַמַּעְתִּיק הוּא הַמֵּחוּשׁ אֲשֶׁר נִסְתַּלֵּק מִזֶּה בְּשָׁנַת תר"ה לפ"ק בַּמָּבוֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר). וְאַחַר כָּךְ בֵּרַכְתִּי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְיָשַׁנְתִּי קְצָת בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְתֵכֶף בַּהֲקִיצִי הִתְגַּבֵּר עָלַי הַכְּאֵב מְאֹד, וְיָשַׁבְתִּי כְּמְבֻלְבָּל עַד סָמוּךְ מְאֹד לְמִנְחָה; וְלֹא יָדַעְתִּי כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת, כִּי הָיוּ לִי דְּבָרִים נִפְלָאִים

מְאֹד, וְהַיִּסּוּרִים רָצוּ לְבַלְבֵּל אוֹתִי, אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ לֹא עָזָבַנִי וְהִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמִּי, וּמִן הַשָּׁמַיִם סָעֲדַנִי סָמוּךְ לָעֶרֶב מְאֹד, וְגַם הוֹסִיף חַסְדּוֹ וַעֲזָרַנִי לְהַגִּיד בָּרְבִּים אֶת כָּל אֲשֶׁר חָנַנִי; וּתְהִלָּה לָאֵל הָיוּ דְּבָרִים נִפְלָאִים מְאֹד; וּבַבֹּקֶר בַּהֲקִיצִי שֶׁהוּא עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת נֶחֱלַשְׁתִּי אֵיזֶה חֻלְשׁוֹת עַד שֶׁאָפַם כֹּחִי מַמָּשׁ, כְּמַעַט לֹא יָכֹלְתִּי לֵילֵךְ, וְהֻכְרַחְתִּי לְהִתְפַּלֵּל בִּשְׁכִיבָה. וּבְדַחַק גָּדוֹל הָלַכְתִּי לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לָמוּל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חַיִּים בֶּן רַבִּי יַעֲקֹב בַּעַל מַגִּיהַ, וְחָזַרְתִּי לְבֵיתִי וְשָׁכַבְתִּי בְּחֻלְשׁוֹת עַד הָעֶרֶב. וּבְיוֹם ב' תְּהִלָּה לָאֵל הָיָה לִי שִׁנּוּי לְטוֹבָה.

וְהִנֵּה לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק מִלִּכְתֹּב מְעַט מִמַּה שֶּׁעָבַר עָלַי בְּשַׁבָּת הֶעָבַר וְיוֹם שֶׁלְאַחֲרָיו, וּבְוַדַּאי אֵין זֶה כְּטִפָּה מִן הַיָּם, כִּי עִקַּר הַיִּסּוּרִים בְּעִנְיַן עֲבוֹדַת ה'. וּמַה שֶּׁעָבַר בְּכָל הַשָּׁבוּעַ בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כְּלָל, וְלוּלֵא תּוֹרָתְךָ שַׁעֲשָׁעָי אָז אָבַדְתִּי בְּעָנְיִי. וְהַיּוֹם בַּבֹּקֶר הִרְגַּשְׁתִּי מֻחְלָשׁ כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַתּוֹרָה בְּשִׂמְחָה אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ וְכוּ' וְנָתַן לָנוּ אֶת

תּוֹרָתוֹ, כִּי בְּלֹא הַתּוֹרָה אֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ יְכוֹלִים לִחְיוֹת. וְגַם עַתָּה כְּשֶׁאֲנִי זוֹכֵר יָמִים הַבָּאִים לְשָׁלוֹם אֵין לִי שׁוּם סְמִיכָה כִּי אִם עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַתְּפִלָּה בָּהֶם אוּכַל לְבַלּוֹת יָמַי שֶׁיֵּשׁ לִי עוֹד לִחְיוֹת וְלִנְשֹׁם נְשִׁימוֹת. וְעַל כָּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה דִּקְדֻשָּׁה צְרִיכִין לְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי סְבָבוּנִי גַּם סְבָבוּנִי מִכָּל צַד, אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹא עֲזָבַנִי בְּיָדָם, וּמַנִּיחִים לָנוּ בְּכָל פַּעַם הַנְּשִׁימָה לִנְשֹׁם. וְהִנֵּה יָצָאתִי מִדַּרְכִּי עַתָּה לִכְתֹּב לְךָ מְעַט מִיִּסּוּרִים שֶׁלִּי מֵחֲמַת שֶׁמַּנָּחִים עַל לִבִּי, אֲמַרְתִּי אָשִׂיחָה וְיִרְוַח לִי. וְגַם אוּלַי תּוּכַל לְהָבִין מִזֶּה רְמָזִים לְחַזֵּק עַצְמְךָ בְּמָקוֹם שֶׁאַתָּה שָׁם. כִּי הִנֵּה אַף עַל פִּי כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לִי לִפְעָלוֹת פְּעֻלּוֹת טוֹבוֹת, לְחַבֵּר סְפָרִים קְדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וּלְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם לְקָרְבָם לַהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. יוֹסִיף ה' פְּהֵם וְכָהֵם אֶלְף אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבְבוֹת פְּעָמִים וְכוּ'. מִי פָּעַל וְעָשָׂה נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא יֵאָמֵן כִּי יֻסַּפֵּר כִּי אִם קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ וְכוּ'. וּכְמוֹ כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַפְלִיא חַסְדָּיו עִמְּךָ וְעִם כָּל הַמִּסְתּוֹפְפִים בְּצִלּוֹ הַקָּדוֹשׁ. כַּאֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה כַּמָּה

פְּעָמִים בְּמִכְתָּבְךָ, שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אַתָּה מְבָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ בַּתְּפִלּוֹת הַנּוֹרָאוֹת שֶׁלָּנוּ וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה וּבִלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, וְכָל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה, וַעֲשֵׂה מַה שֶּׁתּוּכַל לְחַזֵּק עַצְמְךָ לְשַׂמֵּחַ אֶת נַפְשֶׁךָ. כִּי עִקַּר הַיִּסּוּרִים שֶׁלִּי הוּא הַמָּרָה שְׁחוֹרָה אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרַנִי וַיַּעֲזֹר לִי לְשַׂמֵּחַ נַפְשִׁי בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ד' ניסן

קל

אוֹר לְיוֹם ב' שְׁמוֹת תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי נֵרוֹ יָאִיר. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי. וְקִצּוּר הַדָּבָר תֵּדַע שֶׁאֵין אֲנִי מַתְחִיל כְּלָל עֲדַיִן לְהָכִין עַצְמִי וְלִנְסֹעַ. וּרְצוֹנִי לִבְלִי לִנְסֹעַ כְּלָל, אַךְ אִם יַגִּיעַ לִי אִגֶּרֶת עוֹד מִשָּׁם וְיָבְרִיחוּ אוֹתִי לִנְסֹעַ, אָז אַתְחִיל לְיַשֵּׁב עַצְמִי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וּכְפִי הַנִּרְאֶה מִן הַסְּתָם לֹא אֶפֶשׁ בְּשָׁבוּעַ זֶה, וּבְוַדַּאי תּוּכַל לְקַבֵּל מִמֶּנִּי עוֹד תְּשׁוּבָה בְּיוֹם ב' אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אִם הִגִּיעַ לִי אִיזֶה אִגֶּרֶת מִשָּׁם. וּלְעֵת

עַתָּה דַּעְתִּי לִבְלִי לִנְסֹעַ כְּלָל רַק אַחַר שַׁבָּת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֶפֶשׁ לְאוּמַאן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאַף עַל פִּי כֵן אִם לֹא תּוּכַל לָבוֹא לְפֹה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, טוֹב שֶׁתָּבוֹא בְּאִיזֶה יוֹם קֹדֶם שַׁבַּת קֹדֶשׁ, כִּי אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּסָמוּךְ אֶפֶשׁ לְאוּמַאן אִם יִרְצֶה ה'. גַּם רַבִּי נַחְמָן נָבֶד רַבֵּנוּ זַ"ל רָאוּי שֶׁיָּבוֹא לְפֹה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי שֶׁרְצוֹנוֹ לָזֶה. כֵּן יַעֲזֹרוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְמַלְּאוֹת רְצוֹנוֹ וּלְשַׁבֵּר כָּל הַמְנִיעוֹת, כִּי מֵהַמְנִיעוֹת יְכוֹלִין לָהְבִין גֹּדֶל מַעֲלַת הַנְּחֻשָׁק כַּיָּדוּעַ לָנוּ. וּלְעֵת עַתָּה הוֹדַעְתַּנִי חֲדָשׁוֹת מֵעִנְיַן צְוָאַת הַמְּנוֹחַ רַבִּי אַיְזִיק זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, וְהָיָה לִי לְנַחַת כִּי עַד הֵנָּה לֹא שָׁמַעְתִּי מְזֶה מְאוּמָה. וַה' הַטּוֹב יַנְחֵנִי בְּדַרְכְּךָ הָאֱמֶת וְיָחוּם עָלַי וִיסַבֵּב סִבּוֹת לְטוֹבָה לְהַצִּילֵנִי מִטַּלְטוּל הַנִּסְיוֹנָה לְשֵׁם, שֶׁקָּשֶׁה עָלַי מְאֹד כִּי אֵין לִי שׁוּם כֹּחַ לָזֶה כַּאֲשֶׁר תָּבִין מִמִּכְתָּבִי הַקּוֹדֶם שֶׁשָּׁלַחְתִּי בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר. וַאֲנִי סוֹמֵךְ עַצְמִי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד כִּרְצוֹנוֹ אֶעֱשֶׂה, וּמֵהַמַּת הַנְּחִיצָה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ עוֹד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ,

הַקָּטָן נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' וָאֵרָא תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. תְּקַבֵּל אִגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַח לִי רַבִּי חַיִּים נַחוּם נֶרוֹ יָאִיר, גַּם מִכְתָּבִי שֶׁאֲנִי שׁוֹלֵחַ אֵלָיו וְהוּא נִצְרָךְ אֵלֶיךָ גַּם כֵּן. וְתִרְאֶה לְזָרְזוֹ לִשְׁלֹחַ בְּפַאסְט רִאשׁוֹן זְווינְיָרָאדְקָע [דַּאר מָהִיר] וְהָאַדְרֶעס [וְהַכְּתֹבֶת] נִכְתָּב בְּמִכְתָּבוֹ. וְאִם תִּרְצֶה לְהַעְתִּיקוֹ הָרְשׁוּת בְּיָדְךָ, רַק שֶׁלֹּא תַּעֲבֵב לִשְׁלֹחוֹ מֵהֲמַת זֶה. וְהָאִגֶּרֶת הָרָצוּף פֹּה לְרַבִּי חַיִּים נַחוּם יִהְיֶה בִּמְקוֹם הָאִגֶּרֶת שֶׁאַתָּה נִכְסָף לְקַבֵּל מִמֶּנִּי אֵלֶיךָ. כִּי גַּם אֵלֶיךָ נֶאֶמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים שָׁם. בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַהִתְחַזְּקוּת בְּהִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וּבְעִנְיַן הַהִתְחַזְּקוּת בְּשִׂמְחָה. וְתִכְתֹּב לִי תֵּכֶף אִם קִבַּלְתָּ הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְשַׁמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד.

דִּבְרֵי אָבִיךָ,

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

גַּם מֵאֵלֶיךָ תָּבִין לִכְתֹּב גַּם כֵּן אֵיזֶה דִּבּוּרִים לְרַבִּי חַיִּים נַחוּם כִּי יִהְיֶה לוֹ לְנַחַת, הָאִגֶּרֶת הַזֶּה הֻכְנְתִי לְשָׁלְחוֹ עַל יְדֵי רַבִּי יוֹסֵף בֶּן שְׁמוּעריל חֲתַן הָרַב שֶׁהוּא פֹּה בָּעֵת. וְנִתְעַכֵּב וְלֹא נָסַע כְּלָל, גַּם הַשָּׁלִיחַ לֹא הָיָה

אָתְמוֹל כְּלָל, בְּתוֹךְ כָּךְ הִגִּיעַ אִגֶּרֶת מִקְרִימִינְטְשׁוֹק שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לִנְסֹעַ לְשָׁם בְּלִי תֵּרוּץ, וַאֲנִי מוּכָן לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּשָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה סָמוּךְ לְפָרָשַׁת בֹּא לְפָנָיו אוֹ לְאַחֲרָיו, כִּי יֵשׁ לִי עִסְקוּ מֻחְמָת הַבְּיֹלְעט [פַּרְטִים]. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם וְכוּ'. וְהִנֵּה הָאִגֶּרֶת לְרַבִּי חַיִּים נַחוּם כְּבָר נִסְפַּם בְּדַעְתִּי לְשָׁלְחוֹ מֻחְר עַל יְדֵי הַפָּאסְט [הַדֹּאר] דְּפֹה, אַךְ מֵאַת ה' הָיְתָה שֶׁהִגִּיעַ לִי עַתָּה הָאִגֶּרֶת מִמְּךָ וְהָיָה לִי לְנַחַת, כִּי זֶה כַּמָּה יָמִים שֶׁלֹּא קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, וְאָמַרְתִּי לִבְלִי לִמְנֹעַ הַטּוֹב מֵאִתְּךָ וַאֲנִי שׁוֹלֵחַ לְךָ הָאִגֶּרֶת אֵלָיו, אַךְ בְּאֹפֶן שֶׁתִּשְׁלְחוֹ תֵּכֶף וּמִיָּד בְּיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְלֹא תְעַכְּבוֹ בִּשְׁבִיל לְהַעְתִּיקוֹ, רַק תְּקָרְאֵהוּ הֵיטֵב. וּתְהִלָּה לָאֵל כְּבָר יֵשׁ לְךָ כַּמָּה אִגְּרוֹת יָפִים, רַק אִם לֹא יִהְיֶה שׁוּם עִסּוּק כְּלָל מֵהַמַּת הַמַּעֲתָקָה הָרְשׁוּת בְּיָדְךָ, כִּי מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁהָאִגֶּרֶת נָחוּץ מְאֹד כְּדֵי שֶׁיַּגִּיעַ אֵלָיו בְּאֹפֶן שֶׁיּוּכַל לְהִזְדָּרֵז לָבוֹא לְאוּמַאן לְהִתְרָאוֹת פָּנִים אִתִּי. וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר בְּרִצּוֹנוֹ וְכִרְצוֹנוֹ יָרֵאיו יַ"ל, וּמַחֲמַת רִבּוּי טְרָדוֹת אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ה' ניסן

קלב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה' שְׁמִינִי תקצ"ד לפ"ק.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ', מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי מַמָּשׁ כָּלְתָה נַפְשִׁי מִגֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי כָּל יְמֵי הֱיוֹתִי בְּדַרְכְּךָ מֵהַמַּת שֶׁלֹּא הָיָה לִי שׁוּם אִגֶּרֶת מֵאִתְּךָ, וְלֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְעַבֵּר מִדַּעְתִּי כִּי אִם בְּעֵת עָסְקִי בְּאֵיזֶה עֲבוֹדָה שֶׁהִכְרַחְתִּי עַצְמִי לְהִתְעַבֵּר מִדַּעְתִּי הַכֹּל, אֲבָל אַחַר כָּךְ בְּכָל פַּעַם לֹא שָׁקְטָה דַּעְתִּי מִגֹּדֶל הַצַּעַר. וְזֶה הַצַּעַר בִּלְבֵּל אוֹתִי הַרְבֵּה הַרְבֵּה מְאֹד בְּכָל הַיִּסּוּרִים וְהַרִפְתָּקָאוֹת שֶׁעָבַרְוּ עָלַי בְּכָל הַיָּמִים הָאֵלֶּה. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר אִם הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי מְאֹד בַּאֲשֶׁר מָצָאתִי מִכְתָּבְךָ בְּאוּמָאן, הַטֹּבְתָּ לַעֲשׂוֹת בְּעֻוָּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. יְמַלֵּא כִּי תְהִלַּת ה' אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ, גַּם פֹּה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ אֶתְמוֹל וְגַם הַיּוֹם עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ, וְלַהֲשִׁיבְךָ עֲלֵיהֶם אֵין פְּנַאי, גַּם בְּקֹרוֹב תִּהְיֶה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּבִיתִי וְנָדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים אֶת כָּל אֲשֶׁר יָשִׂים ה' בְּפִינוּ. וְעַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמֵּח נַפְשְׁךָ בְּכָל עֵת כִּי ה' אִתָּנוּ אַל תִּירָא. וּתְהִלָּה לָאֵל הֵבֵאתִי

סֵפֶר תּוֹרָה כְּשֵׁרָה וּמְגֻּהָה מְאֹד אֲשֶׁר אֵין שְׁכִיחַ דְּגָמָתָהּ בְּמֵאָה פַּרְסָאוֹת וְהַכְּתָב נִפְלָא. גַּם הֵבֵאתִי כֶּתֶר תּוֹרָה עִם שְׁאָר כְּלֵי קֹדֶשׁ נִפְלָאִים, גַּם שַׁ"ס וְעִין־יַעֲקֹב וְהַכֹּל בִּישׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאִים, זֶה עָנִי קָרָא וְה' שָׁמֵעַ, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו וְכוּ' וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ לָנֶצַח, אֵלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ' אֵין אָנוּ מַסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת וְכוּ' וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךְ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה וּלְבָרְכְךָ בִּרְכַּת שָׁהֶחֱיָנוּ בְּפֶה מָלֵא בְּעֻוָּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם יְדִידִי הַוָּתִיק הָאַבְרָךְ פְּרִי קֹדֶשׁ הִלּוּלִים מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, וְתִמְסֹר לוֹ שָׁנַי הַמִּכְתָּבִים הַמְכֻרָּחִים פֹּה מֵא"ז וּמֵאֲחוֹתוֹ תִּחְיֶה. וּרְצוֹנָם מְאֹד שֶׁיִּהְיֶה פֹּה לְדַבֵּר עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים. וַה' יְחַזֵּק לְבָבוֹ לֵילֵךְ בְּדַרְכָּךְ הָאֱמֶת בְּדַרְכֵי אֲבוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים כָּרָאוּי לוֹ, וְלֹא יָבוֹשׁ בּוֹ וְלֹא יֵבוֹשׁ בָּנוּ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עֲזִיזָא, חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה', חִזְקוּ מְאֹד בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים בְּכָל יוֹם, כִּי חוּץ

מִזֶּה הַכֹּל הָבֶל. זְכרוּ מְאֹד, הָבֶל הָעוֹלָם, הֶבֶל הֲבָלִים אֵין בּוֹ מַמָּשׁ. וְאִם כִּי הַכֹּל יוֹדְעִים זֹאת, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לַחֲזֹר זֹאת בְּכָל יוֹם וְיוֹם וְלַחֲטֹף בְּכָל יוֹם כָּל מַה שֶּׁנּוֹכַל, אוּלַי אוּלַי נוֹכַל לְהַצִּיל עַצְמֵינוּ מִשֶּׁטֶף מַיִם רַבִּים מִמְצוּלוֹת יָם שֶׁל הֶבְלֵי הָעוֹלָם. וְעַל כָּל פָּנִים הָרָצוֹן דִּקְדֻשָּׁה בְּעַצְמוֹ גַּם כֵּן טוֹב וְיָקָר מְאֹד, וַהֲגִיעָה לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ זוֹכֶה כָּרָאוּי גַּם כֵּן הוּא טוֹב וְיָקָר מְאֹד; וְשׂוּם יְגִיעָה וּתְשׁוּקָה וְרָצוֹן טוֹב אֵינוֹ נֶאֱבָד לְעוֹלָם וּלְנֶצַח נְצָחִים. וְסוֹף כָּל סוֹף יִתְקַבְּצוּ כָּל הַיְגִיעוֹת וְהַתְּשׁוּקוֹת טוֹבוֹת, וְיוֹצִיאוּ אֶת הָאָדָם מִבְּאֵר שַׁחַת מִטִּיט הַיָּוֵן לְאוֹר לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וְכוּ'.

דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בָּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

ו' ניסן

קלג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ה' מִצְרָע תקצ"ה.

בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁיִּחְיֶה. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, בְּעֵת הַמַּרְדָּא קָצַת, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לְּהָשִׁיב, כִּי כָּל מִכְתָּבֶיךָ זֶה כַּמָּה יָמִים וְשָׁנִים בֵּלָּם מְלֵאִים צְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת. וּמָה אֶעֱשֶׂה לְךָ כִּי כָּךְ בָּרָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת

הָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה בִּנְפָשׁוֹן וּבְמִלְחָמָה בְּכָל עֵת וּבְכָל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (סֻכָּה נב) 'יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו בְּכָל יוֹם, וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ' וְכוּ'. וּכְבָר הֶחֱזַקְתִּיךָ הַרְבֵּה עַל פִּי הַדְּבָרִים שֶׁקִּבַּלְתִּי מִפִּי ז"ל, הֲפֹךְ בָּהֶם וַהֲפֹךְ בָּהֶם וְכוּ'. וּכְבָר הוֹדַעְתִּיךָ שֶׁעִם כָּל אָדָם נַעֲשֶׂה הַרְבֵּה בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּכָל יוֹם כְּמוֹ שֶׁאָמַר הוּא ז"ל שֶׁמַּשִּׂיחַ יַגִּיד לְכָל אָדָם מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמּוֹ בְּכָל יוֹם, וּמִזֶּה לְבַד יְכוֹלִין לְהָבִין שֶׁעִם כָּל אָדָם נַעֲשִׂים מַעֲשִׂיּוֹת שְׁלֵמוֹת הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם וְיוֹם. וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל אֲשֶׁר אַתָּה צוֹעֵק עַל כָּל פָּנִים בְּכָל פַּעַם כָּל כָּךְ, כִּי שׂוּם צְעָקָה אֵינָהּ נֶאֱבֶדֶת. מִי יִתֵּן שֶׁתִּזְכֶּה לִקַּיֵּם דְּבָרָיו ז"ל בִּפְשִׁיטוּת לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ בְּכָל יוֹם וְיוֹם. וּכְמוֹ שֶׁאַתָּה צוֹעֵק בְּמִכְתָּבֶיךָ אֵלַי, כֵּן תּוֹצִיא דִּבּוּרֶיךָ בְּפֹעַל בֵּינְךָ לְבֵין קוֹנְךָ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, בְּוַדַּאי יוֹעִיל לְךָ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בָּעֶלְמָא דֵּין וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי לָנֶצַח, וְחוּץ מִזֶּה אֵינִי יוֹדֵעַ שׂוּם עֵצָה לִתֵּן לְךָ. רַק זֹאת תֵּדַע וְתִזְכֹּר שֶׁיֵּשׁ לָנוּ תְּהִלָּה לְאֵל חַי עַל מִי לְסָמְכָךְ בַּיְדוּעַ לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי. וּבַכֹּחַ הַזֶּה תּוּכַל לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ וְלִשְׁפֹּךְ כַּמַּיִם לִבְּךָ נוֹכַח פְּנֵי ה' בְּכָל פַּעַם, אַף גַּם תּוּכַל לְנַחֵם עַצְמְךָ וּלְשַׂמֵּחַ אֶת לִבְּךָ בְּגֹדֶל

כֹּחוֹ הַקָּדוֹשׁ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא מְאֹד מְאֹד. וְלוּלֵא זֹאת נָחַמְתִּי בְעָנְיִי עַל פִּי הַדְּרָכִים הָאֵלֶּה, בְּכָר אָבַדְתִּי בְעָנְיִי חַם וְשָׁלוֹם, כִּי לֹא יְאֻמַּן כִּי יְסַפֵּר אֶת אֲשֶׁר עָבַר עָלַי, אַךְ כָּל חַיּוֹתִי וְתִקְוָתִי הוּא עַל פִּי הַדְּרָכִים הַנַּ"ל בְּכָל יוֹם שֶׁאֲנִי מוֹדֶה עַל הֶעָבָר שֶׁאֵיךְ שֶׁהוּא אֵיךְ שֶׁהוּא עַל כָּל פָּנִים זָכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ וְגוֹרָלוֹ וְכוּ' וְכוּ'. וְעַל יְדֵי זֶה יֵשׁ לִי כֹּחַ מִעַט לְצַעֵק וּלְהִתְחַנֵּן וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ קְצָת מֵהַרְבֵּה. וּלְפָעָמִים נִפְתָּח הַלֵּב לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי הֵיטֵב. וְאִם אָמַרְתִּי פָּטָה רַגְלִי חַסְדְּךָ ה' יִסְעָדֵנִי עַד שֶׁאֲנִי זוֹכֶה עַל כָּל פָּנִים לְהַרְגִּישׁ חֶסְדָּיו הַגְּדוֹלִים לָנֶצַח עַד שֶׁאֲנִי מְרֻקָּד מֵחֲמַת שִׂמְחָה. כַּאֲשֶׁר עֶזְרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשַׁבָּת הֶעָבָר שֶׁרָקַדְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁהָיָה רָחוֹק בְּעֵינַי בִּכְנִיסַת הַשַּׁבָּת בְּתַכְלִית הָרַחוּק, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֶזְרַנִי עַד כֹּה. וְדַע וְהַאֱמֵן שְׁמִקְצָת שֶׁבְּקִטְנִים עַד גָּדוֹל שֶׁבִּגְדוֹלִים בֵּלָּם צְרִיכִין לְסֶבֶל מְרִירוּת גָּדוֹל בְּכָל יוֹם בְּזֶה הָעוֹלָם כָּל אֶחָד לְפִי עֶרְכּוֹ, אַךְ 'אִלְמָלֵא מִלְּחָא לָא הֲוֵי עָלְמָא יָכוֹל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא'. וּמָה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' שֶׁאֵין אָנוּ מִתְנַגְּדִים עַל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁהוּא בְּחִינַת "בְּרִית מֶלַח עוֹלָם", שֶׁהוּא

מַמְתִּיק הַמְּרִירוּת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, וְהֵם מְשַׁלְּמִים לוֹ רָעָה תַּחַת טוֹבָה וְחוֹלְקִים עָלָיו, יִסְלַח לָהֶם ה', וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁאָנוּ נִצָּלְנוּ מִזֶּה. גִּיוָואלְד! דִּיא וַויסְט גָּאר נִיט וָואס סָע טוט זִיךְ אוֹיף דֶּיעֶר וָועלְט [אַהָה! אֵינְךָ יוֹדֵעַ כְּלוּם מִמַּה שֶׁקּוֹרֶה בָּעוֹלָם] וְכוּ'. וַהֲרֵי אָנוּ רוֹאִים שֶׁכָּל מִי שֶׁרוֹדֵף בְּיוֹתֵר אַחַר הָעוֹלָם הַזֶּה חַיָּיו מָרִים בְּיוֹתֵר. וְאִם גַּם אַתֶּם אֵינְכֶם נְקִיִּים לְגַמְרֵי מֵהַאֲווֹת עוֹלָם הַזֶּה וַהֲבָלָיו, עַל כָּל פָּנִים אַתֶּם יוֹדְעִים הֵיטֵב הֵיטֵב שֶׁהַכֹּל הָבֶל וָרֵיק, וְאַתֶּם יוֹדְעִים מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַמַּמְתִּיק הַמְּרִירוּת, וְכָל תִּקְוָתְכֶם אֵלָיו, וְכָל מְגַמַּת פָּנֶיכֶם לֵילֵךְ בְּדַרְכָּיו הַקְּדוֹשִׁים, וַהֲרִבֵּה הֲרִבֵּה נִצְלַתֶּם מִכַּמָּה וְכַמָּה מִינֵי מְרִירוּת בְּלִי שְׁעוּר בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא; יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּאַהֲבָה וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹחַת הֲחָנַ הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וְגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

שֶׁמַּחְתַּנִי בִּבְשׂוֹרָתְךָ הַטּוֹבָה מֵעֵנְין תְּתִיבַת סְפָרִים בְּבֵית ר"ד נֶרוֹ יָאִיר, בְּוַדַּאי הוּא יְשׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים

שֶׁפִּיּוּסוֹ מַעֲיִנוֹתָיו חוּצָה בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַחֲיוֹתָם לָנֶצַח.

ז' ניסן

קלד

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' י"ב נִיסָן תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. יְקַבֵּל שְׁתֵּי אִגְּרוֹת, אֶחָד לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן וְאֶחָד לְחָתָן הִירְשׁ נֶעמִירוֹבֶר, וְלֹא חֲתַמְתִּים כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְקָרוֹתָם. וְאַתָּה תַּחְתֹּם אוֹתָם בָּרָאוּי שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בָּהֶם יְדֵי זָרִים, וּתְזָרֵז לְשָׁלְחָם מִיָּד לְאַדָּעם בְּאֹפֶן שֶׁיַּגִּיעוּ לְיָדָם מַמָּשׁ; וּזְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ; וְיֵעָרֵב לְךָ שִׂמְחַת חָתָן וְתִזְכֶּה לְקַבֵּל הַפֶּסַח הַקָּרוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּשִׂמְחָה וְטוּב לֵב; וְהָעִקָּר שֶׁאִיךְ שֶׁאַתָּה אוֹחֵז עַתָּה, אַף עַל פִּי כֵן יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים כָּל סֵדֶר הָעֲבוֹדָה שֶׁל פֶּסַח וּסְפִירָה וְכוּ', כִּי אַף עַל פִּי כֵן יִהְיוּ נַעֲשִׂין נִפְלָאוֹת חֲדָשׁוֹת לְטוֹבָה עִם כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בָּחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וְגַם אַתָּה בִּכְלָל בְּוַדַּאי. בִּפְרָט שֶׁאָנוּ יוֹדְעִין לַיְדַע מִבַּעַל הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר כָּל דְּבָרָיו וּדְרָכָיו הַתְּמִימִים

וְהָעֲמֻקִים שֶׁהַשְׁאִיר לָנוּ יְרוּשָׁה טוֹבָה, כֻּלָּם נִפְלָאִים פְּלִאֵי פְלָאוֹת עַד אֵין חֵקֶר. וְדֵי בָּעֵת בָּזֶה לְשַׂמֵּחַ נַפְשְׁךָ אִיךְ שֶׁהוּא, וְגַם אָנֹכִי אֵין לִי שׁוּם שִׂמְחָה וְחִיּוּת כִּי־אִם עַל פִּי הַדְּבָרִים הַנּ"ל, וְיֶתֶר מִזֶּה תָּבִין מֵעַצְמְךָ כִּי כְּבָר דִּבַּרְנוּ תְּהִלָּה לָאֵל הַרְבֵּה בָּזֶה, אַךְ הָעִקָּר לְזָכְרָם מֵחָדָשׁ בְּכָל יוֹם בִּפְרָט בְּשִׁנּוּי הַזְּמַנִּים הַקְּדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר מִצָּוָה עָלֵינוּ לְהַרְבּוֹת לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם בְּכָל דּוֹר וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. וְנַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד! שֶׁאֵין בְּכָל הָעוֹלָם מִי שֶׁיֵּדַע וְיַרְגִּישׁ נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ אֲנַחְנוּ בְּעָנְיֵנוּ, אֲשֶׁר יִלְאֶה הַפֶּה לְדַבֵּר וְהָרַעְיוֹן לְהָכִיל עִצָּם הַנִּפְלָאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת לִזְכּוֹת לְקַבֵּל אוֹרוֹת עֲצוּמוֹת וְנוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה מֵאוֹר הָאוֹרוֹת וְכוּ' וְכוּ'. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו וְכוּ'. עָלֵינוּ לְבַלּוֹת יָמֵינוּ עַל זֶה לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ וְכוּ' בְּכָל יוֹם וָיוֹם לְמִי שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלֶּה בְּדוֹר הַזֶּה, בִּפְרָט בְּעֵת בָּוֹאת בְּפֶסַח שֶׁמִּצָּוָה לְהַרְבּוֹת בְּסִפּוּר נִפְלָאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וַאֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. וְגַם מַה שֶּׁאֲנִי כּוֹתֵב לְךָ עַתָּה הוּא גַּם כֵּן נִפְלָאוֹת תְּמִים דֵּעִים, כִּי לֹא עָלָה עַל

דַּעְתִּי שֶׁיְּזַדְּמֵן לִי בַּשָּׁעָה הַזֹּאת עוֹבֵר וְשָׁב לִכְתֹּב לְךָ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה. בָּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּסַיְּעָן עַד כָּאן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת,

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' תקצ"ד לפ"ק.

אֱהוּבִי בְּנִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי הַיּוֹם וְנֶהֱנֵיתִי מְאֹד, גַּם בְּהַיְסִין קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ וּמֵהֲמַת זֶה נִמְנַעְתִּי לִגְמֹעַ דֶּרֶךְ הַכַּפֶּר. וְעַתָּה אֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ יִפֹּל דָּבָר, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן צַדִּיקֵי אֱמֶת זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ. וּכְפִי מִכְתָּבְךָ תִּהְיֶה פֹּה בְּקָרוֹב, עַל כֵּן אֵין לְהַאֲרִיךְ כְּלָל כִּי זְמַן הַמְּנָחָה הִגִּיעַ. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הִזְמִין לִי מוֹסֵר כִּתְבוֹ זֶה מַה שֶּׁאֵנִי מְצַפֶּה לָזֶה שְׁנֵי יָמִים לִכְתֹּב לְךָ אִגֶּרֶת. גַּם הָאִגֶּרֶת מִפֶּטֶרְבּוּרְג קִבַּלְתִּי וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְעַל הַכֹּל נְדַבֵּר פָּנִים אֶל פָּנִים אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וּבְכֻלָּם רוֹאִים מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם בְּכָל יוֹם וְאֵיךְ אִי אֶפְשָׁר לִחְיוֹת אֵיזֶה חַיּוּת בָּעוֹלָם כִּי אִם עַל פִּי דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר רַק מִמֶּנּוּ נִמְשָׁךְ בְּחִינַת

קְדֻשַּׁת הַמִּלְחָמָה הַמַּמְתִּיק מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא, אֲשֶׁר בְּלֹא זֶה לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לִחְיוֹת וּלְהִתְקַיֵּם כְּלָל. אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ זוֹכִים עַל כָּל פָּנִים לַיֵּדַע מֵחַיּוּתֵנוּ מִי מְחַיֶּה אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, מַה שֶּׁרֹב הָעוֹלָם אֵינָם זוֹכִים לָזֶה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ח' ניסן

קלו

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' נָשֹׂא תקצ"ד לפ"ק.

אֱהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי הַמֻּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר. הֵן הַיּוֹם בָּא לְבֵיתִי מוֹסַר כְּתָב זֶה הָרַבָּנִי הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים נֵרוֹ יָאִיר מִלְּבוֹב, וְהוּא שְׁאֵר בְּשָׂרְךָ כִּי אָבִיו זַ"ל הוּא אָחִיהָ שֶׁל חֲמוֹתִי זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה הִיא אִמְּךָ וְקִנְיָנְךָ. וְאָבַל אָצְלִי הַיּוֹם וְהוּא אִישׁ נִכְבָּד, וּבָא אֵלֵינוּ בִּשְׁבִיל לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמִּי וְעִמָּכֶם כִּי אַךְ עַצְמוֹ וּבְשָׂרוֹ אַתֶּם, וּמִדֵּי עָבְרוֹ לְקַאמִינְקָע יַעֲמֹד אֵצֶל בֵּיתְךָ וּתְקַבְּלוֹ בָּרְאוּי בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת, וְאֶת מְכַבְּדֵי תְּכַבֵּד. גַּם תִּרְאֶה לְדַבֵּר עִמּוֹ הֵיטֵב אֵיךְ לִשְׁלֹחַ אִגֶּרֶת אֵלָיו לְלֶעמְבֶּערְג דֶּרֶךְ רָאדְזִיוִויל, וְעַל שֵׁם מִי

יִהְיֶה נִשְׁלָם לְרַאדְוִיל וּמִשָּׁם אֵלָיו. וְכֵן בַּחֲזָרָה יִהְיֶה נִשְׁלָם מִמֶּנּוּ אֵלֶיךָ, וְתִרְשׁוֹם אֶצְלוֹ אַדְרֶעס [הַפְתּוֹבֶת] שֶׁלְּךָ לְמַעַן נוּכַל בְּקַל לְהַשִּׂיג מִכְתָּבִים זֶה מִזֶּה. כִּי נָחוּץ הוּא אֲלֵינוּ מְאֹד, כִּי יָכוֹל לִצְמֹחַ מִזֶּה יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה בְּעִנְיַן הַדְּפָסַת סְפָרֵינוּ, כִּי בְּפִי דְּבָרָיו נוֹכַל לְהַדְפִּיס שָׁם בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה יִתְבָּרַךְ. וְגַם קָנָה אֶצְלִי סֵפֶר לְקוּטֵי תְּפִלּוֹת תְּהִלָּה לָאֵל. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין נִפְלָאוֹת ה' בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. ה' יְלַהֵם לָנוּ וַאֲנַחְנוּ נַחֲרִישׁ וְנִרְאֶה בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ בְּחַסְדּוֹ עַד יִתְגַּלֶּה הָאֱמֶת לְעֵין כָּל. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּקָרוֹב.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' נָשׂא תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. הַיּוֹם שָׁלַחְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת עַל יְדֵי נָגִיד אֶחָד מִלֶּעמְבֶּרְג שֶׁהוּא שְׁאֵר־בְּשָׂרִי וּבְוַדַּאי הִגִּיעַ לְיָדֶךָ. וְכָעֵת קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הַמִּכְתָּבִים הַפְּרוּכִים שָׁם, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לְךָ עַתָּה, גַּם אֵין

הַפְּנַאי מַסְפִּיק כִּי עַד חֲצוֹת הַיּוֹם הָיִיתִי טָרוּד לְקַבֵּל פְּנֵי הָאוֹרֵחַ הַנַּ"ל. וְהִנֵּה אֲהוּבִי בְּנִי בְּעִנְיַן הָאוֹרֵחַ הַנַּ"ל רָאוּי לְךָ לְהִתְחַיּוֹת עַצְמְךָ הַרְבֵּה, כִּי אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן אֵין אָנוּ יוֹדְעִים מַה יִּצְמַח מִזֶּה, עַל כָּל פָּנִים לְעֵת עַתָּה הוּא פֶּלֶא גָּדוֹל אֶצְלִי, מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת הִיא נִפְלָאוֹת בְּעֵינֵינוּ. כִּי כָּל סֵפֶר שֶׁיּוֹצֵא מֵרִשׁוּתִי לְרִשׁוּת אָדָם אַחֵר הוּא עִנְיָן יָקָר מְאֹד, כִּי יָדַעְתִּי שֶׁהוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד אֲשֶׁר אֵין לְבָאֵר, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיּוֹצֵא לַמַּרְחַקִּים. וְהִנֵּה לְעֵת עַתָּה קִבֵּל אֶצְלִי תְּפִלּוֹת וְנָתַן לִי אֶחָד קֶעְרְבִּיל, וְגַם עָשִׂיתִי עִמּוֹ מַעֲמָד שֶׁנּוֹכַל לִשְׁלֹחַ מִכְתָּבִים אֵלָיו וּלְהַשִּׂיג תְּשׁוּבָה מִמֶּנּוּ. וּכְפִי דְּבָרָיו בְּקַל נוּכַל לְהַדְפִּיס שָׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִם יִהְיוּ לָנוּ מָעוֹת. וְלַה' הַתִּשׁוּעָה, כִּי כָּל מַה שֶּׁזָּכִינוּ עַד הֵנָּה לִגְמֹר עֲסָקָיו, הַכֹּל הָיָה בְּרָךְ נִפְלָא מְאֹד, עַל כֵּן אֲנִי מַאֲמִין שֶׁגַּם עִנְיָן זֶה שֶׁהִזְמִין לָנוּ הַיּוֹם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ הוּא צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה, וּבְוַדַּאי לֹא עַל חִנָּם חַס וְשָׁלוֹם אָנוּ מְבָרְכִין שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה. וּקְצַת רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ כַּמָּה פְּעָמִים. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל אֲשֶׁר בִּלְבָבִי בְּעִנְיָן זֶה, אַךְ חֲזַק וֶאֱמַץ וְשַׂמֵּחַ

נַפְשְׁךָ אֲשֶׁר זָכִיתָ לִהְיוֹת נִמְנֶה בֵּין הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הַנִּקְרָאִים עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא ז"ל. וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁגַּם בְּזֶה הָעוֹלָם נִרְאֶה עוֹד נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת וִישׁוּעוֹת נוֹרָאוֹת בַּעֲסָקָיו הַקְּדוֹשִׁים, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן לְאָרְךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים בָּעוֹלָם הַנִּצְחִי שָׁם יִרְאֶה כָּל אֶחָד נִפְלָאוֹת הַיְשׁוּעוֹת וְהַסְּדָרִים נִצְחִיִּים בִּדְרָכִים נִפְלָאִים וְנִשְׂגָּבִים אֲשֶׁר סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ עָמְנוּ בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ, וְאָז נוֹדֶה לוֹ שִׁיר חָדָשׁ וכו' וְנֹאמַר בְּשִׂמְחָה מָה אָשִׁיב לַה' וכו'. לְעֵת עַתָּה רָאוּי לָנוּ לְחַזֵּק נַפְשֵׁינוּ בְּכָל מָקוֹם בְּהַתְקָוָה הַזֹּאת, כִּי תְּחִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן יֵשׁ וֵיֵשׁ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ.

וְחִנָּה יְמֵי הַשָּׁבוּעוֹת הַקְּדוֹשִׁים מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין. בַּעַל הָרַחֲמִים יָחוּס עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִגְמֹר יְמֵי הַסְּפִירָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, שֶׁנִּזְכֶּה עַל כָּל פָּנִים מַעֲתָּה לְהָכִין עַצְמֵנוּ כָּרְאוּי לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בָּהּ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְאִם אָמְנָם עֲדַיִן צְרִיכִין לְשַׁבֵּר הַלֵּב עַל זֶה הָרִבּה, וּלְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרְךְ עַל

זֶה הָרִבּה, וְלִבְכּוֹת לְפָנָיו בִּדְמָעוֹת שָׁלִישׁ כְּבֵן הַבּוֹכֶה לִפְנֵי אָבִיו שֶׁיִּקְרְבֵנוּ גַּם בֵּן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַכְּשֵׁרִים הַזּוֹכִים לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה בְּשָׂבוּעוֹת, אַף עַל פִּי כֵן בְּיוֹתֵר צְרִיכִין לְחַזֵּק אֶת עַצְמֵנוּ בְּשִׂמְחָה בְּכָל יוֹם. כִּי עִקַּר הַכְּלִי לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה הוּא שִׂמְחָה כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּהַתּוֹרָה וַיֹּאמֶר בֹּעַז אֶל רוּת וכו' (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן סה) עַל מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת מָחוֹל לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא וכו'. בְּתוֹךְ כָּתְבִי זֹאת נִזְכַּרְתִּי נְעִימוּת הַתְּנוּצְצוּת שֶׁבִּלְבִּי מִזֹּאת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ עוֹד מַה לִּכְתֹּב לְךָ מֵרֹב הַתְּשׁוּקָה שֶׁבִּלְבִּי כָּלָה שְׁאֵרִי וּלְבָבִי וכו', כִּי שָׁם מְדַבֵּר מַהְתְנוֹצְצוּת אֲלֻקוּת וּבְטוּל אֶל הָאַיִן סוֹף עַד שֶׁהָרֹאשׁ מֵאִיר לְהַדַּעַת וּלְהַמְשִׁיךְ מִשָּׁם הַתּוֹרָה עַל יְדֵי גֹּדֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁנַּעֲשִׂית כְּלִי לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁכָּל זֶה הוּא סוֹד שָׁבוּעוֹת זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר אִלְמָלֵא לָא אָתֵינָן לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמָע דָּא דַּי וְדַי וְהוֹתַר, וְכֵן בְּכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה. בָּרוּךְ בַּעַל הָרַחֲמִים הָעוֹשֶׂה חֲסָדִים נִפְלָאִים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמּוֹדֶה עַל הֶעָבָר וּמְצַפֶּה לְהַבָּא לִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת נֶגְלֶה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ט' ניסן

קלח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' אִסְרוּ־חַג שָׁבוּעוֹת תקצ"ד לפ"ק.

בְּנִי חֲבִיבִי שִׂמְחַת לְבָבִי. קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בְּזֹאת הַשָּׁעָה קֹדֶם הַשֵּׁנָה הַמֻּבְרַחַת לִי עַתָּה מְאֹד, וְגַם כַּמָּה אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ עוֹמְדִים עָלַי לְקַבֵּל רְשׁוּת לָשׁוּב לְבֵיתָם לְשָׁלוֹם, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין טִרְדָּתִי עַתָּה. עִם כָּל זֶה אַהֲבָתְךָ הַחֲזָקָה אֹלְצַנִי לְהַשִּׁיבְךָ מְעַט, וְאוֹדוֹת הַקַּאפְּטִין הֶטִיבוֹתָ בְּנִי חֲבִיבִי כִּי הָיָה עִם לְבָבְךָ; יְשַׁלֵּם ה' פָּעָלְךָ אֲשֶׁר תְּשׁוּקָתְךָ חָזָק לְתָמְכֵנִי יוֹתֵר מִכֹּחֶךָ. אַךְ עִם כָּל זֶה אֵינִי יָכוֹל עַתָּה לְקַבֵּל טוֹבָתְךָ, גַּם אֵין בְּיָדִי הַקַּעְרְבִּיל עַל הַסְּטְרַאטְקָע וּשְׁאָר הִצְטָרְכוּת עַל הַקַּאפְּטִין. גַּם בְּזֹאת הַשָּׁעָה הִבְטִיחוּנִי אַנְשֵׁי טֶעפְּלִיק לַעֲשׂוֹת לִי אֵיזֶה מַלְבּוּשׁ, וְצִוִּיתִים שֶׁיַּעֲשׂוּ לִי קַאפְּטִין טוֹב, וְאַף עַל פִּי שֶׁיְּמַשֵּׁךְ עוֹד אֵיזֶה זְמַן הַהַכְרָחַ לְהַמְתִּין, כִּי אֵין לִי כֹּחַ לִדְחֹק הַשָּׁעָה. וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיַלְבִּישֵׁנִי בִּגְדֵי כָּבוֹד "בִּגְדֵי יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יְעָטָנִי", וּמַה מְּאֹד שֶׂמַּחְתָּ אֶת לְבָבִי בְּאִמְרוֹתֶיךָ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ, שֶׁמַּעְתִּי שָׁמַעְתִּי. מִי יִתֵּן שֶׁתִּזְכֶּה לְקַיֵּם בִּשְׁלֵמוּת דְּבָרֵינוּ הַנּוֹבְעִים מִפִּפָּרְיוֹ הַקְּדוֹשִׁים, עַד שֶׁתְּמַלֵּא רְצוֹן אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל

לְקַיֵּם דְּבָרָיו בֶּאֱמֶת, לְבַלּוֹת יָמֶיךָ עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַתְּפִלָּה וְעַל הַתְּשׁוּבָה וְעַל הַכְּפּוּפִין וְהַנְּעִימוּת וּרְצוֹנוֹת טוֹבִים וַחֲזָקִים וַחֲדָשִׁים בְּכָל יוֹם, וּלְהוֹצִיאָם מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, לְדַבֵּר הַכְּפּוּפִים בַּפֶּה וְלִצְעֹק וְלַעֲרֹג כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל אֲפִיקֵי מַיִם, עַד יְרַחֵם ה' מִשָּׁמַיִם. עַד שֶׁתִּזְכֶּה בְּכָל פַּעַם לָבוֹא לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל יְדֵי הַלֵּב נִשְׁבָּר וּלְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בְּכָל עֵת, כִּי "חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזֵּנוּ". יֶתֶר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ,

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קלט

בָּעֲוֹרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ב' נָשׂא תקצ"ד לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

מַרְחוֹק אֶקְרָא לְשָׁלוֹם אֲהוּבִי מְחַתָּנִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי רַבָּנִי הַמַּפְלֵג הַנָּגִיד הַמְפֻרְסָם שֶׁלְּשָׁלֶת הַיּוּחָסִין מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים הַכֹּהֵן. יְהִי ה' עִמּוֹ וְיַעֲלֶה מַעֲלָה מַעֲלָה בְּתוֹרָה וּגְדֻלָּה עַד כִּי יָבוֹא שִׁילֹה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הָאִירוּ מוּל עֵבֶר פָּנַי אִמְרוֹתָיו הַנְּעִימִים, וְשָׁשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרוֹתָיו כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב. וּבִקַּשְׁתִּי מֵאֵת מַעֲלָתוֹ שֶׁכַּאֲשֶׁר יָבוֹא לְשָׁלוֹם לְבֵיתוֹ נָאָוֶה קֹדֶשׁ אַל יִתְרַשֵּׁל לְקַיֵּם הַבְטָחָתוֹ לְכָתֹב לִי מִיָּד מִשְׁלוֹמוֹ הַטּוֹב.

וּבִפְרָט אוֹדוֹת הַהַדָּפָסָה שֶׁיִּרְאֶה לְדַבֵּר עִם הַמַּדְפִּיסִים דְּשָׁם, אִם אוֹכֵל לְהַדְפִּיס שָׁם הַסְּפָרִים שֶׁלָּנוּ, וְכַמָּה הוּא רוֹצֶה בַּעֲדָם, וּבְאֵיזֶה אֹפֶן יִתְרַצֶּה לְהַדְפִּיס, וְאִם יִהְיוּ מְצוּיִים שָׁם בִּסְבִיבוֹתֵיהֶם קוֹפְצִים עֲלֵיהֶם. הַכֹּל יִשְׁאַל בְּחָכְמָתוֹ, וְיוֹדִיעֵנִי מִיָּד לְקִהְלָה קְדוֹשָׁה טוּלְטְשִׁין לִבְנֵי רַבִּי יִצְחָק שְׁטֶעְרִינְהָארְץ בַּיְדִיעַ לְמַעֲלָתוֹ. יָתֵר מִזֶּה אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק לְהַאֲרִיךְ, וּשְׁלוֹמוֹ יִגְדַּל נָא וְיַצְלִיחוֹ ה' בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה, עוֹד יָנוּב בְּשֵׂיבָה טוֹבָה, וְהָיָה כְּגַן רָטֹב.

דִּבְרֵי אוֹהֲבוֹ בָּאֱמֶת לָעֲצָה וּמַצָּפָה לִתְשׁוּבָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

י' נִיסָן

קמו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' נָשָׂא ב' תקצ"ד לפ"ק.

אֲחוּבִי בְּנִי. בְּשָׁעָה זֹאת קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ, אֲבָל הָאֶגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתָּ אֶתְמוֹל לֹא הִגִּיעַ לְיָדַי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי לִשְׁאֹל עָלֶיהָ, וְלֹא טוֹב עָשִׂיתָ מַה שֶּׁלֹּא הִזְכַּרְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ עַל יְדֵי מִי שָׁלַחְתָּ אֶתְמוֹל, וְצַר לִי עַל זֶה, בִּפְרָט הָאֶגֶּרֶת מִפָּטֶרְבּוּרְג, וְתוֹדִיעֵנִי מִיָּד עִם מִי

שָׁלַחְתָּ, וּמֵהַפְּתָם יַגִּיעַ לְיָדַי, וְכָעֵת אֵין לִי מַה לִּכְתֹּב, כִּי זֶה סָמוּךְ הָיִיתָ פֹּה, וְגַם כָּתַבְתִּי לְךָ אֶגֶּרֶת פֹּה בְּיוֹם א' הָעָבַר, וַאֲשֶׁר אֲקַבֵּל הָאֶגֶּרֶת שֶׁשָּׁלַחְתָּ אֶתְמוֹל אֶרְאֶה לַהֲשִׁיבְךָ עוֹד אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וְעַתָּה חֲזַק וֶאֱמַץ, וְתָגִיל וְתָשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִשְׁאֹב מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה, אֲשֶׁר עֲדַיִן לֹא נִפְסְקוּ מֵימָיו הַקְּדוֹשִׁים, כַּאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ שֶׁגַּם עַתָּה נוֹבְעִים דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים כְּמַעְיָן הַנּוֹבֵעַ, כַּאֲשֶׁר אַתֶּם רוֹאִים בְּעֵינֵיכֶם בְּכָל פַּעַם. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יִזְכֶּה לְכֻלָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּכָל עֵת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

גַּם תְּקַבֵּל אִגֶּרֶת לְרַבִּי חַיִּים הַכֹּהֵן מִלְּעמְבֶּרְג, וְתִשְׁתַּדֵּל לְשָׁלְחוֹ מִיָּד לִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה קַאמִינְקָא. וְאִם יִתְמַהְמַהּ עַד שֶׁתִּבֵּן שֶׁכְּבָר נָסַע מִשָּׁם לֹא תִּשְׁלְחוֹ כְּלָל, אַךְ רָאוּי לְךָ לְזָרְזוֹ בָּזֶה הַרְבֵּה לִשְׁלֹחַ אֵלָיו הָאֶגֶּרֶת מִיָּד. כִּי מֵאֵלֶיךָ תָּבִין כַּמָּה צְרִיכִין לִטְרֹחַ עַל עֶסֶק כָּזֶה, אוּלַי תִּצְטַמֵּת מִזֶּה יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה. כִּי כָּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מַנְהִיג עַמּוֹ בְּחַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל עֵת, כִּי כָּל מַה

שֶׁזָּכִינוּ לִגְמֹר עֲסָקָיו הַקְּדוֹשִׁים בִּפְרָט בְּעִנְיַן הַהַרְפָּסָה, הַכֹּל הָיָה בְּדֶרֶךְ נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, וְאָנוּ מְחֻיָּבִים לְהִשְׁתַּדֵּל וְלַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁמֻּטָּל עָלֵינוּ, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה, הוּא הִתְחִיל הוּא יִגְמֹר. ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי.

נָתָן הַנַּ"ל

קמא

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ אוֹר לְיוֹם א' שְׁלַח תקצ"ד לפ"ק.

שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי הַרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נרו"י יאיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי אוֹר לְיוֹם ה', וְתַעֲלוּמָה כִּלְיוֹתַי בִּישׁוּעָתְךָ אֲשֶׁר תְּהִלָּה לָאֵל קָנִיתָ בְּחַסְדּוֹ בַּיִת נֶאֱה לְמַזָּל־טוֹב. אִם אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי כָּבֵד עָלֶיךָ הַדָּבָר קְצָת, עִם כָּל זֶה עָשִׂיתָ יָפָה שֶׁלֹּא עָזַבְתָּ בַּיִת כָּזֶה, כְּפִי אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי וְהֶבַנְתִּי מֵרָחוֹק, כִּי לֹא בְּכָל יוֹמָא מִתְרַחֵשׁ דִּירָה נָאָה וּרְחָבָה כָּזֹאת בְּמִקָּח כָּזֶה. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לְךָ שֶׁתּוּכַל לְסַלֵּק בְּרָוַח, וּבְרַחֲמָיו יַשְׁפִּיעַ לְךָ בְּכִפְלַיִם שֶׁפַע טוֹבָה וּבְרָכָה וְהַרְחָבָה גְּדוֹלָה לְתוֹךְ בֵּיתְךָ. וְתִרְאֶה לִגְמֹר כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ קֹדֶם

שֶׁתִּתְכַּנֵּס לְשָׁם בַּיְדוּעַ לְךָ. וְגַם תַּעֲשֶׂה מַה שֶּׁבְּתוּב בְּסֵפֶר הָאָלֶף־בֵּית לְהַכְנִיס לְשָׁם תְּחִלָּה חֶרֶב אוֹ סַכִּין וְכוּ'. וְתִזְכֶּה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּתוֹךְ בֵּיתְךָ עִם כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצֶיךָ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וְהִנֵּה בְּוַדַּאי מֵהָרָאוּי הָיָה לִי לַעֲזֹר עַל עֶסֶק כָּזֶה, אַךְ יָדוּעַ לְךָ כִּי אֵין בְּיָדִי לַעֲזֹר לְךָ בְּמָמוֹן, אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת, בִּפְרָט שֶׁאֲנִי צָרִיךְ עַתָּה לַעֲסֹק בְּגָמָר בִּנְיַן בֵּיתִי לְטוֹבָה, וְאֵין בְּיָדִי לַעֲזֹר לְךָ כִּי אִם בִּתְפִלָּה, כְּמַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (סַנְהֶדְרִין צה.) שֶׁעֲזָרוּ בִּתְפִלָּה. וְגַם יוֹתֵר מִזֶּה יִהְיֶה לְךָ לְעֶזֶר וְלִישׁוּעָה מַה שֶּׁאֲנִי מְחַזֵּקְךָ שֶׁאַתָּה תַּעֲסֹק בִּתְפִלָּה וְשִׂיחָה לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה עִקַּר הָעֶזֶר וְהַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה מֵהַכֹּל. וְהִנֵּה מֵהַמַּת אַפּוּקֵי שַׁבַּתָּא, וְאֵין דַּרְכִּי לִכְתֹּב בְּעֵת כָּזֹאת סָמוּךְ אַחַר הַהַבְדָּלָה, רַק אַהֲבָה מְקַלְקֶלֶת הַשּׁוּרָה וְכָתַבְתִּי לְךָ עַתָּה דְּבָרַי אֵלֶּה הַמֻּעָטִים הַמְּחֻזָּקִים הַרְבֵּה, וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין בְּכֹחִי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעֲדָכֶם.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

י"א ניסן

קמב

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז תקצ"ד לפ"ק.

תַּעֲלֻזָּנָה כִּלְיוֹתַי בְּדַבֵּר שְׂפָתֶיךָ מֵישָׁרִים, כְּמוֹ חֵלֶב וָדֶשֶׁן תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי בִּרְאוֹתִי אִמְרוֹתֶיךָ הַיְקָרִים מִפִּי אֲשֶׁר קִבַּלְתִּי עַתָּה בְּעֵת סְעֻדַּת שַׁחֲרִית, שָׁמַעְתִּי אִמְרוֹתֶיךָ כִּי נָעֲמוּ. בַּמֶּה נְקַדֵּם ה' אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי בְּרַחֲמָיו וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים שֶׁאָזְכָּה שֶׁיֵּצְאוּ מִפִּי דְּבָרִים כָּאֵלֶּה וְשֶׁיִּכָּנְסוּ בְּאָזְנֵי פְּרִי בִטְנִי שֶׁיִּחְיוּ. הָאֱמֶת כַּאֲשֶׁר פָּתַחְתָּ שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר אֲפִלּוּ לְעַצְמוֹ וְכַמְבֹאָר מִזֶּה בְּלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן שֶׁאֲצַל הַמַּעֲשִׂיּוֹת (שִׂיחוֹת הַר"ן א) עַל פָּסוּק "כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי גָּדוֹל ה'" וְכוּ', וְגַם בָּזֶה בְּעֶצְמוֹ רוֹאִין גְּדֻלַּת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו בְּכָל דּוֹר וָדוֹר עִם כָּל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׂא וְלִתֵּן בְּעַל פֶּה וּבִכְתָב בִּדְבָרִים כָּאֵלֶּה הָעוֹמְדִים בְּרוּם רוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם עַד אֵין סוֹף וְיוֹרְדִים עַד אֵין תַּכְלִית לְהַחֲיוֹת גַּם אוֹתִי וְאוֹתְךָ, בְּהִתְנוֹצְצוּת נְעִימַת יְדִידוּת עֲרֵבַת מְתִיקַת תְּשׁוּקַת הִתְנוֹצְצוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לָנֶצַח. עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ

לַאֲדוֹן הַכֹּל וְכוּ' אֲשֶׁר הָיָה בְּעֶזְרֵנוּ בַּדִּוּר הַיָּתוֹם הַזֶּה בְּשֶׁפֶל מַצָּבֵנוּ בָּזֶה בְּרַחֲקוּת כָּזֶה, לֵידַע וּלְהַאֲמִין וּלְדַבֵּר בִּדְבָרִים קְדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר מַה נִּשְׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ, לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה וְחֶדְוָה בְּכָל עֵת בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה, לְהַזְכִּיר עַצְמֵנוּ בְּכָל פַּעַם בַּחֲסָדִים הָאֵלֶּה בִּישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם, וּלְקַיֵּם אָגֵילָה וְאֶשְׂמְחָה בְּחַסְדֶּךָ וְכוּ'.

וְעַתָּה אֲסַפֵּר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי אֶת הַיְשׁוּעוֹת הַפְּרָטִיּוֹת אֲשֶׁר עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּיָּמִים הָאֵלֶּה. אַחֲרֵי נְסִיעָתְךָ בְּיוֹם ב' לְעֵת עֶרֶב אַחַר מִנְחָה הֵקִימוּ אֶת הַבִּנְיָן, דְּהַיְנוּ שֶׁהֶעֱמִידוּ אֶת הָעַמּוּדִים וְהַקּוֹרוֹת, שֶׁזֶּה הָיָה דָּבָר גָּדוֹל לְהָקִים אֶת הַבִּנְיָן בִּזְרִיזוּת כָּל כָּךְ. וְהָיָה עַל זֶה מְנִיעוֹת רַבּוֹת, וַה' עֲזָרָנִי, וּבְיוֹם ה' לֹא עָסְקוּ כִּי אִם שְׁלִשָּׁה עֲרֵלִים בְּהַבִּנְיָן, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה יוֹם חַגָּם אֵצֶל אַנְשֵׁי פּוֹלִין, וְגַם אֵלּוּ הָעֲרֵלִים רָצוּ הַדִּיסַאטִנְיקִים [אַנְשֵׁי הַמִּמְשָׁל] לְבַטֵּל, וּכְבָר נִתְבַּטְּלוּ. אַךְ אַחַר הַהַפְצָרָה וּמֵעֵט שֶׁחָזְרוּ לְמְלַאכְתָּם. וּבְיוֹם ו' הָעֶבֶר חָפַצְנוּ לַעֲסֹק בְּהַבִּנְיָן עִם כַּמָּה עֲרֵלִים. אַךְ הַדִּיסַאטִנְיקִים

בְּטֵלוּ הַמְּלָאכָה שֶׁלֹּא נִבְנָה עוֹד עַד אֲשֶׁר נוֹדַע לְהַנַּאַרְדִּינִיטְשָׁע [לְמוּשָׁל] וְהָיָה לָנוּ קְצָת צַעַר מִזֶּה. וַתִּשְׁבֹּת הַמְּלָאכָה כָּל יוֹם ו'. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעָזְרֵנוּ, וְהַיּוֹם פָּעַל אֶצְלוֹ רַבִּי נַחוּם יוֹסֵף שֶׁנָּתַן רְשׁוּת לִבְנוֹת.

בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ שְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ, כֵּן יִהְיֶה עִמָּנוּ לְהַזְמִין לָנוּ מָעוֹת וְכָל הִצְטָרְכוּת הַבִּנְיָן שֶׁנִּוָּכֶה לְגָמְרוֹ מְהֵרָה בְּכִי טוֹב, וְלַעֲסֹק בּוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וּלְסַפֵּר עֶזְוּזוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ מִמִּצְרַיִם וְעַד הֵנָּה, עַד הַדּוֹר הַזֶּה וְעַד הַשָּׁעָה הַזֹּאת.

וָדַע בְּנִי חֲבִיבִי כִּי הַמָּעוֹת שֶׁהָיוּ בְּיָדְךָ לִתֵּן לִי אָז בְּהִיוֹתְךָ פֹּה הֵם הִמְשִׁיכוּ וְהוֹצִיאוּ מִפִּי דְּבָרִים הַנּוֹרָאִים הָאֵלֶּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (רֹאשׁ הַשָּׁנָה ו) "בְּפִיךָ" - 'זוֹ צְדָקָה', שֶׁעַל יְדֵי צְדָקָה נַעֲשָׂה הַדִּבּוּר. וְעַתָּה רָאִינוּ זֹאת בְּחוּשׁ, כִּי אָנֹכִי לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי שֶׁתִּתֵּן לִי אָז, וְגַם לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לְדַבֵּר דִּבּוּרִים אֵלֶּה, וְגַם כִּי הָיִיתִי אָז טָרוּד מְאֹד בְּטִרְדָּא כָּזֹאת בְּעֶסֶק הַתְחָלַת בִּנְיָן כָּזֶה. אַךְ מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת לְדַבֵּר דִּבּוּרִים אֵלֶּה עַל יְדֵי עִצָּם תִּשּׁוּקָתְךָ לִשְׁמֹעַ, וְעַל יְדֵי מְסַת נִדְבַת יָדְךָ הַטּוֹב. וַה' יְשַׁלֵּם פָּעָלְךָ וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתְּךָ שְׁלֵמָה וְכוּ', וְנִדְבוֹת פִּיךָ רְצֵה נָא ה' וּמִשְׁפָּטֶיךָ יְלַמְּדֵךְ וְיַדְרִיכְךָ בְּכָל

עֵת בְּדַרְכְּךָ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר לְמַעַן יֵיטִיב לְךָ לָנֶצַח. וּמֵחֲמַת הַטִּרְדָּא אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כִּי כָּל הַלַּיְלָה לֹא יָשַׁנְתִּי, וְהִתְפַּלַּלְתִּי בִּבֹקֶר הַשָּׁכֵם מַה שֶּׁאֵין דַּרְכִּי בְּכָךְ בָּעִתִּים הַלָּלוּ. וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין גֹּדֶל הַהֶכְרֵחַ לִי לִישֵׁן עַתָּה, אַךְ אַהֲבָתְךָ אִלְּצַנִי לִכְתֹּב לְךָ מִיָּד דְּבָרִים אֵלֶּה לְהַחֲיוֹתְךָ לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבַּרְסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּא וּרְחִימְתָן עָזִיזָא בָּזֶה וּבַבָּא לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים. חִזְקוּ וְאִמְצוּ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה' וְתָרְגִּילוּ עַצְמְכֶם לְדַבֵּר בְּכָל יוֹם אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ מֵהַהֲתָכְלִית הַנִּצְחִי, וּלְדַבֵּר כָּל אֶחָד בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וְכוּ', פְּרֵי לְקַבֵּל מִכָּל הַנִּקְדּוֹת טוֹבוֹת וְכוּ'. וְאַל תִּתְבַּיְשׁוּ כָּלָל מִפְּנֵי הַמַּלְעִיגִים, כִּי תְּהִלָּה לְאַל אֵין לָנוּ כְּלָל לְהִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵיהֶם, וְאֵין פְּנַאי עַתָּה לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְךָ בָּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

וּתְקַבֵּל אִגֶּרֶת לְר"ש, גַּם זֹאת מֵאֵת ה' הָיְתָה לִכְתֹּב לוֹ עַתָּה דְּבָרִים אֵלֶּה.

קמג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ג' חֵשְׁוָן תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְהָיָה לִי לְנַחַת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לְךָ שֶׁתִּכְבֹּשׁ מְהֵרָה לְבִיתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, וְיַזְמִין לְךָ שֶׁתָּבֹא טוֹב, וְכָל אֶחָד עַל מְקוֹמוֹ יָבוֹא בְּשָׁלוֹם. וְתִזְכֶּה בְּבֵיתְךָ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּלְהַכְנִיס אוֹרְחִים הֲגוּנִים אֲתָה וְזַרְעֲךָ לְדוֹרוֹת עוֹלָם לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים, עַד אֲשֶׁר יִבָּנֶה הֵיכָל עַל תִּלּוֹ אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

עַתָּה תֵּדַע שֶׁבְּדַעְתִּי נִתְחַדֵּשׁ בְּשָׁבוּעַ הֶעָבַר לִנְסֹעַ בְּסָמוּךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם לְאוּמַאן, וּבְדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּיוֹם ה' הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה סָמוּךְ לְשַׁבָּת אוֹ אַחַר שַׁבָּת הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּסָמוּךְ לַחֲשֹׁךְ שָׁם מַחֲשָׁבוֹת בְּעִנְיַן גְּמָר הַבִּנְיָן. כִּי הַהֶכְרֵחַ לַחֲשֹׁב בָּזֶה, וּלְהִתְפַּלֵּל עַל זֶה הַרְבֵּה; אֶשָּׁא עֵינַי אֶל הֶהָרִים מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי עֶזְרִי מֵעִם ה'. וְגַם בְּעִנְיַן בִּנְיַן בֵּיתִי אֲנִי צָרִיךְ לַעֲסֹק בְּשָׁבוּעַ זֶה עַל כָּל פָּנִים וַהֲכִי רֵיק וְכוּ', אַךְ לַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיּוֹשִׁיעַ עַל הַכֹּל, כִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה רָוַח וְהַצָּלָה לָפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה

מֵהֶרְאוּי לִנְגֹּשׁ אוֹתְךָ גַּם כֵּן מַה שֶּׁנִּשְׁאַרְתָּ חַיָּב עַל הַבִּנְיָן הַנַּ"ל בְּאוּמַאן, אַךְ אֵינִי יוֹדֵעַ אִם אַתָּה יָכוֹל עַתָּה לָתֵת לַכָּסָף מוֹצָא, אַךְ אִם אֶפְשָׁר אֵיזֶה סַךְ עַל זֶה מְעַט אוֹ הַרְבֵּה מַה טּוֹב, וַה' יְבָרֶכְךָ וְיַצְלִיחֲךָ בְּכַפְלַיִם. בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וְחַיִּים, בְּנַפְשְׁךָ וָנֶפֶשׁ אָבִיךָ הֶחָפֵץ וּמִתְגַּעְגֵּעַ לִשְׁמֹעַ בָּכֶם שֶׁיְּקַיְּמִים בָּכֶם יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמְּךָ וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, גַּם מֹרַנִּי מָרְדְּכַי וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּקָשְׁתִּי כָּל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר שֶׁיִּשְׁלְחוּ עַל הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמַאן, יֵרָאוּ לִשְׁלֹחַ מִיָּד בְּשָׁבוּעַ זֶה, לְמַעַן יִהְיֶה לָכֶם חֵלֶק טוֹב בִּגְמָר הַבִּנְיָן קָדוֹשׁ וְנוֹרָא מְאֹד.

קמד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' פִּנְחָס תקצ"ד לפ"ק.

רַב שָׁלוֹם לַאֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, הַרַבָּנִי הַמַּפְלָג מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה.

מִכְתָּבְיךָ קִבַּלְתִּי זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, וְלֹא הָיָה לִי עִם מִי לַהֲשִׁיבְךָ עַד הַיּוֹם. וּמַה מְּאֹד הִגְדַּלְתִּי

הַשְׁמָחָה עַל הַמִּכְתָּב מִלְּבוֹב, אִם אָמְנָם עֲדַיִן צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים שֶׁיִּהְיֶה נִצְמָח מִזֶּה הַפְּרוֹת הַטּוֹבִים שֶׁאָנוּ מְחַכִּים לָהֶם, עִם כָּל זֶה טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הַתְחָלַת הִתְנוֹצְצוּת צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּעֶסֶק בָּזֶה. כִּי אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּוַדַּאי אֵין זֶה דָּבָר רֵיק מַה שֶּׁהוֹלְכִים לְעֵת עַתָּה מִכְתָּבִים מִשָּׁם בְּעִנְיָן זֶה, וַה' יָחוּס עַל עַמּוֹ וְיִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ בְּרִצּוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו הָאֲמִתִּיִים וְכוּ'. ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי וְכוּ'. וּבְעִנְיַן בִּיתְךָ שֶׁקָּנִיתָ לְמַזָּל טוֹב גַּם כֵּן נָתַתָּ שִׂמְחָה בְּלִבִּי מַה שֶּׁפָּטַרְתָּ אֶת הַשָּׂכֵן. וּכְפִי מִכְתָּבְךָ, הַשֵּׁנִי נֹחַ לְךָ מִן הָרִאשׁוֹן. וְגַם בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁכְּבָר בָּאתָ עִמּוֹ אֶל עֵמֶק הַשָּׁוְה, וְזָכִיתָ בְּחֶלְקְךָ אֲשֶׁר חָפַצְתָּ. וְעַל הַכֹּל טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל הֶעָבָר וּלְבַקֵּשׁ עַל הֶעָתִיד. וְגַם כַּפֵּי פְּרוּשׁוֹת לַשָּׁמַיִם שֶׁתִּזְכֶּה לִכְנֹס לְבֵיתְךָ לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם, וְתִזְכֶּה לַעֲסֹק שָׁם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אַתָּה וְזַרְעֲךָ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת לְדוֹרוֹת עוֹלָם. וְיִהְיֶה שָׁלוֹם בְּבֵיתְךָ וְרַעֲנָן בְּהֵיכָלְךָ. עוֹד תָּנוּב בְּשֵׂיבָה טוֹבָה וּתְהִי כְּגֶן רָוֶה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְהִנֵּה תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לִי עַתָּה שִׂיחָה נָאָה בְּעִנְיַן בֵּית יִשְׂרָאֵל הַנּוֹגֵעַ אֶל הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי הַנִּצְחִי, אַךְ אֵין פְּנַאי לְבָאֲרָהּ בִּפְרָט בִּכְתָב עַל

פְּנֵי הַשָּׂדֶה. וּכְבוֹד יְדִידֵנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר הוּא עַתָּה פֹּה, וְהַיּוֹם אוֹ מָחָר יִסַּע מִפֹּה, וַאֲנִי צָרִיךְ לְדַבֵּר עִמּוֹ, עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וּבַעַל הַיְשׁוּעוֹת יוֹשִׁיעֲךָ וְיַצְלִיחֲךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה, וְכָל הַקָּמִים עָלֶיךָ לְרָעָה מְהֵרָה תּוּפַר עֲצָתָם וְכוּ'. וְתִזְכֶּה תָּמִיד לְאַדְּקָא מַחֲשַׁבְתְּךָ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, מִכָּל הַמַּחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּכָל יוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָתְךָ וּמַעֲתִיר בַּעֲדָכֶם.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

קמה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת פִּנְחָס תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי מֵרַבִּי פִּנְחָס הָעִנְּיָם.

וּכְבָר יָדַעְתִּי מִקֹּדֶם מֵרַבִּי טוֹבְיָה מִמַּעְפִּילִיק שֶׁנִּכְנַסְתָּ לְבֵיתְךָ נָאֲוָה קֹדֶשׁ. יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם לְךָ וּלְכָל בֵּיתְךָ. וְתִזְכּוּ לַעֲסֹק שָׁם בַּעֲבוֹדַת ה' בֶּאֱמֶת. וְיִהְיֶה בֵּיתְךָ בֵּית וַעַד לַחֲכָמִים בַּיִת פָּתוּחַ לִרְוָחָה, בַּיִת שֶׁמְּגַדְּלִין בּוֹ תּוֹרָה וּתְפִלָּה. וְכָעֵת כְּבָר עָבַר חֲצוֹת הַיּוֹם וּקְדֻשַּׁת שַׁבַּת קֹדֶשׁ

מְמַשְׁמֵשׁ וּבָא, וְאֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. וּכְפִי הַנִּרְאֶה לֹא אֶסַּע עוֹד שׁוּם נְסִיעָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַד אַחַר שַׁבַּת נַחֲמוּ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשַׁבַּת נַחֲמוּ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְהָכִין עַצְמֵנוּ מֵעַתָּה עַל שַׁבַּת נַחֲמוּ שֶׁנִּזְכֶּה לְנַחֲמָה שְׁלֵמָה עַל כָּל צָרוֹת נַפְשֵׁנוּ שֶׁלֹּא נִסֹּג עוֹד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ שְׁזֶה עִקַּר הַנֶּחָמָה וְהִישׁוּעָה עַל הַכֹּל.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

י"ג ניסן

קמו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' רֹאשׁ חוֹדֶשׁ מְנַחֵם אָב תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לְךָ רְפוּאָה שְׁלֵמָה קַל מְהֵרָה וִישִׁיבְךָ בְּשָׁלוֹם. בְּזֶה הַשָּׁעָה קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עִם הַסַּךְ מָאתַיִם וְאַרְבָּעִים קָאפִּיקָעם. וְחוּץ מִזֶּה כַּמָּה וְכַמָּה פְּרוּטוֹת שֶׁל בִּלְעָדֵךְ וְאֵינִי יוֹדֵעַ מִסְפָּרָם וְלֹא נִזְכְּרוּ בְּמִכְתָּבְךָ כְּלָל, וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי הֵם שַׁיָּכִים. וְהִנֵּה מֵאֵלֶיךָ תָּבִין גָּדֵל צַעֲרִי מִצַּעֲרֵךְ וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּהֲשִׁיבְךָ עַתָּה בְּחִפָּזוֹן. כִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ, וְהַיּוֹם פָּנָה, וְהוּא סָמוּךְ לְמִנְחָה. וְהַמִּכְתָּב מִיּוֹם (חָסֵר) עֲדַיִן לֹא בָּא לְיָדִי וְאֶרְאֶה לַחֲקֹר

אַחֲרָיו. וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי עַל אֲשֶׁר עֲדַיִן אֵינְךָ יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם מִתְחַדֵּשׁ עַל כָּל אֶחָד כַּמָּה מְנִיעוֹת וּבִלְבּוּלִים שׁוֹנִים אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. וְכָל זֶה בִּכְלַל מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (סַנְהֶדְרִין נב) בְּכָל יוֹם יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו, וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹזְרוֹ וְכוּ'. וְגַם אִיתָא בְּדִבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁכָּל אָדָם בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ צַעַר בְּכָל יוֹם וְכוּ' וּצְרִיכִין הַמְתָּקָה גְּדוֹלָה שֶׁלֹּא יִתְגַּבֵּר הַצַּעַר בְּיוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם. וּמַה זֶּה חִדּוּשׁ אֶצְלְךָ מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְהַהֶכְרֵחַ לֵילֵךְ עַל פִּי הַדְּבָרִים שֶׁשָּׁמַעְנוּ מִמֶּנּוּ זַ"ל, אַז מָע הָאט נָאר נִיט צוּא טָאן [אֵין שׁוּם דָּבָר מַה לַּעֲשׂוֹת] וְכוּ'. וְתַאֲמִין לִי בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁזֶּה אֵיזֶה זְמַן שֶׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ כָּתַבְתָּ לִי וְהִסְפַּרְתָּ אוֹתִי דִּבּוּרִים אֵלּוּ הַנַּ"ל בְּמִכְתָּבְךָ שֶׁאֵין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת כְּלָל וְכוּ' וְהֶחֱיֵיתָ אוֹתִי בָּהֶם מְאֹד. אַף עַל פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת מִפִּי שָׁמַעְתָּ אוֹתָם, אַף עַל פִּי כֵן בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן נִשְׁכְּחוּ קְצָת מִלִּבִּי וְאַתָּה הִזְכַּרְתַּנִי. וְרָאִיתִי אָז גֹּדֶל מַעֲלַת שִׂיחָתֵנוּ שֶׁמְּקַבְּלִין דִּין מִן דִּין. וּכְבָר יָדַעְתָּ שֶׁהָעִקָּר הוּא הָרָצוֹן, וּתְהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לְךָ רְצוֹנוֹת טוֹבִים וַחֲזָקִים מְאֹד וְאַתָּה פּוֹעֵל בָּהֶם הַרְבֵּה לְטוֹבָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּבְתוֹךְ כָּךְ אַתָּה חוֹטֵף גַּם כֵּן כַּמָּה דְּבָרִים

שְׁבְּקֹדֶשָׁה. וְלָה' הַיְשׁוּעָה שֶׁתּוּכַל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִלְמֹד יוֹתֵר וְלַעֲסֹק בִּתְפִלָּה יוֹתֵר, כִּי הַבָּא לִטָּהֵר מְסַיְּעִין לוֹ אוֹמְרִים לוֹ הַמְתֵּן. וְאַף עַל פִּי שֶׁצְּרִיכִין זְרִיזוּת גָּדוֹל צְרִיכִין גַּם לְהַמְתִּין הַרְבֵּה. וּבְוַדַּאי כְּבָר שָׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי הַרְבֵּה בְּכָל זֶה. וְעַל כָּל אֵלֶּה הָעִקָּר דְּעִקָּר הוּא גֹּדֶל כֹּחַ שֶׁל וָקֵן דִּקְדֻשָּׁה סָבָא דְּסָבִין שֶׁאָנוּ נִשְׁעָנִים עָלָיו. תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ עַל מִי לִסְמֹךְ יֵשׁ וַיֵּשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. חֲזַק בְּנִי חֲזַק. כִּי ה' אִתְּךָ וְעִמְּךָ אַל תִּירָא וְאַל תֵּחָת. וַה' יְסַעֲדְךָ מְהֵרָה וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ וּתְחַדֵּשׁ בַּנֶּשֶׁר נְעוּרָיְכִי לְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ מַה שֶּׁתּוּכַל לַעֲשׂוֹת בְּכֹחַךְ. וְהִנֵּה עַתָּה שָׂכִיחַ מְאֹד גַּם פֹּה וּבְשָׂאר עָרִיוֹת מֵחוּשִׁים וְחוֹלַאַת כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ. אַךְ מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁמְּחַמֶּמֶת צַעַר וּדְאָגָה בָּא לְךָ חַס וְשָׁלוֹם, אַתָּה צָרִיךְ לָשׁוּב עַל זֶה, כִּי לֹא כָּךְ הוּא הַמִּדָּה וְלֹא כָּךְ יָפֶה לְךָ לְהִיוֹת נִמְשָׁךְ אַחַר הַצַּעַר כָּל כָּךְ חַס וְשָׁלוֹם, כִּי צְרִיכִין לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ מִיָּד כְּשֶׁעוֹבֵר אֵיזֶה דָּבָר שֶׁכָּל מְאֹרְעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ וּלְקַיֵּם דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (בְּרָכוֹת ס:) לְעוֹלָם וְכוּ' דְּעָבֵד רַחֲמָנָא לְטַב עָבֵד. יָתֵר מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ, וְכַפִּי פְּרוּשׁוֹת לַה'. אֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים. רַחֲמִים גְּדוֹלִים רַחֲמִים פְּשׁוּטִים

שֶׁאֵין בָּהֶם תַּעֲרֹבֶת דִּין כְּלָל, וְיִהְיוּ הָרַחֲמִים בְּיָדְכֶם שֶׁתּוּכְלוּ לְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לָעֲנָצָה.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעֲדְךָ וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתְּךָ מְהֵרָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קמז

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' רְאֵה תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וְאִם אָמְנָם יֵשׁ לִי צַעַר מִזֶּה שֶׁבָּאתָ לִידֵי זֶה לְהִצְטַעֵר כָּל כָּךְ בַּדֶּרֶךְ בִּשְׁבִיל רֶוַח כָּזֶה. עִם כָּל זֶה זֹאת נָחַמְתִּי מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁנִּזְכַּרְתָּ בְּדִבְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁדַּרְכּוֹ הוּא תִּקּוּן הַבְּרִית, וּבְכֵנָּת אֱלוּל. וּמֵהַסְּתָם חָשַׁבְתָּ אָז כַּמָּה דִּבְרֵי תּוֹרָה. וְגַם הָיָה לְךָ בְּתוֹךְ כָּךְ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתְךָ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ מִזֶּה כַּמָּה פְּעָמִים, וּמִסְתָּמָא קִיַּמְתָּ קְצָת מִזֶּה. וְעַל־יְדֵי־זֶה לַה' הַתִּקְוָה שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. וְגַם צְרִיכִין לְבַנּוֹן בְּשָׁעַת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁכָּל הַמְּרָחוֹת וְהַיְגִיעוֹת נֶחֱשָׁבִין מְרָחוֹת שֶׁל מִצְוָה שֶׁהֵם יְקָרִים מְאֹד. וְהִנֵּה בְּרוּךְ הַשֵּׁם עָסְקוּ אָצְלִי בְּתִקּוּן הַמַּפָּה כָּל יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ הָעֲבַר וְגַם בְּיוֹם מָחָר וְאַחַר כָּךְ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם נַעֲסֹק בָּזֶה. אַךְ אֶפֶס כָּפָף,

וְעַל יְדֵי רַבִּי נַחְמָן אוֹדִיעַ לְךָ מִזֶּה. וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וִיפַרְנְסֵנוּ בְּכָבוֹד וְיִהְיֶה בְּעֶזְרֵנוּ לִהְיוֹת פְּרִצוֹנוּ הַטּוֹב בֶּאֱמֶת, וְלִגְמֹר עִסְקֵי רַבֵּנוּ זַ"ל לְזַכּוֹת אֶת הָרַבִּים לָנֶצַח.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַטָּרוּד קָצָת.

וְתֵדַע שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרֵנוּ לִהְיוֹת שְׂמֵחִים הַרְבֵּה בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית מַה שֶּׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי כְּלָל, כִּי אַדְרַבָּא! הָיָה לִי אָז בִּבְדוּת וְלֵב נִשְׁבָּר. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶזְרֵנִי בְּנִפְלְאוֹתָיו לַהֲפֹךְ הַכֹּל לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַד שֶׁהִגִּיעַ עַד הָרְגָלַיִן, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֶזְרֵנִי עַד כֹּה. וְיוֹתֵר מִזֶּה יְסַפֵּר לְךָ רַבִּי נַחְמָן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר כָּל זֹאת כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד בְּפָרָט מַה שֶּׁעוֹבֵר בְּבֵיתִי בְּחַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ בָּזֶה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר. אִם אָמְנָם הַהֶכְרֵחַ לְהַשְׁפִּיעַ מִדַּעְתּוֹ הָעֲבֵר כְּדֵי שֶׁלֹּא יְבַלְבֵּל אוֹתוֹ מִהְפִּלָּתוֹ וַעֲבוֹדָתוֹ כַּאֲשֶׁר אָמַר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל שְׁמַצֵּד זֶה הַשִּׂחָה מַעֲלָה גְּדוֹלָה. אַף עַל פִּי כֵן לְכָל עֵת וְכָל פַּעַם צְרִיכִין לָשִׂים לֵב לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם מַה נַּעֲשָׂה עִמּוֹ בָּעוֹלָם.

וְנָבוֹן יָבִין לַאֲשׁוּרוֹ אֵיךְ לִנְהֹג עִם כָּל מִדָּה בְּעִתּוֹ וּבִזְמַנּוֹ. וַה' יוֹלִיכֵנִי בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת תָּמִיד.

נָתַן מִבְּרֶסְלֶב

י"ד נִיסָן

קמח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ אוֹר לְיוֹם א' שׁוֹפְטִים תקצ"ד לפ"ק.

סִימָן טוֹב וּמְזֻמָּל טוֹב לִבְנֵי חֲבִיבֵי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב **יִצְחָק** שֶׁיִּחְיֶה.

תְּהִלָּה לָאֵל חָלְתָה גַּם יָלְדָה בִּתִּי חַנָּה צִירִיל תִּחְיֶה הִיא אֲחוֹתְךָ, בַּת לְמַזָּל טוֹב בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הָעָבַר. וְרַבַּת שָׂבְעָה לָהּ נַפְשֵׁנוּ צַעַר וּמְרִירוּת גָּדוֹל מֵחֲבָלֵי לֵדָה שֶׁלָּהּ שֶׁהָיוּ קָשִׁים מְאֹד. וְנִמְשְׁכוּ מִתְּחִלַּת לֵיל ו' עַד אַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית בְּיוֹם ו' כְּמוֹ ב' שָׁעוֹת. דְּהַיְנוּ שָׁעָה עֲשִׂירִית עַל הַזַּיְיגֶר. וּכְבָר יָדַעְתָּ בְּנֵי חֲבִיבִי כִּי טוֹב ה' לַכֹּל, שֶׁלְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם טוֹב ה', דְּהַיְנוּ תְּפִלָּה (כַּמְבֹאָר בְּסִימָן י"ד לִקּוּטֵי חֵלֶק א). בִּפְרָט כִּי, תְּהִלָּה לָאֵל, נִמְצָא בְּאוֹצְרוֹתֵינוּ סְגֻלּוֹת יְקָרוֹת, תְּפִלּוֹת נוֹרָאוֹת עַל מַקָּשָׁה לֵילֵד הַמָּה הָיוּ בְּעֶזְרֵנוּ. אֲחָרֵי אֲשֶׁר כְּמַעַט אֲפַס כֹּחָהּ בִּבְחִינַת (מְלָכִים ב יט) וְכֹחַ אַיִן

לְלֶדֶת, וְצַעֲקָתֵנוּ יוֹדַעַ תַּעֲלוּמוֹת הַקְּשִׁיבָם, וַיְלָדָה בְּשָׁלוֹם לְמַזַּל־טוֹב בָּעֲוֹרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. בַּמָּה אֲקַדֵּם ה', אִבַּף לֵאלֹקֵי מָרוֹם עַל כָּל הַחֲסָדִים הַנִּפְלָאִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ לְיַדַּע עַל כָּל דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם תּוֹרוֹת נוֹרָאוֹת בָּאֵלֶּה. וּקְצָרָה הַיְרִיעָה וְאֶפֶס הַפְּנַאי לְבָאֵר וּלְהַזְכִּיר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת הוּא זְכִרוֹנוֹ לִבְרָכָה מְדַבֵּר מֵעִנְיַן הוֹלָדָה, וּבְכָל תּוֹרָה וְשִׂיחָה יְכוֹלִין לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר וְיָרֵא וְצַדִּיק אֲמִתִּי וְכוּ'. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ בַּדּוֹר הַזֶּה מִי פָּעַל וְעָשָׂה וְכוּ'.

וְהִנֵּה אַחֲרֵי אֲשֶׁר עֲזָרַנִי ה' שֶׁיָּלְדָה לְמַזָּל טוֹב בְּחָמְלָתוֹ יִתְבָּרַךְ, הִתְחִילוּ לִנְגֹּשׁ אוֹתִי מְעוֹת לְגַמֵּר צָרְכֵי שַׁבָּת וְצָרְכֵי הַיּוֹלֶדֶת שֶׁתִּחְיֶה וּבְיָדִי אֵין לְפָרְטָהּ אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת. וַאֲנִי עָיֵף וְיָגֵעַ מֵחֲסָרוֹן הַשָּׁנָה כָּל הַלַּיְלָה בְּצַעַר וּבְכִלְיוֹן עֵינַיִם בָּזֶה, בְּפֶרֶט בְּעֶרֶב שַׁבָּת. בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא רַבִּי אִיצִיק בֶּן רַבִּי יוּדִיל הַכֹּהֵן וְהֵבִיא לִי מִכְתָּבוֹ עִם שְׁנֵי רוּבַּל־כֶּסֶף. וְעַתָּה מֵאֵילֶיךָ תָּבִין מָה זָכִיתִי בָּזֶה בְּזוֹ הַשָּׁעָה, וּבְוַדַּאי הַכֹּל מֵאֵת ה' שֶׁהִזְמִין לִי הַשָּׁלִיחַ בִּזְמַנּוֹ, אַךְ תִּשּׁוּקָתְךָ הַטּוֹבָה זִכָּה אוֹתְךָ לָזֶה כִּי בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ וְכוּ'. וְהִנֵּה עַתָּה סָמוּךְ לַחֲצוֹת לֹא שָׁכַרְתִּי

עֲגָלָה, אַף מֵאַהֲבָתְךָ לָקַחְתִּי מוֹעֵד לְעַצְמִי עַתָּה לְהָכִין הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת כִּי בְּעֵת שֶׁגִּיגַּע הַשָּׁלִיחַ בְּוַדַּאי לֹא יִהְיֶה לִי פְּנַאי לְהוֹדִיעֲךָ, וְכָל זֶה לְהַחֲיוֹתְךָ וְלַהֲשִׁיבְךָ בִּדְבָרַי אֵלֶּה כַּאֲוַת נַפְשְׁךָ. וְהִנֵּה בְּחַסְדּוֹ עֲזָרָנוּ שֶׁהֵיינוּ שְׂמֵחִים הַרְבֵּה בָּעֲזֶרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשַׁבָּת זֶה, וַחֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה הָיוּ מְרַקְּדִים הַרְבֵּה. וּכְבָר נִקְרָא שְׁמָהּ בְּיִשְׂרָאֵל אָסְתֵּר שֶׁיִּינָצֵא שֶׁתִּחְיֶה, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּזְכּוּ לְגַדְּלָהּ לְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאוֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת. וְתִהְיֶה לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל לְמַזָּל טוֹב וּלְשָׁשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, וְנִזְכֶּה לְקַבֵּל חֹדֶשׁ אֱלוּל הַנּוֹרָא הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה בְּקָדְשָׁה וּבְטָהֳרָה. כִּי כָּל דִּבְרֵי מִכְתָּבִי הַנַּ"ל מְדַבְּרִים מֵאֱלוּל שֶׁנִּרְמָז בַּפָּסוּק (מִשְׁלֵי לא) "עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן", שֶׁהוּא צִרּוּף אֱלוּל בְּרֵאשֵׁי תֵּבוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן כ"א, וְשָׁם מְדַבֵּר מֵעִנְיַן יוֹלְדוֹת וּמֵעִנְיַן צַעֲקַתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם עַיֵּן שָׁם. רְאֵה וְהָבֵן שֶׁכְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה יְכוֹלִין לִמְצֹא כָּל מְבֻקָּשׁ כִּי בְּשַׁבָּת זוֹ בֵּרְכוּ חֹדֶשׁ אֱלוּל וְהָיָה חִבּוּר נִפְלָא לְעִנְיַן הַנַּ"ל. וְכֵן הוּא בְּכָל יוֹם וְיוֹם שֶׁכָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בְּכָל יוֹם וְיוֹם אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הַכֹּל יְכוֹלִין לִמְצֹא בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בִּדְרָכִים נִפְלָאִים כַּאֲשֶׁר כְּבָר שָׁמַעְתָּ וְרָאִיתָ

וְהַבְּנָתָ אֲצִלִי כַּמָּה פְּעָמִים. וְכָל זֶה לְפִי מְעוּט שִׂכְלֵנוּ, מִכָּל שֶׁכֵּן הַנִּסְתָּרוֹת שֶׁבָּהֶם עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית, אִלּוּ כָּל הַיָּמִים דִּיּוֹ וְכוּ' אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַחִדּוּשִׁים וְהַנִּפְלָאוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת שֶׁבְּכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה.

וְעַל אוֹדוֹת תְּשׁוּקָתְךָ הָעֲצוּמָה בֶּאֱמֶת לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, אִם אָמְנָם זֶה יָקָר מְאֹד, אַךְ צְרִיכִין לִזְכֹּר בְּהַתּוֹרָה "לַשָּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם" שֶׁאוֹר לַחֲבוֹת הַלֵּב שֶׁל אִישׁ יִשְׂרְאֵלִי הוּא עַד אֵין סוֹף עַד אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לַעֲבֹד אֶת ה' מֵרִבּוּי הַהִתְלַהֲבוּת וּצְרִיכִין לְצַמְצֵם הַהִתְלַהֲבוּת הַזֹּאת וְכוּ' עַיֵּן שָׁם. וְאִם אָמְנָם נִדְמֶה לְךָ שֶׁהַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶאֱמְרָה לְגִדּוֹלִים מִמְּךָ, בֶּאֱמֶת גַּם אַתָּה צָרִיךְ לִזָּהֵר בָּזֶה, כִּי אֲפִלּוּ בַּמַּדְרֵגָה הַנְּמוּכָה צְרִיכִין לְצַמְצֵם הַהִתְלַהֲבוּת שֶׁלֹּא יִבְעֹר יוֹתֵר מִדַּאי כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבָּלְבְּלוּ חַס וְשָׁלוֹם וְלֹא יוּכַל לַעֲשׂוֹת כְּלָל מֵרִבּוּי הַהִתְשׁוֹקָה וְהַנִּפְעָלוּעִים. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר וְאִי אֶפְשָׁר עַל פְּנֵי הַכְּתָב, וְגַם כִּי אֶפֶס הַפְּנַאי.וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְעוֹרֵר לְבַבְכֶם בֶּאֱמֶת שֶׁתִּזְכּוּ לְהַרְגִּישׁ אֲמִתַּת נְעִימַת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְלֵילֵךְ בָּהֶם בֶּאֱמֶת בְּכָל עֵת בְּכָל אֶחָד בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, וּלְקַיֵּם

בֶּאֱמֶת "אִם אֶפֶק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ", שֶׁזֶּהוּ סוֹד בַּנָּנַת אֵלוּל וְלֵילֵךְ בָּזֶה בֶּאֱמֶת וּבְתָמִימוּת, לְקַיֵּם "וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וְכוּ' כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד".

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַפָּרוּד מְאֹד עַתָּה, חָפֵץ בְּטוֹבַתְכֶם הַנִּצְחִית וּמַעֲתִיר בַּעֲדָם.

נָתָן הַנַּ"ל

ט"ו ניסן

קמט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם א' תָּבֹא תקצ"ד לפ"ק.

שָׁלוֹם לִבְנִי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה. וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בִּרְאוֹתִי פְּתִיבַת יָדְךָ, אַךְ צַר לִי מְאֹד עַל אֲשֶׁר עֲדַיִן לֹא קָמְתָּ מִמַּטָּתְךָ. ה' יִסְעָדְךָ וְיַקִּימְךָ מְהֵרָה וְיִשַׁכְּךָ לְאֵיתָנְךָ בְּשִׂלְמוּת חִישׁ קַל מְהֵרָה. וְנָא בְּנִי חֲבִיבִי לְמַעַן הַשֵּׁם הָסֵר דְּאָגָה וּמָרָה שְׁחוֹרָה מִלִּבְּךָ וְאַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד כְּלָל, כִּי הַמָּרָה שְׁחוֹרָה וְהַפַּחַד מַזִּיקִים חַס וְשָׁלוֹם לְהַגּוּף הַרְבֵּה וּלְהַנֶּפֶשׁ בְּוַדַּאי. חֲזַק וֶיַאֲמֵץ לִבֶּךָ וְקַוֵּה אֶל ה' אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרָךְ, אַל יִשַׁע וְאַל יַעֲזֹב אוֹתְךָ וְיִרְפָּאֲךָ וְיַחֲלִימְךָ מְהֵרָה, וְתִזְכֶּה לִהְיוֹת

עִמָּנוּ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.
וַאֲשֶׁר רְצוֹנְךָ חָזָק שֶׁאֶהְיֶה אָצְלְךָ עוֹד הַפַּעַם, קָשֶׁה עָלַי
הַטַּלְטוּל מְאֹד מְאֹד, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן לְמַעַן אַהֲבָתְךָ
אֶרְאֶה לִהְיוֹת בְּשָׂבוּעַ זֹאת אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אֶצְלְךָ
לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם, אַךְ בְּנֵי חֲבִיבִי אַל תַּרְפֶּה
בְּנַעֲנוּעִים הָרַבֵּה, כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁאֶהְיֶה אָצְלְךָ בְּכָל יוֹם
כִּי רַבּוּ טִרְדוֹתַי וּבְעִסְקֵי שָׁמַיִם כַּיָּדוּעַ לְךָ. וְכַפֵּי פְּרוּשׁוֹת
אֶל ה' יוֹמָם וָלַיְלָה יָחוּם וִירַחֵם עָלֵינוּ וִישִׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ
מְהֵרָה וְתִזְכֶּה לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ
לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְּעֻתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קנ

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' תָּבוֹא לְאוּמַאן בְּשִׂמְחָה תקצ"ד לפ"ק.

אֲחוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. צַר לִי מְאֹד מַה שֶּׁעֲדַיִן לֹא שָׁבַתְּ
לְאֵיתָנְךָ, וּבְיוֹתֵר צַעֲרִי גָּדוֹל עַל עֶצֶם גַּעְגּוּעֶיךָ
אֲחֲרֵי לָבוֹא אֵלֶיךָ. וּבֶאֱמֶת הוּא דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר עַתָּה,
כִּי חִשַּׁבְתִּי דְּרָכַי בָּזֶה הָרַבֵּה וַאֲנִי רוֹאֶה שֶׁאֵין זֶה רְצוֹן
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֶסַּע עַתָּה לְבַטֵּל עִנְיְנֵי מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה
מִלְּבַד שֶׁאֲרֵי טְעָמִים שֶׁבְּלִבִּי. וְאַף עַל פִּי כֵן אִם הָיְתָה

הָעֲנָלָה הוֹלֶכֶת וְחוֹזֶרֶת לְפֹה הָיִיתִי מֻכְרָח לְבַטֵּל עִנְיְנֵי
עַל יוֹם אֶחָד לִנְסֹעַ, אֲבָל מֵאַחַר שֶׁאֵין הָעֲנָלָה רַק לְשָׁם,
וְאֶהְיֶה מֻכְרָח לִשְׁכֹּר עֲגָלָה לַחֲזוֹר, וְדַעְתִּי לַחֲזוֹר מִיָּד
וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיִּהְיֶה לְךָ צַעַר מִנְּסִיעָתִי מֵאִתְּךָ יוֹתֵר
מֵהַנַּחַת, עַל כֵּן אָמַרְתִּי שֵׁב וְאַל תִּסַּע עָרִיךְ. וְטוֹב כִּי
אֶהְיֶה לְךָ מֵעִיר לַעֲזוֹר בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים בְּפִי כֹּחִי
שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֶיךָ וְעָלַי וִישִׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ
מְהֵרָה, וּמִצִּיּוֹן יִסְעֶדֶךָ וְתִזְכֶּה לִנְסֹעַ מְהֵרָה עַל צִיּוֹן
הַקָּדוֹשׁ לְאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה,
נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. וּבְשָׂבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה
יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֶהְיֶה אָצְלְךָ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְקִוִּיתִי לַה'
שֶׁבְּתוֹךְ כָּךְ תָּשׁוּב לְאֵיתָנְךָ וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ עַל
יְשׁוּעָתְךָ חִישׁ קַל מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּךָ.
וַאֲנִי מְבַקֵּשׁ וּמְיַחֵיר אוֹתְךָ שֶׁתָּסִיר הַנַּעֲנוּעִים מִלִּבְּךָ וּבְפָרְטִ הַמָּרָה
שְׁחוֹרָה וְהַהִרְהוּרִים וְהַפַּחְדִים תְּסִירֵם מִלִּבְּךָ, כִּי הֵם מְפַסְּדִים לַגּוּף
מְאֹד חַם וְשָׁלוֹם כַּיָּדוּעַ, וְהַבְּחִירָה חָפְשִׁית אֲפִלּוּ אֵצֶל הַחוֹלֶה. חֲזַק
וְהִתְחַזֵּק בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל כִּי ה' עִמְּךָ וְכוּ', וְזִכּוּת הַצַּדִּיק גָּאוֹן עָזֵנוּ
יָגֵן עָלֶיךָ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, וְגַם יֵשׁ וְיֵשׁ לָנוּ לִשְׂמֹחַ תָּמִיד בְּעֶזְרַת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלֵינוּ כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה וְלַה' הַיְשׁוּעָה
שֶׁיִּתֵּן הָרַחֲמִים בְּיָדֵינוּ וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קנא

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' נִצָּבִים תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי מִגְדָּל צַעֲרִי וּמַכְאוֹבַי עַל צַעֲרְךָ וְחֶלְשָׁתְךָ, וּתְשׁוּקָתִי וְנַעֲגוּעַי לָבוֹא אֵלֶיךָ בְּלִי שִׁעוּר, כִּי יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָעֶגֶל רוֹצֶה לִינֹק וְכוּ', אַךְ מָה אֶעֱשֶׂה כִּי רַבּוּ הַמְנִיעוֹת, כִּי לֹא יָכֹלְתִּי לְבַטֵּל עַצְמִי עַד הֵנָּה בְּשׁוּם אֹפֶן. וְעַתָּה אֲנִי מִתְרַשֵּׁל בְּכָנָה לְבִלִּי לְנַסּוֹעַ מַיָּד כִּי אֲנִי רוֹצֶה לָבוֹא אֵלֶיךָ בְּעוֹד יוֹם אוֹ יוֹמַיִם כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה סָמוּךְ לְשַׁבַּת קֹדֶשׁ יוֹתֵר, כִּי קִוִּיתִי לַה' שֶׁאָז אוּכַל לְחַזְּקְךָ וּלְאַמֶּצְךָ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרְךְ שְׁתַּסַּע עִמָּנוּ לְאוּמָאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְאִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ד' אָבוֹא אֵלֶיךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שְׁבָּתוֹךְ כְּךָ תִּתְחַזֵּק בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל לְחַזְּקְךָ בִּדְבָרִים וּלְשַׁמַּחֲךָ בִּישׁוּעָתוֹ יִתְבָּרְךְ עַד שֶׁתּוּכַל לִנְסֹּעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַחַר שַׁבַּת קֹדֶשׁ לְאוּמָאן. וְהִנֵּה הַיּוֹם בַּבֹּקֶר קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם הִגְדִּיל צַעֲרְךָ בְּלִבִּי מְאֹד עַד אֲשֶׁר בָּכִיתִי בִּדְמָעוֹת עַל צַעֲרְךָ וְהִתְפַּלַּלְתִּי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ בְּשִׁבְרוֹן לֵב. בַּעַל הָרַחֲמִים יִשְׁמַע אֲנָקָתֵנוּ וְיוֹשִׁיעֲךָ מְהֵרָה שֶׁתּוּכַל לִהְיוֹת

בְּאוּמָאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וְהָיָה בְּדַעְתִּי לִשְׁלֹחַ הַיּוֹם שְׁלִיחַ מְיֻחָד אֶחָד מֵאֲנָשֵׁינוּ לְחַזְּקְךָ וּלְבַקָּרְךָ, וְאַחַר כָּךְ בְּעֵת הַתְּפִלָּה בָּא לְבֵיתִי יְדִידֵנוּ כְּבוֹד רַבִּי נַחְמָן נרו"ו יָאִיר נָכְד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל מוֹסֵר כְּתָב זֶה, וְנִמְלַכְתִּי מִלִּשְׁלֹחַ אִישׁ מְיֻחָד. אַךְ בִּקַּשְׁתִּי מִמְּךָ בְּנִי חֲבִיבִי יְדִידִי מַחְמַד עֵינִי הָסֵר מִלִּבְּךָ הַדְּאָגוֹת וְהַנַּעֲגוּעִים, וּבְטַח בַּה' שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָתְךָ.

וְהִנֵּה בְּסָמוּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ מֵרַבִּי לַייבְּילָע וְהֶחֱיֵיתִי נַפְשִׁי מְאֹד בִּרְאוֹתִי כְּתִיבַת יָדְךָ אֲשֶׁר לָזֶה כָּלְתָה נַפְשִׁי, אַךְ צַעַר גָּדוֹל מְאֹד מְגֹדָל צַעֲרְךָ וְחֶלְשָׁתְךָ, וּבְפָרַט מֵעִצָּם נַעֲגוּעֶיךָ אֲחֲרַי. וּבֶאֱמֶת הָיִיתִי מְדַלֵּג עַל הָהָרִים לָבוֹא אֵלֶיךָ מַיָּד, אַךְ חִשַּׁבְתִּי דְּרָכַי, וְהוּא מֵהַנִּמְנָע שֶׁאֶתְמַהֲמַהּ כָּל הַשָּׁבוּעַ אֲצִלְכֶם. עַל כֵּן הַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עַד יוֹם ד', אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בּוֹא אָבוֹא אֵלֶיךָ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ וְכַנַּ"ל. נָא בְּנִי יְדִידִי זְכֹר אַל תִּשְׁכַּח שֶׁכְּבָר דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה מֵעִנְיַן אָדָם לְעָמָל יוּלַּד, וְשֶׁבְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל הָאָדָם הַרְפַּתְקָאוֹת הַרְבֵּה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְאָדָם לֵידַע מֵהֶם תְּחִלָּה, וְהַכֹּל צְרִיכִין לְקַבֵּל

בְּאַהֲבָה וְלַיֵּדַע שֶׁכָּל מְאוֹרְעוֹתָיו בָּלָם לְטוֹבָתוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה, בְּנָקֵל יוֹתֵר לְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיָּסִיר הַמַּחֲלָה וְהַיִּסּוּרִים מֵאִתָּנוּ. כִּי אַף עַל פִּי שֶׁהֵם לְטוֹבָה, אֲבָל אֵין בְּיָדֵינוּ כֹּחַ וְשֵׂכֶל לְקַבֵּל הַטּוֹבָה הַזֹּאת, עַל כֵּן אָנוּ מְבַקְּשִׁים "אֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים" שֶׁיִּהְיוּ הָרַחֲמִים בְּיָדֵינוּ כַּיָּדוּעַ לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי.

וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיָּסוּר הַמַּחֲלָה מִקִּרְבְּךָ לְגַמְרֵי וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ מְהֵרָה, וּבוֹא תָבוֹא בְּרִנָּה לְאוּמַּאן בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ, וְשָׁלוֹם וְחַיִּים וּבְרִיאוּת הַגּוּף וְכָל טוּב בְּנַפְשְׁךָ וְנַפְשׁ אֲבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

לְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רַב.

קנב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' דְּסְלִיחוֹת תקצ"ד לפ"ק.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. אֲנִי עוֹמֵד עַתָּה בְּחַד בַּרְעָא עַל הָעֲגָלָה לִנְסֹעַ לְאוּמַאן, וְנִזְכַּרְתִּי בְּאַהֲבָתְךָ וְעִבְּבְתִּי עַצְמִי לִכְתֹּב לְךָ שׁוּרוֹתַיִם אֵלּוּ, וּבְיוֹם אֶתְמוֹל

כָּתַבְתִּי לְךָ עַל יְדֵי רַבִּי מֹשֶׁה בְּהָרַב וּבְוַדַּאי הִגִּיעַ לְיָדֶךָ, וְאַחַר כָּךְ קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ וְלֹא נִזְכַּר שָׁם שֶׁקִּבַּלְתָּ מִכְתָּבִי, וּמַה מְּאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי וּכְאֵבִי עַל חָלְיְךָ בִּפְרָט עַל עִנְיַן הַקְּדֹחַת רַחֲמָנָא לִצְלַן. בַּעַל הָרַחֲמִים יְעוֹרֵר רַחֲמָיו הָעֲצוּמִים עָלֶיךָ וְעָלֵינוּ, וְיָסִיר מִמְּךָ כָּל מַחֲלָה מְהֵרָה וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ בִּשְׁלֵמוּת מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְנָכוֹן לִבְךָ בָּטוּחַ יִהְיֶה שֶׁבְּוַדַּאי אֵין אַתָּה יוֹצֵא מִמַּחֲשַׁבְתִּי, וְגַם אֲבַקֵּשׁ כָּל יַקִּירֵי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְהִתְפַּלֵּל עָלֶיךָ, וְתִשְׁלַח עַל פִּדְיוֹן לִידִידֵנוּ בְּבוֹד רַבִּי יוּדְל, אֲפִלּוּ אֵיזֶה סַךְ מֵעָט תּוּכַל לִשְׁלֹחַ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַע תְּפִלּוֹתֵינוּ בְּרַחֲמִים, וְתִזְכֶּה לִכְתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

י"ו ניסן

מִכְתָּבִים דְּשָׁנַת ה' אֲלָפִים תקצ"ה

קנג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ עֲשָׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה תקצ"ה לפ"ק.

אֶתְמוֹל בָּאתִי לְעֵת עֶרֶב, וּמָצָאתִי מִכְתָּבְךָ, וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי מְאֹד בָּזֶה, אַף צַעֲרִי גָּדוֹל מְאֹד עַל

שֶׁעֲדַיִן לֹא שָׁבְתָּ לִבְרִיאוּתְךָ, אַךְ קִוִּיתִי לַה' שֶׁבְּקָרוֹב תִּוָּשַׁע, כִּי לֹא לָנֶצַח יָרִיב וְכוּ', כִּי הוּא יָכִאיב וְיֶחֱבֹשׁ. לְמַעַן הַשֵּׁם חֲזַק וֶאֱמַץ וְחַזֵּק עַצְמְךָ לְהַרְחִיק הַמָּרָה שְׁחוֹרָה בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל, וּבַעַל הָרַחֲמִים יָחוּס עָלֶיךָ, וְיִשְׂמַח נַפְשְׁךָ בִּישׁוּעָתוֹ, וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ מְהֵרָה, וְיִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וְיִגְמֹר הַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם. וְכָעֵת טָרִידְנָא טוּבָא, וּזְמַן תְּפִלָּה הִגִּיעַ, מוֹסֵר פִּתְבָ זֶה נָחוּץ מְאֹד. נָא מְאֹד לְכָתֹב לִי גַּם בְּיוֹם א' אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְאַחַר כָּךְ כִּי עֵינַי צוֹפִיּוֹת כָּל הַיּוֹם לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב מֵאִתְּךָ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ וְיַשְׁמִיעֵנוּ שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה מֵאִתְּךָ מְהֵרָה.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ,

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְדַע שֶׁנָּתַתִּי שְׁנֵי זְהוּבִים לִידִידֵנוּ הָרַב וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יְחִיאֵל נֵרוֹ יָאִיר עַל פְּדְיוֹן בִּשְׁבִילְךָ.

קנד

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר תקצ"ה לפ"ק.

בְּנִי חֲבִיבִי וִידִידִי. הִנְנִי כּוֹתֵב בְּרֶמֶז בְּזָכְרִי גְּדֶל צַעַרְךָ, שֶׁלֹּא זָכִינוּ שֶׁתִּהְיֶה אָצְלֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הָעָבַר, אַךְ נָכוֹן לִבְךָ בְּטוּחַ יִהְיֶה שֶׁגַּם זֶה לְטוֹבָה, כִּי דַּרְכֵי ה'

נִפְלָאוֹת מְאֹד מְאֹד, וּמְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ. וְהִנֵּה עַתָּה הַזְּמַן ה' לְבֵיתִי מוֹסֵר פִּתְבָ זֶה יְדִידִי רַבִּי אַיזִיק נֵרוֹ יָאִיר, וְגַם זֶה מֵאֵת ה' הָיְתָה נִפְלָאוֹת הוּא כַּאֲשֶׁר יְסַפֵּר לְךָ. נָא בְּנִי חֲבִיבִי שֶׁתִּכְתֹּב לִי תֵּכֶף אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים מִבְּרִיאוּתְךָ הַטּוֹב, וּבַעַל הָרַחֲמִים יִסְלַח עֲוֹנוֹתֶיךָ, וְיָקִים אוֹתְךָ מֵחָלְיְךָ וְתָשׁוּב לְאֵיתָנְךָ בְּשְׁלֵמוּת. וְרִבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה אָמְרוּ (נְדָרִים מא) אֵין אָדָם עוֹמֵד מֵחָלְיוֹ עַד שֶׁמּוֹחֲלִין לוֹ עֲוֹנוֹתָיו, מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁעָבַר עָלֶיךָ גַּם רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, וּבְוַדַּאי כְּבָר נִסְלְחוּ עֲוֹנוֹתֶיךָ. וּמֵעַתָּה תָּשׁוּב לְלֶכְתָּ בְּדַרְכֵי ה' וּלְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדָתוֹ וּבְתוֹרָתוֹ בְּכָל מַה שֶּׁתּוּכַל וְתָגִיל וְתָשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ, וְיָטִיב לְכֶם הַחֲתִימָה לְחַיִּים טוֹבִים אֲרֻכִּים וּלְשָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעַדְךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קנה

תַּעֲלֻזָּנָה כְּלְיוֹתַי תְּהִלָּה לָאֵל בִּישׁוּעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, אֲשֶׁר עַד כֹּה עֶזְרֵךְ כַּאֲשֶׁר כָּתַבְתָּ בְּמִכְתָּבְךָ זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים; כֵּן יִהְיֶה ה' עִמְּךָ לְהַשִּׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ בְּשְׁלֵמוּת בְּנַשְׁמִיּוּת וְרוּחָנִיּוּת. וְתַתְחִיל מֵחָדָשׁ לְהִתְחַזֵּק

בְּדַרְכֵי ה' וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאָרְךְ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַשָּׁמַח בִּישׁוּעָתְךָ וּמְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ כָּל טוּב מֵאִתְּךָ תָּמִיד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבְפָרָט לִידִידִי רַבִּי שַׁמְשׁוֹן.

קנו

בָּרוּךְ ה', אוֹר לְיוֹם ה' בְּרֵאשִׁית תקצ"ה לפ"ק.

בְּנִי חֲבִיבִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה בְּאִישׁוֹן לַיְלָה וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל, אַךְ אֵין לִי פְּנַאי עַתָּה לְהַשִּׁיבְךָ בַּאֲרִיכוּת, כִּי בָּא אֵלַי הַשָּׁלִיחַ בְּאֶמְצַע כְּתִיבָתִי דִּבְרֵי תוֹרָה הַמְּבֹרָחִים מְאֹד לָכְתָּבָם מִיָּד, וְגִיעַ גַּם לְךָ טוֹבָה בָּעֲזֶרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּיָּמִים הַבָּאִים לְשָׁלוֹם, כְּשֶׁתִּזְכֶּה לִרְאוֹתָם בְּחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה כְּבָר שָׁמַעְתָּ מֵהַיְסוּרִים וְהַבְּזָיוֹנוֹת שֶׁהָיוּ לָנוּ בַּיָּמִים שֶׁעָבְרוּ, וְאַף עַל פִּי כֵן חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וּבִישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה יִתְבָּרַךְ הָיִיתִי בְּשִׂמְחָה בַּיָּמִים הָאֵלּוּ יוֹתֵר מִשְּׁאָר שָׁנִים, גַּם בְּיוֹם אִסְרוּ־חַג סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּנִפְלְאוֹתָיו שֶׁרַבִּי שְׁמוּאֵל צוֹרֵף

עָשָׂה סִיּוּם הַתּוֹרָה וְכִבֵּד אוֹתִי לְהַכְנִיס הַפֶּתַח תּוֹרָה לְבֵית הַבְּנֶסֶת. וְהָיִינוּ בְּשִׂמְחָה תְּהִלָּה לָאֵל, בְּאִסְרוּ־חַג לְעֵת עֶרֶב, אֵצֶל הַבַּיִת־הַבְּנֶסֶת מִבַּחוּץ, וּבִפְנִים בְּתוֹךְ הַבַּיִת־הַבְּנֶסֶת, וְרָקְדְנוּ הַרְבֵּה בְּשִׂמְחָה. וְגַם זֶה מֵאֵת ה' הָיְתָה, כִּי כָּל הַשְּׂמָחוֹת שֶׁלָּנוּ הֵם יְשׁוּעוֹת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים, כִּי חֲדָוַת ה' הִיא מָעֻזֵּנוּ.

וְעַתָּה בְּנִי מַה מְּאֹד הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בַּמָּה שֶׁפַּתַחְתָּ שֶׁנּוֹתְעוֹרַרְתָּ לָקוּם בַּחֲצוֹת מֵחֲמַת הַבְּזָיוֹנוֹת שֶׁלָּנוּ, כָּךְ הוּא הַמְּדָה, וְכָךְ יָפֶה לָנוּ לְשַׁבֵּר לִבֵּנוּ עַל יְדֵי זֶה, אַךְ בְּיוֹתֵר צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה בְּרֹב הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ עַל גֹּדֶל חַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר זָכִינוּ לְהִנָּצֵל מִלִּהְיוֹת בִּכְלַל הַמִּתְנַגְּדִים עַל נְקֻדּוֹת הָאֱמֶת כָּזֶה. לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ בְּמַעַט חַם וְשָׁלוֹם הָיִינוּ גַּם בֵּן עִמָּהֶם. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הִבְדִּילָנוּ מֵהֶם, וְהֵאִיר לָנוּ הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, כֵּן יִהְיֶה ה' עִמָּנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְלֵילֵךְ בְּדָרָכָיו הַנּוֹרָאִים וַעֲצוּתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, שֶׁהֵם עֲצוֹת ה' אֲשֶׁר לְעוֹלָם יַעֲמֹדוּ.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעֲדְךָ וּמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

י"ח ניסן

קנז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ב' רֹאשׁ־חֹדֶשׁ חֶשְׁוָן תקצ"ה לפ"ק בָּרְסְלֶב.

אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי. בָּרוּךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת, וּמִי שֶׁמַּשִּׂישׂ לֵב יוֹכֵל לִרְאוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת חֲדָשׁוֹת וְנִפְלָאוֹת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ הַמְּחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, כִּי בַּמָּה נוֹלָדִים בְּכָל יוֹם, וְכַמָּה דְּבָרִים נִפְלָאִים נִתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם, קְצָתָם אָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ, וְהַרְבֵּה נָעְלָמִים מֵאִתָּנוּ, וְהַרְבֵּה נַעֲשִׂים בַּעֲרָוֹת אֲחֵרוֹת. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ בְּכָל עֵת, וְהַכֹּל לְמַעַן שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, לְגַלּוֹת שְׁמוֹ וֶאֱלְקוּתוֹ לְכָל בָּאֵי עוֹלָם, לְמַעַן סַפֵּר שְׁמוֹ בְּכָל הָאָרֶץ. מָה אֹמַר לְךָ בְּנִי חֲבִיבִי יְדִיד נַפְשִׁי וְלִבִּי, כָּל מַה שֶּׁעָבַר בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה לְפִי מְעוּט תְּפִיסַת דַּעְתֵּנוּ, כִּי הָיָה רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וַעֲשָׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, וְיוֹם כִּפּוּרִים, וְאַרְבָּעָה יָמִים שֶׁבֵּין יוֹם כִּפּוּרִים לְסֻכּוֹת, וְסֻכּוֹת, וְהוֹשַׁעְנָא רַבָּא, וּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת, וְשִׂמְחַת תּוֹרָה, וְהַיָּמִים שֶׁאַחֲרֵיהֶם כִּי הוּא יָרֵחַ הָאֵיתָנִים שֶׁאֵיתָן וְחָזָק בְּמִצְוֹת

הַרְבֵּה, וְזֶהוּ בְּכְלַל יִשְׂרָאֵל עַם קָדוֹשׁ. אֲבָל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה אֵצֶל כָּל אֶחָד בִּפְרָט אָצְלֵנוּ בַּחֹדֶשׁ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה, אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר וּלְבָאֵר, וְתִרְאֶה לְדַבֵּר הַרְבֵּה עִם מוֹסַר כְּתָב זֶה רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר, אֶפְשָׁר יְסַפֵּר לְךָ מְעַט, כְּפִי תְּפִיסַת דַּעְתֵּנוּ, אֶת כָּל הַחֲסָדִים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בַּיָּמִים הָאֵלּוּ. אֵיךְ בְּכָל פַּעַם נִדְמֶה שֶׁעַכְשָׁיו. אִי אֶפְשָׁר לִשְׁמֹחַ וְלֹא לְדַבֵּר שׁוּם דִּבּוּר כְּלָל, בִּפְרָט מִגֹּדֶל הַמַּחֲלֹקֶת וְהָרַעַשׁ שֶׁהָיוּ בַּיָּמִים הָאֵלּוּ שֶׁרָצוּ לְבַלְבֵּל אוֹתָנוּ מְאֹד, וְאַף עַל פִּי כֵן חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם, וְזָכִינוּ לְדַבֵּר הַרְבֵּה נִפְלָאוֹת חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה הַמְּחַיִּין נְפָשׁוֹת לָנֶצַח, וְגַם שָׂמְחָנוּ וְרָקַדְנוּ הַרְבֵּה בְּעֲזֶרֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹתֵר מִשְּׁאָר שָׁנִים. וְחָדְוַת ה' הִיא מָעֻזֵּנוּ עַד אֲשֶׁר הַיּוֹם עָשָׂה ה' נִפְלָאוֹת עִמָּנוּ שֶׁזָּכִיתִי מֵחָדָשׁ לְהַעֲתִיק תְּפִלָּה חֲדָשָׁה כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה בְּעֵינֶיךָ, כִּי אֲנִי שׁוֹלְחָהּ אֵלֶיךָ עַל יְדֵי מוֹסַר כְּתָב זֶה, יִרְאוּ עֵינֶיךָ וְיִתְעוֹרֵר לִבְּךָ וְתָגֵל נַפְשֶׁךָ, עָמֹד וְהִתְבּוֹנֵן נִפְלָאוֹת ה', כִּי הֲלֹא זֶה כַּמָּה יָמִים וְשָׁנִים אֲשֶׁר לֹא זָכִינוּ לְתִפְלָה חֲדָשָׁה, וְהִרְבֵּה יֵשׁ לָכֶם חֵלֶק בָּזֶה מַה שֶּׁזָּכִיתֶם שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם חֵלֶק בְּהַסַּפָּה הַחֲדָשָׁה שֶׁיָּשַׁבְתִּי

בָּהּ בְּסֵכוֹת הַזֶּה בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, בַּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע קְצָת מִמּוֹסַר פִּתְבֵ וֶה נִפְלָאוֹת עַל עִנְיַן סֵכָּה חֲדָשָׁה שֶׁצְּרִיכָה הַסֵּכָּה לִהְיוֹת חֲדָשָׁה כִּי סֵכָּה יְשָׁנָה יֵ"ש פּוֹסְלִין, וְזֶה בְּחִינַת תְּפִלָּה חֲדָשָׁה. אֲבָל הַכֹּל נִתְחַדֵּשׁ בַּשָּׁנָה הַזֹּאת דַּיְקָא, שֶׁזָּכִיתִי לְסֵכָּה חֲדָשָׁה, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר זִכָּה אֶתְכֶם לִהְיוֹת לָכֶם חֵלֶק בָּזֶה, וְהָעִקָּר הוּא חֶלְקְךָ הָעוֹלֶה עַל כֻּלָּם.

וְעַתָּה תְּקַבֵּל בְּרָכַת מַזָּל טוֹב יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּהְיֶה בִּתְךָ הַנּוֹלֶדֶת לְךָ לְמַזָּל טוֹב וְלִבְרָכָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה, וְתִהְיֶה אִשָּׁה יִרְאַת ה' שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנָּה דּוֹרוֹת טוֹבִים וּכְשֵׁרִים שֶׁיְּגַדְּלוּ שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיַרְבּוּ תּוֹרָה וּתְפִלָּה בְּיִשְׂרָאֵל, וְיִתְפַּשֵּׁט הַדֶּרֶךְ הַקְּדוֹשָׁה הֶחָדָשׁ לַעֲשׂוֹת מֵהַתּוֹרוֹת תְּפִלּוֹת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִתְקָרְבוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אֲלָיו יִתְבָּרַךְ. וְחוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֶבֶל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי לא) שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי, אִשָּׁה יִרְאַת ה' הִיא תִּתְהַלָּל, שֶׁזֶּה נֶאֱמַר עַל הַתְּפִלָּה כַּיָּדוּעַ. וְהָעִקָּר כְּשֶׁעוֹשִׂין מֵהַתּוֹרָה תְּפִלָּה. וְהִרְבֵּה יֵ"ש בָּזֶה לְדַבֵּר, אַךְ מִי יִתֵּן שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיֵּם זֹאת. וּלְסַפֵּר הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁעָבְרוּ

בָּעִתִּים הַלָּלוּ עַד הַיּוֹם, שָׁגְבוּ מַדְעָתֵנוּ, אַךְ מֻרָּחוֹק יוּכַל כָּל חַד בְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּהּ לִרְאוֹת וּלְהָבִין מִזֶּה גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת עָמָקֵנוּ וְכוּ' וְכוּ'; אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁאֲנַחְנוּ הֵם הַנִּקְרָאִים עַל שֵׁם רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. יוֹתֵר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ, וְגַם הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת הִיא מְנַפְּלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְחַזֵּק לְבָבְךָ, וִישַׂמַּח נַפְשֶׁךָ, וְתִזְכֶּה לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים בֶּאֱמֶת, וְרַגְלֶיךָ יִתְחַזְּקוּ, וְתִהְיֶה בְּכָלַל וְקַוֵּי ה' יַחֲלִיפוּ כֹחַ וְכוּ', יֵלְכוּ וְלֹא יִיעָפוּ, יָרוּצוּ לַעֲבוֹדַת ה' וְלֹא יִיגָעוּ.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, גַּם לָהֶם נֶאֱמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְרָאוּי לְהַרְאוֹת לָהֶם הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת עִם הַתְּפִלָּה הַחֲדָשָׁה. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹרֵנוּ לְהוֹסִיף עוֹד תְּפִלּוֹת חֲדָשׁוֹת בִּכְלָלִיּוּת, וְכָל אֶחָד בְּעַצְמוֹ, עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם, וְיַזְכֵּנוּ לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת לֶנֶצַח.

קנח

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, יוֹם ד' נֹחַ תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עָתָּה עִם הַקֻּלְמוֹס, וּזְמַן מְנֻחָה הִגִּיעַ, וְיִקָּבֵל מִסְגָּר פֹּה עוֹד שְׁנֵי תְּפִלּוֹת; וּבְוַדַּאי יְחַיּוּ נַפְשְׁךָ, כִּי בֶּלֶם מְכֻרָּחִים לְךָ, וּמְדַבְּרִים מַעֲנָיָנָיו, לְהַנָּצֵל מֵחֲלִי הַקַּדַּחַת רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְלִבְלִי לֶאֱכֹל הַרְבֵּה וְלִזְכּוֹת לְדַעַת שָׁלֵם. וְכֵן הַתְּפִלָּה הַשְּׁנִיָּה לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה וְלִזְכּוֹת לַעֲנִיִּים הֲגוּנִים כְּדֵי שֶׁיִּתְתַּקֵּן עַל יָדֵי זֶה, וְכָל זֶה מֻכְרָח לְךָ. וַיְדַעְתִּי כִּי מַחְשְׁבוֹתֶיךָ מְשֻׁתּוֹקְקִים לְתִקּוּנִים אֵלֶּה, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָזֵךְ לְזִכּוֹת לָהֶם מְהֵרָה. וּרְאֵה וְהַבֵּט עַד כַּמָּה גָּדוֹל כֹּחַ הָרָצוֹן, כִּי כָּל הַתְּפִלּוֹת שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ עָתָּה בֶּלֶם מֵאֵת ה' יָצְאוּ בְּדִבְרֵי נִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאִים, וְכֻלָּם לֹא נַעֲשׂוּ וְנִתְחַדְּשׁוּ כִּי אִם עַל יְדֵי הָרְצוֹנוֹת טוֹבִים וְהַכְּפוּפִין טוֹבִים שֶׁלָּכֶם. עוֹד יֵשׁ תִּקְוָה שֶׁנִּוָּקֵה כֻּלָּנוּ לְפָעֳלֹ כָּל מַה שֶּׁאָנוּ מְבַקְּשִׁים בִּתְפִלָּתֵנוּ, כִּי גָּדוֹל ה' וְכוּ' וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר, וְהַיּוֹם פָּנֶה מְאֹד וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כְּלָל. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנִי לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּכַוָּנָה בְּכֹחַ תְּפִלּוֹת אֵלּוּ.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

י"ט נִיסָן

קנט

אוֹר לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ נֹחַ תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אֲהוּבִי בֶּן אֲחוֹתִי חֲבִיבִי וִידִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק אַיְזִיק נֵרוֹ יָאִיר.

הִנֵּה עָתָּה אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה שָׁלַח ה' בְּדַעְתִּי לְכָתֹב לְךָ, אָמַרְתִּי לֹא אֶתְעַצֵּל וְאֶכְתֹּב לְךָ תֵּכֶף. וּבֶאֱמֶת אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶכְתֹּב לְךָ, כִּי צַר לִי עָלֶיךָ בֶּן אֲחוֹתִי, אֲשֶׁר גִּדַּלְתִּיךָ. וְכַנָּתִי הָיָה לְגַדֵּל אוֹתְךָ לְגֶדְלָה נִצְחִית לְזַכּוֹתְךָ לְחַיֵּי עַד, אֲשֶׁר אַךְ לָזֶה הָיִיתָה כָּל מְגַמָּתִי מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּאתָ בְּצֵל קוֹרָתִי, וְעַתָּה אֵיךְ נִתְרַחֲקְתָּ מִמֶּנִּי כָּל כָּךְ, וְאַתָּה מְרֻחָם עַצְמְךָ מִיּוֹם אֶל יוֹם, וּמִי יוֹדֵעַ מַה יִּוָּלֵד יוֹם. וְהִנֵּה זֶה קְמוּךְ בְּשָׁבוּעַ זֹאת שָׁלַחְתִּי לְבָנִי שֶׁיִּחְיֶה שְׁלֹשָׁה תְּפִלּוֹת מֻחָדָשׁ. פְּקַח עֵינֶיךָ וְלִבְּךָ וְהַבֵּט בָּהֶם בְּעֵין הָאֱמֶת וּבְתָמִימוּת, וְתוּכַל לְהָבִין אֲמִתַּת דְּרָכֵינוּ. וְאֵיךְ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁאֶצְטָרֵךְ לְחַזֵּק אוֹתְךָ בֶּאֱמוּנָה בְּעִנְיַן עִסְקֵנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב מְאֹד, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיךָ בְּעַצְמְךָ, שֶׁעִקַּר הַמְנִיעָה שֶׁלֹּא נָסַעְתָּ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא מֵהַמַּת חֶסְרוֹן אֱמוּנָה.

הַיְאַמֵּן כִּי יְסֻפַּר שָׁאַחֲרֵי כָּל הַדִּבּוּרִים שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִפִּי,
וְאַחֲרֵי כָּל מַה שֶּׁרָאִיתָ בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְאַחֲרֵי שֶׁכְּבָר
נִתְעוֹרַרְתָּ בְּעַצְמְךָ בְּמָה פְּעָמִים בְּכַמָּה נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת
בְּנַעוּרֶיךָ, עֲדַיִן תִּהְיֶה פּוֹסֵחַ עַל שְׁנֵי הַסְּעִפִּים חַם
וְשָׁלוֹם. עַתָּה בְּנִי וְתַלְמִידִי, יַשֵּׁב דַּעְתְּךָ הֵיטֵב הֵיטֵב, כִּי
לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִמְּךָ, כִּי הוּא חַיֶּיךָ. וְאֵין הַפָּנַאי
מַסְפִּיק לְהַאֲרִיךְ וְדֵי בְּהֶעָרָה זֹאת. וְזָרֵז עַצְמְךָ לָבוֹא עַל
שַׁבַּת קֹדֶשׁ בִּזְרִיזוּת, אוּלַי אוּלַי נוֹכַל לְדַבֵּר מִנְּקֻדָּה
שֶׁבַּלֵּב בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל לְעוֹרְרְךָ מֵחָדָשׁ, אַךְ אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה
בְּוַדַּאי יִהְיֶה לְךָ לְטוֹבָה אֲמִתִּית וְנִצְחִית כָּל רֶגַע וָרֶגַע
שֶׁתִּהְיֶה פֹּה, וְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁתִּשְׁמַע מֵאִתָּנוּ, כִּי ה'
אִתָּנוּ. וּלְעוֹרֵר לִבְבוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַדְרִיכֵם בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
דָּרְכוּ בּוֹ אֲבוֹתֵינוּ מֵעוֹלָם, כָּל עֶסֶק זֶה אֵין נִמְצָא בָּעוֹלָם
עַתָּה כִּי אִם אָצְלֵנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר הוֹרִישׁ
לָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא וְהַנִּשְׂגָּב זֵכֶר צַדִּיק
וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה. וְאִם הָאֱמֶת מֻשְׁלָךְ אַרְצָה עַתָּה, וְאָסוּר
לְגַלּוֹת דִּבּוּרִים כָּאֵלֶּה לְמִי שֶׁלִּבּוֹ חָלוּק מִזֶּה שֶׁלֹּא יַחֲלֹק
יוֹתֵר חַם וְשָׁלוֹם, אַף-עַל-פִּי-כֵן הָאֱמֶת הוּא כֵּן, כִּי
הָאֱמֶת הוּא אֶחָד וּשְׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד. וְשִׂים לִבְּךָ
הֵיטֵב לִדְבָרַי, וַיְשַׁב דַּעְתְּךָ הֵיטֵב הֵיטֵב, וַאֲנִי אֶת נַפְשִׁי

הִצַּלְתִּי לְעוֹרְרְךָ עַתָּה, וְאַתָּה הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה, וּבַעַל
הָרַחֲמִים יוֹלִיכְךָ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְיַשִּׁיבְךָ בְּכָל עֵת אֶל
נְקֻדַּת הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, לְמַעַן לֹא תִּגַּע לָרִיק וְכוּ', חוּם
וַחֲמוֹל עָלֶיךָ, וְתֵלֵךְ עַל יָדֶיךָ וְרַגְלֶיךָ לְהִתְאַחֵז בִּכְנָפֵינוּ
לְמַעַן תִּהְיֶה תִּקְוָה לְאַחֲרִיתְךָ וְתִהְיֶה לְשָׁלֵם נַפְשֶׁךָ.

דִּבְרֵי דּוֹדְךָ הַכּוֹתֵב מִלֵּב וְנֶפֶשׁ הַמְיַעֲצֶךָ לְטוֹבָתְךָ הַנִּצְחִית לְךָ וּלְזַרְעֲךָ וּלְזֶרַע זַרְעֲךָ לְדוֹרוֹת עוֹלָם לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

הַקַּלְמוּם שֶׁלְּךָ קִבַּלְתִּי, וְהִתְחַלְתִּי לִכְתֹּב עָמָּהּ, וְאִם
אֵינָהּ טוֹבָה לְפָנַי אַף עַל פִּי כֵן הִיא נִצְרָכָה
לִי מְאֹד, וְיֵשׁ לָהּ חֵלֶק בִּכְתִיבַת הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת
שֶׁהִתְחַלְתִּי לִכְתֹּב עָמָּהּ. וְקִנַּמְתִּי "וְאִם קָהָה הַבַּרְזֶל
וְהוּא לֹא פָּנִים קִלְקַל וַחֲיָלִים יְגַבֵּר" וְכוּ' (קֹהֶלֶת י), וְעַיֵּן
בְּפֵרוּשׁ רַשַׁ"י וְתָבִין הֵיטֵב, בִּפְרָט שֶׁהוּא קַלְמוּס שֶׁל
בַּרְזֶל. שִׂים לִבְּךָ הֵיטֵב אֵיךְ אָנוּ מוֹצְאִין כָּל דָּבָר בַּתּוֹרָה
לְהִתְעוֹרֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם.

וְשָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבִי יְדִידִי כְּנַפְשִׁי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב
שִׁמְשׁוֹן נֵרוֹ יָאִיר. מִדֵּי דַּבְּרִי בִּלְבָבִי עִם בֶּן
אֲחוֹתִי הַנַּ"ל זָכוֹר זָכַרְתִּי בְּךָ אֲהוּבִי חֲבִיבִי, אוֹהֵב דָּבֵק

מַאָה אֲשֶׁר אֲהֵבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ כִּבְנִי וְאָחִי. וַעֲצֹר בְּמִלִּין לֹא יָכְלְתִּי מִלְּהַזְכִּירְךָ גַּם עַתָּה עַד מָתַי עֲצַל תִּשְׁכַּב וְכוּ', מָתַי תָּקוּם וּתְחַדֵּשׁ יָמֶיךָ לְהִתְקָרֵב אֵלֵינוּ כִּבְרִאשׁוֹנָה בְּיֶתֶר שְׂאֵת וְיֶתֶר עֹז. וַהֲלֹא לְפָנֶיךָ כָּל מַחְמַדֵּי אוֹצְרוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים הַגְּנוּזִים בְּסִפְרֵיו הַקְּדוֹשִׁים. וְכָל מַה שֶּׁנִּתְחַדֵּשׁ אָצְלֵנוּ בְּכָל יוֹם אֵין לְשַׁעֵר, כִּי הוּא נַחַל נוֹבֵעַ הַנּוֹבֵעַ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה. וַהֲלֹא לְמַרְאֵה עֵינֶיךָ הַסֵּפֶר לִקּוּטֵי עֵצוֹת עַד (חָסֵר) שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ עַתָּה, וְגַם בְּסָמוּךְ שָׁלַחְתִּי תְּפִלּוֹת חֲדָשׁוֹת, וְגַם הַיָּשָׁנוֹת כְּבָר רָאִיתָ. וַהֲלֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה חָזָק בָּאֱמוּנָה בְּעִנְיַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָאֱמֶת מִתְנוֹצֵץ קְצָת בְּדַעְתְּךָ. וְאִם אֶמְנָם יֵשׁ עֲדַיִן חִפּוּיִים וְהַסְתָּרוֹת וּמְנִיעוֹת הַרְבֵּה, אֲבָל בָּאֱמֶת לְפִי הִתְנוֹצְצוּת מְעַט הָאֱמֶת שֶׁבְּלִבְּךָ רָאוּי לְךָ לְדַלֵּג עַל הֶהָרִים לָרוּץ אֶל מְקוֹר הָאֱמֶת כָּזֶה, וְאִם הָיָה מֵעֻבָּר לָיָם הָיָה רָאוּי לְךָ לַעֲבֹר בִּשְׁבִילוֹ, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כִּי לֹא רָחוֹק מִמְּךָ הַדֶּרֶךְ. וְהִנֵּה בִּטְנִי מָלְאָ מִלִּין, אַךְ קְצָרָה הַיְרִישָׁה וְאֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק, כִּי קָדְשַׁת שַׁבָּת קֹדֶשׁ מְמַשְׁמֶשׁ לָבוֹא, וּצְרִיכִין לַחֲשֹׁב בְּכָל עֵת עַל יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת. וּבִשְׁבִיל זֶה כָּתַבְתִּי לָכֶם כָּל דִּבְרֵי אֵלֶּה, אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לְכָלּוֹת

הַזְּמַן עִמָּכֶם לְבַד. וְאִם תִּרְצוּ דַּי בָּזֶה, כִּי אָזְנַיִם כָּרִיתִי לָכֶם וְאַתֶּם הַטּוֹב עֲשׂוּ, וּבְחַרְתֶּם בַּחַיִּים לְמַעַן תִּחְיוּ אַתֶּם וְזַרְעֲכֶם וְכוּ'.

נָתָן הַנַּ"ל

כ' ניסן

קס

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א' לְךָ לְךָ תקצ"ח לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ עַתָּה עִם הַשְּׁלִשָׁה תְּפִלּוֹת, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ עַתָּה, כִּי בֵּין הַיּוֹם וּמָחָר תִּהְיֶה פֹּה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם. רַבִּי אַיְזִיק בֶּן אֲחוֹתִי הָיָה פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וּמֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁהֶכְנַסְתִּי בַּלַּיְלָה הַקֻּדָּם מִכְתָּב אֵלָיו כַּאֲשֶׁר יִסַּפֵּר לְךָ, וַאֲנִי כָּתַבְתִּי גַּם לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן עַל בֵּן תִּרְאֶה לְקַבֵּל הָאִגֶּרֶת מֵרַבִּי אַיְזִיק וּלְמָסְרוֹ לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן לִקְרוֹתוֹ, וְאַחַר כָּךְ תַּחֲזִירֶהוּ לְרַבִּי אַיְזִיק לְגָנְזוֹ, כִּי כָּךְ דִּבַּרְתִּי שֶׁיִּגְנְזוּ הָאִגֶּרֶת אָצְלוֹ.

מִיְּדִידֵנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי גֵּרוֹ יָאִיר הִגִּיעַנִי בַּשָּׁעָה הַזֹּאת אִגֶּרֶת מֵאוּמָאן, לְבָאֵר לוֹ הֵיטֵב עִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת מֵהֵיכָן נִצְמַח. וּכְבָר כָּתַבְתִּי לוֹ תֵּכֶף אַחַר יוֹם טוֹב, אַךְ עַתָּה הוּא מְבַקֵּשׁ גַּם בֵּן לְבָאֵר לוֹ הֵיטֵב,

וְכָתַבְתִּי לוֹ שֶׁהַמַּחֲלֹקֶת נִצְמַח מֵהַטָּא אָדָם הָרִאשׁוֹן, וּמַחֲמַאינוּ וְעַוֹונוֹתֵינוּ הָרַבִּים, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. גַּם רַבִּי נַפְתָּלִי וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מְבַקְּשִׁים לְהוֹדִיעָם מִשְּׁלוֹמְךָ וּבְרִיאוּתְךָ הַטּוֹב, וְהֵנָּנִי מוּכָן לְהַשִּׁיבָם מִיָּד, וּמֵחֲמַת זֶה אֵין פְּנַאי לְהָרְחִיב הַדִּבּוּר לְךָ עַתָּה. וַה' יְחַזֵּק לְבָבְךָ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְאָרְךָ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

(אָמַר הַמַּעְתִּיק לְהֵיוֹת נוֹדָע לְדוֹרוֹת כִּי בְּזֹאת הַשָּׁנָה הָיְתָה מַחֲלוֹקֶת גְּדוֹלָה עַד לְמְאֹד. וְהִתְחִילָה מִבֵּין כָּמָה לְעֻשּׂוֹר וְנִמְשְׁכָה כָּל הַשָּׁנָה. וְגַם בִּשְׁנַת תקנ"ו גַּם כֵּן לֹא נִשְׁקַט הַמַּחֲלֹקֶת כַּאֲשֶׁר יָבִין הַמְעַיֵּן מֵהַמִּכְתָּבִים דִּלְהַלָּן, עַד שְׁנַת תקנ"ח בְּמִיתָה מְנֻגָּעָה וּמִיתָה מְשֻׁנָּאָה הַבַּעֲלֵי לָשׁוֹן הָרָע וּרְכִילוּת אֲשֶׁר דָּרְכּוּ לְשׁוֹנָם לִירוֹת בַּמִּסְתָּרִים תָּם. וּבֵינֵיהֶם הָיָה הַנָּגִיד מֹשֶׁה מִפְּפָּ' שְׁעַרְעוֹוִיעץ אֲשֶׁר שִׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה, שֶׁהָיָה בִּימֵי נְעוּרוּתוֹ עָנִי גָּדוֹל, וְעָשָׂר מִפָּנִים, אַךְ הָיָה שׂוֹקֵד עַל דַּלְתֵי אַדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכַר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לְבָרְכָה לְעוֹרֵר רַחֲמִים אָצְלוֹ לַעֲזֹר לוֹ. וְרִחֵם עָלָיו הוּא יִ"ת, וְהִבְטִיחַ לוֹ שֶׁיִּהְיֶה עָשִׁיר גָּדוֹל וְשֶׁיִּזְכֶּה לוֹ בָּנִים קַיָּמִים, וְכָךְ הָיָה, וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר עַד אֲשֶׁר קָצְרָה הַיְרִיעָה לָזֶה. וְאַחַר זְמַן סַפִּיר אַחַר פְּטִירָתוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, נַעֲשָׂה לוֹ טִנְּה בַּלַּב עַד אֲשֶׁר נָתְפַּךְ לְאוֹיֵב וְרוֹדֵף. וְנִכְבַּד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל הָרַבְּנִי הַמְפֻרְסָם מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם דֹּב בֶּן אֲדִיל זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה חֶתְנוֹ וְנִרְשׁוֹ מֵחֲמַת הַמַּחֲלֹקֶת. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר, אַךְ כְּלָלוֹ שֶׁל

דָּבָר שֶׁשִּׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה, וְנָתְפַּךְ לְרוֹדְפוֹ. וְרָדַף לְמוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ רַבִּי נָתָן זַ"ל כָּל שְׁנַת תקנ"ח וְתקנ"ט וְתקנ"ו וְתקנ"ז, וְגָרָה בּוֹ אוֹיְבִים לְקַחַת אוֹתוֹ לְהָמִיתָה. וְאַחַר כָּךְ גָּרַשׁ מִבֵּיתוֹ מִבֵּרְסְלֶב לְנַעְמִירוֹב, וְגַם שָׁם גָּרָה בּוֹ בְּבָמָה פְּעָמִים אוֹיְבִים, עַד שֶׁבִּשְׁנַת תקנ"ח מֵת קֹדֶם שֶׁבּוּעוֹת הָיָה מוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן בִּבְרֶסְלֶב לְחַשֵּׁב עֵצָה עִם אוֹתָבֵיו אֵיךְ לְחַזֵּר לְבֵיתוֹ לִבְרֶסְלֶב מֵחֲמַת שֶׁשָּׁם בָּעֲמִירוֹב לֹא הָיָה לוֹ דִּירָה וְהַכְנָסָה לְיֵישֵׁב בְּשִׁבְנוּת, וְעוֹד בָּמָה יִסּוּרִים שֶׁהָיָה לוֹ שָׁם. וְנוֹדַע לְמֹשֶׁה הַנַּ"ל שֶׁמּוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן רוֹצֶה לַחֲזֹר לְבֵיתוֹ, וְאָז עָמַד בְּאֶמְצַע הָרְחוֹב וְאָמַר בְּהַאי לְשָׁנָא "עֶר וויל שוין אַריין צוא ריק אַהֵעֶר נוא נוא ווייל מיין לְעָבִין וועט זיין וועט עֶר דָּא נישט זיצען נישט מְעהר אִיךְ בִּאַדְאַרְף בְּלוֹז בֶּיין לְהַגַּאדְאַרְנִימְשָׁע" [הוּא רוֹצֶה בְּכָךְ לַחֲזֹר וּלְהִכָּנֵס פֹּאן, נו נו, כָּל זְמַן שֶׁאֲנִי חַי לֹא יָגוּר פֹּאן. כָּל מַה שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת זֶה לָעֲשׂת לְמוֹשֵׁל]. כְּאוֹמֵר וְאָמְסֹר אוֹתוֹ. וְכָךְ הָיָה, וְהָלַךְ מֵהָרְחוֹב לְהָאֲדוֹן הַנַּ"ל, וְהָיָה בְּרִיא כְּאוֹלֵם בְּכָל כֹּחוֹתָיו, עַטְיָנִי מְלֵאִים חֶלֶב וְכוּ', וּבְבוֹאוֹ לְהָאֲדוֹן הַנַּ"ל הָיָה שָׁם יְהוּדִי אֶחָד, וְצִוָּה שֶׁיֵּלֵךְ לַחוּץ. וְהָלַךְ הָאִישׁ הַנַּ"ל לַחוּץ, וְשָׁמַע שֶׁהוּא מְדַבֵּר מִמּוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן עִם הָאֲדוֹן הַנַּ"ל, וּכְהֶרֶף עַיִן נָפַל לָאָרֶץ חֻלְשׁוֹת וְנִגְוַע, וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ גָּדוֹל. וְהָאֲדוֹן הַנַּ"ל בָּרַח לְחוּץ וְצָעַק צְעָקָה גְּדוֹלָה, כִּי לֹא יָכֹל לְהַחֲיוֹת אוֹתוֹ, וְשָׁפְכוּ עָלָיו יַיִן שָׂרָף עִם בָּשָׂמִים טוֹבִים וְרִיחוֹת טוֹבוֹת, אַךְ לֹא הוֹעִיל. וְצָעַק הָאֲדוֹן הַנַּ"ל לְקַח אֵיזֶה עֲנָלָה לְהוֹלִיכוֹ לְבֵיתוֹ, וְלֹא הָיָה לְשָׁעָה שׁוּם עֲנָלָה. וְלָקְחוּ עֲנָלָה גְּדוֹלָה שֶׁמּוֹלִיכִין עִמָּה בָּל וֶרֶפֶשׁ מֵהָרְחוֹב וּמֵהַסּוּסִים וְשָׁכְבוּ אוֹתוֹ עַל הָעֲנָלָה הַנַּ"ל, וְהָאִישׁ הַנַּ"ל וְעוֹד בָּמָה נְכָרִים הוֹלִיכוּ אוֹתוֹ לְבֵיתוֹ וְנַעֲשָׂה שָׁם רַעַשׁ גָּדוֹל עַד לִמְאֹד מְאֹד, כִּי זֶה מִקֹּדֶם לְעֶרֶךְ חֲצִי שָׁעָה רָאוּ אוֹתוֹ בָּרִיא כְּאוֹלָם בְּכָל כֹּחוֹתָיו וְעַכְשָׁו הוּא מֵת. אַךְ לֹא הוֹעִיל לָהֶם רַעֲשָׁם, וְשָׁכַב כָּךְ בִּלֹא לְשׁוֹן לְעֶרֶךְ מֵעֵת לְעֵת רַק הֵבָה מִבִּטְנוֹ וָעֵה וְכוּ', וְאַחַר כָּךְ נִגְוַע

לְגַמְרֵי. וְאָז הִתְחָרְטוּ כַּמָּה וְכַמָּה שׁוֹנְאִים וְאוֹיְבִים וְנִתְהַפְּכוּ לְאוֹהֲבִים, וְהֵם בְּעַצְמָם טָרְחוּ לַהֲבִיאוֹ לְבֵיתוֹ לְבֶרְסְלָב, וְכָךְ הָיָה שָׁבְּשָׁנַת תקצ"ט בֵּין יוֹם כִּפּוּר לְסֻכּוֹת יָצָא מִנְּעַמֵּרוֹב לְבֶרְסְלָב וְאָז נִשְׁקְטוּ הַמַּחֲלֹקֶת. רַבַּת צָרְרוּנִי מִנְּעוּרַי נַם לֹא יָכְלוּ לָנוּ, וַה' לֹא יַעַזְבֵנוּ בְּיָדָם, וְאֵשׁ תּוֹרָתוֹ וְיִרְאָתוֹ אֲשֶׁר הוּא עוֹסֵק לְהַכְנִים בָּנוּ לִירָא מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ אֵדוֹן כֹּל לֹא יִכְבֶּה לְעוֹלָם; כַּאֲשֶׁר אָמַר הוּא זַ"ל בְּזֹה הַלָּשׁוֹן: מַיִן פַיְיעֶרְל וָועט שׁוֹין טָלוּאִין בֵּיו מְשִׁיחַ וָועט קוּמֶען וְהָאֵשׁ שֶׁלִּי תּוּקד עַד בִּיאַת מְשִׁיחַ). הוֹדַעְתִּי כָּל זֶה בִּכְדֵי שֶׁיָּבִין הַמְעַיֵּן הֵיטֵב בְּהַמִּכְתָּבִים דִּלְהַלָּן וְיָשָׂאֵר קַיָם בָּאֱמֶת לָנֶצַח).

כ"א ניסן

קסא

יוֹם ב' חַיֵּי שָׂרָה תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

שָׁלוֹם רַב לַאֲהוּבֵי בְּנֵי מוֹרֵנוּ הָרַב יְצְחָק נַרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּזֹאת הַשָּׁעָה, גַּם בְּיוֹם א', וְהֶחֱיֵיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ בַּמָּה שֶׁפָּתַבְתָּ מֵעִנְיַן אֲרִיכוּת אַפַּיִם. בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנוּ שֶׁדְּבָרָיו הַנּוֹרָאִים זַ"ל מַתְחִילִין לְהִתְנוֹצֵץ לַעֲשׂוֹת רְשִׁימָה וּפְעֻלָּה טוֹבָה בְּלִבָּבְךָ, אִם אָמְנָם עֲדַיִן הוּא בְּמַעוּט וּבְצִמְצוּם מְאֹד, עִם כָּל זֶה הִגְדַּלְתִּי הַשִּׂמְחָה עַל צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה הַנִּגְדּוֹלָה הַזֹּאת, כִּי בְּאֵלֶּה חָפְצוּ. כִּי כָּל יִשְׁעוֹ וְכָל חָפְצוֹ וְכָל מְגַמָּתוֹ שֶׁתִּזְכּוּ לֵילֵךְ עִם דְּבָרָיו, הֵינוּ לְקַיְּמָם

בְּפִשׁוּטָם, וּלְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וְלִמְצֹא לְעַצְמוֹ עֵצוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם בְּכָל עֵת וּזְמַן בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, בְּשָׂכְבוֹ וּבְקוּמוֹ, וּבְלֶכְתּוֹ בַּדֶּרֶךְ, בִּימֵי נְעוּרָיו, וּבִימֵי בַּחֲרוּתוֹ וּבִימֵי זְקֻנּוּתוֹ מִתְּחִלָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ. הֵן בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ, הֵן בְּהִתְנַהֲגָתוֹ עִם בֵּיתוֹ וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, וּבְהִתְנַהֲגָתוֹ עִם בְּנֵי אָדָם הַקְּרוֹבִים וְהָרְחוֹקִים הָאוֹהֲבִים וְהַשּׂוֹנְאִים חַס וְשָׁלוֹם וְכוּ' וְכוּ', אֵין דָּבָר וְאֵין עִנְיָן שֶׁלֹּא נוּכַל לְהוֹצִיא וְלִמְצֹא לְעַצְמֵנוּ עֵצוֹת נְכוֹנוֹת וּדְרָכִים יְשָׁרִים בְּכָל דָּבָר אֵיךְ שֶׁהוּא, בְּבְחִינַת יְרִידָה חַס וְשָׁלוֹם וּבְחִינַת עֲלִיָּה, בְּכָל מִינֵי דְּרָגוֹת וְעִנְיָנִים שֶׁהָאָדָם עוֹמֵד בָּהֶם. וּמִי שֶׁמֵּבִין קְצָת מִזֶּה מֵבִין, וּמִי שֶׁאֵינוֹ מֵבִין אוֹ אֲפִלּוּ הַמֵּבִין קְצָת כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְעִנְיָן שֶׁאֵינוֹ מֵבִין, צָרִיךְ לְהַאֲמִין תָּמִיד שֶׁבְּוַדַּאי נִמְצָאִים אִלּוּ הָעִנְיָנִים שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו וְעַל כָּל הָעוֹלָם, וְכָל מַה שֶּׁשּׁוֹמֵעַ בְּנֵי אָדָם מְדַבְּרִים, בְּוַדַּאי הַכֹּל נִמְצָא בְּתוֹךְ תּוֹרָתוֹ וּמַעֲשָׂיוֹתָיו וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְעַל יְדֵי הָאֱמוּנָה יִזְכֶּה לִמְצֹא גַּם כֵּן לְפִי שִׁכְלוֹ וּמַדְרֵגָתוֹ, כִּי מְאֹד מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו וְהַכֹּל יְכוֹלִים לְהִתְחַיּוֹת עַצְמָן עַל יָדָם בְּחַיֵּי עוֹלָם לָנֶצַח נְצָחִים. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לְכָל זֶה.

גַּם מַאֲגֶרֶת שֶׁל הַיּוֹם הָיָה לִי נַחַת וְנֶחָמָה עַל צַעֲרֵנוּ הַקָּשֶׁה מֵעִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת, מֵאַחַר שֶׁאֲנִי רוֹאֶה שֶׁאַתֶּם מַרְגִּישִׁים קְצָת דִּבּוּרֵנוּ שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם בָּזֶה שֶׁצְּרִיכִין לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד לְהִתְקָרֵב עַל יְדֵי זֶה דַּיְקָא וְשֶׁאֵין הִתְחַזְּקוּת גָּדוֹל מִזֶּה. חֲזַק בְּנִי וַחֲזַק, וְחִזְּקוּ עַצְמְכֶם זֶה אֶת זֶה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ יַעְזֹרוּ וּלְאָחִיו יֹאמַר חֲזָק וְתַקְּיְמוּ וְתִקַּבְּלוּן דִּין מִן דִּין. כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמָּנוּ בְּכָל עֵת בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת, וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת. זְכֹרוּ הֵיטֵב כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלֵינוּ, וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמָּנוּ עַתָּה, לְמַעַן תִּסְפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן לְמַעַן יֵדְעוּ דּוֹר אַחֲרוֹן בָּנִים יִוָּלֵדוּ וְכוּ', כִּי בְּפִי הַנְּרְאֶה גַּם עֲלֵיהֶם יַעֲבְרוּ מַחֲלוֹקוֹת עֲצוּמוֹת. וְיִהְיֶה לָהֶם לְהִתְחַזְּקוּת וּלְנֶחָמָה כְּשֶׁיִּשְׁמְעוּ וְיָבִינוּ שֶׁכָּבָר עָבַר עָלֵינוּ כָּל זֶה כַּמָּה פְּעָמִים, וּבְכָל עֵת עָמְדוּ עָלֵינוּ וְכוּ' רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּילֵנוּ מִיָּדָם בְּכָל פַּעַם. כִּי כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִמָּנוּ יִסְפְּרוּ מִזֶּה הַרְבֵּה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר אֲפִלּוּ כְּשֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. כִּי מַעֲשֶׂה כָּזֹאת לֹא הָיָה עֲדַיִן, שֶׁאֻמָּת נִגְלֶה כָּזֶה עִם הִתְנַגְּלוּת חִדּוּשֵׁי תוֹרָה כָּאֵלֶּה יִהְיוּ נֶעְלָמִים וּמְבֻזִּים וּמֻשְׁלָכִים אַרְצָה כָּל כָּךְ. אֲבָל זֶהוּ בְּעַצְמוֹ הַתַּרְוִיץ מֻחַמַּת שֶׁהוּא אֱמֶת כָּזֶה וְחִדּוּשֵׁי

חִדּוּשִׁים כָּאֵלֶּה עַל כֵּן מְבֻזִּים וּמֻסְתָּרִים כָּל כָּךְ, אֲבָל דְּבַר אֱלֹקֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם, וְהָאֱמֶת עֵד לְעַצְמוֹ, וּמִי שֶׁהִתְחִיל יִגְמֹר. כַּמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה (חַיֵּי שָׂרָה פָּרָשָׁה ס) עַל פָּסוּק וַעֲשֹׂה חֶסֶד עִם אֲדֹנִי אַבְרָהָם הִתְחַלְתָּ גְּמֹר. וּפֵרוּשׁוֹ שֶׁאָמַר לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! הִתְחַלְתָּ לַעֲשׂוֹת נִסִּים בִּשְׁבִיל אַבְרָהָם וְכוּ' תִּגְמֹר וְכוּ'. חִזְּקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם וְכוּ' כִּי ה' אִתָּנוּ אַל תִּירָאוּם, יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ וְאוֹהֲבְךָ בֶּאֱמֶת לָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה, מֵאֲלֵיהֶם יָבִינוּ שֶׁלִּבָּם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה, וְלֹא אִתְּכֶם לְבַד, כִּי אִם אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה וְאֶת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה וְכוּ', מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים צָרִיךְ לֵידַע מִכָּל הַנַּ"ל.

כ"ב ניסן

קסב

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' תּוֹלְדוֹת תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה. עַתָּה בְּנִי אוֹדִיעֲךָ חֲדָשׁוֹת, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל אֲנִי מוּכָן

לִנְסֹעַ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּיוֹם ג' א' דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְאוּמַאן. וּכְבָר שָׁבַרְתִּי עֶגְלָה בְּשָׁעָה זֹאת, כִּי מְיוּם שֶׁנִּתְהַוָּה הָרַעַשׁ בְּיוֹם טוֹב שֶׁעָבַר נִכְסַף נִכְסַפְתִּי לִנְסֹעַ לְשָׁם, וְכָעֵת עוֹרְרַנִי יְדִידֵנוּ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר שֶׁשָּׁלַח לִי מִכְתָּבוֹ שֶׁהָרַב דִּבֵּר שָׁם דִּבּוּרִים נֶגְדֵּנוּ, וּבִפְרָט עַל הַקְּלוֹיְז הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ שֶׁשֹּׁא הָיָה רָאוּי לוֹ לְאָמְרָם, וּמַחֲמַת זֶה הוּא חָפֵץ מְאֹד שֶׁאֶבְוֹא לְשָׁם. אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עָלַי לְטַרַח גָּדוֹל עַתָּה לִנְסֹעַ בָּעֵת הַזֹּאת, אֲנִי מֻכְרָח לִנְסֹעַ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם עָלַי וְעָלֵינוּ וְיַנְחֵנוּ בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ, וְיוֹלִיכֵנִי בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶתִי בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה וְנִזְכֶּה לִפְעֹל שָׁם כָּל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין לְטוֹבָה נִצְחִית. וְגַם בְּזֶה הָעוֹלָם יְרַחֵם עָלֵינוּ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרֵךְ, וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ וְכוּ'. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה, וַה' יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ,

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וּלְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם רַב תְּהִלָּה לְאֵל רָקְדָנוּ הַרְבֵּה בְּשַׂפַּת הֶעָבֶר וְגַם אֲנִי רָקַדְתִּי קְצָת בְּעֻזַּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְדִבַּרְנוּ מֵהַתּוֹרָה "וְאַתֶּם תִּהְיוּ

לִי" (לְקוּטֵי מוֹהַר"ן לד) מֵעֵנְיַן הַשְּׁלֹשָׁה נְקֻדּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁצְּרִיכִין לְקַבֵּל מֵהַצַּדִּיק, וְכָל אֶחָד מֵהֶבְרוֹ וּמִגִּזְעוֹ וּבֵיתוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה מְבַטְּלִין חֲרָפַת לֵב שְׁבִירַת לֵב כִּי שָׁם אַהֲבָה דְּקְדֻשָּׁה שׁוֹרֶה. אַשְׁרֵי אָזְנַיִם שֶׁכָּךְ שׁוֹמְעוֹת, אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לְכָל דִּבּוּר, מִכָּל שֶׁכֵּן לְכָל תּוֹרָה שֶׁעוֹלָה עַד אֵין סוֹף וְיוֹרֵד עַד אֵין תַּכְלִית, וּמַחֲיָה וּמְקַשֵּׁר נַפְשׁוֹתֵינוּ וְנַפְשׁוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל לְשָׁרְשָׁם. מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' וְנַפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים שֶׁזָּכִינוּ בַּדּוֹר הָעָנִי הַזֶּה, אַשְׁרֵינוּ.

קסג

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' וַיַּשְׁלַח תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בֵּין מִנְחָה לְמַעֲרִיב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וּקְרִיתִיו אָז, וּמַה מְּאֹד הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי בָּעֵת הַזֹּאת, בִּפְרָט עִם הַמִּכְתָּב מִלְּעֻמְּתָם. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְאִתָּנוּ אֵין יוֹדֵעַ עַד מָה, רַק אָנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת עַל הֶעָבָר עַל כָּל הָרְחָבָה וְהַרְחָבָה אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו מַרְחִיב לָנוּ בַּצַּר בִּמְעוֹף צָרָה וְצוּקָה מִכָּל צַד, בְּמַחֲלֹקֶת כָּזֶה בְּבִיזּוֹנוֹת כָּאֵלֶּה בִּדְחָקוֹת פַּרְנָסָה כָּזֶה, וְהָעִקָּר בְּדַחֲקוּת

פַּרְנָסַת הַנֶּפֶשׁ בָּזֶה, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְהִתְפַּלֵּל שׁוּם תְּפִלָּה כָּרָאוּי וְכוּ', עִם כָּל זֶה ה' אִתָּנוּ בְּכָל עֵת וְעוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ, וְגַם בְּכָל פַּעַם מֵאִיר לָנוּ בְּדַרְעָתָנוּ וּמַרְאֶה לָנוּ הִתְנוֹצְצוּת צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּכָל עֵת. מָה אֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר. וְעַל יְדֵי כָּל זֶה יֵשׁ לָנוּ כֹּחַ לְצַפּוֹת לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה תָּמִיד בַּאֲשֶׁר עַד הֵנָּה רַבּוֹת עָשָׂה עִמָּנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ נִפְלְאוֹתָיו וּמַחְשְׁבוֹתָיו אֵלֵינוּ וְכוּ'. וְהִנֵּה כְּבָר הוֹדִיעֲךָ יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן נֵרוֹ יָאִיר מִטּוּלְטְשִׁין מֵעִנְיַן בִּיאָתִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם תְּהִלָּה לָאֵל, וְגַם תִּשְׁמַע עוֹד בָּזֶה וְתָבִין נִפְלְאוֹתָיו ה'. יָתֵר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ עַתָּה, וְתִרְאֶה לִשְׁלֹחַ לִי הַקֶּלְמוֹסִים שֶׁל בַּרְזֶל מְהֻרָּה, וְלִזְכוּת רַב יֶחָשֵׁב, וַעֲדַיִן אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה מִטַּלְטוּל הַדֶּרֶךְ, עַל כֵּן אֶקְצַר וְאֹמַר שָׁלוֹם.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַמַּעְתִּיר בַּעֲדֶךָ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וּלְכָל אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רָב, חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם, כִּי הָאֱמֶת הוּא אֶחָד, וְאִי אֶפְשָׁר לְסָתְרוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן בָּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי יט): "שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד וְכוּ', וֶאֱמֶת ה' לְעוֹלָם".

כ"ג נִיסָן

קסד

זֶה הַמִּכְתָּב אֲשֶׁר שָׁלַח מוֹרֵנוּ הָרַב הַמְּפֹרְסָם לְשַׁבַּח וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זַכַּר צַדִּיק לִבְרָכָה לְהָרַב מִסַּאוְוֹרַאן בְּזֶה הַשָּׁנָה בִּכְדֵי לְהַשְׁקִיט הָרִיב וּלְהַצִּיל נַפְשׁוֹ וְנַפְשׁוֹת הַנְּלָוִים אֵלָיו לְהַצִּילָם מֵהַרְדִּפוֹת עַד הֲנָפֶשׁ שֶׁנִּרְדְּפוּ אָז, אַךְ לֹא הוֹעִיל כִּי לֹא נִכְנְסוּ הַדְּבָרִים בְּלִבּוֹ מֵחֲמַת רִבּוּי לְשׁוֹן הָרַע שֶׁפִּזְּרוּ לְפָנָיו. לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ בַּעֲזָרֵנוּ וְהִצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ מֵהַרְדִּיפוֹת. בָּרוּךְ ה' שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם וְכוּ'.

בָּרוּךְ הַשֵּׁם אוֹר לְיוֹם ה' וַיִּשְׁלַח תקצ"ה בָּרְסְלֶב.

מַרְחוֹק אִקְרָא לְשָׁלוֹם, מִן הָאוֹב אֲשֶׁר בַּקִּיר לְאֶחָיו אֲשֶׁר בַּבָּבְנוֹן, הֲלוֹא הוּא הָרַב הַקָּדוֹשׁ הַמְפֹרְסָם נוֹדָע בִּיהוּדָה וּבְיִשְׂרָאֵל שְׁמוֹ נֵרוֹ יָאִיר עַמּוּד הֶחָזָק פַּטִּישׁ הֶחָזָק אִישׁ אֱלֹקִים קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ, לוֹ דּוּמְיָה תְּהִלָּה בְּבוּד קְדוּשַׁת שְׁמוֹ מוֹרֵנוּ הָרַב **מֹשֶׁה צְבִי** נֵרוֹ יָאִיר.

הָאֱמֶנָם תַּמָּן נְהִינֵי דְּלָא שָׁאִיל וְעִירָא בִּשְׁלָמָא דְּרַבָּא, עִם כָּל זֶה לְמַעַן גֹּדֶל הַשָּׁלוֹם אֲשֶׁר הִפְלִיגוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בְּעֹצֶם מַעֲלָתוֹ מְאֹד, וְאָמְרוּ (סֶפֶר נג:) שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָמַר יָמָּחֶה שְׁמִי עַל הַמַּיִם בְּשָׁבִיל לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם וְכוּ' וְכִיוֹצֵא בָּזֶה הִרְבֵּה, אָמַרְתִּי לָצֵאת מֵהַגְּבוּל. וְאָמְנָם שֶׁלִּבִּי הוֹלֵךְ אָנָה וָאָנָה בִּכְתִיבַת

מִכְתָּבִי זֶה, כִּי מִי יוֹדֵעַ אִם יִכָּנְסוּ דְּבָרֵי בְּלִבּוֹ הַטָּהוֹר, כִּי בְּרִית כְּרוּתָה לְלָשׁוֹן הָרָע עַד שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שַׁבָּת נו.) שֶׁדָּוִד קִבֵּל לָשׁוֹן הָרָע, אָמַרְתִּי עָלַי לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלִּי. וְיִהְיֶה מָה, אֲרוּצָה דְּבָרַי אֵלֶּה לְהַצִּיל אֶת נַפְשִׁי וְאֶת נַפְשׁוֹת כְּשֵׁרִים הַתְּלוּיִים בִּי, וַאֲדוֹנִי חָכָם כְּחָכְמַת מַלְאַךְ הָאֱלֹקִים לָדַעַת כָּל אֲשֶׁר בָּאָרֶץ, וְיָבִין כִּי בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים יוֹצְאִים דְּבָרִים אֵלֶּה מִלִּבִּי. וְהִנֵּה בֶּאֱמֶת אֵין דַּעְתִּי צְלוּלָה לְסַדֵּר דְּבָרַי כָּרָאוּי לִגְדוֹל הַדּוֹר כַּיּוֹצֵא בּוֹ, מִגֹּדֶל הַמְּחַלְקֶת וְהַיְסוּרִים מִכָּל צַד, אֲפָפוּנִי מַיִם עַד נָפֶשׁ וְכוּ', אַךְ עָצוֹר בְּמִלִּין מִי יוּכָל בְּעֵת כְּזֹאת, וְאִם זָכַרְתִּי וְנִבְהַלְתִּי, כִּי כְּפִי הַנִּשְׁמָע בְּמִדְרָנֻתֵנוּ מֵהַדִּבּוּרִים שֶׁיָּצְאוּ מִפִּי מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ, חִזֵּק יְדֵי בַּעֲלֵי הַמַּחֲלֹקֶת, וְרֹב בַּעֲלֵי הַמַּחֲלֹקֶת חָלַק לְבָבָם גַּם מֵאֲדוֹנִי רוֹם מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ כַּאֲשֶׁר הֶחָכָם יוֹדֵעַ בְּנַפְשׁוֹ.

וְעַתָּה יִזְכֹּר נָא אֲדוֹנִי מֵהַרְבּוֹת גּוֹאֵל הַדָּם, וְלֹא יִשָּׁפֵךְ דָּם נָקִי בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי בְּכָר הֵם שׁוֹפְכִים דָּמֵינוּ בְּבִזְיוֹנוֹת עֲצוּמוֹת אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ בָּעוֹלָם, וּמְסַקְּלִים בַּאֲבָנִים וְעִפְּרוּ בָּעָפָר, וְאֵינָם חָסִים עַל נְעָרִים וּזְקֵנִים.

לוּלֵא ה' עֶזְרָתָה לָנוּ, אֲזַי חַיִּים בִּלָּעוּנוּ. וְעַתָּה יָשִׂים נָא אֲדוֹנִי אֶל לִבּוֹ הַטָּהוֹר אַחֲרֵי אֲשֶׁר דִּרְכּוֹ הַטּוֹב לְתַוֵּךְ הַשָּׁלוֹם בְּיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ, וְכַמָּה פְּעָמִים הוּא מַבְרֵחַ לְוַתֵּר לְהַחָיָב בִּשְׁבִיל לְפַשֵּׁר בֵּינֵיהֶם, כִּי מִי פְּהֶחָכָם וּמִי יוֹדֵעַ פֶּשֶׁר דָּבָר, קַל־וָחֹמֶר בֶּן בְּנוֹ שֶׁל קַל־וָחֹמֶר אֶלְף פְּעָמִים, כַּמָּה וְכַמָּה מְחֻיָּב מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לְתַוֵּךְ הַשָּׁלוֹם בְּעִנְיַן מַחֲלֹקֶת עָצוּם כָּזֶה, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲשָׁשׁ סַכָּנוֹת נְפָשׁוֹת וְחִלּוּל הַשֵּׁם, כִּי הֵם הוֹלְכִים וְקוֹרְעִים הַמְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁחִבֵּר אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הָרַב הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבָּרְכָה, וְרוֹמְסִים אוֹתָם בְּרַגְלֵיהֶם, וְזוֹרְקִים אוֹתָם לָאַשְׁפּוֹת וְלַמְּקוֹמוֹת הַמְּמֻנָּפִים, הַנִּשְׁמָע כָּזֹאת אוֹ הֲנִרְאָה כָּמוֹהוּ, וְאֵינָם נוֹתְנִים אֶל לִבָּם לְהִסְתַּכֵּל בְּתוֹךְ הַסֵּפֶר לִרְאוֹת וּלְהָבִין בּוֹ, אִם רָאוּי לְבִזּוֹתוֹ כָּל כָּךְ. וַאֲנַשֵּׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַמִּסְתּוֹפְפִים בְּצִלּוֹ הַקָּדוֹשׁ וּלְמֻדִּים סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר כְּבָר נִתְפַּשֵּׁט חִבּוּרָיו בְּרֹב יִשְׂרָאֵל, וּבְקָצָה תֵּבֵל מִלֵּיהֶם, כִּי כְּבָר חָזְרוּ וְהִדְפִיסוּ אוֹתָם בַּמְּדִינוֹת הָרְחוֹקוֹת כַּאֲשֶׁר כְּבָר הִגִּיעוּ לְיָדֵינוּ, בְּרִאוֹתָם גֹּדֶל הַחֲצִיפוּת שֶׁל הָעַזֵּי פָּנִים שֶׁבַּדּוֹר הַמְבַזִּים אֶת הַסְּפָרִים כָּל כָּךְ וְהֵם מֻכְרָחִים לִשְׂחֹק וְלָשׂוּם לְפִיהֶם מַחְסוֹם.

וְהַחוֹלְקִים אֵינָם מִסְתַּפְּקִים בְּכָל זֶה וּמוֹסִיפִים לִפְעֹר פִּיהֶם לִבְלִי חֹק עַד שֶׁמְּרִימִים יָדֵיהֶם עַל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הָעֲנִיִּים הַנִּרְדָּפִים. אֲזַי גַּם הֵם אֵינָם יְכוֹלִים לְהִתְאַפֵּק וְעוֹמְדִים כְּנֶגְדָּם בְּכָל כֹּחָם, כִּי הָאֲנָשִׁים מָרֵי נָפֶשׁ הֵמָּה. וּמֵחֲמַת שֶׁהֵם נִרְדָּפִים בְּיוֹתֵר עַד אֲשֶׁר כָּשַׁל כֹּחַ הַפַּכָּל וְהֵם מִתְגַּבְּרִים בְּכָל כֹּחָם בְּיוֹתֵר, כְּמַאֲמַר הֶחָכָם אֵין גִּבּוֹר כְּמִתְיָאֵשׁ. וְעַל יְדֵי זֶה רַבּוּ כְּמוֹ רַבּוּ הַקְּטָטוֹת וְהַמְּרִיבוֹת בְּכַמָּה עֲרֵוֹת זֶה בְּמָה פְּעָמִים. וְעַתָּה הַיְתָכֵן לְהַלְהִיב וּלְהַבְעִיר חַס וְשָׁלוֹם יוֹתֵר אֵשׁ הַמַּחֲלֹקֶת בָּזֶה. הֲלֹא זֶה יוֹדֵעַ אֲדוֹנִי בְּנַפְשׁוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ חֲזָקִים בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת, שֶׁמֵּן הַנִּמְנָע לְהַפְרִיד לְבָבֵנוּ חַס וְשָׁלוֹם מִמֶּנּוּ ז"ל וּמִסְפָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים, מֵאַחַר שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים בְּנַפְשֵׁנוּ אֱמִתַּת דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַמְיֻסָּדִים עַל אַדְנֵי הָאֱמֶת כְּפִי אֲשֶׁר קִבַּלְנוּ מֵרַבּוֹתֵינוּ ז"ל בְּשֵׂ"ס וּפוֹסְקִים וּבְכָל סִפְרֵי מוּסָר הַקְּדוֹשִׁים מֵהַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהָיוּ אַחֲרֵיהֶם זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ, כַּאֲשֶׁר עַיִן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל רָאוּ בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים, כָּל מִי שָׁהָפַץ בָּאֱמֶת לְהַבִּיט בְּעֵין בָּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לְהַכְחִישׁ דְּבָרִים אֲמִתִּיִּים כָּאֵלֶּה, וְאִם רַבִּים אֵינָם חֲפֵצִים לְהַבִּיט בָּהֶם, מִי יַכְרִיחַ אוֹתָם. הַשּׁוֹמֵעַ יִשְׁמַע וְהֶחָדֵל יֶחְדַּל. אַךְ אֵיךְ הֲתַר

לְהַצִּית הָאֵשׁ חַס וְשָׁלוֹם הַבּוֹעֵר זֶה בְּמָה שָׁנִים. וְזֶה יָדוּעַ וּמְפֹרָסָם שֶׁאֲנִי הֶעָנִי וְהָאֶאְיוֹן בְּכָל הִשְׁלַכְתִּי נַפְשִׁי מֻנָּחָה. וּמָסַרְתִּי נַפְשִׁי וּגוּפִי וּמָמוֹנִי בִּשְׁבִיל הָאֱמֶת.

וַה' אֱלֹקִים אֱמֶת יוֹדֵעַ כִּי דִּבַּרְתִּי עִם גְּדוֹלֵי קְדוֹשֵׁי יִשְׂרָאֵל צַדִּיקֵי יְסוֹדֵי עוֹלָם וְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ. עִם כָּלָם דִּבַּרְתִּי הִרְבֵּה גַּם אַחַר שֶׁזָּכִיתִי לְהִתְקָרֵב לַאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַמְּבֹרָךְ הָרַב הַקָּדוֹשׁ מוֹהַר"ן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה. וְכָלָם קֵרְבוּ אוֹתִי בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבְחִבָּה יְתֵרָה. וּבִפְרָט הָרַב הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מִבַּרְדִּיטְשׁוֹב, וְאַחֲרָיו הָרַב הַקָּדוֹשׁ מִטֶּמֶעלְנִיק, וְהָרַב הַקָּדוֹשׁ מוֹרֵנוּ הָרַב שָׁלוֹם מִפְּאֶרִיבִּישְׁטְשׁ זֵכֶר צַדִּיקִים לִבְרָכָה, וּשְׁאָרֵי גְּדוֹלֵי עוֹלָם, אֵצֶל כֻּלָּם הָיִיתִי מִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלֵיהֶם קֹדֶם שֶׁנִּתְקָרַבְתִּי אֶל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַמְּבֹרָךְ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה וְאַחַר כָּךְ. וְאַהֲבָתָם גָּבְרָה עָלַי אַחַר כָּךְ בְּיוֹתֵר, מֵחֲמַת שֶׁרָאוּ שֶׁנִּשְׁתַּנֵּיתִי לְטוֹבָה יוֹתֵר, לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה בְּיוֹתֵר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְכָלָם פָּרְסוּ בִּשְׁלוֹמוֹ ז"ל עַל יָדִי. וְהִנְנִי הַיּוֹם הִרְבֵּה יוֹתֵר מֵחֲמִשִּׁים שָׁנָה, וּכְבָר עָבַר עָלַי מַה שֶּׁעָבַר, כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ, וַאֲנִי עוֹמֵק

בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים זֶה יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה. וּכְבָר זָכִיתִי לְהַדְפִּיסָם פַּמָּה פְּעָמִים עִם הַסְפָמוֹת מִגְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל מְחַבְּרִים מְפֻרְסָמִים גְּאוֹנֵי עוֹלָם. וְנִתְפַּשְּׁטוּ בְּכָל יִשְׂרָאֵל בְּפָרָט בִּמְדִינוֹת לִיטָא וְרִיסִין וּפוֹלִין גָּדוֹל וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְכֻלָּם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים שֶׁהֵם דְּבָרִים נִפְלָאִים וַאֲמִתִּיִּים וּפוֹתְחִים שַׁעַר לְכָל דּוֹפְקֵי בִּתְשׁוּבָה וּמַדְרִיכִים אֶת הָאָדָם בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה. לְבַד בִּמְדִינָתֵנוּ רַבּוּ הַמַּחֲלֹקֶת, מֵהֶמְיַת דִּבְרֵי הֶבֶל שָׁיָצָא מִפִּי הַחוֹלֵק הַגָּדוֹל עָלָיו ז"ל אֲשֶׁר לְבָבֵנוּ חָלַק מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי וְאֵינִי רוֹצֶה לְדַבֵּר מִמֶּנּוּ. וְגַם אֲדוֹנִי יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא הָיָה כְּדַאי לַחֲלֹק עָלָיו ז"ל, וְרַק הוּא הִרְבָּה הַמַּחֲלֹקֶת בְּיִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם יִרְצֶה אֲפִלּוּ הַגָּדוֹל שֶׁבַּגְּדוֹלִים לְתַקֵּן הַמַּחֲלֹקֶת, אֵינִי יוֹדֵעַ אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ לְתַקֵּן, כִּי יָדָעְנוּ שֶׁקִּלְקֵל לְדוֹרוֹת עַד שֶׁיָּבוֹא מוֹרֶה צֶדֶק וְיַגְלֶה הָאֱמֶת, עַל כָּל פָּנִים אֵין לְהַרְבּוֹת הַמַּחֲלֹקֶת.

נָא אֲדוֹנִי אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל הַשּׁוֹקֵד עַל תַּקָּנָתָם, יִמְחֹל לִי אִם יָצָא מִתַּחַת יַד קֻלְמוּסִי אֵיזֶה דִּבּוּר נֶגֶד כְּבוֹדוֹ הַגָּדוֹל, וִידַיְּנֵנִי לְכַף זְכוּת, כִּי מֵרֹב שִׂיחִי וְצַעֲרִי דִּבַּרְתִּי עַד הֵנָּה, מִקִּירוֹת הַלֵּב בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִכְאֶה וְנִדְכֶּה עַד

מְאֹד, כִּי נַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד מְאֹד וְאַתָּה ה' עַד מָתַי. אִתְפָּרַיְתִּי רוּחִי גוֹ נְדָנָהּ, מָה אֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר מָה אֶצְטַדַּק הָאֱלֹקִים מָצָא אֶת עֲוֹנֵנוּ כִּי צַדִּיק ה' וַאֲנִי הִרְשַׁעְתִּי, אֲבָל הָאֱלֹקִים יְבַקֵּשׁ אֶת הַנִּרְדָּף, אֲפִלּוּ צַדִּיק רוֹדֵף וְכוּ', בִּפְרָט כִּי בְּעָנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת עָלֵינוּ לֹא צָדְקוּ דִּבְרֵיהֶם כְּלָל. כִּי גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם שֶׁאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ ז"ל מַדְרִיךְ אוֹתָנוּ בַּדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים, בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר דָּרְכוּ בּוֹ אֲבוֹתֵינוּ מֵעוֹלָם.

וְעַתָּה אָשְׁתַּחֲוֶה וְאֶכְרָעָה וְאֶחְוֵי קִידָה קָמֵי דְּמַר אֲלָפִים פְּעָמִים שֶׁיִּשִׂים לִבּוֹ הַטּוֹב אֶל כָּל דִּבְרֵי הַנֶּאֱמָרִים בָּאֱמֶת וָצֶדֶק, וְאַל יַשְׁלִיךְ דְּבָרַי אֲחֲרֵי גֵּוּו, וְאַל נָא יָשִׁית עָלַי חַטָּאת אִם יָצָא דָּבָר נֶגֶד כְּבוֹדוֹ חַס וְשָׁלוֹם, כִּי לֹא בְּמֶרֶד וּבְמַעַל דִּבַּרְתִּי חַס וְשָׁלוֹם רַק מִגֹּדֶל הַצַּעַר וְהָרְדִיפוֹת שֶׁלָּנוּ עַד הַנֶּפֶשׁ, וְאֵין אָדָם נִתְפָּס עַל צַעֲרוֹ. וְאַל יִשְׁמַע לְקוֹל מְלַחֲשִׁים בַּעֲלֵי לָשׁוֹן הָרָע, יֹאחַז צַדִּיק דַּרְכּוֹ הַטּוֹב אֲשֶׁר מִכְּבָר לְהַצִּיל עָשׂוּק מִיָּד עוֹשְׁקוֹ כֹּחַ וּלְתוֹךְ הַשָּׁלוֹם בְּיִשְׂרָאֵל. וּבוֹחֵן לְבָבוֹת הוּא יוֹדֵעַ שָׁרְצוֹנִי חָזָק מְאֹד לָבוֹא בְּאוֹהֶל בֵּיתוֹ הַקָּדוֹשׁ, וּלְדַבֵּר עִם מַעֲלַת

כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ פָּנִים־אֶל־פָּנִים וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנָיו, אַךְ גָּבַהּ טוּרָא בֵּינִי לָאֲבִיוֹן וּבֵין רוּם כְּבוֹדוֹ, כִּי הִקִּיפוּהוּ חֲבִילֵי טָרְדוֹת מִכָּל צַד עַד אֲשֶׁר אֵין הַפְּנַאי בְּיָדוֹ לַעֲסֹק לְדַבֵּר עִמִּי בָּרְאוּי. כִּי לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנָיו וּלְהַצִּיל אֶת נַפְשִׁי הָיִיתִי צָרִיךְ שֶׁיְּדַבֵּר עִמִּי מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ כַּמָּה יָמִים כַּמָּה שָׁעוֹת בְּכָל יוֹם, וְזֶה דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר מֵרִבּוּי טִרְדוֹתָיו בְּמִלֵּי דְּשִׂמְיָא וּמִלֵּי דְצִבּוּרָא. וְגַם אֲנִי בְּעָנְיִי אִי אֶפְשָׁר לִי לְהִתְמַהְמֵהַּ שָׁם הַרְבֵּה, מֵחֲמַת שֶׁבָּאִים לְשָׁם הַרְבֵּה אֲנָשִׁים אֲשֶׁר חוֹרְקִים שִׁנַּם עָלַי אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לִי לְהִתְוַעֵד עִמָּהֶם יַחַד, וּבִפְרָט יָמִים הַרְבֵּה, כַּאֲשֶׁר אֲדוֹנִי יָבִין בְּחָכְמָתוֹ הַזַּךְ. וְכֻאֲמֶת מֵחֲמַת זֶה נִמְנַעְתִּי לָבוֹא אֵלָיו עַד הֵנָּה. וּבִפְרָט עַתָּה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִי לַעֲבֹר מִבֵּיתִי לִמְקוֹם קְדֻשָּׁתוֹ מֵחֲמַת שֶׁיֵּרָאתִי מֵהַחוֹלְקִים, וּבִפְרָט מֵהָעֲוִנּי פָּנִים שֶׁבֵּינֵיהֶם אֲשֶׁר דָּמִי הֵתֵר בֵּינֵיהֶם וְכוּ'. הֵן עַל כָּל אֵלֶּה גָּבְרָה הַמִּחְצָה הַמַּפְסֶקֶת בֵּינִי וּבֵין כְּבוֹדוֹ הָרָמָה, וְגַם עַל הַמִּכְתָּב הַזֶּה נִסְתַּפַּקְתִּי אִם לְשָׁלְחוֹ לְמַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ, אַךְ לֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְאַפֵּק, וַאֲנִי מוֹסֵר דַּעְתִּי וּלְבָבִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל תְּנוּעוֹתַי וְכִרְצוֹנוֹ אֶעֱשֶׂה, וְאִם אָמְנָם בִּטְנִי מָלֵא מִלִּים, אֲמָרְתִּי

לְקַצֵּר שֶׁלֹּא אַטְרִיחַ הַמַּדִּיק בְּתֵבוֹת הָרַבֵּה, וּשְׁלוֹמוֹ יִגְדַּל נָא כְּנַפְשׁוֹ וְנַפְשׁ אַסְקוּפָה הַנִּדְרָסֶת, פּוֹרֵשׂ כַּפָּיו וּמְבַקֵּשׁ שָׁלוֹם וֶאֱמֶת.

נָתָן בֶּן מוֹרֵנוּ הָרַב נַפְתָּלִי הִירְץ מִבֶּרֶסְלֶב

כ"ד ניסן

קסה

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וַיִּשְׁלַח תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַל יְדֵי מוֹסֵר כְּתָב זֶה יְדִידֵנוּ רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין עִם אֶחָד רוּבַּל כֶּסֶף מַרְבִּי שִׁמְשׁוֹן יְדִידֵנוּ גַּרוּ יָאִיר, גַּם הַקַּלְמוֹסִים. וְהוּא בָּא לַחֲדֵר עֲלִיָּתִי בְּעֵת שֶׁעָמְדוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְפָנַי וְדִבַּרְתִּי עִמָּהֶם מֵעֵסֶק הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁנִּתְעוֹרֵר מֵחָדָשׁ, בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא רַבִּי נַחְמָן הַנַּ"ל וְרָאִיתִי מִכְתָּבוֹ וְכֵן סִפֵּר לִי בְּעַל פֶּה. וְאִם מֵהָרְאוּי לִזְעֹק בִּבְכִיָּה עַל צָרָה וּמְצוּקָה בָּוֹאת, עִם כָּל זֶה נִתְגַּבַּרְתִּי וְנִתְחַזַּקְתִּי בְּשִׂמְחָה, כִּי חָדְוַת ה' הִיא מָעֻזֵּנוּ, כִּי הָעִקָּר לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה. רַק בְּאֵיזֶה שָׁעָה מְיֻחֶדֶת בְּוַדַּאי בַּמִּסְתָּרִים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי עַל רְדִיפוֹת כָּאֵלֶּה.

וְעַתָּה בְּנִי נַפְשִׁי וּלְבָבִי וְכָל אֲנָשַׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים,
שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב לְכָל הַדִּבּוּרִים שֶׁכְּבָר נִדְבְּרוּ בֵּינֵינוּ, כִּי כְּבָר הִקְדִּים לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה לַמַּכָּה עַל יְדֵי שִׁבְעָה מְשִׁיבֵי טַעַם שֶׁהֵם הַדִּבּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁשְּׁמַעְתֶּם מִפִּי וּמִפִּי הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כֹּחַ לְהַחֲיוֹת אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד גַּם בָּעֵת הַזֹּאת, כַּאֲשֶׁר רֹב אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נִתְעוֹרְרוּ מֵחָדָשׁ עַל יְדֵי הִתְעוֹרְרוּת הַמַּחֲלֹקֶת הַזֹּאת, וְכֻלָּם אוֹמְרִים שֶׁהַקִּיצוּ וְעוֹרְרוּ אוֹתָם מִשְּׁנָתָם עַל יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת הַזֹּאת; וְעַתָּה בָּנַי תֵּעָצְבוּ וְאַל יִחַר בְּעֵינֵיכֶם, כִּי ה' אִתָּנוּ אַל תִּירָאוּם. וְהִנֵּה בְּעִנְיַן שְׁאֵלָתוֹ אִם לְהִתְפַּלֵּל בְּהַקָּלוֹיִז, שָׁמַעְתִּי דְּבָרַי בְּפִי מוֹסֵר כְּתָב זֶה שֶׁדַּעְתִּי נוֹטָה יוֹתֵר שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְהַקָּלוֹיִז בְּשַׁבָּת הַזֶּה, וְקָרוֹב בְּעֵינַי שֶׁיִּקָּבַע מָקוֹם בְּעִיר חָדָשׁ שָׁשָּׁם מִתְפַּלְּלִים אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְיֶתֶר מִזֶּה דִּבַּרְתִּי עִם מוֹסֵר כְּתָב זֶה. וְהִנֵּה חֲצוֹת לַיְלָה הִגִּיעַ גַּם הוּא עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ, גַּם מֵאֵלֶיךָ תָּבִין שֶׁאֲנִי צָרִיךְ עַתָּה לְיַשֵּׁב עַצְמִי הַרְבֵּה בֵּינִי לְבֵין קוֹנִי וְאוּלַי אָזְפָה לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּחְמֹל עַל עֶלְבּוֹנֵנוּ וְכוּ', עַל כֵּן הַהֶכְרֵחַ לְקַצֵּר וּתְקַבְּלוּ הַתַּעְתֻּקָה מֵהָאֻמָּן שֶׁהֶכְנַתִּי לְהָרֵב וְכוּ' הַיּוֹם קֹדֶם

לְאוֹר הַיּוֹם. וְגַם בָּזֶה תִּרְאוּ נִפְלְאוֹת ה' שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סִבֵּב בְּדַעְתִּי הַיּוֹם לִכְתֹּב הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת, וְאַתֶּם תִּיעָצוּ אוֹתִי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּזֶה; וְיֶתֶר מִזֶּה תִּשְׁמְעוּ מִפִּי מוֹסֵר כְּתָב זֶה.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַנִּדְוֶה מְאֹד וּכוֹרֵחַ בָּכָל פַּעַם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבְרַחֲמָיו הַמְּרֻבִּים הוּא מְחַזְּקֵנוּ וּמוֹשִׁיעֵנוּ בְּשִׂמְחָה כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְכוּ'.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

קסו

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' וַיֵּשֶׁב תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

אֲהוּבִי, בְּנִי חֲבִיבִי. קִבַּלְתִּי מִכְתָּבְךָ בַּלַּיְלָה, בְּעֵת הַשָּׁנָה, כִּי אָז בָּא הַשָּׂלִיחַ וְהֶקִּיץ אוֹתִי מִשְּׁנָתִי, וּקְרִיתִיו הֵיטֵב. וּמָה אָשִׁיב לְךָ אֲהוּבִי בְּנִי חֲבִיבִי, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל כָּל הָרַחֲבָה וְהָרַחֲבָה שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים מַרְחִיב לָנוּ בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ, וּבְפָרַט מַה שֶּׁפִּתַּבְתָּ מֵעִנְיַן שְׁלוֹם־בַּיִת שֶׁאֲנִי מֵבִין מִמִּכְתָּבְךָ שֶׁה' יִתְבָּרַךְ בְּעָזְרְךָ בְּעִנְיַן זֶה, וְזֶה הָעִקָּר, וְשׁוּב אֵין לְךָ עוֹד לִדְאֹג כְּלָל; כִּי עִקַּר הַמְנִיעָה שֶׁנִּקְרָא מְנִיעָה הוּא רַק בְּעִנְיַן זֶה, וְגַם זֹאת הַמְנִיעָה צְרִיכִין לְשַׁבֵּר בִּשְׁבִיל הָאֱמֶת בִּשְׁבִיל הַתּוֹרָה, וּמִי

שֶׁאֵינוֹ מְשַׁבֵּרָה וְנוֹטָה מִן הָאֱמֶת אֶל הַשֶּׁקֶר מֵחֲמַת עֲצַת אִשְׁתּוֹ כְּמוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה עַכְשָׁו עִם כַּמָּה רַחֲמָנָא לִצְלַן, עַל זֶה נֶאֱמַר (כָּבָא מְצִיעָא נט.) הַהוֹלֵךְ אַחַר עֲצַת אִשְׁתּוֹ נוֹפֵל בְּגֵיהִנֹּם, וְגַם בָּעוֹלָם הַזֶּה מַר לוֹ מָר. כִּי בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְצֵאת אוֹתָהּ מִכֹּל וָכֹל, וְנִשְׁאָר קָרֵחַ מִכָּאן וּמִכָּאן רַחֲמָנָא לִצְלַן כַּיָּדוּעַ לָנוּ כָּל זֶה. עַל כֵּן צְרִיכִין לְהִתְחַכֵּם וּלְהִתְגַּבֵּר לְבַלִּי לֵילֵךְ אַחַר עֲצָתָהּ כְּמֹלֵי דִּשְׁמַיָּא, רַק כְּמֹלֵי דְּעָלְמָא רָאוּי לִשְׁמֹעַ עֲצָתָהּ כַּמְבֹאָר בַּגְּמָרָא שֶׁמַּקְשֶׁה עַל מַאֲמַר הַנַּ"ל הַהוֹלֵךְ אַחַר עֲצַת אִשְׁתּוֹ וְכוּ' וְהָא וְכוּ' אִיתְּתָךְ גּוּצָא וְכוּ' דְּהַיְנוּ לִשְׁמֹעַ עֲצָתָהּ, וּמְשַׁנֵּי הָא כְּמֹלֵי דְּעָלְמָא הָא בְּמֹלֵי דִּשְׁמַיָּא. וּתְהִלָּה לָאֵל בְּבֹר הָיָה לָנוּ כַּמָּה יְסוּרִים וּמְנִיעוֹת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶזְרָנוּ לְשָׁבְרָם וְלִבְלִי לִשְׁמֹעַ אֲלֵיהֶם עַד שֶׁנִּתְחַסְּדוּ נִתְהַפְּכוּ לְדַעְתֵּנוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי טז) "בִּרְצוֹת ה' דַּרְכֵי אִישׁ" וְכוּ'. וּמֵחֲמַת שֶׁבִּרַחֲמָיו הוֹשִׁיעֲךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעִנְיָן זֶה קְצָת, שׁוּב אֵין לְךָ לְהִסְתַּכֵּל עַל כָּל הַבְּזָיוֹנוֹת כָּלָל כִּי כֻּלָּם הֵם לְטוֹבָה גְּדוֹלָה. וּלְדַעְתִּי טוֹב לְךָ לְקַבֵּעַ מָקוֹם לְתִפְלָּה עִם אַנְשֵׁי בֵּית הַמִּדְרָשׁ דְּעִיר חָדָשׁ, כִּי בְּפִי הַנִּרְאֶה

שָׁשָׁם אֵין לְהַמִּתְנַגְּדִים שׁוּם כֹּחַ נֶגֶד אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְלָמָּה לְךָ לִכְנֹס לְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֲשַׁשׁ בִּזָּיוֹן, וְאֵיזֶה כָּבוֹד תַּרְוִיחַ אִם תִּתְפַּלֵּל בְּהַקְּלוֹיז. וּבִזָּיוֹנוֹת כָּבֵד יֵשׁ לְךָ, מֵאַחַר שֶׁהֵם מְדַבְּרִים מִזֶּה, זֶה בְּעַצְמוֹ בִּזָּיוֹן גָּדוֹל. הָרוֹאֶה בְּעָלְבּוֹן עֲלוּבִים יָחוּם עַל בִּזָּיוֹנֵנוּ וִירַחֵם עָלֵינוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ.

בְּעִנְיַן אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ, עַתָּה בַּלַּיְלָה אִי אֶפְשָׁר לְחַקֵּר, הַמָּקוֹם יְרַחֵם עַל בְּכִיּוֹת וְצַעֲקוֹת יִשְׂרָאֵל עַל הַקּוֹלוֹת הַמָּרִים וּמְרוֹרִים מְמָּוֹת הַנִּשְׁמָעִים בְּכָל הָרְחוֹבוֹת. אוֹי לָנֻפְשֵׁנוּ מַה שֶּׁגָּרַמְנוּ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ לְרְאוֹת צָרָה מְרוֹרָה כָּזֹאת בְּדוֹרוֹתֵינוּ. אוֹי וָמַר לְהַחוֹלְקִים וּמִתְנַגְּדִים כְּשֶׁיֵּשׁ לָהֶם עֵתָה פֶּה לְדַבֵּר עָתָק עַל יְרֵאֵי ה' כְּשֵׁרִים אֲמִתִּיִּים הַדְּבֵקִים בְּהַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁמַּמְתִּיק מְרִירוּתָא דְּעָלְמָא שֶׁכָּל קִיּוּם הָעוֹלָם עַל יָדוֹ. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר מַה נִּצְטַדָּק, הַדְּמָעוֹת זוֹלְפִים מִלִּבִּי וּמֵעֵינַי כְּשֶׁאֲנִי צָרִיךְ לִכְתֹּב לְךָ בָּזֶה תִּשׁוּבָה. כִּי זֶה סָמוּךְ שָׁמַעְתִּי בְּתוֹךְ חֶשְׁבַּת לַיְלָה קוֹל וְצַעֲקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה אוֹי אוֹי וָמַר, בְּכָל רְחוֹבוֹת מִסְפֵּד וּבְכָל רֹאשׁ קָרְחָה מִי

יִשְׁמַע וְלֹא יִדְמַע. זֹאת נָחֳמוֹתֵנוּ בְּעָנְיֵנוּ מַה שֶּׁזָּכִינוּ עַל כָּל פָּנִים לִבְלִי לְהִיוֹת חוֹלֵק עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת, וּבָזֶה לְבַד יֵשׁ לָנוּ כֹּחַ לְנַחֵם וּלְשַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ גַּם עַתָּה, וְלַהֲפֹךְ הַיָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה.

וְהִנֵּה בְּוַדַּאי נִשְׁמַע לָכֶם הַמַּעֲשֶׂה זֶרֶה וְנִבְהָלָה שֶׁנַּעֲשָׂה פֹּה בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר, שֶׁנִּתְרַגְּשׁוּ כָּל הַנְּפָשׁוֹת שֶׁהָיוּ בְּבֵית רַבִּי נָתָן בֶּן רַבִּי צְבִי אַפְּטֶייקֶיר, וּבְשַׁבָּת בְּעֵת תְּפִלַּת שַׁחֲרִית נִמְצְאוּ כֻּלָּם הֲרוּגִים בְּבֵיתָם, דְּהַיְנוּ רַבִּי נָתָן הַנַּ"ל וְאִשְׁתּוֹ וְאָחִיו רַבִּי אַהֲרֹן מֹשֶׁה וּמְשָׁרֶתֶת. רַק שְׁנֵי יְלָדִים נִשְׁאֲרוּ בַּחַיִּים, וְהַגְּדוֹלָה בַּת אַרְבַּע אוֹ חֲמִשָּׁה שָׁנִים מוּטֶלֶת עַל עֶרֶשׂ דְּוַי מֻכָּה וּפְצוּעָה מִמַּכַּת אַכְזָרִיּוּת הָרוֹצְחִים, וְהַקְּטַנָּה הִיא יוֹנָקֶת שַׁדַּיִם. וּבְיוֹם הֶעָבַר בָּאוּ הַהֲרוּגִים לִקְבוּרָה. תְּהֵא מִיתָתָן כַּפָּרָה עַל יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶה נַפְשָׁם צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים. וְעַדַיִן לֹא נִמְצְאוּ הָרוֹצְחִים רַק אֵיזֶה עֶרֶל נִתְפַּס עַל זֶה. יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ. וְהִנֵּה עַתָּה הוּא מַמָּשׁ כְּמוֹ קֹדֶם הַנֶּגַע שֶׁל חֲנֻכָּה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּצָרוֹת עֲצוּמוֹת מִכָּל צַד כְּמוֹ כֵּן עַתָּה מַמָּשׁ. כִּי מִזֶּה הַצַּד

הַצָּרָה הַנַּ"ל הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דֶּאֱבָה נַפְשֵׁנוּ. וּמִצַּד זֶה מַחֲלֹקֶת בָּזֶה בְּבִזְיוֹנוֹת כָּאֵלֶּה בַּהֲרִיקוֹת שִׂנַּיִם בָּזֶה וְכוּ'. וְעַל כֻּלָּם הוּא הַשׂוֹנֵא הַגָּדוֹל שֶׁבְּתוֹךְ הָאָדָם בְּעֶצְמוֹ שֶׁמִּתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת בְּהִתְגַּבְּרוּת גָּדוֹל מֵחָדָשׁ אֲשֶׁר עַל זֶה נֶאֱמַר (תְּהִלִּים לז) "צוֹפֶה רָשָׁע לַצַּדִּיק וְכוּ' וַה' לֹא יַעַזְבֶנּוּ בְיָדוֹ" וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (סַנְהֶדְרִין נב). וְגַם עַל זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה "מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ" וְכוּ'. וּבֶאֱמֶת כָּל הַצָּרוֹת הַנַּ"ל רַחֲמָנָא לִצְלַן תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה. אֲבָל (אֵיכָה ג) "חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים" וְכוּ' וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁהַחֲסָדִים מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל בֹּקֶר. וְעַל יְדֵי זֶה יֵשׁ לָנוּ כֹּחַ לְצִפּוֹת וּלְקַוּוֹת וּלְחַכּוֹת וּלְיַחֵל לִישׁוּעָתוֹ תָּמִיד, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ גָּמַר וְיִגְמֹר הַכֹּל לְטוֹבָה. כִּי אַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם ה' וּלְעוֹלָם יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה, וּכְתִיב (תְּהִלִּים קיח) "יְמִין ה' רוֹמֵמָה, יְמִין ה' עוֹשָׂה חָיִל", חַיָּלוֹת שֶׁל צַדִּיקִים שֶׁהֵם הַכְּשֵׁרִים הַנִּלְוִים עֲלֵיהֶם. יָשׁוּבוּ הֵמָּה אֵלֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא נָשׁוּב אֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הוּא זַ"ל (חַיֵּי מוֹהַר"ן ריח) "אִתְּךָ הָאַב אוֹיֵם גִּיפִּירְט אוֹן וְוָעל אוֹיֵם פִּירִין" [נִמְרֹתִי וְאֶגְמוֹר]. וְכַאֲשֶׁר קְצָת רָאִינוּ

בְּעֵינֵינוּ, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו וְלֹא עָזְבוּנוּ חֲסָדָיו, כֵּן יוֹסִיף לְהוֹשִׁיעֵנוּ יוֹתֵר בְּנִפְלָאוֹת וַחֲסָדִים וִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת בְּיוֹתֵר כִּי קוֹשְׁטָא קָאֵי.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם וְרַבְּכֶם וְחַבְרְכֶם וְתַלְמִידְכֶם וְאוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת, אָבָק הַנִּדָּרִם תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵי כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם רַב לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּרְחִימְתָן עָזִיזָא, לְכֻלָּם נָאֶמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה; וַאֲהוּבֵי בְּנֵי תִּתֵּן הָאַגֶּרֶת הַלָּז לִקְרוֹת לְכָל הָאֲחוּזִים בְּחַבְלֵי עֲבוֹתוֹת אַהֲבָתֵנוּ בֶּאֱמֶת, אוּלַי יִתְעוֹרְרוּ בָּלֶם אוֹ אֵיזֶה מֵהֶם לַחֲשֹׁב עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי עַל יְדֵי דְּבָרֵינוּ אֲשֶׁר זֶה חֶלְקִי מִכָּל עֲמָלִי. וְחוּץ מִזֶּה הַכֹּל הָכֶל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים מט) "אַל תִּירָא כִּי יַעֲשִׁיר אִישׁ" וְכוּ'. וּצְרִיכִין לִזְכֹּר כָּל דִּבְרֵי אֲבוֹתֵינוּ וְרַבּוֹתֵינוּ זַ"ל כְּפִשׁוּטוֹ בְּתָמִימוּת, שֶׁאָמְרוּ (אָבוֹת פֶּרֶק ו) 'אֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם בִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב וְכוּ' אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבַד'. אֲבָל עֲצוֹת אֲמִתִּיוֹת לְהִנָּצֵל מִבִּלְבּוּל וְעַקְמוּמִיּוּת שֶׁל זֶה הָעוֹלָם שֶׁמְּעַקֵּם וּמְבַלְבֵּל הַלֵּב בְּלִי שִׁעוּר, צְרִיכִין עַתָּה בַּהֲוֹרוֹת הַלָּלוּ

לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ מִסִּפְרֵי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל וְאֵצֶל תַּלְמִידָיו וְאֵצֶל תַּלְמִידֵי תַּלְמִידָיו. מַלְכָּא דְּעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְהוֹן וְכוּ'.

נָתָן הַנַּ"ל

כ"ה ניסן

קסז

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה' וַיֵּשֶׁב תקצ"ה לפ"ק בְּרֶסְלֶב.

מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי עַתָּה, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין צַעֲרִי, אַךְ לֹא הִגְדַּלְתִּי הַצַּעַר, כִּי יָדַעְתִּי מִקֹּדֶם שֶׁיִּהְיֶה כֵּן. וּבְשָׁבִיל זֶה הָיָה דַּעְתִּי שֶׁלֹּא תַּתְחִיל לֵילֵךְ לְשָׁם בְּשַׁבַּת הָעָבַר וְלֹא הָיִיתָ מַגִּיעַ לְבָנְיוֹן זֶה, אַף גַּם זוֹ לְטוֹבָה. וּזְכֹר נָא בְּנִי חֲבִיבִי אֶת הַחֶסֶד הַגָּדוֹל שֶׁעָשָׂה עִמְּךָ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהִשְׁאִירְךָ בַּחַיִּים וְהֵשִׁיבְךָ לְאֵיתָנְךָ, וְהַחֲלִיפוֹ סַבָּנַת מִיתָה עַל עֹנֶשׁ הַבְּזָיוֹן הַזֶּה שֶׁמְּכַפֵּר כְּמִיתָה מַמָּשׁ. וּבְוַדַּאי הוּא חֶסֶד גָּדוֹל מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְגַם עִם זוֹ עֶנְתָּךְ רָאוּי לְךָ לְדַבֵּר מַה הִיא רוֹצָה, וְכִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בְּנִי חַס וְשָׁלוֹם, אוֹ שֶׁלֹּא תִּסְפֹּג אֵלַי חַס וְשָׁלוֹם, וְהֲלֹא יָדָעָה מִקֹּדֶם שֶׁאַתָּה בְּנִי וְכוּ'. וְאִם

אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִהְיוּ לְךָ יִסּוּרִים מִזֶּה הַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי בְּבָר יָדַעְתָּ שֶׁהָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים, וְאַשְׁרֵי מִי שֶׁנִּתְפָּס עַל דִּבְרֵי תוֹרָה, כִּי רֹב הָאֲנָשִׁים סוֹבְלִים יִסּוּרִים מְנֻשּׁוֹתֵיהֶם הָרָעוֹת עַל עִסְקֵי חֹל. וְקִוִּיתִי לַה' שֶׁעַל יְדֵי חִזּוּק לִבְּךָ בְּהָאֱמֶת בָּעֲזָרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תִּנָּצֵחַ אוֹתָהּ וְתָשׁוּב אֵלֶיךָ, וְיִקָּיֵם בְּךָ: "גַּם אוֹיְבָיו יַשְׁלִים אִתּוֹ". וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע מַה נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וַאֲשֶׁר פָּתַבְתָּ לִי שֶׁגַּם בְּהַבַּיִת הַמְּדָרֶשׁ דְּעִיר חָדָשׁ אוֹמְרִים שֶׁחַם וְשָׁלוֹם יְצִיתוּ אוֹתוֹ כְּשֶׁיִּצְוֶה לָהֶם, זֶה אֵין בְּיָדֵם, כִּי לְדַעְתִּי בָּעֲזָרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲנַשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ חֲזָקִים שָׁם. וּמֵחֲמַת זֶה בְּעַצְמוֹ יָבִינוּ מֵאֲלֵיהֶם וְלֹא יַתְחִילוּ בָּזֶה כְּלָל כִּי יֵדְעוּ שֶׁאֵין בְּיָדֵם. וְלֹא דִּבֶּר ה' לִמְחוֹת שֵׁם יִשְׂרָאֵל, וּבְצַר הִרְחִיב לָנוּ, וּבְוַדַּאי יִשָּׁאֵר לָכֶם מָקוֹם שֶׁתּוּכְלוּ לְהִתְפַּלֵּל שָׁם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי כְּבָר עֵזֶר לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכֵן יַעְזֹר וְיוֹשִׁיעַ לָנוּ מֵעַתָּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה שֶׁנִּזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְהִתְעוֹרֵר מִשְּׁנָתֵנוּ, כִּי כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה עַתָּה עִמָּנוּ הַכֹּל כְּדֵי לְעוֹרְרֵנוּ מִשְּׁנָתֵנוּ לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ לְהִתְחִיל

מֵחָדָשׁ לֵילֵךְ בִּדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא. וְהִנֵּה סָמוּךְ לְשָׁעָה זֹאת נִסְבַּם בְּדַעְתִּי לִשְׁלֹחַ הָאִגֶּרֶת לְהָרַב. וְתֶכֶף חָתַמְתִּי אוֹתוֹ וְכָתַבְתִּי עָלָיו, וְעַתָּה יְקַבְּלוּ רָצוּף פֹּה וְיִרְאֶה לְשָׁלְחוֹ. וַאֲנִי עָשִׂיתִי אֶת שֶׁלִּי לְהַצִּיל אֶת נַפְשִׁי, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִשְׁלַח בִּלְבּוֹ שֶׁיִּסְתַּבֵּל עַל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וַה' אֱלֹהִים אֱמֶת אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרָנוּ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים, בּוֹ לְבַד בָּטַחְנוּ שֶׁגַּם עַתָּה אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ, כִּי נִפְלְאוֹתָיו וּמַחְשְׁבוֹתָיו אֵלֵינוּ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

קסח

בְּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ב' מִקֵּץ חֲנֻכָּה תקצ"ה לפ"ק בֶּרֶסְלֶב.

בְּנִי חֲבִיבִי. כְּבָר שָׁמַעְתָּ צַעֲרֵנוּ, וְצַעֲרְכֶם בְּוַדַּאי אַתֶּם שׁוֹמְעִים, אֲבָל גַּם לְסַפֵּר לָכֶם נִפְלְאוֹת הַהֲרָחָבוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַרְחִיב עִמָּנוּ וּבְפַרְט עִמִּי בַּיָּמִים הָהֵם בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְסַפֵּר אֲפִלּוּ מַה שֶּׁאֲנִי רוֹאֶה בְּעֵינַי מִלְּבַד הַנִּסְתָּרוֹת. כִּי בְּוַדַּאי כַּוָּנַת

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה וְלִישׁוּעָה נִפְלָאָה. וְהָעִקָּר לְהָקִין וּלְעוֹרֵר אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל הָעוֹלָם לַעֲמֹד בַּבֹּקֶר כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (שֻׁלְחָן עָרוּךְ אֹרַח חַיִּים סִימָן א) יִתְגַּבֵּר כַּאֲרִי לַעֲמֹד בַּבֹּקֶר שֶׁיֵּהָא הוּא מְעוֹרֵר הַשַּׁחַר, כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר אֶצְלִי בָּזֶה דְּרוּשׁ נָאֶה וְיָפֶה מְאֹד (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת אֹרַח חַיִּים הַשְׁכָּמַת הַבֹּקֶר א) שֶׁעִקַּר הַכַּוָּנָה לֵילֵךְ עִם הַדֶּרֶךְ שֶׁל אֲזַמְּרָה לַאלֹקַי בְּעוֹדִי וְכוּ'. וּבְשַׁבָּת זֶה דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה מֵהַתּוֹרָה בַּצַּר הִרְחַבְתָּ לִי (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן קצה) שֶׁזֶּהוּ כָּל עִנְיַן חֲנֻכָּה, וְהָיָה שַׂיָּךְ הַרְבֵּה לְכָל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמָּנוּ עַתָּה, וְעֵינֵינוּ מְצַפּוֹת בְּכָל עֵת לָצֵאת מֵהַצָּרָה לְגַמְרֵי לְהַרְחָבָה גְּדוֹלָה וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. וּמֵחֲמַת שֶׁמּוֹסֵר כְּתָב זֶה נָחוּץ כַּאֲשֶׁר יִסַּפֵּר לְךָ, אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ כָּלָל.

דִּבְרֵי אָבִיךָ הַשָּׁשׁ וְשָׂמֵחַ מְאֹד בְּפִרְטֵי בְּכָל עֵת צָרָה וְצוֹקָה רַחֲמָנָא לִצְלַן עַל גֹּדֶל הַחֶסֶד הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמִּי וְעִם כָּל יִשְׂרָאֵל לְקָרְבֵנוּ לְאוֹר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא בָּזֶה, וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר בָּזֶה, כִּי הוּא לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׂעֵר בְּלִבֵּהּ. וְעַתָּה הוּא חֲנֻכָּה, מִי יוֹדֵעַ לְהֵיכָן מַגִּיעַ

סוֹד חֲנֻכָּה כַּאֲשֶׁר נַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד בְּעֻזַּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְגַלּוֹת לְדֵרֵי מַעְלָה וְכוּ' וּלְדֵרֵי מַטָּה וְכוּ' וְכוּ'. וְאִי אֶפְשָׁר עַתָּה לְהַאֲרִיךְ כָּלָל.

דִּבְרֵי הַמְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה' בְּכָל עֵת.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

(עַיֵּן בְּסִפּוּר תְּלָאוֹת הַמַּחֲלֹקֶת אֲשֶׁר יִבֹּאֵר בְּקוּנְטְרֵס בְּפָנֵי עַצְמוֹ).

כ"ו נִיסָן

קסט

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אַשְׁמֹרַת הַבֹּקֶר יוֹם ו' וָאֵרָא תקצ"ה לפ"ק קְרֵימֶנְטשׁוּג.

בְּנִי חֲבִיבִי וִידִידִי. הֶחֱיִיתַנִי בִּדְבָרֶיךָ אֲשֶׁר הוֹדַעְתַּנִי שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל הֱחֲזִרוּ הַסְּפָרִים בְּחֶסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי עַד עַתָּה הָיוּ עֵינַי כָּלוֹת לָזֶה. וּבְתִחַלַּת הַלַּיְלָה הַזֹּאת בָּאתִי לְפֹה מִקְהִלַּת מְשָׁעְהָרִין עָיֵף וְיָגֵעַ וּמְצַפֶּה וּמְחַכֶּה אוּלַי אָזְפֶּה לִמְצֹא פֹּה אִגֶּרֶת מֵאִתְּכֶם, וּבְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ קִבַּלְתִּי מֵרִבִּי אֲפְרַיִם שֶׁיִּחְיֶה מִכְתָּבְךָ קֹדֶם שֶׁנִּבְנַסְתִּי אֶל הַבַּיִת, כִּי קִבְּלוּ אֶתְמוֹל. וְתֵכֶף קָרִיתִי אוֹתוֹ וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ בְּנִי חֲבִיבִי עַל אֲשֶׁר לֹא הוֹדַעְתַּנִי מִיָּד בִּתְחִלַּת הָאִגֶּרֶת מֵהַיְשׁוּעָה וְהַהַצָּלָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת. וְהֻכְרַחְתִּי לִקְרוֹת מִכְתָּבְךָ הַרְבֵּה לִשְׁמֹעַ

גָּדֵל הַצַּעַר וְהַבִּזְיוֹנוֹת שֶׁלָּנוּ, הַמָּקוֹם יְרַחֵם, וְעֵינֵי כָּלוֹת לַבְּשׂוֹרָה הַנַּ"ל, עַד שֶׁזָּכִיתִי לִמְצֹא בַּדַּף הַשֵּׁנִי שְׁמוּעָה טוֹבָה תְּדַשֵּׁן עָצֶם. מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו, מַה נָּשִׂיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ. וְהִנֵּה רִבּוּי הַבִּזְיוֹנוֹת שֶׁפָּתַבְתָּ, אִם אָמְנָם צַעֲרֵי גְּדוֹל מִכָּל זֶה, עִם כָּל זֶה הַכֹּל הֶבֶל, כִּי הַזְּמַן פּוֹרֵחַ וְיָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר, וּבְיָמִים מֻעָטִים יַעֲבֹר הַכֹּל וְיִהְיֶה נִשְׁכָּח הַכֹּל, וּמִי שֶׁיִּשָּׁאֵר עַל עָמְדוֹ לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל קְדֻשָּׁתוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְלַעֲסֹק בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁרֵי לוֹ, וּלְהִפּוּךְ חַם וְשָׁלוֹם בְּוַדַּאי יֵבוֹשׁ בְּעַצְמוֹ וְיִתְחָרֵט מְאֹד בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. וּכְבָר עָבְרוּ בְּזִיּוֹנוֹת כָּאֵלֶּה בַּדּוֹרוֹת הַקְּדוֹמִים כְּשֶׁהָאִיר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַ"ל אוֹרוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּעוֹלָם. וְגַם עָלֵינוּ וְעַל כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ עָבְרוּ כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה, וְאִם בְּאֵיזֶה אֲפָנִים עַתָּה הַבִּזְיוֹנוֹת גְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר, אַדְרַבָּא מִזֶּה יְכוֹלִין לְהָבִין מַעֲלַת הַנֶּחֱשָׁק וְכוּ'. וְהַכִּיטוּ וּרְאוּ נִפְלָאוֹת שֶׁגַּם עַתָּה יְפַלֵּם נָתִיב לְאַפּוֹ, וְהַמְּגִיעוֹת וְהַבִּזְיוֹנוֹת לִדְחוֹת אֶחָד חַס וְשָׁלוֹם בָּאִים בְּמִשְׁקָל לְמִי שֶׁגְּזַר עָלָיו וְהַכֹּל לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן, וְאִם אֵין אָנוּ יוֹדְעִים הַסַּעַם בִּפְרָטִיּוּת, בְּוַדַּאי צַדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְכָל הָעוֹלָם מָלֵא נִסְיוֹנוֹת בְּכָל יוֹם. וּבְוַדַּאי

הָיָה צָרִיךְ רַבִּי אִיצִיק בֶּן רַבִּי אַבְרָהָם דֹּב לְהִתְנַפּוֹת וּלְהִצְטָרֵף בְּעִנְיָן זֶה שֶׁעָבַר עָלָיו, וּבִתְחִלָּה הִסְכִּיל עֲשׂוֹ מָה וְכוּ', בְּעֵת בָּוֹאת אֲשֶׁר הַמַּשְׂכִּיל בָּעֵת יִדֹּם, וְאַחַר כָּךְ עִוֶּת יוֹתֵר מַה שֶּׁהִפְרִיד אֶת עַצְמוֹ מֵאִתָּנוּ, אֲשֶׁר הוּא יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ וּבְלִבּוֹ מִנְּקֻדַּת הָאֱמֶת; אַךְ מֵבִטְחָנִי בּוֹ שֶׁבְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹא יִהְיֶה מִתְנַגֵּד. וְאִם לֹא זָכָה בְּכָל נִסְיוֹנוֹתָיו אֶלָּא לָזֶה דַּי לְפָנָיו.

לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ תִּפְרֹשׂ בְּשָׁלוֹם כָּל אֶחָד, לְדַעְתִּי מֵאֲלֵיהֶם יִתְחַזְּקוּ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ אֱמִתִּי בְּקִרְקְדּוֹ וְיִקְיְמוּ חֲבֵי כִּמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיַעֲשֶׂה עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. יָשׁוּבוּ הֵמָּה אֵלֵינוּ, וַאֲנַחְנוּ לֹא נָשׁוּב אֲלֵיהֶם. כִּי בְּוַדַּאי יִתְקַיְּמוּ דְּבָרָיו זַ"ל (חַיֵּי מוֹהַר"ן ריח) שֶׁאָמַר "אִיךְ הָאב אוֹיס גִיפִירט אוֹן וֶועל אוֹיס פִירִין" [נָּמַרְתִּי וְאֶגְמוֹר].

וְהִנֵּה מִמִּשְׁעַרְיִן כַּתַּבְתִּי לְךָ אִגֶּרֶת לִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה טוּלְטְשִׁין, וְשָׁם הוֹדַעְתִּיךָ שֶׁשָּׁלַחְתִּי מֵאוּמָאן כַּמָּה אִגְּרוֹת לְבָרְסְלָב, וְאֵלֶיךָ בִּיחוּד וְנִפְלֵאתִי מְאֹד עַל

שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְךָ אֶחָד מֵהֶם, וְיֵשׁ לִי צַעַר מִזֶּה, אַךְ הַיְשׁוּעָה שֶׁהוֹדַעְתַּנִי עוֹלָה עַל הַכֹּל, וְלַה' הַתְּקָוָה שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה. וְעַל אוֹדוֹתֶיךָ כְּבָר הִקְדַּמְתִּי בִּדְבָרַי אֵלֶּה לְהַשְׁיבְךָ כִּי הָעוֹלָם מָלֵא נִסְיוֹנוֹת בְּכָל יוֹם בְּכַמָּה אֲפָנִים, וְעַל כֻּלָּם יֵשׁ לָנוּ יְסוֹד מוּפְלָא יְסוֹד חָזָק וְקַיָּם לָעֲצַח הוּא הַצַּדִּיק יְסוֹד עוֹלָם יְסוֹד הַפָּשׁוּט וְכוּ', עָלָיו יֵשׁ לָנוּ לְהִשָּׁעֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, כִּי לֹא בָּאנוּ לָזֶה הָעוֹלָם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְשַׁאֲרֵי תַּאֲוֹות חַס וְשָׁלוֹם, וְלֹא בִּשְׁבִיל מָמוֹן וְכָבוֹד הַמְדֻמֶּה שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, רַק לִסְבֹּל עָמָל וְיגִיעָה כְּדֵי לְהַכִּיר אֶת בּוֹרְאֵנוּ וְיוֹצְרֵנוּ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּכְפִי מַה שֶּׁמַּדְרִיכִים אוֹתָנוּ הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר וְכוּ', כִּי בְּהֶכְרֵחַ לִסְבֹּל מְרִירוּת בְּכָל פַּעַם, וְאַחַר כָּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר בְּחַסְדּוֹ כַּאֲשֶׁר כְּבָר רָאִינוּ כַּמָּה פְּעָמִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב הִנֵּה לְשָׁלוֹם מַר לִי מָר, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן סִימָן כ"ו חֵלֶק רִאשׁוֹן). וּכְפִי הַנִּרְאֶה עַתָּה, אֵינְךָ צָרִיךְ לִשְׁלֹחַ עוֹד אִגֶּרֶת לְפֹה, כִּי רָחוֹק שֶׁאֶתְמַהֲמַהּ כָּל כָּךְ, אַךְ תְּזָהֵר לִשְׁלֹחַ מַעֲתָּה בְּכָל פַּאסְט אִגֶּרֶת אֲלַי לְקֹהֶלְתָּה קְדוֹשָׁה אוּמַאן,

וְתוֹדִיעֵנִי הַכֹּל בַּאֲרִי הֵיטֵב כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה שָׁם לְמַעַן אֵדַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג, כִּדְי שֶׁכַּאֲשֶׁר אָבוֹא לְאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְקָרוֹב אֶמְצָא שָׁם מִכְתָּבֵךְ וְיַחֲיוּ אוֹתִי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּכְפִי הַנִּרְאֶה אֶהְיֶה בְּאוּמַאן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּעוֹד שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת מֵהַיּוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְנַחֵנִי בְּדַרְכּוֹ אֱמֶת בִּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב, כִּי אֲנִי סוֹמֵךְ עָלָיו בְּכָל תְּנוּעוֹתַי. וּלְעֵת עַתָּה הֶחֱיֵיתִי הַרְבֵּה בְּכָל מָקוֹם בּוֹאִי אֶת כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְגַם פֹּה קִבְּלוּ אוֹתִי בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבִתְשׁוּקָה גְּדוֹלָה וְיָצְאוּ לְקָרָאתִי בְּשִׂמְחָה הַכֹּל יוֹתֵר מִקֹּדֶם, כִּי מֵעוֹלָם לֹא קִבְּלוּ אוֹתִי בְּאַהֲבָה וּבְשִׂמְחָה כָּל כָּךְ כְּמוֹ עַתָּה. אֲבָל הַיִּסּוּרִים שָׁהָיוּ לִי עַד הֵנָּה מֵהַנִּסָּיוֹן בְּעַצְמָה, אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר, כִּי הַדֶּרֶךְ פֹּה מְקֻלְקָל מְאֹד וְהַסּוּסִים חַלָּשִׁים כְּמַעַט כָּל שֶׁכֵּן הַסַּבָּל עִנּוּי הַדֶּרֶךְ לְאִישׁ בָּא בַּיָּמִים כְּמוֹנִי, וְאַף עַל פִּי כֵן גַּם בָּזֶה הָיוּ כַּמָּה הַרְחָבוֹת בְּלִי שִׁעוּר. מִי יִתֵּן וְיִזְכֵּנִי ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁאֲסַפֵּר לָכֶם הַכֹּל לְמַעַן תָּבִינוּ מִזֶּה נִפְלְאוֹת הַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵיךְ הוּא יִתְבָּרַךְ מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וּמְצַמְצֵם אֶת עַצְמוֹ מֵאֵין סוֹף עַד אֵין תַּכְלִית בְּכָל מַעֲשֶׂה דִּבּוּר וּמַחֲשָׁבָה שֶׁל כָּל אָדָם כְּפִי הַמָּקוֹם וְהַזְּמַן

וּמְרַמֵּז לוֹ רְמָזִים וְכוּ' וְכוּ'. "גִיוַואלְד! וָואס שְׁווַויגִין מִיר אַז מִיר הָאבִּין אַזוֹנָם גִיהָערְט" [אַהָה! מָה אָנוּ שׁוֹתְקִים שֶׁכָּךְ שָׁמַעְנוּ]. עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר צָרִיךְ כָּל אֶחָד לוֹמַר אֶלֶף פְּעָמִים אִלְמָלֵא לֹא אָתִינָא לְעָלְמָא וְכוּ', וְאֵלּוּ הַפְּרָחִים הֵם קוֹרְעִים וּמְבַזִּים, אוֹי לָהֶם וְאוֹי לְנַפְשָׁם. בַּעַל הָרַחֲמִים יְשִׁיבֵם אֶל הָאֱמֶת, וְאוֹתָנוּ יָשִׁיב לְקַיֵּם בֶּאֱמֶת אֶת דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת, וְזֶה נַעֲשֶׂה בִּכְלָלִיּוּת וּבִפְרָטִיּוּת בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. מָה אֹמַר לָכֶם בָּנַי חֲבִיבַי וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנֶּאֱמָנִים, שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב מַה נַּעֲשֶׂה עִם הָאָדָם בָּעוֹלָם הָעוֹבֵר בְּצֵל הַפּוֹרֵחַ הַזֶּה, אֲשֶׁר הַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁהָעוֹלָם הֶבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל, וְאִם אֵינָם זוֹכִים לְהֵיטִיב מַעֲשֵׂיהֶם וְגַם מְקַלְקְלִים כְּמוֹ שְׁמְקַלְקְלִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד בַּהֶבֶל נִדָּף הַזֶּה בַּאֲשֶׁר הֵם יוֹדְעִים בְּעַצְמָם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִסְלַח לָהֶם וְיֹשִׁיבֵם אֶל הָאֱמֶת, עוֹד מִתְגַּבְּרִים עֲלֵיהֶם לַהֲלֹק עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת אֲשֶׁר זָכָה לָצֵאת מֵהֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה לְגַמְרֵי, אֲשֶׁר אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַנִּיחַ שׁוּם הֶבֶל בָּעוֹלָם הַזֶּה. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ אֲשֶׁר נַפְשֵׁנוּ בְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִזֶּה, בָּרִיךְ רַחֲמָנָא

דְּפַלְטֵי לָן מֵהָנָּא, כֵּן יוֹסִיף ה' לְמַלֵּט נַפְשֵׁנוּ גַּם מִכָּל הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְלַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ לְעוֹלָם אָמֵן. וְהִנֵּה כְּפִי הַנִּרְאֶה לֹא אֶתְמַהֲמַהּ פֹּה הַרְבֵּה, וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה פֹּה אֵינִי יוֹדֵעַ לְכַתֵּב לְךָ עַתָּה, כִּי זֶה שִׁבְתִּי הַבַּיִת מְעַט כַּנַּ"ל, וְגַם זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ. יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ וְיַזַּכֵּנוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה לְהָפִיר חִדּוּשׁ מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית שֶׁבַּיּוֹם הַזֶּה וּלְקַיֵּם לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וְכוּ'.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם בְּקָרוֹב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

נָתָן מִבֶּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאַהֲבָה רַבָּה.

כ"ו ניסן

קע

בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אוֹר לְיוֹם ה' בְּשַׁלַּח תקצ"ה לפ"ק קָרָאקוֹב.

שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבֵי בָּנַי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

כְּבָר כָּתַבְתִּי לְךָ שֶׁבָּאתִי לְקָרֶימִינְטְשׁוֹק אוֹר לְיוֹם ו' פָּרָשַׁת וָאֵרָא, וּמָצָאתִי מִכְתָּבְךָ שֶׁכָּתַבְתָּ הֶחָזְרוּ הַפְּרָחִים הַקְּדוֹשִׁים תְּהִלָּה לָאֵל וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי מְאֹד.

וּבְאוֹתוֹ יוֹם ו' הַנַּ"ל שָׁלַחְתִּי לְךָ מִכְתָּבִי, וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם בְּקֶרֶימִינְטְשׁוֹק עַד הַיּוֹם שֶׁעָבַר, וְלֹא הִגִּיעַ לִי שׁוּם אִגֶּרֶת, לֹא מִבֶּרֶסְלָב וְלֹא מֵאוּמַאן, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַחֲשֹׁב, אַךְ בְּעֵת צָרָה כָּזֹאת הַמָּקוֹם יְרַחֵם בְּוַדַּאי צְרִיכִים גַּם צַעַר הַזֶּה, אֲבָל זֹאת נָחַמְתִּי בְּעָנְיִי מַה שֶּׁבְּחַסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים הוֹצִיאוּ הַסְּפָרִים מִיָּדֵם; מָה אָשִׁיב לַה' וְכוּ'; אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל וַיִּנֶבֶערג שֶׁזָּכָה שֶׁיִּגְמַר פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים כָּזֶה עַל יָדוֹ, אַשְׁרֵיהֶם כָּל הָעוֹסְקִים בָּזֶה, וְכָל אֲשֶׁר הוֹצִיא מָמוֹן עַל פִּדְיוֹן נְפָשׁוֹת וְהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. אוֹי לָהֶם וְאוֹי לְנַפְשָׁם שֶׁל הַמּוֹסְרִים בַּעֲלִילוֹת שֶׁקֶר, אֲשֶׁר מָרְדוּ וּפָשְׁעוּ בִּכְבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּכְבוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּכְבוֹד הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַ"ל וְתַלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּבִכְבוֹד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל אֲשֶׁר כָּל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים תָּפְסוּ עַל יְדֵי מְסִירָתָם, יְשַׁלֵּם ה' לְעוֹשֵׂה רַע כְּרָעָתָם, וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יְרַחֵם עַל עֲנִיִּים וְאֶבְיוֹנִים נִרְדָּפִים כָּמוֹנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ, כִּי שְׁמוֹ הַגָּדוֹל נִמְצָא בְּשֵׁם הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, בְּמִבְטָאָר בְּהַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל שֶׁדִּבַּרְנוּ בָּהּ בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה הָעָבַר, וּפֹה גָּמַרְנוּ אוֹתָהּ קְצָת.

וְהִנֵּה בְּעֹצֶם טִרְדָּתִי הַיּוֹם, וּכְבָר הָיִיתִי מוּכָן לִנְסֹעַ, סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרֶחֱמָיו שֶׁנָּסַעְתִּי עִם רַבִּי אֶפְרַיִם נֵרוֹ יָאִיר אֶצֶל בֵּית הַפָּאסְט, וְנִכְנַס רַבִּי אֶפְרַיִם לְשָׁם, וּמָצָא שְׁנֵי מִכְתָּבִים מֵאִתְּךָ. אֶחָד הַנִּכְתָּב בְּיוֹם א' בֹּא, וְאֶחָד הַנִּכְתָּב בְּיוֹם ה' בֹּא, וְנִבְהַלְתִּי מְאֹד מֵעֹצֶם חַסְדּוֹ, וְנָסַעְתִּי בְּמְהִירוּת לְבֵית רַבִּי אֶפְרַיִם, וְקָרִיתִי הַמִּכְתָּבִים שְׁתֵּי פְּעָמִים הֵיטֵב, וּמֵאֵלֶיךָ תָּבִין מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה אֶצְלִי עַל יְדֵי מִכְתָּבָיו, צַעַר וָנַחַת, בְּכִי וְשִׂירוֹת, אֶפֶס קָצֵהוּ תָּבִין וְלֹא בָלִּי. וְהָיִיתִי אָז טָרוּד מְאֹד לַעֲבֹר הַנְּעִפִּיר לָבוֹא לְפֹה עַל לִינַת לַיְלָה, וַעֲתָה בָּאתִי לְפֹה קָרְאקוֹב כְּמוֹ שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת בַּלַּיְלָה, וַאֲנִי כּוֹתֵב מִיָּד מִכְתָּבִי זֶה בְּעֹצֶם טִרְדָּתִי וּבִלְבּוּל דַּעְתִּי מִכַּמָּה עִנְיָנִים, וּבִפְרָט מִמִּכְתָּבָיו, וְגַם אֲנָשִׁים בָּאִים לְפֹה לְקַבֵּל פָּנַי, וְאַף עַל פִּי כֵן דָּחִיתִי הַכֹּל לְזָרְזִי עַצְמִי לַהֲשִׁיבְךָ מַה שֶּׁיְּזַמֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תַּחַת קָלְמוֹסִי. וְהִנֵּה הֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי מְאֹד מְאֹד בְּמִכְתָּבְךָ. אַף עַל פִּי שֶׁהוֹדַעְתָּ לִי בַּמָּה גְּדוֹל עֲדַיִן הַמַּחֲלֹקֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם, אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי מְקַוֶּה לַה' שֶׁהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וּבִפְרָט שֶׁאָנוּ רוֹאִין עֹצֶם נִפְלָאוֹת חֲסָדָיו בְּתוֹךְ הַצָּרָה רַחֲמָנָא לִצְלַן כִּי עֲדַיִן ה' עִמָּנוּ וְאָצְלֵנוּ וְקָרוֹב

אֵלֵינוּ בַּאֲשֶׁר בָּתַבְתָּ בַּמֶּה צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה מַאֲנָשֵׁי אוּמַאן וְכוּ'. וּבָזֶה אָנוּ רוֹאִין מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְכַמָּה גָּדוֹל כֹּחוֹ שֶׁל זָקֵן דִּקְדָּשָׁה סָבָא דְּסָבִין וַעֲדַיִן כֹּחוֹ עִמָּנוּ, וְגַם עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה אַל יַעַזְבֵנוּ, עַד וְכוּ'. וְהִנֵּה לְחַזֵּק אֶתְכֶם תִּהְלָּה לָאֵל בְּבָר פָּתַבְתָּ לִי שֶׁאַתֶּם חֲזָקִים בְּהֶאֱמֶת בָּרָאוּי לָכֶם, וּמְאֹד הֶחֱיַיתָ אֶת נַפְשִׁי בָּזֶה שֶׁפָּתַבְתָּ לִי שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ בְּהַשִּׂיחוֹת שֶׁשָּׁמַעְתָּ מִמֶּנִּי, כִּי לְדַעְתִּי בְּבָר הַקְּדִים הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְכֻלָּנוּ רְפוּאָה לַמַּכָּה עַל יְדֵי רִבּוּי הַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם זֶה כַּמָּה שָׁנִים עַד הַיּוֹם. וְכָל הַתּוֹרוֹת וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַתְּפִלּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שְׁזָכִינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכֻלָּם יֵשׁ לָכֶם חֵי וְדֵי לְהַחֲיוֹת נַפְשְׁכֶם גַּם בְּעֵת צָרָה הַזֹּאת, עַד אֲשֶׁר אַתֶּם צְרִיכִים עַתָּה לְרֹב בְּכָל יוֹם עַל גֹּדֶל יְשׁוּעָתוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים שֶׁנִּצַּלְנוּ מִלְּהִיוֹת מִתְנַגְּדִים חַס וְשָׁלוֹם עַל נְקֻדַּת הָאֱמֶת בָּזֶה וְכוּ'. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר, בַּמֶּה נְקַדֵּם ה' בְּעַל כֹּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ. וּלְעֵת עַתָּה יֵשׁ לִי יְסוּרִין מִמַּה שֶׁאֵין לִי עֵדִין שׁוּם אִגֶּרֶת מִבְּרֶסְלֶב, וְגַם הַבִּילְעָט לֹא הִגִּיעַ לִי, וְהִנֵּה דַּעְתִּי אֵינָהּ צְלוּלָה כְּלָל עַתָּה. חִזְקוּ

וְאִמְצוּ כִּי ה' עִמָּכֶם, כִּי יֵשׁ שָׂכָר לְפְעֻלַּתְכֶם, וְיֵשׁ תִּקְוָה גְּדוֹלָה לְאַחֲרִיתֵנוּ. וְאִם תִּשְׁמְרוּ לְבַבְכֶם לְתוֹרָה קְדוֹשָׁה אַחַת מִסְּפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים תּוּכְלוּ לְנַחֵם עַצְמְכֶם עַל כָּל הַצָּרוֹת הָעוֹבְרוֹת עָלֵינוּ. וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיַּצִּיל אוֹתָנוּ מֵהֶם בִּזְכוּתוֹ הַגָּדוֹל, וְיֵשׁ לִי הַרְבֵּה לְדַבֵּר אַךְ אֵין הַפְּנַאי מַסְפִּים כְּלָל.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְכֶם מְהֵרָה בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי בְּרֶסְלֶב הָעוֹמְדִים בְּעֻזְּרָתֵנוּ, יְהִי ה' עִמָּהֶם וְיַשְׁלֵם פְּעֻלָּם וּמַשְׂכֻּרְתָּם כְּפוּלָה וְיִזְכּוּ לְכָל טוּב בָּזֶה וּבָבָא לָנֶצַח אָמֵן.

עַתָּה בְּעֵינֵינוּ. וּצְרִיכִין לְהַאֲמִין שֶׁהַמַּחֲלֹקֶת הוּא בְּוַדַּאי לְטוֹבָה גְּדוֹלָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, אֲבָל מַה שֶּׁרוֹצִים לְהִתְגַּבֵּר לַעֲקֹר אֶת עַצְמָם לְגַמְרֵי זֶה לֹא תַּעֲלֶה בְּיָדָם. וּבְוַדַּאי מִי שֶׁיִּרְצֶה בֶּאֱמֶת לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר כַּאֲשֶׁר הוֹרָנוּ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל, לֵילֵךְ בִּתְמִימוּת וּבְפִשְׁיטוּת עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלֵינוּ הַשָּׁלוֹם וּכְמוֹ שֶׁמָּסְרוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל בְּוַדַּאי לֹא יוּכַל לִמְנֹעַ אוֹתוֹ שׁוּם מְנִיעָה שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי כְּבָר הַכֹּל מֻנָּח שֶׁאֵין לְשׁוּם אָדָם מְנִיעָה שֶׁלֹּא יוּכַל לְשַׁבְּרָהּ; וְאִם תִּצְטָרֵךְ לְהִתְפַּלֵּל בִּיחִידוּת הֲלֹא גַּם הִרְבֵּה מֵהַיְרֵאִים שֶׁבַּיָּמִים הַקּוֹדְמִים הִתְפַּלְּלוּ בִּיחִידוּת, וְלֹא רָצוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּצִבּוּר שֶׁלֹּא יִתְבַּלְבְּלוּ; וּכְבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם לְקַיֵּם "חֲבִי כִמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם", וְנָכוֹן לִבְכֶם בָּטוּחַ יִהְיֶה שֶׁבְּעוֹד אֵיזֶה זְמַן תּוּכְלוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּאֵיזֶה בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁתִּרְצוּ; וְכָל הַצַּדִּיקִים וְכָל הַכְּשָׁרִים הַנִּלְוִים עֲלֵיהֶם בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עֲלֵיהֶם כְּהֶנָּה וְכָהֶנָּה, כִּי תְּחִלָּתָם יְסוּרִים וְסוֹפָן שַׁלְוָה; וְאֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

נָתָן הַנַּ"ל

כ"ח ניסן

קעא

בְּעֻזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מוֹצָאֵי שַׁבַּת שִׁירָה אוֹר לְיוֹם א' תקצ"ה לפ"ק טְשֶׁעהרִין.

שָׁלוֹם לַאֲהוּבֵי אַחַי וְרֵעַי אוֹהֲבִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים מוֹרֵי וְרַבּוֹתַי חֲבֵרַי וְתַלְמִידַי בְּנֵי וּבְרֵי שֶׁיִּחְיוּ, כֻּלָּם יַעַמְדוּ עַל הַבְּרָכָה חַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוּב בָּזֶה וּבַבָּא לְנֶצַח אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

שִׁמְעוּ אֵלַי וְיִשְׁמַע אֲלֵיכֶם ה'. הִנֵּה זֶה סָמוּךְ קִבַּלְתִּי כָּל הַמִּכְתָּבִים מֵאִתְּכֶם מִידִידִי רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוייְנְבֶּערְג עִם הַבִּילְעֶט, וּמִידִידִי רַבִּי אַבְרָהָם בָּער שֶׁיִּחְיֶה, וּפְרִישַׁת שָׁלוֹם רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים רַבִּי זַלְמָן, וְכֻלָּם מְלֵאִים זְעָקוֹת וּצְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת וּמָרוֹת עַל עִנְיַן הָרְדִיפוֹת שֶׁרוֹדְפִים אוֹתָנוּ וּבִפְרָט אוֹתִי שׁוֹנְאֵי חִנָּם, תַּחַת אַהֲבָתִי יִשְׂטְנוּנִי וַאֲנִי תְּפִלָּה, אֲבָל בְּתוֹךְ עִצָּם הַצָּרוֹת הָיָה לָנוּ הִרְהֻבוֹת וִישׁוּעוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת שֶׁזָּכִינוּ בְּרֹב חַסְדָּיו לְהוֹצִיא הַסְּפָרִים תְּהִלָּה לְאֵל חַי, מָה אָשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי. רְאוּי לָנוּ לַעֲשׂוֹת פּוּרִים גָּדוֹל עַל זֶה כִּי לֹא הָיָה גַּם קָטָן, אַשְׁרֶיךָ, יְדִידִי רַבִּי שְׁמוּאֵל שֶׁזָּכִיתָ שֶׁיִּגְמֹר הַגַּם עַל יָדֶךָ, אַשְׁרֵיכֶם אַחַי

וְרַעַי כָּל מִי שֶׁהָיָה לוֹ חֵלֶק בְּהַצָּלַת נְפָשׁוֹת וְתוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְכוּ'.

(כִּי הַמַּעֲשֶׂה הָיָה כָּךְ, שֶׁבְּשַׁבָּת חֲנֻכָּה שֶׁל הַשָּׁנָה הַזֹּאת פָּרְשַׁת מִקֵּץ בְּסָעֲדָה שְׁלִישִׁית, תָּכְפָה שֶׁהִתְחִיל מוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן זַ"ל לוֹמַר תּוֹרָה, גִּרוּי עָלָיו הַשּׂוֹנְאִים הַמַּעֲלִילִים הַנַּ"ל אֶת הָאָדוֹן הַנַּאראדְנִיטְשָׁע וְסָבַב אֶת הַבַּיִת שֶׁלּוֹ עִם אַנְשֵׁי חֵיל. וְהַבַּיִת הָיָה מָלֵא אָז מִפֶּה אֶל פֶּה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַכְּשֵׁרִים, שֶׁבָּאוּ לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ. וְלָקַח הָאָדוֹן הַנַּ"ל כַּמָּה נְפָשׁוֹת לְתִפְיסָה, וְגַם סָפְרִים הַרְבֵּה הֵן מַהַנְּדָפָסִים הֵינוּ שׁ"ס וּפוֹסְקִים וְכוּ', וְהֵן מִכְּתָבָיו. וְהָיָה מוֹרֵנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אָז בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה. וּבְיוֹם ב' שֶׁלְּאַחַר שַׁבַּת חֲנֻכָּה הַנַּ"ל רָצָה הָאָדוֹן הַנַּ"ל לִיקַּח לְתִפְיסָה אֶת מוֹרֵנוּ זַ"ל בְּעַצְמוֹ, וְהֶבְרַח לִבְרֹחַ בְּהֶחָבֵא לְאוּמַאן, וּמִשָּׁם לְטֶשֶׁעְרִין, כַּאֲשֶׁר יִבֹּאר לְהַלָּן קָצָת. וְזֶה תִּמְצָא בְּתַחִלַּת הִלְכוֹת דָּגִים הֲלָכָה ה' בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת יוֹרֶה דֵּעָה, שָׁבָתַב שָׁם שֶׁנִּתְחַבְּרָה בְּעֵת תַּרְעַשׁ וְהַבְּרִיחָה, הֵינוּ תַּרְעַשׁ וְהַבְּרִיחָה הַזֹּאת שֶׁבֵּרַח אָז לִטֶשֶׁעְרִין בְּנֵ"ו. וְאַחַר כָּךְ רִחַם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיָּצְאוּ הַנְּפָשׁוֹת מֵהַתְּפִיסָה עוֹד בְּזֶה הַשָּׁבוּעַ שֶׁלְּאַחַר שַׁבַּת חֲנֻכָּה תֵּכֶף, אַךְ כָּל הַסְּפָרִים הָיָה בְּסַכָּנָה עַד סָמוּךְ לְשַׁבַּת שִׁירָה. וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוֹצִיאוּ אוֹתָם גַּם בֶּן מֵהֶם, וְלֹא נֶאֱבַד מֵהֶם רַק כָּרְךְ אֶחָד מִלִּקּוּטֵי הֲלָכוֹת יוֹרֶה דֵּעָה מֵאֶמְצַע הִלְכוֹת שְׁחִיטָה הֲלָכָה ה' עַד הִלְכוֹת דָּגִים הֲלָכָה ה'. וְזֶה תִּמְצָא שֶׁבַּסְּפָר לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת יוֹרֶה דֵּעָה הַנִּדְפָּס נֶחְסָר הֲלָכָה ה' עַד הִלְכוֹת דָּגִים כִּי נֶאֱבַד אָז. וְגַם הִלְקוּטֵי עֵצוֹת כְּתַב יָד מוֹרֵנוּ זַ"ל נֶאֱבַד גַּם כֵּן אָז. הָרַחֲמָן יְצִילֵנִי מֵעַתָּה מִכָּל מִינֵי אֲבִידוֹת אֲמֵן).

הֵן מִי שֶׁטָּרַח בְּגוּפוֹ אוֹ בְּמָמוֹנוֹ אוֹ בְּשִׂנְיֵהֶם הַכֹּל נֶחְשָׁב לְמַעֲלָה לְטוֹבָה, כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה וְכָל דִּבּוּר וְכָל

תְּנוּעָה וְכָל פְּרוּטָה שֶׁטָּרַחְתֶּם וְהוֹצֵאתֶם עַל זֶה אַחַת לְאַחַת לִמְצֹא חֶשְׁבּוֹן לְטוֹבָה, צְדָקָתָם תַּעֲמֹד לָעַד לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְדוֹרוֹתָם. וְגַם הַבֵּילָעטְ שֶׁשִּׁלַּחְתֶּם לִי הֶחֱיֵיתֶם אֶת נַפְשִׁי מְאֹד מְאֹד, כִּי כָּלוּ עֵינַי לָזֶה מִיּוֹם פְּרַדְתִּי מֵאִתְּכֶם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְסַבֵּב סִבּוֹת שֶׁנִּתְעַכְּבְתִּי עַד יוֹם ד' הַנַּ"ל שֶׁקִּבַּלְתִּיו בְּקָרָאקוֹב בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי מוּכָן לִנְסֹעַ מִשָּׁם לְכָאן. וְהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לָכֶם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּבוֹאִי לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם. וְהִנֵּה תְּהִלָּה לָאֵל בָּאתִי לְפֹה לְשָׁלוֹם עַל שַׁבָּת הַנַּ"ל, וּתְהִלָּה לָאֵל הַכֹּל עַל נְכוֹן פֹּה, וּבְכָל סְבִיבוֹת אֵלּוּ אֵין פּוֹצֶה פֶּה וּמְצַפְצֵף וְאֵין שׁוֹמְעִין כְּלָל רַעַשׁ הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁבְּסְבִיבוֹתֵינוּ. וּכְפִי הַנִּשְׁמָע גַּם בְּזוֹלַאטָעפָאלְיָע וּסְבִיבוֹתֶיהָ אֵין שׁוֹמְעִים כְּלָל מִזֶּה. וְעִקַּר הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁבְּסְבִיבוֹתֵינוּ הוּא מֵחֲמַת שֶׁשָּׁם הִתְחִילוּ קְצָת לְכַנֵּס דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּלֵב כַּמָּה בְּשֵׂרִים וְכוּ' וּמֵחֲמַת זֶה הִתְגָּרוּ כָּל כָּךְ. וְהִנֵּה בְּטֶרֶם מָלֵא מִלִּין לְדַבֵּר עַל לִבְּכֶם, אַךְ אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן לְהַתְחִיל כִּי בְּכָל הִקְדַּמְתִּי לְדַבֵּר עִמָּכֶם הַרְבֵּה הַרְבֵּה, אֵיךְ צְרִיכִין לְשַׁבֵּר מְנִיעוֹת, וְאֵיךְ כָּל הָעוֹלָם עוֹמְדִים נֶגֶד כָּל אֶחָד וְאֶחָד הָרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֵלֵינוּ וְלִהְיוֹת נִקְרָא עַל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל

זַ"ל, וּכְבָר סָבְלוּ כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַזְּקֵנִים וְהַנְּעָרִים צַעַר וּמְרִירוּת וְיִסּוּרִים הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד מֵעוֹדָם עַד הַיּוֹם הַזֶּה; וְכַמָּה נִדְחוּ עַל יְדֵי זֶה רַחֲמָנָא לִצְלַן, אֲבָל אוֹתָן שֶׁנִּשְׁאֲרוּ עַל עָמְדָם אַשְׁרֵיהֶם אַשְׁרֵי חֶלְקָם.

וְאַתֶּם אַנְשֵׁי עִיר בָּרְסָלֶב מַמָּשׁ, לֹא טְעַמְתֶּם עֲדַיִן צַעַר וּמְרִירוּת וּמְנִיעוֹת עַד הֵנָּה, וְעַתָּה מָה אֶעֱשֶׂה לָכֶם אֲחַי וְרֵעַי, הַהֶכְרֵחַ שֶׁיַּעֲבֹר עַל כָּל אֶחָד מְנִיעוֹת וְנִסְיוֹנוֹת רַבּוֹת מֵעוֹדוֹ עַד זְקֻנָתוֹ אַשְׁרֵי מִי שֶׁיַּעֲמֹד בָּהֶם, כַּאֲשֶׁר אַתֶּם רוֹאִים מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה עִם מֹשֶׁה חָנָקִים, אֲשֶׁר כָּל הָעוֹלָם אֲפִלּוּ מִתְנַגְּדִים, תְּמֵהִים וְשׂוֹחֲקִים מִמֶּנּוּ שֶׁנִּחְלַק וְנָפַל כָּל כָּךְ כְּתוֹא מִכְמָר; הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלָיו, וְיָקִימוֹ וְיָשִׁיבוֹ אֶל הָאֱמֶת מְהֵרָה, אֲבָל לְעֵת עַתָּה צָרָתוֹ הִיא צָרָה אֱמִתִּית גְּדוֹלָה וּכְפוּלָה וּמְכֻפֶּלֶת מִכָּל צָרוֹתֵינוּ. אוֹי לִזְקֻנָתוֹ שֶׁאוֹבֵד בְּחִנָּם בְּכָל יוֹם מַה שֶּׁאוֹבֵד. וּכְבָר הָיוּ לְעוֹלָמִים מַעֲשִׂיּוֹת כָּאֵלֶּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל עַל הַמִּשְׁנָה אַל תַּאֲמֵן בְּעַצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתְךָ שֶׁהֲרֵי וְכוּ'. וְגַם סָמוּךְ לְיָמֵינוּ אֵרַע עִם הָרַב מִבַּאלְפִיר וְכוּ' שֶׁנִּדְחָה בְּסוֹף יָמָיו בְּמַפָּרְתָּם; בְּמָה נִקְדַּם ה' בְּעַל כָּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ שֶׁזָּכִינוּ

לְהִנָּצֵל מִזֶּה, וְגַם עַד זְקֻנָה וְשֵׂיבָה אֱלֹקִים אַל יַעַזְבֵנוּ עַד אַגִּיד וְכוּ', עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹתֵינוּ בֵּין בֶּרֶסְלֶבֶר חֲסִידִים הָאֲמִתִּיִּים הַמְקֻרָבִים וּקְשׁוּרִים בִּשְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ זַ"ל. וּבוֹחֵן לְבָבוֹת הוּא יוֹדֵעַ שֶׁרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זַ"ל מוֹלִיךְ אוֹתָנוּ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת בִּתְמִימוּת וּבְפָשִׁיטוּת וּבְשֵׂכֶל נִפְלָא וְעֵצוֹת עֲמֻקּוֹת מְאֹד לְהִתְחַזֵּק עַל עָמְדוֹ תָּמִיד, לְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְשֶׁבְּעַל פֶּה בְּמִבְאָר בְּסָפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁמְּדַבֵּר מִכָּל הַמִּצְווֹת וּמִכָּל הַמִּדּוֹת וּמִכָּל הַדְּרָכִים הַקְּדוֹשִׁים בְּדֶרֶךְ נִפְלָא וֶאֱמֶת וְכוּ'. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כָּאן. מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר, וַהֲלֹא אַתֶּם יְדַעְתֶּם שֶׁכְּבָר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה מִזֶּה שֶׁכָּל הָעוֹלָם מָלֵא יִסּוּרִים וּמַכְאוֹבוֹת, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד, קְצַר יָמִים וּשְׂבַע רֹגֶז, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה בָּזֶה.

כ"ט ניסן

וְהִנֵּה בְּכָל סְבִיבוֹת אֵלּוּ שֶׁעָבַרְתִּי אֵין שׁוֹמְעִים כְּלָל הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁלָּנוּ, וְאַף עַל פִּי כֵן בֶּלֶם מְלֵאִים צַעַר וְצָרוֹת וְיִסּוּרִים וּטְרָדוֹת גְּדוֹלוֹת וְדַחֲקוּת הַפַּרְנָסָה הֵן הַמִּתְנַגְּדִים הֵן אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ; וּמָה עוֹשִׂים כָּל הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים שֶׁבְּכָל הָעֲיָרוֹת שֶׁאֵין חוֹלְקִים לָהֶם שׁוּם קֶמַח וְאֵין שָׁם קְצָבָה כְּלָל וְאַף עַל פִּי כֵן הֵם חַיִּים

וּמִתְקַיְּמִים. הַיַּעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁאַחֲרֵי כָּל הַשִּׂיחוֹת שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם יִהְיֶה נֶחֱשָׁב לְנִפָּיוֹן מַה שֶּׁלָּקְחוּ הַקָּמַח מֵהָעֲנִיִּים. וּבֶאֱמֶת יָדַעְתִּי שָׁמַי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל קָצַת הוּא בְּוַדַּאי חָזָק עַל עַמְדוֹ וְאֵינוֹ נֶחֱשָׁב אֶצְלוֹ לְנִפָּיוֹן כְּלָל, רַק אֵיזֶה שׁוֹטִים שֶׁהֶעֱבִירוּ אוֹתָם (עַל דַּעְתָּם) הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עֲלֵיהֶם וְיֹשִׁיבֵם אֶל הָאֱמֶת. וְגַם בְּעִנְיַן הַמְלַמְּדִים הֲלֹא כְּבָר יְדַעְתֶּם שֶׁרְצוֹן רַבֵּנוּ ז"ל שֶׁלֹּא יִהְיֶה שׁוּם אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מְלַמֵּד. וַהֲלֹא יְדִידֵנוּ רַבִּי יוּדְל מֵרַאשׁוֹב וְרַבִּי שְׁמוּאֵל אַיְיזִיק זְכוּתָם לְבָרְכָה וּשְׁאָר אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ סָבְלוּ בִּנְעוּרֵיהֶם עֲנִיּוּת וְדַחֲקוּת גָּדוֹל, וְלֹא הִשְׁגִּיחוּ בְּעֵרֶם עֲלֵיהֶם כְּלָל, וְאַף עַל פִּי כֵן נִתְקַיְּמוּ תְּהִלָּה לָאֵל. וְכֵן אָנֹכִי הֶעָנִי וְהָאֻמְלָל הִפְקַרְתִּי פְּרָנְסָתִי כְּשֶׁנִּתְקָרַבְתִּי אֵלָיו ז"ל, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם לֹא הִפְסַדְתִּי עַל יְדֵי זֶה כְּלָל גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה. וַאֲשֶׁר אַתֶּם דּוֹאֲגִים וּמִצְטַעֲרִים עַל צַעֲרִי מַה שֶּׁהֵם מִתְפָּאֲרִים וּמַפְחִידִים אוֹתִי, הֶאֱמֶת שֶׁאַתֶּם צְרִיכִין לְהִצְטַעֵר בְּצָרָתִי, וּלְהִתְפַּלֵּל וְלִזְעֹק הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּצִּילֵנִי מֵאוֹיְבֵי וּמְרוֹדְפַי, וּלְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל הַתַּחְבּוּלוֹת וּבְכָל הַפֹּחוֹת בְּגוּף וָנֶפֶשׁ וּמָמוֹן בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל לֵישֵׁב בִּבְרָסְלֶב בְּשָׁלוֹם. אֲבָל בְּפִי מִכְתַּבְכֶם אַתֶּם מִתְפַּחֲדִים יוֹתֵר מִדַּאי, וְאֵין

אַתֶּם מַשְׁגִּיחִים כְּלָל עַל גֹּדֶל הַיְּשׁוּעוֹת וְהַנִּפִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמִּי וְעִמָּכֶם מִכְּבָר, וּבְפָרָט עֹצֶם הַנִּפִּים הַגְּדוֹלִים וְהַנִּפְלָאוֹת וְהַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בַּיָּמִים הָאֵלּוּ דַּיְקָא בְּתוֹךְ מְעוֹף צָרָה וּמְצוּקָה הַזֹּאת, שֶׁזָּכִינוּ לְהוֹצִיא כָּל הַסְּפָרִים וּלְהַצִּיל הַנִּפְשׁוֹת מִבֵּית הָאֲסוּרִים, מִלְּבַד שְׁאָרֵי הַנִּפִּים וְהַיְּשׁוּעוֹת בִּפְרָטְיוּת שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּיָּמִים הָאֵלּוּ מִדֵּי עָבְרִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה. כִּי בְּמֵעַט בְּכָל יוֹם הָיָה לִי יְסוּרִים וְסַכָּנוֹת בַּדֶּרֶךְ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזַר לִי בְּכָל פַּעַם, זֶה עָנִי קָרָא וַה' שָׁמַע. וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל קִוִּיתִי שֶׁבְּוַדַּאי אֵשֵׁב אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בִּבְרָסְלֶב וְלֹא יוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת לִי דָּבָר. וּמִזְּרִיקַת אֲבָנִים אֵין פַּחַד כָּל כָּךְ וְכוּ' כִּי גַּם לָהֶם יֵשׁ חַלּוֹנוֹת, וְאִם הַתֵּר הַדָּבָר לִשְׁבֹּר חַלּוֹנוֹת לֹא יִהְיֶה נִשְׁאָר חַלּוֹן אֶחָד בִּבְרָסְלֶב. אֲבָל בֶּאֱמֶת מֵחֹק הַקִּיסָר יָרוּם הוֹדוֹ לִשְׁפֹּט עַל זֶה וּכְבָר אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (אָבוֹת ג) אִלְמָלֵא מוֹרָאָה שֶׁל מַלְכוּת אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בָּלָעוּ. וּבֶאֱמֶת אִלּוּ הָרְשָׁעִים הַזּוֹרְקִים אֲבָנִים רוֹצִים לְהַחֲרִיב בְּרֶסְלֶב חַס וְשָׁלוֹם שֶׁהוּא הַהֵפּוּךְ מֵאֲבָנִים, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (יְחֶזְקֵאל לו) וַהֲסִירוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר. אֲבָל

יֹאבְדוּ הֵם וְכִיוֹצֵא בָּהֶם, וּבְרֶסְלֶב לֹא תֵּחָרֵב חַס וְשָׁלוֹם, וּדְבַר אֱלֹקֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם, וְיִתְקַיֵּם מִקְרָא הַנַּ"ל וַהֲסִירוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן וְכוּ'. שִׁמְעוּ וְאֹת וְהָבִינוּ כִּי ה' אִתָּנוּ וְעִמָּנוּ. וּבְפָרָט שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל אָמַר אֵלַי בִּפְרָטִיּוּת, "נָאט אִיז מִיט דִיר, בַּא דִיר, שְׁרֶעק זִיךְ נִיט" [ה' אִתְּךָ אָצְלְךָ אַל תִּפַּחֵד].

וְהִנֵּה בְּדַעְתִּי לִגְסֹעַ בְּסָמוּךְ לְבֵיתִי, וְאִפָּשֶׁר אֶהְיֶה עַל שַׁבַּת הַסָּמוּךְ בְּאוּמַאן, וְשָׁם אֶתְעַיֵּץ קְצָת עִם אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ. וּרְצוֹנִי שֶׁאֲמָצֵא שָׁם מִכְתָּבִים מֵאִתְּכֶם, וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁיָּבוֹא לִבְרֶסְלֶב אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מַה טּוֹב, כְּדֵי שֶׁאֶשְׁמַע הֵיטֵב בִּפְרוֹטֵרוֹט כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה שָׁם מֵאָז וְעַד הֵנָּה; וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁיְּבִיאֵנִי מְהֵרָה לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם, הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד וְכוּ'. וּבְחַסְדּוֹ יִתְבָּרֵךְ בָּטַחְתִּי שֶׁלֹּא אֶהְיֶה שִׁכּוֹר חַס וְשָׁלוֹם מֵהַמַּיִם שֶׁאֲנִי שׁוֹתֶה בְּכָל יוֹם, וְכָל הַפּוֹסֵל בְּמוֹמוֹ פּוֹסֵל וְדֵי לַמֵּבִין. הָאֱמֶת, שֶׁאֲנַחְנוּ מַרְגִּישִׁים יוֹתֵר צָרוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם (יְשַׁעְיָה נא) "וּשְׁכוּרַת וְלֹא מִיָּיִן", וּכְתִיב "הָחוֹגוּ יָנוּעוּ כַּשִּׁכּוֹר" וְכוּ'.

אֲבָל מַה גָּדְלוּ חַסְדֵי ה' שֶׁהִכְנִיסוּ בָּנוּ קְצָת לְקַיֵּם מַה שֶּׁפָּתוּב שָׁם בְּסָמוּךְ "וַיִּצְעֲקוּ אֶל ה' בַּצַּר לָהֶם" וְכוּ'. עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן, כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וַאֲשֶׁר אַתֶּם רוֹצִים לִרְאוֹת מוֹפְתִים מִיָּד, הֲלֹא כְּבָר יְדַעְתֶּם שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל לֹא הִתְנַהֵג בָּזֶה. בַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה בָּזֶה, כִּי הוּא מְגַלֶּה אֱלֹקוּתוֹ בָּעוֹלָם רַק עַל יְדֵי תּוֹרוֹת נִפְלָאוֹת שֶׁנִּגְלָה, וְאִם עַל כָּל זֶה רָאִינוּ כַּמָּה מוֹפְתִים נוֹרָאִים מִמֶּנּוּ זַ"ל בְּחַיָּיו, וְאַחַר הִסְתַּלְּקוּתוֹ בְּיוֹתֵר, אֲבָל אֵין דַּרְכּוֹ לְהִתְעַנֵּישׁ מִיָּד, כִּי "גַּם עֲנוּשׁ לַצַּדִּיק לֹא טוֹב". רַק בְּעֵת שֶׁהוּא הֶכְרֵחַ גָּדוֹל לְבַעֵר הַקּוֹצִים מִן הַכֶּרֶם שֶׁאִי אֶפְשָׁר בִּלְתִּי זֹאת, אָז הוּא מְבַעֵר אוֹתָם בְּמוֹעֲדָם וּבִזְמַנָּם. וּכְבָר בְּעֵר הַרְבֵּה, וְלַה' הַיְשׁוּעָה שֶׁגַּם עַתָּה יְבַעֵר וְיכַלֶּה אוֹתָם שֶׁהֶהְכְרֵחַ לְבַעֲרָם אִם לֹא יָשׁוּבוּ. וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בָּזֶה אֲנִי בָּטוּחַ בָּעֲזָרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁבְּוַדַּאי יַצִּיל אוֹתִי וְאֶת כֻּלָּנוּ מֵהֶם. וְכַאֲשֶׁר עַד הֵנָּה לֹא עָזַב חַסְדּוֹ מֵאִתָּנוּ, וְעָזַר לָנוּ לְהוֹצִיא הַפְּרִים, כֵּן יַעְזֹר לָנוּ שֶׁאֵשֵׁב בִּבְרֶסְלֶב בְּהַשְׁקֵט וּבְשַׁלְוָה, וַה' לִי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם. וְאַף עַל פִּי כֵן אַתֶּם צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת שֶׁלָּכֶם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל הַתַּחְבּוּלוֹת, וּבִפְרָט

בְּעִנְיַן הַכְּתַב מַגִּידוּת שֶׁאַתֶּם עוֹסְקִים לְקַבֵּץ חֲתִימוֹת, חִזְקוּ וְאִמְצוּ בָּזֶה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לָכֶם לְגָמְרוֹ, ה' יִגְמֹר בַּעֲדִי וְכוּ'. וְגַם אַתָּה יְדִידִי רַבִּי שְׁמוּאֵל וַוינְבֶּערְג אוֹהֵב נֶאֱמָנִי, אַל תִּירָא וְאַל תִּפְחַד שֶׁנִּכְנַסְתָּ בָּעֲבִי הַקּוֹרָה. אַשְׁרֶיךָ שֶׁזָּכִיתָ לָזֶה, וּכְבָר כָּתַב לִי בְּנִי רַבִּי יִצְחָק שֶׁיִּהְיֶה מִזֶּה שֶׁקִּדַּשְׁתָּ אֶת הַשֵּׁם בָּרַבִּים. וְנִפְלֵאתִי עָלֶיךָ אָחִי עַל שֶׁעוֹלֶה עָלֶיךָ פַּחַד מִזֶּה, אַדְרַבָּא! רָאוּי לְךָ לִשְׂמֹחַ בְּכָל עֵת עַל שֶׁזָּכִיתָ לָזֶה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בִּכְתָב. וּתְהִלָּה לָאֵל בְּבֹר הַקְּדִים הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה לְמַכָּה מַה שֶּׁזָּכִינוּ לְדַבֵּר הָרְבֵּה מִגְּדֻלַּת וּקְדֻשַּׁת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּבְנִפְלָאוֹת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְשִׂיחוֹתָיו וּמַעֲשָׂיוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, מִכָּל אֵלֶּה רָאוּי לָכֶם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה, וְלִבְלִי לְהַשְׁגִּיחַ וּלְבִלְי לְהִתְפַּחֵד מִשּׁוּם דָּבָר, רַק לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה תַּחְבּוּלוֹת שֶׁצְּרִיכִין לַעֲשׂוֹת בְּעֶסֶק זֶה וְלִצְעֹק וּלְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם. וּלְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה בְּבִטָּחוֹן חָזָק שֶׁלֹּא יוּכְלוּ נָגְדּוֹ ז"ל. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה א) "וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא יוּכְלוּ לָךְ". וְכָל הָרַעַשׁ הַזֶּה בִּשְׁבִיל לְעוֹרֵר אוֹתִי וְאֶתְכֶם לַעֲסֹק יוֹתֵר בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, וּבִפְרָט בְּשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, שֶׁצְּרִיכִין עַתָּה

לְהַרְבּוֹת בָּזֶה בְּיוֹתֵר, שֶׁכָּל אֶחָד יָפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הֵן עַל עַצְמוֹ, הֵן עַל עֲבוּרִי, הֵן עַל הַכְּלָל. וַה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה יִשְׁמַע וְיִרַחֵם וְיוֹשִׁיעֵנִי מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ, יָתֵר מִזֶּה אֵין פְּנַאי לְהַאֲרִיךְ.

דִּבְרֵי אוֹהַבְכֶם בֶּאֱמֶת לָעַד וְלָנֶצַח.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

ל' ניסן

וְשָׁלוֹם לְזוּנָתִי הַצְּנוּעָה מָרַת דִּישְׁלִי תִּחְיֶה, וּלְבָנֶיהָ שֶׁיִּחְיוּ, וּלְבִתִּי חַנָּה צִירִל תִּחְיֶה, וְלַחֲתָנִי יְדִידִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ שֶׁיִּחְיֶה, וּלְבִתּוֹ תִּחְיֶה. וְהִנֵּה גַּם לָהּ זוֹרְקִין אֲבָנִים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכְּנוּ שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנָּה דּוֹרוֹת וְדוֹרֵי דּוֹרוֹת שֶׁיִּחְיוּ יִרְאֵי ה' וְאַנְשֵׁי אֱמֶת כִּי זֶה כָּל מְנַמָּתֵנוּ.

(אָמַר הַמַּעְתִּיק, הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל זֹאת הַתִּינֹקֶת הָיָה כָּךְ, כִּי בְּאוֹתוֹ הַשָּׁנָה הָיוּ זוֹרְקִים אֲבָנִים לְבֵית מוֹרֵנוּ רַבִּי נָתָן זַ"ל עַל סַפְּנַת נַפְשׁוֹת, וְהָיוּ מַקְדִּימִים לִסְגֹּר הַלָּאדֶן [הַתְּרִיסִים] שֶׁל הַחַלּוֹנוֹת תֵּכֶף בִּכְנִיסַת הַלַּיְלָה, בְּעוֹד שֶׁהָיָה מְעַט יוֹם. פַּעַם אַחַת שָׁכְחוּ לִסְגֹּר לָאדֶן אֶחָד שֶׁל בַּיִת קָטָן שֶׁקּוֹרִין אַלְקֶיר שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה בְּתוֹ מָרַת חַנָּה צִירִל הַנַּ"ל, וּבְתָהּ הַנַּ"ל הָיְתָה עֲדַיִן תִּינֹקֶת קְטַנָּה שֶׁל חֲצִי שָׁנָה וְהָיְתָה מֻנַּחַת בַּעֲרִיסָה, וְהָעֲרִיסָה הָיְתָה תְּלוּיָה נֶגֶר הַחַלּוֹן, וְאַמָּה יָשְׁבָה אֶצְלָהּ. בְּתוֹךְ כָּךְ

הִתְחִילָה לִבְכּוֹת בְּדֶרֶךְ הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים וְהוֹצִיאָה אִמָּהּ מֵהֶעָרִיסָה וְלֹא הִסְפִּיקָה לְהוֹצִיא כַּלָּה מֵהֶעָרִיסָה, וּבְתוֹךְ כָּךְ פָּרַח אֶבֶן גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, הַחַלּוֹן בְּקוֹל וּבְרַעַשׁ גָּדוֹל וְנָפַל לְתוֹךְ הָעֲרִיסָה, אֲשֶׁר אִלּוּ הָיְתָה הַקְּטַנָּה בַּעֲרִיסָה בְּוַדַּאי הָיְתָה נֶהֱרֶגֶת עַל יְדֵי זֶה הָאֶבֶן, כִּי הָיָה אֶבֶן גָּדוֹל מְאֹד, וְהָיְתָה כְּפָשׁ בֵּינָה וּבֵין הַמָּוֶת, וּבְגֹם גָּדוֹל גִּמְלָתָהּ. וְעַתָּה הַקּוֹרֵא, הֵבֵן הַפְּרִישַׁת שָׁלוֹם לְבִתּוֹ מָרַת חַנָּה צִירל וּלְבִתָּהּ, וְגַם הֵבֵן גֹּדֶל הָרְדִיפוֹת וְהַסַּכָּנוֹת שֶׁעָבַר עָלָיו כָּל יְמֵי חַיָּיו הַקְּדוֹשִׁים. מַמָּשׁ כֹּחַ בַּרְזֶל הָיָה כֹּחוֹ שֶׁסָּבַל כָּל הַנַּ"ל. וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא שָׁת לִבּוֹ לְכָל הַנַּ"ל לְהִתְעַצֵּל אוֹ לְהִתְעַצֵּב חַס וְשָׁלוֹם בַּעֲבוֹדַת ה' שֶׁעָבַד כָּל יָמָיו, רַק עוֹד קָרַב אֶת עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָפְלֵי כְּפָלִים, וְלָמַד וְלִמֵּד וְעָשָׂה וּמְעַשֶּׂה לְרַבִּים, וְהַכֹּל בְּכֹחַ וּבְהִתְלַהֲבוּת גָּדוֹל וְעָצוּם מְאֹד. וְכָל זֶה בְּנֶגְלָה אֲשֶׁר רְאִינוּ בְּעֵינֵינוּ, חוּץ מַה שֶּׁזָּכָה לִפְנִימִיּוּת וְנִסְתָּרוֹת אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְצַיֵּר בְּפֶה וְלֹא בְּכָתָב. רַק הֶחָכָם וּמֵבִין מִדַּעְתּוֹ הֵבִין מְעַט מִזְּעֵר בְּמַצִּיץ מִן הַחֲרָכִים בְּהִסְתַּכְּלוֹ עַל פָּנָיו הַמְּאִירוֹת, אוֹ בְּדִבְּרוֹ עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים אֲשֶׁר פָּנָיו הָיְתָה בּוֹעֶרֶת כְּלַפִּידִים מַמָּשׁ בְּבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹת בְּעֹת עָסְקוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה. וְכַמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הָיוּ זוֹלְגִים עֵינָיו דְּמָעוֹת מֵרֹב דְּבֵקוּתוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל שׁוֹמְעוֹ הָיָה נוֹפֵל עָלָיו פַּחַד וְאֵימָה וְיִרְאָה וּבוּשָׁה אֲשֶׁר לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָרִים פָּנָיו מִגֹּדֶל הַבּוּשָׁה וְהַפַּחַד שֶׁנָּפַל עָלָיו. מָה אֹמַר מָה אֲדַבֵּר אוֹ אֵי לָנוּ עַל שֶׁבֵּרְנוּ נַחְלָה מֵאֹתֵינוּ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְנַחֵם אוֹתָנוּ בְּמֵהֵרָה אָמֵן).

וְשָׁלוֹם לִבְנֵי דָוִד צְבִי שֶׁיִּחְיֶה וְלִבְנֵי חוֹרְגֵי שְׁמָעלְקָא שֶׁיִּחְיֶה. זָאךְ גִּיט, גָּאט אִיז מִיט אוּנְז סָע וָועט אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אַלְץ רָעכְט זַיין. סָע הָאבִּין שׁוֹין פִּיעל יוּדִין גִּילִיטִין אַוֹיסְגָעצָרוֹת אוּן זָענִין נִיצוֹל

גִּיוָואָרֶען, סוֹף כָּל סוֹף וָועלִין דִּי שׁוֹנְאִים אַלָּע אַגְרוֹיסָע מַפָּלָה הָאבִּין. אוּן אוֹיךְ אוּנְז וָועט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זִיךְ מְרַחֵם זַיין בִּזְכוּתוֹ הַגָּדוֹל זַ"ל. מִיר וָועלִין הָאבִּין אֵיין אָרְט וִוי צוּא זִיצִין מַאקָּע אִין בְּרֶסְלֶב [אַל תִּדְאַג! ה' עִמָּנוּ, אִם יִרְצֶה ה' הַכֹּל יָבוֹא עַל מְקוֹמוֹ בְּשָׁלוֹם, הַרְבֵּה יְהוּדִים יְבָרְכוּ אוֹתָנוּ וְצָרוֹת בָּאֲלָה וְנִצְּלוּ מֵהֶם, סוֹף כָּל סוֹף יִתְחַלּוּ כָּל הַשּׁוֹנְאִים מַפָּלָה גְּדוֹלָה, וְעֵלִינוּ יְרַחֵם ה' יִתְבָּרַךְ בִּזְכוּתוֹ הַגְּדוֹלָה זַ"ל, עוֹד יִהְיֶה לָנוּ מָקוֹם אִיפֹּה לָשֶׁבֶת וְדַוְקָא בִּבְרֶסְלֶב] בָּעֲזָרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיֵרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ.

דִּבְרֵי אֲבִיכֶם הַמַּעֲתִיר בַּעַדְכֶם.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לִבְנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שַׁבְּנָא נֵרוֹ יָאִיר.

בְּנִי חֲבִיבִי, יֵשׁ בְּלִבִּי עָלֶיךָ עַל שֶׁלֹּא שָׁלַחְתָּ לִי שׁוּם מִכְתָּב עַד הֵנָּה, וְגַם לֹא בָּאתָ עַל הָחָתוּם אֲפִלּוּ בִּפְרִישַׁת שָׁלוֹם, כְּמוֹ רַבִּי יוֹסֵף חַתַן רַבִּי זַלְמָן עַל־כָּל־פָּנִים. הִסְפַּדְתָּ עָשׂוֹ, בְּנִי יְדִידִי, עֲדַיִן אֵינְךָ מֵשִׂים אֶל לֵב לִפְנוֹת לִבְּךָ מִטִּרְדָּתְךָ אֵיזֶה שָׁעָה בְּכָל יוֹם לַחֲשֹׁב עַל אַחֲרִיתְךָ וְתַכְלִיתְךָ. הֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה מַה נַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם, וּכְבָר עָבְרוּ מִשְׁנוֹתֶיךָ הַרְבֵּה, וְיָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר, וְאִם לֹא עַכְשָׁו אֵימָתַי. וּמָה אַתָּה מוֹעִיל בְּרֹב דַּאֲגָתְךָ

עַל פַּרְנָסָתְךָ, הֲלֹא טוֹב הָיָה לְךָ אִם הָיִיתָ גּוֹזֵל וְחוֹטֵף אֵיזֶה שָׁעָה לִצְעֹק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל פַּרְנָסָתְךָ, עַל פַּרְנָסַת הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף, וְזֶה בְּוַדַּאי מוֹעִיל בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא; וְגַם לִגְזֹל עִתִּים לַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל עַל מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה קָבְעָתָּ עִתִּים לַתּוֹרָה (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן רפד). בְּנִי יַקִּירִי וַחֲבִיבִי, הֲמוֹ מֵעַי עָלֶיךָ, כִּי יָדַעְתִּי טוּב לְבָבְךָ בְּפַנִּימִיּוּת, אֲבָל רִבּוּי דַּאֲגָתְךָ וְטָרְדָּתְךָ מַטְרִידִין אוֹתְךָ כָּל כָּךְ, וְאַתָּה מַטְעֶה וּמַדְרֶה עַצְמְךָ מִיּוֹם אֶל יוֹם, וּמָתַי תַּעֲשֶׂה גַּם אַתָּה לְבִיתְךָ הַנִּצְחִי. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַאֲרִיךְ יָמֶיךָ וּשְׁנוֹתֶיךָ, אֲבָל כָּל יָמֵינוּ לֹא יַסְפִּיקוּ מַה שֶּׁצְּרִיכִין לַעֲשׂוֹת וּלְתַקֵּן בָּזֶה הָעוֹלָם, כִּי הַיּוֹם קָצָר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה וְכוּ', וְלֹא עָלֶיךָ לִגְמֹר אֶת הַמְּלָאכָה וְכוּ'. רַק כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה, בְּפֶרֶט עַל פִּי רִבּוּי הַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁדִּבַּרְנוּ, רְאוּי לְךָ גַּם־כֵּן לְהוֹצִיא הִתְעוֹרְרִיּוֹת וְהִתְחַזְּקוּת וַעֲצוֹת בְּכָל יוֹם לַחֲטֹף טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי בְּכָל יוֹם כָּל מַה שֶּׁתּוּכַל. וְתִרְאֶה עַל כָּל פָּנִים לִכְתֹּב לִי אִגֶּרֶת לְאוּמָאן תֵּכֶף וּמִיָּד, וְתִכְתֹּב לִי בִּפְרָטִיּוּת מִשְּׁלוֹם זוּגָתִי וּבְנֵי שֶׂיְחָיֶה וּבִתִּי תִּחְיֶה, מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד וּמִכָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה שָׁם.

וּבַה' בָּטַחְתִּי שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי צְרִיכִין לֵידַע וּלְהַאֲמִין שֶׁכָּל מְאֹרְעוֹתָיו שֶׁל אָדָם בֶּלֶם לְטוֹבָתוֹ.

דִּבְרֵי אֲבִיךָ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּקָרוֹב.
נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם לִידִידִי כְּנַפְשִׁי, הַוָּתִיק הַמֻּפְלָא מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם הַכֹּהֵן נֵרוֹ יָאִיר. יְדִידִי רַבִּי אַבְרָהָם הַכֹּהֵן שֶׂיִּחְיֶה. מִכְתָּבְךָ קִבַּלְתִּי בְּאוּמָאן, וּבְקִרְיַמְנְטְשׁוּק, וְהֶחֱיֵיתָ אֶת נַפְשִׁי. אַף עַל פִּי שֶׁהוֹדַעְתַּנִי צָרוֹת רַבּוֹת, אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי נוֹתֵן לְךָ תּוֹדָה חֲמָה עַל מִכְתָּבְךָ, וּבְפֶרֶט עַל רִבּוּי טִרְחוֹתֶיךָ בִּשְׁבִילִי; הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכְּךָ עַל יְדֵי זֶה שֶׁתִּזְכֶּה לֵישֵׁב עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה לְאָרְךָ יָמִים וְשָׁנִים טוֹבִים וַאֲרֻכִּים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְעַל אוֹדוֹתֵינוּ כְּבָר פָּתַבְתִּי לְמַעְלָה, וְיֶתֶר מִזֶּה תָּבִינוּ בְּעַצְמְכֶם, כִּי תְּהִלָּה לְאֵל צָדְקוּ דְּבָרַי. וַה' יַעְזֹר וְיוֹשִׁיעַ וְיָגֵן עָלֵינוּ וְיַצִּילֵנוּ מֵהֶם וְנִזָּפֶה לָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו בֶּאֱמֶת כִּי לְבָבְךָ נוֹצַרְנוּ.

דִּבְרֵי אוֹהֲבְכֶם בֶּאֱמֶת, עֶבֶד אֲבִיכֶם הַמּוּכָן לְשָׁרְתוֹ פְּרָצוֹנוֹ זַ"ל עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ. וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה וְיִגְמֹר בַּעֲדֵי לְטוֹבָה לְמַעֲנוֹ וְלֹא לְמַעֲנִי. לֹא לָנוּ ה' לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד וְכוּ'.
נָתָן הַנַּ"ל

אֲהוּבִי יְדִידִי רַבִּי חַיִּים בֶּן רַבִּי יַעֲקֹב מַגִּיהַ. יָדַעְתִּי כִּי טָרַחְתָּ הַרְבֵּה בְּעִסְקָ וֶה, אֲבָל יֵ ש בִּלְבִּי עָלֶיךָ עַל שֶׁלֹּא כָּתַבְתָּ לִי שׁוּם אִגֶּרֶת. עַתָּה תִּרְאֶה שֶׁכָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ יָבוֹאוּ עַל הֶחָתוּם בְּאִגֶּרֶת שֶׁהִכְתִּיבוּ לְאוּמָאן, כִּי נַפְשָׁם קְשׁוּרָה בְּנַפְשִׁי, וַאֲנִי מְצַפֶּה לִשְׁמֹעַ מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְתִפְרֹס בְּשָׁלוֹם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִגְּדוֹל וְעַד קָטָן, וְתִרְאֶה מִיָּד לַעֲשׂוֹת לְאַדִּין לְהַחֲלוֹנוֹת שֶׁלִּי מִבַּחוּץ בָּרְאוּ, וְאִם אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּץ מָעוֹת עַל זֶה, תַּלְוֶה עָלַי וַאֲנִי פּוֹרֵע מִיָּד בְּשֶׁאָבוֹא לְשָׁלוֹם אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְאַל תַּעֲשֶׂה בְּאֹפֶן אַחֵר, יָתֵר מִזֶּה בְּבָר כָּתַבְתִּי לְמַעְלָה.

נָתָן הַנַּ"ל

א' אייר

קעב

יוֹם ג' מִשְׁפָּטִים תקצ"ח לפ"ק אוּמַאן.

בְּנֵי חֲבִיבִי וְיַקִּירִי וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נֶאֱמָנִים, הַנֶּאֱהָבִים הַסּוֹבְלִים עִנּוּיִים וְצָרוֹת וּמוֹסְרִים נַפְשָׁם עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם, שָׁלוֹם לָכֶם וְשָׁלוֹם לְנַפְשְׁכֶם, חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל תִּירְאוּ כִּי ה' אִתָּנוּ, וּבְוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל.

דְּעוּ יְדִידַי כִּי בָּאתִי לְפֹה אוּמַאן בְּיוֹם אֶתְמוֹל בְּשָׁלוֹם, וְעָבַרְתִּי כָּל הַדֶּרֶךְ בְּשָׁלוֹם. וְהָיִיתִי בְּטִירָאוּוִיצָע עַל

שַׁבַּת הָעֲבַר וְשָׁמַחְנוּ שָׁם וְרָקַדְתִּי קְצָת. וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שָׁמְחוּ וְרָקְדוּ הַרְבֵּה בְּעֻזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ, וּבְפָרָט בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת הָיוּ מְרַקְּדִים מִתּוֹךְ צְעָקָה גְּדוֹלָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרְךְ בְּנִגּוּן נִפְלָא הַמַּשְׁבֵּר הַלֵּב מְאֹד. וְצָעֲקָנוּ הַרְבֵּה 'קָךְ וּנְקִי כַּפַּיִם חוֹן פּוֹרְשֵׁי כְּנָפַיִם, פְּדֵה עַמְּךְ מֵעִזִּים, צְאֹנְךְ מִיַּד גּוֹזְזִים'. בְּזָכְרִי זֹאת הִנֵּה אֵלֶּפִים דְּמָעוֹת יָלְגוּ עֵינַי, חָנֵנוּ ה' חָנֵנוּ כִּי רַב שָׂבַעְנוּ בוּז וְכוּ', וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה לִּכְתֹּב לָכֶם כִּי מָצָאתִי פֹּה מִכְתָּבִים יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה מִבְּרֶסְלֶב וּמִטּוּלְטְשִׁין מֵאִתְּךְ בְּנִי חֲבִיבִי. וּמְרִירוּת הַצָּעָקוֹת שֶׁבָּתוּב בָּהֶם אַתֶּם יוֹדְעִים יוֹתֵר מִמֶּנִּי הַמָּקוֹם יְרַחֵם, וּכְבָר הָיִיתִי אֶתְמוֹל עַל צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ וְגַם בַּמְּקֻוֶה וּבְרִיךְ הַשֵּׁם לֹא הָרְגוּ אוֹתִי וְגַם לֹא הִגִּיעַ לִי שׁוּם אֶבֶן חַם וְשָׁלוֹם. וְגַם בְּזָלַאטָאפָאלְיֶע הָיִיתִי וְהִתְפַּלַּלְתִּי שָׁם שַׁחֲרִית וְהָיִיתִי בַּמְּקֻוֶה וְיָצָאתִי מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם. מִי יְסַפֵּר נִפְלְאוֹת ה' וְחַסְדָיו הַגְּדוֹלִים בְּתוֹךְ הַצָּרָה עַצְמָהּ הֵן הֵן גְּבוּרוֹתָיו הֵן הֵן נוֹרְאוֹתָיו שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל יֵ ש לָנוּ קִיּוּם עַד הֵנָּה, וְכָזֶה בְּטֻחָנוּ שֶׁבְּוַדַּאי גַּם לֶעָנָצ אַל יִטְּשֵׁנוּ וְאַל יַעַזְבֵנוּ וּמִכָּל צָרוֹתֵינוּ יוֹשִׁיעֵנוּ. וּבְוַדַּאי יִגְמֹר רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זַ"ל הַכֹּל בְּרִצּוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר (חַיֵּי מוֹהַר"ן ריח) "אִיךְ הָאב אוֹיס גִיפִירְט אוּן וָועל אוֹיס פִירִין" [נָסַעְתִּי

וְאָמוֹר]. וַאֲנִי מְקַוֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁבְּקָרוֹב הַיָּמִים אָבוֹא לִבְרֶסְלֶב, אַךְ אֲנִי מַמְתִּין פֹּה קְצָת בְּדֵי לֵילֵךְ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתִי לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְגַם כְּדֵי שֶׁיָּבוֹאוּ לְקָרְאתִי אֲנָשַׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִבְּרֶסְלֶב כַּאֲשֶׁר כְּבָר פָּתַבְתִּי לָכֶם. וְאִם אֶפְשָׁר שֶׁגַּם אַתָּה תָּבוֹא לְפֹה מִיָּד מַה טּוֹב. יֶתֶר מִזֶּה אֵין פָּנַאי לְהַאֲרִיךְ כְּלָל כִּי זְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ וַאֲנִי טָרוּד עַתָּה מְאֹד. הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְרַחֵם עָלֵי וְעַל כֻּלְּכֶם וִישַׁמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתוֹ מְהֵרָה; וְגַם עַתָּה אֲנִי כּוֹתֵב בְּרֶמַע מִתּוֹךְ שִׂמְחָה שֶׁזָּכִינוּ בְּתוֹךְ הַסְתָּרָה שֶׁבְּתוֹךְ הַסְתָּרָה בָּזֹאת לֵידַע מַאֲמַתַּת נְקֻדַּת הָאֱמֶת אֲשֶׁר הוּא חַיֵּינוּ לָנֶצַח; כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה הֶבֶל הֲבָלִים וְיָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר. וּכְבָר פָּרְחוּ כַּמָּה יָמִים וַחֲדָשִׁים מֵהַחֹרֶף הַזֶּה אֲשֶׁר עָבַר עָלֵינוּ מַה שֶּׁעָבַר. וּמַה פָּעֲלוּ הַמִּתְנַגְּדִים בְּרִשְׁעוּתָם, הָרוּ עָמָל וְיָלְדוּ שָׁקֶר, וְהוֹסִיפוּ אֵשׁ הַיְהִנָּם עֲלֵיהֶם וְרוּחַ זַלָּעָפוֹת מְנָת כּוֹסָם, וְעָלֵינוּ חָמַל ה' וְהִצִּילָנוּ מִתּוֹעִים כָּאֵלֶּה שֶׁקּוֹרְעִים סְפָרִים קְדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים כָּאֵלֶּה וּמְבַזִּים אוֹתָם כָּל כָּךְ וּמוֹסְרִים וְשׁוֹפְכִים דַּם כְּשֵׁרִים כָּל־כָּךְ. בְּוַדַּאי אֲפִלּוּ טִפַּת דָּם אַחַת שֶׁשָּׁפְכוּ מֵאִתָּנוּ וְשׁוּם פְּרוּטָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁעָשְׁקוּ מֵאִתָּנוּ לֹא נָאֲבַד; וּבְוַדַּאי הֵם בִּכְלַל הַמּוֹרִידִין וְלֹא

מַעֲלִין; וְעָלֵינוּ יָרַחַ ה' חַסְדּוֹ, וּבְוַדַּאי הַכֹּל הוּא לָנוּ לְכַפָּרַת עָוֹן וּמְחִילַת חֵטְא וְכוּ', כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יוֹדֵעַ, שֶׁאָנוּ הוֹלְכִים בְּתָמִימוּת בָּאֱמֶת, כַּאֲשֶׁר הוֹרוּנוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. וּמַה שֶּׁעָבַר, אָנוּ מְחֻיָּבִים לְקַבֵּל בְּשִׂמְחָה לְכַפָּרַת עָוֹן, וְלִצְעֹק עַל לְהַבָּא שֶׁיֵּעָשֶׂה לְמַעַן שְׁמוֹ הַגָּדוֹל וְיֵצִילֵנוּ מֵהֶם. וַה' יִשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ וְשַׁוְעָתֵנוּ וְיֹאמַר דַּי לְצָרוֹתֵינוּ, וּבְקָרֵב הַיָּמִים בִּישׁוּעָתוֹ יְשַׂמְּחֵנוּ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

רַבִּי נַחְמָן מִטּוּלְטְשִׁין פּוֹרֵם שְׁלוֹמְךָ, וְהוּא הֶחֱיָה אוֹתִי מְאֹד מַה שֶּׁמְּצָאתִיו פֹּה בְּשָׁלוֹם. וְהַכֹּל יְשׁוּעַת ה' וְנִפְלְאוֹתָיו, וּבְכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וָרֶגַע אֲנִי רוֹאֶה דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים ז"ל שֶׁאָמַר בְּצַר הִרְחַבְתָּ לִי, וְזֶה עִקַּר חִיּוּתִי עַתָּה.

ב' אייר

קעג

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, יוֹם ג' תְּרוּמָה תקצ"ה לפ"ק אוּמַאן.

רַב שָׁלוֹם לִכְבוֹד אֲהוּבִי בְּנֵי חֲבִיבִי הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יִצְחָק נֵרוֹ יָאִיר.

מִכְתָּבוֹ מִיּוֹם ו' קִבַּלְתִּי אֶתְמוֹל, וְהָיָה לִי לְנַחַת גָּדוֹל בְּתוֹךְ צָרָה וְצוּקָה הַזֹּאת, בִּרְאוֹתִי כִּי תְּהִלָּה

לָאֵל דְּבָרַי קְבוּעִים בְּלִבְּךָ וּמְחַיִּין אוֹתְךָ עַתָּה גַּם עַתָּה.
כָּךְ הוּא הַמַּדָּה, וְכָךְ יָפֶה לִזְכֹּר הֵיטֵב כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר
בְּאֹפֶן שֶׁתּוּכְלוּ לַעֲמֹד בַּנִּפָּיוֹן וּלְהִתְחַזֵּק תָּמִיד וּלְהַחֲיוֹת
נַפְשׁוֹתֵיכֶם בְּכָל עֵת בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם כָּל יְמֵי
חַיָּיו, בִּפְרָט מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב לְהַחֲדִישׁ נִפְלָא וְנוֹרָא
כָּזֶה וְכוּ' אֲשֶׁר הוּא חַיֵּינוּ לָנֶצַח. וּצְרִיכִין לְקַבֵּץ תּוֹרָתוֹ
וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּלֵב כָּל בָּךְ עַד אֲשֶׁר אֲפִלּוּ אַחַר
מֵאָה שָׁנִים כְּשֶׁנִּיגַּע הָעֵת לִכְנֹס בַּקֶּבֶר וְלִשְׁכַּב שָׁם, גַּם
שָׁם יִחְיֶה אֶת עַצְמוֹ בְּדִבּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וְכֵן לְעֵת
הַתְּחִיָּה וְלֶעָנָשׁ, וּלְקַיֵּם "בְּהִתְהַלְּכְךָ" בָּעוֹלָם הַזֶּה
"תַּנְחֶה אוֹתְךָ, בְּשָׁכְבְּךָ בַּקֶּבֶר תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ"
וְכוּ'. וַהֲלֹא יָדַעְתֶּם אַחַי וְרֵעַי שֶׁכָּל עִסְקֵנוּ וּמַשָּׂא וּמַתָּן
שֶׁלָּנוּ אֵינוֹ בְּשָׁבִיל עִסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה לְהַרְוִיחַ בְּאַדָּעם אוֹ
בְּבִרְאָד, כִּי אִם בְּשָׁבִיל תַּכְלִית הַנִּצְחִי כַּאֲשֶׁר ה' יוֹדֵעַ
לְבָבֵנוּ, וְתִהְלָּה לָאֵל אֵיךְ שֶׁהוּא. וְאִם אֵינְכֶם זוֹכִים
לִהְיוֹת בָּרְאוּי לְפִי הַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַתּוֹרוֹת
הַנּוֹרָאוֹת הָאֵלֶּה, עִם כָּל זֶה הִצְלַחְתֶּם הַרְבֵּה וְגַם
עֲשִׂיתֶם פְּרִי, אַשְׁרֵיכֶם בָּנַי וְאַחַי וַחֲבֵרַי. בִּפְרָט עַתָּה
אַתֶּם יְכוֹלִין לְהָבִין קְצָת מַעֲלַת הַנֶּחֱשָׁק מִגְּדֶל רִבּוּי

הַמְּנִיעוֹת בָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר לֹא עָבְרוּ עָלֵינוּ כָּזֹאת מֵעוֹלָם,
ה' יִשְׁמֹר מֵעַתָּה.

זִכְרוּ הֵיטֵב כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר וְכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה וְכָל
תְּפִלָּה וּתְפִלָּה וְכָל שִׂיחָה וְשִׂיחָה, גְּדֶל הָעַמְקוּת
הַנִּפְלָא וְהַהִתְנוֹצְצוּת אֱלֹקוּת וּגְדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ
וּגְדֻלַּת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹוֹת וּגְדֻלַּת צַדִּיקֵי אֱמֶת
וְהַהִתְחַזְּקוּת וְהַהִתְעוֹרְרוּת וְהָעֲצוּת הַתְּמִימוֹת
וְהַפְּשׁוּטוֹת וְכוּ' שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד; וְאֵיךְ בְּדֶרְכֵי
נִפְלְאוֹתָיו מַמְשִׁיךְ קִיּוּם הַתּוֹרָה בְּכָל אִישׁ וְאִישׁ
מִיִּשְׂרָאֵל מִגְּדוֹל וְעַד קָטָן; מְעוֹרֵר יְשֵׁנִים מֵקִיץ נִרְדָּמִים
מְחַיֶּה מֵתִים מַמָּשׁ, מַגְבִּיהַּ לְמַעְלָה נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל
מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת וּמִתַּחְתָּיו, לַנְטוֹתָם לְתִחְיָה לְזַכּוֹתָם
לְחַיִּים נִצְחִיִּים. וְאִם כְּבָר יְדַעְתֶּם כָּל זֶה, צְרִיכִים עַתָּה
בְּכָל יוֹם לַחֲזֹר בַּלֵּב וּבַפֶּה בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ וְעִם חֲבֵרוֹ
אֶת כָּל זֹאת וְיוֹתֵר מִכָּל זֶה, כָּל חַד בְּפוּם מַה דְּמִשַּׂעֵר
בְּלִבֵּהּ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בַּפֶּה וּבִכְתָב, כְּדֵי שֶׁתּוּכְלוּ
לְחַזֵּק עַצְמְכֶם גַּם עַתָּה, כִּי יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר כְּאָבָק
פּוֹרֵחַ מַמָּשׁ וְאֵין שׁוּם זְמַן כְּלָל, וְעוֹד מְעַט יִפְרַח כָּל זֶה

וּנְסַפֵּר כָּל זֶה בְּשִׂמְחָה מִי שֶׁיִּזְכֶּה לַעֲמֹד בַּנִּפָּיוֹן וּבַצָּרוּף. כִּי בְּוַדַּאי יוֹשִׁיעֵנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיַצִּילֵנוּ מִיָּדָם כִּי לֹא לָנֶצַח יָרִיב וְכוּ', וְהִנֵּה כְּוָנָתִי לְדַעְתִּי מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁאַתָּה מְחַיֶּה עַצְמְךָ עִם הַתּוֹרָה "אֲזַמְּרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי" וְעִם הַתּוֹרָה "בְּצֵאת הָרַחֲבָת" וְכוּ'. כִּי גַּם אֲנִכִי עִקַּר חִיּוּתִי בָּזֶה בְּכָל עֵת בְּכָל פֶּרֶט בְּעֵת הַצָּרָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת. אִלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ' אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר אֶחָד מֵאֶלֶף נִפְלְאוֹת הָרַחֲמִים שֶׁבְּתוֹךְ הַצָּרָה בְּכָל יוֹם וָיוֹם וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה, מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ.

וְהִנֵּה עִקַּר הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ הֵם חֲזָקִים בֶּהֱאֱמֶת עַתָּה יוֹתֵר מִקֹּדֶם. וּבְאתִי לְכָאן בְּיוֹם ב' מִשְׁפָּטִים, וְסִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו שֶׁנִּזְדַּמֵּן לִי תֵּכֶף אֶחָד לְהוֹדִיעַ לְטַעְפְּלִיק וְשֶׁלְחָתִי לָהֶם מִכְתָּבִי, וְהִגִּיעַ לָהֶם בַּלַּיְלָה הַשַּׁיָּךְ לְיוֹם ד' הָעָבַר. וְתֵכֶף נִתְעוֹרְרוּ בָּלָם, וְלֹא הָיוּ יְשֵׁנִים עוֹד כָּל הַלַּיְלָה, רַק עָסְקוּ לְדַבֵּר מֵעִנְיָנֵינוּ. וּבְיוֹם ב' נָסְעוּ לְפֹה שְׁתֵּי עֲגָלוֹת וּבָאוּ לָכָאן בַּלַּיְלָה הַשַּׁיָּךְ לְיוֹם ה'. וּבְיוֹם ה' בָּאוּ עוֹד שְׁנֵי אֲנָשִׁים מִטֶּשֶׁרַאוִויצָע, וְגַם רַבִּי זַלְמָן שׁוֹחֵט בָּא מֵהַכְּפָר, וַאֲנַחְנוּ בְּלָנוּ עִם כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַנִּמְצָאִים פֹּה הָיוּ מוּכָנִים

לְיַלְּדֵךְ הַיּוֹם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכָּא וְנֶאֱנָח מְאֹד. בְּתוֹךְ כָּךְ הִגִּיעַ לָנוּ שְׁנֵי מִכְתָּבִים, אֶחָד מֵאִתְּךָ וְאֶחָד מִבָּרְסְלָב מֵרַבִּי אַבְרָהָם הֹב, וְעוֹד מִכְתָּב מֵרַבִּי שְׁמוּאֵל וַוייְנְבֶּערְג לְאָבִיו, וְכֻלָּם מְלֵאִים צְעָקוֹת מָרוֹת וּמְרוֹרוֹת מְאֹד מֵאֲשֶׁר יָדַעְתֶּם. וְהָלַכְנוּ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְצָעַקְנוּ שָׁם הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת וּמָרוֹת וּבִבְכִיָּה וּבְדִמְעוֹת הַרְבֵּה. וְהָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל יוֹתֵר מִיּוֹם כִּפּוּר. וּבְוַדַּאי עָלָה שַׁוְעָתֵנוּ לַשָּׁמַיִם, אַךְ עֲדַיִן צְרִיכִין עוֹד לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וּבְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ כָּל אֶחָד וְאֶחָד כִּי בְּצָרָה גְּדוֹלָה אֲנַחְנוּ, וְאָנוּ צְרִיכִין יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים רַבִּים. וַהֲלֹא גַּם בְּלֹא זֶה צְרִיךְ כָּל אֶחָד יְשׁוּעוֹת הַרְבֵּה לְנִגְעֵי נַפְשׁוֹ וּמַכְאוֹבָיו, שֶׁזֶּה עִקַּר הַצָּרָה וְהַרַחֲמָנוּת כַּיָּדוּעַ לָכֶם, וְכָל הָרַעַשׁ וְהַצָּרָה הַזֹּאת לֹא בָּאָה כִּי אִם לְעוֹרְרֵנוּ וְלַהֲקִיצֵנוּ מִשְּׁנָתֵנוּ כַּאֲשֶׁר כְּבָר כָּתַבְתִּי לָכֶם, וְכַאֲשֶׁר יָדַעְתֶּם בְּעַצְמְכֶם.

ג' אייר

וְהִנֵּה אַנְשֵׁי טֶעפְּלִיק הֲלֹא הֵם יְדִידֵי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי נַחְמָן חֲתַן רַבִּי נְתַנְאֵל נִשְׂאֲרוּ פֹּה עַל שַׁבַּת הָעָבַר, וְנִתְעַכְּבוּ עַד אֶתְמוֹל, וּמִן הַסְּתָם דִּבַּרְנוּ הַרְבֵּה. וְרַבִּי מֵאִיר אָמַר שֶׁנִּתְעוֹרֵר מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי

הַמַּחֲלֹקֶת הַזֹּאת, וְכָךְ הוּא הָאֱמֶת, כִּי תְּהִלָּה לָאֵל נִתְחַדֵּשׁ לְטוֹבָה בְּכָמָּה בְּחִינוֹת; וּתְהִלָּה לָאֵל הֶחֱיֵיתִיו בְּדִבּוּרַי, וְגַם הוּא וַחֲבֵרָיו הֶחֱיוּ אוֹתִי מְאֹד. וּבָזֶה אָנוּ רוֹאִים נִפְלְאוֹת ה' כִּי נָרוֹ לֹא תִכְבֶּה לְעוֹלָם וָעֶד, יֹאבְדוּ הֵם וְאֶלֶף כַּיּוֹצֵא בָּהֶם, וְדָבָר אֶחָד מִדִּבְרֵי קָדְשׁוֹ אָחוֹר לֹא יָשׁוּב רֵיקָם, וְהוּא גָּמַר וְיִגְמֹר וְגַם אָמַר "נָאֱט פִּירְט תָּמִיד אוֹיס" [ה' גּוֹמֵר תָּמִיד]. עַל כֵּן גַּם עַתָּה עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל וְכוּ', שֶׁזָּכִינוּ לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ, חֶבְלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים. וּצְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בִּשְׂמְחָה בְּכָל יוֹם וְלְהַכְפִּיף הַגָּגוֹן וַאֲנָחָה לְשִׂמְחָה. וְכָל מַה שֶּׁהַצָּרוֹת וְהַבְּזָיוֹנוֹת וְהַחֲרוּפִים מִתְגַּבְּרִים יוֹתֵר רַחֲמָנָא לִצְלַן אַף עַל פִּי שֶׁצַּר וְמֵר מְאֹד מְאֹד, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמָם וְלְהַכְפִּיף לְשִׂמְחָה מַה שֶּׁאָנוּ זָכִינוּ לְהִמָּלֵט מֵרְשָׁעוּת כָּזֶה, מִלִּקְרֹעַ וּלְבַזּוֹת סְפָרִים קְדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים כָּאֵלֶּה, צַרְפֵי אוֹתִיּוֹת כָּאֵלֶּה, מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, חֲנֻכָּה, תְּהִלִּים, תְּשׁוּבָה, מַאֲמְרֵי רַבָּה בַּר בַּר חָנָא, וּמִשְׁתָּעֵי, וְסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, וְקַבֵּי דְּבֵי אַתּוּנָא וְכוּ' וְכוּ'. "נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים, הַפַּח נִשְׁבָּר וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם ה'", וְהִנֵּה נִסְכָּם בְּדַעְתֵּנוּ שֶׁאָתְעַכֵּב פֹּה עַד אַחַר

פּוּרִים הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה מִכָּמָּה טְעָמִים. עַל כֵּן אֲהוּבֵי בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה, אִם תּוּכַל לָבוֹא לְפֹה בְּשָׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה מַה טּוֹב, וְאִם תּוּכַל לָבוֹא עַל פּוּרִים אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם נָגִיל וְנָשִׂישׂ בִּיוֹתֵר. וּכְפִי הִנָּשְׁמָע גַּם עִסָּק הַפָּאסְט שֶׁלְּךָ בְּסַכָּנָה, וְגַם חוֹרְקִים שִׁנַּם עָלֶיךָ גַּם כֵּן, עַל כֵּן אֵין לְךָ מָנוֹס לְבִרְחַ כִּי אִם לְפֹה, וְנִצְעַק אֶל ה' וְנִמְתִּיק סוֹד יַחְדָּיו, וְעֵצַת ה' הִיא תָקוּם. גַּם רַבִּי מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר רָאוּי שֶׁיָּבוֹא לְפֹה מִכָּמָּה טְעָמִים, בְּוַדַּאי נִמְחֲלוּ לוֹ כָּל עֲוֹנוֹתָיו עַל יְדֵי הַבְּזָיוֹן הַגָּדוֹל שֶׁעָבַר עָלָיו וְעָמַד בַּנִּסָּיוֹן, וְגַם לְכֻלָּנוּ בְּוַדַּאי הָיָה כַּפָּרַת עֲוֹנוֹת הַרְבֵּה, אֲבָל כָּל מִי שֶׁפָּטַל יוֹתֵר עִנְיָנִים רַחֲמָנָא לִצְלַן כְּפוּם צַעֲרָא אַגְרָא. וְהִנֵּה תְּהִלָּה לָאֵל הַנִּגְידִים הַיְקָרִים דְּפֹה הֵם חֲזָקִים עִמָּנוּ תְּהִלָּה לָאֵל וְלַה' הַיְשׁוּעָה. וּמַה שֶּׁפָּתַבְתָּ שֶׁפִּדְעָתְךָ לִנְסֹעַ לְלַאדִיזִין הוּא שְׁטוּת, וְנִפְלַאתִי שֶׁעָלָה זֹאת בְּדַעְתְּךָ, אַךְ הָעֶבֶר אֵין לְהָשִׁיב. אֵין לָנוּ עַל מִי לְהִשָּׁעֵן כִּי אִם עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וּזְמַן תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִגִּיעַ, וּבְשַׁבַּת קֹדֶשׁ הָעֶבֶר דִּבַּרְנוּ מֵהַתּוֹרָה הַזֹּאת שֶׁהוּא הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל כִּי אִם וְכוּ', וּצְרִיכִים לָזֶה רַבִּי גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד וְכוּ'. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה; זֹאת נֶחָמָתֵנוּ בְּעָנְיֵינוּ,

מַה נָּשִׂיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ, שְׂמְחוּ בַּה', חִזְקוּ וְיַאֲמְצוּ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

דִּבְרֵי אֲבִיךְ הַמְצַפֶּה לִרְאוֹתְךָ בְּקָרוֹב בְּשִׂמְחָה.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

יְדִידֵנוּ ר' נַפְתָּלִי נרו יָאִיר וְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ פּוֹרְסִים שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה.

וְשָׁלוֹם לְכָל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבְפָרָט לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן נרו יָאִיר; מֵאֲלֵיכֶם תָּבִינוּ שֶׁלְּכֻלְּכֶם נֶאֱמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה, שִׂימוּ לְבַבְכֶם הֵיטֵב לְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל הָאָדָם בָּזֶה הָעוֹלָם, צָרוֹת וְהַרְפַּתְקָאוֹת בְּלִי שִׁעוּר, בִּכְלָל וּבִפְרָט, לֹא רָעָה זֶה בְּרָעָה זֶה. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ב) "כָּל יָמָיו כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת, כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד", וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּשְּׁלָ"ה חָרוּז עַל זֶה, 'אֵין רֶגַע בְּלֹא פֶּגַע אֵין יוֹם וְכוּ', אֵין שָׁבוּעַ, אֵין חֹדֶשׁ, אֵין שָׁנָה' וְכוּ' עַיֵּן שָׁם, וְאִם כֵּן גַּם לִפְנֵי כַּמָּה מֵאוֹת שָׁנָה הָיָה הָעוֹלָם מָלֵא צָרוֹת, כִּי 'מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין לְךָ יוֹם שֶׁאֵין קְלָלָתוֹ מְרֻבָּה מֵחֲבֵרוֹ', וְאֵין לָנוּ חִיּוּת וְקִיּוּם כִּי אִם עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְהָעֹקֶר עַל יְדֵי שֶׁמְּחַדְּשִׁין בָּהּ הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת, עַמּוּדֵי הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה. אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לֵידַע מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַסָּמוּךְ לְיָמֵינוּ אֲשֶׁר הוּא

יְסוֹד הָעוֹלָם, וְאֶלְמָלֵא מִלְּחָא שֶׁהוּא אוֹר הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, לֹא הָיָה עָלְמָא יָכוֹל לְמִסְבַּל מְרִירוּתָא. וְהוּא בְּנַפְלְאוֹתָיו גִּלָּה לָנוּ כָּל זֶה, וְיוֹתֵר מִזֶּה אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל תִּרְאוּ וְאַל תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם. אַל תִּירְאוּ מִשִּׁפְעַת הַקַּאֲרַעטִעס [מָרְכָּבוֹת], וְאַל תַּעַרְצוּ מִקּוֹל צְוָחַת יֵין הַמְשַׁכֵּר; כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהוֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם, זֶה מַחֲנֵה הָאָרוֹן שֶׁהוּא הַתּוֹרָה שֶׁגְּלָה לָנוּ בְּרַחֲמָיו וַחֲסָדָיו הַמְרֻבִּים, דִּיְקָא אֵלּוּ הַפָּפָּרִים שֶׁהֵם קוֹרְעִים וּמְבַזִּים אוֹתָם וְרוֹמְסִים אוֹתָם כָּל כָּךְ, הֵם הֵם יוֹשִׁיעוּ אוֹתָנוּ וּמְעַפֵּר דַּלּוּתֵנוּ וּמְשִׁפְלוּתֵנוּ יְקִימֵנוּ וִירוֹמְמֵנוּ, בָּהֶם עוֹלָם וְנִוָּשַׁע, הֵם חַיֵּינוּ וְאוֹרֶךְ יָמֵינוּ בָּזֶה וּבָבָא לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

ד' אייר

קעד

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם ד' תְּצַוֶּה תקצ"ה לפ"ק אומַאן.

לְכָל אַחַי וְרֵעַי אֲדַבְּרָה נָא שָׁלוֹם וְיֵשַׁע רָב.

מִכְתָּבְם קִבַּלְתִּי הַיּוֹם בְּעֵת הַתְּפִלָּה שֶׁל שַׁחֲרִית, וּבַלַּיְלָה הָעֲבָרָה אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית קִבַּלְתִּי הָאִגֶּרֶת מֵרַבִּי יוֹסֵף חַתַן רַבִּי זַלְמָן, וְכֻלָּם מוֹדִיעִים נַחַת

וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה. וּבְוַדַּאי הוּא שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה אֲשֶׁר זָכִינוּ בְּתוֹךְ הַעֲלָמָה כָּזֹאת לֵידַע מֵאֱמֶת כָּזֶה, וְכָל מַה שֶּׁהַרַעַשׁ וְהַהַעְלָמָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר יֵשׁ לָנוּ לִשְׂמֹחַ יוֹתֵר, כִּי אִם לֹא הָיִינוּ מִתְקָרְבִים מִקֹּדֶם וְלֵידַע אֱמִתַּת הָאֱמֶת כְּמוֹ שֶׁהוּא, לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָנוּ עַתָּה לְהִתְקָרֵב בְּשׁוּם אֹפֶן, אַף גַּם חַם וְשָׁלוֹם הָיִינוּ גַּם כֵּן עוֹשִׂים חַם וְשָׁלוֹם מַה שֶּׁהֵם עוֹשִׂים לְהַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים. מִי יָשִׂים לָנוּ פֶּה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ לְהַצִּילֵנוּ מֵרִשְׁעַת כָּזֶה, מִשְּׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן כָּזֶה. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל אֱמִתִּי מִשָּׁם בְּקָרְקָדוֹ יֵדַע וְיָבִין שֶׁאֵין צָרָה בָּעוֹלָם כְּצָרַת הַקּוֹרֵעַ וּמְבַזֶּה סְפָרִים קְדוֹשִׁים כָּל כָּךְ, וְשׁוֹפֵךְ דָּם נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בְּחִנָּם כָּל כָּךְ, וּמוֹנְעִים הַרְבֵּה מְקֻדָּשֵׁת יִשְׂרָאֵל וְרוֹצִים לְהַפֵּךְ הַקְּעָרָה עַל פִּיהָ, חַס וְשָׁלוֹם לֹא תִּהְיֶה כָּזֹאת בְּיִשְׂרָאֵל. גַּם פֹּה נִמְצָא מִתְנַגֵּד אֶחָד שֶׁבָּנוּ הִתְחִיל קְצָת לְהִתְקָרֵב לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וְלָמַד הַרְבֵּה גְּמָרָא וּפוֹסְקִים, וְעַתָּה מַכְרִיחִים אוֹתוֹ אַנְשֵׁי בְּלִיַּעַל הַמְכַנִּים עַצְמָם בְּשֵׁם חֲסִידִים, וּמוֹנְעִים אוֹתוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ מִלִּלְמֹד גְּמָרָא וּפוֹסְקִים, וְאוֹמְרִים שֶׁטּוֹב יוֹתֵר לְדַבֵּר עִמָּהֶם. וְאָבִיו צָעַק עַל בְּנוֹ הַנַּ"ל, אֲנִי נוֹתֵן לְךָ

לָאֲכֹל עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּלְמַד רַק דַּף גְּמָרָא אֶחָד בְּכָל יוֹם לֹא יוֹתֵר, כִּי מִי שֶׁלּוֹמֵד כָּל הַיּוֹם הוּא בְּרֶסְלְבֶר וְכוּ'.

הַכְּלָל, שֶׁאֵין הַמִּתְנַגְּדִים עוֹמְדִים לִמְנֹעַ מִלִּלְמֹד סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, רַק פְּנִימִיּוּת כַּוָּנַת הָרַע שֶׁבְּלִבָּם הוּא לְבַטֵּל מִיִּשְׂרָאֵל כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ. כִּי יָדוּעַ לָכֶם מַעֲשֵׂי בְּנֵי הַנַּעוּרִים, בִּפְרָט בַּדּוֹר הַזֶּה, וְאֵין שׁוּם הַצָּלָה כִּי אִם עַל יְדֵי הַתּוֹרָה. וְאֵין מִי שֶׁיְּכֻנִּים לִמּוּד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַתּוֹרָה בָּעוֹלָם כְּמוֹ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זַ"ל עַל יְדֵי אֱמִתַּת דְּרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁגִּלָּה עַל יָדֵינוּ וּבִסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים; וְעַל זֶה הִתְגָּרוּ בָּנוּ כָּל כָּךְ, אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם חַס וְשָׁלוֹם. וּבֶאֱמֶת עַל פִּי דַּרְכּוֹ הַטָּבַע, אֵין אָנוּ יוֹדְעִים שׁוּם דֶּרֶךְ אֵיךְ לַעֲמֹד בְּנֶגְדָּם, וְגַם לְהִתְפַּלֵּל וְלִצְעֹק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַף עַל פִּי שֶׁבָּזֶה אָנוּ עוֹסְקִים קְצָת, אֲבָל אֵין אֶחָד בֵּינֵינוּ שֶׁיּוּכַל לַעֲמֹד בִּתְפִלָּתוֹ כְּנֶגֶד הִתְגָּרוּת כָּזֶה אֲשֶׁר הֵם"ם בְּעַצְמוֹ חָגַר מָתְנָיו וְחָרַק שִׁנָּיו עָלֵינוּ. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אָנוּ מְחַיְּבִים לַעֲשׂוֹת שֶׁלָּנוּ לִצְעֹק וְלִזְעֹק לְהִתְחַנֵּן לְפִי כֹּחֵנוּ, וַה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, אַךְ עִקַּר בְּטְחוֹנֵנוּ הוּא רַק עַל כֹּחַ תְּפִלַּת הַזַּקֵן שֶׁבַּזְּקֵנִים הָעוֹסֵק בְּזֶה הָעֵסֶק שֶׁלָּנוּ לְקָרֵב נְפָשׁוֹת לְהַשֵּׁם

יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, אֲשֶׁר עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ נִקְרָאִים 'בְּרֶסְלֶבֶר חֲסִידִים', הוּא הִתְחִיל הוּא יִגְמֹר כְּמוֹ שֶׁאָמַר "אִיךְ הָאב אוֹיס גִיפִירְט אוֹן אִיךְ וֶועל אוֹיס פִירִין" [נָמַרְתִּי וְאֶגְמוֹר], וְעוֹד אָמַר דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים בָּאֵלֶּה. וַאֲנִי מַאֲמִין גַּם עַתָּה בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁבְּוַדַּאי יִגְמֹר הַכֹּל בְּרִצּוֹנוֹ, וְסוֹף כָּל סוֹף יִהְיֶה אַחֲרִיתָם שֶׁל הָרוֹדְפִים "לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ וְזֵרַע". אוֹי לָהֶם אוֹי לְנַפְשָׁם לָנֶצַח. אַךְ לְעֵת עַתָּה צָרִיךְ כָּל אֶחָד, שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו נִסְיוֹנוֹת כָּאֵלֶּה. וַאֲנִי מַאֲמִין, שֶׁגַּם עַתָּה בְּוַדַּאי אֵין לְשׁוּם אֶחָד נִסְיוֹנוֹת שֶׁלֹּא יוּכַל לַעֲמֹד בָּהֶם, וְעִקַּר הוּא מְנִיעַת הַמֹּחַ. אֲבָל מֵאַחַר שֶׁבָּרוּךְ הַשֵּׁם אַתֶּם בְּלֵבָב חָזָק וְקַיָּמִים בֶּאֱמֶת וְהָאֱמוּנָה, מֻבְטָחַנִי בָּכֶם שֶׁבְּחַסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹא אֲבוֹשׁ בָּכֶם, וְאַתֶּם לֹא תֵּבוֹשׁוּ בִּי, לֹא בְּעָלְמָא דֵּין וְלֹא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְכָל אֶחָד צָרִיךְ לוֹמַר עַל עַצְמוֹ 'אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם' כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בִּתְחִלַּת הַסֵּפֶר (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן תִּנְיָנָא). וַאֲנִי מְחַיֶּה עַצְמִי עַתָּה בָּזֶה הָרַבֵּה, כִּי מָה הָיִיתִי עוֹשֶׂה אִם גַּם אַתֶּם חַס וְשָׁלוֹם הֱיִיתֶם זוֹרְקִים בִּי אֲבָנִים חַס וְשָׁלוֹם כְּמוֹ שֶׁעָבַר עַל אַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁהָיָה אֶחָד בָּעוֹלָם. בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁאַתֶּם נִצַּלְתֶּם מִזֶּה. וְגַם אַתֶּם כָּל אֶחָד וְאֶחָד צָרִיךְ לַחֲשֹׁב בְּעַצְמוֹ

שֶׁאֲפִלּוּ אִם הָיָה רַק אֶחָד בָּעוֹלָם יוֹדֵעַ מֵאֱמֶת כָּזֶה הָיָה צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק נֶגֶד כָּל הָעוֹלָם. אַךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ שׁוֹלֵחַ עַל הָאָדָם מַה שֶּׁאֵין יָכוֹל לַעֲמֹד בּוֹ, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁיֵּשׁ לָנוּ עַל כָּל פָּנִים מְעַט הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הַתְּמִימִים וְהַכְּשֵׁרִים אֲשֶׁר אֵינָם בּוֹחֲרִים בְּשׁוּם חָכְמוֹת שֶׁל שֶׁקֶר, וְלֹא בְּשׁוּם לֵיצָנוּת וּבִלְבּוּלִים הַנּוֹהֲגִים עַתָּה, רַק הוֹלְכִים בְּתֹם וּבֶאֱמֶת וּבְיֹשֶׁר בַּדֶּרֶךְ הַקָּדוֹשָׁה אֲשֶׁר דָּרְכוּ בּוֹ אֲבוֹתֵינוּ מֵעוֹלָם, אֲשֶׁר לֹא הֵיטִינוּ זוֹכִים לָזֶה כִּי אִם עַל יְדֵי דִּבְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים הָאֱמִתִּיִּים הָעֲמֻקִּים בְּכָל מִינֵי עֲמָקוֹת, הַתְּמִימִים בְּכָל מִינֵי תְּמִימוּת אֲמִתִּי. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה. אַשְׁרֵינוּ עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר וְעַל כָּל שִׂיחָה וְשִׂיחָה וְכוּ' שֶׁשָּׁמַעְנוּ מִמֶּנּוּ זַ"ל.

עַד הֵנָּה עֶזְרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ תּוֹרוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת כָּאֵלֶּה בְּתוֹךְ רַעַשׁ אֵשׁ הַמַּחֲלֹקֶת עַד לֵב הַשָּׁמַיִם שֶׁהָיָה בְּיָמָיו זַ"ל, אֲשֶׁר עָמְדוּ לְבָלְעֵנוּ חַיִּים חַס וְשָׁלוֹם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָמַל עַל עַמּוֹ וְזָכִינוּ שֶׁנִּשְׁאַב בִּבְרֶסְלֶב וְשָׁם נִתְחַבְּרוּ כָּל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. וּגְדוֹלִים צַדִּיקִים

בְּמִיתָתָם יוֹתֵר מִבְּחַיֵּיהֶם, שֶׁאָז הִסְתַּלְּקוּתוֹ הַקְּדוֹשָׁה רָאִינוּ חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנִפִּים עֲצוּמִים יוֹתֵר מִבְּחַיָּיו, שֶׁנִּתַּן כֹּחַ לְעָרְךְ כָּמוֹנִי לְמַרְדָּךְ בְּלִי חֶשְׁקְךָ כָּמוֹנִי לִכְתֹּב וּלְחַדְּשִׁים סְפָרִים בְּאֵלֶּה, וּלְחַבֵּר וּלְחַדְּשִׁים תְּפִלּוֹת נוֹרָאוֹת כָּאֵלֶּה, וּלְקַבֵּץ קִבּוּץ כָּזֶה עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאוּמַאן וְכוּ' וְכוּ'; רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' אֱלֹקַי וְכוּ' אֵין עֲרוֹךְ אֵלֶיךָ אַגִּידָה וַאֲדַבֵּרָה עָצְמוּ מִסַּפֵּר. וְגַם זָכִינוּ לִבְנוֹת הַבַּיִת הַמְּדֻרָּשׁ פֹּה וּלְהִתְפַּלֵּל בּוֹ כַּמָּה פְּעָמִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. הָאֵל הַמְאַזְּרֵנִי חַיִל וַעֲזָרֵנִי עַד עַתָּה לֹא בְּזְכוּתִי וְלֹא בְּכֹחִי כִּי אִם בִּזְכוּתוֹ וְכֹחוֹ הַגָּדוֹל, הוּא יַעֲזָרֵנִי גַּם עַתָּה לִגְמֹר הַבַּיִת הַמְּדֻרָּשׁ פֹּה בְּקַיִץ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, וְגַם שֶׁאָשׁוּב מְהֵרָה לְבָרְסְלֶב לְבֵיתִי לְשָׁלוֹם. כִּי אִם אָמְנָם אֲנִי פַּחְדָן גָּדוֹל, וּכְנֶגֶד זֶה זְכֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִהְיוֹת חָזָק מְאֹד בְּעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֵזוּת דִּקְדֻשָּׁה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נָתַן מִצְחִי חָזָק נֶגֶד מִצְחָם. וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲנִי חָזָק בְּדַרְעָתִי כְּעַמּוּד בַּרְזֶל וּכְחוֹמוֹת נְחֹשֶׁת, וַאֲנִי מֻכְיָן עַצְמִי בְּעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְדוֹרוֹן וְלִתְפִלָּה וּלְמִלְחָמָה, וַה' אֱלֹהִים יַעְזֹר לִי בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל. וּכְבָר דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה עִם יְדִידֵנוּ מוֹסֵר כְּתָב זֶה רַבִּי שְׁמוּאֵל וַיְנִבֶּעְרג, וַאֲנִי מְצַפֶּה עַל מִכְתָּבָיו

שֶׁיָּשִׁיב לִי מְהֵרָה לְטוֹב. וַאֲקַוֶּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לִבְרְסְלֶב לְשָׁלוֹם. וְאִי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד עַל סוֹף דַּעְתָּם שֶׁל הַמִּתְנַגְּדִים מַה חוֹשְׁבִים בָּזֶה שֶׁרוֹצִים לְגָרְשֵׁנִי מִבְּרְסְלֶב, הֲלֹא אִם אֶפְשָׁר לְמָקוֹם שֶׁאֶפְשָׁר אוֹדֵיעַ גַּם שָׁם אֱמִתַּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְיִהְיוּ נַעֲשִׂים שָׁם גַּם־כֵּן בְּרְסְלֶבֶר חֲסִידִים שֶׁהֵם כְּשֵׁרִים אֲמִתִּיִּים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל. וּבֶאֱמֶת עוֹלָה עַל דַּעְתִּי אוּלַי כַּוָּנַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּשְׁבִיל זֶה. אַךְ יֵשׁ לִי רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עֲלֵיכֶם לִהְיוֹת נִפְרָד מִכֶּם חַס וְשָׁלוֹם פִּתְאוֹם, מֻבְטָחַנִי בְּחַסְדֵי ה' בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יַעֲשֶׂה זֹאת לְמַעֲנוֹ זַ"ל, וְיַעֲזָרֵנִי בִּנְפִלְאוֹתָיו לָשׁוּב לְבֵיתִי לִבְרְסְלֶב לְשָׁלוֹם מְהֵרָה. וְימֵי הַפּוּרִים מְמַשְׁמְשִׁים וּבָאִים, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַע וְיַעֲקֹתֵנוּ לְמָחָר בְּיוֹם תַּעֲנִית אֶסְתֵּר, וְנִזְכֶּה לִשְׁפֹּךְ לִבֵּנוּ כַּמַּיִם לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְכַעֲשׂוֹתוֹ נוֹרָאוֹת בְּאוֹתָם הַיָּמִים, כֵּן יִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים, וְנִזְכֶּה לִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ מְהֵרָה בִּימֵי הַפּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְיִתְרוֹמֵם קֶרֶן הָאֱמֶת לְמַעְלָה לְמַעְלָה נָגִיל וְנָשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ תָּמִיד. וְאַתֶּם אַחַי וְרֵעַי שִׂישׂוּ וְשִׂמְחוּ, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר זְכִיתֶם לִהְיוֹת בְּחֶלְקוֹ הַקָּדוֹשׁ לָנֶצַח. וְתִהְיוּ מוֹדִים עַל הֶעָבַר שֶׁעָזַר לָכֶם לְהִשָּׁאֵר קַיָּם

בְּהָאֱמֶת בְּתוֹךְ צָרוֹת וְיִסּוּרִים כָּאֵלֶּה, וְתִצְעָקוּ עַל לְהַבָּא. הִשְׁתַּדְּלוּ וְהַרְבּוּ תְּחִנָּה וּבַקָּשָׁה לִפְנֵי ה' מֵעֹמְקֵי עֹמְקֵי לְבַבְכֶם וְתִצְעָקוּ וְתִתְחַנְּנוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם שֶׁיּוּכָה כָּל אֶחָד לְהִשָּׁאֵר עַל עָמְדּוֹ בִּנְקֻדַּת יַהֲדוּתוֹ, וְשֶׁנִּזְכֶּה לְהִנָּצֵל מִשּׂוֹנְאֵינוּ וְרוֹדְפֵינוּ. הֵמָּה יִכָּרְעוּ וְיִפֹּלוּ וַאֲנַחְנוּ נָקוּם וְנִתְעוֹדָד. וְנִזְכֶּה לְהִתְרָאוֹת עִמָּכֶם בְּקֶרוֹב פָּנִים אֶל פָּנִים, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ.

נָתָן מִבְּרֶסְלֶב

וְשָׁלוֹם לִידִידִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁיִּחְיֶה.

בְּטַח בַּה' בְּנִי חֲבִיבִי, כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה וכו' וְשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה וְחַיִּים, וּדְבָרָיו ז"ל חַיִּים וְקַיְּמִים שֶׁאָמַר "נָאט איז גרוים טָע ווייטט נָאר ניט, נָאט פִּירט תָּמִיד אוים" [ה' גָּדוֹל וְאֵין יוֹדְעִים כְּלָל, ה' גּוֹמֵר תָּמִיד]. וַאֲנִי הֶעָנִי וְהָאֻמְלָל וְהַנִּדְרָךְ כָּל כָּךְ, בְּחֶמְיַ אֵלֶּךְ לְהַאֲמִין בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים בִּתְמִימוּת וּבְפְשִׁיטוּת, וּלְכַפֵּר לְכָל הָהָפֵץ לִשְׁמֹעַ אֶת כָּל מַעֲשֵׂי ה' הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּנוּ לַהֲשִׁיבֵנוּ וּלְקָרְבֵנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וּתְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה. וַה' יִגְמֹר בַּעֲדִי וְגַם עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה

אֱלֹקִים אַל תַּעֲזְבֵנִי, עַד אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר לְכָל יָבֹא גְּבוּרָתֶךָ וְצִדְקָתְךָ וכו'.

נָתָן הַנַּ"ל

וְשָׁלוֹם רַב לִידִידִי בְּנַפְשִׁי וּלְבָבִי הָרַב הַמָּאוֹר הַנָּדוֹל הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב אַהֲרֹן נֵרוֹ יָאִיר עִם שְׁלוֹם בָּנָיו שֶׁיִּחְיוּ וּלְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ שֶׁיִּחְיוּ וַיַּאֲרִיכוּ יָמִים רַבִּים. כְּבָר פֵּרַשְׁתִּי שִׂיחָתִי קְצָת לְמַעְלָה וּמָה אוֹסִיף לְדַבֵּר עוֹד, מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ יוֹדֵעַ הַכֹּל, לְבָבוֹ כִּלְבָבִי וְנַפְשׁוֹ כְּנַפְשִׁי כִּי בֻּלָּנוּ אֶחָד, וּבְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָסִינוּ כִּי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָנוּ לָעַד זְקֵנָתֵנוּ, וְיִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ, וּבְעֵת פְּקוּדָתֵנוּ לְאוֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים יֵאָסֵף נַפְשׁוֹתֵינוּ בֵּין אַנְשֵׁי רַבֵּנוּ ז"ל וְלֹא נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם לָנֶצַח.

נָתָן הַנַּ"ל

לְכוּ נְרַנְּנָה לַיהוָה נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ: נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה בִּזְמִרוֹת נָרִיעַ
לוֹ: כִּי אֵל גָּדוֹל יְהוָה וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים:

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה בדחילו ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

הריני מקשר עצמי באמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמיתיים שבדורנו ולכל הצדיקים האמיתיים שוכני עפר קדושים אשר בארץ המה, ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה, אשר גלה ותקן לומר אלו העשרה מזמורים בשביל תקון הברית, זכותו יגן עלינו אמן:

טז א מִכְתָּם לְדָוִד שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי חָסִיתִי בָךְ: ב אָמַרְתְּ
לַיהוָה אֲדֹנָי אָתָּה טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ: ג לִקְדוֹשִׁים
אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל חֶפְצִי בָם: ד יִרְבּוּ עַצְּבוֹתָם
אַחֵר מָהָרוּ בַּל אַסִּיךְ נִסְכֵּיהֶם מִדָּם וּבַל אֶשָּׂא אֶת
שְׁמוֹתָם עַל שְׂפָתָי: ה יְהוָה מְנָת חֶלְקִי וְכוֹסִי אַתָּה
תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי: ו חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִמִים אַף נַחֲלַת
שָׁפְרָה עָלָי: ז אֲבָרֵךְ אֶת יְהוָה אֲשֶׁר יְעָצָנִי אַף לֵילוֹת
יִסְּרוּנִי כִלְיוֹתָי: ח שִׁוִּיתִי יְהוָה לְנֶגְדִּי תָּמִיד כִּי מִימִינִי בַּל
אֶמּוֹט: ט לָכֵן שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי אַף בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן
לָבֶטַח: י כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל לֹא תִתֵּן חֲסִידְךָ

לִרְאוֹת שָׁחַת: יא תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח חַיִּים שֹׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת
פָּנֶיךָ נְעִמוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח:

לב א לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה:
ב אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁב יְהוָה לוֹ עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ
רְמִיָּה: ג כִּי הֶחֱרַשְׁתִּי בָּלוּ עַצְמַי בְּשַׁאֲגָתִי כָּל הַיּוֹם: ד כִּי
יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קַיִץ
סֶלָה: ה חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי לֹא כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹדֶה
עֲלֵי פְשָׁעַי לַיהוָה וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה: ו עַל
זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא רַק לְשֶׁטֶף מַיִם
רַבִּים אֵלָיו לֹא יַגִּיעוּ: ז אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצָּרֵנִי רָנֵי
פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: ח אַשְׂכִּילְךָ וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ זוּ תֵלֵךְ
אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי: ט אַל תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין
בְּמֶתֶג וָרֶסֶן עֶדְיוֹ לִבְלוֹם בַּל קְרֹב אֵלֶיךָ: י רַבִּים מַכְאוֹבִים
לָרָשָׁע וְהַבּוֹטֵחַ בַּיהוָה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ: יא שִׂמְחוּ בַיהוָה
וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהַרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב:

מא א לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: ב אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם
רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְהוָה: ג יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וִיחַיֵּהוּ וְאֻשַּׁר

בָּאָרֶץ וְאַל תִּתְּנֵהוּ בְּנֶפֶשׁ אֹיְבָיו: ד יְהוָה יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוִי כָּל מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ: ה אֲנִי אָמַרְתִּי יְהוָה חָנֵּנִי רְפָאָה נַפְשִׁי כִּי חָטָאתִי לָךְ: ו אוֹיְבַי יֹאמְרוּ רַע לִי מָתַי יָמוּת וְאָבַד שְׁמוֹ: ז וְאִם בָּא לִרְאוֹת שָׁוְא יְדַבֵּר לִבּוֹ יִקְבָּץ אָוֶן לוֹ יֵצֵא לַחוּץ יְדַבֵּר: ח יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל שֹׂנְאָי עָלַי יַחְשְׁבוּ רָעָה לִי: ט דְּבַר בְּלִיַּעַל יָצוּק בּוֹ וַאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא יוֹסִיף לָקוּם: י גַּם אִישׁ שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר בָּטַחְתִּי בוֹ אוֹכֵל לַחְמִי הִגְדִּיל עָלַי עָקֵב: יא וְאַתָּה יְהוָה חָנֵּנִי וַהֲקִימֵנִי וַאֲשַׁלְּמָה לָהֶם: יב בְּזֹאת יָדַעְתִּי כִּי חָפַצְתָּ בִּי כִּי לֹא יָרִיעַ אֹיְבִי עָלָי: יג וַאֲנִי בְּתֻמִּי תָּמַכְתָּ בִּי וַתַּצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם: יד בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֵהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

מב א לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לִבְנֵי קֹרַח: ב כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם כֵּן נַפְשִׁי תַעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים: ג צָמְאָה נַפְשִׁי לֵאלֹהִים לְאֵל חָי מָתַי אָבוֹא וְאֵרָאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים: ד הָיְתָה לִּי דִמְעָתִי לֶחֶם יוֹמָם וָלָיְלָה בֶּאֱמֹר אֵלַי כָּל הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ: ה אֵלֶּה אֶזְכְּרָה וְאֶשְׁפְּכָה עָלַי נַפְשִׁי כִּי אֶעֱבֹר בַּסָּךְ אֶדַּדֵּם עַד בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה הָמוֹן חוֹגֵג: ו מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וַתֶּהֱמִי עָלָי הוֹחִילִי

לֵאלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנָיו: ז אֱלֹהַי עָלַי נַפְשִׁי תִשְׁתּוֹחָח עַל כֵּן אֶזְכָּרְךָ מֵאֶרֶץ יַרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים מֵהַר מִצְעָר: ח תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ: ט יוֹמָם יְצַוֶּה יְהוָה חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירוֹ עִמִּי תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי: י אוֹמְרָה לְאֵל סַלְעִי לָמָּה שְׁכַחְתָּנִי לָמָּה קֹדֵר אֵלֵךְ בְּלַחַץ אוֹיֵב: יא בְּרֹצַח בְּעַצְמוֹתַי חֵרְפוּנִי צוֹרְרָי בְּאָמְרָם אֵלַי כָּל הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ: יב מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וּמַה תֶּהֱמִי עָלָי הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנַי וֵאלֹהָי:

נט א לַמְנַצֵּחַ אַל תַּשְׁחֵת לְדָוִד מִכְתָּם בְּשָׁלַח שָׁאוּל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת הַבַּיִת לַהֲמִיתוֹ: ב הַצִּילֵנִי מֵאֹיְבַי אֱלֹהָי מִמִּתְקוֹמְמַי תְּשַׂגְּבֵנִי: ג הַצִּילֵנִי מִפֹּעֲלֵי אָוֶן וּמֵאַנְשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: ד כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשִׁי יָגוּרוּ עָלַי עָזִים לֹא פִשְׁעִי וְלֹא חַטָּאתִי יְהוָה: ה בְּלִי עָוֹן יְרוּצוּן וְיִכּוֹנָנוּ עוּרָה לִקְרָאתִי וּרְאֵה: ו וְאַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָקִיצָה לִפְקֹד כָּל הַגּוֹיִם אַל תָּחֹן כָּל בֹּגְדֵי אָוֶן סֶלָה: ז יָשׁוּבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכֶּלֶב וְיסֹובְבוּ עִיר: ח הִנֵּה יַבִּיעוּן בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת בְּשִׂפְתוֹתֵיהֶם כִּי מִי שֹׁמֵעַ: ט וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׂחַק לָמוֹ תִּלְעַג לְכָל גּוֹיִם: י עֻזּוֹ אֵלֶיךָ

אָשְׁמֹרָה כִּי אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי: א אֱלֹהֵי חַסְדִּי יְקַדְּמֵנִי
אֱלֹהִים יַרְאֵנִי בְשׁוּרָי: ב אַל תַּהַרְגֵם פֶּן יִשְׁכְּחוּ עַמִּי
הֲנִיעֵמוֹ בְחֵילְךָ וְהוֹרִידֵמוֹ מָגִנֵּנוּ אֲדֹנָי: ג חַטַּאת פִּימוֹ
דְּבַר שְׂפָתֵימוֹ וְיִלָּכְדוּ בְגֵאוֹנָם וּמֵאָלָה וּמִכַּחַשׁ יְסֻפָּרוּ:
ד כַּלֵּה בְחֵמָה כַּלֵּה וְאֵינֵמוֹ וְיֵדְעוּ כִּי אֱלֹהִים מֹשֵׁל
בְּיַעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֶלָה: ה וְיָשׁוּבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכֶּלֶב
וִיסֹבְבוּ עִיר: ו הֵמָּה יְנִיעוּן לֶאֱכֹל אִם לֹא יִשְׂבְּעוּ
וָלִינוּ: ז וַאֲנִי אָשִׁיר עֻזֶּךָ וַאֲרַנֵּן לַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ כִּי הָיִיתָ
מִשְׂגָּב לִי וּמָנוֹס בְּיוֹם צַר לִי: ח עֻזִּי אֵלֶיךָ אֲזַמֵּרָה כִּי
אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי אֱלֹהֵי חַסְדִּי:

עז א לַמְנַצֵּחַ עַל יְדוּתוּן לְאָסָף מִזְמוֹר: ב קוֹלִי אֶל אֱלֹהִים
וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל אֱלֹהִים וְהַאֲזִין אֵלָי: ג בְּיוֹם צָרָתִי
אֲדֹנָי דָּרָשְׁתִּי יָדִי לַיְלָה נגְרָה וְלֹא תָפוּג מֵאֲנָה הֻנָּחֵם
נַפְשִׁי: ד אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהֱמָיָה אָשִׂיחָה וְתִתְעַטֵּף רוּחִי
סֶלָה: ה אָחַזְתָּ שְׁמֻרוֹת עֵינָי נְפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר:
ו חִשַּׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים: ז אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי
בַּלַּיְלָה עִם לְבָבִי אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי: ח הַלְעוֹלָמִים
יִזְנַח אֲדֹנָי וְלֹא יֹסִיף לִרְצוֹת עוֹד: ט הָאָפֵס לָנֶצַח חַסְדּוֹ
גָּמַר אֹמֶר לְדֹר וָדֹר: י הֲשָׁכַח חַנּוֹת אֵל אִם קָפַץ בְּאַף

רַחֲמָיו סֶלָה: יא וָאֹמַר חַלּוֹתִי הִיא שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן:
יב אֶזְכּוֹר מַעַלְלֵי יָהּ כִּי אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פִּלְאֶךָ: יג וְהָגִיתִי
בְכָל פָּעֳלֶךָ וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: יד אֱלֹהִים בַּקֹּדֶשׁ
דַּרְכֶּךָ מִי אֵל גָּדוֹל כֵּאלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עֹשֵׂה פֶּלֶא
הוֹדַעְתָּ בָעַמִּים עֻזֶּךָ: טז גָּאַלְתָּ בִזְרוֹעַ עַמֶּךָ בְּנֵי יַעֲקֹב
וְיוֹסֵף סֶלָה: יז רָאוּךָ מַיִם אֱלֹהִים רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ אַף
יִרְגְּזוּ תְהֹמוֹת: יח זֹרְמוּ מַיִם עָבוֹת קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים אַף
חֲצָצֶיךָ יִתְהַלָּכוּ: יט קוֹל רַעַמְךָ בַּגַּלְגַּל הֵאִירוּ בָרָקִים
תֵּבֵל רָגְזָה וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ: כ בַּיָּם דַּרְכֶּךָ וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם
רַבִּים וְעִקְּבוֹתֶיךָ לֹא נֹדָעוּ: כא נָחִיתָ כַצֹּאן עַמֶּךָ בְּיַד
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

צ א תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ
לָנוּ בְּדֹר וָדֹר: ב בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל
וּמֵעוֹלָם עַד עוֹלָם אַתָּה אֵל: ג תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד דַּכָּא
וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם: ד כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם
אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה: ה זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ
בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף: ו בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל
וְיָבֵשׁ: ז כִּי כָלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ: ח שַׁתָּה
עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לְמְאוֹר פָּנֶיךָ: ט כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ

בְּעָבְרָתֶךָ כָּלִינוּ שָׁגִינוּ כְּמוֹ חָגָה: י יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם
שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל
וָאָוֶן כִּי גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה: יא מִי יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ
עֶבְרָתֶךָ: יב לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה:
יג שׁוּבָה יְהוָה עַד מָתָי וְהִנָּחֵם עַל עֲבָדֶיךָ: יד שַׂבְּעֵנוּ
בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל יָמֵינוּ: טו שַׂמְּחֵנוּ
כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: טז יֵרָאֶה אֶל עֲבָדֶיךָ
פָּעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל בְּנֵיהֶם: יז וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ
עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

קה א הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים
עֲלִילוֹתָיו: ב שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל
נִפְלְאוֹתָיו: ג הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי
יְהוָה: ד דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד: ה זִכְרוּ
נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי פִיהוּ: ו זֶרַע
אַבְרָהָם עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו: ז הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
בְּכָל הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: ח זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה
לְאֶלֶף דּוֹר: ט אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׂחָק:
י וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: יא לֵאמֹר

לְךָ אֶתֵּן אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם: יב בִּהְיוֹתָם מְתֵי
מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ: יג וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי
מִמַּמְלָכָה אֶל עַם אַחֵר: יד לֹא הִנִּיחַ אָדָם לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח
עֲלֵיהֶם מְלָכִים: טו אַל תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וְלִנְבִיאַי אַל תָּרֵעוּ:
טז וַיִּקְרָא רָעָב עַל הָאָרֶץ כָּל מַטֵּה לֶחֶם שָׁבָר: יז שָׁלַח
לִפְנֵיהֶם אִישׁ לְעֶבֶד נִמְכַּר יוֹסֵף: יח עִנּוּ בַכֶּבֶל רַגְלוֹ בַּרְזֶל
בָּאָה נַפְשׁוֹ: יט עַד עֵת בֹּא דְבָרוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרָפָתְהוּ:
כ שָׁלַח מֶלֶךְ וַיַּתִּירֵהוּ מֹשֵׁל עַמִּים וַיְפַתְּחֵהוּ: כא שָׂמוֹ
אָדוֹן לְבֵיתוֹ וּמֹשֵׁל בְּכָל קִנְיָנוֹ: כב לֶאְסֹר שָׂרָיו בְּנַפְשׁוֹ
וּזְקֵנָיו יְחַכֵּם: כג וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרָיִם וְיַעֲקֹב גָּר בְּאֶרֶץ
חָם: כד וַיֶּפֶר אֶת עַמּוֹ מְאֹד וַיַּעַצְמֵהוּ מִצָּרָיו: כה הָפַךְ
לִבָּם לִשְׂנֹא עַמּוֹ לְהִתְנַכֵּל בַּעֲבָדָיו: כו שָׁלַח מֹשֶׁה עַבְדּוֹ
אַהֲרֹן אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ: כז שָׂמוּ בָם דִּבְרֵי אֹתוֹתָיו וּמֹפְתִים
בְּאֶרֶץ חָם: כח שָׁלַח חֹשֶׁךְ וַיַּחְשִׁךְ וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ:
כט הָפַךְ אֶת מֵימֵיהֶם לְדָם וַיָּמֶת אֶת דְּגָתָם: ל שָׁרַץ
אַרְצָם צְפַרְדְּעִים בְּחַדְרֵי מַלְכֵיהֶם: לא אָמַר וַיָּבֹא עָרֹב
כִּנִּים בְּכָל גְּבוּלָם: לב נָתַן גִּשְׁמֵיהֶם בָּרָד אֵשׁ לֶהָבוֹת
בְּאַרְצָם: לג וַיַּךְ גַּפְנָם וּתְאֵנָתָם וַיְשַׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם:
לד אָמַר וַיָּבֹא אַרְבֶּה וְיֶלֶק וְאֵין מִסְפָּר: לה וַיֹּאכַל כָּל

עָשָׂב בְּאַרְצָם וַיֹּאכַל פְּרִי אַדְמָתָם: לו וַיַּךְ כָּל בְּכוֹר
בְּאַרְצָם רֵאשִׁית לְכָל אוֹנָם: לז וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וְאֵין
בִּשְׁבָטָיו כּוֹשֵׁל: לח שָׂמַח מִצְרַיִם בְּצֵאתָם כִּי נָפַל פַּחְדָּם
עֲלֵיהֶם: לט פָּרַשׂ עָנָן לְמָסָךְ וְאֵשׁ לְהָאִיר לָיְלָה: מ שָׁאַל
וַיָּבֵא שְׂלָו וְלֶחֶם שָׁמַיִם יַשְׂבִּיעֵם: מא פָּתַח צוּר וַיָּזוּבוּ
מַיִם הָלְכוּ בַּצִּיּוֹת נָהָר: מב כִּי זָכַר אֶת דְּבַר קָדְשׁוֹ
אֶת אַבְרָהָם עַבְדּוֹ: מג וַיּוֹצֵא עַמּוֹ בְשָׂשׂוֹן בְּרִנָּה אֶת
בְּחִירָיו: מד וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם וַעֲמַל לְאֻמִּים יִירָשׁוּ:
מה בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו יִנְצֹרוּ הַלְלוּיָהּ:

קלז א עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם בָּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת
צִיּוֹן: ב עַל עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תָּלִינוּ כִּנֹּרוֹתֵינוּ: ג כִּי
שָׁם שְׁאֵלוּנוּ שׁוֹבֵינוּ דִּבְרֵי שִׁיר וְתוֹלָלֵינוּ שִׂמְחָה שִׁירוּ
לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: ד אֵיךְ נָשִׁיר אֶת שִׁיר יְהוָה עַל אַדְמַת
נֵכָר: ה אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלָם תִּשְׁכַּח יְמִינִי: ו תִּדְבַּק
לְשׁוֹנִי לְחִכִּי אִם לֹא אֶזְכְּרֵכִי אִם לֹא אַעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם
עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתִי: ז זְכֹר יְהוָה לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם
יְרוּשָׁלַם הָאֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ: ח בַּת בָּבֶל
הַשְּׁדוּדָה אַשְׁרֵי שֶׁיְּשַׁלֶּם לָךְ אֶת גְּמוּלֵךְ שֶׁגָּמַלְתְּ לָנוּ:
ט אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ אֶת עֹלָלַיִךְ אֶל הַסָּלַע:

קנ א הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ:
ב הַלְלוּהוּ בִּגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: ג הַלְלוּהוּ
בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: ד הַלְלוּהוּ בְתֹף
וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעוּגָב: ה הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי שָׁמַע
הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: ו כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ
הַלְלוּיָהּ:

מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְהוָה שְׁבוּת עַמּוֹ יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח
יִשְׂרָאֵל: וּתְשׁוּעַת צַדִּיקִים מֵיְהוָה מָעוּזָּם בְּעֵת צָרָה: וַיַּעְזְרֵם יְהוָה
וַיְפַלְּטֵם יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בּוֹ: